

KOTITALOUSTIEDUSTELU 1966

HOUSEHOLD SURVEY FOR 1966

I
TEKSTIOSA
TEXTVOLUME

HELSINKI 1972

Tätä julkaisua myy

This publication can be obtained from

**Valtion painatuskeskus
Annankatu 44
Helsinki 10**

ISBN 951-46-0138-6

Helsinki 1973. Valtion painatuskeskus

ALKUSANAT

Täten saatetaan julkisuuteen yhteenveto vuoden 1966 kotitaloustiedustelun tutkimustuloksista. Ensimmäinen nide julkaistaan erikseen suomen- ja ruotsinkielisenä. Se sisältää tekstiosan liitteineen sekä englanninkielisen yhteenvetön ja sanaston. Toinen nide käsittää kaksikielisen liitetaulukko-osan, jonka taulukkopäät ovat myös englanninkielisenä.

Vuoden 1966 kotitaloustiedustelun tuloksista on julkaistu ennakkotietoja Tilastokeskuksen julkaisusarjassa "Tilastotiedotuksia" (SE 1968:1, SE 1968:6, HI 1969:1). Tutkimusaineistoa käytettiin laadittaessa kuluttajan hintaindeksiä, 1967 = 100. Lisäksi aineistoa on luovutettu mm. eräiden komiteoiden sekä virastojen ja tutkimuslaitosten käyttöön.

Kotitaloustiedustelun suunnittelu ja kenttävaihe suoritettiin Sosiaaliministeriön sosiaalisessa tutkimustoimistossa. Maaliskuussa 1967 tutkimus siirrettiin silloiseen Tilastolliseen päätoimistoon.

Perustietojen keruun ovat pääasiassa suorittaneet Maatalousseurojen Keskusliiton ja Svenska Lantbrukssällskapens Förbundin alaisten maatalousseurojen palveluksessa olevat kotitalous- ja maatalousneuvojat.

Tutkimusta on johtanut yliaktuaari Jorma Linnaila, joka on myös laatinut tutkimuksen tekstiosan.

Helsingissä Tilastokeskuksessa marraskuussa 1972

Eino H. Laurila

Aarre Sahavirta

	Sivu
Alkusanat	
1. Johdanto	1
1.1. Kotitaloustiedustelujen kehitys ja tavoitteiden muuttuminen	1
1.2. Aikaisemmat Suomessa suoritettut kotitaloustiedustelut	3
2. Vuoden 1966 kotitaloustiedustelu. Peruskäsitteet ja tutkimusmenetelmä	5
2.1. Tutkimuksen suoritusajankohdan valinta	5
2.2. Tulot, kulutus ja säästäminen	6
2.2.1. Budjettiyhtälö	6
2.2.2. Tulot	6
2.2.3. Kulutusmenot	9
2.2.4. Säästäminen	11
2.3. Otanta	12
2.3.1. Tutkimuksen perusjoukko ja näytteen koon määrääminen	12
2.3.2. Kuntanäyte	13
2.3.3. Ruokakuntanäyte	16
2.3.4. Näytteen poiminta henkikirjoista	16
2.4. Perustietojen keruumenetelmät	17
3. Tutkimuksen suorittaminen ja perusaineiston käsittely	19
3.1. Haastattelijaverkosto	19
3.2. Tilinpitäjien ja haastattelujen suorittaminen	19
3.3. Aineiston kooditus ja lävistys	21
3.4. Tietokonekäsittely	22
4. Kertynyt aineisto ja sen luotettavuus	24
4.1. Virhelähteet	24
4.2. Näytteen poimintaan liittyvät virhemahdollisuudet	24
4.3. Poisputoama	25
4.4. Tulosarviot ja niiden tilastollinen luotettavuus	29
4.4.1. Keskiarvoestimaatit	29
4.4.2. Keskvirhelaskelmat	30
4.5. Näytteen rakenne. Vertailu väestötilastoon	37
4.6. Aineiston keruuvaiheen mittausvirheet	40
4.7. Tulo-, kulutus- ja säästämistiedot. Vertailu kansantulotilastoon	43
5. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot alueittain ja väestöryhmittäin	50
5.1. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot alueittain ja kuntatyypeittäin	50
5.2. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot eri sosio-ekonomisissa ryhmissä	55
6. Kulutusmenojen riippuvuus tuloista	65
7. Tulot ja kulutusmenot ruokakuntatyyppin mukaan	98
8. Ravintoaineiden kulutusmäärät	122
8.1. Mittaustapa ja yksikköhinnat	122
8.2. Ravintoaineiden kulutusmäärät ja yksikköhinnat väestöryhmittäin	122
8.3. Ravintoaineiden kulutusmäärät ja yksikköhinnat suuralueittain ja kuntatyypeittäin	123
9. Eräiden kestokulutustavaroiden omistus ja hankintatapa	130
9.1. Kestokulutustavaroiden omistus	130
9.2. Kestokulutustavaroiden ikäjakautuma ja keskimääräinen käyttöikä	133
9.3. Vuonna 1966 suoritettut hankinnat	133
9.4. Auton omistus, käyttö ja hankinnan rahoitus	141

	Page
Preface	
1. Introduction	1
1.1. Background and change in objectives of the household budget surveys	1
1.2. Earlier household budget surveys in Finland	3
2. Household survey 1966. Fundamental principles and method of study	5
2.1. Fixing the survey period	5
2.2. Income, consumption and savings	6
2.2.1. Budget equation	6
2.2.2. Income	6
2.2.3. Consumption expenditure	9
2.2.4. Savings	11
2.3. Selection of households	12
2.3.1. Population of the survey and fixing the sample size	12
2.3.2. Sample of communes	13
2.3.3. Sample of households	16
2.3.4. Sampling from the census lists	16
2.4. Methods of data collection	17
3. Carrying out the survey and data processing	19
3.1. Interviewer network	19
3.2. Book-keeping and interviewing	19
3.3. Coding the material and punching the cards	21
3.4. Electronic data processing	22
4. Material gathered and its reliability	24
4.1. Different sources of errors	24
4.2. Errors of frame	24
4.3. Rate of non-response	25
4.4. Estimated results and their statistical reliability	29
4.4.1. Estimated means	29
4.4.2. Methods determining standard errors	30
4.5. Sample structure. Comparison with vital statistics	37
4.6. Errors of measurement in data collection	40
4.7. Data on income, consumption and savings. Comparison with national accounting statistics	43
5. Income and consumption expenditure of households by regions and population groups	50
5.1. Income and consumption expenditure of households by region and type of commune	50
5.2. Income and consumption expenditure of households in different socio-economic groups	55
6. Income elasticity of consumption expenditure	65
7. Income and consumption expenditure by type of household	98
8. Quantities of food stuffs consumed	122
8.1. Measurement and prices per unit	122
8.2. Food consumption and prices per unit by population groups	122
8.3. Food consumption and prices per unit by region and type of commune	123
9. Ownership and purchase of certain durable goods (consumer durables)	130
9.1. Ownership of durable goods	130
9.2. Age distribution and average service life of durable goods	133
9.3. Acquisition of durable goods during 1966	133
9.4. Ownership, use and financing of the purchase of a motor car	141

10. Eräitä tulonjakoa koskevia lisätarkasteluja ..	144
10.1. Väestöryhmien välisiin tuloeroihin vaikuttavista tekijöistä	144
10.2. Tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen hajonta väestöryhmittäin	146
10.3. Palkkatuloihin vaikuttavista tekijöistä ..	151
Summary	156

Liitteet

1. Tulot ja säästäminen, laskentamenetelmä ...	163
2. Kulutusmenot, laskentamenetelmä	177
3. Omien ja luontoisetuna saatujen tuotteiden ja etuuksien sekä eräiden muiden laskennallisten erien arviointi rahassa	200
4. Korttityypit	207
5. Tutkimuksessa käytettyjä lomakkeita	249

10. Some further observations concerning income distribution	144
10.1. Some factors creating income differences between population groups	144
10.2. Distribution of the earned income and disposable income on population groups	146
10.3. Some factors contributing to the compensation of employees	151
Summary	156

Appendices

1. Income and savings, method of measurement.	163
2. Consumption expenditure, method of measurement	177
3. The evaluation of emoluments in kind	200
4. Types of punched cards	207
5. Questionnaires and record material used in the survey	249

Taulukoissa käytetyt symbolit

Toisto	"
Ei mitään ilmoitettavaa	—
Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä ...	0.0
Tietoa ei ole saatu

Explanation of symbols

Repetition
Magnitude nil
Magnitude less than half of unit employed
Data not available

1. JOHDANTO

1.1. Kotitaloustiedustelujen kehitys ja tavoitteiden muuttuminen

Jo viime vuosisadan alkupuolella suoritettiin eräissä Euroopan maissa väestön taloudellista asemaa ja sosiaalisia oloja koskevia tutkimuksia, joita voidaan pitää nykyisten kotitaloustiedustelujen edeltäjinä. Varhaisimmat tutkimukset, joista tunnetuimpia ovat ranskalaisen Frédéric Le Playn vuosina 1829-1879 suorittamat, kohdistuivat yleensä teollisuuskaupunkien työntekijäväestöön ja pyrkivät valaisemaan nimenomaan köyhyyttä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Tutkimusmenetelmät olivat puhtaasti kuvaavia. Niinpä Le Playn samoin kuin muidenkin tuon ajan tutkijoiden julkaisuissa kuvataan tapaus tapaukselta yksittäisten työntekijätalouksien oloja.¹⁾

1900-luvun alkupuolella kotitaloustiedustelut vähitellen kehittyivät sekä tavoitteiltaan että menetelmiltään ja niiden avulla ryhdyttiin keräämään tietoja lukuisiin eri tarkoituksiin. Köyhyyden tutkimukseen liittyvä traditio säilyi kuitenkin mm. siinä mielessä, että tutkimuskohteiksi valittiin pääasiassa työntekijätalouksia. Kuluttajahintojen voimakas kohoaminen ensimmäisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen lisäsi mielenkiintoa elinkustannusindeksilaskelmia kohtaan, joissa käytettävän kulutuksen rakennetta kuvaavan painojärjestelmän laatiminen tuli kotitaloustiedustelujen keskeiseksi tehtäväksi. Tämän tehtävän kotitaloustiedustelut ovat säilyttäneet nykypäiviin saakka, vaikka kansantulotilaston kehittyminen on viime aikoina avanut indeksibudjetin laatijalle muitakin mahdollisuuksia kuin suhteellisen pitkin aikavälein suoritettavat, organisoinniltaan raskaat kotitaloustiedustelut. Kotitaloustiedustelusta saatavia tietoja tarvitaan kuitenkin välttämättä elinkustannusindeksin laatimiseen, jos tällaisia indeksejä lasketaan eri väestöryhmille. Köyhyyttä koskevissa tutkimuksissa alettiin pyrkiä jo verraten varhain yleisestä kuvauksesta myös erityisselvityksiin tutkimalla mm. ravinnon ravintoainesisältöä ja siinä esiintyviä puutteita. Tutkimusmenetelmiin ovat vaikuttaneet paljon indeksiteorian ja otantateorian kehitys sekä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa käytetyn haastattelutekniikan kehittyminen.

Nykyään kotitaloustiedustelut (family budget surveys) ovat kehittyneet erikoistutkimuksiksi, joilla pyritään selvittämään kulutusmenojen lisäksi myös kotitalouksien tulonmuodostusta ja säästämistä. Useimmiten kotitaloustiedustelujen runkona on kuitenkin edelleen melko laaja ja yksityiskohtainen kulutustutkimus. Kun kulutusmenoja voidaan verrata tuloihin ja säästämiseen, parantaa tämä luonnollisesti myös kulutustietojen käyttömahdollisuuksia. Kasvavaa huomiota ovat tietojen hankinnassa saaneet osakseen myös monet erikoiskysymykset, kuten ravintoaineiden kulutusmäärien selvittäminen, vähittäismaksukaupan ja yleensä ostotapojen tutkimus, kuluttajien ostosuunnitelmat ja kestokulutustavaroitten omistus. Laajojen, useamman vuoden väliajoin tehtävien kertaluontoisten tutkimusten lisäksi suoritetaan mm. Yhdysvalloissa, Englannissa ja Länsi-Saksassa sekä eräissä Itä-Euroopan maissa jatkuvia kotitaloustiedusteluja.

Kuten edellä jo mainittiin, pidettiin kotitaloustiedusteluja suunniteltaessa aikaisemmin silmällä pääasiassa elinkustannusindeksin painorakenteen selvittämistä. Tietojen kysynnän kasvu yhteiskuntapoliittisen suunnittelun ja päätöksenteon tueksi sekä taloudellisen tutkimustoiminnan lisääntyminen ovat saaneet aikaan sen, ettei aineistoa kannata enää kerätä pelkästään yhtä rajoitettua käyttötarkoitusta varten. Tärkeimmistä käyttötarkoituksista voidaan mainita mm. seuraavat.²⁾

1. Elinkustannusindeksin painorakenteen tarkistaminen
2. Kaikkien kotitalouksien kulutusmenoja ym. kokonaistaloudellisia suureita koskevien arvioiden tuottaminen lähinnä kansantalouden tilinpitoa varten
3. Väestöryhmien ja alueiden väliset tulo- ja kulustasovertailut sekä tulojen ja kulutusmenojen rakennetta koskevat tarkastelut
4. Väestöryhmittäin laaditut tulojen jakaantumista ja uudelleen jakoa (välilliset ja välittömät verot, tulonsiirrot) sekä tulojen ostovoimaa koskevat tutkimukset
5. Poikkileikkausjoustojen määrittäminen ja muut kulutusanalyysiin ja -ennusteisiin liittyvät käyttötarkoitukset
6. Markkinatutkimukset

Eri käyttötarkoitukset asettavat jossain määrin erilaisia vaatimuksia kerättävälle aineistolle. Kohdassa 2 mainittujen kokonaistaloudellisten arvioiden tuottaminen edellyttää, että käytetyt käsitteet ja luokitukset vastaavat mahdollisimman tarkoin kansantalouden tilinpidon vastaavia käsitteitä. Jotta taas perusjoukkoa koskevia arvioita voitaisiin näytteen perusteella laskea, tulee näytteen edustaa koko perusjoukkoa.

1) Esim. Douglas, Dorothy W. : "Family Budgets", *Encyclopaedia of the Social Sciences*, New York 1951, s. 73-77.

2) Vrt. Recommendations concerning family budget enquiries in Europe. Conference of European Statisticians. Statistical Standards and Studies - No 6. United Nations, New York 1966, s. 6-11.

Väestöryhmiä koskevissa tarkasteluissa (kohdat 3 ja 4) pyritään yleensä selvittämään niitä elintason tekijöitä, jotka liittyvät tuloihin ja kulutukseen. Rahatulojen ja kulutusmenojen lisäksi joudutaan tällöin kiinnittämään huomiota luontoistuloihin, omien tuotteiden kulutukseen, julkiselta vallalta saatuihin tavaroihin ja palveluksiin yms. Jotta tutkimustulokset yleisen informaation ohella palvelisivat suoranaisemmin myös yhteiskuntapoliittista päätöksentekoa, olisi erikoistoimpiteiden kohteena olevia ryhmiä, kuten esim. vanhuksia, lapsiperheitä ja pienituloisia väestöryhmiä voitava tarkastella erikseen.

Ekonometrisen analyysin (kohta 5) kannalta päämielenkiinto kohdistuu kulutuksen tulojoustoisiin. Perusolettamuksena poikkileikkausaineistoon perustuvassa kysyntäanalyysissä on, että tulonmuutosten vaikutuksia voidaan ennustaa tutkimalla eri tulotasoilla olevien kotitalouksien kulutusta jonakin ajankohtana. Aikasarjatyypiseen aineistoon verrattuna on hyvänä puolena havaintojen runsaus, tulomuuttujan laaja vaihteluväli ja se, että aineistoa pystytään homogenisoimaan tarvittaessa melko pitkälle. Riippumattomien muuttujien välinen korrelaatio ei myöskään samassa määrin kuin aikasarja-analyysissä vaikuta muuttujien erillisvaikutuksen toteamista. Huomattavimpia puutteita poikkileikkausaineistossa taas on se, että hinnannuutosten vaikutuksia on vaikea tutkia. Koska analyysin kohteena ovat yksityiset kulutusmenoerät tai verraten suppealaiset menoryhmät, edellyttävät joustolaskelmat kerättäviltä tiedoilta huomattavaa yksityiskohtaisuutta.

Markkinatutkimuksia varten tapahtuvalle tietojen kysynnälle (kohta 6) on ominaista, että tietojen käyttäjät ovat usein kiinnostuneita varsin rajoitetusta ja suppeasta hyödykeryhmästä, mutta haluavat tästä mahdollisimman yksityiskohtaisia tietoja. Markkinatutkimukselle ovat tärkeitä tulotietojen lisäksi kulutuksen arvo- ja määrätiedot alueittain ja jossain määrin myös väestöryhmittäin.

Tavoitteiden monipuolistuminen on luonnollisesti vaikuttanut myös tutkimusmenetelmiin ja tutkimuksen suoritustapaan. Tietojen käyttökelpoisuuden kannalta ehkä keskeisimmät kysymykset liittyvät (1) näytteen peittävytyteen ja otantamenetelmiin sekä (2) perustietojen keruumenetelmiin. Viime vuosiin saakka ovat useimmat kotitaloustiedustelut kohdistuneet vain rajoitettuihin väestöryhmiin. Tämä rajoittaminen on usein suoritettu vielä niin epämääräisesti, että on ollut vaikeata täsmällisesti sanoa, mistä perusjoukosta näyte on poimittu. Varsinkin aikaisemmissa kotitaloustiedusteluissa tapahtui ruokakuntien valinta lisäksi harkinnanvaraisesti (esim. värväämällä), jolloin satunnaisnäytteen suomia mahdollisuuksia tietojen tarkkuuden arvioimiseen keskivirhelaskelmien avulla ei voitu käyttää hyväksi.

Perusjoukon rajoittaminen tapahtui joko alueellisin perustein tai ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman tai perhetyypin mukaan. Rajoitukset johtuivat lähinnä siitä, että elinkustannusindeksin avulla haluttiin aikaisemmin seurata tyypillisten palkansaaajatalouksien elinkustannusten kehitystä ja tämän vuoksi tutkimuskohteiksi sopivat "indeksiperheet" pyrittiin yleensä valitsemaan sellaisista asutuskeskusten työntekijätalouksista, joissa vanhempien lisäksi oli alaikäisiä lapsia. Eri maissa suoritettavissa kotitaloustiedusteluissa on nykyään yleisenä pyrkimyksenä ulottaa tutkimus kaikkia kotitalouksia koskevaksi siitäkkin huolimatta, että yrittäjätalouksien ja erityisesti maanviljelijöiden tulojen ja kulutuksen mittaamisessa on mm. osittaisesta luontoistaloudesta johtuen eräitä vaikeuksia.

Vaikka informaatiota on viimeaikaisissa tutkimuksissa monipuolistettu ja kerättävien tietojen yksityiskohtaisuutta lisätty, on tutkittavien ruokakuntien määrä kuitenkin voitu korottaa moninkertaiseksi aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna. Tämän on tehnyt mahdolliseksi nykyaikainen tietokonetekniikka, joka on ratkaisevasti helpottanut ja jouduttanut perusaineiston käsittelyä.

Perustiedot kerätään joko tilinpidon tai haastattelun avulla. Kummallakin menetelmällä on omat etunsa ja haittansa. Huolellisesti tehdyn tilinpidon vahvana puolena on tarkkuus, mutta pahana epäkohtana on menetelmän suuritöisyys. Haastattelu on taas joustava ja suhteellisen nopea, mutta esim. usein tapahtuvia kertakulutustavaroiden ostoja ei ole haastatteleamalla mahdollista selvittää muuten kuin arvionvaraisesti. Valinta tilinpidon ja haastattelun välillä riippuu paljon siitä, kuinka pitkää havaintokautta joudutaan eri yhteyksissä luotettaviin tuloksiin pääsemiseksi käyttämään. Säännöllisesti tapahtuvien ruokatavaraostojen suuruus voi olla selvitettävissä hyvin jo yhden viikon ostoja tarkkailemalla, kun taas esim. tuloista ja kestokulutustavaroiden hankinnoista ei ole mahdollista saada luotettavaa kuvaa, ellei tiedustelukausi ole ainakin vuoden mittainen. Kirjanpidon ulottamista kokonaista vuotta koskevaksi rajoittaa juuri menetelmän suuritöisyys, joka johtaa satunnaisnäytteen yhteydessä käytettynä liian korkeaan keskeytysprosenttiin. Eräissä 1900-luvun alkupuolella suoritetuissa kotitaloustiedusteluissa vuoden kestävä tilinpito oli Suomessakin käytössä, mutta silloin myös tutkimusruokakunnat jouduttiin erityisesti valitsemaan. Eräs mahdollisuus on käyttää haastattelua ja tilinpitoa rinnakkain, jolloin kertakulutustavaroiden ostot selvitetään suhteellisen lyhytaikaisella tilinpidolla ja muut tiedot kerätään haastatteleamalla. Suomen vuoden 1966 kotitaloustiedustelussa täydennettiin kuukauden pituista tilinpitoa haastatteluilla siten, että tuloja, säästämistä ja kestokulutustavaroiden hankintoja selvitetäessä havaintokautena oli kalenterivuosi ja vaatetusmenoja ja eräitä muita puolikestävien tavaroiden ostoja selvitetäessä neljännesvuosi (vrt. s. 17).

1.2. Aikaisemmat Suomessa suoritettut kotitaloustiedustelut

Suomessa on kotitaloustiedusteluja suoritettu epätasaisin aikaväleihin jo vuodesta 1908 lähtien. Tähänastiset julkaistut tutkimukset ovat koskeneet vuosia 1908-09, 1920-21, 1928, 1950-51, 1955-56 ja 1959-60. Vuoden 1966 tutkimus on siis seitsemäs virallinen tiedustelu, jonka tulokset on julkaistu. Lisäksi on vuosina 1941-49 suoritettu eräitä julkaisemattomia kulutustutkimuksia.

Ensimmäinen maassamme suoritettu kotitaloustiedustelu, ammattientarkastaja Vera Hjeltin "Tutkimus ammattityöläisten toimeentuloehdoista Suomessa 1908-09"¹⁾ pohjautui suurimmista kaupungeista ja muutamista tehdasyhdyskunnista kerättyyn, kokovuotisiin tilinpitoihin perustuvaan 380 ruokakunnan aineistoon. Seuraava, ensimmäisen maailmansodan jälkeisiä olosuhteita kuvaava tutkimus vuosilta 1920-21²⁾, oli jo huomattavasti laajempi käsittäen 554 kokovuotista tilinpitoa. Väestöryhmittäin oli aineiston peittävyys hieman parempi kuin ensimmäisessä tutkimuksessa, sillä työntekijäruokakuntien lisäksi oli mukana myös virkamiesperheitä. Tämän tutkimuksen käyttämistä elinkustannusindeksilaskelmien pohjana rajoitti kuitenkin se, että kulutuksen rakenteeseen painoi leimansa sodan jälkeinen pula-aika. Uuteen tutkimukseen ryhdyttiinkin jo vuonna 1928³⁾. Kotimaisten tarpeiden ohella olivat alkusysäyksenä vuoden 1925 Geneven kansainvälisen sosiaalitalastollisen konferenssin suosituksien. Erillisaineistoinen oli ruokakuntamäärä niinkin suuri kuin 1224 ja tutkimuspopulaation sosiaaliryhmitys huomattavasti monipuolisempi kuin aikaisemmin. Ensimmäistä kertaa oli mukana myös osittain luontoistaloudessa elävä väestöryhmä, maataloustyöntekijät. Koska vuositilinpitoon värvättyjen perheiden otaksuttiin muodostavan kulutustutkimuksiltaan jossain määrin poikkeavan ryhmän, kokeiltiin myös lyhytaikaista kahden viikon tilinpitoa, johon pyrittiin saamaan mukaan sellaisia vähävaraisia talouksia, jotka eivät suostuneet pitempiaikaiseen tilinpitoon.

Lähinnä toisesta maailmansodasta johtuneet poikkeusolot aiheuttivat sen, että seuraava tutkimus voitiin suorittaa vasta vuosina 1950-51⁴⁾. Samalla vuosikymmenellä tehtiin vielä kaksi muuta tutkimusta, kaupunkien ja kauppaloitten kulutustutkimus vuosina 1955-56⁵⁾ ja maaseudun kulutustutkimus vuosina 1959-60⁶⁾. Metodisesti tärkeitä uudistuksia sisältyi etenkin kaupunki- ja kauppalatutkimukseen. Tällöin valittiin tutkimuskohteet ensimmäisen kerran henkikirjoista otantaa käyttäen. Aikaisemmin oli ruokakuntien valinta tavallisesti tapahtunut siten, että yhteistoimintaan suostuneiden kuntien viranomaiset hoitivat kenttätöiden järjestelyn hankkien samalla paikallistuntemustansa hyväksi käyttäen sopivat tilinpitoperheet. Siirtymisen satunnaisnäytteen käyttöön pakotti puolestaan luopumaan kokovuotisista tilinpidoista, jotka kaupunki- ja kauppalatutkimuksessa oli korvattu 3 x 2 viikon ruokatavaroita koskeneen tilinpidon ja vuosihaastattelun yhdistelmällä. Maaseudun kulutustutkimuksessa, jossa varsinaiset maanviljelijät olivat mukana ensimmäistä kertaa, tietojen hankinta perustui pelkästään yhden kuukauden tilinpitoon. Tässä tutkimuksessa hajoitettiin tilinpidot tasaisesti eri kalenterikauksille, niin että kerrallaan oli tilinpidossa mukana 1/12 näytteestä. Seuraavaan asetelmaan on kerätty eräitä tärkeimpiä tietoja tähänastisista tutkimuksista, mukaanluettuna myös vuoden 1966 kotitaloustiedustelu.

1) Hjelt, Vera: "Tutkimus ammattityöläisten toimeentuloehdoista Suomessa 1908-1909", Työtilasto XIII, Helsinki 1912.
2) Elinkustannukset tilinpitokaudella 1920-1921, SVT XXXII, Sosiaalisia erikoistutkimuksia 5, Helsinki 1925.
3) Elinkustannustutkimus vuodelta 1928, SVT XXXII, Sosiaalisia erikoistutkimuksia 14, Helsinki 1936.
4) Elinkustannustutkimus helmikuu 1950-tammikuu 1951, SVT XXXII, Sosiaalisia erikoistutkimuksia 21, Helsinki 1954.
5) Kulutustutkimus. Kaupungit ja kauppalat 1955-1956, SVT XXXII:22, Sosiaalisia erikoistutkimuksia, Helsinki 1959.
6) Maaseudun kulutustutkimus 1959/60, SVT XXXII:24, Sosiaalisia erikoistutkimuksia, Helsinki 1962.

Suomessa suoritettut kotitaloustiedustelut

Tutkimus- ajankohta	Peittävyys Väestöryhmät, joihin tutkimus kohdistui	Ruokakunta- tyypit	Näyte			Yht.	Ruoka- kuntien poiminta- tapa	Tietojen keruu- menetelmä
			Ruoka- kuntien määrä	Kuntien määrä K:git ja muut asut. keskukset	Maalais- kunnat			
1908-09	Ammattityöntekijät	Ei rajoituk- sia	380	11	—	11	Harkinta- valinta	Vuositilinpito
1920-21	Työntekijät, toimen- haltijat ja virkamiehet	Perheruoka- kunnat (yksi- naiset ulko- puolella)	554	24	—	24	"	"
1928	A. Työntekijät, toimen- haltijat ja virkamiehet	Perheruoka- kunnat (yksi- naiset ja se- karuokakunnat ulkopuolella)	954	29	—	29	"	"
	B. Maataloustyöntekijät	Perheruoka- kunnat (yksi- naiset ja se- karuokakunnat ulkopuolella)	270	—	97	97	"	"
1950-51	Työntekijät ja toimen- haltijat	Perheruoka- kunnat (yksi- naiset ja se- karuokakunnat ulkopuolella, lasten ikäraja 16 v.)	538	15	—	15	"	4 x 2 viikon tilin- pito ruokatava- roista Vuositilinpito muista menoista
1955-56	Palkansaaajat	Yksinäiset ja perheruoka- kunnat (seka- ruokakunnat ulkopuolella, lasten ikäraja 18 v.)	532	18	—	18	Satunnais- valinta	3 x 2 viikon tilin- pito ruokatava- raostoista Vuosihaastattelu
1959-60	Maanviljelijät jamaa- seudun palkansaaajat	Ei rajoituksia	1 120	—	50	50	"	Kuukausitilinpito
1966	Kaikki yksityiset koti- taloudet	Ei rajoituk- sia	KK-tilin- pito 3868 Vuosihaas- tattelu 4805	40	81	121	"	Kuukausitilinpito Neljännesvuosi- haastattelu Vuosihaastattelu

2. VUODEN 1966 KOTITALOUSTIEDUSTELU. PERUSKÄSITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄ

2.1. Tutkimuksen suoritusajankohdan valinta

Uuden koko maata ja kaikkia väestöryhmiä koskevan kotitaloustiedustelun suunnittelu aloitettiin Sosiaaliministeriön sosiaalisessa tutkimustoimistossa huhtikuussa 1964. Saman vuoden syksyllä valmistunut suunnitelma edellytti noin 3000 ruokakunnan suuruisen näytteen tutkimista yhdistetyllä kuukausitilinpito- ja vuosihaastattelumenetelmällä. Vuoden pituisen kenttävaiheen piti alkaa 1. 4. 1965. Valtioneuvosto antoi kuitenkin 4. 2. 1965 Sosiaaliministeriön tehtäväksi laatia asiaa harkitsemaan asetetun tulotasokomitean ehdotuksen pohjalta esitys tutkimuksen laajentamisesta niin, että kerättävää aineistoa voitaisiin käyttää myös väestöryhmien välisissä tulotasovertailuissa. Tämän johdosta aikaisempaa suunnitelmaa jouduttiin tarkistamaan mm. siten, että tutkittavien kotitalouksien määrää lisättiin ja tutkimusohjelmaa laajennettiin nimenomaan tulo- ja säästämistutkimuksen osalta. Tutkimuksen alkamisajankohta lykättiin vuoden 1966 alkuun, jolloin havaintokaudeksi tuli kalenterivuosi 1966.

Suomen talouselämän huomattavimpia piirteitä vuonna 1966 oli tuotannon kasvuvauhdin hidastuminen edellisen vuoden 4,7 %:sta 2,0 %:iin. Tämä johtui lähes yksinomaan metsätaloustuotannon voimakkaasta supistumisesta ja talonrakennustoiminnan tilapäisestä laskusta keväällä ja kesällä 1966. Kokonaispalkkasumma kasvoi 9,1 % (vuonna 1965 11,4 %). Palkansaajien yleisen ansiotasoindeksin nousu edellisestä vuodesta oli 7,5 %. Kun elinkustannusindeksin vastaava nousu oli n. 4 %, jäi reaaliensiotason nousuksi n. 3,5 %.

Kokonaiskulutuksen kasvu pysyi suhteellisen voimakkaana säästämisasteen alentuessa. Kulutus olikin vuonna 1966 viennin ohella pääasiallinen taloudellista kasvua ylläpitävä tekijä. Yksityisen sektorin käytettävissä olevien tulojen kasvun heikentyminen vaikutti kuitenkin hidastavasti kestokulutustavaroiden ja palvelusten kysynnän kasvuun. Mainitut piirteet käyvät ilmi myös seuraavasta kansantulotilastoon perustuvasta asetelmasta, jossa on menoryhmittäin verrattu kiinteisiin hintoihin laskettujen yksityisten kulutusmenojen muutosta vuodesta 1965 vuoteen 1966 ja keskimääräistä kehitystä vuosina 1958-66.

	vv 1958-66 keskim. vuodessa	vv 1965/66 %
	%	%
Elintarvikkeet	3.6	2.7
Juomat	6.5	3.5
Tupakka	4.7	0.5
Vaatetus ja muut henkilökohtaiset esineet	2.7	7.9
Asunto	4.8	4.5
Lämpö ja valo	3.9	-0.3
Kotitalouskalusto	9.6	-6.3
Kotitaloustarvikkeet ja -palvelukset	2.3	-0.3
Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	9.1	5.3
Liikenne ja tietojen välitys	13.5	-1.2
Virkistys ja huvittelu	5.1	3.9
Muut palvelukset	9.0	2.3
Menot ulkomailla	11.9	-2.5
Ulkomaalaisten menot Suomessa	13.9	9.5
Lahjat ulkomailta	1.6	5.3
<u>Kulutusmenot yhteensä</u>	<u>5.9</u>	<u>2.6</u>

Kuluttajahinnat nousivat elinkustannusindeksin mukaan vuoden 1965 joulukuusta vuoden 1966 joulukuuhun 5,0 % eli hieman nopeammin kuin vuosina 1958-66 keskimäärin (4,6 %). Alaryhmittäin olivat elinkustannusindeksin muutokset tutkimusvuonna seuraavat: ravinto 4,1 %, asunto 3,6 %, lämpö ja valo 9,6 %, vaatetus 2,7 % ja muut tavarat ja palvelukset 7,4 %.

Jos lasketaan edellä mainittu kulutusmenojen muutos käypiin hintoihin, päädytään 5,9 %:n nousuun vuodesta 1965 vuoteen 1966.

2.2. Tulot, kulutus ja säästäminen

2.2.1. Budjettiyhtälö

Talusteoreettisesti tarkasteluna on kotitalous itsenäinen tulojensa käytöstä päättävä yksikkö. Päätöksenteon voidaan ajatella tapahtuvan budjettisuunitelman muodossa, joka aikaisempien tulojen pohjalta muodostaa jonkinlaisen arvion budjetti-periodin aikana odotettavissa olevista tuloista ja suunnitelman siitä, miten ne käytetään kulutukseen ja säästämiseen. Tällaisena ex ante käsitteenä budjettiyhtälön tulot = kulutus + säästäminen ei tarvitse ex post pitää paikkaansa. Jos budjetti sen sijaan ymmärretään jälkikäteen tapahtuvana tuloslaskentana, voidaan tulot, kulutus ja säästäminen määritellä niin, että yhtälön vasen ja oikea puoli ovat aina yhtä suuret.

Kotitaloustiedustelussa käytettyä tulo- ja kulutuslaskentatapaa voidaan kuvata seuraavalla budjettiyhtälöllä.

$$Y_t + T_s - V - T_a = C + S, \text{ jossa}$$

Y_t = tuotantotoiminnasta saadut tulot

T_s = saadut tulonsiirrot

V = maksetut välittömät verot

T_a = muut maksetut tulonsiirrot

C = kulutusmenot

S = säästäminen

Määriteltäessä kotitaloustiedustelun tulo-, ja kulutus- ja säästämiskäsitteitä on yhtälössä esitetty määritelmällinen yhteys pyritty kautta linjan ottamaan huomioon niin pitkälle kuin mahdollista. Joitakin suhteellisen vähäisiä poikkeuksia jouduttiin tekemään sen vuoksi, että eräät, lähinnä maanviljelijöitä koskevat tulo- ja säästämiserät katsottiin liian vaikeiksi selvittää haastattelujen avulla. Tärkeimmistä mittaustavan rajoituksista johtuvista poikkeuksista on mainittu asianomaisissa yhteyksissä.

2.2.2. Tulot

Kotitaloudet saavat tulojaan pääasiassa korvauksina tuotantoon antamistaan työ- ja pääomapalveluksista. Tuotantotoiminnasta saadut tulot voidaan jakaa palkkatuloihin, yrittäjätuloihin ja omaisuustuloihin. Palkkatulosta on kysymys silloin, kun tulo on saatu työsuhteen nojalla toisen palveluksessa tehdystä työstä. Yrittäjätuloksi kutsutaan tuloa, jonka muun kuin yhteisömuotoisen yrityksen omistaja tai hänen perheenjäsenensä saa yrityksessä tekemästään työstä tai siihen sijoittamastaan pääomasta. Muuta kuin yrittäjätuloon sisältyvää pääomatuloa sanotaan omaisuustuloksi. Tuotantotoiminnasta saadut tulot voidaan esittää myös työ- tai pääomapanosyksikköä kohden laskettuina, jolloin esim. palkkatulojen osalta käytettäessä työpanoksen mittana tehtyjen työtuntien määrää päädytään keskituntiansioon.

Seuraava tulokäsitemäärittely, jota edellä esitetyn yhtälön vasen puoli kuvaa, on käytettävissä olevat tulot, johon päästään, kun tuotantotoiminnasta saatuihin tuloihin lisätään saadut tulonsiirrot ja näin saaduista bruttotuloista vähennetään kotitalouksien maksamat välittömät verot ja muut tulonsiirrot. Käytettävissä olevat tulot on tärkein ja laajin tulokäsitemäärittely kotitaloustiedustelussa. On huomattava, että tämänkin tulokäsitemäärittelyn ulkopuolelle jää vielä sellaisia eräitä, jotka tuloja tutkittaessa olisi periaatteessa otettava huomioon. Näistä on erityisesti mainittava julkisen vallan eri väestöryhmille korvaukselta luovuttamat ns. ilmaisannit, joihin kuuluvat monet kulttuuri-, terveys- ja sosiaalipalvelukset. Kotitaloustiedustelussa ei myöskään ole otettu huomioon sitä vaikutusta, mikä paikkakuntien välisillä hintatasoeroilla on tulojen ostovoimaan. Käytettävissä olevien tulojen laskentajärjestelmä on esitetty yksityiskohtaisena liitteessä 1. Seuraavasta asetelmasta käyvät ilmi laskentatavan pääkohdat.

Koodi	Tulolaji
00-07	<u>Tuotantotoiminnasta saadut tulot</u>
00	Palkkatulot
01-05	<u>Tulot ei-yhteisömuotoisesta yritystoiminnasta</u>
01	Tulot maataloudesta
02	Tulot metsätaloudesta
03	Tulot rakennustoiminnasta (kotitalousrakennusten rakennustöissä tehdyn oman työn arvo)
04-05	Tulot muusta yritystoiminnasta
06	Tulot reaaliomaisuudesta
07	Tulot finanssiomaisuudesta
08	<u>Saadut tulonsiirrot miinus kotitalouksien maksamat muut tulonsiirrot kuin välittömät verot</u>
09	<u>Miinus maksetut välittömät verot</u>
<hr/>	
00-09	Käytettävissä olevat tulot I
<hr/>	
10	Pääomansiirrot (netto)
<hr/>	
00-10	Käytettävissä olevat tulot II
<hr/>	

Käytettävissä olevat tulot lasketaan siis kahdella tavalla, ilman pääomansiirtoja ja ne mukaanlukien. Pääomansiirtoihin on luettu lahjat lukuunottamatta kulutustavaralahjoja, perinnöt, arpajais- ja veikkausvoitot, investointitarkoituksiin valtion varoista saadut avustukset ja palkkiot sekä negatiivisina erinä saaduista lahjoista ja perinnöistä maksetut verot. Tulonsiirtojen ja pääomansiirtojen erottamiseksi olisi kiinnitettävä huomiota mm. siihen, vaikuttaako kulloinkin kysymyksessä oleva erä suoranaisesti tulonsaajan kulutus- ja säästämismahdollisuuksiin (tulonsiirto) vai muuttaako se ensisijaisesti hänen varallisuuttaan ja sitä kautta epäsuorasti hänen tulojaan ja niiden käyttöä (pääomansiirto). Pääasiassa rahalahjojen kohdalla esiintyneet tulkintatapaukset ratkaistiin käytännössä sen mukaan, miten suuri summa oli kysymyksessä ja oliko suoritus kertaluontoinen vai jatkuva.

Vaikka pääomansiirtoihin luetut satunnaisluontoiset tuloerät jäävät ensimmäisen käytettävissä olevien tulojen käsitteen ulkopuolelle, on todettava, ettei tämä suppeampikaan tulokäsité vastaa ns. pysyväistulon käsitettä, jolla kulutusteoriassa on tärkeä merkitys. Tulo-odotuksista poikkeavia satunnaistuloja saattaa sisältyä useimpiin tuloeriin, kuten palkkatuloihin, yrittäjätuloihin jne. Jotta pysyväistulo olisi voitu täsmällisemmin määrittää, olisi todellisia tuloja (ex post) pitänyt verrata tulo-odotuksiin (ex ante) ja näin erottaa odottamattomat satunnaiserät muista tuloista. Tulo-odotusten mittausta ei tutkimusohjelman laajuuden vuoksi kuitenkaan voitu sisällyttää kotitaloustiedusteluun.

Rahatulojen lisäksi on tuloihin luettu myös omien ja luontoisetuna saatujen tuotteiden ja etuuskien arvo. Nämä erät esiintyvät siis toisaalta tuloissa ja toisaalta joko kulutusmenoissa tai investoinneissa. Luontoiserien hinnoittelussa on pyritty kiinnittämään huomiota mm. siihen, että eri väestöryhmät eivät joudu erilaiseen asemaan, että annettu ja saatu luontoisetu hinnoitellaan samalla tavalla ja että hinnoittelu tulo- ja kulutuspuolella tapahtuu samoin perustein ainakin silloin, kun halutaan budjettiyhtälön pitävän paikkansa.

Annettua ja saatua luontoisetua hinnoiteltaessa on lähtökohtana pidetty työnantajan kustannuksia. Omien tuotteiden osalta on noudatettu seuraavia pääperiaatteita.

- a. Itse tuotetut ja omassa kotitaloudessa käytetyt tuotteet on pyritty hinnoittelemaan - ellei nimenomaan toisin mainita - siihen hintaan, minkä tuottaja normaalisti saa myydessään tuotteensa.
- b. Jos yrittäjän, esim. vähittäiskauppiaan omassa kotitaloudessa käyttämät yritystoiminnan tuotteet eivät ole itse tuotettuja, on käytetty sitä hintaa, minkä yrittäjä on joutunut tuotteista maksamaan.

Edellä mainitut periaatteet vastaavat myös YK:n kansantulotilastoja koskevassa suosituksessa, SNA:ssa, omaksuttua käytäntöä¹⁾. Yksityiskohtaiset hinnoittelunormit käyvät ilmi liitteestä 3 (s. 200).

Palkkatuloihin on luettu kaikki työsuhteen nojalla saadut tulot siitä riippumatta, onko ne saatu raha- vai luontoistulon muodossa. Rahapalkkaan on luettu myös erilaiset palkanlisät. Vähennyserinä on otettu huomioon tulojen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset.

Yrittäjätulot ovat useimmiten luonteeltaan yhdistettyä työ- ja pääomatuloa, joka saadaan vähentämällä yrityksen kokonaistuotosta tulon hankkimiskustannukset. Niissä tapauksissa, joissa yritystoiminta ja kotitalous eivät olleet selvästi erotettavissa toisistaan, tapahtui yrittäjätulon määrääminen kotitaloustiedustelussa tuotto- ja kustannuseriaatteen mukaan kussakin yritystoiminnan osasektorissa seuraavaan tapaan.

Tuotot = myyntitulot + oman yritystoiminnan tai oman kotitalouden käyttöön otetut tuotteet ja palvelukset + investoinneissa käytetyt tuotteet ja palvelukset + valtion varoista suoraan juoksevaan tuotantotoimintaan saadut avustukset

Kustannukset = rahakustannukset + muusta omasta yritystoiminnasta juoksevaan tuotantoon saadut tuotteet ja palvelukset + tuotantotoiminnassa käytettyjen pääomatavaroiden poistot

Yritystoiminnan tulo = tuotot - kustannukset

Maanviljelijöiden haastatteluissa käytettiin yksinomaan tuotto- ja kustannuseriaatetta. Sen sijaan muiden yrittäjien haastatteluissa käytettiin, jos yritystoiminnan ja kotitalouden raha-asiat olivat erotettavissa toisistaan, eräänlaista nettoperiaatetta, joka edellytti vain seuraavien erien selvittämistä: (1) yrityksestä kotitalouden käyttöön otetut rahavarat ja tuotteet sekä (2) yrityksen reaali- ja finanssi-investoinnit. Jos haastattelua ei käytännössä voitu suorittaa nettoperiaatteen mukaan, käytettiin myös muiden yrittäjien haastatteluissa tuotto- ja kustannuseriaatetta.

Palkkatuloihin verrattuna oli yrittäjätulojen selvittäminen haastattelumenetelmällä lähinnä muistamis- ja arviointivaikeuksista johtuen suhteellisen hankalaa ja aikaa vievää. Lomakkeiden täyttämässä esiintyneet epätarkkuudet ja puutteellisuudet aiheuttivat melko runsaasti jälkikäteistarkistuksia ja tiedusteluja, joita tehtiin vastaajille itselleen ja veroviranomaisille. Lisäksi jouduttiin ilmeisen puutteellisia ja ristiriitaisia haastatteluja poistamaan aineistosta. Jo lomakkeen suunnitteluvaiheessa jätettiin mittausvaikeuksien vuoksi tulotiedustelun ulkopuolelle varastojen arvon nettomuutokset ja maatalouden perusparannusten poistot.

Tuotantotoiminnasta saatuihin tuloihin on luettu myös omien kotitalousrakennusten ja vuokraukseen käytettävien rakennusten rakentamisessa ja peruskorjauksissa tehdyn oman työn arvo.

Aikaisemmin esitetty yritystoiminnan sektorijako laadittiin lähinnä maataloutta silmällä pitäen maatalous- ja metsätaloustulojen erottamiseksi toisistaan. Eri sektoreiden väliset reaaliset tuotosten ja palvelusten siirrot esiintyvät antavan sektorin tuloina ja vastaanottavan sektorin kustannuksina tai investointeina. Laskentajärjestelmän keventämiseksi jätettiin rekisteröimättä ne siirrot, joissa sektorin tuotosta käytettiin sen omassa juoksevassa tuotannossa panoksena (esim. annettiin luontoisetuna työntekijöille). Sen sijaan kirjataan sektorin tuloksi sen omassa investoinneissa ja toisen sektorin tuotannossa tai investoinneissa käytetty tuotos.

Omaisuuksien tulot jakaantuvat reaaliomaisuudesta saatuihin ja finanssiomaisuudesta saatuihin tuloihin. Edelliset koostuvat lähinnä vuokrasta ja asuntoeduista, jälkimmäiset koroista ja osingoista. Arvostuksen muutoksista johtuvia pääomavoittoja ja -tappioita ei ole otettu huomioon omaisuusituloja laskettaessa, vaan ainoastaan reaaliomaisuuden normaali kuluminen ja vanheneminen. Omaisuudesta saadut tulot ja omaisuudessa tapahtuneet muutokset eli siis säästämistiedot osoittautuivat kotitaloustiedustelun vaikeimmin selvitettäviksi eriksi; niiden osalta olisi tarvittu huomattavasti tehokkaampaa haastattelumenettelyä. Tutkimusohjelman laajuuden vuoksi tähän ei vuoden 1966 kotitaloustiedustelussa kuitenkaan ollut mahdollisuutta.

Saadut tulonsiirrot on oheisissa taulukoissa ryhmitelty antajan mukaan julkiselta vallalta sekä muilta yhteisöiltä ja toisilta kotitalouksilta saatuihin tulonsiirtoihin. Julkiseen valtaan on luettu valtio ja kunnat ja näiltä saatuihin tulonsiirtoihin erilaiset sosiaalivakuutuksen ja -avustuksen perusteella saadut korvaukset, virka- ja työsuhde-eläkkeet sekä tuotantotoimintaan saadut yleisen avustuksen luontoiset korvaukset, kuten esim. katokorvaus. Lisäksi on saatujen tulonsiirtojen ryhmään viety sisällöltään poikkeuksellinen erä, nimittäin käytettyjen kestokulutustavaroiden myynnistä saadut tulot. Näiden myyntitulojen sijoittaminen tulonsiirtoihin johtuu siitä, että kestokulutustavaroiden hankintahinnat luettiin maksuajankohdasta riippumatta tutkimuskauden kulutukseen. Toisaalta haluttiin välttää negatiivisia kulutuseriä, jollaisiksi käytettyjen esineiden myynnit olisi voitu tulkita. Teoreettisesti paras tapa olisi ollut käsitellä kaikki kestokulutustavarat pääomaesineinä ja lukea hankinnat positiiviseen säästämiseen, myynnit negatiiviseen säästämiseen ja kestokulutustavara-varannon tuottamat kulutuspalvelukset kulutukseen. Tällainen kulutuseriaatteen mukainen ratkaisu, joka olisi edellyttänyt mm. poistojen selvittämistä, olisi kuitenkin ollut käytännössä varsin hankala toteuttaa.

1) A System of National Accounts and Supporting Tables, United Nations, Studies and Methods Series F No 2 Rev. 2. New York 1964, s. 8

2.2.3. Kulutusmenot

Kotitalouden kulutus voidaan yleisesti määritellä tavaroiden ja palvelusten käyttämiseksi kotitalouden tarpeiden tyydyttämiseen. Kulutuksen mittauksen kannalta näin yleinen määritelmä on kuitenkin liian karkea. Ensinnäkin joudutaan rajoittamaan kulutuskäsitteen alaa sulkemalla tarkastelun ulkopuolelle joukko eria, joilla ei ole markkinahintaa. Näistä lähinnä mittaussvaikeuksista johtuvista rajoituksista mainittakoon julkiselta vallalta ja muilta yhteisöiltä saadut ilmaisannit, joita ei ole luettu enempää tuloihin kuin kulutukseenkaan. Samoin meneteltiin perheenäidin kotona suorittaman työn suhteen. Tämä työ tuottaa kotitaloudelle joukon kulutustavaroita ja -palveluksia, joita on hyvin vaikea arvioida riittävän tarkasti rahassa. Kulutuskäsitteen ulkopuolelle jäävät myös tuotannossa käytettyjen hyödykkeiden ostot ja investoinneiksi katsottavat omaisuuden hankinnat.

Mitattaessa kulutuksen suuruutta tietyssä ajanjaksona voidaan käyttää lähinnä kolmea erilaista menettelytapaa :

(1) kulutusperiaatetta, (2) maksuperiaatetta tai (3) hankintaperiaatetta. Näistä kulutusperiaate vastaa parhaiten alussa esitettyä kulutuksen yleistä määritelmää. Puhtaan kulutusperiaatteen mukainen ratkaisu olisi kuitenkin käytännössä hankala ja monimutkainen. Esim. kestokulutustavaroiden kohdalla se edellyttäisi tietoja varannosta, hankinta-ajasta ja -hinnasta sekä kestoajasta, jotta näiden tavaroiden tuottama kulutuspalvelus voitaisiin määritellä. Samoin olisi kertakulutustavaroiden osalta selvitettävä varastojen muutos tutkimuskauden aikana.

Yleensä kulutusta ei kotitaloustiedusteluissa mitatakaan tällä tavoin, vaan lähtökohtana pidetään tutkimusajanjaksona hankittuja hyödykkeitä. Tällöin voidaan käyttää joko hankinta- tai maksuperiaatetta. Hankintaperiaatteen mukaan kirjataan kulutusmenoiksi tutkimuskauden aikana hankittujen hyödykkeiden arvo siitä riippumatta, milloin hankinnat on maksettu. Huomattakoon, että hankintaperiaatetta käytettäessä budjettiyltalo ei täysin pidä paikkaansa, koska tietyssä ajanjakson hankintoja ei välttämättä tarvitse rahoittaa aikaisemmillä tai saman ajanjakson tuloilla.

Kolmas vaihtoehto, maksuperiaate, ottaa huomioon todella suoritettut maksut, siis myös vähittäismaksut. Kulutuksen arvo on hyödykkeiden hankinnoista aiheutuneiden maksujen summa hankinta-ajasta riippumatta. Tällainen kulutuskäsite vastaa parhaiten kulutuksen operationaalista määritelmää, joka sisältyy aikaisemmin tarkasteltuun budjettiyltaloön.

$$Y_d = C + S, \text{ jossa } Y_d = \text{käytettävissä olevat tulot}$$

Vaikeuksia maksuperiaatteen soveltamisessa tulee erityisesti tilioستojen ja osamaksukaupan yhteydessä, jolloin velan lyhennysten erittely yksityiskohtaisen kulutusnimikkeistön edellyttämällä tarkkuudella on vaikeata. Jos kysymys on käteis-kaupasta, johtavat sekä maksuperiaate että hankintaperiaate samaan tulokseen.

Vuoden 1966 kotitaloustiedustelussa käytettiin kulutusmenojen kirjaamisessa ensisijaisesti hankintaperiaatetta. Todellista kulutusta (siis hyödykkeiden käyttöä) on tutkittu vain omien asuntojen kohdalla. Vuosihaastattelussa tiedusteltujen kestokulutustavaroiden osalta selvitettiin maksutapa, jolloin saatiin tietoja myös osamaksukaupasta. Aikaisempien vuosien hankintojen perusteella vuonna 1966 suoritetuista osamaksuista ei kuitenkaan kerätty tietoja, joten maksuperiaatteen mukaista kulutusta ei ole mahdollista laskea kestokulutustavaroiden osalta.

Vaikka yleispyrkimyksenä olikin noudattaa hankintaperiaatetta, on maksuperiaate eräissä yksityistapauksissa kuitenkin selvästi luontevampi. Tällaisia poikkeuksia ovat mm. asunnon vuokra, sähkö- ja puhelinmaksut, sairaalamaksut, sarjaliput sekä sanomalehtien tilausmaksut, jotka siis on katsottu sen kuukauden tai vuoden kulutukseksi, jolloin ne on maksettu kiinnittämättä huomiota siihen, mitä ajanjaksoa maksut koskevat.

Ostettujen hyödykkeiden lisäksi otettiin kulutusmenoja laskettaessa huomioon seuraavat luontoisedut:

- omasta yritystoiminnasta kotitalouden käyttöön otetut tavarat ja kone- ym. palvelukset
- omasta asunnosta tai huvilasta saatu asuntopalvelus
- keräilytuotteet
- työnantajalta työsuhteen nojalla saadut luontoisedut (asunto, vapaat ateriat, maataloustuotteet, vapaat työvaatteet, ajoneuvon käyttöoikeus jne.)

Kuten tulojen laskentatapaa tarkasteltaessa jo todettiin, on omien tuotteiden kulutusta hinnoiteltaessa käytetty ensisijaisesti tuottajahintaa (hinnoittelun yksityiskohdista ks. liite 3, s.200). Liitetaulukossa on omien maataloustuotteiden ja keräilytuotteiden kulutus lisäksi arvioitu myös vähittäishintaan.

Laskennallisena eränä luettiin kulutusmenoihin myös oman asunnon tuottaman asuntopalveluksen arvo. Sen mittana käytettiin asunnon vuokra-arvoa, joka pyrittiin määrittämään kyseisen paikkakunnan käyvän vuokratason mukaan. Kulutusnimikkeistössä olevassa asuntomenojen erittelyssä esiintyy omien asuntojen ja huviloiden kohdalla erilaisten kustannuserien lisäksi tasoituseränä asuntoetu, joka on laskettu vuokra-arvon ja kustannuserien erotuksena. Tulopuolella tämä erä esiintyy tulona.

Vuokra-arvoa määrättäessä piti veden ja lämmön osuus periaatteessa jättää huomioon ottamatta, mutta haastatte- luissa näiden erien erottaminen ei aina ollut käytännössä mahdollista. Rajanveto-ongelmia syntyi myös korjauskustannus- ten jaossa peruskorjauksiin ja normaaleihin kunnossapitokorjauksiin. Edelliset luettiin säästämiseen, jälkimmäiset kulutusmenoihin.

Jos korjauskustannus tai jokin muu kustannuserä koski samalla kertaa sekä omaa asuntoa että vuokralaisen hallussa olevaa rakennuksen osaa, erotettiin oman asunnon osuus tavallisimmin pinta-alan mukaan.

Yksi vaikeimmin arvioitavia kustannuseriä oli asunnon arvovähennys. Haastatteluissa tiedusteltiin asunnon omista- jalta asunnon käypää arvoa, ns. jäännösarvoa, johon poistojen arviointi perustui. Jäännösarvo saadaan tekemällä asunnon hankinta-arvosta asiaankuuluvat poistot ja ottamalla huomioon arvostukseen vaikuttavat tekijät. Tällöin poistoprosentti voidaan laskea seuraavasta kaavasta.

$$\frac{(b \cdot a + \frac{a}{t}) p}{100} = \frac{a}{t},$$

a = uusarvo
t = kestoaika
p = poistoprosentti

$$\text{josta } p = \frac{100}{bt + 1}$$

b = $\frac{\text{jäännösarvo}}{\text{uusarvo}}$

Asuntojen keskimääräinen käyttöaika (t) on arvioitu väestölaskentojen yhteydessä suoritettujen rakennuskantalasken- tojen perusteella. Eräin yksinkertaistavin oletuksin päädyttiin tällöin osakehuoneistojen kohdalla 67 vuoden ja omakoti- talojen kohdalla 50 vuoden keskimääräiseen käyttöaikaan. Omien kesäasuntojen keskimääräiseksi käyttöajaksi oletettiin niinkään 50 vuotta.

Keskimääräisestä jäännösarvon ja uusarvon suhteesta voitiin todeta, että asutokannan arvo oli n. 70 % uusarvosta eli siitä arvosta, joka asutokannalla olisi, jos kaikki rakennukset olisivat uusia.

Edellä esitettyjen olettamusten perusteella saatiin omille taloille ja kesäasunnoille poistoprosentiksi 2,8 % ja omille osakehuoneistoille 2,1 %.

Kotitaloustiedustelussa on otettu huomioon myös se kotitaloudessa tuotettu ja kulutettu palvelus, joka johtuu kotiapu- laisen työstä. Tämä palvelus on arvioitu kotiapulaisesta aiheutuneiden kustannusten mukaan (palkka + luontoisedut). Ruo- kakunnan kokonaiskulutukseen sisältyy lisäksi kotiapulaisen henkilökohtainen kulutus, joka on rahoitettu hänen ruokakun- nalta saamallaan palkkatuloilla ja mahdollisilla muilla tuloilla.

Muiden ruokakunnassa aterioiden työntekijäin, kuten päiväapulaisten ja maatalouden työntekijäin saamat ateriat si- sälyvät ruokakunnan kulutukseen. Tällaista yhteistä kulutusta ei voida suoraan mittaamalla erottaa ruokakunnan varsi- naisten jäsenten kulutuksesta. Tämä on kuitenkin mahdollista arvioida kulutusyksiköiden avulla, jotka nimenomaan tätä tarkoitusta varten määrättiin erikseen eri työntekijäryhmille.

Kulutuksen mittauksessa esiintyi joukko rajanveto-ongelmia esim. erotettaessa toisaalta kulutusta ja säästämistä ja toisaalta kotitalouden kulutukseen menneitä ja maatalouden yritystoiminnassa käytettyjä tuotteita toisistaan. Hankaluuksia tuotti joskus myös eri kotitalouksien kulutuksen erottaminen.

Kaksinkertaisen laskemisen välttämiseksi toisilta kotitalouksilta saadut tavaralahjat luettiin vain antajan kulutukseksi. Poikkeuksen muodostivat toistuvat avustuksenluontoiset itse tuotettujen elintarvikkeiden jms. luovutukset, jotka kirjattiin antajan suorittamaksi tulonsiirroksi ja toisaalta vastaanottajan saamaksi tulonsiirroksi ja kulutukseksi.

Vakuutusmaksuista on asuinrakennusten ja irtaimiston vakuutuksista sekä henkilöriskivakuutuksista suoritettut vakuu- tuskulutukset laskettu kulutukseen ja henki- ja eläkevakuutusmaksut säästämiseen.

Kotitalouden ja yritystoiminnan tai ammatin harjoittamisen välinen rajanveto suoritettiin eräissä tulkinnanvaraisissa tapauksissa seuraavasti.

Oman auton käyttökustannukset jaettiin ajokilometriin suhteessa yksityisiin kulutusmenoihin ja ei-yksityisiin menoi- hin. Tilikirjoissa matkat oli jaettu tarkoituksensa mukaan seuraavasti: (a) työmatkat ja koulumatkat, (b) työmatkat tai koulumatkat, joihin on liittynyt yksityisasioiden käynti, (c) ostos-, asioimis-, tai kokousmatkat, (d) loma-, virkistys-, huvittelu- tai harrastusmatkat, (e) matkat, joilla on toimitettu sekä ammattiin liittyviä että muita asioita ja (f) työn vaa- timat ammattiin liittyvät matkat. Kotitalouden osuudeksi katsottiin ryhmät a-d ja puolet ryhmästä e.

Virkamatkojen aiheuttamista kustannuksista on vain ruokamenot luettu yksityisiin kulutusmenoihin.

Velkojen korot on viety yritystoiminnan kustannuksiin tai kulutusmenoihin lainan käyttötarkoituksen mukaan. Kulutuslainoista asuntolainojen korot on viety asuntomenoihin. Muiden kulutuslainojen korot ja indeksikorotukset on kerätty erilliselle nimikkeelle. Osamaksukorko on luettu osamaksukaupalla hankitun hyödykkeen hintaan niissä tapauksissa, joissa se on ollut mahdollista.

Välittömiä veroja ei ole luettu kulutusmenoihin. Sen sijaan auto- ja koiraverot, passi- ja viisumimaksut yms. on viety asianomaisiin kulutusmenoryhmiin.

Lähinnä tavaroiden ja palvelusten käyttötarkoituksen mukainen kulutusmenoryhmittely perustuu Euroopan tilastokongressin alaisen yksityisiä kulutusmenoja koskevia tilastoja käsittelevän työryhmän laatimaan ehdotukseen¹⁾, joka joissakin yksityiskohdissa poikkeaa kansantulotilastossa käytetystä luokituksesta (SNA). Erilaisen tarkastelukulman ja mittaustavan vuoksi eroaa kansantulotilaston yksityisten kulutusmenojen käsite kotitaloustiedustelun vastaavasta käsitteestä eräissä muissakin suhteissa. Eroja on tarkasteltu yksityiskohtaisesti jaksossa 4.7. (s. 43).

Menoerittelyn yksityiskohdat on jouduttu muokkaamaan kotitaloustiedustelun erikoistarpeiden mukaan. Ryhmitystä laadittaessa pyrittiin erityistä huomiota kiinnittämään siihen, että aineisto mahdollisimman monipuolisesti voisi palvella erilaisia käyttötarpeita. Tästä syystä esim. sairauskuluja ja niistä sairausvakuutuksen perusteella saatuja korvauksia ei nettoutettu tietojen käsittelyvaiheessa, vaan maksetut summat käsiteltiin kulutuksena ja saadut korvaukset saatuna tulonsiirtoina. Ryhmitykset laadittiin niin, että erät voidaan helposti nettouttaa käyttötarkoituksen sitä vaatiessa. Vastaavalla tavalla meneteltiin esim. vakuutusmaksujen ja saatujen vakuutuskorvausten suhteen.

Tavoitteena on ollut jakaa kulutusmenot kulutuskäyttämisen kannalta homogeenisiin ryhmiin. Samalla on pyritty mahdollisuuksien mukaan pitämään silmällä myös sitä, että menoryhmitys on tarkoituksenmukainen myös muunlaisia, kuten esim. tuotannon tai ravintoainesisällön näkökulmasta lähteviä luokituksia ajatellen. Nimikkeistö käsittää kaikkiaan 526 erillistä nimikettä.

Paitsi tavaralajin mukaan, on kulutushyödykkeet ryhmitelty myös kestävyiden mukaan neljään luokkaan. Tämäkin luokitus perustuu aikaisemmin mainitun Euroopan tilastokongressin työryhmän ehdotukseen.

1. Isot kestävät tavarat
2. Puolikestävät ja pienet kestävät tavarat
3. Kertakulutustavarat
4. Palvelukset

Teknisen kestoisuuden ohella on luokituksessa kiinnitetty huomiota yksikköhintaan ja taloudelliseen käyttöikänsä. Ryhmitely on esitetty liitteessä 2.

2.2.4. Säästäminen

Aikaisemmin esitetyn budjettiyhtälön mukaan tarkoitetaan säästämisellä sitä tulon osaa, joka saadaan, kun käytettävissä olevista tuloista vähennetään kulutusmenot.

$$(1) S = Y_d - C$$

Määritelmäyhtälössä esiintyvät suureet ovat tiettyä budjettikautta kohden laskettuja markkamääriä, siis virtasuureita. Toisaalta säästetty tulon osa on pääoman lisäystä. Merkitsemällä pääoman määrää budjettikauden alussa K_0 :lla ja sen lopussa K_1 :llä, saadaan toinen säästämisen mittauksen kannalta tärkeä määritelmäyhtälö:

$$(2) S = K_1 - K_0$$

Säästämistutkimuksessa pääoma jaettiin finanssipääomaan ja reaali-pääomaan ja säästäminen vastaavasti finanssisäästämiseen ja reaalisäästämiseen. Mittauksessa oli pääsääntönä, että finanssisäästäminen selvitettiin määritelmäyhtälöä (2) vastaavalla tasemenetelmällä ja reaalisäästäminen tiedustelemalla suoraan investointeja.

Tasemenetelmä edellytti eri finanssipääoman lajien selvittämistä vuoden alussa ja lopussa, jolloin sijoituksissa vuoden aikana tapahtunut nettomuutos ilmaisi säästämisen. Samalla saatiin tietoja myös ko. pääomakannan arvosta pääomalajeittain. Tasemenetelmässä selvitettiin erikseen sijoitusten ja velkojen nettomuutos. Finanssipääomassa erotettiin

1) Working Group on Statistics of Private Consumption Expenditure: European Programme of Statistics of Consumer Expenditure. Conf. Eur. Stats. /WG 12/12. 7 February 1962.

seuraavat alalajit (vrt. liite 1, s.163) : rahalaitostalletukset, annetut lainat, osakkeet, obligaatit sekä osuudet osuuskunnissa yms. Käteiskassan muutokset jätettiin tiedustelun ulkopuolelle. Finanssisäästämiseen luettiin myös vakuutussäästäminen. Lähinnä mittaussäästämisen vuoksi oli menettely vakuutussäästämisen kohdalla kuitenkin melko karkea. Säästämiseen luettiin ainoastaan henkivakuutuksista sekä eläkekassoihin ja -säätiöihin eläkevakuutuksista suoritettut maksut ja toisaalta negatiivisena eränä henkivakuutuksista vakuutusajan päätyttyä saadut vakuutussummat.

Investointimenetelmää käytettäessä kysyttiin suoraan reaali-investointeja, jotka käsiteltiin saman elinkeinojaon puitteissa kuin tulotkin (vrt. liite 1, s.163). Reaalipääomaan luettiin varsinainen tuotantopääoma, asuinrakennukset ja huvilat. Kuten aikaisemmin jo mainittiin, kestokulutustavaroita ei käsitelty pääomaesineinä, vaan niiden hankinnat luettiin kokonaan hankintavuoden kulutukseen.

Säästäminen laskettiin kotitaloustiedustelussa pääomavoittojen ja -tappioiden osalta nettosuureena. Pääomavoitot ovat arvostuksen muutoksesta johtuvia eriä, jotka vaikuttavat pääomakannan arvoon, mutta eivät ole säästämistä. Niitä ei ole luettu myöskään tuloihin. Vaikka pääomavoittoja ei voida säästää eikä kuluttaa, ne voivat kuitenkin vaikuttaa esim. siihen, kuinka suuri osuus käytettävissä olevista tuloista säästetään. Tasemenetelmää käytettäessä pääomavoittojen ja -tappioiden vaikutus eliminoitiin siten, että omaisuus kirjattiin tilikauden alun arvoon tai ostoarvoon myös tutkimusvuoden lopussa tai myytäessä.

Tulopuolella kustannuserinä esiintyvät pääomaesineiden poistot esiintyvät vastaavasti vähennyserinä säästämistileillä. Myös tapaturmaisesti tuhoutuneesta omaisuudesta saadut korvaukset katsottiin pääomavoitoiksi, ja niiden määrä esiintyy niinkään vähennyseränä säästämistilillä.

Edellä selostetulla tavalla rajattu säästämiskäsite vastaa käytettävissä olevan tulon käsitettä II, jossa myös pääoman siirrot ovat mukana (ks. s. 7).

2.3. Otanta

2.3.1. Tutkimuksen perusjoukko ja näytteen koon määrittäminen

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat maan kaikki yksityiset ruokakunnat. Laitosruokakunnat, joihin kuuluvat esim. vanhain- tai lastenkodeissa, sairaaloissa ja rangaistuslaitoksissa olevat henkilöt, asevelvolliset ym., jäivät tutkimuksen ulkopuolelle.

Ruokakunnan eli kotitalouden määrittelyssä ja rajaamisessa pidettiin päätuntemerkkeinä yhdessä asumista ja osaksi tai kokonaan yhteistä ruokataloutta. Sellaiset henkilöt, jotka söivät ruokakunnassa, mutta eivät siinä asuneet, laskettiin kuukausitilinpidoissa vieraiksi. Samoin meneteltiin sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka asuvat ja söivät ruokakunnassa tilinpitokuukauden aikana vähemmän kuin 15 päivän ajan. Yhdessä asuminen ei varsinkaan maalaistaloissa aina edellyttänyt, että ruokakunnan jäsenet asuivat samassa huoneistossa. Jos oli kysymys perheenjäsenistä, katsottiin riittäväksi, että he asuivat samassa talossa tai lähellä olevassa sivurakennuksessa. Tällöin pidettiin kuitenkin kuulumista samaan ruokatalouteen ehdottomana edellytyksenä. Ruokakuntaan katsottiin kuuluvaksi myös sellainen perheenpää tai muu ruokakunnan jäsen, joka kävi työssä muualla ja oli kotonaan esim. vain vapaapäivinä, eikä ollut täysihoidossa missään muussa ruokakunnassa. Vastaavaan tapaan vieraalla paikkakunnalla asuva koululainen, joka ei ollut täysihoidossa, pyrittiin lukemaan vanhempiensa ruokakuntaan. Tosin tilinpitojen ja haastattelujen suorittaminen osoittautui tällaisten henkilöiden kohdalla usein hyvin vaikeaksi.

Näytteen poiminta pyrittiin suorittamaan niin, että jokaisella samaan ositteeseen kuuluvalla ruokakunnalla oli sama todennäköisyys joutua näytteeseen. Toisena perusvaatimuksena oli, että niistä väestöryhmistä ja osa-alueista, joista erillisiä tietoja haluttiin, piti saada riittävät osanäytteet. Vaikeutena kotitaloustiedustelun tapaisessa yleisessä laskennassa kuitenkin on tavoitteiden moninaisuus, minkä vuoksi otantasuhteita ei voida varsin rajoitetun kokonaisotoksen puitteissa vaihdella kovin paljon ilman, että jotkut tutkimustarpeet kärsisivät liiaksi joidenkin toisten kustannuksella. Käytettävissä olleiden resurssien kannalta katsottiin tavoiteltavan kokonaisuutena yläräjäksi tilinpitotutkimuksessa n. 3800 ruokakuntaa ja vuosihaastattelussa n. 4800 ruokakuntaa.

Tarvittavan osanäytteen kokoon vaikuttaa ratkaisevasti se, kuinka yksityiskohtaisesti esim. kulutusmenojen rakenne halutaan selvittää. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa suoritettujen aikaisempien kulutustutkimusten aineistoihin perusteiden keskivirhelaskelmien mukaan näytti n. 200 ruokakunnan suhteellinen homogeeninen osanäyte vielä riittävältä ainakin kulutusmenojen pääryhmittäiseen tarkasteluun. Kulutusmenojen suhteellinen keskivirhe näytti tällöin jäävän 3 - 4 %:n tasolle.

2.3.2. Kuntanäyte

Näyte poimittiin kaksiasteista ositettua otantaa käyttäen. Ensiasteen otantayksikkönä oli kunta ja toisen asteen yksikkönä ruokakunta. Poiminta suoritettiin vuoden 1965 henkikirjoista. Kaikki näytteen alueittaista ja kunnittaista osittamista koskevat laskelmat perustuivat saman ajankohdan (1. 1. 1965) väestötietoihin. Ennen poimintaa kaupunki- ja kauppalakunnat jaettiin kolmeen ositteeseen asukasluvun mukaan ja maalaiskunnat 10 ositteeseen keskimääräisen tulotason mukaan¹⁾. Helsingin maalaiskunta erotettiin lisäksi omaksi ositteekseen. Näyte kuntien kokonaismäärä pyrittiin kohottamaan mahdollisimman suureksi. Rajoittavina tekijöinä olivat asiamiesverkoston kasvusta johtuvat järjestelyvaikeudet ja keskimääräisen haastattelumatkan piteneminen tutkimusruokakuntien alueellisen hajonnan lisääntyessä. Otantaosuudet ja ostosyksiköiden määrät vaihtelivat ositteittain seuraavasti.

Osite	Kuntia		Likimääräinen otantaosuus %
	perusjoukossa	näytteessä	
Kaupungit ja kauppalat			
1. Yli 50 000 asukasta	9	9	100
2. 20 000-50 000 "	16	12	75
3. Alle 20 000 "	45	19	42
Kaupungit ja kauppalat yht.	70	40	57
Maalaiskunnat			
4. H:gin maalaiskunta (tulotaso = I)	1	1	100
5. I (korkein tulotaso)	47	8	17
6. II	47	8	17
7. III	46	8	17
8. IV	48	8	17
9. V	48	8	17
10. VI	48	8	17
11. VII	47	8	17
12. VIII	48	8	17
13. IX	48	8	17
14. X (alin tulotaso)	48	8	17
Maalaiskunnat yht.	476	81	17
Kaikki kunnat	546	121	22

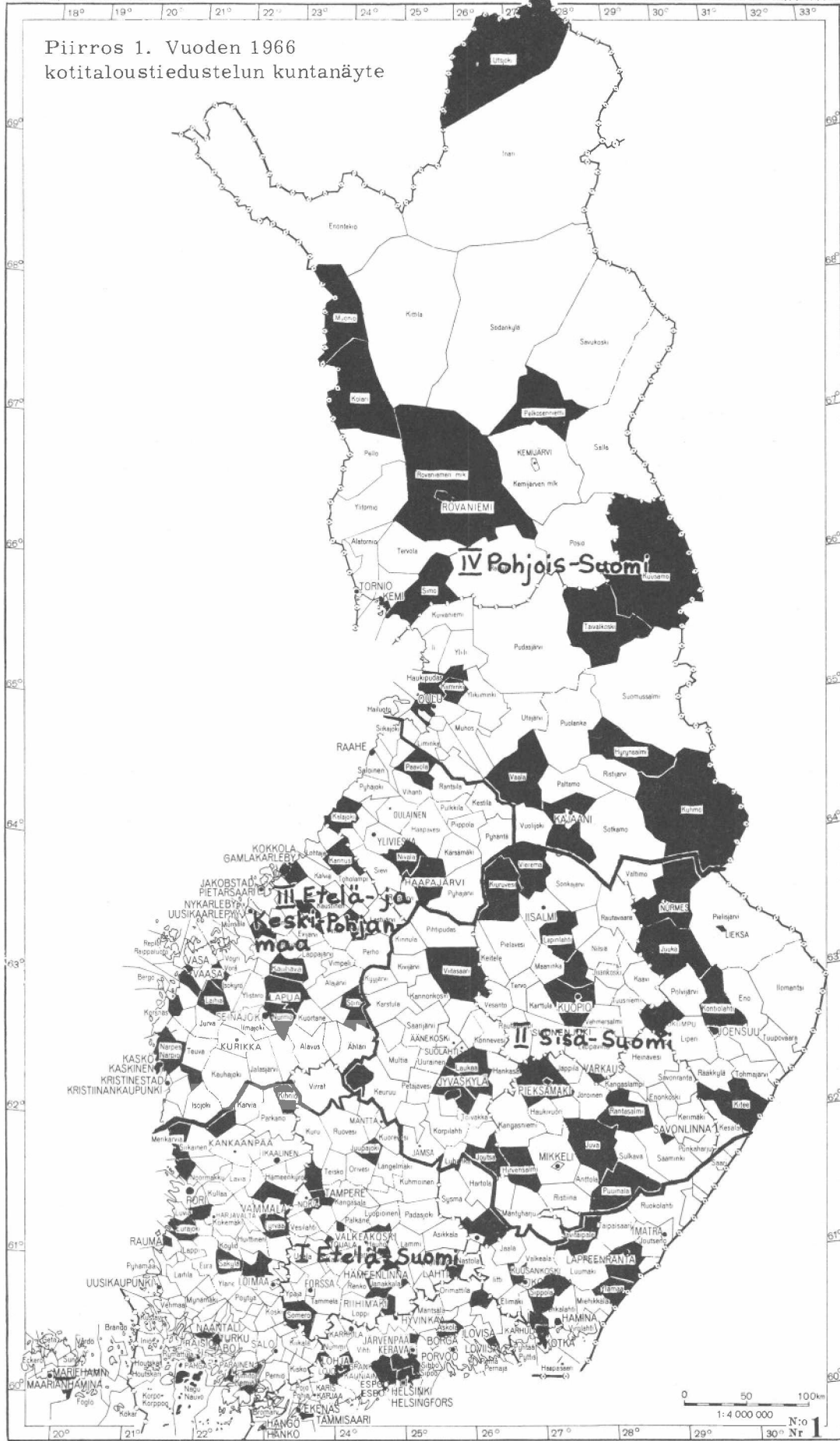
Koska tarkoituksena oli pyrkiä myös alueittaisiin tarkasteluihin, jaettiin poimittavat kunnat vielä 4 suuralueen kesken alue-estimaattien laskemista varten. Näin päädyttiin seuraavaan taulukkoon, jossa oli 49 sellaista ruutua, joihin tuli ainakin yksi kunta. Yksityisestä ruudusta poimittavien kuntien luku määrättiin tunnettujen reunajakautumien perusteella, ja jokaisella kunnalla oli sama todennäköisyys joutua näytteeseen. Kustakin ruudusta poimittiin ainakin yksi kunta. Ennen tutkimuksen lykkäämistä arpomalla valitti lopullista suppeampi kuntanäyte pyrittiin ottamaan mukaan mahdollisimman tarkkaan, koska näissä kunnissa jo oli valmiiksi koulutettu asiamiesverkosto. Jos poimintatapa johti jossakin ruudussa näytteen voimakkaaseen kasautumiseen johonkin suhteellisen pieneen kuntaan, valittiin samasta ruudusta useampia näyte-kuntia.

1) Kuntien ryhmittely kotitalouksien asukasta kohden laskettujen tulojen mukaan v. 1961. Tilastollisessa päätoimistossa suoritettu laskelma, jossa perusaineistona on käytetty kuntien finanssitalastosta saatuja vuoden 1961 tuloihin perustuvan verotuksen veroäyriä.

Näytteeseen joutuneet kunnat käyvät ilmi seuraavasta luettelosta ja oheisesta karttapiirroksesta (piirros 1).

Kuntaosite		Suuralue			
		Etelä-Suomi I	Sisä-Suomi II	Etelä- ja Keski-Pohjanmaa III	Pohjois-Suomi IV
Kauput ja kauppalat	1. Yli 50 000 asukasta	Espoo Helsinki Lahti Pori Tampere Turku	Jyväskylä Kuopio		Oulu
	2. 20 000 - 50 000 asukasta	Hämeenlinna Karhula Kotka Kuusankoski Lappeenranta Rauma Riihimäki	Joensuu Varkaus	Vaasa	Kemi Rovaniemi
	3. Alle 20 000 asukasta	Hamina Ikaalinen Järvenpää Karkkila Lauritsala Loviisa Naantali Toijala Valkeakoski	Lieksa Pieksämäki Savonlinna	Kaskinen Kokkola Lapua Raahе Seinäjoki	Kajaani Kemijärvi
Maa-laiskun-nat	4. Helsingin mlk (tulotaso = I)	Helsingin mlk			
	5. I (korkein tulotaso)	Janakkala Kymi Lohjan mlk Pirkkala Sippola Tammisaaren mlk	Jyväskylän mlk Kuusjärvi		
	6. II	Alastaro Askola Juupajoki Nakkila Ylöjärvi	Laukaa Siilinjärvi	Närpiö	
	7. III	Artjärvi Kemiö Lappee Säkylä	Kuopion mlk	Jepua Kaarlela	Haukipudas
	8. IV	Eurajoki Lemland Somero Tyrvää	Joutsa Pieksämäen mlk	Laihia	Rovaniemen mlk
	9. V	Heinolan mlk Ylämaa	Kontiolahti Puumala Viitasaari	Kauhava Sulva	Kajaanin mlk
	10. VI	Hauho Nauvo	Hirvensalmi Pihlajavesi	Kannus Vähäkyrö	Simo Vaala
	11. VII	Mouhijärvi	Juva Kiuruvesi Rantasalmi	Kalajoki Teerijärvi	Hyrnsalmi Muonio
	12. VIII	Merikarvia Savitaipale	Lapinlahti Vieremä	Haapajärvi Nurmo	Kuhmo Taivalkoski
	13. IX	Kihniö	Kitee Nurmeksen mlk	Halsua Paavola	Kliminki Kolari Pelkosenniemi
	14. X	Honkajoki	Juuka	Karijoki Nivala Petolahti Soini	Kuusamo Utsjoki

Piirros 1. Vuoden 1966 kotitaloustiedustelun kunnanäyte

2.3.3. Ruokakuntanäyte

Toisen asteen otosyksiköiden, ruokakuntien, poiminta tapahtui kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa poimittiin näytekuntien henkikirjoista maan kaikkia ruokakuntia edustava perusnäyte, joka rakenteeltaan vastasi perusjoukkoa. Näin saatu näyte ryhmiteltiin ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan ja poimittiin lopullinen näyte vaihtelevia otantaosuuksia käyttäen.

Perusnäytettä mitoitettaessa lähdettiin niistä väestöryhmistä, joiden suhteelliset osuudet perusjoukosta olivat melko pieniä, mutta joista kuitenkin haluttiin tarkastelukelpoiset osanäytteet. Näistä ryhmistä tärkeimpiä olivat tulotasovertailuissa tarvittavat viljelijäryhmät ja vanhustaloudet, ts. sellaiset ruokakunnat, joiden kaikki jäsenet olivat 65 vuotta täytäneitä. Maanviljelijöistä haluttiin erillisiä tietoja seuraavista peltopinta-alan mukaisista ryhmistä: 2-4.99 ha, 5-9.99 ha, 10-19.99 ha ja yli 20 ha. Suoritetut laskelmat osoittivat, että yli 20 peltohehtaarin viljelijöitä ja ja vanhuustalouksia luukuumattamatta saadaan muista ryhmistä riittävä aineisto jo noin 11 000 ruokakunnan näytteellä. Jos yli 20 peltohehtaarin viljelijätaloudet olisi poimittu yksinomaan henkikirjoista, olisi perusnäyte tämän erikoisryhmän vuoksi ollut paisutettava noin 34 000 ruokakuntaan. Samoin vasta noin 20 000 ruokakunnan otos näytti takaavan vanhustalouksille tavoitteen mukaisen n. 500 ruokakunnan edustuksen. Em. syistä poimittiin näistä kahdesta ryhmästä erillisnäytteet ja rajoitettiin perusnäyte 11 000 ruokakunnan suuruiseksi.

Yksityisestä kunnasta mukaantulevien ruokakuntien luku määrättiin siten, että kokonaisotantaosuus (ensimmäisen ja toisen asteen otantaosuusien tulo) oli jokaisessa ositteessa sama. Saatu 11 000 ruokakunnan perusnäyte on itsestään painottuva ja käsiteltävissä kuten yksinkertainen umpimähkäinen näyte.

Otantamenettelyä jatkettiin osittamalla perusnäyte ruokakunnan päämiehen sosioekonomisen aseman mukaan ja soveltamalla näin saatuihin ositteisiin seuraavia tutkimustavoitteen edellyttämiä otantaosuuksia.

Varsinainen näyte

Osite	Otantaosuus 11 000 ruokakunnan perusnäytteestä
I Maanviljelijät	1 (kaikki ruokakunnat mukana)
II Työntekijät	1/2 (joka toinen poimittiin)
III Muut	1/3 (joka kolmas poimittiin)

Osituksessa tarvittava karkea ruokakunnan päämiestä koskeva ammattitieto saatiin useimmissa tapauksissa henkikirjoista. Puuttuvat ja epäselvät ammattitiedot selvitettiin postitiedusteluilla.

Perusnäytteessä liian vähälukuisiksi jääneistä väestöryhmistä poimittiin seuraavat täydennysnäytteet.

1. Yli 20 peltohehtaarin viljelijöistä poimittiin 220 ruokakunnan lisäotos vuoden 1959 maatalouslaskennan kortistosta.
2. Vanhustalouksia koskeva täydennysnäyte muodostettiin perusnäytteen sosio-ekonomisen aseman mukaisessa osituksessa sivuun jääneistä II- ja III-ositteiden vanhustalouksista ja aluejakautumaltaan perusnäytettä vastaavasta erillisnäytteestä, joka poimittiin henkikirjoista.

Mainitut täydennysnäytteet olivat mukana sekä kuukausitilinpidoissa että vuosihaastattelussa. Varsinainen näyte oli vuosihaastattelussa mukana kokonaisuudessaan. Kuukausitilinpidoissa oli joka neljäs ruokakunta jätetty pois. Saatua ruokakuntamääriä, tilinpito- ja haastatteluvaiheessa syntynyttä poisputoamaa, estimaattien laskentatapaa ja satunnaisvirhettä tarkastellaan 4. luvussa.

On syytä mainita, että esim. kaikkia väestöryhmiä koskevien kulutusmenoestimaattien tarkkuuteen ei tutkimustavoitteen vaatima sosio-ekonomisen aseman mukainen ositus sanottavasti vaikuta. Satunnaisvirheen pienenemisen kannalta tarkoituksenmukaisia ositusperusteita olisivat olleet esim. ruokakunnan henkilöluku ja käytettävissä oleva tulo.

2.3.4. Näytteen poiminta henkikirjoista

Henkikirjoista voidaan suhteellisen luotettavasti todeta yhdessä asuminen, mutta ruokakunnan toisen tuntomerkin, yhteisen ruokatalouden, kohdalla joudutaan turvautumaan arvioon. Henkikirjojen rakenteen kannalta selvin ja luonnollisin poimintayksikkö olisi näin ollen ollut asunto. Koska asunnoittain tapahtuva poiminta olisi vaikeuttanut sosio-ekonomisen aseman mukaan tapahtunutta perusnäytteen ositusta, käytettiin poimintayksikkönä ruokakuntaa, joka siis samalla oli tietojen keruuvaiheen tutkimusyksikkö. Poimintatapa oli suunniteltu siten, että epäselvissä tapauksissa ei ruokakunnan rajoja

jouduttu lopullisesti määrittämään vielä itse poimintavaiheessa, vaan sen suoritti asiamies.

Kuten aikaisemmin mainittiin, saatiin tutkimuskohteet vuoden 1965 henkikirjoista. Poiminnassa voitiin käyttää ai-noastaan alkuperäisiä henkikirjoja, joissa henkilöiden nimet kahta perheittäin laadittua henkikirjaa lukuunottamatta oli luettelut kiinteistöittäin ja asunnoittain. Alkuperäisten henkikirjojen perusteella tehtyjä aakkosellisia tai muita henkilö-luetteleja. joissa samaan ruokakuntaan kuuluvien nimet eivät aina olleet peräkkäin, ei poiminnassa voitu käyttää.

Poiminnassa jouduttiin kiinnittämään erityistä huomiota siihen, vaihteliko ruokakuntien määrä sivua kohden. Jos vaihtelu oli vähäistä, kuten yleensä pientalotyypisellä maaseudulla, tapahtui poiminta tasaisin sivuväleihin siten, että kul-takin poimintasivulta arvottiin yksi ruokakunta. Jos taas kysymyksessä oli sellainen henkikirja, jossa kullekin sivulle oli merkitty vain yksi kiinteistö ruokakuntien määrän vaihdelleessa kiinteistön koon mukaan, suoritettiin poiminta siten, että sivulle osuneiden poimintayksiköiden luku määräsi, montako yksikköä kyseisestä kohdasta poimittiin. Ellei näin olisi me-netelty, olisi näyte kasautunut pientaloalueille kerrostaloalueiden kustannuksella.

2.4. Perustietojen keruumenetelmät

Kotitaloustiedustelun perustiedot kerättiin yhdistetyllä tilinpito- ja haastattelumenetelmällä. Tilinpitojen avulla py-rittiin selvittämään kertakulutustavaroiden ja palvelusten hankinnat. Kontrollin vuoksi merkittiin tilikirjoihin kaikki muutkin kuukauden pituisen tilinpitokauden tulot ja menot, vaikka näitä tietoja ei tässä raportissa esitetäkään muuta kuin menetelmiä verrattaessa kohdassa 4.6.(s. 41). Tilinpidon yhteydessä suoritettiin myös haastatteluja, joissa selvitettiin mm. ruokakunnan rakennetta, asunto-oloja sekä kotitalouskoneiden ja eräiden muiden kestokulutustavaroiden omistusta.

Suhteellisen harvoin hankittavien kestokulutustavaroiden ja eräiden puolikestävien tavaroiden hankinnat selvitettiin neljännesvuosi- ja vuosihaastatteluissa, jolloin havaintokauden pituus oli siis edellisessä kolme kuukautta ja jälkimmäi- sessä koko kalenterivuosi 1966. Havaintokautta pidettävällä voitiin näytteen avulla laskettavat kulutusmenoarviot perus- taa huomattavasti laajempaan havaintoaineistoon, kuin mihin pelkän kuukaustilinpidon varassa oli ollut mahdollisuuksia. Eri menetelmien käyttö käy ilmi seuraavasta asetelmasta.

	Ruokakuntia	Havaintokauden pituus	Pääsisältö
Kuukausitilinpito	3 868	1 kk	Kertakulutustavaroiden ja palvelusten hankinnat Alkuhaastattelu: - ruokakunnan rakenne - asunto-olot - auton hankintatapa - eräiden kestokulutustavaroiden omis- tukset ja käytöstä poistot
Neljännesvuosihaastattelu	3 868	3 kk	Päällysvaatteiden ja eräiden sairaanhoi- tovälineiden hankinnat
Vuosihaastattelu	4 805	12 kk	Kestokulutustavaroiden hankinnat, tulot, säästäminen, ruokakuntien rakennetie- dot vuosihaastattelutäydennysnäytteen osalta

Eri tutkimusvaiheissa selvitetty hyödykevalikoima on esitetty yksityiskohtaisesti liitteessä 2 (s.177). Tilinpidot py-rittiin jakamaan tasaisesti eri kalenterikuukausille, ja kunakin kuukautena piti 1/12 näytteestä kirjaa tuloistaan ja menois- taan. Kuukausitiedot muunnettiin konekäsittelyvaiheessa vuosikulutukseksi korotuskertoimen avulla, joka saatiin jakamalla 365 tilikauden päivien määrällä.

Neljännesvuosihaastattelu suoritettiin kuukaustilinpidon päättyessä haastatteluja edeltäneiden kolmen kuukauden ajalta lukuunottamatta tammikuun ja helmikuun lopussa tapahtuneita haastatteluja, jotka jaettiin niin, että vuoden 1965 puolelle ulottunut osa kolmen kuukauden jaksosta haastateltiin vuosihaastattelun yhteydessä, jolloin se koski vuoden 1966 viimeisiä kuukausia. Näin saatiin myös neljännesvuosihaastatteluissa havaintokausi jakautumaan tasaisesti tutkimusvuodelle 1966. Neljännesvuosietiedot muunnettiin vuosikulutukseksi kertomalla neljällä.

Tutkimuksessa käytetyt tilikirjat ja lomakkeet

A. Kuukausitilinpito ja sen yhteydessä suoritettavat haastattelut

1. Alkuhaastattelulomake (liite 5). Alkuhaastattelu suoritettiin ensimmäisen käynnin yhteydessä. Lomake sisälsi pääasiassa ruokakunnan rakennetta, asunto-oloja, henkilöautojen hankintatapaa sekä kotitalouskoneiden ja muiden kestopulutus tavaroitten omistusta, hankintoja ja käytöstä poistoja koskevia kysymyksiä.
2. Tilinpitovihkot (vrt. liite 5). Tilinpitovihkoja oli neljää lajia. Vihko n:o I oli tarkoitettu sille ruokakunnan jäsenelle, joka pääasiassa huolehti yhteisistä ruokatarvikeaarteista, siis useimmiten perheenemännälle. Se sisälsi kolme osaa: A, B ja C, joista A käsitti tiedot ruokakunnan jäsenistä, heidän tilinpitokuukauden aikana saamistaan vapaista aterioista, poissaolot taloudesta sekä tiedot ruokakunnassa 2-14 vrk tutkimuskauden aikana olleista vieraista. B oli varsinaisen kassakirjaosa, johon merkittiin kaikki käteis- ja tilioistot sekä muut rahatulot ja -menot. Kunkin tulo- ja menoerän nimeämisen ja erittelyn suoritti tilinpitäjä itse. C-osaan merkittiin omien tuotteiden sekä luonnontuotteiden (esim. kalojen ja metsämarjojen) määrät, mutta ei hintoja. Tämä tilikirjan osa oli sikäli kiinteämuotoinen, että hyödykelajit oli painettu valmiiksi tilinpitovihkoon.

Tilinpitovihkoa II, jossa oli vain kassakirjaosa, pitivät ruokakunnan muut ennen tilinpitokauden alkua 16 vuotta täyttäneet jäsenet.

Ruokakuntaan kuuluvat 11-15 vuotiaat lapset, joilla oli omaa rahojen käyttöä, merkitsivät omat henkilökohtaiset menonsa tilinpitovihkoon III. 10-vuotiaiden tai sitä nuorempien lasten menot merkittiin tilinpitovihkoon I.

Lisäksi pidettiin joko osaksi tai kokonaan yksityisajoon käytetyistä henkilö-, paketti- ja farmariautoista sekä mopeeista ja moottoripyöristä ajoneuvoista erillistä tilinpitoa (tilinpitovihko IV).

B. Neljännesvuosihaastattelu suoritettiin asiamiehen noutaessa ruokakunnalta kuukausitilinpitoa. Lomakkeet koskivat vaatetusmenoja (lomake 4) ja sairauskustannuksia.

C. Vuosihaastattelussa yksityiset kestopulutus tavaroitten hankinnat ja tulo-, säästämis- ym. erät käytiin haastateltavien kanssa läpi kiinteämuotoista lomaketta käyttäen.

Lomake 1. Yleislomake (liite 5). Tällä lomakkeella haastateltiin kaikki tutkimusruokakunnat. Lomake sisälsi pääkohdittain seuraavat osat.

1. Rakennetiedot vuosihaastattelulisänäytteestä (kys. 1)
2. Asumiskustannukset (kys. 2-4)
3. Kestokulutus tavaroitten hankinnat ja myynnit (kys. 5-8)
4. Muut vuosihaastattelussa selvitettyt kulutusmenot (kys. 9-13)
5. Luontoiskulutus ja saadut luontoisedut (kys. 14-15)
6. Palkkatulot (kys. 21-28)
7. Saadut tulonsiirrot (kys. 29-35)
8. Annetut tulonsiirrot (kys. 36-37, 41)
9. Saadut ja annetut pääomansiirrot (kys. 38-40)
10. Sekalaiset sivutulot (kys. 42-43)

Lomake 2. Tulot maa- ja metsätaloudesta (liite 5). Lomakkeella haastateltiin kaikkia niitä ruokakuntia, jotka vuoden 1966 aikana harjoittivat maa- tai metsätaloutta tai poronhoitoa omalla tai vuokratilalla.

Lomake 2a. Tulot muusta yritystoiminnasta kuin maa- ja metsätaloudesta (liite 5). Haastattelun kohteena olivat kaikki ne henkilöt, jotka vuoden 1966 aikana harjoittivat ko. yritystoimintaa tai vapaata ammattia.

Lomake 3. Tulot omaisuudesta (liite 5). Lomake täytettiin kaikista tutkimusruokakunnista.

Vuosihaastattelulomakkeiden kokeilemiseksi suoritettiin lokakuussa 1966 henkilökirjanäytteeseen perustuva koetutkimus Helsingissä ja sen lähiympäristössä. Haastatteluja kertyi kolmisenkymmentä, joista pääosa koski kaupunkialueen palkansaajatalouksia. Kuukausitilinpitossa käytettyjä tilikirjoja ja lomakkeita laadittaessa ei varsinaisia koetutkimuksia suoritettu, koska suunnittelussa voitiin turvautua aikaisempien kotitaloustiedustelujen kokemuksiin ja vastausaineistoon.

3. TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN JA PERUSAINIESTON KÄSITTELY

3.1. Haastattelijaverkosto

Perustietojen hankinta tilinpitojen ja haastattelujen avulla edellytti kaikki näytekunnat peittävän haastattelijaverkoston aikaansaamista. Verkoston rungon muodostivat suomenkielisissä kunnissa Maatalousseurojen Keskusliiton ja ruotsinkielisissä kunnissa Svenska Lantbrukssällskapetens Förbundin alaisten maatalousseurojen kotitalous- ja maatalousneuvojat. Lähes kaikkiin maan kuntiin ulottuvan neuvontaorganisaation käyttöä puolsi ensinnäkin se, että haastattelijaverkosto voitiin perustaa keskitetysti. Toiseksi pidettiin hyvänä puolena sitä, että esim. kulutustutkimus, kotitalouskoneiden varannon inventointi jms. liittyvät läheisesti kotitalousneuvojen työkenttään. Vastaavasti katsottiin maatalousneuvojat koulutuksensa ja työkokemuksensa perusteella erityisen sopiviksi maanviljelijöiden tuloja koskeviin haastatteluihin, joiden jo etukäteen tiedettiin olevan tutkimusohjelman vaikeimmin läpivietäviä kohtia. Muista ratkaisuihin vaikuttaneista näkökohdista mainittakoon neuvontatyön ja haastattelutyön osittainen samankaltaisuus, neuvojen hyvä paikallistuntemus sekä se, että jokseenkin kaikilla neuvoilla oli henkilöauto käytettävissään. Lähinnä vain Helsingissä ja sen lähiympäristössä jouduttiin haastattelihoita hankkimaan neuvontaorganisaation ulkopuolelta. Haastattelijoiden määrä eri tutkimusvaiheissa käy ilmi seuraavasta asetelmasta.

	Kuukausitilinpidot			Vuosihaastattelut		
	Miehiä	Naisia	Yht.	Miehiä	Naisia	Yht.
Maatalousseurojen neuvontaorganisaatiot						
Piiirkonsulentit	3	17	20	3	17	20
Kotitalousneuvojat ja heitä vastaavat	—	47	47	—	59	59
Maatalousneuvojat ja heitä vastaavat	54	—	54	62	—	62
Karjatalousneuvojat	—	1	1	—	8	8
Puutarhakonsulentit yms.	—	1	1	—	2	2
Opiskelijat	2	1	3	5	—	5
Muut henkilöt	2	1	3	1	—	1
Yhteensä	61	68	129	71	86	157

Kussakin maatalousseurassa toimi haastattelijoiden yhdyshenkilönä piirikonsulentti tai vastaava henkilö, joka suoritti lomakkeiden alustavan tarkistuksen ja huolehti lomakkeiden jakelusta ja muista järjestelutehtävistä. Useissa tapauksissa piirikonsulentti osallistui myös itse haastattelutyöhön. Käytäntö vaihteli kuitenkin maatalousseuroittain. Hyvin yleistä oli myös suora yhteydenpito yksityisen asiamiehen ja Sosiaalisen tutkimustoimiston välillä.

Ennen kuukausitilinpitoihin ryhtymistä järjestettiin asiamiehille eri puolilla maata kaksipäiväisiä koulutustilaisuuksia. Vuosihaastatteluvaiheessa, jolloin useimmilla asiamiehillä jo oli noin vuoden haastattelukokemus, perehtyminen uuteen haastattelutehtävään tapahtui kirjallisten ohjeiden ja niihin liittyneiden harjoitustehtävien avulla.

3.2. Tilinpitojen ja haastattelujen suorittaminen

Ensimmäinen yhteydenotto tutkimuskohteiksi joutuneisiin ruokakuntiin tapahtui kirjeitse. Noin kaksi viikkoa ennen tilinpitokuukauden alkua lähetettiin ruokakuntien päämiehille henkilökohtainen kirje, jossa selostettiin tutkimuksen tarkoitusta ja suoritustapaa. Korostettiin kerättävien tietojen luottamuksellisuutta sekä pyydettiin vastaanottajaa suhtautumaan myönteisesti tutkimukseen. Samaan tapaan ilmoitettiin edessä olevasta tiedustelusta ja haastattelijan tulosta ennen vuosihaastattelua. Henkilökohtaisen ennakkoinformoinnin lisäksi selostettiin tutkimusta myös lehdistössä, televisiossa ja radiossa.

Suoritettuaan alkuhaastattelun ja saatuaan tilinpidon alkuun joutui asiamies sitä valvomaan. Ensimmäinen kontrollikäynti pyrittiin suorittamaan muutaman päivän kuluttua tilinpidon aloittamisesta. Jatkossa valvontakäyntien määrä vaihteli tapauksesta riippuen. Yleisohjeena oli, että ruokakuntaa oli seurattava niin tiiviisti, että tilinpito saatiin luotettavaksi. Valvonnan yhteydessä käytiin läpi merkintöjä, tartuttiin puutteellisuuksiin ja annettiin lisäohjeita. Tarvittaessa täydennettiin tilinpitoa haastatteluilla. Jos taloudessa oli puhelin, pyrittiin kontrollia mahdollisuuksien mukaan hoitamaan sen avulla.

Noutaessaan tilikirjat havaintokuukauden päätyttyä asiamies suoritti samalla tilikirjojen täsmäyksen ja neljännesvuosihaastattelun, joka koski lähinnä vaatetusmenoja. Käyntejä kertyi ruokakuntaa kohden keskimäärin 2.94. Epäonnistuneita tapaamisyrityksiä, puhelinoitoja ja jälkikäteen suoritettuja tarkistuskäyntejä ei ole tällöin otettu huomioon. Seuraavasta taulukosta voidaan havaita käyntien määrän vaihdelleen jonkin verran väestöryhmittäin.

Taulukko 1. Haastattelukäyntien määrä kuukausitilinpäivästä väestöryhmittäin

Haastattelu- käyntien määrä	Ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen asema							Yhteensä
	Maanviljelijät		Muut yrittäjät	Johtajat ja toimihenk.	Työntekijät		Ammatissa toimimatto- mat	
	Alle 10 peltoheht.	Yli 10 peltoheht.				siitä maatal. työntekijät		
%								
2	35.3	28.5	38.4	43.6	30.3	37.3	31.7	33.5
3	53.3	57.7	41.7	36.2	46.2	52.0	43.6	47.8
4	8.6	11.7	13.9	13.2	15.4	9.3	12.5	12.6
5-	2.8	2.1	6.0	7.0	8.1	1.4	12.2	6.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Käyntikertoja ruokakuntaa kohden	2.79	2.88	2.93	2.87	3.05	2.72	3.13	2.94

Eniten käyntejä aiheuttivat ammatissa toimimattomien haastattelut. Keskimääräistä vähemmän oli käyntikertoja varsinaisella maaseudulla asuvien ryhmien, maanviljelijöiden ja maataloustyöntekijöiden kohdalla, joilla keskimääräinen haastattelumatka muodostui pisimmäksi. Vastaavat piirteet näkyvät selvinä myös tarkasteltaessa niiden ruokakuntien osuuksia, joilla käyntejä kertyi viisi tai enemmän.

Kun kuukausitilinpäivät haastatteluineen oli saatu suoritetuiksi, lähetti asiamies kertyneen aineiston joko suoraan tai piirikonsulentin kautta Sosiaaliseen tutkimustoimistoon. Siellä aineisto tarkastettiin ennen kooditusta. Tällöin kiinnitettiin huomiota mm. siihen, että lomakkeet oli täytetty ristiriidattomasti ja ohjeiden mukaan ja että kulutusmenot voitiin merkintöjen perusteella luokitella kulutusnimikkeistön edellyttämällä tarkkuudella. Varsin monissa tapauksissa jouduttiin suorittamaan jälkikäteiskyselyjä ja lähettämään asiamiehille tilikirjoja ja lomakkeita täydennettäväksi tarkistushaastatteluilla.

Kuten aikaisemmin mainittiin, vaihteli täytettävien lomakkeiden määrä vuosihaastatteluissa sen mukaan, oliko kysymyksessä yrittäjätalous vai palkansaajiin tai ammatissa toimimattomiin väestöryhmiin kuuluva kotitalous. Tästä syystä myös haastatteluun käytetyssä ajassa syntyi selviä eroja.

Taulukko 2. Vuosihaastattelun kesto ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan

Vuosihaas- tattelun kesto, tuntia ja min.	Ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen asema							Yhteensä
	Maanviljelijät		Muut yrittäjät	Johtajat ja toimihenk.	Työntekijät		Ammatissa toimimatto- mat	
	Alle 10 peltoheht.	Yli 10 peltoheht.				siitä maatal. työntekijät		
%								
-0.59	1.7	0.1	11.2	29.2	25.8	12.4	24.7	16.0
1.00-1.29	7.6	3.0	17.4	34.0	32.4	22.2	36.2	22.1
1.30-1.59	17.7	8.2	23.0	18.0	18.3	16.1	16.6	16.4
2.00-2.29	24.0	13.5	17.4	11.1	12.7	21.0	10.9	15.1
2.30-2.59	18.0	19.9	13.0	4.2	4.9	8.6	3.5	10.3
3.00-	31.0	55.3	18.0	3.5	5.9	19.7	8.1	20.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Mediaani, tuntia ja min.	2.28	3.03	1.56	1.12	1.17	1.58	1.14	1.47

Keskimääräinen haastattelu-aika oli 1 t. 45 min. Maanviljelijöiden haastattelut kestivät huomattavasti tätä mediaani-aikaa kauemmin. Lisäksi havaitaan maanviljelijäryhmän sisällä vaihtelua peltopinta-alan mukaan. Yli 10 peltohehtaarin tiloilla enemmän kuin puolet haastatteluista vei yli 3 tuntia. Maataloustyöntekijöillä, joiden osalta myös jouduttiin usein täyttämään maatalouden yrittäjätoimintaa koskeva lomake (peltopinta-ala alle 2 hehtaaria), keskimääräinen haastattelu-aika oli niinkään noin 2 tuntia. Noin 60 % muiden kuin yrittäjätalouksien haastatteluista sujui alle 1.5 tunnissa. Tuntia lyhempiä haastatteluja ei maanviljelijöillä esiintynyt juuri lainkaan, sen sijaan muilla kuin yrittäjätalouksilla jäi haastattelu-aika tämän rajan alapuolelle noin joka neljännessä haastattelussa.

Vuosihaastattelulomakkeiden tultua Sosiaaliseen tutkimustoimistoon suoritettiin ennen kooditusta aineiston yleistarkistus. Epätarkkuuksia ja puutteellisuuksia korjattiin paitsi asiamiesten avulla myös kääntymällä postitse suoraan asianomaisen ruokakunnan puoleen. Jonkin verran kysyttiin puuttuvia tulotietoja myös veroviranomaisilta.

3.3. Aineiston kooditus ja lävistys

Laajan, runsaasti erilaisia tulkintatapauksia sisältäneen perusaineiston kooditus reikäkorttilävistystä ja edelleen magneettinauhoille siirtoa varten muodosti varsin hankalan työvaiheen. Koodituksessa käytettiin kaikkiaan 24 erilaista korttityyppiä, joita suunniteltaessa pyrittiin pitämään silmällä toisaalta muuttujien joustavia yhdistelymahdollisuuksia ja toisaalta sitä, että järjestelmä oli merkitsijän kannalta mahdollisimman selvä ja helposti muistettavissa. Kuukausitilinpivot ja vuosihaastatteluaineisto käsiteltiin erikseen. Korttityypit ja reikäkorttien määrä jakaantuivat näiden tutkimusvaiheiden osalle seuraavasti.

Kuukausi- ja neljännesvuosiaineisto		Korttien määrä (kpl)	
Korttityyppi	01	Ruokakunnan rakenne, asunto-olot ja moottoriajoneuvojen omistus	3 900
"	02	Yksilötiedot	14 500
"	03	Kulutussyksiköt	3 900
"	04	Moottoriajoneuvoja koskevat perustiedot ja ajokilometrit	2 300
"	05	Viimeksi ostetun henkilöauton hankintatapa	1 200
"	06	Moottoriajoneuvon kokonaiskustannukset I	1 800
"	07	Moottoriajoneuvon kokonaiskustannukset II	700
"	08	Moottoriajoneuvon korjauksessa tehty oma työ	500
"	09	Kestokulutushyödykkeiden varanto	5 800
"	10	Kestokulutushyödykkeiden poistot	1 600
"	11	Sairauskustannuksista saadut korvaukset (kuukausitiedot)	500
"	12	Luontoiskulut	4 000
"	20	Sairauskustannukset, neljännesvuositiedot	3 400
"	21	Sairauskustannuksista saadut korvaukset, neljännesvuositiedot	200
"	90	Kulutustietojen syöttökortti (kk-tilinpidot)	198 000
"	91	Kulutustietojen syöttökortti (neljännesvuosihaastattelut)	7 000
		Kuukausitilinpivot yhteensä	<u>249 300</u>

Vuosihaastattelut

Korttityyppi	31	Ruokakunnan rakenne	5 100
"	32	Yksilötiedot	19 400
"	33	Kulutustietojen syöttökortti (vuosihaastattelu)	14 500
"	34	Kestokulutustavaroiden hankinnat	5 700
"	35	Kestokulutustavaroiden myynnit	600

		Korttien määrä (kpl)	
Korttityyppi	36	Ulkomaanmatkojen kustannukset	500
"	37	Tulo- ja säästämistietojen syöttökortti	37 400
"	38	Työpanostiedot	5 000
		Vuosihaastattelu yhteensä	88 200
		Kaikkiaan	337 500

Eri korttityyppien sisältö selviää liitteestä 4 (s. 207). Ruokakuntaa kohden kertyi kortteja kuukausitilinpitovaiheessa keskimäärin 64 kpl ja vuosihaastatteluvaiheessa keskimäärin 18 kpl. Korttien määrä vaihteli hyvin paljon lähinnä ruokakunnan koon ja ostojen määrän mukaan. Tavallisin korttityyppi oli kulutustietojen syöttökortti 90. Kustakin yksittäisestä hankinnasta vietiin tälle kortille seuraavat tiedot

1. 6-kirjaiminen hyödykelajikoodi
2. Määrä-/yksilötieto (3 numeroa)
3. Hintatieto (5 numeroa)

Siten esim. myymälästä tavalliseen tapaan suoritettu 2 kg:n voin osto hintaan 11 mk aiheutti seuraavan kooditusmerkinnän

IVOITA 200 01100

Kirjainkoodin ensimmäinen kirjain viitasi ostotapaan. Sen mukaan eriteltiin esim. meijeristä alennettuun hintaan tehdyt ostot (M), ulkomailla suoritettut hankinnat (U) ja luontoisetuina saadut tuotteet (L). Viisi muuta kirjainta muodosti varsinaisen hyödykekoodin, joka muistamisen helpottamiseksi oli laadittu hyödykkeen nimestä tai esim. sen alkukirjaimista. Kirjainkoodin perään merkittiin ravintoaineiden kohdalla määrätieto. Jos taas kysymyksessä oli muu hankinta, samaan kolminumeroiseen kenttään merkittiin joko sen ruokakunnan jäsenen numero, jolle hankinta oli suoritettu (henkilöittäin eriteltävät tavarat) tai hankinnan suorittaneen jäsenen numero (muut tavarat ja palvelukset).

Yksittäisestä tulo- ja säästämiserästä merkittiin vastaavasti seuraavat tiedot (KT 37).

1. Etumerkki (+ tai -)	1 sarake
2. Tulolajikoodi	6 saraketta
3. Ruokakunnan jäsenen numero	2 "
4. Toimiala	2 "
5. Markkamäärä	5 "

Yhteensä 16 "

Kooditusmerkinnät tehtiin osaksi tilikirjoihin ja lomakkeisiin, osaksi erillisille työtauluille. Varsinainen lävistystyö tarkistuslävistyksineen samoin kuin aineiston magneettinauholle siirto suoritettiin Kansaneläkelaitoksessa.

3.4. Tietokonekäsitely

Tilinpito- ja haastatteluaineiston tietokonekäsitely suoritettiin Valtion tietokonekeskuksessa. Koneajoissa käytettiin IBM S/360/40 ja S/360/50 tietokoneita, lukuunottamatta regressioanalyseja, jotka suoritettiin Elliot 503 koneella. ATK-systeeminä oli kotitaloustiedustelu paitsi monipuolinen ja laaja taulukointisovellutus myös monimutkainen aineiston tarkistussysteemi.

Ohjelmoinnin ja koneajojen suunnittelu aloitettiin tietokonekeskuksessa huhtikuussa 1967. Tammikuuhun 1969 saakka suunnittelussa ja ohjelmoinnissa oli vakinaisesti yksi suunnittelija ja kaksi ohjelmoijaa. Ohjelmointivaiheen ollessa kii-reimmillään oli ohjelmoijia 3-4.

Perustietojen tarkistus suoritettiin vaiheittain seuraavassa järjestyksessä.

1. Yksittäisten tietojen tarkistukset
 - a. Sallitut koodit
 - b. Kulutusmeno-, tulo- ja säästämiserien yläraja - alarajakontrollit
 - c. Kulutustietojen yksikköhintakontrolli niistä tavaroista, joista kerättiin määrätiedot (ravintoaineet)
2. Korttityyppien sisäiset loogisuuskontrollit (eri sarakkeiden vertailut)

3. Korttityyppien väliset loogisuuskontrollit

4. Kuukausi- ja vuosiaineiston väliset kontrollit

Kohdissa 1a ja 1b mainittujen yksittäisten tietojen tarkistuksia kertyi ruokakuntaa kohden n. 700 ja paljastuneiden virheellisten korttien osuus oli noin puoli prosenttia aineistosta. Virheet olivat yleensä joko kooditus- tai lävistysvirheitä.

Oman suuren virheryhmän muodostivat kulutustiedot, jotka eivät läpäisseet asetettuja yksikköhinnan vaihtelurajoja (kohta 1c). Tarkistettavia hinta- tai määrätietoja löytyi keskimäärin joka kymmenenneltä kontrollissa mukana olleelta kortilta. Todellisia virheitä näistä oli kuitenkin vain osa useimpien virheilmoitusten osoittautuessa asetettujen kontrollirajojen ahtaudesta johtuviksi.

Korttityyppien sisäisissä loogisuuskontrolleissa (kohta 2) verrattiin saman kortin eri sarakkeiden tietoja. Näitä kontrolloja suoritettiin ruokakuntaa kohden noin 80. Loogisuustarkistukset paljastivat huomattavan tehokkaasti kooditusvaiheessa sattuneita virheitä. Korjattavien korttien osuus nousi noin 3 %:iin aineistosta.

Korttityyppien välisiä loogisuustarkistuksia tehtiin ruokakuntaa kohden noin 90, minkä jälkeen verrattiin vielä kuukausi- ja vuosiaineistoja keskenään. Viimeksi mainittu vertailu osoittautui melko työlääksi ja paljasti odotettua enemmän virheitä. Ruokakunnan numerossa sattuneet kooditus- ja lävistysvirheet paljastuivat vasta tässä vaiheessa. Erilaisia käsin suoritettuja tarkistuksia varten jouduttiin tuottamaan useita tulostuspapereita, joissa oli listattuna ruokakuntien kaikki kortit tai joitakin yksittäisiä tietoja. Näissä kontrolleissa verrattiin kuukausi- ja vuosiaineistoja sekä ruokakunnittain että kunkin henkilön osalta erikseen.

Havaitut virheet korjattiin pääasiassa käsin. Sellaisissa tapauksissa, joissa jotkut virhetyypit toistuivat samanlaisina, suoritettiin korjauksia myös kokonaan koneellisesti määrättyjä oletussääntöjä käyttäen. Kulutusmeno- ja tulotietoja ei kuitenkaan tällä tavoin korjattu, vaan virheilmoitukset tarkistettiin ennen korjausta aina käsin.

Taulukointisuunnitelma koostui pääosalta kulutusmenotauluista, joissa käytettiin luokittelumuuttujina erilaisia väestöllisiä ja taloudellisia muuttujia. Taulujen suuren lukumäärän ja tietojen tulevasta kysynnästä aiheutuvien uusien taulukointitarpeiden vuoksi oli ATK-suunnittelussa varauduttava muutoksiin ja lisäyksiin. Tämä puolestaan pakotti suunnittelemaan yleisiä parametrisoitavia taulukointiohjelmia ja standardoituja syöttötietojen esitysmuotoja. Tuloksena oli kaksi erillistä taulukointisysteemiä.

1. Pieniä tietokoneen muistiin kokonaisina sopivia tauluja varten tehtiin yleensä taulukohtainen nopea keruuhjelma, jonka keräämä taulu luovutettiin yleiselle ohjelmalle, joka suoritti taulun sisäiset laskutoimitukset ja tulosti taulun.
2. Suuret kulutustaulut kerättiin yleisellä keruuhjelmalla, jonka jälkeen sivutekstitysajossa laskettiin sarakesummat ja listattiin taulu yläotsikoineen.

Kotitaloustiedustelun ATK-käsittely osoitti, että jos syöttöaineiston oikeellisuudesta voidaan olla varmoja eikä tähän puoleen siis tarvitse kiinnittää huomiota, menetelmät voidaan yleistää niin, että taulukointi on hoidettavissa suhteellisen vähilläkin resursseilla. Sen sijaan tarkistusvaiheessa on vaikea löytää yleisiä ratkaisuja, sillä pienetkin aineiston muutokset joudutaan useimmiten hoitamaan tapaus tapaukselta. Sekä kokonaiskustannuksilla että suunnitteluhenkilökunnan ajankäytöllä mitaten olikin tarkistusvaihe ATK-sovellutuksen vaativin osa.

4. KERTYNYT AINEISTO JA SEN LUOTETTAVUUS

4. 1. Virhelähteet

Otantatutkimuksen virhelähteissä voidaan erottaa kaksi päätyyppiä, satunnaisvirhe ja systemaattinen virhe eli harha. Satunnaisvirhe johtuu siitä, että perusjoukosta tutkitaan vain osa. Systemaattisia virheitä voi kotitaloustiedustelun kaltaisessa laajassa kenttätutkimuksessa syntyä monella tavoin. Virheet voivat johtua esim. poimintaluetteloiden puutteellisuuksista, haastatteluvaiheen poisputoamasta, haastattelijan käyttäytymisestä haastattelutilanteessa, haastateltavan muistamattomuudesta tai epäilevästä suhtautumisesta, koodittajan huolimattomuudesta tai virheellisistä tulkinnoista, suunnittelu- ja ohjelmointivirheistä ATK-käsittelyn yhteydessä.

Satunnaisvirhe lähestyy nollaa näytteen koon kasvaessa ja on todennäköisyyksien avulla mitattavissa. Systemaattinen virhe ei sen sijaan useinkaan pienene näytteen kasvaessa ja on hyvin hankalasti arvioitavissa. Harhan lähteitä voidaan poistaa lähinnä vain tutkimuksen perusteellisella suunnittelulla sekä pyrkimällä huolelliseen havaintojen tekoon ja aineiston käsittelyyn.

Virhelähteet voidaan jaotella seuraavasti.

A. Systemaattiset virheet

1. Näytteen edustavuuteen vaikuttavat tekijät
 - poimintaluettelona käytettyihin henkikirjoihin liittyvät puutteellisuudet
 - poisputoama
2. Aineiston keruuvaiheeseen liittyvät mittausvirheet
 - suoranaiset mittausvirheet, jotka voivat johtua mm. arviointi- ja muistamisvaikeuksista, kysymysten arkaluontoisuudesta, haastateltavan väsymisestä, vastahakoisesta tai välinpitämättömästä suhtautumisesta tai pyrkimyksestä muuntaa vastauksia sosiaalisesti arvostettuun suuntaan
 - epäsuorat mittausvirheet: pitkäaikaisen havainnoinnin (tilinpito) vaikutus käyttäytymiseen
3. Muihin tutkimusvaiheisiin (aineiston kooditus, lävistys ja ATK- käsittely) liittyvät virhemahdollisuudet

B. Satunnaisvirhe

Aineiston kooditus- ja lävistysvaiheissa sattuneita virheitä ja niiden oikaisua on jo käsitelty edellisessä luvussa. Seuraavissa jaksoissa tarkastellaan muita virhelähteitä. Satunnaisvirheen suuruutta valaisevia keskivirhelaskelmia on esitetty jaksossa 4. 4. Systemaattisten virheiden vaikutuksia on pyritty arvioimaan toisaalta aineiston sisäisin budjettiyhtälövertailuin, toisaalta käyttämällä vertailukohtana väestötilaston ja kansantulotilaston tietoja (jaksot 4. 5 ja 4. 7).

4. 2. Näytteen poimintaan liittyvät virhemahdollisuudet

Otannon kehikkona käytettiin alkuperäisiä kiinteistöittäin laadittuja henkikirjoja. Poimintayksikkö oli sama kuin lopullinen tutkimusyksikkökin, eli siis ruokakunta. Tutkimuksen otanta-asetelmaa selostettaessa oli jo puhetta ruokakunnan rajojen määrittämiseen liittyvistä epävarmuustekijöistä niissä tapauksissa, joissa samassa asunnossa asui useampia ruokakuntia.

Toinen, vaikeammin oikaistava virhe aiheutui siitä, että kaikki ruokakuntien kokoonpanossa tapahtuvat muutokset, pois- muutot ja uusien ruokakuntien syntyminen eivät välittömästi näy henkikirjoissa. Ruokakunnasta poismuutto ei tapahdu taiseisesti vaan koskee erityisesti vanhempiensa taloudesta irtautumassa olevia ja omaa taloutta perustavia henkilöitä, kuten työuraansa aloittavia tai opiskelevia yksinäisiä henkilöitä tai nuoria aviopareja. Tämä aiheuttaa sen, että ruokakuntanäytteen henkilöluvun mukainen rakenne poikkeaa perusjoukosta. Muuttoalttiiden ryhmien aliedustusta oli omiaan vielä lisäämään pitkä havaintokausi. Poiminnassa käytetyt henkikirjathan kuvastivat tilannetta 1. 1. 1965, ja näytettä käytettiin vuosihaastatteluvaiheessa vielä kaksi vuotta myöhemmin talvella 1967.

Muuttoliikkeestä johtuvia rakennevirheitä pyrittiin estämään hakemalla muuttaneet uusista osoitteistaan. Jos muutto oli suuntautunut saman kunnan alueelle, asianomainen ruokakunta yleensä saatiinkin mukaan tutkimukseen. mutta muuten vain suhteellisen harvoin asiamiesverkoston vähäisestä alueellisesta peittävydestä ym. seikoista johtuen. Jos ruokakunnasta oli muuttanut vain jokin yksityinen jäsen, otettiin hänet tutkimukseen mukaan vain siinä tapauksessa, että hän oli muodostanut uuden ruokakunnan.

Poimintaluetteloista johtuvien virheellisyyksien vaikutusta voidaan tutkia vain rajoitetusti, koska perusnäytteen tiedot koskevat ainoastaan henkikirjoista saatua ruokakunnan henkilölukua sekä jäsenten sukupuolta ja ikää. Näiltä osin on perusnäytteen rakennetta tarkasteltu lopullisen tutkimusaineiston rakennetarkastelun yhteydessä jaksossa 4.5. (s. 37).

4.3. Poisputoama

Hyväksytyjä tilinpitoja kertyi kaikkiaan 3 868, joista 3 501 kuului varsinaiseen näytteeseen ja loput 367 vanhustalouksien täydennysnäytteeseen. Hyväksytyjen vuosihaastattelujen määrä oli 4 805. Näistä oli varsinaiseen näytteeseen kuuluvia talouksia 4 474 ja täydennysnäytteen vanhustalouksia 331. Kertymä ja poisputoama vaihtelivat varsinaisen näytteen osalta ositteittain ja alueittain seuraavasti.

Taulukko 3. Lopullinen aineisto ja poisputoama ositteittain eri tutkimusvaiheissa (varsinainen näyte)

Aineisto	Osite							
	I Maanviljelijät		II Työntekijät		III Muut		Kaikki	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
<u>Kuukausitilinpidot</u>								
Lopullinen aineisto	1 493	86.7	1 294	75.3	714	69.3	3 501	78.3
Poisputoama	230	13.3	425	24.7	317	30.7	972	21.7
Yhteensä	1 723	100.0	1 719	100.0	1 031	100.0	4 473	100.0
<u>Vuosihaastattelut</u>								
Lopullinen aineisto	1 956	94.3	1 596	88.4	922	87.2	4 474	90.6
Poisputoama	119	5.7	209	11.6	135	12.8	463	9.4
Yhteensä	2 075	100.0	1 805	100.0	1 057	100.0	4 937	100.0

Taulukko 4. Lopullinen aineisto ja poisputoama suuralueittain eri tutkimusvaiheissa (varsinainen näyte)¹⁾

Aineisto	Etelä-Suomi							
	Helsinki		Muut k:git ja k:lat		Mlk:t		Yhteensä	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
<u>Kuukausitilinpidot</u>								
Lopullinen aineisto	381	73.4	580	70.6	999	80.9	1 960	76.1
Poisputoama	138	26.6	241	29.4	236	19.1	615	23.9
Yhteensä	519	100.0	821	100.0	1 235	100.0	2 575	100.0
<u>Vuosihaastattelut</u>								
Lopullinen aineisto	452	82.6	749	87.4	1 284	91.5	2 485	88.5
Poisputoama	95	17.4	108	12.6	119	8.5	322	11.5
Yhteensä	547	100.0	857	100.0	1 403	100.0	2 807	100.0

Aineisto	Väli-Suomi					
	K:git ja k:lat		Mlk:t		Yhteensä	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
<u>Kuukausitilinpidot</u>						
Lopullinen aineisto	226	69.3	953	84.0	1 179	80.7
Poisputoama	100	30.7	182	16.0	282	19.3
Yhteensä	326	100.0	1 135	100.0	1 461	100.0
<u>Vuosihaastattelut</u>						
Lopullinen aineisto	285	85.3	1 229	93.0	1 514	91.5
Poisputoama	49	14.7	92	7.0	141	8.5
Yhteensä	334	100.0	1 321	100.0	1 655	100.0

1) Taulukossa mainitut suuralueet on saatu yhdistämällä virallisessa tilastossa käytetyt tilastoalueet seuraavasti:

<u>Etelä-Suomi</u>	<u>Väli-Suomi</u>	<u>Pohjois-Suomi</u>
11 Uusimaa	21 Keski-Suomi	41 Pohjois-Pohjanmaa
12 Varsinais-Suomi	22 Etelä-Savo	42 Kainuu
13 Ahvenanmaa	23 Pohjois-Savo	43 Lappi
14 Satakunta	24 Pohjois-Karjala	
15 Etelä-Häme		
16 Tammermaa	31 Etelä-Pohjanmaa	
17 Kaakkois-Suomi	32 Keski-Pohjanmaa	

Aineisto	Pohjois-Suomi					
	K:git ja k:lat		Mlk:t		Yhteensä	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%

Kuukausitilinpivot

Lopullinen aineisto	98	73.1	264	87.1	362	82.8
Poisputoama	36	26.9	39	12.9	75	17.2
Yhteensä	134	100.0	303	100.0	437	100.0

Vuosihaastattelut

Lopullinen aineisto	132	89.8	343	92.5	475	91.7
Poisputoama	15	10.2	28	7.5	43	8.3
Yhteensä	147	100.0	371	100.0	518	100.0

Aineisto	Koko maa					
	K:git ja k:lat		Mlk:t		Yhteensä	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%

Kuukausitilinpivot

Lopullinen aineisto	1 285	71.4	2 216	82.9	3 501	78.3
Poisputoama	515	28.6	457	17.1	972	21.7
Yhteensä	1 800	100.0	2 673	100.0	4 473	100.0

Vuosihaastattelut

Lopullinen aineisto	1 618	85.8	2 856	92.3	4 474	89.8
Poisputoama	267	14.2	239	7.7	506	10.2
Yhteensä	1 885	100.0	3 095	100.0	4 980	100.0

Vuosihaastatteluvaiheen poisputoamat on laskettu siitä näytteestä, jota tällöin yritettiin tavoittaa. Koska näyte pääosalta (73 %) koostui jo kuukausitilinpidoissa mukana olleista ruokakunnista, jäi kato tieteenkin suhteellisen pieneksi.

Kuukausitilinpivotvaiheessa oli poisputoama varsinaisen näytteen osalta 21.7 %. Suhdeluku vaihteli melko voimakkaasti ositteittain. Parhaaseen tulokseen, ts. pienimpään poisputoamaan, päästiin viljelijätalouksien kohdalla (13.3 %), mikä suurelta osalta johtuu tämän väestöryhmän suhteellisesti vähäisemmästä liikkuvuudesta ja haastattelijoiden paikallistuntemuksesta. Kolmannen ositteen muita suurempi poisputoama (30.7 %) aiheutui ryhmään luetuista eläkeläisistä ja muista ammatissa toimimattomista. Muilla tämän ositteen talouksilla, kuten toimihenkilöillä, yrittäjillä ja vapaan ammatin harjoittajilla, ei poisjäanti ollut sen yleisempää kuin II-ositteen työntekijätalouksillakaan.

Taulukossa 5 on poisjäännin syyt jaettu neljään pääryhmään. Ensimmäiseen on luettu ne tapaukset, joissa haastateltavaa ruokakuntaa ei syytä tai toisesta ole voitu tavata. Ryhmä koostuu pääosalta paikkakunnalta poismuuttaneista. Toiseen pääryhmään, jossa on kysymys kielteisestä suhtautumisesta tutkimukseen, on otettu mukaan myös ne haastateltavat, jotka ovat perustelleet vastahakoisuuttaan viittaamalla ajan puutteeseen tms. Jäännösryhmässä "Muut syyt" muodostavat kotihoidossa olevat sairaut suurimman alaryhmän. Syyryhmät 2 ja 3 eivät aina ole tarkasti erotettavissa toisistaan, sillä tutkimukseen kielteisesti suhtautuva voi vedota sairaalloisuuteen, vanhuuteen tms. syyhyn. Luokitus perustuu asiamiehen arvioon. Kolmanteen ryhmään on pyritty viemään vain sellaiset tapaukset, joissa asiamies on katsonut ettei haastateltava pysty selviytymään tutkimuksesta. Lisäksi jouduttiin tilinpitoja ja haastatteluja poistamaan aineistosta havaittujen puutteellisuuden ja ristiriitaisuuksien vuoksi (neljäs ryhmä).

Taulukko 5. Poispuotoaman syyt eri tutkimusvaiheissa ositteittain (varsinainen näyte). Prosenttijakautumia

Poisjäännin syy	Kuukausitilinpidot				Vuosihaastattelut			
	I Maanvilj.	II Työnteki- jät	III Muut	Yht.	I Maanvilj.	II Työnteki- jät	III Muut	Yht.
1. <u>Muutto, poimintaluett.</u>								
<u>vanhentuneisuus jms.</u>	2.9	9.8	12.5	7.8	2.2	6.1	6.3	4.6
- opiskelu toisella paik- kakunnalla	-	0.1	0.1	0.1	-	-	-	-
- muutto toiselle paik- kakunnalle	1.8	5.5	6.4	4.3	1.3	3.5	3.8	2.7
- asevelvollisena, sai- raalassa tai muussa laitoksessa	0.3	0.8	1.3	0.7	0.4	0.3	0.8	0.5
- kuollut	0.6	0.2	1.2	0.6	0.1	0.4	0.5	0.3
- ei tavattu	0.2	3.2	3.5	2.1	0.4	1.9	1.2	1.1
2. <u>Kielteinen suhtautumi- nen</u>	5.5	8.2	10.8	7.7	1.9	3.1	4.2	2.8
- ei halua osallistua tut- kimukseen	4.2	5.9	7.1	5.5	1.4	2.2	2.9	2.0
- ei aikaa	1.3	2.3	3.7	2.2	0.5	0.9	1.3	0.8
3. <u>Muut syyt</u>	3.5	4.8	5.7	4.5	1.1	1.9	1.8	1.5
- sairaus, kotihoidossa ..	1.2	1.0	2.6	1.4	0.4	0.4	0.7	0.4
- muut syyt	2.3	3.8	3.1	3.1	0.7	1.5	1.1	1.1
4. <u>Aineisto hylätty sosiaalisessa tutk. toi- mistossa</u>	1.4	1.9	1.7	1.7	0.5	0.5	0.5	0.5
Poisjäänti yht.	13.3	24.7	30.7	21.7	5.7	11.6	12.8	9.4
Lopullinen aineisto	86.7	75.3	69.3	78.3	94.3	88.4	87.2	90.6
Kaikkiaan	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Abs.	1 723	1 719	1 031	4 473	2 075	1 805	1 057	4 937

Syyryhmät 1 ja 2 muodostivat kuukausiaineistossa noin 70 % ja vuosihaastattelussa noin 80 % koko poispuotoamasta. Kiellettyneiden osuudeksi saatiin kuukausitilinpidoissa 7.7 %. Jos ajan puutteeseen vedonneita ei oteta huomioon, supistuu mainittu osuus 5.5 %:iin.

Useimmat katon muodot olivat tavallisimpia III-ositteessa, jossa kokonaispuotoama kohosi 30.7 %:iin. Suurin ero eri ositteiden välillä oli muutoista yms. johtuvassa poispuotoamassa, joka maanviljelijöillä (I) jäi 2.9 %:iin, mutta nousi työntekijöillä (II) 9.8 %:iin ja III-ositteen muilla ruokakunnilla 12.5 %:iin. Kiellettyneiden kohdalla havaittiin samansuuntainen, joskin lievempi ero: maanviljelijät 5.5 %, työntekijät 8.2 % ja muut 10.8 %.

Katon aiheuttamaa systemaattista virhettä on mahdotonta tarkasti arvioida, koska poispuotoaman jakautumisesta esim. tulojen ja muiden kulutukseen vaikuttavien tekijöiden mukaan ei ole tietoja. Jo edellä esitetyn poisjäännin syiden tarkastelun perusteella on luultavaa, että esim. muutosta ja näytteen vanhenemisestä johtuva poispuotoama ei jakaudu tasaisesti mm. ruokakuntatyyppiin ja ruokakunnan päämiehen iän suhteen. Poispuotoama siis vahvistaa sitä vinoutumaa, josta oli puhetta tarkasteltaessa poimintavaiheen virhemahdollisuuksia. Vastaavasti näyttää kieltäytymisestä johtuva poispuotoama olevan riippuvainen mm. siitä, mihin sosio-ekonomiseen ryhmään ruokakunta kuuluu.

Näytteen ja perusjoukon rakenteellisia eroja on pyritty ottamaan huomioon painokertoimien avulla, joiden laskemistapaa on selostettu seuraavassa jaksossa. Painotettu näyte vastaa suhteellisen tarkasti esim. perusjoukon alueittaista jakautumaa. Samoin on tarkistettu yhden hengen talouksien osuus kaikista ruokakunnista. Täydellistä vastaavuutta perusjoukon kanssa ei kuitenkaan ole mahdollista tällä tavoin saavuttaa. Tarkistuksia voidaan tehdä vain sangen rajoitetusti, ja vaikka esim. jonkin ruokakuntatyyppin talouksien aliedustus korjataan, jäävät ko. ryhmän sisäisessä rakenteessa esiintyvät vinoutumat kuitenkin korjaamatta. Jos esim. yhden hengen talouksien aliedustus johtuu nimenomaan nuorten työuraansa aloittelevien henkilöiden ja opiskelijoiden poisjäännistä, ei harhaa voida kokonaan poistaa otantasuhteita ja korotuskertoimia tarkistamalla, koska ko. ryhmän tulot ja kulutus saattavat poiketa huomattavastikin muiden yhden hengen talouksien esim. vanhustalouksien tuloista ja kulutuksesta.

4. 4. Tulosarviot ja niiden tilastollinen luotettavuus

4. 4. 1. Keskiarvoestimaatit

Tutkimusaineistosta laskettiin arvioita pääasiassa koko väestön tai jonkin väestöryhmän kokonaistuloista ja -kulutusmenoista sekä vastaavista ruokakuntakohtaisista keskiarvoista. Painoina käytettiin tarkistettuja otantasuhteiden käänteislukuja. Menettely edellytti siis arviota perusjoukon ruokakuntien luvusta. Korotustekijöitä määrättäessä tarkistettiin alkuperäistä ositejakoa erottamalla yhden hengen taloudet omaksi ryhmäkseen, koska näitä todettiin olevan aineistossa suhteellisesti liian vähän perusjoukkoon verrattuna. Perusjoukon ruokakuntamäärien arviointi perustui vuoden 1960 väestölaskentatietoihin ja tietoihin maassa asuvasta väestöstä vuonna 1966. Korotustekijöiden avulla voitiin korjata ainakin osittain poispuotoamasta ja poimintaluetteloiden puutteellisuudesta johtuvat näytteen rakenteelliset poikkeavuudet. Korotustekijät määrättiin sosio-ekonomisen aseman mukaan ositteittain ja alueittain, minkä lisäksi erotettiin ruokakunnan koon mukaan kaksi ryhmää, yhden hengen taloudet ja muut taloudet. Näin saatiin 56 erilaista korotustekijää erikseen sekä kuukausi- että vuosiaineistolle.

Alkuperäistä sosio-ekonomisen aseman mukaista ositusta (maanviljelijät/ työntekijät/ muut) tarkistettiin yhdistämällä yli 20 hehtaarin viljelijöiden täydennysnäyte muuhun aineistoon. Alkuperäisen maanviljelijäosituksen tilalle saatiin seuraavat kaksi ositetta.

I. Alle 20 peltohehtaarin viljelijät

Aikaisemmasta maanviljelijäositteesta poistettiin yli 20 hehtaarin viljelijät ja siirrettiin IA-ositteeseen.

IA. Yli 20 peltohehtaarin viljelijät

Ryhmä koostuu entisestä I- ositteesta siirretyistä ja täydennysnäytteen viljelijöistä. Kysymyksessä katsottiin olevan kahden samanlaisesta perusjoukosta poimitun satunnaisnäytteen yhdistäminen.

Korotustekijöiden laskemisessa voidaan erottaa seuraavat kaksi vaihetta.

1. Korottaminen perusnäytteen tasolle, jolloin otettiin huomioon erilaiset otantaosuudet (sosio-ekonomisen aseman mukainen ositus) ja poispuotoaman vaihtelut ositteittain ja alueittain.
2. Korottaminen perusnäytteen tasolta perusjoukon tasolle.

Ensimmäisen vaiheen korotustekijät (k_{Iabr}) laskettiin erikseen kussakin ruudussa seuraavasti.

$$k_{Iabr} = \frac{n'_{abr}}{n_{abr}}, \quad \text{jossa} \quad \begin{aligned} a &= \text{alue } 1) \\ b &= \text{sosio-ekonominen osite} \\ r &= \text{ruokakuntatyyppi (yhden hengen taloudet/muut)} \\ n' &= \text{ruokakuntien määrä perusnäytteessä} \\ n &= \text{ruokakuntien määrä lopullisessa tutkimusaineistossa} \end{aligned}$$

I- ja IA-ositteiden kertoimet määrättiin niin, että ositteiden yhteenlaskettu, perusnäytteen tasolle korotettu ruokakuntamäärä (n') tuli samaksi kuin alkuperäisessä I-ositteessa.

Toisen vaiheen korotustekijät (k_{IIar}) perustuivat väestömääriin eikä ruokakuntamääriin. Tällä pyrittiin eliminoimaan kokonaiskulutusmenoja ja muita totaalityyppisiä koskevista estimaateista harha, joka johtui siitä, että ruokakunnan keskikoko

1) 7-aluejako. ks. s. 26

oli tutkimusaineistossa suurempi kuin perusjoukossa. Toisen vaiheen korotustekijät voitiin laskea vain alueittain ja ruokakuntatyypeittäin.

$$k_{IIar} = \frac{Q_{ar}}{q'_{ar}}, \text{ jossa} \quad Q_{ar} = \text{perusjoukon henkilöluku ruokakuntatyyppissä alueella a}$$

$$q'_{ar} = \text{perusnäytteen henkilöluku ruokakuntatyyppissä r alueella a}$$

Arvio väestön (keskiväkiluku 1966) jakaantumisesta yhden ja useamman hengen talouksiin (Q_{ar} -luvut) tehtiin vuoden 1960 väestölaskentatietojen perusteella.

Lopulliset korotustekijät saatiin yhdistämällä ensimmäisen ja toisen vaiheen kertoimet.

$$w_{abr} = k_{Iabr} k_{IIar}$$

Kukin ruokakunta sai oman kertoimensa, joka liitettiin magneettinauhalla oleviin tietoihin. Korotuskerroin osoittaa, montako perusjoukon ruokakuntaa näyteruokakunta vastaa. Korotuskerrointen summa ilmaisee ruokakuntien määrän perusjoukossa tai tarkasteltavana olevassa perusjoukon osassa. Kun korotustekijöiden summa kerrotaan ruokakunnan keskikoolla saadaan vastaava asukaslukuarvio. Korotustekijöiden määrittelytavan takia asukaslukuarviot ovat tarkkoja sekä suuralueittain että kuntaosituksen mukaisissa kuntaryhmissä.

Totaaliluku- ja keskiarvoestimaatit laskettiin seuraavasti:

$$\hat{x} = \sum_{j=1}^n w_j x_j, \text{ jossa} \quad \hat{x} = \text{Jonkin hyödykkeen tai hyödykeryhmän kokonaiskulutusmenot}$$

$$\bar{x} = \frac{\hat{x}}{\sum_{j=1}^n w_j} \quad w_j = \text{ruokakunnan korotustekijä}$$

$$x_j = \text{ruokakunnan j kulutusmenot johonkin hyödykkeeseen}$$

$$\bar{x} = \text{kulutusmenot ruokakuntaa kohden}$$

Vanhustalouksien täydennysnäyte on mukana vain vanhuksia koskevissa erillistarkasteluissa. Näyte on kokoonpantunut siten, että se on ilman eri painotusta yhdistettävissä varsinaisen näytteen vanhustalouksiin. Näiden tulojen ja kulutusmenojen keskiarvoja estimoitaessa ei varsinaisen näytteen vanhustalouksia painoteta korotuskertoimilla.

4.4.2. Keskivirhelaskelmat

Varianssilaskelmien päätavoitteena oli edellisessä jaksossa käsiteltyjen estimaattien keskivirheiden ja luotettavuusrajojen määrittäminen. Kustannussyistä jouduttiin keskivirhetarkastelu rajoittamaan alueittain ja kuntatyypeittäin eriteltyihin kulutusmenoeriin. Väestöryhmittäisiä laskelmia, enempää kuin tulo- tai säästämiseriä koskevia tarkastelujakaaneja ei ole voitu suorittaa. Toisena keskivirhelaskelmiin liittyvänä tavoitteena oli tutkia varianssin eri komponentteja ja käytetyn kulutusnimikkeistön tarkoituksenmukaisuutta.

Kuten aikaisemmin on mainittu, ositteen sisällä kullakin ensiasteen otosyksiköllä (kunta) oli yhtä suuri todennäköisyys joutua valituksi. Lopullisten tutkimusyksiköiden, ruokakuntien, valintatodennäköisyydet tasoitettiin henkikirjapöytäkirjoissa niin, että kokonaisotantaosuus (ensimmäisen ja toisen asteen otantaosuuksien tulo) oli vakio. Keskivirhekaavojen valinnan kannalta on huomattava, että sekä otantaosuus että poimittavien ruokakuntien määrä vaihtelivat eri kunnissa.

Varianssit laskettiin ositetun kaksiaasteisen otannan kaavojen mukaan. Aikaisemmin tarkastelluista osituksista säilytettiin vain ensimmäisen asteen otosyksiköiden ryhmittäisyys kuntatyyppiin ja kunnan tulotason mukaan. Maalaiskuntien jako 10 tuloluokkaan supistettiin vielä viideksi yhdistämällä pareittain vierekkäiset ositteet. Menettelyllä pyrittiin helpottamaan kuntien välisen varianssin määrittämistä. Kulutusmenoestimaattien tarkkuuteen ei yhdistäminen paljon vaikuttanut, sillä kuntaotos oli maalaiskuntien osalta ositteittain proportionaalinen ja kokonaiskulutusmenojen ruokakuntaakohtaisissa keskiarvoissa oli vain lieviä eroja (vrt. taulukko 6. s. 32).

Muut korotustekijöissä huomioonotetut tarkistukset, jotka merkitsivät eräänlaista jälkikäteisositusta, koskivat sosioekonomista ryhmittäisyyttä ja ruokakunnan kokoa. Näitä ryhmittelyjä ei kuitenkaan otettu huomioon varianssilaskelmissa lähinnä senvuoksi, että laskentakaavojen käytössä olisi tapausten vähälukuisuuden vuoksi ollut vaikeuksia. Seuraavat keskiarvot antavat viitteitä kyseisten ryhmittelyjen vaikutuksesta keskivirheeseen. Mitä enemmän ryhmien keskiarvot poikkeavat toisistaan, sitä suuremman voidaan olettaa olevan vaikutuksen tarkkuuden lisäyksen olettaa olevan.

Sosio-ekonominen asema

Kulutusten menot ruokakuntaa kohden, mk

I	Maanviljelijät, alle 20 pellohehtaaria	10 074
IA	Maanviljelijät, yli 20 "	15 366
III	Työntekijät	10 323
IV	Muut	11 834

Ruokakunnan koko

1.	Yhden hengen taloudet	5 476
2.	Muut	12 760

Huomiotta jätetyistä ryhmittelyistä olisi ainakin jaolla yhden hengen talouksiin ja muihin ollut merkitystä. Ositteiden vähentäminen on ilmeisesti kasvattanut lievästi varianssia.

Ruokakuntakohtaisten keskiarvojen varianssit on laskettu seuraavan kaavan mukaan.

$$V_{\bar{x}} = \sum_{h=1}^8 \frac{N_h^2}{N^2} \left[\frac{1-f_1}{m_h} S_{1h}^2 + \frac{f_{1h}(1-f_{2h})}{m_h \bar{n}_{hi}} S_{2h}^2 \right] ; \text{ jossa}$$

$$S_{1h}^2 = \frac{1}{m_h - 1} \sum_{i=1}^{m_h} (\bar{x}_i - \bar{x}_h)^2 \quad (= \text{kuntien välinen varianssi})$$

$$S_{2h}^2 = \frac{1}{N_h} \sum_{i=1}^{m_h} \sum_{j=1}^{n_i} w_{ij} (x_{ij} - \bar{x}_i)^2 \quad (= \text{kuntien sisäinen varianssi})$$

Totaalilukuestimaatin varianssi saadaan vastaavaan tapaan seuraavasti.

$$V_{(\hat{x})} = \sum_{h=1}^8 N_h^2 \left[\frac{1-f_1}{m_h} S_{1h}^2 + \frac{f_{1h}(1-f_{2h})}{m_h \bar{n}_{hi}} S_{2h}^2 \right]$$

h = kuntaosite

i = kunta

j = ruokakunta

w_{ij} = ruokakunnan korotuskerroin

$$N_h = \sum_{i=1}^{m_h} \sum_{j=1}^{n_i} w_{ij} = \text{perusjoukon ruokakuntien määrä ositteessä h}$$

$$N = \sum_{h=1}^8 N_h = \text{perusjoukon ruokakuntien määrä}$$

n_i = aineiston ruokakuntien määrä kunnassa i

n_h = aineiston ruokakuntien määrä ositteessä h

\bar{n}_{hi} = ruokakuntia aineistossa keskimäärin kuntaa kohden ositteessä h

M_h = perusjoukon kuntien lukumäärä ositteessä h

m_h = näytekuntien lukumäärä ositteessä h

$$f_{1h} = \frac{m_h}{M_h}$$

$$f_{2h} = \frac{n_h}{N_h}$$

x_{ij} = kuntaan i kuuluvan ruokakunnan j jokin kulutusmenoerä

\bar{x}_i = x_{ij}-lukujen painotettu keskiarvo kunnassa

\bar{x}_h = x_{ij}-lukujen painotettu keskiarvo ositteessä h

\bar{x} = x_{ij}-lukujen painotettu keskiarvo koko aineistossa

\hat{x} = perusjoukon tasolle korotettu totaalilukuestimaatti

Laskelmista tulostettiin keskiarvojen keskiarvot eli varianssin neliöjuuret ($\sqrt{V_x}$ -luvut) alueittain kulutusmenotau-
luja vastaavalla nimikkeistöllä (yksittäiset nimikkeet, kolminumeroiset väliryhmät ja yksinumeroiset pääryhmät) sekä li-
säksi pääryhmittäin varianssien kuntien väliset ja sisäiset komponentit ositteittain (S_{1h}^2 - ja S_{2h}^2 -luvut). Kokonaiskulutus-
menojen keskiarvon keskiarvo ja varianssin jakaantuminen eri ositteissa käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Taulukko 6. Kulutusmenot henkeä ja ruokakuntaa kohden, ruokakuntakohtaisten keskiarvojen keskiarvot ja varianssin
(V_x) jakautuminen kuntien välisen ja sisäisen komponentin osalle ositteittain

Osite	Henkeä kohden	Ruokakuntaa kohden			Keskiarvon varianssi (V_x)		
		Keski- arvo	Keski- virhe	% keski- arvosta	Kuntien välinen	Kuntien sisäinen	Yhteensä
					$\frac{1-f_i}{m_h} S_{1h}^2$	$\frac{f_{1h}(1-f_{2h})}{m_h \bar{n}_{hi}} S_{2h}^2$	
mk	mk	mk	mk	%	%	%	
1. K:git ja k:lat, yli 50 000 as. ...	4 639	12 526	300	2.4	—	100.0	100.0
2. K:git ja k:lat, 20 000-50 000 as.	3 765	11 485	455	4.0	28.5	71.5	100.0
3. K:git ja k:lat, alle 20 000 as. ...	3 532	11 266	1019	9.0	88.9	11.1	100.0
4. Mlk I (korkein tulotaso per capita)	3 023	10 730	335	3.1	87.7	12.3	100.0
5. Mlk II	2 763	9 809	462	4.7	89.6	10.4	100.0
6. Mlk III	2 491	9 491	557	5.9	96.2	3.8	100.0
7. Mlk IV	2 363	10 159	642	6.3	95.6	4.4	100.0
8. Mlk V (matalin tulotaso per capita)	2 209	9 854	375	3.8	91.7	8.3	100.0
Koko maa	3 324	11 134	192	1.7	59.7	40.3	100.0

Kokonaiskulutusmenojen suhteellinen keskiarvo oli koko maassa 1.7 %. Ositteittaiset luvut vaihtelivat 2,4 %:n ja 9,0 %:n välillä. Pienin arvio saatiin suurille kaupungeille, joissa kuntien välistä virhekomponenttia ei esiinny, koska kaikki ositteeseen kuuluvat kaupungit olivat tutkimuksessa mukana. Keskisuurissa kaupungeissa ja kaupaloissa, joista 3/4 oli mukana tutkimuksessa, jäi kuntien välisen varianssin osuus myös melko pieneksi. Pienten kaupunkien ja kauppa-
laiden muita ositteita korkeampi keskiarvo johtuu osaksi muutamista poikkeuksellisista havainnoista, jotka ovat lisän-
neet kuntien välistä varianssia.

Seuraavan asetelman indeksiluvut kuvastavat erityyppisten samansuuruisien ruokakuntanäytteiden suhteellista tehokkuutta, jos mittana käytetään kaikkien kulutusmenojen keskiarvon varianssia. Eri otosten varianssit (S^2 -luvut) on arvioitu kotitaloustiedustelusta saatujen tietojen avulla.

	Kaikkien kulutusmenojen keskiarvon varianssi
1. Kotitaloustiedustelu (kaksiasteinen ositettu näyte)	100
2. Kaksiasteinen osittamaton näyte (121 kuntaa, jokaisella kunnalla sama valintatodennäköisyys, otantaosuus kunnan sisällä vakio)	157
3. Yksinkertainen satunnaisnäyte suoraan ruokakuntaperus- joukosta	40
4. Ositettu proportionaalinen satunnaisnäyte suoraan ruoka- kuntaperusjoukosta (kotitaloustiedustelun mukainen kunta- ositus)	39

Kuntaosituksen ja otantaosuuksien vaihtelun vaikutus kaupunkiositteissa näkyy kahden ensimmäisen indeksiluvun
erossa. Jos taas verrataan kotitaloustiedustelun näytettä yksinkertaiseen satunnaisnäytteeseen (3), havaitaan kaksiastei-
syyden lisäävän varianssin noin 2.5-kertaiseksi. Sen sijaan kolmannen ja neljännen näytetyypin tehokkuudessa ei ole sa-
nottavia eroja. Kuten aikaisemmin esitettyjen keskiarvojen perusteella voi odottaakin, ei kunnanhenkeä kohden lasketulla

tulolla ole merkitystä ositusperusteena kun on kysymys suorasta ruokakuntanäytteestä. Ilmeistä on, että tehokkaita ositusperusteita olisivat tällaisessa tapauksessa esim. ruokakunnan henkilöluku ja käytettävissä oleva tulo.

Taulukko 7. Kokonaiskulutusmenot, ruokakuntaa kohden lasketut keskiarvot ja niiden keskivirheet eri kulutusmenopääryhmissä

Menoerä	Kokonaiskulutusmenot milj. mk	Keskivirhe milj. mk	Ruokakuntaa kohden mk	Keskivirhe mk	Suhteellinen keskivirhe %
Ravinto ja juomat	5 241.3	62.9	3 779.6	46.3	1.2
Tupakka	343.5	10.0	247.8	7.2	2.9
Vaatetus ja jalkineet	1 495.7	37.4	1 079.4	27.2	2.5
Asunto	2 544.2	40.7	1 836.8	29.1	1.6
Valo ja lämpö	584.8	11.1	422.2	7.9	1.9
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja - palvelukset	916.7	31.2	662.0	22.4	3.4
Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	654.1	14.4	472.0	10.5	2.2
Liikenne	2 379.6	116.6	1 717.4	83.6	4.9
Virkistys, huvittelu ja koulutus	1 031.7	26.8	744.6	19.3	2.6
Muut tavarat ja palvelukset	239.1	11.5	172.5	8.2	4.8
Yhteensä	15 430.7	262.3	11 134.3	191.7	1.7

Kulutusmenojen pääryhmistä jäävät ravinnon ja juomien sekä asuntomenojen suhteelliset keskivirheet pienemmiksi kuin kaikkien kulutusmenojen keskivirhe. Poikkeuksellisen korkeita suhdelukuja havaitaan liikennemenojen (4.9 %) ja muiden tavaroiden ja palvelusten kohdalla (4.8 %). Viimeksi mainitun jäännösryhmän osuus kulutusmenoista on vain 1.6 %.

Seuraavassa taulukossa on esitetty kulutusmenojen pääryhmien suhteelliset keskivirheet alueittain.

Taulukko 8. Kulutusmenopääryhmien suhteelliset keskivirheet alueittain

Menoerä	Etelä-Suomi			Väli-Suomi		Pohjois-Suomi		Koko maa		
	H:ki	Muut k:git ja k:lat	Mlk:t	K:git ja k:lat	Mlk:t	K:git ja k:lat	Mlk:t	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.
Ravinto ja juomat	3.6	2.1	2.2	4.7	2.6	5.1	2.2	1.8	1.6	1.2
Tupakka	7.3	5.1	5.0	9.1	7.0	14.0	9.1	3.9	4.4	2.9
Vaatetus ja jalkineet	6.5	5.0	4.4	7.4	4.1	9.5	10.0	3.6	3.1	2.5
Asunto	3.2	3.3	3.4	5.2	3.9	5.9	6.5	1.9	2.4	1.6
Valo ja lämpö	7.0	2.8	3.4	5.2	4.3	5.8	5.2	2.5	2.7	1.9
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja - palvelukset	7.9	8.5	5.2	8.5	4.9	10.0	10.3	4.5	3.6	3.4
Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	5.2	3.9	3.9	7.6	5.8	8.9	7.4	2.9	3.3	2.2
Liikenne	7.8	16.0	7.9	8.6	7.3	15.2	10.9	6.7	4.9	4.9
Virkistys, huvittelu ja koulutus	5.7	4.7	5.6	7.1	4.0	11.8	11.8	3.5	3.2	2.6
Muut tavarat ja palvelukset	10.9	7.2	7.8	17.2	10.8	14.0	11.9	6.2	6.5	4.8
Kulutusmenot yhteensä	3.7	4.0	3.2	5.1	3.5	5.7	3.8	2.3	2.1	1.7

Ravinnon ja juomien, asuntomenojen sekä valon ja lämmön alueittaiset suhteelliset keskvirheet jäävät joitakin poikkeuksia lukuunottamatta n. 5 %:n tasolle. Kuitenkin esim. liikennemenojen suhteellisen keskvirheen kohoaminen eräillä alueilla n. 15 %:iin osoittaa, että näinkin karkean aluejaon mukaisten estimaattien tuottaminen voi kaksiaasteisen näytteen avulla olla jo kulutusmenojen pääryhmätasolla vaikeata.

Kulutusmenojen väliryhmätasolla alueittaisten estimaattien suhteelliset keskvirheet nousevat eräissä tapauksissa vielä huomattavasti korkeammiksi, kuten oheinen taulukko 9 osoittaa. Alkuperäiset luvut on esitetty liitetaulukossa 2.

Taulukko 9. Kulutusmenojen väliryhmien jakaantuminen suhteellisen keskvirheen suuruuden mukaan alueittain. Prosenttilukuja

Suhteellinen keskvirhe %	Etelä-Suomi			Väli-Suomi		Pohjois-Suomi		Koko maa		
	H:ki	Muut k:git ja k:lat	Mlk:t	K:git ja k:lat	Mlk:t	K:git ja k:lat	Mlk:t	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.
- 4.99 ...	7.2	17.4	16.3	3.1	13.3	7.2	10.2	27.6	27.6	38.8
5.00- 9.99 ...	25.5	31.6	28.6	19.4	30.6	11.2	16.3	36.7	29.5	35.7
10.00-19.99 ...	35.7	24.5	28.6	41.8	25.5	36.7	31.6	21.4	27.6	13.3
20.00-29.99 ...	14.3	13.3	12.2	17.4	9.2	20.4	18.4	6.1	9.2	6.1
30.00-39.99 ...	5.1	7.1	8.2	10.2	7.2	4.0	13.3	4.1	1.0	2.0
40.00-49.99 ...	2.0	1.0	1.0	2.0	2.0	7.2	5.1	-	4.1	1.0
50.00-	10.2	5.1	5.1	6.1	12.2	13.3	5.1	4.1	1.0	3.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Mediaaniryhmän suht. keskvirhe	12.8	10.4	11.3	17.1	11.8	18.9	17.6	7.7	8.3	6.1
Kulutusnimikkeitä.....	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98

Suhteellinen keskvirhe on yleensä sitä suurempi mitä pienemmästä menoerästä on kysymys. Ruokakuntakohtaisen keskiarvon pienuus merkitsee tavallisesti myös alhaista ostotiheyttä. Jos tarkastellaan niitä väliryhmiä, joissa vuosikulutus jää koko aineistossa alle 10 mk:n, mikä vastaa vajaan promillen osuutta kulutusmenoista, noin puolella menoeristä keskvirhe on yli 20 %. Kulutusnimikkeistön väliryhmistä on noin viidennes tällaisia alle 10 mk:n suuruisia eriä. Jos menoerän suuruus vaihtelee 10 ja 50 mk:n välillä, saadaan suhteellisen keskvirheen mediaaniarvoksi 8.0 % ja vastaavasti 5.3 %, jos vaihtelu on 50-100 mk:n välillä. Yli 100 mk:n suuruisista eristä sensijaan 3/4:lla suhteellinen keskvirhe jää alle 5 %:n, mediaaniarvon ollessa 3.5 %.

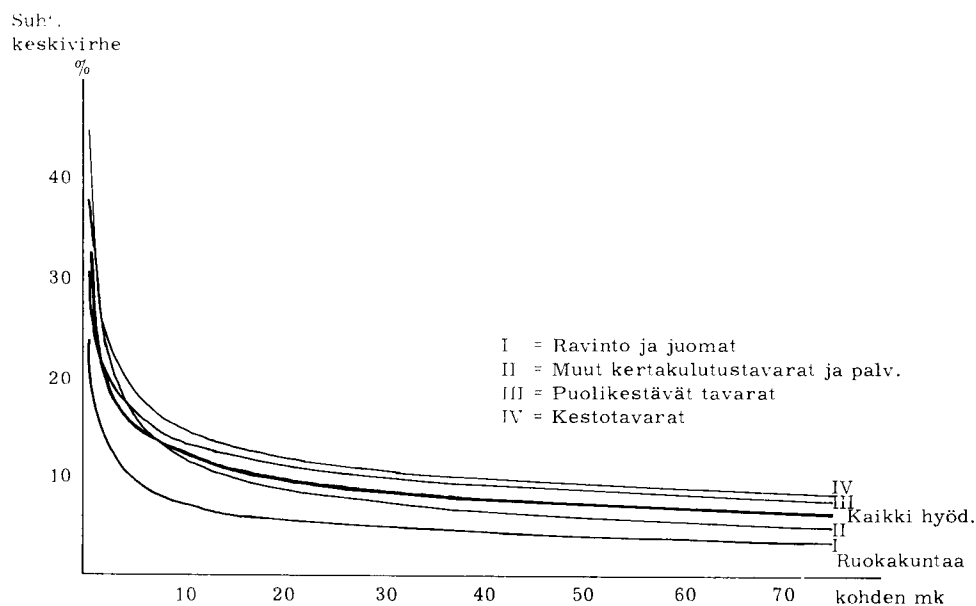
Vastaavia laskelmia suoritettiin myös yksittäisistä nimikkeistä, jolloin pyrittiin kiinnittämään huomiota suhteellisen keskvirheen vaihteluihin hyödykelajin, menoerän suuruuden ja ostotiheyden mukaan. Laskelmien tulokset on esitetty taulukoissa 10 ja 11 sekä oheisissa piirroksissa (2 ja 3).

Taulukko 10. Yksittäisten kulutusmenoerien jakaantuminen suhteellisen keskivirheen suuruuden mukaan hyödykelajeittain. Prosenttilukuja

Suhteellinen keskivirhe %	Ravinto ja juomat	Muut kertakulutustavarat ja palvelukset	Puolikestävät tavarat	Kestokulutustavarat	Kaikki hyödykkeet
- 4.99 ...	28.5	16.2	3.7	—	15.8
5.00- 9.99 ...	38.5	29.8	25.7	28.6	31.7
10.00-19.99 ...	22.4	24.2	39.7	40.5	29.0
20.00-29.99 ...	6.1	13.7	19.9	19.0	13.1
30.00-39.99 ...	2.2	6.8	5.9	2.4	4.6
40.00-49.99 ...	1.7	3.7	2.9	2.4	2.7
50.00-	0.6	5.6	2.2	7.1	3.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Mediaaniryhmän suht. keskivirhe	7.2	11.2	14.1	15.0	10.5
Kulutusnimikkeitä	179	161	136	42	518

Kestävyysluokituksen mukaiset ryhmät eroavat toisistaan myös ostojen keskimääräisen suuruuden ja tiheyden suhteen. Suhteellisen harvoin hankittavien kestokulutustavaroiden kohdalla pyrittiin havaintojen määrää lisäämään ja siten tarkentamaan tuloksia suurentamalla näytettä ja pidentämällä havaintokausi 12 kk:ksi. Vastaavasti käytettiin eräiden puolikestävien tavaroiden hankintoja selvitettyä kolmen kuukauden havaintokautta. Näistä toimenpiteistä huolimatta ovat kestotavaroiden ja puolikestävien tavaroiden suhteelliset keskivirheet jääneet suuremmiksi kuin kertakulutustavaroiden ja palvelusten. Piirroksessa 2 voidaan kuitenkin havaita, että ero ei ravintomenoja lukuunottamatta ole kovin suuri, jos liksäksi otetaan huomioon menoerän suuruus. Kuvion käyrät on piirretty kaksoislogaritmista funktiota käyttäen.

Piirros 2. Yksittäisten kulutusmenoerien suhteelliset keskivirheet hyödykelajeittain menoerän suuruuden mukaan

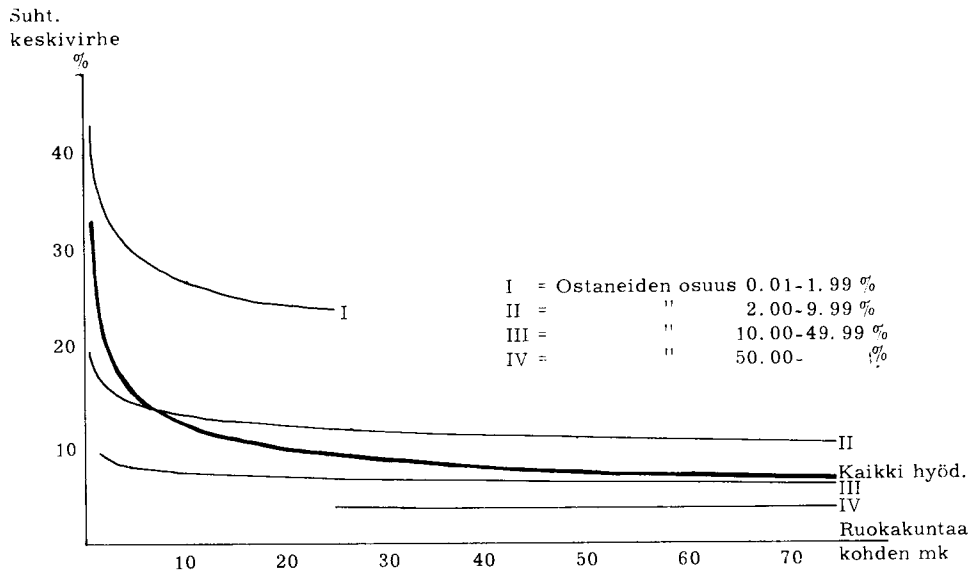
Huomattava osa perusnimikkeistön kulutusmenoeristä on varsin pieniä, jolloin suhteellinen keskivirhekin nousee melko korkeaksi, ellei kysymyksessä ole sellainen hyödyke, jota markkamääräisesti pienestä vuosikulutuksesta huolimatta ostetaan suhteellisen säännöllisesti. Estimaattien tarkkuuden kannalta perusnimikkeistö on siis osittain tarpeettoman yksityiskohtainen. Nimikkeistöä laadittaessa pidettiin kuitenkin ryhmien sisäistä homogeenisuutta ja erilaisia yhdistelymahdollisuuksia siinä määrin ensisijaisina näkökohtina, että monet suhteellisen vähäistäkin kulutusta edustavat hyödykelajit pyrittiin mittaamaan erikseen.

Suhteellinen keskivirhe on selvästi riippuvainen hyödykkeen ostotiheydestä. Seuraavassa taulukossa ja piirroksessa 3 on tätä riippuvuutta pyritty kuvaamaan käyttäen ostotiheyden mittana havaintokauden aikana kutakin hyödykettä hankkineiden ruokakuntien prosenttiosuutta (vrt. liitetaulukko 1).

Taulukko 11. Yksittäisten kulutusmenoerien jakaantuminen suhteellisen keskivirheen suuruuden ja kutakin hyödykettä hankkineiden ruokakuntien osuuden mukaan. Prosenttilukuja.

Suhteellinen keskivirhe %	Ostaneiden osuus -%				Kaikki hyödykkeet
	-1.99	2.00-9.99	10.00-49.99	50.00-	
- 4.99 ...	-	-	25.5	91.9	15.8
5.00- 9.99 ...	-	22.0	62.8	8.1	31.7
10.00-19.99 ...	12.8	61.3	10.7	-	29.0
20.00-29.99 ...	44.1	12.0	0.5	-	13.1
30.00-39.99 ...	15.7	3.7	0.5	-	4.6
40.00-49.99 ...	13.7	-	-	-	2.7
50.00-	13.7	1.0	-	-	3.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Mediaaniryhmän suht. keskivirhe	27.7	13.3	6.4	3.1	10.5
Kulutusnimikkeitä	102	191	188	37	518

Piirros 3. Yksittäisten kulutusmenoerien suhteelliset keskivirheet kutakin hyödykettä ostaneiden ruokakuntien osuuden ja menoerän suuruuden mukaan

4.5. Näytteen rakenne. Vertailu väestötilastoon

Vertailuja kotitaloustiedustelun ruokakuntanäytteen ja perusjoukon välillä vaikeuttaa väestötilastosta saatavien tietojen vähäisyys. Tämä koskee nimenomaan ruokakuntia koskevia tilastotietoja, joiden kohdalla väestölaskentatiedot vuodelta 1960 tarjoavat ainoan vertailumahdollisuuden perusjoukkoon. Tutkimusaineistoa koskevat jakautumat perustuvat seuraavissa asetelmissa vuosihaastatteluaineistosta laskettuihin painotettuihin lukuihin, joissa siis on jo otettu huomioon aikaisemmin selostetut erilaisista otantaosuuksista ja poisputoamasta johtuvat korjaukset.

Tärkeimpiä seikkoja esim. kulutustietojen tarkkuuden kannalta on, että erikokoisia ruokakuntia on näytteessä suunnilleen oikeassa suhteessa.

Ruokakunnan koko	Kotitaloustiedustelu 1966		Väestölaskenta 1960
	Lopullinen aineisto	Perusnäyte	
	%	%	%
Yksinäinen mies	6.7	{ 14.9	6.8
Yksinäinen nainen	15.8		14.8
2 henkilöä	17.1	19.4	19.4
3 "	17.1	19.0	17.8
4 "	18.2	19.9	16.2
5 "	11.4	12.6	10.8
6 "	6.5	6.8	6.4
7- "	7.2	7.4	7.8
Yhteensä	100.0	100.0	100.0

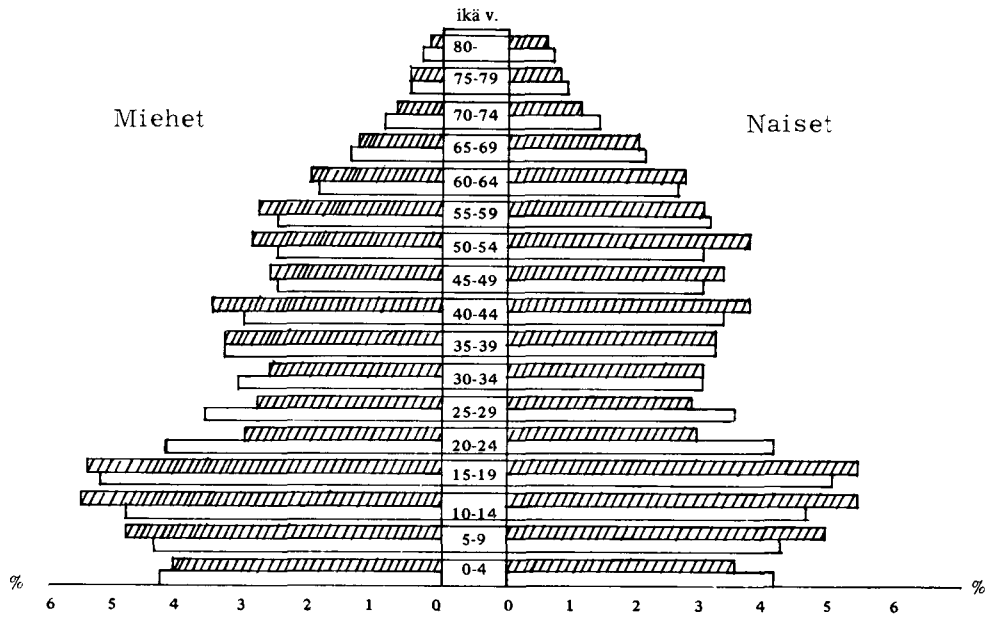
Ruokakunnan keskikooksi saadaan kotitaloustiedustelun aineistossa 3.35 henkeä eli suunnilleen sama kuin vuoden 1960 väestölaskennassa (3.34). Koska kuuden vuoden aikana on ilmeisesti kuitenkin tapahtunut keskikoon pienenemistä, ovat tutkimusaineiston kotitaloudet keskimäärin hieman liian suuria. Tämä näyttäisi johtuvan lähinnä siitä, että kahden hengen ja ehkä myös kolmen hengen kotitalouksia on liian vähän, kun taas 4-5 hengen kotitalouksia on liikaa. Yli seitsemän hengen ruokakuntien osuus jää jonkin verran pienemmäksi kuin vuoden 1960 väestölaskennassa, mutta tämä ero vastannee suurin piirtein todellisia rakennemuutoksia vuosina 1960-66.

Asetelmaan on merkitty myös henkikirjoista poimitun 11 000 ruokakunnan perusnäytteen jakautuminen ruokakunnan henkilöluvun mukaan. Jakautuma on vain suuntaa osoittava, koska siinä ei ole voitu ottaa huomioon ruokakuntien tarkkoja rajoja, joiden määräämisen haastattelijat suorittivat paikan päällä. Joka tapauksessa näyttäisi yhden hengen talouksien aliedustus, jota siis pyrittiin oikaisemaan korotustekijöiden avulla, olevan suurelta osalta peräisin poimintaluetteloista. Samoin näyttäisi keskisuurten ja suurten ruokakuntien suhteellinen runsaus, joka näkyy etenkin neljän hengen talouksien osuudessa, johtuvan perusnäytteestä.

Vaikka eri ruokakuntatyyppien suhteellinen osuus olisikin oikea, saattavat eräät ruokakuntatyytit silti olla sisäisesti koostumukseltaan harhaisia joidenkin kulutuskäyttäytymiseen vaikuttavien tekijöiden suhteen. Niinpä on ilmeistä, että ikärakenteeltaan hyvin heterogeenisessä yhden hengen talouksien ryhmässä on vanhusten osuus liian suuri, kun taas muuttoalttiit nuoret ikäryhmät ovat jääneet aliedustetuiksi. Vastaavasti on äskettäin oman taloutensa perustaneiden nuorten avioparien osuus saattanut jäädä liian pieneksi kahden ja kolmen hengen talouksien ryhmässä. Nämä otaksumat saavat tukea seuraavasta sukupuoli- ja ikärakenteen vertailusta.

Piirros 4. Tutkimusaineiston, maassa asuvan väestön ja perusnäytteen sukupuoli- ja ikärakenne

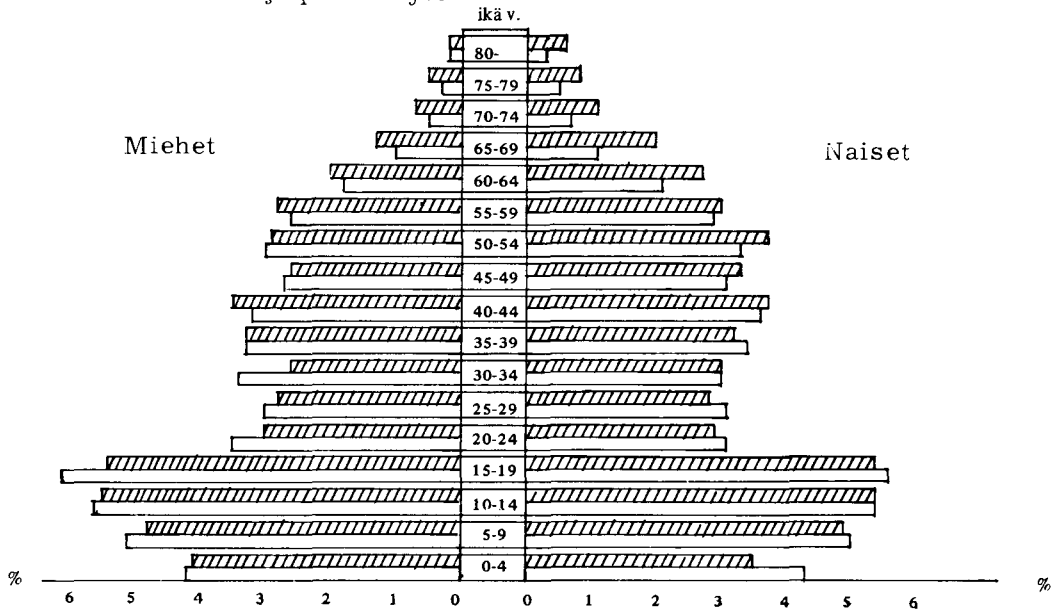
1. Tutkimusaineisto ja maassa asuva väestö

▨ = tutkimusaineisto

□ = maassa asuva väestö 31.12.1966

2. Tutkimusaineisto ja perusnäyte

▨ = tutkimusaineisto

□ = perusnäyte

Ensimmäistä kuviota tarkasteltaessa on vertailumahdollisuuksia rajoittavana tekijänä otettava huomioon, että maassa asuvaan väestöön sisältyy myös laitosväestö, joka kotitaloustiedustelussa on suljettu perusjoukon ulkopuolelle. Virallisen tilaston lukuja pienemmiksi jäävät 0-4-vuotiaiden ja 20-34-vuotiaiden sekä yli 65-vuotiaiden osuudet. Vanhusten kohdalla ero johtunee juuri laitosväestöstä. Samoin selittyy 20-24-vuotiaiden osuuden pienuus kotitaloustiedustelun aineistossa osaksi siitä, että asevelvolliset ovat mukana maassa asuvassa väestössä. Muuttoliikkeestä johtuvan poisputoaman vaikutus näkyy ikäryhmissä 20-34 vuotta, mihin liittyy myös nuorten parien aliedustukseen viittaava 0-4-vuotiaiden suhteellisen osuuden pienuus.

Toisessa kuviossa on lopullista aineistoa verrattu henkikirjoista saatuun perusnäytteeseen. Jakautumien väliset erot voivat johtua poisputoamasta ja korotustekijöiden käytöstä. Yleispiirteenä voidaan havaita, että lopullisessa aineistossa vanhuksia ja keski-ikäisiä on suhteellisesti hieman enemmän ja nuorempia ikäryhmiä vastaavasti vähemmän kuin perusnäytteessä. Lisäksi voidaan panna merkille, että yhden hengen talouksien uudelleen painotuksesta huolimatta 20-30-vuotiaiden osuus jää lopullisessa aineistossa hieman pienemmäksi kuin perusnäytteessä. Sensijaan yli 60-vuotiaiden ryhmässä, jossa yhden hengen talouksia myös on suhteellisen runsaasti, lopullisen aineiston prosenttiosuudet ovat selvästi suurempia kuin perusnäytteen vastaavat suhteet.

Sosio-ekonomisen aseman mukaan jakaantuivat ruokakunnat kotitaloustiedustelussa ja vuoden 1960 väestölaskennassa seuraavasti.

Ruokakunnan päämiehen sosio-ekonominen asema	Kotitaloustiedustelu 1966	Väestölaskenta 1960
	%	%
Maanviljelijät	<u>18.9</u>	<u>20.9</u>
Muut yrittäjät	<u>5.0</u>	<u>6.9</u>
Toimihenkilöt	<u>22.3</u>	<u>19.3</u>
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	9.6	6.0
Muut toimihenkilöt	12.7	13.3
Työntekijät	<u>36.4</u>	<u>38.9</u>
Maataloustyöntekijät	1.7	4.7
Muut ammattitaitoiset työntekijät	23.1	24.5
Ammattitaidottomat työntekijät	8.2	7.2
Henkilöllinen palveluskunta	3.4	2.5
Ammatissa toimimattomat	<u>17.4</u>	<u>14.0</u>
Yhteensä	100.0	100.0

Pääryhmittäin tarkasteltuna näyttävät jakautumat vastaavan melko hyvin toisiaan lukuunottamatta ryhmää "Muut yrittäjät", joita ilmeisesti on kotitaloustiedustelun aineistossa suhteellisesti liian vähän. Muut pääryhmien väliset erot kuten maanviljelijöiden ja työntekijöiden osuuden väheneminen vuoteen 1960 verrattuna ja toisaalta toimihenkilöiden ja ammatissa toimimattomien osuuden lisäys selittyvät ainakin osaksi vuosien 1960 ja 1966 välillä tapahtuneista väestörakenteen muutoksista. Eräissä toimihenkilö- ja työntekijäaineiston alaryhmissä voidaan jo havaita suurempia eroja. Niinpä johtajien ja ylempien toimihenkilöiden ryhmä on ilmeisesti jossain määrin yliedustettu. Toisaalta näyttäisi maataloustyöntekijöitä olevan kotitaloustiedustelun näytteessä liian vähän.

Todellisten rakenteellisten poikkeavuuksien ohella voivat erot johtua myös käytetyistä käsitteistä ja kooditusvaiheessa tapahtuneista tulkinnoista. Vaikka kotitaloustiedustelussa onkin pyritty seuraamaan väestölaskennan määritelmää, on aineistojen erilainen keruutapa ja siitä johtuva luokittelun pohjana olleiden perustietojen erilaisuus saattanut aiheuttaa tulkin-
kintaeroja esim. määriteltäessä, kuka ruokakunnan jäsenistä on päämies ja mikä on hänen pääammattinsa.

Ammatissa toimivan väestön jakautumisessa elinkeinoittain näyttää myös olevan joitakin eroja vuoden 1960 väestölaskennan ja kotitaloustiedustelun välillä.

Elinkeino	Ammatissa toimiva väestö	
	Kotitaloustiedustelu 1966	Väestölaskenta 1960
	%	%
Maa- ja metsätalous	37.6	35.6
Teollisuus	22.5	21.9
Rakennustoiminta	7.7	8.7
Sähkö-, kaasui- ja vesi- laitokset yms.	0.8	0.9
Kauppa	11.7	11.6
Liikenne	6.9	6.4
Palvelukset	12.8	14.9
Yhteensä	100.0	100.0

Tosin tässäkin erot johtunevat osittain luokitteluvaikeuksien aiheuttamista tulkintaeroista. Esim. maataloudessa on ero avustavan perheenjäsen ja ammatissa toimimattoman henkilön välillä häilyvä. Virheitä on voinut sattua myös elinkeinon määrittelyssä, joka kotitaloustiedustelussa suoritettiin ammattitiedon ja työpaikan nimen perusteella. Asetelman mukaan näyttäisi maa- ja metsätalouden osuus olevan kotitaloustiedustelun aineistossa liian korkea. Toisaalta taas kaupan ja liikenteen osuudet ovat ilmeisesti liian pieniä. Tähän viittaa ainakin se, että vuosina 1960-66 mainittujen elinkeinon työpäivät kasvoivat kansantulotilaston mukaan huomattavasti keskimääräistä nopeammin (kauppa 23,4 %, palvelukset 22,2 %, kaikki elinkeinot 7,1 %).

4.6. Aineiston keruuvaiheen mittausvirheet

Käytetyt tietojenkeruumenetelmät (tilinpito ja haastattelut) ovat nekin luonnollisesti alttiita erilaisille virheille. Mittausvirheet jaettiin aikaisemmin (s. 24) suoranaisiin mittausvirheisiin ja epäsuoriin virheisiin. Jälkimmäisillä tarkoitetaan pitkäaikaisen havaintojen teon (tilinpidon) aiheuttamia kulutuskäyttäytymisen muutoksia, jotka saavat aikaan sen, että vaikka tutkimusruokakuntien kulutustiedot sinänsä pitäisivätkin paikkansa, perusjoukon käyttäytymisestä kuitenkin saadaan virheellinen kuva.

Suorat mittausvirheet voivat johtua mm. seuraavista seikoista.

1. Haastateltavan suhtautuminen on myönteistä ja hän pyrkii antamaan oikeita tietoja, mutta hän ei tiedä, hänen on vaikea arvioida tai hän ei muista jotakin kysyttyä tulo-, kulutus- tai säästämiserää.
2. Haastateltava ei halua vastata tai hän antaa tahallaan virheellisiä tietoja.

Vaikka virhelähteet on tässä jaoteltu haastateltavan suhtautumisen mukaan, on selvää, että haastattelijan osuus on yhtä lailla tärkeä.

Ensimmäisessä kohdassa mainittuihin arviointivaikeuksiin liittyy ensinnäkin se periaatteellinen rajoitus, että haastattelumenetelmällä on mahdollista tutkia vain haastateltavan tiedossa olevia asioita. Niinpä esim. vakuutusäästämistä on vaikea kotitaloustiedustelussa tutkia, koska se edellyttäisi eräitä sellaisia tietoja, joita vain vakuutusyhtiöt voivat antaa. Pääasiassa menetelmän periaatteellisista rajoituksista johtuvat myös ne poikkeamat kansantalouden tilinpidon vastaavista käsitteistä, joita eräissä yksityiskohdissa on jouduttu tekemään (vrt. s. 45).

Arviointivaikeuksia syntyi mm. tulohaastattelussa tiedusteltaessa rakennusten ja eräiden muiden pääomaesineiden arvoja, joita tarvittiin arvonvähennysten määräämiseen, ja esim. viljelijätalouksien kulutuskirjanpitojen yhteydessä erotettaessa kotitalouden kulutusta karjalle menneistä tuotteista (perunat ja meijeristä ostettu piimä).

Samantapaisia pulmia saattoi aiheuttaa haastateltavan muistamattomuus. Osa tiedoistahan jouduttiin haastattelussa palauttamaan mieleen vuoden pituiselta jaksolta, osa taas kolmen kuukauden ajalta. Muistamisvaikeuksia voi kyllä syntyä myös tilinpitojen yhteydessä etenkin satunnaisten pikkuostojen (kuten lehtien irtonumeroiden, tulitikkujen, makeisten jne.) kohdalla, jos merkintöjen teko lykkääntyy eikä maksukuitteja ole käytettävissä. Samalla tavoin vaikeaksi tehtäväksi osoittautui esim. ravintolalaskujen erittely kulutusmenoluokituksen edellyttämällä tarkkuudella.

Muistamattomuudesta aiheutui lisävaikeuksia hyvin vanhojen ja sairaalloisten henkilöiden kohdalla. Kirjanpidon tarkkuutta pyrittiin tällaisissa tapauksissa parantamaan erikoisjärjestelyin esim. antamalla tilikirja kaupassa myyjän täytettäväksi, kiinnittämällä maksukuittien säilyttämiseen tavallista enemmän huomiota jne. Tässä yhteydessä voidaan mainita myös pitkän haastattelun aiheuttamasta väsymyksestä ja kyllästymisestä johtuvat virheet ja puutteellisuudet, jotka tuntuvat etenkin vuosihaastattelun loppuun sijoitetuissa säästämistä koskevilla kysymyksissä, venyihän haastattelu etenkin maanviljelijöillä hyvin usein yli kolmen tunnin mittaiseksi.

Jonkin ajanjakson ostoja tiedusteltaessa on tavallisin muistamisvirhe se, että haastateltava unohtaa oston. Tämä tietenkin vaikuttaa pienentävästi mittaustuloksiin. Samansuuntainen virhe syntyy silloin, kun haastateltava muistaa oston tapahtuneen ennen havaintokauden alkua, vaikka se todellisuudessa on tapahtunut havaintokauden aikana. Päinvastainen siis mittaustuloksia suurentava harha syntyy silloin, kun haastateltava muistaa oston tapahtuneen havaintokauden aikana, vaikka se todellisuudessa on tapahtunut ennen havaintokautta, tai kun haastateltava muistaa oston arvon todellista suuremmaksi.

Haastattelumenetelmän käyttömahdollisuuksien selvittämiseksi vaatemenoja arvioitaessa ja haastattelun ja tilinpidon välisen rajanvedon helpottamiseksi kokeiltiin ensimmäisinä tilinpitokuukausina neljännesvuosihaastattelua melko laajalla hyödykenimikkeistöllä. Seuraava haastattelun ja tilinpidon välinen vertailu tammi-helmikuulta 1966 perustuu tähän kokeiluun. Haastattelutietoja on verrattu tilinpitotietoihin, joita on merkitty sadalla¹⁾.

Tavaralaji	Neljännesvuosihaastattelu (kuukausitilinpito = 100)
Päällysvaatteet	91
Jalkineet	88
Sekalaiset asusteet (päähineet, käsineet, solmiot yms.)	74
Alusvaatteet	65
Kankaat ja langat	60

Vertailupohjan kapeudesta johtuen lukuja voidaan pitää vain suuntaa osoittavina. Joka tapauksessa näyttäisi jo näinkin karkea kokeilu viittaavan siihen, että mitä pienempiin ostoihin mennään, sitä enemmän alaspäin harhaisiksi haastattelutiedot ilmeisesti unohtamisesta johtuen pyrkivät muodostumaan. Vertailun perusteella neljännesvuosihaastattelun hyödykenimikkeistö rajoitettiin päällysvaatteisiin. Seuraavassa esitettävät vertailut perustuvatkin tähän koko tutkimusvuoden aineistoon.

Päällysvaatemenojen erot väliryhmätasolla kuukausitilinpidon ja neljännesvuosihaastattelun välillä olivat melko vähäiset, mikä viittaa siihen, että unohtamisen vaikutus ei ole kovin suuri. Miesten päällysvaatteiden kohdalla neljännesvuosihaastatteluista saatu arvio ylitti kuukausitilinpitojen antaman tuloksen 1.5 %:lla ja naisten päällysvaatteissa vastaavasti 2.4 %:lla. Pikkulasten päällysvaatteista selvitetiin vain muovi-, kumi- ja nahkavaatteiden ostot neljännesvuosihaastattelun avulla. Näiden menoerien kulutusbudjettiosuus on hyvin pieni ja suhteellinen keskivirhe korkea (n. 25 %). Haastattelutulos ylitti tilinpitojen perusteella arvioidun summan hieman yli 20 %:lla.

Yksityisten erien kohdalla heilahtelut olivat jo huomattavasti voimakkaampia, kuten oli keskivirheet huomioon ottaen odotettavissakin. Neljännesvuosihaastattelun avulla selvitettyjä vaatetuseriä oli kaikkiaan 28. Verrattaessa kunkin nimikkeen haastattelu- ja tilinpitotietoa havaittiin haastattelutiedon poikkeavan tilinpidon antamasta arviosta 19 tapauksessa yli 10 % ja 5 tapauksessa yli 30 %. Heilahtelut kävivät molempiin suuntiin, mikä viittaa satunnaisvaihteluihin. Kun hyödykkeet jaettiin kahteen yhtä suureen ryhmään yksikköhinnan suuruuden mukaan, oli yksikköhinnaltaan kalliimmassa ryhmässä haastattelun ja tilinpidon vastaavuus melko hyvä haastattelutiedon ollessa 5.8 % suurempi. Halvemmassa ryhmässä, jonka osuus kokonaiskulutusmenoista on tosin vain 0.9 %, neljännesvuosihaastattelusta saatu tieto jäi sen sijaan 18 % pienemmäksi. Jos lähdetään siitä, että unohtamisesta johtuva mittaustuloksia pienentävä harha on sitä suurempi, mitä pienemmistä ostoista on kysymys, viittaa tulos keskivirheenkin huomioon ottaen siihen, että unohtamisella voi jo pienehköjä päällysvaateostoja tai muita vastaavia samansuuruisia ostoja tutkittaessa olla merkitystä käytettäessä haastattelumenetelmää ja kolmen kuukauden havaintokautta.

Toinen mittausrvirheitä aiheuttava tekijä on haastateltavan välinpitämätön, kielteinen tai epäluuloinen suhtautuminen. Täysin kielteisesti suhtautuvia henkilöitä ei luonnollisesti voitu saada lainkaan tutkimukseen mukaan. Seuraava asetelma osoittaa haastattelijoiden arvioita tilinpitonsa hyväksyttävästi suorittaneiden yleisestä suhtautumisesta.

1) Helmikuun osanäytteen haastattelutietoja tammi-helmikuulta verrattiin tammikuun ja helmikuun osanäytteiden tilinpitotietoihin. Vertailu suoritettiin ruokakuntaa kohden laskettujen kuukausikeskiarvojen pohjalla.

Taulukko 12. Haastateltavien suhtautuminen kuukausitilinpitoihin ositteittain. Varsinainen näyte. Prosenttijakautumia.

Suhtautuminen	Osite			
	I Maanvilje- lijät	II Työntekijät	III Muut	Yhteensä
Myönteinen alusta lähtien.....	76.8	81.0	79.0	78.8
Jonkin verran suostuttelua	19.4	15.6	18.5	17.8
Suhtautuminen kielteistä, runsaasti suostuttelua.....	3.8	3.4	2.5	3.4
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0
Abs.	1493	1294	714	3501

Maanviljelijöistä näyttää tutkimukseen vastahakoisesti suhtautuneita olleen hieman enemmän kuin muissa ryhmissä. Kuten aikaisemmin poisjäännin erittelyn yhteydessä havaittiin, kieltäytymisen perusteella tapahtunut poisjäänti oli toisaalta maanviljelijäositteessa selvästi pienempi kuin muissa ositteissa.

Unohtamisesta ja huolimattomuudesta johtuvia puutteellisuuksia ja merkintöjen laiminlyöntiä esiintyi eniten sivukirjoja pitäneiden miespuolisten ruokakunnan jäsenten kirjoissa. Sen sijaan ruokatavaraostoista vastanneiden perheenemäntien pitämässä pääkirjoissa oli heikkouksia paljon vähemmän. Laiminlyöntejä on luultavasti sattunut etenkin miesten suorittamien pikkuostojen merkitsemisessä. Pääasiassa tästä syystä lienee esim. tupakan kulutusta koskevissa arvioissa päädytty selvästi liian pieniin lukuihin. Puutteellisuuksia pyrittiin kontrolloimaan ja estämään tilikirjakohtaisin tulo- ja menosarakkeiden täsmäyksin. Jos kassakirjan alkukassan ja tulojen loppusumma poikkesi menojen ja loppukassan summasta yli 5 %, pyrittiin tilinpitoa täydentämään lisähaastatteluihin ja saattamaan se tällä tavoin mainitun 5 %:n hyväksymisrajan puitteisiin.

Toinen haastateltavan suhtautumiseen liittyvä harhan lähde on kysymysten arkaluontoisuus. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa pidettiin tässä suhteessa erityisen hankalina pääomatuloja, finanssisäästämistä ja omaisuutta koskevia kysymyksiä, jotka tästä syystä sijoitettiin haastattelulomakkeen loppuun. Vaikka kulutusmenot kokonaisuutena ottaen ovat ilmeisesti vähemmän alttiita arkaluontoisuudesta johtuville virheille kuin tulo- ja etenkin säästämistiedot, virhe voi olla hyvin huomattava muutamien kulutusmenojen kohdalla. Yleinen kokemus sekä Suomessa että ulkomailla suoritetuissa kulutustutkimuksissa on, että esim. alkoholimenoja koskevat arvot jäävät liian pieniksi. Arkaluontoisuus saattaa vaikuttaa myös tupakkamenojen pienuuteen etenkin nuorison kohdalla.

Vaikka haastateltavan joidenkin menojen salaaminen saa aikaan harhan alaspäin, tietoinen muuntaminen voi vaikuttaa myös toiseen suuntaan. Lähinnä tätä tapahtunee suurehkojen kestokulutustavaraostojen kohdalla, kun haastateltava pyrkii lukemaan haastatteluvastauksiin sellaisiakin hankintoja, jotka on tehty ennen havaintokauden alkua. Kysymysten arkaluontoisuudesta johtuvia harhoja pyrittiin eliminoimaan korostamalla tietojen luottamuksellisuutta ja pyrkimällä tarvittaessa kahdenkeskisiin haastatteluihin. Tilinpitojen henkilökohtaisuutta pyrittiin niinkään korostamaan ja välttämään kirjojen joutumista toisten ruokakunnan jäsenten käsiin.

Suorista mittausvirheistä voidaan yhteenvetona todeta, että ne yleensä kasautuvat määrättyihin kulutus-, tulo- ja säästämiseriin, jolloin tuloksena useimmiten on todellista pienempiä arvioita. Tätä kasautumisvaikutusta saattaa eräissä tapauksissa vielä korostaa poisputoaman selektiivisyys. Niinpä esim. alkoholin kulutusta koskeviin arvioihin vaikuttaa ilmeisesti arkaluontoisuudesta ja muistamattomuudesta johtuvien mittausvirheiden lisäksi se, että runsaasti alkoholia käyttäviä, usein epäsäännöllistä tai liikkuvaa elämää viettäviä henkilöitä on vaikeata saada pysymään mukana kuukauden kestävissä kulutuskirjanpidossa.

Pitkäaikainen havaintojentekokin voi aiheuttaa muutoksia kulutuskäyttäytymisessä. Näitä epäsuoria virheitä voi esiintyä kuukausitilinpitojen yhteydessä. Esim. eräissä Ruotsissa 1950-luvulla suoritetuissa kokeiluissa voitiin havaita joitakin merkkejä käyttäytymismuutoksista tehtäessä vertailuja kahden viikon havaintokauden ensimmäisen ja toisen viikon välillä. Lisäksi huomattiin, että käytettäessä hieman pitempää, esim. kolmen viikon tai kuukauden tilinpitokautta, kulutuskäyttäytyminen näytti palaavan melko pian entisiin uomiinsa, jolloin havaintokauden alun suhteellisen lievät muutokset tasaantuivat. Vuoden 1966 kotitaloustiedustelun aineistosta ei tilinpitokauden aikana tapahtuneita käyttäytymismuutoksia voitu käyttää olevien resurssien niukkuuden vuoksi tutkia, joskin aineiston kooditusvaiheessa syntynyt yleisvaikutelma ja

yksittäistapauksiin perustuvat havainnot viittaavat siihen, että kovin huomattavaa vaikutusta epäsuorilla mittausvirheillä ei voi olla. Jos epäsuoria mittausvirheitä esiintyy, ne ilmeisesti johtavat toisten kulutusmenojen kohdalla liian suuriin ja toisten erien kohdalla taas liian pieniin arvioihin. Yleisesti ottaen tapahtunee siirtymistä sosiaalisesti arvostetun kulutuksen suuntaan.

4.7. Tulo-, kulutus- ja säästämistiedot. Vertailu kansantulotilastoon

Tulo-, kulutus- ja säästämistietojen luotettavuutta voidaan tutkia toisaalta aineiston sisäisin vertailuin, toisaalta käytämällä vertailukohteena muita tilastoja. Sisäisistä tarkistuksista tulee lähinnä kysymykseen käytettävissä olevan tulon ja toisaalta kulutuksen ja säästämisen määritelmälliseen yhtäsuuruuteen perustuva vertailu. Jäljempänä on näitä budjetti-yhtälövertailuja suoritettu paitsi koko aineiston osalta myös suuralueittain ja väestöryhmittäin.

Kotitaloustiedustelun tulosten vertailua muihin tilastoihin vaikeuttaa luotettavien ja käsitteellisesti vastaavien tietojen puute. Lähinnä tulevat kysymykseen kansantalouden tilinpidosta saatavat tiedot. Niiden osalta vertailu voidaan kuitenkin suorittaa vain koko maan tasolla. Myöhemmin esitettävien käsitteellisten erojen takia sekin jää likimääräiseksi. Havaittujen poikkeavuuksien syistä on mahdollista esittää vain olettamuksia, sillä vaikka vertailukohdetta pidettäisiinkin luotettavana, ei yleensä voida sitovasti osoittaa, mitkä aikaisemmin mainituista virhelähteistä ovat olleet ratkaisevia poikkeaman aiheuttajia.

Jos kotitaloustiedustelun näytteen antamat tiedot korotetaan perusjoukon tasolle aikaisemmin esitettyä laskentamenetelyä käyttäen, saadaan maan kaikkien kotitalouksien kulutusmenojen summaksi vuonna 1966 15 307 milj. mk ja säästöiksi 907 milj. mk eli yhteensä 16 214 milj. mk. Käytettävissä olevat tulot olivat kuitenkin vastaavalla tavalla laskien vain 15 919 milj. mk. Ero on 297 milj. mk eli 1.5 % kulutusmenojen ja säästöjen yhteissummasta. Toisaalta on muistettava, että kulutusmenojen suhteelliseksi keskivirheeksi saatiin 1.7 %. Paitsi satunnaisvirhettä ja aikaisemmin tarkasteltuja mittaus- ym. virheitä näihin poikkeavuuksiin vaikuttavat mm. seuraavat tekijät.

1. Eräistä haastattelumenetelmän rajoituksista johtuen jätettiin tulotiedustelusta pois joitakin eriä, joiden kuitenkin pitäisi sisältyä tuloihin, jotta budjettityhtälö pitäisi täysin paikkansa. Näiden käsitteellisten erojen huomioonottaminen pienentäisi edellä mainittua eroa 0.4 prosenttiyksiköllä.
2. Hankintaperiaatteen käyttö kulutusta mitattaessa. Vuoden 1966 aikana suoritettuja hankintoja ei välttämättä ole tarvinnut rahoittaa saman vuoden tuloilla.

Taulukko 13. Kaikkien kotitalouksien käytettävissä olevat tulot tulolajeittain eriteltynä, kulutusmenot ja säästäminen kotitaloustiedustelun mukaan vuonna 1966, milj. mk

Nimike	milj. mk
<u>Tuotantotoiminnasta saadut tulot</u>	<u>16 865</u>
Palkkatulot (ilman työnantajan sos. kuluja)	12 458
Yrittäjätulot maa- ja metsätaloudesta	2 201
Yrittäjätulot muusta yritystoiminnasta	1 219
Kotitalousrakennusten rakennustöissä tehdyn oman työn arvo	79
Omaisuuksutulot	908
<u>Saadut tulonsiirrot</u>	<u>2 132</u>
Julkiselta vallalta	1 558
Muilta yhteisöiltä ja toisilta kotitalouksilta	288
Käytettyjen kestokulutustavaroiden myynnit	286
<u>Välittömät verot ja muut maksetut tulonsiirrot</u>	<u>-3 078</u>
<u>Käytettävissä olevat tulot I (Y_I)</u>	<u>15 919</u>
Pääomansiirrot, netto	59
<u>Käytettävissä olevat tulot II (Y_{II})</u>	<u>15 978</u>
Kulutusmenot (C)	15 307
Säästäminen (S)	907
<u>C + S</u>	<u>16 214</u>
$\frac{Y_{II}}{C+S} \cdot 100$	98.5

Vuotta 1966 koskevan kansantulotilaston mukaan olivat kotitalouksien ja yksityisten voittoa tavoittelemattomien laitojen käytettävissä olevat tulot 18 104 milj. mk. Tähän summaan sisältyy kuitenkin varsin runsaasti sellaisia eriä, joita kotitaloustiedustelussa ei ole luettu kotitalouksien tuloihin, joten suora vertaaminen ei ole mahdollista. Seuraavaan asetelmaan on poimittu sellaisia tuloeriä, jotka kummassakin tilastossa ovat käsitteellisesti suurin piirtein samalla pohjalla.

	Kansantulo-	Kotitaloustiedustelu	± % kansantulotilaston luvusta
	tilasto		
	milj. mk	milj. mk	
Palkkatulot ilman työnantajan sosiaalikulua	12 221	12 442	+ 1.8
Yksityisten elinkeinonharjoittajain tulot			
maa- ja metsätaloudesta	2 281	2 201	- 3.5
muusta yritystoiminnasta	1 245	1 219	- 2.1
Saadut tulonsiirrot julkiselta vallalta			
(kotitaloustiedustelussa huomioidut erät)	1 549	1 558	+ 0.6
Maksetut välittömät verot			
(työnantajan sosiaaliturvamaksut vähennettynä)	2 918	3 025	+ 3.7

Muiden tulolajien kohdalla käsitteissä ja laskentaperiaatteissa olevat erot vaikeuttavat vertaamista ja tekevät sen osittain mahdottomaksikin. Sellaisia eriä kuin kotitalousrakennusten rakennustöissä tehdyn oman työn arvo ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot ei esiinny erillisinä kansantulotilastossa. Edelleen kotitalouksien julkiselle vallalle maksamat tulonsiirrot on kansantulotilastossa käsitteellisesti huomattavasti laajempi erä ja sisältää mm. valtion koulujen koulu- maksut, jotka kotitaloustiedustelussa on viety kulutusmenoihin.

Huomattavimmat ristiriitaisuudet kansantulotilaston ja kotitaloustiedustelun välillä ovat omaisuustulojen ja säästämisen kohdalla. Osa eroista johtuu tosin tässäkin erilaisista laskentaperiaatteista. Kansantulotilastossa ei puutteellisen tilastopohjan takia pystytä erottamaan kotitalouksien omaisuustuloja yhteisöjen omaisuustuloista. Kun mainittu kansantuloerä kuitenkin on yli kaksinkertainen kotitaloustiedustelun vastaavaan erään verrattuna, voidaan päätellä omaisuustulojen jääneen kotitaloustiedustelussa suurelta osalta selvittämättä. Säästämisen osalta on tulos samantapainen, mihin viittaa säästämisen vähäinen osuus (5.6 %) kulutuksen ja säästämisen yhteisummasta. Vuoden 1966 kansantulotilastossa oli kotitalouksien ja yksityisten voittoa tavoittelemattomien laitosten säästämisen osuus tuloista 10.0 %. Säästäminen on kansantulotilastossa jäännöserä, joka saadaan käytettävissä olevien tulojen ja kulutuksen erotuksena.

Myös kotitaloustiedustelun ja kansantulotilaston kulutusmenojen vertailussa on eräitä vaikeuksia¹⁾. Kansantulotilaston mukaan yksityiset kulutusmenot olivat v. 1966 17 241 milj. mk eli 12.6 % suuremmat kuin kotitaloustiedustelun mukainen arvio. Erilaiset tulokset voidaan kuitenkin selittää määritelmillisillä sekä laskentaperiaatteista johtuvilla tekijöillä. Seuraavassa nämä tekijät on jaettu kolmeen ryhmään.

1. Käsite-erot. Kansantalouden tilinpidon yksityisiä kulutusmenoja koskevaa tilastoa laadittaessa on pyritty noudattamaan Yhdistyneiden Kansakuntien kansantalouden tilinpidosta antamaa suositusta²⁾, minkä mukaiset käsitteet eroavat joiltakin osin kotitaloustiedustelussa käytetyistä käsitteistä. Ensinnäkin yksityisiin kulutusmenoihin on suositusten mukaisesti sisällytetty kotitalouksien menojen lisäksi yksityisten voittoa tavoittelemattomien laitosten ja järjestöjen juoksevat menot. Kotitaloustiedusteluun taas sisältyvät ainoastaan näiden laitosten tarjoamien palvelusten hankinnasta kotitalouksille aiheutuneet kustannukset. Kansantulotilaston yksityiset kulutusmenot koskevat koko väestöä, kun taas kotitaloustiedustelun piiriin ei kuulu laitosväestö.

Kuten tulovertailua tehtäessä mainittiin, sisältyy kotitaloustiedustelun kulutusmenoihin eriä joiden kansantalouden tilinpidossa katsotaan olevan julkiselle vallalle annettuja tulonsiirtoja. Tällaisia eriä ovat mm. sellaiset kotitalouksien julkiselle vallalle suorittamat sairaanhoito- ja koulumaksut, joita vastaavista palveluksista aiheutuneisiin kustannuksiin verrattuna on pidettävä nimellisen maksun luonteisina. Samoin julkisten asiakirjojen, passien ja ajokorttien lunastusmaksut ovat kansantulotilastossa tulonsiirtoja ja kotitaloustiedustelussa kulutusmenoja.

Merkittävän eron kotitaloustiedustelun ja kansantalouden tilinpidon kulutuskäsitteiden välille aiheuttaa pankki- ja vakuutuspalvelusten käsittelyn erilaisuus mainituissa tilastoissa. Niinpä kotitaloustiedustelun kulutusluottojen korkomenoja vastaa kansantalouden tilinpidossa laskennallinen pankkipalvelus, joka on kotitalouksien osuus pankkien saamien antolainauskorkojen yms. tuottojen ja niiden maksamien ottolainauskorkojen erotuksesta. Vakuutusmaksut sisältyvät kotitaloustiedustelun kulutusmenoihin todellisina, kun taas kansantulotilastoon vakuutuspalvelusten arvo on laskettu kotitalouksien suorittamien vakuutusmaksujen ja niiden saamien vakuutuskorvauksien erotuksena.

Kotitaloustiedustelun ja kansantalouden tilinpidon välillä on eräiden muidenkin yksityisten nimikkeiden sisällössä eroja, mutta niitä ei ole mahdollista luetella tässä yhteydessä.

2. Tutkimustavasta johtuvat erot. Kansantalouden tilinpidossa on tilaston laatimisessa aivan toinen lähtökohta kuin kotitaloustiedustelussa, jonka tietojen keräys- ja laskentaperiaatteita on jo edellä selvitetty. Koska vuosittain ei ole saatavissa suoraan kotitalouksilta kerättyjä tietoja niiden hankkimista tavaroista ja palveluksista, on yksityisiä kulutusmenoja koskeva kansantulotilasto suurimmaksi osaksi laadittu käyttämällä tietoja eri kulutushyödykkeiden tarjonnasta, jolloin pääasiallisina tilastolähteinä ovat olleet tuotanto- ja ulkomaankauppatilastot. Tarjontatietojen lisäksi on tällöin yleensä selvitetty ao. tuotteiden käyttö tuotannossa raaka-aineina tms. ja niiden markkinahintoihin sisältyvät välilliset verot ja tukipalkkiot sekä niistä perityt välityspalkkiot tai eräissä tapauksissa vähittäismyyntihinnat.

Kansantulotilastossa käytetystä menetelmästä aiheutuu muutamia epäkohtia. Ensiksikin käytetyn perusaineiston avulla ei ole mahdollista täysin tarkoin saada selville sitä, mikä osa käytettävissä olleista hyödykkeistä todella on sisällynyt yksityisiin kulutusmenoihin, minkä vuoksi mainittuun tilastoon sisältyy myös pieni määrä julkisen hallinnon palveluksien suorittamista varten käyttämiä hyödykkeitä sekä yritysten tuotannossaan käyttämiä hyödykkeitä. Toisena epäkohtana

1) Yksityisten kulutusmenojen laskentaperiaatteita on selvitetty mm. artikkelissa Pertti Marjomaa: "Yksityiset kulutusmenot Suomessa vv. 1948-1964", Tilastokatsauksia n:o 10, 1967.

2) A System of National Accounts and Supporting Tables, United Nations, Studies in Methods. Series F, No. 2, Rev. 2.

mainittakoon se, että tuotannon ja kaupan eri portaissa olevien varastojen suuruuden muutoksia ei yleensä ole pystytty ottamaan huomioon, mikä eräiden kulutushyödykeryhmien kohdalla on aiheuttanut tilastoon jonkin verran epätarkkuutta. Laskemistavasta on seurauksena myös se, ettei ulkomaalaisten kulutusmenoja Suomessa saada erotetuiksi vastaavista kotimaisista yksityisten kulutusmenojen eristä, vaan tämä erä erotetaan jakamattomana kulutusmenojen kokonaissummasta. Vastaavanlaisesti käsitellään myös matkailumenot ulkomailla sekä ulkomaille lähetetyt ja sieltä saadut tavaralahjat. Vaikka mainittu menettely poikkeaa kotitaloustiedustelussa käytetystä, se vastaa täysin kansainvälisiä tilinpidon suosituksia.

3. Mittausvirheet. Kotitaloustiedusteluun sisältyviä virhemahdollisuuksia on käsitelty jo edellä, joten niihin ei tässä tarvitse enää puuttua. On luonnollista, että myös yksityisten kulutusmenojen arviointiin kansantalouden tilinpidossa liittyy mittausvirheitä. Niiden suuruutta ei kuitenkaan voida läheskään tarkasti arvioida, joten niihin ei tässä tarkemmin puututa.

Kun seuraavassa vertaillaan kansantalouden tilinpidon ja kotitaloustiedustelun lukuja kulutusmenojen karkean pääryhmäjaon mukaan, on edellä esitetyt varaukset pidettävä mielessä. Kansantalouden tilinpidon luvut on tosin yritetty mahdollisuuksien mukaan saattaa samalle pohjalle kuin kotitaloustiedustelun, mutta korjaukset on monessa tapauksessa jouduttu tekemään harkinnanvaraisesti.

Käsitteellisesti toisistaan kaikkein eniten poikkeavien pääryhmien esittämistä ei seuraavassa taulukossa ole pidetty tarpeellisena. Tästä syystä asunto-, valo- ja lämpömenot on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Samoin on tehty myös joidenkin yksittäisten erien, kuten sairaala- ja koulumaksujen kohdalla.

Jo edellä esitetyistä syistä johtuen eivät taulukossa esitetyt luvut ole vertailukelpoisia kotitaloustiedustelun jäljempänä seuraaviin tarkasteluihin. Vertailua vaikeuttaa lisäksi se, että kotitaloustiedustelun ryhmittelyä on jouduttu muuttamaan kansantalouden tilinpidon luokittelua vastaavaksi. Taulukkoon on merkitty myös satunnaisvaihtelua osoittavat 95 %:n luotettavuusrajat, jotka on arvioitu karkeasti olettamalla muunnettujen ryhmien suhteellinen keskiarvo samaksi kuin vastaavien alkuperäisten pääryhmien.

Taulukko 14. Kaikkien kotitalouksien kulutusmenot pääryhmittäin kansantulotilaston ja kotitaloustiedustelun mukaan vuonna 1966, milj. mk

Menoerä	Kansantulo- tilasto	Kotitaloustiedustelu		
		Alaraja $(\bar{x} - 1.96\sqrt{V\bar{x}})$	Tulosarvio (\bar{x})	Yläaraja $(\bar{x} + 1.96\sqrt{V\bar{x}})$
1 A. Ravinto	4547.5	4239.8	4344.7	4449.6
1 B. Juomat	1262.4	636.8	662.8	688.8
2. Tupakka	550.2	324.0	343.6	363.2
3. Vaatetus ja jalkineet	1450.6	1422.4	1495.7	1569.0
6. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja - palvelukset	1101.7	855.6	916.7	977.8
7. Henkilökohtainen puhtaust ja terveyden- hoito	463.3	449.3	469.5	489.7
8. Liikenne	2344.0	1915.5	2119.0	2322.5
9. Virkistys, huvittelu ja koulutus	919.4	899.9	948.2	996.5
10. Muut tavarat ja palvelukset	601.1	385.7	425.8	465.9

Useimpien pääryhmien kohdalla voidaan vastaavuutta pitää melko hyvänä, kun otetaan huomioon, miten eri tavalla vertailtavat tilastot on laadittu. Juomien ja tupakan kohdalla ero on kuitenkin niin suuri, että se voi johtua vain kotitaloustiedustelussa olevasta mittausvirheestä. Jäännösryhmän "Muut tavarat ja palvelukset" luvuissa on myös huomattava ero. Tähän ryhmään kuuluu pieniä, harvoin ostettuja tavaroita ja palveluksia, jotka ovat voineet jäädä kotitaloustiedustelussa huonosti selvitettyiksi. Toisaalta kotitaloustiedustelua ja kansantulotilastoa on vaikea saada tämän ryhmän sisällön osalta edes likimain toisiansa vastaaviksi, joten käsitteellisillä eroilla voi myös olla osuutensa tulosten erilaisuuteen.

Kotitaloustiedustelun tulosten vertailua muihin tilastoihin voidaan suorittaa vain koko maan tasolla, koska muiden tilastojen perusteella ei voida jakaa tuloja ja kulutusmenoja väestöryhmien kesken. Väestöryhmittäiset luotettavuustarkastelut joudutaankin senvuoksi rajoittamaan budjettiyhtälön perustuviin aineiston sisäisiin kontrolleihin. Taulukoissa 15 ja 16 on mainitut vertailut esitetty suuralueittain ja kuntatyypeittäin sekä sosio-ekonomisen aseman mukaan. Tuloja ja kulutusmenoja koskevat luvut eivät aivan tarkalleen vastaa myöhemmissä taulukoissa julkaistavia lukuja, koska tietoihin on tehty eräitä budjettiyhtälövertailun edellyttämiä tarkistuksia.

Taulukko 15. Kaikkien kotitalouksien käytettävissä olevat tulot, kulutusmenot ja säästäminen suuralueittain, milj. mk

Suuralue	Käytettävissä olevat tulot Y_{II}	Kulutusmenot C	Säästäminen S	Kulutusmenot + säästäminen C + S	$\frac{Y_{II}}{C+S} \cdot 100$
Etelä-Suomi	10 574	9 907	539	10 446	101.2
Väli-Suomi	4 024	3 967	291	4 258	94.5
Pohjois-Suomi	1 380	1 433	77	1 510	91.4
<u>Koko maa</u>	<u>15 978</u>	<u>15 307</u>	<u>907</u>	<u>16 214</u>	<u>98.5</u>
siitä					
K:git ja k:lat	9 366	8 850	426	9 276	101.0
Mlk:t	6 612	6 457	481	6 938	95.3

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot (Y_{II}) koko maassa ovat 98.5 % kulutusmenojen ja säästämisen yhteissummasta. Selvitysaste ei kuitenkaan ole yhtä hyvä kaikilla suuralueilla. Etelä-Suomessa, jonka osuus maan väestöstä oli vuonna 1966 57 % ja kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista 66 %, saadaan vastaavaksi prosenttiluvuksi 101.2, Väli-Suomessa 94.5 %, kun taas Pohjois-Suomessa suhdeluku putoaa 91.4 %:iin. Edelleen voidaan havaita tietojen täsmäävän paremmin kaupungeissa ja kauppaloissa kuin maalaiskunnissa, mikä johtuu lähinnä siitä, että maa- ja metsätalouden yrittäjätulojen selvittäminen haastattelumenetelmällä oli hankalampaa kuin muiden tulolajien. Tämä voidaan nähdä taulukosta 16, jossa budjettiyhtälövertailu on suoritettu sosio-ekonomisen aseman mukaan.

Taulukko 16. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot, kulutusmenot ja säästäminen ruokakuntaa kohden ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan, mk

Sosio-ekonominen asema	Käytettävissä olevat tulot Y _{II}	Kulutusmenot C	Säästäminen S	Kulutusmenot + säästäminen C + S	$\frac{Y_{II}}{C+S} \cdot 100$
Maanviljelijät	10 206	10 112	815	10 927	93.4
2.0 - 4.9 ha	7 398	7 749	413	8 162	90.6
5.0 - 9.9 "	9 537	9 713	778	10 491	90.9
10.0 - 19.9 "	12 473	11 563	1 112	12 675	98.4
20.0 - "	14 185	14 244	1 127	15 371	92.3
Muut yrittäjät	15 468	16 133	481	16 614	93.1
Johtajat ja toimihenkilöt	16 876	15 335	1 341	16 676	101.2
Työntekijät	10 895	10 280	440	10 720	101.6
Ammatissa toimimattomat	6 143	6 247	83	6 330	97.0
Kaikki kotitaloudet	11 536	11 052	655	11 707	98.5

Käytettävissä oleva tulo (Y_{II}) jää maanviljelijöillä 6.6 % pienemmäksi kuin kulutusmenojen ja säästämisen yhteissumma. Lisäksi esiintyy vaihtelua erikokoisten viljelmien välillä. Muiden yrittäjien kohdalla havaitaan samansuuntainen ja samaa suuruusluokkaa oleva poikkeavuus.

Laskelmissa on otettu huomioon myös maa- ja metsätalouden juoksevaan tuotantotoimintaan osallistuneiden työntekijöiden viljelijätalouksilta saamien aterioiden arvo. Mainitut työntekijät voivat olla joko ruokakunnan jäseniä, jotka siis myös asuvat ruokakunnassa, tai sitten ulkopuolisia työntekijöitä, jotka vain aterioivat ruokakunnassa. Laskettaessa työntekijöiden osuutta ruokailukustannuksista on käytetty seuraavaa kulutusyksikköasteikkoa.

Ikä, vuosia	Miehet	Naiset
0- 1	0.30	0.30
2- 3	0.40	0.40
4- 6	0.50	0.50
7	0.70	0.50
8	0.70	0.70
9-10	0.80	0.70
11-12	0.83	0.80
13	1.00	0.80
14-15	1.00	0.83
16-19	1.20	0.83
20-64	1.00	0.83
65-	0.75	0.65

Ruokakuntaan kuulumattomien työntekijöiden aterioiden arvo on vähennetty sekä viljelijöiden tuloista että kulutusmenoista. Vastaavasti on menetetty ruokakuntaan kuuluvien työntekijöiden aterioiden arvon suhteen. Lisäksi on viimeksi mainittujen henkilöiden muut kulutusmenot vähennetty viljelijätalouksien kulutusmenoista. Tätä osuutta arvioitaessa ei ole käytetty kulutusyksiköitä, vaan lähtökohtana ovat olleet muiden maataloustyöntekijöiden (itsenäiset ruokakunnat) henkilö kohden lasketut kulutusmenot. Peltopinta-alaryhmittäin päädyttiin seuraaviin lukuihin.

Peltopinta-ala	Ruokakuntaan kuulumattomat työntekijät		Ruokakuntaan kuuluvat työntekijät		Aterioiden arvo yhteensä ruokakuntaa kohden, mk	Ruokakuntaan kuuluvien työntekijöiden muu kuin ravinnon kulu- tus ruokakuntaa kohden, mk
	Kulutus- yksikköosuus %	Aterioiden arvo ruoka- kuntaa kohden, mk	Kulutus- yksikköosuus %	Aterioiden arvo ruoka- kuntaa kohden, mk		
2.0 - 4.9 ha	0.3	9.5	0.2	7.0	16.5	10.6
5.0 - 9.9 "	0.7	26.4	0.2	9.1	35.5	12.9
10.0 - 19.9 "	0.9	36.7	0.5	20.0	56.7	24.7
20.0 - "	3.8	181.7	3.9	186.0	367.7	250.8
Kaikki viljelijätaloudet	1.0	37.8	0.6	24.2	62.0	31.9

Budjettiytälöön perustuva aineiston luotettavuustarkastelu voitaisiin periaatteessa suorittaa myös yksittäisen ruokakunnan tasolla niiden kotitalouksien osalta, jotka olivat mukana kaikissa tutkimusvaiheissa. Aineistoa kooditettaessa mainittuja tarkistuksia suoritettiin runsaasti. Yleisempään luotettavuustarkasteluun ei tällainen vertailu kuitenkaan sovellu vuosikulutuksen arvioinnissa käytetyn korotusmenettelyn vuoksi. Useimpien kertakulutustavaroiden, palvelusten ja puolikestävien hyödykkeiden vuosikulutus laskettiin kuukausitiedoista kertomalla kuukausikulutus luvulla, joka saatiin jakamalla 365 tilinpitokauden päivien määrällä. Jos tilinpitokausi oli jonkin ruokakunnan kohdalla poikkeuksellinen (esim. joulusesonki, vuosiloma) tai tilinpitokauteen osui muuten esim. tavallista suurempia hankintoja, ei budjettiytälö täsmännyt vuositasolla, vaikka mitään havainto- tai mittausvirheitä ei olisi sattunutkaan. Väestöryhmittäin tarkasteltuina näin syntyneiden poikkeavuuksien voidaan kuitenkin olettaa tasoittuvan.

Tähänastinen tarkastelu on koskenut lähinnä tutkimuksen tavoitteita, suoritustapaa ja erilaisia virhelähteitä. Selityksen jatko-osassa käsitellään tutkimuksen tuloksia. Seuraavassa luvussa on suoritettu väestöryhmien välisiä tulo- ja kulustasovertailuja ja kulutusmenojen rakennetarkasteluja. Samassa yhteydessä on selostettu tärkeimpiä tauluissa ja asetelmissä esiintyviä ryhmityksiä ja käsitteitä. Muut luvut liittyvät lähinnä aineiston pohjalla suoritettuihin jatkoanalyysihin ja haastattelujen yhteydessä kerättyjen erillisaineistojen tarkasteluun. Erillinen liitetaulukko-osa koostuu pääasiassa ruokakuntaa kohden lasketuista kulutusmenotaulukoista. Taulukkojen alkuun merkittyjen rakennetietojen avulla voi lukija muuntaa luvut myös koko perusjoukkoa koskeviksi totaaliluvuiksi tai henkeä tai kulutusyksikköä kohden lasketuiksi keskiarvoiksi.

5. KOTITALOUKSIEN TULOT JA KULUTUSMENOT ALUEITTAIN JA VÄESTÖRYHMITÄIN

Kotitaloustiedustelun keskeisenä tavoitteena oli aineiston tuottaminen väestöryhmien ja alueiden välisiä tulo- ja kulutustasovertailuja sekä tulojen ja kulutusmenojen rakennetta koskevia tarkasteluja varten. Seuraavissa jaksoissa on näitä vertailuja suoritettu suuralueittain ja kuntatyypeittäin (5. 1) sekä ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman (5. 2) ja ruokakuntatyyppin (7) mukaan.

Tekstissä ja siihen liittyvissä taulukoissa selvitetään ensiksi, kuinka kotitalouksien käytettävissä olevat tulot muodostuvat tuotantotoiminnasta saaduista tuloista, saaduista ja annetuista tulonsiirroista sekä pääomansiirroista. Sen jälkeen tarkastellaan, kuinka tuloja käytetään erilaisten kulutushyödykkeiden hankintaan.

Tekstitaulukoissa on tulot ja kulutusmenot esitetty ainoastaan pääryhmittäin. Kunkin ryhmän sisältö on yksityiskohtaisesti nähtävissä liitteissä olevista nimikkeistöistä (liitteet 1 ja 2). Liitetaulukoissa on kulutusmenot esitelty joko väli-ryhmittäin (3-numeroinen taso) tai yksityiskohtaisen nimikkeistön tarkkuudella (5-numeroinen taso).

Kulutusmenoja tarkastellaan edelleen hyödykkeiden menojoustop. ts. sen mukaan, miten kokonaiskulutusmenojen muutokset vaikuttavat eri hyödykkeiden hankintaan, sekä kestävyysluokituksen mukaan.

Menojoustop vastaavat likimain tulojoustop. Kokonaiskulutusmenojen käyttö käytettävissä olevien tulojen sijasta se-
littävänä muuttujana johtuu aikaisemmin mainituista heikkouksista tulojen mittauksessa. Joustop tarkastelussa hyödykkeet on jaettu kolmeen ryhmään menojoustop suuruuden perusteella. Alijoustavaan kulutukseen on luettu hyödykkeet, joiden kulutukseen kokonaiskulutusmenojen muutokset vaikuttavat vain suhteellisen vähän (menojoustop ≤ 0.70). Ylijoustavien hyödykkeiden kysyntä taas kasvaa nopeammin kuin kokonaiskulutusmenot. Rajaksi asetettiin menojoustop arvo 1.50. Aivan karkeasti voidaan alijoustavan kulutuksen sijasta puhua välttämättömyysmenoista, joustopltaan neutraalin kulutuksen sijasta "puoliylellisyysluontoisista" menoista ja ylijoustavan kulutuksen sijasta ylellisyysmenoista. Tällöin on kuitenkin muistettava, ettei alijoustava kulutus kovinkaan tarkasti vastaa biologisten perustarpeiden kannalta välttämätöntä kulutusta. Esimerkiksi tupakkamenojen joustop on vain 0.55, vaikka näitä menoja tuskin voidaan pitää biologisten perustarpeiden kannalta välttämättöminä. Vastaavasti joustopltaan neutraaliin ryhmään kuuluvat esim. asuntomenot, joista aina osa tietenkin on perustarpeiden kannalta välttämättömiä, mutta osa voi etenkin ylemmissä tuloryhmissä olla ylellisyysluontoista kulutusta. Menojoustop mukaisen ryhmityksen laatimistapaa ja suhdetta pääryhmitykseen ja kestävyysluokitukseen on selostettu kuudennessa luvussa (s. 78). Kestävyysluokituksessa käytettiin neljää ryhmää: kertakulutustavarat, puolikestävät, kestopulutusavarat ja palvelukset.

5. 1. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot alueittain ja kuntatyypeittäin

Otoksen pienuuden takia voidaan saatuja tuloksia tarkastella ainoastaan kolmen suuralueen puitteissa. Näiden alueiden sisällä on kaupungit ja kauppalat erotettu omaksi ryhmäkseen ja maalaiskunnat omakseen. Lisäksi Helsinki muodostaa niin suuren kokonaisuuden, että sitä voidaan tutkia erikseen.

Taulukosta 17 ilmenee, että keskimääräinen käytettävissä oleva tulo ruokakuntaa kohden oli kotitaloustiedustelun mukaan vuonna 1966 11 477 mk. Tulojen suuruus vaihteli alueittain siten, että se oli korkein Helsingissä (13 848 mk) ja alin Väli-Suomen maalaiskunnissa (9 827 mk). Tulojen rakenteessa on jo yksinomaan elinkeinorakenteen erojen takia suurta vaihtelua. Tuotantotoiminnasta saaduista tuloista palkkatulot muodostavat kaupungeissa ja kauppaloissa n. 85 %. Vaikka palkat maalaiskunnissakin ovat yli puolet kaikista tuloista, on yrittäjätuloilla, erityisesti maa- ja metsätaloudesta saaduilla, näissä kunnissa huomattava merkitys (n. 39 %, josta maa- ja metsätalouden osuus n. 4/5). Tuotantotoiminnasta saatujen tulojen kohdalla ovat alueelliset erot suuremmat kuin käytettävissä olevien tulojen kohdalla. Tämä merkitsee sitä, että tulonsiirroilla on alueellisia eroja tasoittava vaikutus.

Sama ilmiö näkyy myös seuraavasta asetelmasta, jossa on esitetty taulukon 17 perusteella laskettuja tulo- ja kulutustason alueittaista vaihtelua kuvaavia indeksilukuja (koko maa = 100).

Alue	Ruokakuntaa kohden			Henkeä kohden	
	Tuotantotoiminnasta saadut tulot	Käytettävissä olevat tulot (Y _{II})	Kulutusmenot	Käytettävissä olevat tulot (Y _{II})	Kulutusmenot
Etelä-Suomi	107	105	103	116	114
Helsinki	126	121	118	164	161
K:git ja k:lat	117	111	107	126	121
Mlk:t	84	88	89	84	85
Väli-Suomi	88	92	93	80	81
K:git ja k:lat	108	104	99	110	104
Mlk:t	79	86	90	69	72
Pohjois-Suomi	88	93	101	78	86
K:git ja k:lat	101	99	104	105	111
Mlk:t	79	88	99	65	73
<u>Koko maa</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
K:git ja k:lat	117	112	109	131	127
Mlk:t	81	87	91	75	78

Taulukko 17. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot ruokakuntaa kohden suuralueittain

Tulot Kulutusmenot	Etelä-Suomi								Väli-Suomi	
	Helsinki		Muut k:git ja k:lat		Mik:t		Yhteensä		K:git ja k:lat	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
Tuotantotoiminnasta saadut tulot	15 224	109.9	14 177	111.2	10 160	100.7	12 959	107.7	13 110	109.4
Palkkatulot	13 610	98.3	11 786	92.4	6 094	60.4	10 141	84.3	10 908	91.0
Yrittäjätulot maa- ja metsätaloudesta	16	0.1	119	0.9	2 759	27.3	1 059	8.8	336	2.8
Yrittäjätulot muusta yritystoiminnasta	681	4.9	1 359	10.7	724	7.2	966	8.0	1 135	9.5
Kotitalousrakennusten rakennustöissä tehdyn oman työn arvo	21	0.1	84	0.7	63	0.6	61	0.5	17	0.1
Omaisuustulot	896	6.5	829	6.5	520	5.2	732	6.1	714	6.0
Saadut tulonsiirrot	1 710	12.4	1 423	11.2	1 522	15.1	1 527	12.7	1 344	11.2
Julkiselta vallalta	1 032	7.5	993	7.8	1 146	11.4	1 058	8.8	979	8.2
Sosiaalivakuutus	422	3.1	447	3.5	682	6.8	527	4.4	393	3.3
Sosiaaliavustus	230	1.7	253	2.0	296	2.9	263	2.2	300	2.5
Muut avustukset julkiselta vallalta	1	0.0	10	0.1	11	0.1	8	0.1	15	0.1
Virka- ja työsuhde-eläkkeet	379	2.7	283	2.2	157	1.6	260	2.1	271	2.3
Muilta yhteisöiltä ja toisilta kotitalouksilta	376	2.7	239	1.9	148	1.5	238	2.0	160	1.3
Käytettyjen kestokulutustavaroiden myynnit	302	2.2	191	1.5	228	2.2	231	1.9	205	1.7
Välittömät verot ja muut maksetut tulonsiirrot	-3 174	-22.9	-2 876	-22.6	-1 621	-16.1	-2 489	-20.7	-2 525	-21.1
Käytettävissä olevat tulot I (Y_I)	13 760	99.4	12 724	99.8	10 061	99.8	11 997	99.7	11 929	99.5
Pääomansiirrot, netto	88	0.6	23	0.2	25	0.2	39	0.3	56	0.5
Käytettävissä olevat tulot II (Y_{II})	13 848	100.0	12 747	100.0	10 086	100.0	12 036	100.0	11 985	100.0
Kulutusmenot										
1. Ravinto	3 055	23.2	3 238	27.2	3 181	32.0	3 174	27.6	3 138	28.5
2. Juomat	660	5.0	593	5.0	446	4.5	555	4.8	539	4.9
3. Tupakka	294	2.2	260	2.2	214	2.1	251	2.2	267	2.4
4. Vaatetus ja jalkineet	1 291	9.8	1 183	9.9	904	9.1	1 106	9.6	1 107	10.1
5. Asunto	2 999	22.7	2 171	18.3	1 316	13.2	2 055	17.9	2 060	18.7
6. Valo ja lämpö	218	1.7	366	3.1	493	4.9	378	3.3	336	3.1
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	815	6.2	786	6.6	504	5.1	690	6.0	742	6.7
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	610	4.6	509	4.3	414	4.2	499	4.3	443	4.0
9. Liikenne	2 072	15.7	1 728	14.5	1 696	17.1	1 798	15.7	1 433	13.0
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	947	7.2	863	7.3	633	6.4	799	7.0	737	6.7
11. Muut tavarat ja palvelukset	224	1.7	186	1.6	136	1.4	177	1.6	208	1.9
Yhteensä	13 185	100.0	11 883	100.0	9 937	100.0	11 482	100.0	11 010	100.0
Kulutusmenot hyödykkeiden menojouston mukaan										
1. Alijoustava kulutus (-0.69)	2 297	17.4	2 785	23.4	3 285	33.1	2 852	24.9	2 793	25.4
2. Neutraali kulutus (0.70-1.49)	8 259	62.6	6 930	58.3	4 929	49.6	6 515	56.7	6 343	57.6
3. Ylijoustava kulutus (1.50-)	2 629	20.0	2 168	18.3	1 723	17.3	2 115	18.4	1 874	17.0
Yhteensä	13 185	100.0	11 883	100.0	9 937	100.0	11 482	100.0	11 010	100.0
Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan										
1. Kertakulutustavarat	5 045	38.3	5 298	44.6	5 085	51.2	5 160	44.9	5 019	45.6
2. Puolikestävät tavarat	2 035	15.4	1 815	15.3	1 473	14.8	1 743	15.2	1 601	14.5
3. Kestokulutustavarat	1 244	9.4	1 188	10.0	1 065	10.7	1 157	10.1	1 012	9.2
4. Palvelukset	4 861	36.9	3 582	30.1	2 314	23.3	3 422	29.8	3 378	30.7
Yhteensä	13 185	100.0	11 883	100.0	9 937	100.0	11 482	100.0	11 010	100.0
Ruokakunnan keskim. henkilönluku	2.46		2.95		3.50		3.03		3.19	

				Pohjois-Suomi						Koko maa					
Mlk:t		Yhteensä		K:git ja k:lat		Mlk:t		Yhteensä		K:git ja k:lat		Mlk:t		Yhteensä	
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
9 577	97.5	10 715	101.8	12 232	107.8	9 608	95.0	10 691	100.6	14 151	110.3	9 861	98.7	12 115	105.5
4 516	46.0	6 578	62.5	10 999	97.0	6 515	64.4	8 365	78.7	12 095	94.3	5 512	55.2	8 960	78.1
3 853	39.2	2 716	25.8	92	0.8	2 216	21.9	1 340	12.6	125	1.0	3 133	31.4	1 543	13.4
706	7.2	844	8.0	394	3.5	426	4.2	413	3.9	1 058	8.2	682	6.8	906	7.9
65	0.7	50	0.5	48	0.4	51	0.5	50	0.5	52	0.4	62	0.6	57	0.5
437	4.4	527	5.0	699	6.1	400	4.0	523	4.9	821	6.4	472	4.7	649	5.6
1 633	16.6	1 540	14.7	1 373	12.1	1 819	18.0	1 635	15.4	1 488	11.6	1 601	16.0	1 537	13.4
1 330	13.5	1 217	11.6	1 034	9.1	1 493	14.8	1 303	12.3	1 005	7.8	1 260	12.6	1 122	9.8
781	7.9	656	6.3	480	4.2	753	7.4	640	6.0	433	3.4	730	7.3	572	5.0
419	4.3	380	3.6	286	2.5	556	5.5	445	4.2	257	2.0	375	3.7	312	2.7
14	0.1	14	0.1	3	0.0	57	0.6	34	0.3	8	0.0	17	0.2	12	0.1
116	1.2	167	1.6	265	2.4	127	1.3	184	1.8	307	2.4	138	1.4	226	2.0
154	1.6	156	1.5	147	1.3	174	1.7	163	1.5	258	2.0	153	1.5	208	1.8
149	1.5	167	1.6	192	1.7	152	1.5	169	1.6	225	1.8	188	1.9	207	1.8
-1 431	-14.6	-1 785	-17.0	-2 281	-20.1	-1 364	-13.5	-1 742	-16.4	-2 857	-22.3	-1 515	-15.1	-2 217	-19.3
9 779	99.5	10 470	99.5	11 324	99.8	10 063	99.5	10 584	99.6	12 782	99.6	9 947	99.6	11 435	99.6
48	0.5	51	0.5	18	0.2	54	0.5	40	0.4	47	0.4	38	0.4	42	0.4
9 827	100.0	10 521	100.0	11 342	100.0	10 117	100.0	10 624	100.0	12 829	100.0	9 985	100.0	11 477	100.0
3 398	34.1	3 314	32.1	3 176	27.5	3 772	34.1	3 534	31.3	3 163	26.2	3 337	33.1	3 245	29.2
457	4.6	484	4.7	582	5.0	519	4.7	544	4.8	602	5.0	459	4.6	534	4.8
215	2.1	232	2.3	240	2.1	299	2.7	275	2.4	269	2.2	224	2.2	248	2.2
940	9.4	993	9.6	1 263	10.9	1 077	9.7	1 152	10.2	1 206	10.0	938	9.3	1 079	9.7
1 164	11.7	1 452	14.1	2 038	17.6	1 168	10.5	1 526	13.6	2 376	19.7	1 238	12.3	1 837	16.5
592	5.9	509	4.9	328	2.8	555	5.0	465	4.1	316	2.6	539	5.3	422	3.8
518	5.2	591	5.7	724	6.3	653	5.9	683	6.1	783	6.5	527	5.2	662	5.9
408	4.1	419	4.1	494	4.3	421	3.8	450	4.0	526	4.3	412	4.1	472	4.2
1 558	15.6	1 519	14.7	1 667	14.4	1 844	16.7	1 770	15.7	1 771	14.7	1 659	16.4	1 717	15.4
586	5.9	635	6.2	839	7.3	613	5.5	705	6.3	864	7.1	613	6.1	745	6.7
141	1.4	163	1.6	203	1.8	151	1.4	173	1.5	202	1.7	140	1.4	173	1.6
9 977	100.0	10 311	100.0	11 554	100.0	11 072	100.0	11 277	100.0	12 078	100.0	10 086	100.0	11 134	100.0
3 831	38.4	3 502	33.9	2 901	25.1	4 041	36.5	3 586	31.8	2 631	21.8	3 591	35.6	3 052	27.4
4 698	47.1	5 225	50.7	6 609	57.2	5 156	46.6	5 750	51.0	7 207	59.7	4 862	48.2	6 132	55.1
1 448	14.5	1 584	15.4	2 044	17.7	1 875	16.9	1 941	17.2	2 240	18.5	1 633	16.2	1 950	17.5
9 977	100.0	10 311	100.0	11 554	100.0	11 072	100.0	11 277	100.0	12 078	100.0	10 086	100.0	11 134	100.0
5 362	53.8	5 252	50.9	5 202	45.0	5 974	54.0	5 668	50.2	5 161	42.7	5 300	52.5	5 230	47.0
1 426	14.3	1 482	14.4	2 046	17.7	1 686	15.2	1 834	16.3	1 875	15.5	1 479	14.7	1 689	15.1
1 021	10.2	1 018	9.9	1 006	8.7	1 183	10.7	1 111	9.9	1 158	9.6	1 061	10.5	1 101	9.9
2 168	21.7	2 559	24.8	3 300	28.6	2 229	20.1	2 664	23.6	3 884	32.2	2 246	22.3	3 114	28.0
9 977	100.0	10 311	100.0	11 554	100.0	11 072	100.0	11 277	100.0	12 078	100.0	10 086	100.0	11 134	100.0
4.15		3.84		3.14		4.54		3.97		2.87		3.88		3.35	

Tulonsiirtojen tuloeroja tasoittava vaikutus perustuu erityisesti kotitalouksien maksamiin tulonsiirtoihin, joista yli 90 % on maksettuja välittömiä veroja (kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut ml.). Saatujen tulonsiirtojen merkitys ei näytä yhtä suurelta ja tulee esille lähinnä julkiselta vallalta saaduissa tulonsiirroissa ryhmien "Sosiaalivakuutus" ja "Sosiaalivakuutus" kohdalla. Näiden ryhmien tarkka sisältö käy ilmi liitteestä 1.

Asetelmaan on liitetty mukaan henkeä kohden laskettujen käytettävissä olevien tulojen ja kulutusmenojen tarkastelu. Ruokakunnan keskikoossa olevat erot heijastuvat selvästi näissä luvuissa. Se, että ruokakunnan keskikoko on suurempi köyhemmillä alueilla, lisää tuloeroja. Toisaalta on kuitenkin otettava huomioon, että henkeä kohden laskettu tulo, jossa esim. lasten osuuksien vaihtelua ei ole poistettu, ei anna täysin oikeaa kuvaa eri väestöryhmien kulutusmahdollisuuksista. Henkeä kohden suoritettujen laskelmien heikkoutena on vielä se, että kulutusmahdollisuuksien pysyminen samoina ei edellytä tulojen kasvua samassa suhteessa kuin ruokakunnan koko kasvaa. Esim. ravintomenojen ei nelihenkisessä perheessä tarvitse olla kaksinkertaiset kaksihenkiseen ruokakuntaan verrattuna, ja kuitenkin ravitsemustaso saattaa olla molemmilla yhtä korkea. Samoin on asuntomenojen laita.

Kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista ylivoimaisesti suurin osa menee luonnollisesti kulutusmenoihin. Säätämiseen käytettiin kotitaloustiedustelun mukaan vain n. 5 %, joka luku tosin on liian pieni todellisuuteen verrattuna, kuten kappaleessa 4.7 on esitetty. Kulutusmenot olivat v. 1966 keskimäärin 11 134 mk ruokakuntaa kohden. Pääpiirteittäin alueelliset erot ovat samansuuntaiset, joskin hieman pienemmät kuin tulojen kohdalla. Ruokakuntaa kohden laskettujen tulojen alueittainen indeksi on Helsingissä 121 ja Väli-Suomen maalaiskunnissa 86, kun taas kulutusmenojen vastaavat indeksit ovat 118 ja 90.

Henkeä kohden laskettaessa erot kulutusmenoissa ovat suuremmat aivan samoin kuin tuloerot. Esimerkiksi Helsingissä menot ovat yli kaksinkertaiset koko maan maalaiskuntien menoihin verrattuna (5 360 mk ja 2 595 mk).

Kotitalouksien kulutusmenot vaihtelevat alueittain myös rakenteensa puolesta. Kaikilla alueilla ravintomenot ovat suurin menoerä (koko maassa 29,2 %). Helsingissä asuntomenot ovat tosin samaa suuruusluokkaa (ravintomenot 23,2 % ja asuntomenot 22,7 %). Maalaiskunnissa liikennemenot, joihin sisältyy myös tietoliikenne, ovat toiseksi suurin ryhmä ja asuntomenot vasta kolmanneksi suurin. Kaupungeissa ja kaupaloissa näiden pääryhmien järjestys on päinvastainen.

Ravintomenot ruokakuntaa kohden ovat kaupungeissa ja kaupaloissa pienet maalaiskuntiin verrattuina. Tämä johtuu kotitalouksien keskikoossa olevista eroista. Asuntomenojen suuri vaihtelu puolestaan johtuu pääasiassa maaseudun ja asutuskeskusten vuokratason erilaisuudesta. Taulukosta 17 ja liitetaulukosta 3 näkyy, että palvelusten osuus kulutusmenoista on kaupungeissa ja kaupaloissa suurempi kuin maalaiskunnissa, mikä selittyy palvelusten erilaisesta tarjonnasta.

Ravintomenoissa on eroja, jotka johtuvat eri väestöryhmien kulustottumuksista. Kaupunkilaiset hankkivat enemmän pitkälle jalostettuja tuotteita kuin maalaiset. Erityisen selvästi tämä näkyy leipomotuotteiden ja toisaalta jauhojen ja suurimoiden käytössä eri alueilla.

Seuraavaan asetelmaan on kerätty eräitä sellaisia ravintotuotteita, joiden kohdalla erot ovat selvimpiä. Ruokakuntien erilaisen keskikoon vaikutus on pyritty poistamaan suorittamalla laskelmat kulutusyksikköä kohden. Sen sijaan esim. tulojen vaikutusta kulutuskäyttämiseen ei ole otettu huomioon tässä tarkastelussa.

Alue	Kulutusmenot kulutusyksikköä kohden (koko maa = 100)							
	Jauhot ja ryynit	Leipomo-tuotteet	Marjat	Kurkku, tomaatti, vihannekset	Pakasteet	Säilykkeet	Einekset	Valmiit ateriat
Etelä-Suomi	82	119	90	124	114	112	131	124
Helsinki	37	153	68	182	182	168	276	232
K:git ja k:lat	59	138	86	140	130	124	143	135
Mlk:t	124	85	104	83	90	74	57	64
Väli-Suomi	131	74	117	70	61	78	56	61
K:git ja k:lat	62	120	111	105	130	103	124	123
Mlk:t	145	61	116	58	44	69	37	44
Pohjois-Suomi	103	80	103	66	81	107	59	91
K:git ja k:lat	60	113	61	104	148	126	99	121
Mlk:t	124	64	124	49	51	98	41	76
<u>Koko maa</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
K:git ja k:lat	53	136	83	141	143	132	169	156
Mlk:t	134	71	112	68	64	75	45	57

Kulutustottumuksissa olevat erot näkyvät myöskin tarkasteltaessa kulutusmenoja hyödykkeiden menojoustop ja keston mukaan (taulukko 17). Kun alijoustavan kulutuksen (menojousto alle 0.70) osuus ruokakunnan kulutusmenoista riippuu voimakkaasti käytettävissä olevista tuloista, sitä voidaan pitää jonkinlaisena ruokakunnan elintason mittarina. Tämä tarkastelu vahvistaa jo aiemmin esille tulleita piirteitä tulojen ja kulutusmahdollisuuksien alueittaisista eroista.

5.2. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot eri sosio-ekonomisissa ryhmissä

Kotitaloustiedustelussa käytetty sosio-ekonominen jako perustuu ruokakunnan päämiehen ammattia ja ammattiasemaa koskeviin tietoihin, ja se vastaa vuoden 1960 väestölaskennan ryhmitystä¹⁾, jota kuitenkin on täydennetty jakamalla maanviljelijät peltopinta-alan mukaan neljään ryhmään. Alle 2 peltihehtaarin viljelijöitä, jotka usein viljelevät tilojaan sivuammattina, ei ole luettu varsinaisiin maanviljelijöihin, vaan useimmissa tapauksissa maataloustyöntekijöihin. Ruokakunnan päämieheksi katsottiin se henkilö, joka lähinnä vastasi ruokakunnan toimeentulosta. Jos jollakin ruokakunnan päämiehellä oli useampia ammatteja, katsottiin pääammattiksi se, johon hän käytti eniten aikaa.

Ryhmitys käsitti seuraavat pääryhmät ja alaryhmät.

1. Maanviljelijät

1.1.	Peltopinta-ala	2.00 - 4.99 ha
1.2.	"	5.00 - 9.99 "
1.3.	"	10.00 - 19.99 "
1.4.	"	20.00 - "

2. Muut yrittäjät kuin maanviljelijät

3. Johtajat ja toimihenkilöt

- 3.1. Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt
- 3.2. Muut toimihenkilöt

4. Työntekijät

- 4.1. Maataloustyöntekijät
- 4.2. Muut ammattitaitoiset tai erikoistuneet työntekijät
- 4.3. Ammattitaidottomat tai erikoistumattomat työntekijät
- 4.4. Henkilöllinen palveluskunta

5. Ammatissa toimimattomat

Lisäksi tarkastellaan työntekijöitä ja toimihenkilöitä seuraavassa toimialoittain, jolloin päästään suhteellisen homogeenisiin ryhmiin. Omaana sosiaalipoliittisesti mielenkiintoisena ryhmänä käsitellään vielä vanhustalouksia (kaikki ruokakunnan jäsenet yli 65 vuotiaita).

1) Yleinen väestölaskenta 1960 VI, SVT VI c: 103, Hki 1963, s. 7-10.

Taulukko 18. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot ruokakuntaa kohden sosio-ekonomisen aseman mukaan

Tulot Kulutusmenot	Maanviljelijät										Muut yrittäjät		Johtajat ja Joht. ja yl. toimihenkilöt	
	2.0-4.9 ha		5.0-9.9 ha		10.0-19.9 ha		20.0-ha		Yhteensä		mk	%	mk	%
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%				
Tuotantotoiminnasta														
Saadut tulot	6 473	89.4	8 848	94.1	12 674	102.4	16 587	116.2	9 935	98.4	18 197	117.5	25 625	121.9
Palkkatulot	2 189	30.3	2 002	21.3	1 838	14.8	1 358	9.5	1 956	19.4	3 912	25.3	23 604	112.3
Yrittäjätulot maa- ja metsäta- loudesta	3 706	51.2	6 137	65.3	9 637	77.9	13 800	96.6	7 107	70.4	393	2.5	133	0.5
Yrittäjätulot muusta yritystoi- minnasta	132	1.8	121	1.3	413	3.3	100	0.7	210	2.1	12 398	80.1	728	3.5
Kotitalousrakennusten raken- nustöissä tehdyn oman työn arvo	52	0.7	79	0.8	70	0.6	54	0.4	68	0.6	51	0.3	53	0.2
Omaisuustulot	394	5.4	509	5.4	716	5.8	1 275	9.0	594	5.9	1 443	9.3	1 107	5.3
Saadut tulonsiirrot	1 473	20.4	1 503	16.0	1 412	11.4	1 217	8.5	1 449	14.4	1 239	8.1	1 582	7.5
Julkiselta vallalta	1 343	18.6	1 365	14.5	1 274	10.3	1 005	7.1	1 308	13.0	817	5.3	657	3.1
Sosiaalivakuutus	854	11.8	888	9.4	752	6.1	593	4.2	819	8.1	309	2.0	169	0.8
Sosiaaliavustus	373	5.2	424	4.5	458	3.7	366	2.6	417	4.2	308	2.0	337	1.6
Muut avustukset julkiselta val- lalta	34	0.5	10	0.1	19	0.1	11	0.1	19	0.2	1	0.0	3	0.0
Virka- ja työsuhde-eläkkeet	82	1.1	43	0.5	45	0.4	35	0.2	53	0.5	199	1.3	148	0.7
Muilta yhteisöiltä ja toisilta ko- titalouksilta	81	1.1	54	0.6	35	0.3	35	0.2	54	0.5	38	0.3	91	0.4
Käytettyjen kestokulutustavaroii- den myynnit	49	0.7	84	0.9	103	0.8	177	1.2	87	0.9	384	2.5	834	4.0
Välittömät verot ja muut maksetut tu- lonsiirrot	-724	-10.0	-986	-10.5	-1 747	-14.1	-3 612	-25.3	-1 326	-13.2	-4 006	-25.9	-6 282	-29.9
Käytettävissä olevat tulot I (Y _I)	7 222	99.8	9 365	99.6	12 339	99.7	14 192	99.4	10 058	99.6	15 430	99.7	20 925	99.5
Pääomansiirrot, netto	16	0.2	41	0.4	36	0.3	90	0.6	36	0.4	52	0.3	96	0.5
Käytettävissä olevat tulot II (Y _{II})	7 238	100.0	9 406	100.0	12 375	100.0	14 282	100.0	10 094	100.0	15 482	100.0	21 021	100.0
Kulutusmenot														
1. Ravinto	3 108	39.0	3 694	37.0	4 032	33.9	4 775	31.1	3 731	35.7	3 880	26.3	4 272	21.5
2. Juomat	422	5.3	477	4.8	496	4.2	578	3.8	477	4.6	699	4.7	926	4.7
3. Tupakka	202	2.5	253	2.5	200	1.7	217	1.4	222	2.1	289	2.0	249	1.3
4. Vaatetus ja jalkineet	662	8.3	909	9.1	1 110	9.3	1 441	9.4	948	9.1	1 477	10.0	1 934	9.7
5. Asunto	928	11.6	1 156	11.6	1 565	13.2	2 233	14.5	1 296	12.4	2 584	17.5	3 587	18.1
6. Valo ja lämpö	586	7.4	668	6.7	793	6.7	1 084	7.0	715	6.8	499	3.4	382	1.9
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	343	4.3	436	4.4	567	4.8	869	5.7	485	4.6	1 064	7.2	1 554	7.8
8. Henkilökoht. puhtaus ja tervey- denhoito	333	4.2	387	3.9	466	3.9	651	4.2	417	4.0	578	3.9	861	4.3
9. Liikenne	934	11.7	1 404	14.0	1 825	15.3	2 425	15.8	1 489	14.2	2 553	17.3	4 061	20.4
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	385	4.8	525	5.2	706	5.9	914	5.9	573	5.5	907	6.1	1 589	8.0
11. Muut tavarat ja palvelukset	73	0.9	81	0.8	132	1.1	179	1.2	101	1.0	245	1.6	456	2.3
Yhteensä	7 976	100.0	9 990	100.0	11 892	100.0	15 366	100.0	10 454	100.0	14 775	100.0	19 871	100.0
Kulutusmenot hyödykkeiden meno- jouston mukaan														
1. Alijoustava kulutus (-0.69)	3 700	46.4	4 338	43.4	4 666	39.2	5 439	35.4	4 359	41.7	3 452	23.4	3 146	15.8
2. Neutraali kulutus (0.70-1.49)	3 519	44.1	4 481	44.9	5 624	47.3	7 559	49.2	4 808	46.0	8 282	56.0	11 735	59.1
3. Ylijoustava kulutus (1.50-)	757	9.5	1 171	11.7	1 602	13.5	2 368	15.4	1 287	12.3	3 041	20.6	4 990	25.1
Yhteensä	7 976	100.0	9 990	100.0	11 892	100.0	15 366	100.0	10 454	100.0	14 775	100.0	19 871	100.0
Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan														
1. Kertakulutustavarat	4 870	61.1	5 743	57.5	6 313	53.1	7 892	51.3	5 859	56.0	6 397	43.3	7 208	36.3
2. Puolikestävät tavarat	984	12.3	1 337	13.4	1 662	14.0	2 306	15.0	1 420	13.6	2 304	15.6	3 375	17.0
3. Kestokulutustavarat	478	6.0	812	8.1	1 111	9.3	1 269	8.3	852	8.2	1 810	12.3	2 708	13.6
4. Palvelukset	1 644	20.6	2 098	21.0	2 806	23.6	3 899	25.4	2 323	22.2	4 264	28.8	6 580	33.1
Yhteensä	7 976	100.0	9 990	100.0	11 892	100.0	15 366	100.0	10 454	100.0	14 775	100.0	19 871	100.0
Ruokakunnan keskim. henkilöluku	3.91		4.50		5.08		5.17		4.58		3.78		3.52	

toimihenkilöt				Työntekijät										Ammatissa toimimattomat		Yhteensä	
Muut toimi- henkilöt		Yhteensä		Maatalous- työntek.		Ammattitait. työntek.		Amm. taidott. työntek.		Henkilöll. palvelusk.		Yhteensä		mk	%	mk	%
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
15 493	113.0	19 833	117.7	6 272	92.3	13 567	111.2	9 908	107.7	8 644	109.5	11 943	109.9	3 052	50.2	12 115	105.5
14 158	103.2	18 204	108.0	4 698	69.2	12 410	101.7	9 272	100.8	8 161	103.4	10 947	100.7	1 978	32.5	8 960	78.1
268	2.0	211	1.3	1 190	17.5	206	1.7	261	2.8	104	1.3	254	2.3	217	3.6	1 543	13.4
286	2.1	476	2.8	23	0.3	408	3.3	00	0.0	47	0.6	265	2.5	125	2.0	906	7.9
68	0.5	61	0.4	8	0.1	83	0.7	34	0.4	15	0.2	62	0.6	29	0.5	57	0.5
713	5.2	881	5.2	353	5.2	460	3.8	341	3.7	317	4.0	415	3.8	703	11.6	649	5.6
976	7.1	1 235	7.3	1 235	18.2	873	7.2	888	9.7	657	8.3	873	8.1	3 499	57.5	1 537	13.4
567	4.1	605	3.6	975	14.4	560	4.6	731	8.0	496	6.3	612	5.7	2 744	45.1	1 122	9.8
189	1.4	181	1.1	450	6.6	206	1.7	252	2.8	232	3.0	230	2.1	1 598	26.3	572	5.0
253	1.8	289	1.7	504	7.4	327	2.7	352	3.8	237	3.0	332	3.1	186	3.0	312	2.7
11	0.1	7	0.0	5	0.1	5	0.0	15	0.2	11	0.1	8	0.1	23	0.4	12	0.1
114	0.8	128	0.8	16	0.3	22	0.2	112	1.2	16	0.2	42	0.4	937	15.4	226	2.0
148	1.1	123	0.7	231	3.4	108	0.9	113	1.2	78	1.0	112	1.0	733	12.0	208	1.8
261	1.9	507	3.0	29	0.4	205	1.7	44	0.5	83	1.0	149	1.4	22	0.4	207	1.8
-2 878	-21.0	-4 336	-25.7	-730	-10.7	-2 282	-18.7	-1 602	-17.4	-1 402	-17.8	-1 974	-18.2	-463	-7.6	-2 217	-19.3
13 591	99.1	16 732	99.3	6 777	99.8	12 158	99.7	9 194	100.0	7 899	100.0	10 842	99.8	6 088	100.1	11 435	99.6
122	0.9	111	0.7	16	0.2	37	0.3	3	0.0	-5	0.0	25	0.2	-5	0.1	42	0.4
13 713	100.0	16 843	100.0	6 793	100.0	12 195	100.1	9 197	100.0	7 894	100.0	10 867	100.0	6 083	100.0	11 477	100.0
3 101	25.2	3 586	23.1	2 744	39.2	3 487	30.1	3 001	34.6	2 128	28.9	3 213	31.1	1 966	31.2	3 245	29.2
542	4.4	701	4.5	350	5.0	596	5.1	495	5.7	351	4.8	538	5.2	273	4.3	534	4.8
229	1.9	237	1.5	246	3.5	340	2.9	327	3.8	149	2.0	314	3.0	121	1.9	248	2.2
1 275	10.4	1 547	10.0	711	10.1	1 120	9.7	842	9.7	775	10.5	1 006	9.8	540	8.6	1 079	9.7
2 327	18.9	2 867	18.5	1 002	14.3	1 778	15.3	1 185	13.7	1 403	19.1	1 573	15.2	1 442	22.9	1 837	16.5
324	2.6	349	2.3	428	6.1	385	3.3	398	4.6	192	2.6	372	3.6	292	4.7	422	3.8
764	6.2	1 093	7.1	325	4.6	646	5.6	451	5.2	333	4.5	557	5.4	348	5.5	662	5.9
522	4.2	662	4.3	196	2.8	444	3.8	354	4.1	364	5.0	404	3.9	370	5.9	472	4.2
2 072	16.8	2 914	18.8	607	8.7	1 850	16.0	954	11.0	1 060	14.4	1 517	14.7	503	8.0	1 717	15.4
965	7.8	1 226	7.9	307	4.4	764	6.6	542	6.2	512	7.0	668	6.5	371	5.9	745	6.7
196	1.6	305	2.0	89	1.3	190	1.6	122	1.4	91	1.2	161	1.6	70	1.1	173	1.6
12 317	100.0	15 487	100.0	7 005	100.0	11 600	100.0	8 671	100.0	7 358	100.0	10 323	100.0	6 296	100.0	11 134	100.0
2 659	21.6	2 857	18.4	3 266	46.6	3 240	27.9	3 146	36.3	1 809	24.6	3 074	29.8	1 860	29.6	3 052	27.4
7 331	59.5	9 180	59.3	3 276	46.8	6 268	54.1	4 495	51.8	4 325	58.8	5 553	53.8	3 830	60.8	6 132	55.1
2 327	18.9	3 450	22.3	463	6.6	2 092	18.0	1 030	11.9	1 224	16.6	1 696	16.4	606	9.6	1 950	17.5
12 317	100.0	15 487	100.0	7 005	100.0	11 600	100.0	8 671	100.0	7 358	100.0	10 323	100.0	6 296	100.0	11 134	100.0
5 137	41.7	5 996	38.7	4 159	59.4	5 621	48.4	4 725	54.5	3 275	44.5	5 127	49.7	3 108	49.4	5 230	47.0
2 031	16.5	2 586	16.7	1 071	15.3	1 743	15.0	1 189	13.7	1 152	15.7	1 534	14.9	764	12.1	1 689	15.1
1 401	11.4	1 961	12.7	386	5.5	1 202	10.4	650	7.5	684	9.3	991	9.6	298	4.7	1 101	9.9
3 748	30.4	4 944	31.9	1 389	19.8	3 034	26.2	2 107	24.3	2 247	30.5	2 671	25.8	2 126	33.8	3 114	28.0
12 317	100.0	15 487	100.0	7 005	100.0	11 600	100.0	8 671	100.0	7 358	100.0	10 323	100.0	6 296	100.0	11 134	100.0
3.10		3.28		3.67		3.59		3.25		2.08		3.37		1.91		3.35	

Taulukossa 18 on esitetty sosio-ekonomisen aseman mukaan ryhmiteltyjen kotitalouksien tulojen ja kulutusmenojen rakenne. Seuraava väestöryhmien välisiä tulo- ja kulutustason vaihteluita kuvaava indeksilaskelma on laadittu taulukossa esitettyjen lukujen pohjalta. ¹⁾

Sosio-ekonominen asema	Ruokakuntaa kohden			Henkeä kohden	
	Tuot. toim. saadut tulot	Käytettävissä olevat tulot (Y _{II})	Kulutusmenot	Käytettävissä olevat tulot (Y _{II})	Kulutusmenot
Maanviljelijät	82	88	94	64	69
2.0 - 4.9 ha	53	63	72	54	61
5.0 - 9.9 "	73	82	90	61	67
10.0 - 19.9 "	105	108	107	71	70
20.0 - "	137	124	138	81	89
Muut yrittäjät	150	135	133	120	118
Johtajat ja toimih.	164	147	139	150	142
Johtajat ja yl. toimih. ...	212	183	178	174	170
Muut toimihenkilöt	128	119	111	129	120
Työntekijät	99	95	93	94	92
Maataloustyönt.	52	59	63	54	57
Ammattitaitoiset	112	106	104	99	97
Ammattitaidottomat	82	80	78	83	80
Henkilöll. palv. kunta ...	71	69	66	111	106
Amm. toimimattomat ...	25	53	57	93	99
Kaikki ruokakunnat	100	100	100	100	100

Korkeimmat käytettävissä olevat tulot ruokakuntaa kohden olivat johtajilla ja ylempillä toimihenkilöillä (n. 21 020 mk). Pienimmät taas olivat ammatissa toimimattomilla (n. 6 080 mk), maataloustyöntekijöillä (n. 6 790 mk) ja 2.0 - 4.9 ha:n viljelijöillä (n. 7 240 mk). Jos vertailuissa käytetään henkeä kohden laskettua tuloa, ammatissa toimimattomien tulotaso ei laske ruokakuntien pienen keskikoon takia kovinkaan paljon koko väestön keskiarvon alapuolelle. Maanviljelijöiden asema sitä vastoin heikkenee huomattavasti laskettaessa tulot henkeä kohden.

Tulojen rakenteessa on jo pelkästään luokitteluperusteiden takia suuria eroja. Erityisen huomattava piirre on tulonsiirtojen tuloeroja tasoittava vaikutus. Ammatissa toimimattomien käytettävissä olevista tuloista kattavat nettotulonsiirrot lähes puolet. Lukuunottamatta yli 20 peltihehtaarin viljelijöitä paranee myös maanviljelijöiden suhteellinen asema muihin väestöryhmiin verrattuna tulonsiirtojen vaikutuksesta.

Pääpiirteittäin kotitalouksien kulutusmenot vaihtelevat eri sosio-ekonomisissa ryhmissä samansuuntaisesti kuin tulot, vaikkakaan ei yhtä voimakkaasti. Suurimmat keskimääräiset kulutusmenot ruokakuntaa kohden ovat johtajilla ja ylempillä toimihenkilöillä (n. 19 870 mk). Ammatissa toimimattomien, maataloustyöntekijöiden ja henkilöllisen palveluskunnan kulutusmenot jäävät yli kolmanneksen pienemmiksi kuin koko väestön keskiarvo. Viljelijätalouksien kulutusmenot ruokakuntaa kohden laskettuna ovat 6 % koko väestön keskiarvoa pienemmät ja suunnilleen samalla tasolla kuin työntekijätalouksien kulutusmenot. Viljelijäväestön kulutusmenot vaihtelevat melkoisesti peltopinta-alan mukaan. Kun 5.0 - 9.9 peltihehtaarin viljelijöiden keskimääräiset kulutusmenot jäävät vielä hieman työntekijäruokakuntien kulutusmenojen alapuolelle, nousevat

1) Taulukossa 18 ei ole otettu huomioon kappaleessa 4.7. mainittuja tarkistuksia. Väestöryhmittäisiä tulo- ja kulutusmenotietoja, joissa nämä tarkistukset on otettu huomioon ja esim. maanviljelijöiden kulutusmenoista on vähennetty maa- ja metsätalouden työntekijöiden viljelijätalouksilta saamiensa aterioiden arvo, on esitetty tilastotiedotuksessa "Kotitalouksien tulot ja tulojen käyttö kulutukseen ja säästämiseen suuralueittain ja väestöryhmittäin" (HI 1969:1) s. 11-15.

jo 10.0 - 19.9 hehtaarin viljelijöiden kulutusmenot 7 % kaikkien kotitalouksien keskiarvoa korkeammiksi. Toisaalta myös eri työntekijäryhmien välillä on melkoisia eroja. Erityisesti ammattitaitoisten työntekijöiden kulutusmenot ovat huomattavan suuret verrattuna muihin työntekijäryhmiin.

On selvää, että esim. ravintomenojen suhteellinen osuus ruokakunnan kaikista kulutusmenoista on korkein niissä väestöryhmissä, joissa kulutustaso on matalin, kuten maataloustyöntekijöillä (39.2 %) ja alle 5 ha:n viljelijöillä (39.0 %), kun se ylemmillä toimihenkilöillä ja johtajilla on ainoastaan 21.5 %. Kulutusmahdollisuuksien erilaisuus heijastuu selvästi myös menojoustopuolella ja kestävyysluokituksen mukaisissa tarkasteluissa.

Alimmilla kulutustasoilla "välttämättömyyskulutuksen" osuus on lähes puolet kaikista menoista ja ylimmillä vain noin 15-20 %. Kertakulutustavaroiden suuri osuus liittyy myös matalaan kulutustasoon ja kestokulutustavaroiden ja palvelusten runsas hankinta korkeaan kulutustasoon. Tosin ammatissa toimimattomat näyttävät poikkeavan tästä yleisestä kaavasta; palvelusten osuus on heillä suhteellisesti kaikkein suurin. Tätä kuitenkin selittää se, että ryhmään kuuluu paljon vanhus-talouksia, joilla mm. lääkintäpalvelukset vievät suhteellisen suuren osan tuloista. Taulukossa 19 ja sen perusteella laaditussa seuraavassa tekstiasetelmassa on kahden sosio-ekonomisen ryhmän (johtajien ja toimihenkilöiden sekä työntekijöiden) tulot ja kulutusmenot esitetty toimialoittain. Otoksen pienuuden takia ei tarkastelua ole voitu ulottaa kaikkiin toimialoihin. Mitään huomattavia eroja ei eri elinkeinojen toimihenkilöiden välillä voida havaita. Kaupan piirissä toimivien tulot tosin näyttävät jonkin verran pienemmiltä kuin muiden tulot, mutta tämä johtunee pääasiassa väestöluokittelusta. Vuoden 1960 väestölaskennassa noudatetun käytännön mukaan esimerkiksi myymäläapulaiset on nimittäin luettu toimihenkilöihin. Samanlaisia eroja on havaittavissa kaupan ja muiden toimialojen välillä palkkatilastoissakin.

Sosio-ekonominen asema/Toimiala	Ruokakuntaa kohden			Henkeä kohden	
	Tuotanto-toiminnasta saadut tulot	Käytettävissä olevat tulot (Y _{II})	Kulutusmenot	Käytettävissä olevat tulot (Y _{II})	Kulutusmenot
<u>Johtajat ja toim.henkilöt</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Teollisuus	104	105	104	99	98
Kauppa	85	89	93	93	97
Palvelukset	110	106	103	113	110
<u>Työntekijät</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Teollisuus	104	103	101	104	103
Rakennustoiminta	110	111	110	97	96
Liikenne	111	110	109	103	102
Palvelukset	81	80	84	106	111

Työntekijöiden tulotaso vastaa suunnilleen kaikkien ruokakuntien keskimääräistä tulotasoa. Myös heidän kohdallaan toimialoittaiset erot ovat vähäisiä lukuunottamatta palveluelinkeinojen piirissä työskenteleviä, joiden tulotaso jää yli 20 % koko väestön keskimääräisten tulojen alapuolelle. Palveluelinkeinot tosin muodostavat varsin heterogeenisen ryhmän. Niihin kuuluu ammatteja, joiden sosiaalinen arvostus ja sen vuoksi palkkatasokin ovat varsin alhaisia. Ruokakuntien pieneen keskikoon takia kohoaa kuitenkin henkeä kohden laskettu tulo tässäkin ryhmässä koko väestön keskitulojen tasolle.

Kulutusmenoja tarkasteltaessa ovat johtopäätökset samansuuntaiset kuin tulojenkin osalta. Kaupan piirissä toimivilla johtajilla ja toimihenkilöillä on pienemmät kulutusmenot kuin muilla johtajilla ja toimihenkilöillä, vaikkakin noin 30 % suuremmat kuin koko väestöllä keskimäärin. Työntekijöistä pienimmät kulutusmenot ovat palveluelinkeinojen työntekijöillä (23 % koko väestön keskiarvon alapuolella). Tosin nekin, kuten tulot, ovat henkeä kohden laskettuina koko väestön keskiarvon tasolla, jolla myös muiden työntekijäryhmien kulutusmenot ruokakuntaa ja yleensä myös henkeä kohden laskettuina ovat.

Taulukko 19. Toimihenkilö- ja työntekijäkötitalouksien tulot ja kulutusmenot ruokakuntaa kohden toimialoittain

Tulot Kulutusmenot	Toimihenkilöt						Työntekijät							
	Teollisuus		Kauppa		Palvelukset		Teollisuus		Rakennus- toiminta		Liikenne		Palvelukset	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
<u>Tuotantotoiminnasta</u>														
saadut tulot	20 547	116.4	16 809	112.1	21 902	122.2	12 393	110.8	13 159	108.6	13 262	110.9	9 698	111.7
Palkkatulot	18 677	105.9	14 967	99.8	20 284	113.1	11 578	103.5	11 900	98.2	11 620	97.2	9 285	96.9
Yrittäjätulot maa- ja metsä- loudesta	439	2.5	162	1.1	107	0.6	196	1.7	269	2.2	278	2.3	113	1.3
Yrittäjätulot muusta yritystoi- minnasta	217	1.2	1 097	7.3	494	2.8	123	1.1	410	3.4	893	7.5	39	0.5
Kotitalousrakennusten rakennus- toissa tehdyn oman työn arvo	65	0.3	90	0.6	49	0.3	63	0.6	110	0.9	35	0.3	17	0.2
Omaisuustulot	1 149	6.5	493	3.3	968	5.4	433	3.9	470	3.9	436	3.6	244	2.8
Saadut tulonsiirrot	1 321	7.5	1 376	9.2	1 140	6.3	782	7.0	1 128	9.3	872	7.3	691	7.9
<u>Julkiselta vallalta</u>	564	3.2	593	4.0	649	3.6	521	4.7	794	6.6	645	5.4	487	5.6
Sosiaalivakuutus	230	1.3	147	1.0	177	1.0	182	1.6	302	2.5	279	2.3	140	1.6
Sosiaaliavustus	266	1.5	292	2.0	254	1.4	296	2.7	428	3.6	323	2.7	285	3.3
Muut avustukset julkiselta val- lalta	11	0.1	14	0.1	5	0.0	11	0.1	4	0.0	9	0.1	3	0.0
Virka- ja työsuhde-eläkkeet ...	57	0.3	140	0.9	213	1.2	32	0.3	60	0.5	34	0.3	59	0.7
<u>Muilta yhteisöiltä ja toisilta kotita- louksilta</u>	208	1.2	130	0.9	68	0.4	96	0.8	171	1.4	50	0.4	88	1.0
<u>Käytettyjen kestokulutustavaroiden myynnit</u>	549	3.1	653	4.3	423	2.3	165	1.5	163	1.3	177	1.5	116	1.3
<u>Välittömät verot ja muut maksetut tu- lonsiirrot</u>	-4 347	-24.6	-3 355	-22.4	-5 238	-29.2	-2 021	-18.1	-2 217	-18.3	-2 205	-18.4	-1 711	-19.7
<u>Käytettävissä olevat tulot I (Y_I)</u>	17 521	99.3	14 830	98.9	17 804	99.3	11 154	99.7	12 070	99.6	11 929	99.8	8 678	99.9
<u>Pääomansiirrot, netto</u>	119	0.7	169	1.1	212	0.7	30	0.3	44	0.4	25	0.2	4	0.1
<u>Käytettävissä olevat tulot II (Y_{II})</u> ...	17 640	100.0	14 999	100.0	17 925	100.0	11 184	100.0	12 114	100.0	11 954	100.0	8 682	100.0
<u>Kulutusmenot</u>														
1. Ravinto	3 674	22.8	3 493	24.2	3 468	21.6	3 248	31.0	3 602	31.6	3 530	31.4	2 532	29.4
2. Juomat	862	5.4	541	3.8	719	4.5	523	5.0	645	5.7	609	5.4	410	4.8
3. Tupakka	255	1.6	270	1.9	193	1.2	302	2.9	413	3.6	283	2.5	237	2.8
4. Vaatetus ja jalkineet	1 258	7.8	1 504	10.4	1 640	10.2	999	9.6	1 065	9.3	1 097	9.8	951	11.0
5. Asunto	3 132	19.4	2 602	18.1	3 005	18.8	1 647	15.7	1 541	13.5	1 761	15.7	1 426	16.5
6. Valo ja lämpö	427	2.7	270	1.9	342	2.1	370	3.5	418	3.7	430	3.8	258	3.0
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	954	5.9	1 002	6.9	1 312	8.2	594	5.7	565	5.0	631	5.6	476	5.5
8. Henkilökoht. puhtaus ja tervey- denhoito	700	4.3	530	3.7	743	4.6	430	4.1	402	3.5	428	3.8	364	4.2
9. Liikenne	3 356	20.8	2 719	18.9	2 915	18.2	1 442	13.8	1 926	16.9	1 502	13.4	1 288	14.9
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	1 186	7.4	1 222	8.5	1 343	8.4	719	6.9	652	5.7	788	7.0	571	6.6
11. Muut tavarat ja palv.	312	1.9	249	1.7	346	2.2	186	1.8	167	1.5	177	1.6	112	1.3
Yhteensä	16 116	100.0	14 402	100.0	16 026	100.0	10 460	100.0	11 396	100.0	11 236	100.0	8 625	100.0
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden meno- jous- mukaan</u>														
1. Alijoustava kulutus (-0.69)	3 174	19.7	2 806	19.5	2 637	16.4	3 078	29.4	3 555	31.2	3 230	28.8	2 285	26.5
2. Neutraali kulutus (0.70-1.49) ..	9 005	55.9	8 418	58.4	9 643	60.2	5 723	54.7	5 743	50.4	6 035	53.7	4 865	56.4
3. Ylijoustava kulutus (1.50-)	3 937	24.4	3 178	22.1	3 746	23.4	1 659	15.9	2 098	18.4	1 971	17.5	1 475	17.1
Yhteensä	16 116	100.0	14 402	100.0	16 026	100.0	10 460	100.0	11 396	100.0	11 236	100.0	8 625	100.0
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan</u>														
1. Kertakulutustavarat	6 417	39.8	5 497	38.2	5 892	36.8	5 201	49.7	5 811	51.0	5 577	49.6	3 913	45.4
2. Puolikestävät tavarat	2 262	14.0	2 486	17.2	2 707	16.9	1 538	14.7	1 647	14.4	1 543	13.7	1 391	16.1
3. Kestokulutustavarat	2 186	13.6	2 031	14.1	1 926	12.0	955	9.1	1 193	10.5	1 164	10.4	857	9.9
4. Palvelukset	5 251	32.6	4 388	30.5	5 501	34.3	2 766	26.5	2 745	24.1	2 952	26.3	2 464	28.6
Yhteensä	16 116	100.0	14 402	100.0	16 026	100.0	10 460	100.0	11 396	100.0	11 236	100.0	8 625	100.0
Ruokakunnan keskim. henkilöluku ..	3.47		3.15		3.08		3.32		3.88		3.61		2.53	

Edellä havaittiin ravintomenojen ja yleensä välttämättömyyskulutuksen osuuden vaihtelevan huomattavasti eri sosio-ekonomisissa ryhmissä pääasiassa tulotasoerojen mukaan. Jos tarkastellaan ravintomenoja yksityiskohtaisemmin, voidaan eri väestöryhmien kulutustottumuksissa lisäksi panna merkitteä piirteitä, jotka vain osittain selittyvät tuloeroista. Seuraavan indeksilaskelman luvut perustuvat kulutusyksikköä kohden laskettuihin menoihin.

Sosio-ekonominen asema	Kulutusmenot kulutusyksikköä kohden (koko maa = 100)							
	Jauhot ja suurimot	Leipomotuotteet	Marjat	Kurkku, tomaatti, vihannekset	Pakasteet	Säilykkeet	Einekset	Valmiit ateriat
<u>Maanviljelijät</u>	<u>172</u>	<u>42</u>	<u>112</u>	<u>53</u>	<u>30</u>	<u>48</u>	<u>19</u>	<u>28</u>
2.0 - 4.9 ha	164	48	108	44	26	48	15	30
5.0 - 9.9 "	172	40	120	49	25	43	21	27
10.0 - 19.9 "	175	39	111	58	26	49	15	27
20.0 - "	174	44	89	73	69	59	30	27
<u>Muut yrittäjät</u>	<u>78</u>	<u>109</u>	<u>42</u>	<u>100</u>	<u>174</u>	<u>127</u>	<u>122</u>	<u>96</u>
<u>Johtajat ja toimihenkilöt</u> ..	<u>59</u>	<u>126</u>	<u>101</u>	<u>145</u>	<u>161</u>	<u>145</u>	<u>164</u>	<u>181</u>
Johtajat ja yl. toimihenkilöt	48	129	116	155	197	167	205	244
Muut toimihenkilöt	66	124	87	136	130	126	131	128
<u>Työntekijät</u>	<u>81</u>	<u>116</u>	<u>87</u>	<u>103</u>	<u>90</u>	<u>99</u>	<u>93</u>	<u>111</u>
Maataloustyöntekijät	116	68	92	25	26	50	31	67
Ammattitaitoiset	73	121	86	115	110	103	99	113
Ammattitaidottomat	101	106	61	79	52	94	86	95
Henkilöll. palv. kunta ...	61	149	170	120	72	112	114	188
<u>Amm. toimimattomat</u>	<u>94</u>	<u>133</u>	<u>166</u>	<u>116</u>	<u>133</u>	<u>127</u>	<u>181</u>	<u>61</u>
<u>Kaikki kotitaloudet</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Maanviljelijätalouksien kulutustottumuksien voidaan havaita poikkeavan selvästi muista ruokakunnista. Tämä johtuu luonnollisesti osaksi siitä, että maanviljelijät käyttävät runsaasti itse tuottamia hyödykkeitä. Näin selittyy esim. jauhojen, maidon ja perunoiden keskimääräistä suurempi kulutus. Sen sijaan maanviljelijät kuluttavat huomattavasti muita vähemmän eräitä valmiita tuotteita, joiden raaka-aineita he itse tuottavat (esim. leipomotuotteet ja valmiit meijerituotteet). Maanviljelijöiden ruokavalioon kuuluu huomattavasti keskimääräistä vähemmän juureksia ja vihanneksia sekä säilykkeitä ja pakasteita.

Kotitaloustiedustelun näytettä muodostettaessa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että ns. vanhustalouksista saatiin riittävä edustus. Siten pyrittiin toisaalta kartoittamaan tämän sosiaalipoliittisen erityisryhmän toimeentulomahdollisuuksia ja toisaalta tutkimaan yhteiskunnan tukitoimien vaikutusta niihin. Vanhustalouksiksi katsottiin sellaiset ruokakunnat, joiden kaikki jäsenet olivat 65-vuotiaita tai sitä vanhempia riippumatta siitä, toimivatko he ammatissa vai eivät. Erillisaineiston edustavuutta heikentäneen jossain määrin melko suuri poisputoama, joka on karsinut aineistosta erityisesti sellaisia talouksia, joiden jäsenet sairauden tai esim. heikentyneen näön tai muistin takia eivät ole voineet suorittaa tilinpitoa.

Vanhustalouksien käytettävissä olevat tulot ruokakuntaa kohden olivat kotitaloustiedustelun mukaan vuonna 1966 5 114 mk. Ne olivat siten noin 45 % koko väestön keskiarvosta. Tuotantotoiminnassa ansaitsivat vanhustaloudet tuloistaan vain noin 28 %, joten pääosa eli 72 % heidän käytettävissä olevista tuloistaan muodostui tulonsiirroista, joista taas jo yksinomaan vanhuuseläkkeen osuus oli noin 55 %.

Vanhustalouksien kulutusmenot ruokakuntaa kohti olivat 4 866 mk, mikä on noin 44 % väestönkeskimääräisistä kulutusmenoista. Henkeä kohden laskettuina kulutusmenot ruokakunnan pienestä keskikoosta johtuen nousivat koko väestön keskiarvon tasolle.

Ruokakunnan henkilöluku	Kulutusmenot/rk	
	Mk	ind.
1	4 018	36
2	5 943	53
Kaikki vanhustaloudet	4 866	44
<u>Kaikki ruokakunnat</u>	<u>11 134</u>	<u>100</u>

Taulukko 20. Vanhustalouksien kulutusmenot ruokakuntaa kohden henkilöluvun ja eläkelajin mukaan

	Henkilöluku				Eläkelaji						Kaikki vanhustaloudet	
	1		2-		Täysi tukiosa		Vähennetty tukiosa		Muut			
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
<u>Kulutusmenot</u>												
1. Ravinto	1 222	30.4	2 007	33.8	1 343	35.6	1 585	32.4	1 871	28.6	1 568	32.2
2. Juomat	164	4.1	278	4.7	171	4.5	214	4.4	275	4.2	215	4.4
3. Tupakka	39	1.0	125	2.1	56	1.5	120	2.5	87	1.3	77	1.6
4. Vaatetus ja jalkineet ...	275	6.8	414	6.9	252	6.7	347	7.1	444	6.8	336	6.9
5. Asunto	1 218	30.3	1 381	23.2	944	25.1	1 214	24.8	1 936	29.6	1 288	26.5
6. Valo ja lämpö	228	5.7	342	5.8	253	6.7	345	7.1	292	4.5	279	5.7
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	201	5.0	337	5.7	173	4.6	239	4.9	402	6.1	261	5.4
8. Henkilökohtainen puhdistus ja terveydenhoito..	255	6.3	458	7.7	286	7.6	344	7.0	426	6.5	345	7.1
9. Liikenne	163	4.1	297	5.0	120	3.2	206	4.2	377	5.7	222	4.6
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	220	5.5	269	4.5	148	3.9	245	5.0	384	5.9	241	4.9
11. Muut tavarat ja palvelukset	33	0.8	35	0.6	23	0.6	30	0.6	51	0.8	34	0.7
Yhteensä	4 018	100.0	5 943	100.0	3 769	100.0	4 889	100.0	6 545	100.0	4 866	100.0
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden menojouaston mukaan</u>												
1. Alijoustava kulutus (-0.69)	1 134	28.2	2 052	34.5	1 397	37.1	1 733	35.5	1 663	25.4	1 540	31.7
2. Neutraali kulutus (0.70-1.49)	2 623	65.3	3 547	59.7	2 243	59.5	2 968	60.7	4 279	65.4	3 029	62.2
3. Ylijoustava kulutus (1.50-)	261	6.5	344	5.8	129	3.4	188	3.8	603	9.2	297	6.1
Yhteensä	4 018	100.0	5 943	100.0	3 769	100.0	4 889	100.0	6 545	100.0	4 866	100.0
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan</u>												
1. Kertakulutustavarat	1 926	47.9	3 192	53.7	2 113	56.0	2 608	53.3	2 958	45.2	2 485	51.1
2. Puolikestävät tavarat ...	405	10.1	637	10.7	350	9.3	548	11.2	700	10.7	507	10.4
3. Kestokulutustavarat	94	2.3	180	3.0	82	2.2	116	2.4	229	3.5	132	2.7
4. Palvelukset	1 593	39.7	1 934	32.6	1 224	32.5	1 617	33.1	2 658	40.6	1 742	35.8
Yhteensä	4 018	100.0	5 943	100.0	3 769	100.0	4 889	100.0	6 545	100.0	4 866	100.0
Ruokakunnan keskimääräinen henkilöluku												
	1.00		2.04		1.36		1.64		1.53		1.46	

Kun vanhustalouksien kulutusmenoja tarkastellan kansaneläkkeen tukiosan saannin mukaan, voidaan havaita, että täyttä tukiosaa saavien vanhustalouksien kulutusmenot olivat keskimäärin n. 42 % pienemmät kuin sellaisten vanhustalouksien kulutusmenot, jotka eivät saaneet lainkaan tukiosaa.

Vanhustalouksien kulutusmenojen rakenteelle (taulukko 20) on ominaista alijoustavan kulutuksen suuri osuus. Kun nämä menot kaikilla kotitalouksilla ovat 27.4 % kulutusmenoista, on vastaava osuus vanhustalouksilla keskimäärin 31.7 % ja täyttä tukiosaa saavilla 37.1 %. Myös esim. terveydenhoitomenoissa voidaan panna merkille vastaava piirre: kaikkien kotitalouksien kulutusmenoista keskimäärin 4.2 % käytetään henkilökohtaiseen puhtauteen ja terveydenhoitoon, kun vanhusten menoista nämä menot ovat 7.1 %. Tosin sairauskustannukset esiintyvät tässä bruttolukuina, joista ei ole vähennetty sairausvakuutuksen perusteelle saatuja korvauksia. "Välttämättömyysmenojen" suuruuden vastapainoksi on "ylellisyysmenojen" osuus vanhustalouksilla vain 6.1 %, kun se koko väestöllä on 17.5 %.

6. KULUTUSMENOJEN RIIPPUVUUS TULOISTA

Kulutusten suuruuteen ja rakenteeseen vaikuttavat hyvin monet tekijät, joista osa on taloudellisia, osa esim. ruokakunnan rakenteeseen ja sosiaaliseen taustaan liittyviä. Edellä on jo tarkasteltu alueittaisia ja sosio-ekonomisen aseman mukaisia vaihteluja. Kulutusrakenteissa havaitut eroavuudet näyttivät useimmissa tapauksissa johtuvan tulotasoeroista ja ruokakunnan keskikoon vaihteluista. Seuraavissa jaksoissa pyritään tulojen ja ruokakunnan rakenteen vaikutusta tarkastelemaan ristitaulukoiden ja jousto-laskelmien avulla.

Perinteellisen kuluttajan valintateorian mukaan riippuu hyödykkeen kysyntä kuluttajan preferensseistä, hänen tuloistaan ja ko. hyödykkeen sekä muiden hyödykkeiden hinnoista. Tarkastelukauden tulojen ohella voidaan selittävinä muuttujina käyttää myös aikaisempia tuloja, tulo-odotuksia, varallisuutta jne. Kulutuksen riippuvuutta tuloista on tapana mitata ns. tulojouston avulla, jolla tarkoitetaan hyödykkeen kulutuksen suhteellisen muutoksen suhdetta siihen tulon suhteelliseen (infinitiesimaaliseen) muutokseen, joka on aiheuttanut muutoksen hyödykkeen kulutuksessa. Jos esim. 2%:n tulon lisäys aiheuttaa hintojen pysyessä muuttumattomina jonkin hyödykkeen kulutuksessa 1%:n lisäyksen, on hyödykkeen tulojousto likimäärin 0.5. Preferenssien muotoutumisen kannalta tärkeitä tekijöitä voivat olla esim. ruokakunnan koko, perheen elinvaihe, sosiaalinen asema ja asuinpaikka. Eräitä yleisluontoisia, rajoittavia ehtoja lukuunottamatta ei valintateorian perusteella voida päätellä tarkemmin, millä tavoin kulutusmenot riippuvat tuloista, hinnoista jne. Teoriasta ei siis ole mahdollista johtaa esim. kysyntäfunktion muotoa koskevia hypoteeseja.

Lisäksi voidaan todeta, että vaikka onkin luonnollista tutkia kulutusta tulojen funktiona, ei vaikutussuhteen välttämättä tarvitse olla teorian edellyttämällä tavalla yksisuuntainen, vaan kulutuskäyttäytymisen piiriin kuuluvat seikat, kuten esim. ostosuunnitelmat, voivat toisaalta vaikuttaa siihen, miten suurta mielenkiintoa henkilö tuntee lisätulojen hankkimiseen.

Tulojen ja kulutuksen suhdetta kuvaavien todellisten Engelin käyrien laatiminen edellyttäisi useampia havaintoja samoista ruokakunnista eri tulotasoilla. Tähän ei poikkileikkaustutkimuksissa ole mahdollisuuksia, ja näiden aineistojen käyttö esim. kysyntäennusteita laadittaessa perustuukin olettamukseen, että tulonmuutosten vaikutuksia voidaan ennustaa tutkimalla eri tulotasoilla olevien ruokakuntien kulutusta tietyinä lyhyen ajanjaksona. Olettamuksen paikkansapitävyyteen on syytä suhtautua varovasti, vaikka aineistoa homogenisoimalla voidaankin poistaa varsin monien häiritsevien tekijöiden vaikutus.

Engelin käyrän yleisestä muodosta ja hyödykkeen tulojouston muuttumisesta saadaan kaavamainen yleiskuva tarkastelemalla yksittäisen kuluttajan käyttäytymistä hänen tulotasonsa muuttuessa. Jos kuluttaja joutuisi käyttämään kaikki tulonsa vain yhden hyödykkeen hankkimiseen, olisi tämän hyödykkeen tulojousto tulojen muuttuessa luonnollisesti yksi. Tulojen noustessa ja toisen hyödykkeen ilmaantuessa kulutusbudjettiin ensimmäisen hyödykkeen tulojousto pienenee, kun taas uuden hyödykkeen tulojousto on aluksi huomattavasti suurempi kuin yksi. Yleensä voidaan olettaa uuden hyödykkeen ilmaannuttua kulutusbudjettiin sen olevan aluksi luonteeltaan ns. ylellisyshyödyke, jonka tulojousto on korkea.

Tulojen edelleen noustessa ja kuluttajan käyttämän hyödykevalikoiman monipuolistuessa alkuperäisen hyödykkeen tulojousto pienenee ja sen kulutus saattaa saavuttaa saturaatiotason (tulojousto = 0), jonka jälkeen kulutus ei enää kasva tulojen noustessa. Jos uusi hyödyke korvaa vanhan, saattaa tulojousto muuttua negatiiviseksi tai vanha hyödyke voi pudota kokonaan pois hyödykevalikoimasta. Käytännössä tästä Engelin käyrän perusmuodosta on paljon poikkeuksia. Sigmoidisen muodon voidaan odottaa tulevan näkyviin vasta kun tulojen vaihteluväli on huomattavan suuri. Poikkileikkausaineistossa usein näin onkin. Esim. taulukossa 26 (s.83) esitetyissä joustolaskelmissa, joissa tuloesittäjänä on käytetty henkeä kohden laskettuja kulutusmenoja, ylimmän ryhmän kulutusmenot ovat koko aineistossa n. 15.5-kertaiset alimman ryhmän menoihin verrattuna (vaihteluväli 860- 13 390 mk). Engelin käyrän muoto riippuu osaksi myös laskelmissa käytetyn hyödykenimikkeistön yksityiskohtaisuudesta. Jos hyödykeryhmä on sisällöltään kohtalaisen laaja ja sisältää erilaisia tuotteita, ei kulutuksen kääntymistä laskun saturaatiotason saavuttamisen jälkeen voida yleensä havaita.

Taulukoissa 21 a-c on esitetty kulutusmenojen rakenne tuloryhmittäin maanviljelijöiden (2 a), muiden väestöryhmien (2 b) ja koko aineiston (2 c) osalta (yksityiskohtaiset tiedot on esitetty liitetaulukossa).¹⁾ Alimman (alle 4 000 mk:n) tuloryhmän kohdalla ylittävät keskimääräiset kulutusmenot tuloryhmän ylärajan sekä maanviljelijöillä että muilla väestöryhmillä. Maanviljelijöiden kohdalla sama piirre voidaan havaita vielä seuraavassakin tuloryhmässä. Tulos johtuu tulojen mittauksessa tapahtuneista virheistä ja eräistä viljelijätalouksien haastatteluista, joissa päädyttiin hyvin pieneen tai negatiiviseen maatalouden yrittäjätuloon ja vastaavasti negatiiviseen säästämiseen.

1) Jaettaessa kotitalouksia tuloryhmiin on kaikissa kulutusmenotauluissa käytetty luokittelutietona varsinaisten käytettävissä olevien tulojen sijasta kulutusmenojen ja säästämisen summaa, jonka suhteen yrittäjäkotitaloudet ja muut kotitaloudet ovat paremmin vertailukelpoisia. Niiden kotitalouksien kohdalla, joista kulutusmenojen ja säästämisen summaa ei ole saatavissa (ruokakunnat, jotka olivat mukana vain vuosihaastattelussa), käytettiin luokittelutietona käytettävissä olevia tuloja (Y_{II}).

Taulukko 21 a. Kotitalouksien kulutusmenot ruokakuntaa kohden käytettävissä olevien tulojen mukaan. Maanviljelijät

Kulutusmenot	I		II		III		IV		V		VI	
	-3 999 mk		4 000- 5 999 mk		6 000- 7 999 mk		8 000- 9 999 mk		10 000- 11 999 mk		12 000- 13 999 mk	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
1. Ravinto	1 909	37.4	2 459	40.7	2 935	38.8	3 692	39.0	4 011	37.3	4 416	36.6
2. Juomat	235	4.6	314	5.2	352	4.7	467	4.9	496	4.6	522	4.3
3. Tupakka	109	2.1	124	2.1	179	2.4	273	2.9	238	2.2	239	2.0
4. Vaatetus ja jalkineet ..	264	5.2	409	6.8	527	7.0	784	8.3	971	9.0	1 293	10.7
5. Asunto	945	18.5	908	15.0	1 080	14.3	1 112	11.7	1 356	12.6	1 370	11.3
6. Valo ja lämpö	531	10.4	541	9.0	647	8.6	728	7.7	694	6.5	806	6.7
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	168	3.3	239	3.9	305	4.0	498	5.3	526	4.9	606	5.0
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito ..	216	4.2	233	3.9	330	4.4	407	4.3	415	3.9	452	3.7
9. Liikenne	480	9.4	513	8.5	767	10.1	935	9.9	1 335	12.4	1 689	14.0
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	226	4.4	262	4.3	373	4.9	469	4.9	614	5.7	597	4.9
11. Muut tavarat ja palvelukset	23	0.5	34	0.6	62	0.8	101	1.1	98	0.9	95	0.8
Yhteensä	5 106	100.0	6 036	100.0	7 557	100.0	9 466	100.0	10 754	100.0	12 085	100.0

Kulutusmenot hyödykkeiden menojouston mukaan

1. Alijoustava kulutus (-0.69)	2 417	47.3	3 024	50.1	3 608	47.8	4 438	46.9	4 616	42.9	5 145	42.6
2. Neutraali kulutus (0.70-1.49)	2 308	45.2	2 617	43.4	3 350	44.3	4 270	45.1	5 115	47.6	5 583	46.2
3. Ylijoustava kulutus (1.50-)	381	7.5	395	6.5	599	7.9	758	8.0	1 023	9.5	1 357	11.2
Yhteensä	5 106	100.0	6 036	100.0	7 557	100.0	9 466	100.0	10 754	100.0	12 085	100.0

Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan

1. Kertakulutustavarat ...	3 082	60.4	3 783	62.7	4 618	61.1	5 767	60.9	6 142	57.1	6 761	55.9
2. Puolikestävät tavarat ..	399	7.8	559	9.2	743	9.8	1 156	12.2	1 437	13.4	1 845	15.3
3. Kestokulutustavarat ..	240	4.7	367	6.1	472	6.3	618	6.5	772	7.2	962	8.0
4. Palvelukset	1 385	27.1	1 327	22.0	1 724	22.8	1 925	20.4	2 403	22.3	2 517	20.8
Yhteensä	5 106	100.0	6 036	100.0	7 557	100.0	9 466	100.0	10 754	100.0	12 085	100.0

Ruokakunnan keskimääräinen henkilöluku

Kulutusmenot henkeä kohden, mk

2.44	3.15	4.01	4.58	5.12	5.80
2 093	1 916	1 885	2 067	2 100	2 084

VII		VIII		IX		X		Yhteensä	
14 000- 17 999 mk		18 000- 23 999 mk		24 000- 29 999 mk		30 000 mk-			
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
4 697	34.0	5 295	31.9	5 226	27.5	5 670	26.5	3 731	35.7
637	4.6	729	4.4	668	3.5	777	3.6	477	4.6
295	2.1	302	1.8	159	0.8	368	1.7	222	2.1
1 479	10.7	1 636	9.9	1 699	8.9	2 095	9.8	948	9.1
1 695	12.2	1 783	10.8	1 998	10.5	2 613	12.2	1 296	12.4
825	6.0	898	5.4	880	4.6	1 111	5.2	715	6.8
650	4.7	698	4.2	886	4.7	1 313	6.1	485	4.6
492	3.6	774	4.7	550	2.9	726	3.4	417	4.0
2 038	14.7	3 372	20.3	5 244	27.6	5 093	23.8	1 489	14.2
855	6.2	939	5.7	1 365	7.2	1 426	6.6	573	5.5
166	1.2	156	0.9	345	1.8	230	1.1	101	1.0
13 829	100.0	16 582	100.0	19 020	100.0	21 422	100.0	10 454	100.0
5 347	38.7	5 804	35.0	5 333	28.0	6 100	28.5	4 359	41.7
6 673	48.2	7 720	46.6	8 615	45.3	9 938	46.4	4 808	46.0
1 809	13.1	3 058	18.4	5 072	26.7	5 384	25.1	1 287	12.3
13 829	100.0	16 582	100.0	19 020	100.0	21 422	100.0	10 454	100.0
7 383	53.4	8 485	51.2	8 491	44.7	9 458	44.1	5 859	56.0
2 222	16.1	2 470	14.9	3 070	16.1	3 294	15.4	1 420	13.6
1 278	9.2	2 160	13.0	3 331	17.5	4 005	18.7	852	8.2
2 946	21.3	3 467	20.9	4 128	21.7	4 665	21.8	2 323	22.2
13 829	100.0	16 582	100.0	19 020	100.0	21 422	100.0	10 454	100.0
5.48		6.24		6.16		6.36		4.58	
2 524		2 657		3 088		3 368		2 283	

Taulukko 21 b. Kotitalouksien kulutusmenot ruokakuntaa kohden käytettävissä olevien tulojen mukaan. Muut väestöryhmät

Kulutusmenot	I		II		III		IV		V		VI	
	- 3 999 mk		4 000- 5 999 mk		6 000- 7 999 mk		8 000- 9 999 mk		10 000- 11 999 mk		12 000- 13 999 mk	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
1. Ravinto	1 454	33.8	1 784	34.1	2 290	32.4	2 950	32.6	3 321	30.7	3 744	29.8
2. Juomat	238	5.5	266	5.1	350	5.0	470	5.2	575	5.3	591	4.7
3. Tupakka	95	2.2	166	3.2	194	2.7	283	3.1	291	2.7	304	2.4
4. Vaatetus ja jalkineet...	372	8.7	402	7.7	703	10.0	799	8.8	1 017	9.4	1 184	9.4
5. Asunto	883	20.6	1 162	22.2	1 489	21.1	1 512	16.7	1 940	17.9	2 152	17.1
6. Valo ja lämpö	234	5.4	249	4.8	285	4.0	356	3.9	370	3.4	433	3.4
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset .	215	5.0	254	4.9	342	4.8	555	6.1	673	6.2	738	5.9
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito...	192	4.5	243	4.7	276	3.9	428	4.7	509	4.7	643	5.1
9. Liikenne	325	7.6	379	7.2	595	8.4	942	10.4	1 245	11.5	1 665	13.2
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	241	5.6	278	5.3	455	6.4	623	6.9	718	6.7	867	6.9
11. Muut tavarat ja palvelukset	49	1.1	43	0.8	90	1.3	143	1.6	159	1.5	258	2.1
Yhteensä	4 298	100.0	5 226	100.0	7 069	100.0	9 061	100.0	10 818	100.0	12 579	100.0
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden menojouston mukaan</u>												
1. Alijoustava kulutus (-0.69)	1 388	32.3	1 718	32.9	2 174	30.8	2 851	31.4	2 978	27.5	3 406	27.1
2. Neutraali kulutus (0.70-1.49)	2 464	57.3	3 055	58.4	4 208	59.5	5 133	56.7	6 430	59.5	7 251	57.6
3. Ylijoustava kulutus (1.50-)	446	10.4	453	8.7	687	9.7	1 077	11.9	1 410	13.0	1 922	15.3
Yhteensä	4 298	100.0	5 226	100.0	7 069	100.0	9 061	100.0	10 818	100.0	12 579	100.0
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan</u>												
1. Kertakulutustavarat ...	2 289	53.3	2 803	53.6	3 559	50.3	4 647	51.3	5 372	49.7	6 007	47.7
2. Puolikestävät tavarat ..	504	11.7	553	10.6	981	13.9	1 222	13.5	1 541	14.2	1 760	14.0
3. Kestokulutustavarat ...	193	4.5	213	4.1	350	5.0	619	6.8	749	6.9	1 127	9.0
4. Palvelukset	1 312	30.5	1 657	31.7	2 179	30.8	2 573	28.4	3 156	29.2	3 685	29.3
Yhteensä	4 298	100.0	5 226	100.0	7 069	100.0	9 061	100.0	10 818	100.0	12 579	100.0
Ruokakunnan keskimääräinen henkilöluku	1.43		1.75		2.59		3.26		3.34		3.95	
Kulutusmenot henkeä kohden, mk	3 006		2 986		2 729		2 779		3 239		3 185	

VII		VIII		IX		X		Yhteensä	
14 000- 17 999 mk		18 000- 23 999 mk		24 000- 29 999 mk		30 000 mk-			
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
4 018	26.9	4 526	23.5	5 397	23.3	6 340	19.7	3 138	27.8
758	5.1	831	4.3	1 106	4.8	1 262	3.9	547	4.8
304	2.0	344	1.8	398	1.7	466	1.4	254	2.2
1 471	9.8	2 107	11.0	2 484	10.7	3 329	10.4	1 109	9.8
2 563	17.2	3 122	16.2	3 709	16.0	4 647	14.4	1 964	17.4
421	2.8	442	2.3	518	2.2	607	2.0	356	3.2
934	6.3	1 209	6.3	1 742	7.5	2 506	7.8	702	6.2
637	4.3	783	4.1	758	3.3	1 253	3.9	484	4.3
2 523	16.9	3 992	20.8	4 897	21.1	8 693	27.0	1 770	15.7
1 071	7.2	1 520	7.9	1 692	7.3	2 281	7.1	784	6.9
232	1.5	338	1.8	499	2.1	769	2.4	189	1.7
14 932	100.0	19 214	100.0	23 200	100.0	32 153	100.0	11 297	100.0
3 496	23.4	3 709	19.3	3 947	17.0	4 801	14.9	2 764	24.5
8 449	56.6	10 811	56.3	13 219	57.0	16 983	52.8	6 433	56.9
2 987	20.0	4 694	24.4	6 034	26.0	10 369	32.3	2 100	18.6
14 932	100.0	19 214	100.0	23 200	100.0	32 153	100.0	11 297	100.0
6 549	43.9	7 542	39.3	9 023	38.9	11 061	34.4	5 090	45.0
2 334	15.6	3 474	18.1	4 403	19.0	5 802	18.0	1 748	15.5
1 694	11.3	2 693	14.0	3 289	14.2	6 004	18.7	1 164	10.3
4 355	29.2	5 505	28.6	6 485	27.9	9 286	28.9	3 295	29.2
14 932	100.0	19 214	100.0	23 200	100.0	32 153	100.0	11 297	100.0
3.95		4.28		4.15		4.56		3.06	
3 780		4 489		5 500		7 051		3 692	

Taulukko 21 c. Kotitalouksien kulutusmenot ruokakuntaa kohden käytettävissä olevien tulojen mukaan. Kaikki väestöryhmät

Kulutusmenot	I		II		III		IV		V		VI	
	-3 999 mk		4 000- 5 999 mk		6 000- 7 999 mk		8 000- 9 999 mk		10 000- 11 999 mk		12 000 13 999	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
1. Ravinto	1 522	34.5	1 911	35.5	2 410	33.7	3 118	34.1	3 462	32.0	3 883	31.2
2. Juomat	237	5.4	275	5.1	350	4.9	469	5.1	558	5.2	577	4.6
3. Tupakka	97	2.2	158	2.9	191	2.7	281	3.1	280	2.6	291	2.3
4. Vaatetus ja jalkineet ..	356	8.1	403	7.5	670	9.4	795	8.7	1 007	9.3	1 207	9.7
5. Asunto	892	20.2	1 111	20.7	1 398	19.5	1 422	15.5	1 818	16.8	1 983	15.9
6. Valo ja lämpö	278	6.3	304	5.7	352	4.9	440	4.8	436	4.0	510	4.1
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset ..	208	4.7	250	4.6	334	4.7	542	5.9	643	6.0	710	5.7
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito ...	196	4.4	241	4.5	287	4.0	423	4.6	490	4.5	603	4.8
9. Liikenne	347	7.8	407	7.6	635	8.9	941	10.3	1 264	11.7	1 670	13.4
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	239	5.4	275	5.1	440	6.1	588	6.4	697	6.5	810	6.5
11. Muut tavarat ja palvelukset	45	1.0	41	0.8	84	1.2	133	1.5	147	1.4	224	1.8
Yhteensä	4 417	100.0	5 376	100.0	7 151	100.0	9 152	100.0	10 802	100.0	12 468	100.0

Kulutusmenot hyödykkeiden menojouston mukaan

1. Alijoustava kulutus (-0.69)	1 541	34.9	1 964	36.5	2 442	34.1	3 208	35.0	3 313	30.7	3 767	30.2
2. Neutraali kulutus (0.70-1.49)	2 441	55.3	2 968	55.2	4 032	56.4	4 938	54.0	6 157	57.0	6 901	55.4
3. Ylijoustava kulutus (1.50-)	435	9.8	444	8.3	677	9.5	1 006	11.0	1 332	12.3	1 800	14.4
Yhteensä	4 417	100.0	5 376	100.0	7 151	100.0	9 152	100.0	10 802	100.0	12 468	100.0

Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan

1. Kertakulutustavarat ...	2 408	54.5	2 990	55.6	3 757	52.5	4 902	53.6	5 530	51.2	6 066	48.6
2. Puolikestävät tavarat ..	479	10.8	553	10.3	936	13.1	1 207	13.2	1 521	14.1	1 777	14.3
3. Kestokulutustavarat ...	206	4.7	236	4.4	368	5.2	609	6.6	737	6.8	1 171	9.4
4. Palvelukset	1 324	30.0	1 597	29.7	2 090	29.2	2 434	26.6	3 014	27.9	3 454	27.7
Yhteensä	4 417	100.0	5 376	100.0	7 151	100.0	9 152	100.0	10 802	100.0	12 468	100.0

Ruokakunnan keskimääräinen henkilöluku	1.58	2.04	2.91	3.56	3.71	4.35
Kulutusmenot henkeä kohden, mk	2 796	2 635	2 457	2 571	2 912	2 866

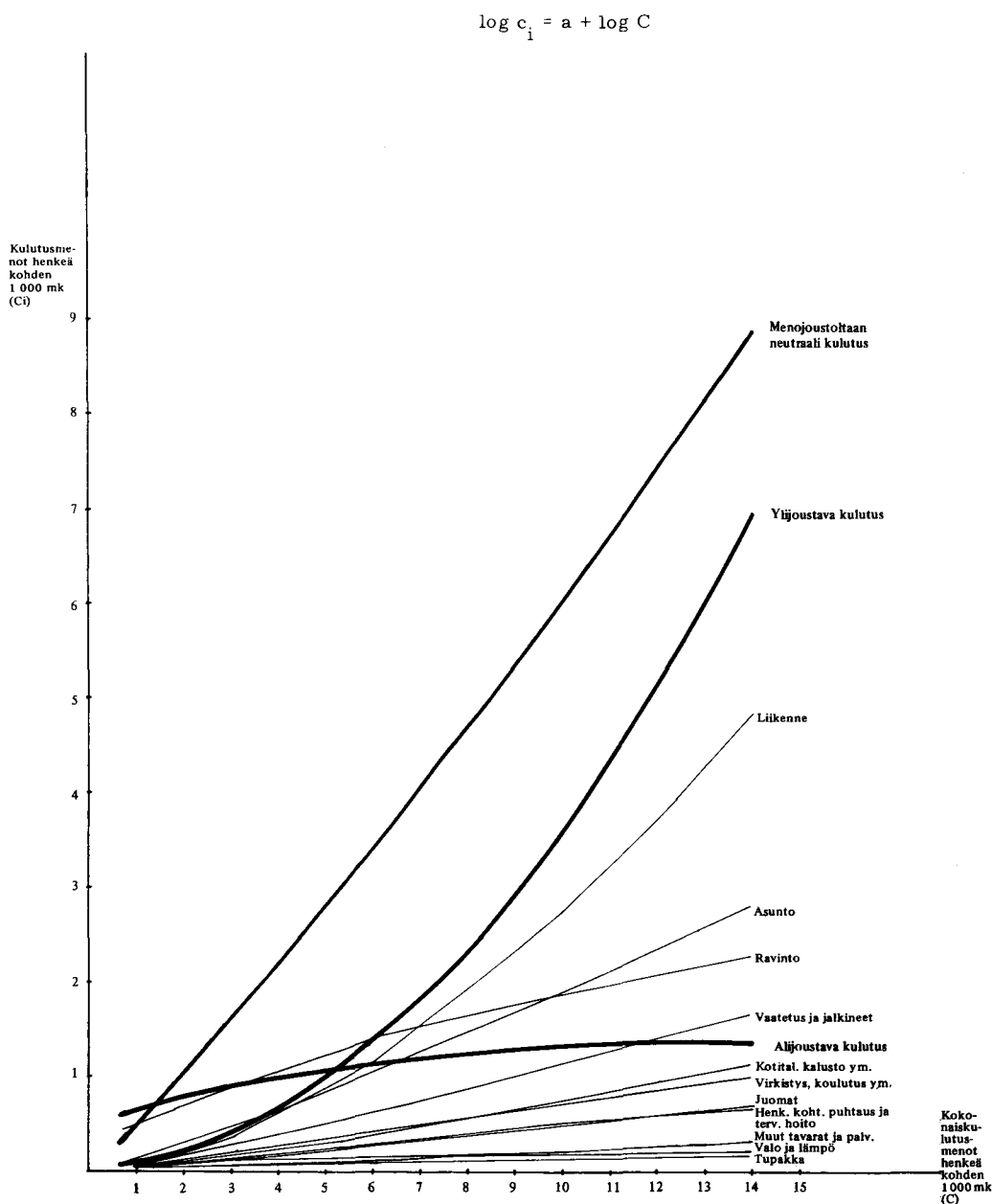
VII		VIII		IX		X		Yhteensä	
14 000- 17 999 mk		18 000- 23 999 mk		24 000- 29 999 mk		30 000 mk-			
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
4 137	28.1	4 667	24.9	5 373	23.7	6 249	20.3	3 245	29.2
737	5.0	813	4.3	1 046	4.6	1 196	3.9	534	4.8
303	2.1	336	1.8	365	1.6	453	1.5	248	2.2
1 473	10.0	2 021	10.8	2 375	10.5	3 160	10.3	1 079	9.7
2 415	16.4	2 893	15.4	3 497	15.5	4 380	14.3	1 837	16.5
493	3.3	525	2.8	570	2.5	676	2.2	422	3.8
885	6.0	1 118	6.0	1 629	7.2	2 344	7.6	662	5.9
611	4.1	781	4.2	730	3.2	1 181	3.8	472	4.2
2 439	16.5	3 883	20.7	4 939	21.8	8 212	26.7	1 717	15.4
1 033	7.0	1 417	7.5	1 649	7.3	2 165	7.1	745	6.7
220	1.5	306	1.6	479	2.1	696	2.3	173	1.6
14 746	100.0	18 760	100.0	22 652	100.0	30 712	100.0	11 134	100.0
3 823	25.9	4 090	21.8	4 150	18.3	4 980	16.2	3 052	27.4
8 142	55.2	10 269	54.7	12 607	55.7	16 034	52.2	6 132	55.1
2 781	18.9	4 401	23.5	5 895	26.0	9 698	31.6	1 950	17.5
14 746	100.0	18 760	100.0	22 652	100.0	30 712	100.0	11 134	100.0
6 700	45.4	7 723	41.2	8 947	39.5	10 583	34.5	5 230	47.0
2 315	15.7	3 293	17.5	4 220	18.6	5 469	17.8	1 689	15.1
1 601	10.9	2 574	13.7	3 280	14.5	5 969	19.4	1 101	9.9
4 130	28.0	5 170	27.6	6 205	27.4	8 691	28.3	3 114	28.0
14 746	100.0	18 760	100.0	22 652	100.0	30 712	100.0	11 134	100.0
4.21		4.62		4.39		4.80		3.35	
3 503		4 061		5 160		6 398		3 324	

Tulovaikutusta vaimentaa näissä ruokakuntakohtaisissa tauluissa se, että ruokakunnan keskikoko on ylemmissä tuloryhmissä huomattavasti suurempi kuin alemmissä tuloryhmissä. Alimman tuloryhmän keskimääräinen henkilöluku 1.58 viittaa yhden hengen talouksien huomattavaan osuuteen. Ylimmässä tuloryhmässä keskimääräinen henkilöluku on niin korkea kuin 4.80. Kun kulutusmenot ovat ruokakuntaa kohden ylimmässä tuloryhmässä lähes 7-kertaiset alimpaan tuloryhmään verrattuna, ovat ne henkeä kohden laskettuna vain n. 2.3-kertaiset. Henkeä kohden laskien eivät neljän alimman tuloryhmän kulutusmenot eroa paljoa toisistaan ja samoin ovat erot kulutusrakenteissa vähäiset, mikä viittaa kulutustason samanlaisuuteen. Esim. taulukosta 21 c voidaan havaita, että alijoustavan kulutuksen osuus alle 4 000 mk:n tulotasolla on 34.9 % ja tuloryhmässä 8 000-9 999 mk vielä suunnilleen sama eli 35.0 %.

Tulovaikutus alkaa ruokakuntakohtaisessa tarkastelussa näkyä vasta tämän jälkeen välttämättömyysluontoisen kulutuksen suhteellisen osuuden supistumisena. Menojoustoltaan neutraalien hyödykkeiden osuus pysyy suunnilleen samana läpi koko tuloasteikon. Sen sijaan korkeajoustoisten hyödykkeiden kulutusmeno-osuus nousee nopeasti tuloasteikon yläpäässä. Pääryhmätasolla näistä menoeristä ovat tyypillisimpiä liikennemenot.

Jos pyrimme eliminoimaan ruokakunnan koon vaikutusta käyttämällä henkeä kohden laskettuja tulo- ja kulutusmeno muuttujia, näkyy tulovaikutus huomattavasti selvempänä. Esim. aineistossa, josta oheisen piirroksen 5 Engelin käyrät on määrätty, alijoustavan kulutuksen %-osuus laskee melko tasaisesti alimman menoryhmän 56.3 %:sta ylimmän menoryhmän 8.9 %:iin. Selittäjänä käytetyt henkeä kohden lasketut kulutusmenot vaihtelivat vastaavasti välillä 860-13 389 mk.

Piirros 5. Eräiden kulutusmenoryhmien Engelin käyriä

Tutkimusaineistosta suoritettujen regressioanalyysien keskeisenä tavoitteena oli tulojoustojen määrittäminen ja näiden avulla tapahtuva kulutuskäyttäytymisen yleiskuvaus. Yleisempiin ennustemalleihin, joissa olisi samalla otettu huomioon myös muita kulutukseen vaikuttavia tekijöitä, ei pyritty.

Osaksi kustannussyistä osaksi satunnaisvaihtelujen eliminoimiseksi suoritettiin laskelmat luokittelusta aineistosta, jota pyrittiin homogenisoimaan niin, että tulovaikutus näkyisi mahdollisimman puhtaana. Ruokakunnan koon vaihteluiden eliminoimiseksi suoritettiin laskelmat joko henkeä kohden tai erikseen kunkin perhetyypin osalta. Lisäksi homogenisoitiin aineistoa väestöryhmittäin tarkastelemalla tärkeimpiä sosio-ekonomisia ryhmiä erikseen.

Analyysit suoritettiin kaikkiaan 130 kulutusmenoryhmästä. Ryhmiä muodostettaessa pyrittiin mahdollisimman hyvään peittävyteen kulutusmenojen pääryhmätason lisäksi myös kolmi-numeroisella väliryhmätasolla. Pienimpiä väliryhmiä kuitenkin yhdistettiin jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi karsittiin nimikkeistöä julkaisuvaiheessa jättämällä pois eräitä pieniä kulutusmenoryhmiä, joissa selitysaste jäi heikoksi. Taulukossa 26 (s.83), jossa saadut joustoarviot on esitetty, on kulutusnimikkeitä 96. Lähinnä hyödykkeiden käyttötarkoituksen mukaan laadittu kulutusnimikkeistö johtaa usein jo väliryhmätasolla ryhmiin, jotka sellaisenaan ovat kuluttajan valintojen kannalta melko luonnollisia vaihtoehtoja. Tulojoustoltaan erilaiset, yksittäiset tuotteet voivat tällöin kuitenkin joutua samaan ryhmään. Koska monet väestöryhmien väliset käyttäytymiserot tulevat esiin vasta tarkasteltaessa saman hyödykeryhmän erilaatuisia ja erihintaisia tuotteita, on analyysiin otettu mukaan joukko viisinumeroisen tason nimikkeitä, pääasiassa tärkeimpiä ravintoaineita.

Joustoarvioiden käyttö esim. kulutusennusteissa edellyttäisi sovellettujen mallien tarkempaa tutkimusta kunkin hyödykeryhmän kohdalla ja tulosten testausta sekä vertailua muihin lähteisiin, esim. aikasarja-aineistoista laskettuihin tulojoustoihin. Yleisraportin puitteissa ei tämäläpaiseen tarkasteluun ole ollut paljon mahdollisuuksia.

Ensin suoritettiin alustavia laskelmia erilaisilla funktioilla, joiden selityskykyä arvioitiin mm. yhteiskorrelaatioker-toimen arvon perusteella. Käytetyt mallit ja niiden tuloksena saadut yhteiskorrelaatiokertoimet käyvät ilmi taulukosta 22.

Useimmissa tapauksissa antaa kaksoislogaritminen funktio parhaan selityksen. Varsin monen pääryhmän (1, 4, 5, 6 ja 7) kohdalla lineaarisella mallilla saadaan kuitenkin likimain samanlainen tai hieman parempi selitys.

Mallin ja aineiston yhteensopivuutta testattiin myös jäännöstermin autokorreloituneisuutta mittaavan d-testin avulla, jossa otetaan huomioon sekä poikkeaman suunta että suuruus. Poikkileikkausaineistossa jäännöstermin autokorreloituneisuutta voi aiheuttaa väärä funktiomuoto. Testimuuttuja d:n arvoa verrataan taulukoituihin merkitsevyysrajoihin d_L ja d_U .¹⁾ Jos jäännöstermi on positiivisesti autokorreloitunut, jää d-arvo pieneksi, mikä viittaa liian harvoihin jäännöstermin etumerkin muutoksiin ja siihen, että funktio poikkeaa systemaattisesti havaintoarvoista ainakin jossakin vaihtelualueen osassa. d-arvo on merkitsevä, jos se jää pienemmäksi kuin d_L , ei-merkitsevä, jos $d > d_U$. Jos taas $d_L \leq d \leq d_U$, ei testin perusteella voida tehdä mitään johtopäätöksiä. Seuraava testaus (taulukko 23) on rajoitettu positiivisen autokorreloituneisuuden toteamiseen. Negatiivisen autokorrelaation testaamista ei ole katsottu tässä yhteydessä - kuten ei yleensääkään ekonometrisessä tutkimuksessa - relevantiksi.

1) Durbin J. and Watson G.S. "Testing for Serial Correlation in Least Squares Regression", II, Biometrika 1951: 1-2, s. 159-162, 173-175, $d = \frac{\sum (z_k - z_{k-1})^2}{\sum z_k^2}$, jossa $z_k = y_k - f(x_k)$

d_L = alempi merkitsevyysraja

d_U = ylempi merkitsevyysraja

Taulukko 22. Yhteiskorrelaatiokertoimen arvot eri funktioilla kulutusmenopääryhmittäin.

Menoryhmä	Lineaarinen $c_i = a+bY$	Puolilog. $c_i = a+b\log Y$	Kaksoislog. $\log c_i = a+b\log Y$	Inverssi $c_i = a - \frac{b}{Y}$
1. Ravinto ja juomat	0 .986	0 .947	0 .987	0 .755
2. Tupakka	0 .538	0 .715	0 .781	0 .683
3. Vaatetus ja jalkineet	0 .974	0 .897	0 .977	0 .691
4. Asunto.....	0 .992	0 .912	0 .991	0 .686
5. Valo ja lämpö	0 .874	0 .813	0 .844	0 .620
6. Kotitalouskalusto, -tarvik- keet ja -palvelukset.....	0 .967	0 .897	0 .981	0 .684
7. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito.....	0 .989	0 .914	0 .981	0 .694
8. Liikenne	0 .955	0 .883	0 .978	0 .663
9. Virkistys, huvittelu ja kou- lutus	0 .965	0 .963	0 .990	0 .788
10. Muut tavarat ja palvelukset	0 .921	0 .827	0 .961	0 .605

c_i = kulutusmenot hyödykeryhmän i hyödykkeisiin henkeä kohden
 Y = ruokakunnan käytettävissä olevat tulot henkeä kohden

Taulukko 23. Regressiokäyristä laskettujen poikkeamien d -arvot kulutusmenopääryhmittäin eri funktioita käytettäessä

Kulutusmenoerä	d			
	1	2	3	4
	Lineaarinen $c_i = a+b Y$	Puolilog. $c_i = a+b \log Y$	Kaksoislog. $\log c_i = a+b \log Y$	Inverssi $c_i = a - \frac{b}{Y}$
1. Ravinto ja juomat	2.14	0.51	1.08	0.26
2. Tupakka	1.74	2.17	1.84	1.86
3. Vaatetus ja jalkineet	2.39	0.92	1.95	0.57
4. Asunto.....	1.85	0.53	1.26	0.44
5. Valo ja lämpö	3.27	2.53	2.65	2.61
6. Kotitalouskalusto, -tarvik- keet ja -palvelukset	2.91	1.31	2.71	0.70
7. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito.....	1.53	0.69	1.18	0.46
8. Liikenne	2.95	0.97	2.36	0.50
9. Virkistys, huvittelu ja kou- lutus	1.15	0.84	1.63	0.41
10. Muut tavarat ja palvelukset	3.12	1.97	2.36	1.20
Kulutusmenot yhteensä	0.58	0.31	0.88	0.30

Kun havaintojen määrä on 15 ja riippumattomia muuttujia 1, saadaan Durbinin ja Watsonin esittämien taulukoiden perusteella eri riskitasoille seuraavat ala- ja ylärajat.

Riskitaso	d_L	d_U
5 %	1.08	1.36
2.5 %	0.95	1.23
1 %	0.81	1.07

Puolilogaritmista ja inverssifunktiota käytettäessä useimmat d-arvot jäävät 5 %:n riskitason alapuolelle ja positiivinen auto-korrelaatio on siis ilmeinen. Lineaarisen ja kaksoislogaritmisen funktion kohdalla ei esiinny merkitseviä d-arvoja lukuunottamatta ryhmää "Kulutusmenot yhteensä". Lisäksi voidaan panna merkille, että d-arvot ovat yleensä hieman korkeampia lineaarista kuin kaksoislogaritmista funktiota käytettäessä.

Edellä selostettujen kokeilujen pohjalta katsottiin kaksoislogaritminen funktio ($\log c_i = a + b \log Y$) sopivimmaksi jatkotarkasteluihin. Tätä funktiota käytettäessä ilmaisee parametri b suoraan tulo- tai menojouston. Parametriensa suhteen epälineaarisia funktioita, jotka kulusteorian kannalta ja riippumattoman muuttujan suuren vaihteluvälin huomioon ottaen olisivat ehkä olleet paremmin perusteltuja kuin esim. kaksoislogaritminen funktio, ei ollut mahdollista käyttää niiden suuri-
töisyyden ja suurempien ATK-kustannusten takia.

Aikaisemmin suoritettu tuloyhtälövertailu osoitti keskimääräisten käytettävissä olevien tulojen jääneen etenkin maanviljelijöillä todellisia pienemmiksi. Samoin voitiin havaita virheen kasautuvan tuloasteikon alaosaan. Tästä syystä suoritettiin ennen varsinaista analyysia kokeiluja käyttäen riippumattomana muuttujana käytettävissä olevien tulojen ohella kokonaiskulutusmenoja. Seuraavan taulukon kaksi ensimmäistä tarkastelua perustuvat henkeä kohden laskettuihin lukuihin. Ensimmäisessä on selittäjänä käytetty henkeä kohden laskettuja kulutusmenoja, toisessa henkeä kohden laskettuja käytettävissä olevia tuloja. Kolmas analyysi on suoritettu ruokakuntakohtaisista luvuista käyttäen selittäjänä käytettävissä olevia tuloja. Estimaattien keskivirheet on merkitty alapuolelle sulkeisiin.

Taulukko 24. Erilaisilla selittävillä muuttujilla saatujen joustoarvojen ja yhteiskorrelaatiokertoimien vertailua kulutusmenopääryhmittäin (kaksoislogaritminen funktio)

Kulutusmenoryhmä	Tuloselittäjä					
	Kulutusmenot henkeä kohden (15 tuloryhmää)		Käytettävissä olevat tulot henkeä kohden (15 tuloryhmää)		Käytettävissä olevat tulot ruokakuntaa kohden (9 tuloryhmää)	
	b	R	b	R	b	R
1. Ravinto ja juomat	0.64 (0.02)	0.995	0.45 (0.02)	0.987	0.57 (0.04)	0.980
2. Tupakka	0.55 (0.07)	0.906	0.40 (0.08)	0.781	0.45 (0.05)	0.948
3. Vaatetus ja jalkineet	1.17 (0.04)	0.991	0.68 (0.04)	0.977	0.95 (0.05)	0.987
4. Asunto	1.17 (0.04)	0.993	0.99 (0.04)	0.991	0.67 (0.03)	0.990
5. Valo ja lämpö	0.31 (0.05)	0.871	0.19 (0.03)	0.844	0.35 (0.03)	0.962
6. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	1.27 (0.03)	0.996	0.86 (0.05)	0.981	1.04 (0.04)	0.993
7. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	1.10 (0.04)	0.990	0.74 (0.04)	0.981	0.71 (0.06)	0.971
8. Liikenne	1.71 (0.05)	0.994	1.00 (0.06)	0.978	1.45 (0.06)	0.993
9. Virkistys, huvittelu ja koulutus .	1.06 (0.05)	0.986	0.82 (0.03)	0.990	0.96 (0.06)	0.986
10. Muut tavarat ja palvelukset	1.31 (0.09)	0.971	1.00 (0.08)	0.961	1.25 (0.09)	0.981
Kulutusmenot yhteensä	-	-	0.70 (0.03)	0.989	0.82 (0.02)	0.996

Kun selittävänä muuttujana käytetään henkeä kohden laskettuja kokonaiskulutusmenoja vastaavasti laskettujen tulojen sijasta, ovat joustojen arvot (b) kautta linjan suuremmat. Selvemmin tämä on havaittavissa pääryhmissä 3 ja 8 ("Vaatus ja jalkineet" sekä "Liikenne"). Ero on todellisuudessakin samansuuntainen, mutta tässä tulojen mittauksessa sattuneiden epätarkkuuksien johdosta liian voimakas. Toisaalta liikennemenojen menojoustoestimaattia nostaa se, että suurten kestotavaroiden (tässä tapauksessa autojen) ostot vaikuttavat suhteellisen voimakkaasti selittäjänä käytettyihin kokonaiskulutusmenoihin. Yhteiskorrelaatiokerrointen voidaan havaita olevan kautta linjan korkeampia käytettäessä kulutusmenoja selittäjänä.

Taulukon toisen ja kolmannen analyysin vertailu osoittaa, että ruokakuntakohtaisista luvuista lasketut joustoarviot ovat yleensä korkeampia kuin henkeä kohden lasketuista luvuista saadut. Tämä johtuu pääasiassa siitä aikaisemmin mainitusta seikasta, että ruokakunnan koko korreloi käytettävissä olevien tulojen kanssa. Jos ruokunnan koon vaihtelu eliminoidaan per capita-muunnoksella, tulovaikutus näkyy lievempänä (pienemmät joustoarvot). Poikkeuksena ovat kuitenkin asuntomenot ja jossain määrin myös terveys- ja puhtausmenot, joiden per capita-aineistosta lasketut joustot ovat ruokakuntakohtaisia korkeammat. Tulos selittyy aineiston epähomogeenisuudesta. Maanviljelijöillä ovat asuntomenot selvästi pienemmät kuin muilla väestöryhmillä ja kun per capita-muunnos siirtää heitä melko voimakkaasti tuloasteikolla (normaalia suuremmat ruokakunnat), vaikuttaa se havaitulla tavalla joustoarvioihin. Jos asuntomenojen joustot lasketaan väestöryhmittäin, päädytään lähellä yhtä oleviin arvoihin kaikissa väestöryhmissä (vrt. taulukko 26, s.83). Vastaavan ilmiön ovat terveys- ja puhtausmenojen kohdalla voineet aiheuttaa esim. vanhustaloudet, joilla nämä menot ovat suhteellisen suuret. Per capita-muunnos vaikuttaa melko voimakkaasti tämänkin ryhmän suhteelliseen asemaan tuloasteikolla, koska vanhustalouksien keskikoko on huomattavasti pienempi kuin muiden talouksien.

Edellä selostettujen kokeilujen jälkeen, jotka siis koskivat funktion muotoa, selittävää muuttujaa ja ruokakunnan koon vaikutuksen eliminointia, suoritettiin lopulliset laskelmat henkeä kohden laskettujen kokonaiskulutusmenojen mukaan luokitellusta aineistosta (kaikki väestöryhmät käsittävässä aineistossa 15 menoluokkaa) painottamatta menoluokkia näytteen tai perusjoukon ruokakuntamäärillä. Luokitellun aineiston painottamaton kulutusmenokeskiarvo (5 055 mk henkeä kohden) on tuntuvasti korkeampi kuin suoraan perusaineistosta laskettu painotettu keskiarvo (3 320mk). Laskelmissa on käytetty kaksoislogaritmista funktiota, josta saadaan vakiojousto. Mallin jäykkyyttä on yritetty jossain määrin poistaa laskemalla johtajien ja toimihenkilöiden ryhmästä erikseen joustot kahdesta menoluokasta.

Väestöryhmittäistä epähomogeenisuutta on pyritty poistamaan myös siten, että laskelmat on suoritettu tärkeimpien sosio-ekonomisten ryhmien osalta erikseen. Menoluokkia on aineiston niukkuuden takia jouduttu jonkin verran yhdistämään.¹⁾ Näidenkin laskelmien tulokset on esitetty taulukossa 26 (s.83).

Mallin ja aineiston yhteensopivuutta on tutkittu vain koko aineiston osalta ja tällöinkin vain kulutusmenopääryhmittäin. Piirroksessa 6 esitetyistä d-testeistä ja selitysvirheitä kuvaavista käyristä voidaan havaita, että etenkin liikennemenojen kohdalla olisi ilmeisesti ollut paikallaan käyttää vakiojoustoisen mallin sijasta jotakin epälineaarista funktiota. Selitysvirheiden d-arvo (0.96) jää selvästi 5 %:n merkitsevyysrajan (1.08) alapuolelle. Samantapaisia piirteitä, joskin lievempinä, voidaan havaita myös ravinnon ja juomien sekä asuntomenojen kohdalla.

Kulutusmenopääryhmissä saatiin pienimmät menojoustot valo- ja lämpö- sekä tupakka- ja ravintomenoille. Korkeajoustoisin ja siten eniten ylellisyysmenojen luonteinen pääryhmä on "Liikenne". Tosin liikennemenoistakin on yli neljännes menojoustoltaan neutraaleja tai alijoustavia eriä, kuten taulukosta 25 voidaan havaita. Melko epäyhtenäisiä ovat tässä suhteessa myös kestävyysluokituksen mukaiset ryhmät.

1) Menoluokkia eri analyyseissa:

Maanviljelijät 11

Johtajat ja toimihenkilöt 14

Työntekijät 12

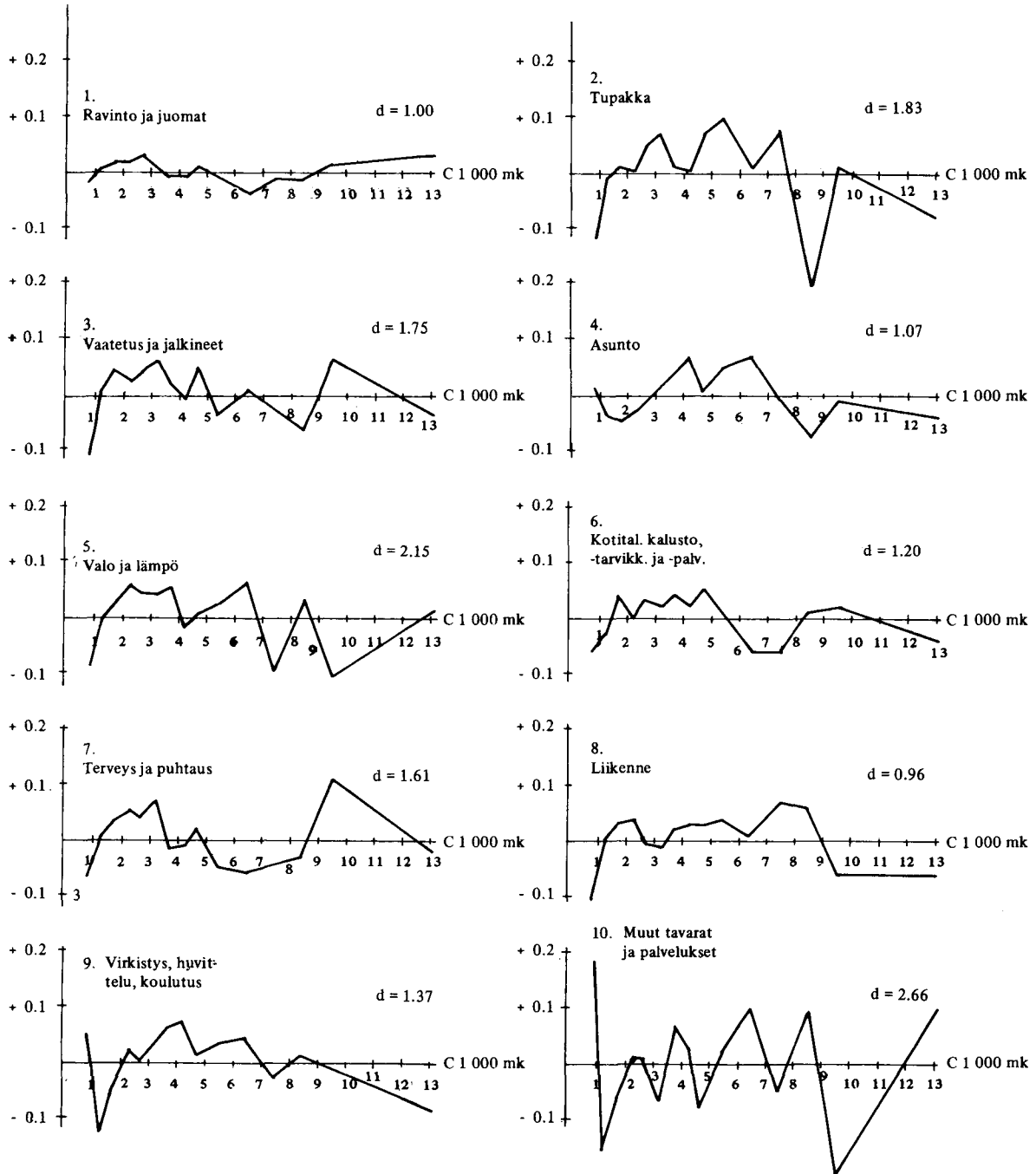
Koko aineisto 15

Piirros 6. Selitysvirheet kulutusmenopääryhmittäin

$$\log c = a + b \log c$$

c_i = kulutusmenot pääryhmässä i henkeä kohti

c = kokonaiskulutusmenot henkeä kohti

d - testi		d_l	d_u
riskitaso			
5	%	1.08	1.36
2,5	%	0.95	1.23
1	%	0.81	1.07

Taulukko 25. Menojoustop mukaisen ryhmituksen suhde perusryhmitykseen ja kestävyysluokitukseen.
(prosenttijakautumia)

Pääryhmä	Menojousto			
	Alijoustava (-0.69)	Neutraali (0.70-1.49)	Ylijoustava (1.50-)	Yhteensä
0. Ravinto	62.5	29.2	8.3	100.0
1. Juomat	48.7	13.0	38.3	100.0
2. Tupakka	100.0	-	-	100.0
3. Vaatetus ja jalkineet	-	100.0	-	100.0
4. Asunto	-	100.0	-	100.0
5. Valo ja lämpö	53.5	46.5	-	100.0
6. Kotitalouskalusto, -tarvik- keet ja -palvelukset	-	82.6	17.4	100.0
7. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	-	82.8	17.2	100.0
8. Liikenne	4.9	23.6	71.5	100.0
9. Virkistys, huvittelu ja kou- lutus	-	92.9	7.1	100.0
10. Muut tavarat ja palvelukset.	-	100.0	-	100.0
Kulutusmenot yhteensä	25.6	56.9	17.5	100.0
<u>Kestävyysluokitus</u>				
1. Kertakulutustavarat	56.7	29.3	14.0	100.0
2. Puolikestävät tavarat	1.7	85.9	12.4	100.0
3. Kestokulutustavarat	5.0	36.1	58.9	100.0
4. Palvelukset	-	88.4	11.6	100.0

Koska jakautumiin vaikuttaa paljon se, miten yksityiskohtaista hyödykeryhmitystä menojoustoja määrättäessä käytetään, voidaan saatuja prosenttiosuuksia pitää vain yleissuuntaa osoittavina. Laskelmat on suoritettu ravintomenoja lukuunottamatta pääasiassa väliryhmän tarkkuudella. Tupakka- ja asuntomenoja ei kuitenkaan ole eritelty alaryhmittäin, joten niiden kohdalla ei hajontaa voi esiintyäkään. Ravintomenoista otettiin mukaan myös joukko viisinumeroisen tason perusnimikkeitä.

Taulukon menojoustorajat ovat samoja, joita on käytetty eräissä aikaisemmin esitetyissä kulutusmenotauluissa. Vertailukelpoisuuden vuoksi on tätä samaa koko aineistoon perustuvaa yleisryhmitystä käytetty eri väestöryhmiä tarkasteittaessa kiinnittämättä huomiota osaryhmien sisäisiin menojousteihin.

Taulukosta 26 voidaan havaita, että ravintomenojen väliryhmätason nimikkeistä palveluluontoinen "Ravintola-ateriat" poikkeaa menojoustopltaan muista väliryhmistä ($e = 1.60$), joista vain "Juurikasvit ja vihannekset" ($e = 1.02$) ylittää joustoarvon 1 yläpuolelle.

Neli- ja viisinumeroisella tasolla havaitaan ravintomenoryhmien joustoissa jo huomattavaa vaihtelua. Useimmiten ne liittyvät tuotteiden hinta- ja laatueroihin. Seuraavassa eräitä esimerkkejä lihatuotteiden ryhmästä:

Naudanliha	e
- halvempi laatuluokka ("soppaliha")	0.18
- kalliimpi laatuluokka ("paistiliha")	0.95
Jauheliha	
- tavallinen jauheliha	0.39
- paistijauheliha	1.18
Leikkelemakkarat	
- halvemmat (lauantai-, berliini- ja teemakkara)	0.38
- kalliimmat (pekoni-, kieli- jms.)	1.23

Samantapainen vaihtelu havaitaan myös raaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden välillä; näistä viljatuotteet on ehkä selvän esimerkki:

jauhot ja ryynit	-0.36
ruokaleipä	0.48
kahvileipä	1.02

Vastaavasti voidaan panna merkille, että esim. lihaainesvalmisteiden menojousto (1.30) on huomattavasti liharyhmän keskimääräistä joustoa (0.67) korkeampi.

Juomamenot näyttäisivät kokonaisuudessaan kasvavan suunnilleen kokonaiskulutusmenojen kanssa samassa suhteessa ($e = 1.03$). Suurin yksittäinen alaryhmä on välttämättömyyshyödykkeen luonteinen "Kahvi" ($e = 0.47$), jonka osuus kaikista juomamenoista on tässä aineistossa n. 50%. Joustoltaan poikkeava erä on "Alkoholijuomat" ($e = 1.94$). Tulokseen on mitausvirheiden vuoksi kuitenkin suhtauduttava varauksin.

Vaatus- ja jalkineiden eivät näyttäisi vaihtelevan väliryhmittäin tarkasteltuna kovinkaan paljon. Menojousto on useimmissa tapauksissa yli yhden (koko pääryhmä 1.17). Samaa luokkaa on myös asunomien menojousto (1.17). Seuraava pääryhmä "Lämpö ja valo" on sen sijaan hyvin jäykkä kokonaiskulutusmenojen muutoksille: joustoksi saatiin vain 0.31.

Pääryhmään "Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset" kuuluu sekä kesto- että kertakulutustavaroita, lisäksi myös palveluluonteisia eriä. Menojousto ei vaihtelee kovinkaan selvästi hyödykkeiden kestävyden mukaan. Esim. kotitalouskoneille ja kotitalouden kertakulutustavaroille saatiin jokseenkin sama joustokerroin (kotitalouskoneet 0.80, kotitalouden kertakulutustavarat 0.81). Selityksenä kotitalouskoneiden suhteellisen matalaan joustoarvoon on ilmeisesti tavallisimpien kotitalouskoneiden omistuksessa saavutettu melko korkea saturaatioaste (vrt. s. 130). Korkein menojousto on tässäkin pääryhmässä palveluluonteisella alaryhmällä "Kotitalouden apuövoima" (2.37).

Menot henkilökohtaiseen puhtauteen ja terveydenhoitoon koostuvat joustoltaan varsin erilaisista menoryhmistä. Terveydenhoitomenot ovat suhteellisen neutraaleja kokonaiskulutusmenojen muutoksille ($e = 0.97$), kun taas ryhmän "Henkilökohtainen puhtaus" menojousto on jo 1.38. Erityisesti tähän ryhmään kuuluvilla palveluksilla on melko selvä yleisyyskultuksen leima (parturi-, kampaamo- yms. menojen jousto = 1.59).

Liikennemenojen pääryhmässä korottavat autojen hankinnat keinotekoisesti paitsi omaa menojoustoaan (3.27) myös koko pääryhmän kulutusmenojousto (1.71). Hyvin korkea joustokerroin saatiin myös ulkomaanmatkoille (2.42), sen sijaan kotimaan matkamenot, joihin sisältyvät myös työmatkat, eivät nouse paljoakaan kokonaiskulutusmenoja nopeammin ($e = 1.20$).

Pääryhmä "Virkistys, huvittelu ja koulutus" on yleisjoustoltaan suurin piirtein neutraali ($e = 1.06$). Samaa luokkaa on myös ryhmään kuuluvien kestokulutustavaroiden, radion, television yms. jousto (0.94). Lukuharrastuksen piiriin kuuluvissa erissä voidaan todeta melko suurta vaihtelua. Kirjallisuuden menojuostoksi saatiin 2.01, kun taas aikakauslehtien (0.92) ja sanomalehtien (0.74) ostoon käytetty rahamäärä ei näyttäisi läheskään yhtä voimakkaasti seuraavan kokonaiskulutusmenojen muutoksia.

Taulukossa 26 on menojuostot esitetty erikseen maanviljelijöiden, johtajien ja toimihenkilöiden sekä työntekijöiden osalta (lukuunottamatta maataloustyöntekijöitä). Lisäksi on toimihenkilöryhmästä laskettu erikseen joustot tuloasteikon ala- ja yläosasta. Toimihenkilöryhmä on sopiva tulotason vaikutuksen tutkimiseen paitsi aineiston homogeenisuuden kannalta myös sikäli, että tuloasteikon laaja vaihteluväli antaa paremmat mahdollisuudet osa-aineistojen muodostamiseen kuin esim. maanviljelijöillä ja työntekijöillä.¹⁾

Kulutusmenojen pääryhmätasolla voidaan selviä eroja väestöryhmien välillä havaita lähinnä vain korkeaoustoisimmissa pääryhmissä "Liikenne" ja "Muut tavarat ja palvelukset". Esim. liikennemenojen joustoksi saadaan johtajilla ja toimihenkilöillä 1.68, työntekijöillä 1.83 ja maanviljelijöillä 2.06. Erot selittyvät ryhmien keskimääräisissä kulutusmenoissa olevista eroista (C:n arvo johtajilla ja toimihenkilöillä 5 420 mk, työntekijöillä 4 390 mk ja maanviljelijöillä 3 030 mk). Lisäksi voidaan havaita, että lämpö- ja valomenojen jousto on maanviljelijöillä hieman korkeampi kuin muilla väestöryhmillä. Tämä taas johtuu alaryhmästä "Kiinteät polttoaineet", jonka menojousto on maanviljelijöillä selvästi korkeampi kuin muilla väestöryhmillä.

Muiden kulutusmenopääryhmien kohdalla erot ovat pieniä, mikä on odotettavissakin, kun otetaan huomioon useimpien pääryhmien sisältämä laaja hyödykevalikoima. Todettakoon myös, että eroja ei synny esim. asunomenoissa, vaikka asunotokannan rakenne on maanviljelijöillä aivan erilainen kuin muilla väestöryhmillä.

Väliryhmätason ja sitä suppeampien menoryhmien joustot voivat vaihdella huomattavastikin väestöryhmittäin. Työntekijöiden ja toimihenkilöiden väliset erot johtuvat useimmiten siitä, että kokonaiskulutusmenojen vaihteluväliä on jouduttu työntekijöillä supistamaan asteikon yläpäässä tapausten vähälukuisuuden vuoksi.

1) Toimihenkilöryhmän yleisjoustot on laskettu 14 menoryhmää käsittävästä aineistosta. Alemman menoluokan joustot on laskettu menoryhmistä 1-8 ja ylempään ryhmistä 7-14. Seitsemäs ja kahdeksas ryhmä ovat siis mukana kummassakin analyysissä. Henkeä kohden lasketut kulutusmenot vaihtelevat alemmassa menoluokassa välillä 1 395-4 749 mk ja ylempässä välillä 4 264-13 982 mk. Keskimääräiset kulutusmenot henkeä kohden ovat alemmassa menoluokassa 3 030 mk ja ylempässä 7 580 mk.

Maanviljelijöiden kohdalla havaitaan sen sijaan poikkeamia, jotka viittaavat erilaisiin kulutustottumuksiin ja -mahdollisuuksiin. Poikkeavia tuloksia syntyi varsinkin sellaisten tuotteiden kohdalla, joista huomattava osa saadaan omasta yritystoiminnasta. Näitä eroja on pyritty havainnollistamaan piirroksilla 7 ja 8. Piirroksessa 7 on ensiksi tarkasteltu sellaisia hyödykkeitä, joiden kulutuksessa omien tuotteiden osuus on korkea (ryhmät 1-5).

Runsaasti omia tuotteita sisältävien hyödykkeiden kulutustaso on yleensä maanviljelijöillä korkeampi kuin muilla väestöryhmillä (ainoa poikkeus piirroksessa ovat juurikasvit ja vihannekset). Tämä voi vaikuttaa koko aineistosta laskettuun menojoukseen. Esim. perunoiden kohdalla on selvästi havaittavissa, että eri väestöryhmien menojoukset ovat suunnilleen samansuuruisia, mutta viljelijäväestön huomattavasti suurempi perunan kulutus vaikuttaa alentavasti koko aineistosta laskettuun menojoukseen. Yleishuomiona voidaan panna merkille, että useimpien tämääntapaisten maataloustuotteiden menojoukset ovat maanviljelijöillä muita väestöryhmiä korkeampia. Vastaava piirre havaitaan myös esim. kiinteiden polttoainneiden menojoukstoissa, joihin maanviljelijöiden osalta vaikuttavat omasta metsätaloudesta saadut polttopuut.

Piirroksen 7 kaksi viimeistä ryhmää (6. Tomaatti ja kurkku, 7. Lihainekset) ovat esimerkkejä sellaisista ravintoryhmän hyödykkeistä, joiden kulutustaso maanviljelijöillä on muihin väestöryhmiin verrattuna poikkeuksellisen pieni. Tomaatin ja kurkun kohdalla menojoukset ovat maanviljelijöillä hyvin korkea, kuten uudella tuotteella yleensä; eineksien kohdalla joukset sen sijaan ei sanottavasti poikkea muiden väestöryhmien vastaavista arvoista.

Piirroksessa 8 on esitetty Engelin käyriä eräistä palveluluonteisista menoeristä. Ravintola-ateriat ja parturi- ja kamppaamomaksut ovat suhteellisen korkeaajoustoisia menoeriä. Näiden palvelusten kulutusmahdollisuudet ovat maanviljelijöillä heikommat kuin muilla väestöryhmillä. Kulutustasossa voidaan todeta selvä ero, mutta menojoukstoissa sen sijaan ei. Kaksi viimeistä kuviota liittyvät kotimaan ja ulkomaan matkoihin. Kotimaan matkojen (mukana myös työmatkat) menojoukset ovat pienet eivätkä väestöryhmät eroa kulutustasoltaankaan kovin selvästi. Sen sijaan ulkomaanmatkameno on maanviljelijöiden osalta sikäli poikkeuksellinen erä, että muita väestöryhmiä alemmalla kulutustasoon liittyy normaalia pienempi menojoukset. Ulkomaanmatkoja ei siis tehdä, vaikka siihen tulojen puolesta olisi mahdollisuuksiakin. Luultavasti tässä kuvastuu maanviljelijöiden muita väestöryhmiä suurempi työsidonnaisuus.

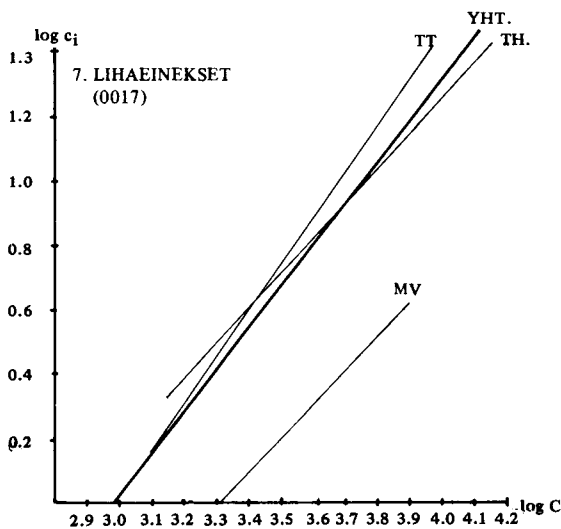
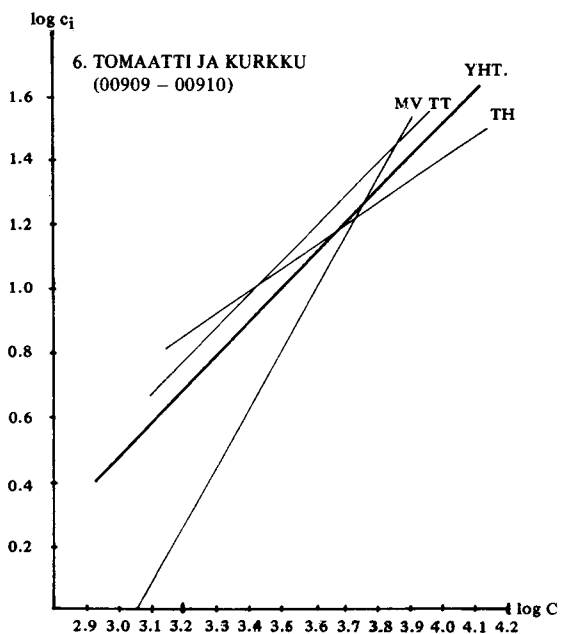
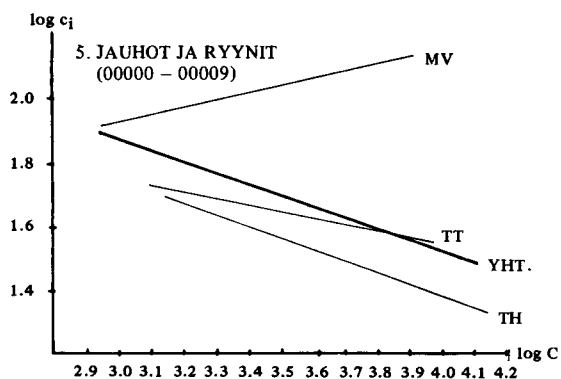
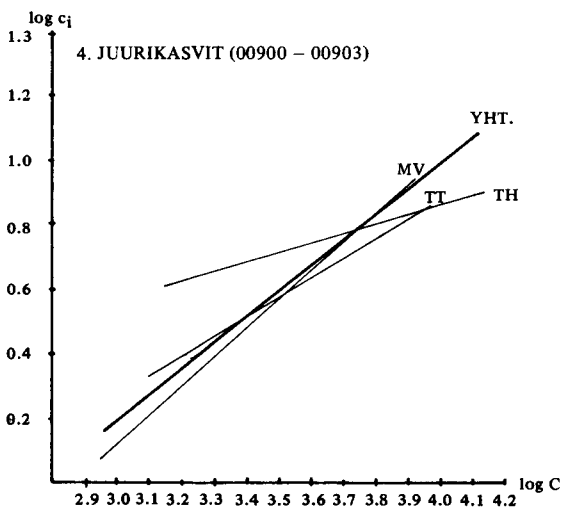
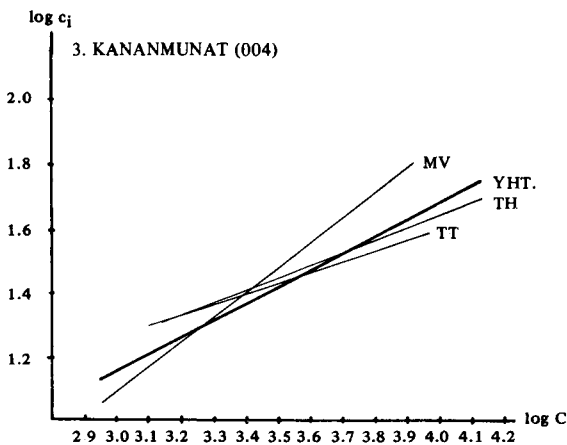
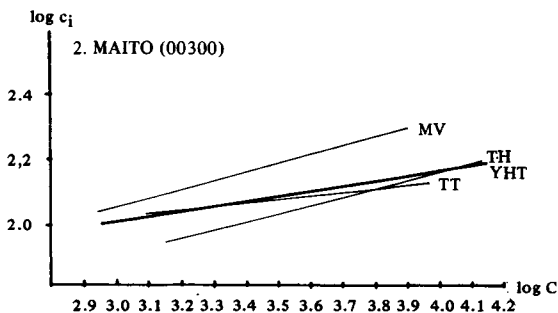
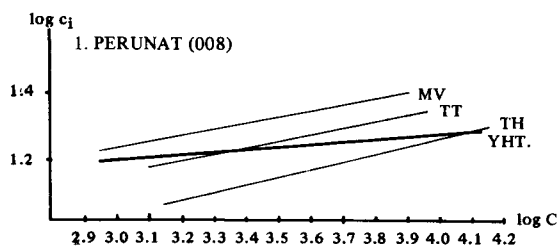
Käytettävissä olevien tulojen tai kokonaiskulutusmenojen noustessa yksittäisen hyödykkeen tai hyödykeryhmän menojoukset tavallisesti pienenee. Tästä yleissäännöstä on kuitenkin monia poikkeuksia, kuten myös taulukossa 26 esitetyistä menoluokittain lasketuista joukstoista (toimihenkilöryhmä) voidaan havaita. Monien hyödykkeiden menojoukset pysyvät suunnilleen samana kokonaiskulutusmenojen suuruudesta riippumatta. Muutamien hyödykeryhmien menojoukset taas poikkeuksellisesti nousee kokonaiskulutusmenojen noustessa. Kysymyksessä voi olla esim. suhteellisen korkeaajoustoinen, uusi tuote. Ravintomenoista voidaan esimerkkinä mainita lihaainesvalmisteet, joiden menojoukset alemmassa menoluokassa on 0.64 ja ylempässä 1.87.

Useimpien ravintoryhmänimikkeiden kohdalla havaitaan ainakin lievää menojoukset alenemisen, mikä ylempässä menoluokassa aiheuttaa melko usein negatiivisen menojoukset. Alenevaa menojoukset osoittavat myös vaatetus- ja jalkineiden alaryhmät, asuntonenot sekä pääryhmässä "Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset" seuraavat alaryhmät: "Huonekalut ja matot", "Kodin tekstiilit", "Kotitalousvälineet" ja "Kotitalouden apuövoima". Viimeksimainittuun pääryhmään kuuluvien kertakulutustavaroiden menojoukset ei näytä paljon vaihtelevan. Sen sijaan kotitalouskoneiden kohdalla, joiden menojoukset tässä aineistossa on ehkä yllättävän pieni, päädytään nousevaan joukseen.

Terveys- ja puhtausmenojen joukset ei kokonaisuudessaan esiinny merkitsevää vaihtelua alemman ja ylempään menoluokan välillä, mutta ryhmän sisällä havaitaan erisuuntainen kehitys toisaalta menoissa henkilökohtaiseen puhtauteen (laskeva joukset), ja toisaalta terveyden- ja sairaudenhoitomenoissa (nouseva joukset).

Korkeaajoustoisimman pääryhmän "Liikennemenot" alaryhmissä ovat menojoukset erot alemman ja ylempään menoluokan välillä kaikkein voimakkaimmat. Kahden jäljellä olevan pääryhmän "Virkistys, huvittelu, koulutus" sekä "Muut tavat ja palvelukset" menojoukset näyttäisivät myös suurin piirtein seuraavan sitä yleissääntöä, että menojoukset alenee kokonaiskulutusmenojen kasvaessa; aleneminen tosin on yleensä paljon lievempää kuin eräissä liikennemenoryhmissä.

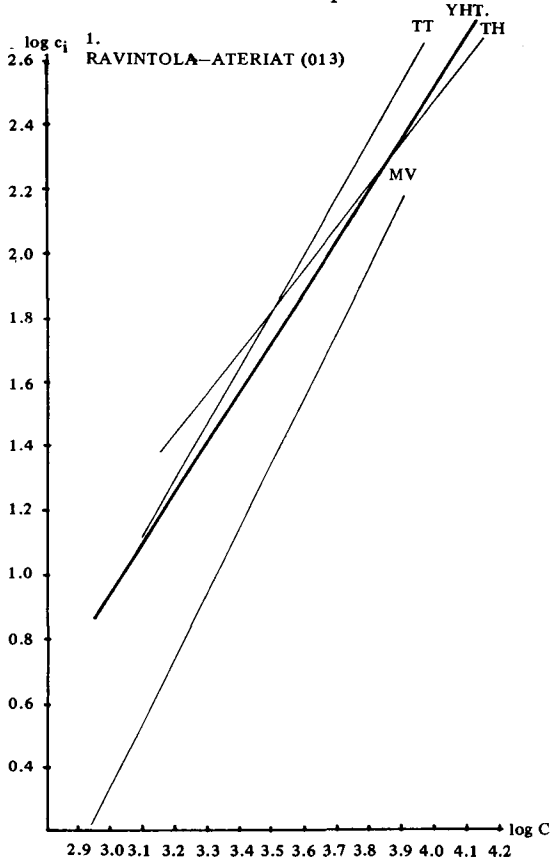
Piirros 7. Eräiden ravintomenoerien Engelin käyriä väestöryhmittäin

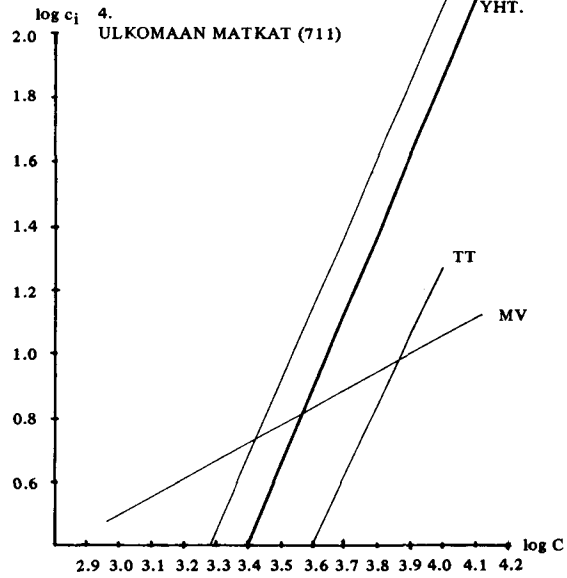
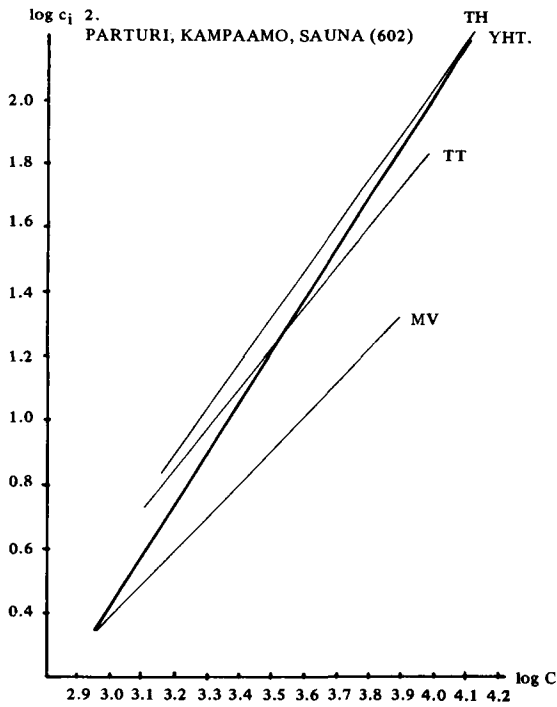
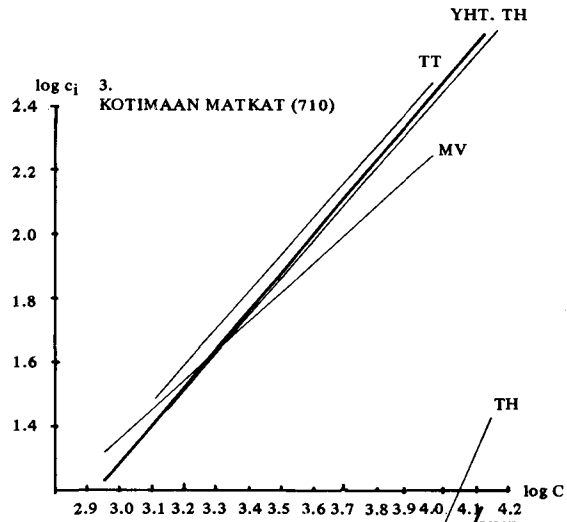
MV = maanviljelijät TT = työntekijät
 TH = johtajat ja toimihenkilöt YHT. = koko aineisto

c_i = hyödykkeen i kulutusmenot henkeä kohden, mk C = kokonaiskulutusmenot henkeä kohden, mk

Piirros 8. Eräiden palveluluontoisten menoerien Engelin käyriä väestöryhmittäin

c_i = hyödykkeen i kulutusmenot henkeä kohden, mk
 C = kokonaiskulutusmenot henkeä kohden, mk

MV = maanviljelijät
 TT = työntekijät
 TH = johtajat ja toimihenkilöt
 YHT. = koko aineisto

Taulukko 26. Eräiden hyödykeryhmien kulutusmenojoustop väestöryhmittäin sekä johtajien ja toimihenkilöiden osalta menoluokittain

$$\log c_i = a + b \log C$$

c_i = hyödykeryhmän i kulutusmenot henkeä kohden

C = kokonaiskulutusmenot henkeä kohden

Johtajat ja toimihenkilöt:

1. menoluokka, $\bar{C} = 3\ 030$ mk

2. menoluokka, $\bar{C} = 7\ 580$ mk

Hyödykekoodi	Menoerä Väestöryhmä Menoluokka	a	b	R	0/00 kokonaiskulu- tus menoista
0	<u>Ravinto ja juomat</u> (kaikki väestöryhmät)	0.80 (0.08)	0.64 (0.02)	1.00	341.1
	Maanviljelijät	0.99 (0.14)	0.59 (0.03)	0.99	402.4
	Työntekijät	0.72 (0.13)	0.67 (0.03)	0.99	365.9
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.72 (0.11)	0.66 (0.02)	0.99	282.1
	1. menoluokka	0.79 (0.16)	0.64 (0.04)	0.99	..
	2. menoluokka	0.35 (0.31)	0.75 (0.06)	0.98	..
00-01	<u>Ravinto</u>	0.97 (0.07)	0.58 (0.02)	0.99	293.1
	Maanviljelijät	1.05 (0.13)	0.55 (0.03)	0.99	357.1
	Työntekijät	0.90 (0.10)	0.60 (0.02)	0.99	313.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.96 (0.10)	0.57 (0.02)	0.99	235.8
	1. menoluokka	1.00 (0.16)	0.56 (0.04)	0.99	..
	2. menoluokka	0.80 (0.30)	0.61 (0.06)	0.97	..
000	Leipä ja viljatuotteet	0.80 (0.11)	0.40 (0.02)	0.98	48.8
	Maanviljelijät	0.78 (0.13)	0.41 (0.03)	0.98	64.8
	Työntekijät	0.61 (0.14)	0.46 (0.03)	0.98	52.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.84 (0.15)	0.38 (0.03)	0.96	35.1
	1. menoluokka	0.69 (0.33)	0.42 (0.07)	0.91	..
	2. menoluokka	1.03 (0.41)	0.33 (0.08)	0.82	..
00 000- 00 010	Jauhot ja ryynit	2.94 (0.34)	- 0.36 (0.07)	0.78	18.1
	Maanviljelijät	1.24 (0.21)	0.23 (0.05)	0.83	45.0
	Työntekijät	2.38 (0.42)	- 0.21 (0.09)	0.53	14.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	2.80 (0.42)	- 0.35 (0.09)	0.73	7.4
	1. menoluokka	2.57 (0.77)	- 0.28 (0.17)	0.44	..
	2. menoluokka	2.83 (1.31)	- 0.36 (0.27)	0.32	..

Taulukko 26 jatk.		a	b	R	0/00
00 011 - 00 014	Ruokaleipä	0.98 (0.23)	0.48 (0.05)	0.93	13.7
	Maanviljelijät	- 0.96 (0.38)	0.66 (0.08)	0.93	8.3
	Työntekijät	0.37 (0.43)	0.39 (0.09)	0.77	17.9
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.81 (0.20)	0.26 (0.04)	0.86	12.0
	1. menoluokka	0.38 (0.21)	0.38 (0.05)	0.95	..
	2. menoluokka	1.47 (0.46)	0.09 (0.10)	-	..
00 015 - 00 021	Kahvileipä	- 1.91 (0.23)	1.02 (0.05)	0.98	15.7
	Maanviljelijät	- 1.63 (0.37)	0.90 (0.08)	0.96	10.3
	Työntekijät	- 1.84 (0.26)	1.03 (0.06)	0.98	18.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.78 (0.39)	0.98 (0.08)	0.95	14.5
	1. menoluokka	- 2.95 (0.63)	1.32 (0.14)	0.96	..
	2. menoluokka	- 7.50 (0.75)	0.71 (0.15)	0.86	..
001	Liha	- 0.09 (0.20)	0.67 (0.04)	0.97	57.7
	Maanviljelijät	- 0.15 (0.23)	0.69 (0.05)	0.97	60.4
	Työntekijät	- 0.05 (0.24)	0.67 (0.05)	0.97	64.5
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.09 (0.17)	0.61 (0.04)	0.98	46.1
	1. menoluokka	- 0.36 (0.28)	0.75 (0.06)	0.98	..
	2. menoluokka	0.35 (0.34)	0.54 (0.07)	0.94	..
0 012	Tuore liha	- 0.05 (0.18)	0.58 (0.04)	0.97	30.4
	Maanviljelijät	0.08 (0.31)	0.56 (0.07)	0.93	37.6
	Työntekijät	- 0.37 (0.25)	0.68 (0.05)	0.97	30.9
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.15 (0.23)	0.60 (0.05)	0.96	23.3
	1. menoluokka	- 0.49 (0.30)	0.70 (0.07)	0.97	..
	2. menoluokka	0.25 (0.66)	0.49 (0.14)	0.80	..
00 100	Naudanliha (1. lk)	- 2.06 (0.27)	0.95 (0.06)	0.97	5.6
	Maanviljelijät	- 0.76 (0.67)	0.56 (0.15)	0.76	5.4
	Työntekijät	- 2.67 (0.38)	1.10 (0.08)	0.97	5.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.97 (0.52)	1.19 (0.11)	0.95	5.4
	1. menoluokka	- 4.18 (0.75)	1.54 (0.17)	0.96	..
	2. menoluokka	- 2.05 (1.21)	0.94 (0.25)	0.81	..
00 103	Naudanliha (2. lk)	2.40 (0.58)	0.18 (0.12)	0.28	3.8
	Maanviljelijät	- 1.17 (0.55)	0.66 (0.12)	0.86	4.7
	Työntekijät	- 0.05 (0.69)	0.33 (0.15)	0.51	4.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	1.65 (0.45)	- 0.17 (0.10)	0.38	2.3
	1. menoluokka	2.16 (0.76)	- 0.33 (0.17)	0.53	..
	2. menoluokka	1.75 (1.29)	- 0.20 (0.27)	-	..
00 105	Sianliha (1. lk)	2.70 (0.32)	0.10 (0.07)	0.27	3.4
	Maanviljelijät	1.05 (0.65)	0.05 (0.14)	-	6.4
	Työntekijät	- 1.45 (0.75)	0.70 (0.16)	0.78	3.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	1.41 (0.93)	- 0.15 (0.20)	-	1.9
	1. menoluokka	- 2.80 (0.88)	0.35 (0.20)	0.48	..
	2. menoluokka	3.58 (2.75)	- 0.71 (0.57)	0.27	..

Taulukko 26 jatk.		a	b	R	0/00
00 106	Sianliha (2. lk)	3.75 (0.39)	- 0.15 (0.09)	0.37	5.4
	Maanviljelijät	0.99 (0.37)	0.11 (0.08)	0.28	10.1
	Työntekijät	- 0.35 (0.83)	0.46 (0.18)	0.57	5.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	2.30 (0.54)	- 0.37 (0.12)	0.64	2.2
	1. menoluokka	1.09 (0.94)	- 0.02 (0.21)	-	..
	2. menoluokka	3.29 (1.38)	- 0.63 (0.28)	0.60	..
00107- 00108	Kyljykset ja raaka kinkku	- 6.03 (1.04)	1.92 (0.23)	0.91	2.5
	Maanviljelijät	- 6.82 (1.56)	2.13 (0.35)	0.89	1.5
	Työntekijät	- 4.65 (1.24)	1.55 (0.27)	0.86	2.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 6.00 (1.43)	1.88 (0.31)	0.86	2.6
	1. menoluokka	- 9.73 (1.76)	2.97 (0.39)	0.94	..
	2. menoluokka	- 1.43 (3.22)	0.70 (0.66)	0.12	..
00 109	Paistijauheliha	- 3.50 (0.32)	1.18 (0.07)	0.98	1.5
	Maanviljelijät	- 4.48 (0.74)	1.42 (0.17)	0.94	0.8
	Työntekijät	- 3.20 (0.64)	1.08 (0.14)	0.92	1.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 5.20 (1.57)	1.64 (0.34)	0.80	1.8
	1. menoluokka	- 10.16 (3.12)	3.10 (0.70)	0.85	..
	2. menoluokka	- 0.74 (0.65)	0.48 (0.13)	0.79	..
00 110	Tavallinen jauheliha	- 0.24 (0.50)	0.39 (0.11)	0.68	4.6
	Maanviljelijät	- 2.13 (0.46)	0.91 (0.10)	0.94	4.4
	Työntekijät	0.85 (0.51)	0.11 (0.11)	-	5.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.84 (0.59)	0.09 (0.13)	-	3.4
	1. menoluokka	- 0.51 (0.66)	0.49 (0.15)	0.76	..
	2. menoluokka	2.25 (1.52)	- 0.28 (0.31)	-	..
0 014	Leikkelelihat	- 3.90 (0.48)	1.41 (0.10)	0.96	4.1
	Maanviljelijät	- 3.28 (0.43)	1.18 (0.10)	0.97	2.3
	Työntekijät	- 4.41 (0.58)	1.55 (0.13)	0.96	4.9
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.00 (0.53)	1.15 (0.11)	0.94	3.9
	1. menoluokka	- 4.04 (1.24)	1.46 (0.28)	0.89	..
	2. menoluokka	- 2.86 (0.71)	1.11 (0.15)	0.94	..
0 016	Makkarat	- 0.45 (0.38)	0.63 (0.08)	0.90	19.8
	Maanviljelijät	- 1.57 (0.40)	0.94 (0.09)	0.96	18.4
	Työntekijät	0.22 (0.33)	0.48 (0.07)	0.89	25.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.26 (0.25)	0.43 (0.05)	0.91	15.5
	1. menoluokka	- 0.59 (0.30)	0.68 (0.07)	0.97	..
	2. menoluokka	1.07 (0.40)	0.22 (0.08)	0.69	..
00 161	2. luokan leikkele-makkara	- 3.60 (1.36)	1.23 (0.29)	0.74	2.5
	Maanviljelijät	- 6.38 (1.55)	2.05 (0.35)	0.88	2.3
	Työntekijät	- 1.65 (0.68)	0.76 (0.15)	0.83	3.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.80 (0.77)	0.46 (0.17)	0.58	1.8
	1. menoluokka	- 2.16 (1.09)	0.86 (0.24)	0.79	..
	2. menoluokka	0.02 (2.07)	0.24 (0.43)	-	..

Taulukko 26 jatk.

	a	b	R	0/00	
00 162	3. luokan leikkele- makkara	- 0.20 (0.43)	0.38 (0.09)	0.73	4.6
	Maanviljelijät	- 1.27 (0.49)	0.71 (0.11)	0.90	6.4
	Työntekijät	0.50 (0.31)	0.21 (0.07)	0.66	5.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.38 (0.34)	0.21 (0.07)	0.59	3.0
	1. menoluokka	- 0.23 (0.45)	0.39 (0.10)	0.82	..
	2. menoluokka	1.05 (1.04)	0.04 (0.21)	-	..
0 017	Lihaeinekset	- 3.93 (0.27)	1.30 (0.06)	0.99	1.5
	Maanviljelijät	- 3.49 (1.34)	1.05 (0.30)	0.73	0.5
	Työntekijät	- 3.97 (0.58)	1.33 (0.13)	0.95	1.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.10 (0.65)	1.08 (0.14)	0.90	1.7
	1. menoluokka	- 1.59 (1.32)	0.64 (0.30)	0.59	..
	2. menoluokka	- 6.18 (0.78)	1.87 (0.16)	0.97	..
002	Kala	- 0.89 (0.14)	0.66 (0.03)	0.99	8.2
	Maanviljelijät	- 1.49 (0.48)	0.83 (0.11)	0.93	10.3
	Työntekijät	- 0.44 (0.23)	0.52 (0.05)	0.95	7.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.17 (0.28)	0.72 (0.06)	0.96	6.4
	1. menoluokka	- 1.28 (0.47)	0.76 (0.11)	0.94	..
	2. menoluokka	- 1.37 (0.84)	0.78 (0.17)	0.85	..
00 201 - 00 205	Tuore kala (paitsi silakka)	- 0.15 (0.37)	0.32 (0.08)	0.72	3.0
	Maanviljelijät	- 2.58 (1.40)	1.05 (0.31)	0.71	5.5
	Työntekijät	- 0.92 (0.52)	0.51 (0.11)	0.80	2.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.19 (0.92)	0.84 (0.20)	0.75	1.8
	1. menoluokka	- 3.46 (1.85)	1.21 (0.42)	0.80	..
	2. menoluokka	0.17 (1.88)	0.23 (0.39)	-	..
00 212 - 00 214	Kalasäilykkeet	- 3.20 (0.21)	1.10 (0.05)	0.99	1.5
	Maanviljelijät	- 4.59 (0.95)	1.44 (0.21)	0.90	1.0
	Työntekijät	- 1.83 (0.46)	0.72 (0.10)	0.91	1.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.07 (0.38)	1.07 (0.08)	0.96	1.5
	1. menoluokka	- 2.71 (0.67)	0.96 (0.15)	0.92	..
	2. menoluokka	- 3.67 (0.94)	1.22 (0.19)	0.92	..
003	Maito ja juusto	0.95 (0.30)	0.37 (0.07)	0.83	51.0
	Maanviljelijät	0.86 (0.14)	0.40 (0.03)	0.97	70.9
	Työntekijät	1.13 (0.17)	0.31 (0.04)	0.93	53.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.82 (0.53)	0.39 (0.11)	0.67	37.5
	1. menoluokka	0.98 (0.29)	0.34 (0.06)	0.89	..
	2. menoluokka	0.42 (1.80)	0.49 (0.37)	0.32	..
00 300	Maito	1.54 (0.44)	0.16 (0.10)	0.32	37.1
	Maanviljelijät	1.26 (0.10)	0.26 (0.02)	0.97	61.3
	Työntekijät	1.66 (0.14)	0.12 (0.03)	0.74	37.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	1.13 (0.73)	0.25 (0.16)	0.34	24.5
	1. menoluokka	1.29 (0.37)	0.21 (0.08)	0.66	..
	2. menoluokka	0.68 (2.45)	0.37 (0.50)	-	..

Taulukko 26 jatk.

	a	b	R	0/00	
00 303	Kerma	- 2.45 (0.42)	1.03 (0.09)	0.95	5.1
	Maanviljelijät	- 6.75 (0.92)	2.09 (0.21)	0.95	1.1
	Työntekijät	- 2.22 (0.52)	1.00 (0.11)	0.94	6.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.55 (0.29)	0.52 (0.06)	0.92	4.8
	1. menoluokka	- 1.34 (0.50)	0.75 (0.11)	0.93	..
	2. menoluokka	- 0.09 (0.66)	0.40 (0.14)	0.72	..
00 310- 00 313	Juustot	- 1.98 (0.25)	0.91 (0.05)	0.98	5.4
	Maanviljelijät	- 3.21 (0.72)	1.27 (0.16)	0.93	6.2
	Työntekijät	- 1.27 (0.49)	0.71 (0.11)	0.89	5.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.06 (0.30)	0.67 (0.06)	0.94	5.2
	1. menoluokka	- 0.19 (0.39)	0.42 (0.09)	0.87	..
	2. menoluokka	- 1.73 (0.65)	0.85 (0.13)	0.92	..
004	Munat	- 0.44 (0.24)	0.53 (0.05)	0.94	8.3
	Maanviljelijät	- 1.20 (0.20)	0.76 (0.05)	0.98	10.4
	Työntekijät	0.27 (0.43)	0.33 (0.09)	0.71	8.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.08 (0.20)	0.39 (0.04)	0.93	6.7
	1. menoluokka	- 0.31 (0.24)	0.50 (0.05)	0.96	..
	2. menoluokka	0.38 (0.57)	0.31 (0.12)	0.68	..
005	Voi	1.52 (0.24)	0.13 (0.05)	0.53	31.0
	Maanviljelijät	0.61 (0.34)	0.44 (0.08)	0.88	56.3
	Työntekijät	1.26 (0.16)	0.21 (0.03)	0.87	30.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	1.49 (0.21)	0.12 (0.04)	0.56	17.8
	1. menoluokka	1.22 (0.50)	0.20 (0.11)	0.48	..
	2. menoluokka	1.97 (0.45)	- 0.00 (0.09)	-	..
006	Rasvat ja öljyt	0.82 (0.34)	0.09 (0.07)	0.17	4.3
	Maanviljelijät	- 0.84 (0.45)	0.53 (0.10)	0.85	3.7
	Työntekijät	1.79 (0.39)	- 0.17 (0.09)	0.46	5.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	1.46 (0.53)	- 0.08 (0.11)	-	3.5
	1. menoluokka	0.46 (0.57)	0.22 (0.13)	0.46	..
	2. menoluokka	2.55 (1.45)	- 0.36 (0.30)	0.24	..
00 600	Margariini	1.19 (0.34)	- 0.06 (0.07)	-	3.2
	Maanviljelijät	- 0.20 (0.69)	0.31 (0.15)	0.48	2.9
	Työntekijät	1.77 (0.29)	- 0.20 (0.06)	0.67	3.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	2.04 (0.57)	- 0.27 (0.12)	0.49	2.6
	1. menoluokka	0.64 (0.52)	0.13 (0.12)	0.21	..
	2. menoluokka	3.48 (1.46)	- 0.65 (0.30)	0.59	..
007	Hedelmät ja marjat	- 1.40 (0.17)	0.91 (0.04)	0.99	19.6
	Maanviljelijät	- 1.08 (0.48)	0.80 (0.11)	0.92	18.9
	Työntekijät	- 1.00 (0.50)	0.79 (0.11)	0.91	19.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.09 (0.25)	0.83 (0.05)	0.97	19.9
	1. menoluokka	- 1.46 (0.67)	0.94 (0.15)	0.92	..
	2. menoluokka	- 1.09 (0.15)	0.83 (0.03)	1.00	..

Taulukko 26 jatk.		a	b	R	0/00
00 700- 00 707	Hedelmät	- 2.25 (0.26)	1.09 (0.06)	0.98	12.8
	Maanviljelijät	- 1.02 (0.37)	0.68 (0.08)	0.93	8.5
	Työntekijät	- 1.07 (0.48)	0.76 (0.10)	0.91	13.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.16 (0.29)	0.81 (0.06)	0.96	14.4
	1. menoluokka	- 1.52 (0.35)	0.92 (0.08)	0.98	..
	2. menoluokka	- 1.49 (0.82)	0.89 (0.17)	0.89	..
008	Perunat ja perunatuotteet	1.02 (0.19)	0.07 (0.04)	0.37	5.7
	Maanviljelijät	0.64 (0.12)	0.21 (0.03)	0.93	9.8
	Työntekijät	0.56 (0.23)	0.20 (0.05)	0.76	5.9
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.46 (0.26)	0.21 (0.06)	0.70	3.5
	1. menoluokka	0.96 (0.51)	0.06 (0.11)	-	..
	2. menoluokka	0.01 (0.67)	0.33 (0.14)	0.63	..
009	Juurikasvit ja vihannekset	- 2.13 (0.21)	1.02 (0.05)	0.99	9.4
	Maanviljelijät	- 2.78 (0.88)	1.17 (0.20)	0.88	7.2
	Työntekijät	- 1.49 (0.36)	0.85 (0.08)	0.96	10.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.79 (0.36)	0.67 (0.08)	0.92	9.7
	1. menoluokka	- 0.28 (0.77)	0.52 (0.17)	0.73	..
	2. menoluokka	- 0.90 (0.80)	0.70 (0.17)	0.84	..
00 900- 00 903	Juurikasvit	- 2.22 (0.36)	0.80 (0.08)	0.94	1.2
	Maanviljelijät	- 2.58 (1.74)	0.90 (0.39)	0.55	1.4
	Työntekijät	- 1.54 (0.95)	0.60 (0.21)	0.63	1.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.33 (0.49)	0.30 (0.11)	0.58	1.1
	1. menoluokka	0.48 (1.12)	0.06 (0.25)	-	..
	2. menoluokka	- 0.52 (0.91)	0.35 (0.19)	0.51	..
00 909- 00 910	Tomaatit ja kurkut	- 2.60 (0.43)	1.02 (0.09)	0.95	3.3
	Maanviljelijät	- 5.51 (1.84)	1.80 (0.41)	0.80	2.5
	Työntekijät	- 2.54 (0.64)	1.03 (0.14)	0.91	3.9
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.35 (0.64)	0.68 (0.14)	0.81	3.2
	1. menoluokka	- 2.03 (1.23)	0.88 (0.28)	0.75	..
	2. menoluokka	- 0.52 (1.64)	0.47 (0.34)	0.34	..
010	Sokeri	1.76 (0.31)	- 0.06 (0.07)	-	12.0
	Maanviljelijät	0.33 (0.41)	0.39 (0.09)	0.80	21.2
	Työntekijät	1.03 (0.25)	0.16 (0.05)	0.65	12.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	2.33 (0.28)	- 0.24 (0.06)	0.73	6.5
	1. menoluokka	1.88 (0.58)	- 0.11 (0.13)	-	..
	2. menoluokka	3.16 (0.72)	- 0.45 (0.15)	0.73	..
011	Sokerivalmisteet ja makeiset	- 1.64 (0.26)	0.89 (0.06)	0.97	9.8
	Maanviljelijät	- 1.08 (0.27)	0.69 (0.06)	0.96	8.6
	Työntekijät	- 1.01 (0.35)	0.72 (0.08)	0.94	10.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.40 (0.42)	0.84 (0.09)	0.93	10.2
	1. menoluokka	- 2.36 (0.45)	1.12 (0.10)	0.97	..
	2. menoluokka	- 0.05 (1.00)	0.49 (0.21)	0.63	..

Taulukko 26 jatk.

		a	b	R	0/00
01 103- 01 107	Makeiset	- 1.66 (0.27)	0.88 (0.06)	0.97	8.5
	Maanviljelijät	- 1.17 (0.23)	0.70 (0.05)	0.97	7.6
	Työntekijät	- 1.12 (0.35)	0.74 (0.08)	0.95	9.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.24 (0.46)	0.78 (0.10)	0.91	8.6
	1. menoluokka	- 2.59 (0.59)	1.17 (0.13)	0.96	..
	2. menoluokka	0.29 (0.88)	0.38 (0.18)	0.57	..
013	Ravintola-ateriat	- 3.86 (0.23)	1.60 (0.05)	0.99	20.3
	Maanviljelijät	- 5.76 (1.66)	2.03 (0.37)	0.86	8.4
	Työntekijät	- 4.36 (0.51)	1.76 (0.11)	0.98	24.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.70 (0.62)	1.29 (0.13)	0.94	25.9
	1. menoluokka	- 2.32 (1.62)	1.18 (0.36)	0.76	..
	2. menoluokka	- 2.44 (0.82)	1.23 (0.17)	0.94	..
02	<u>Juomat</u>	- 1.42 (0.19)	1.03 (0.04)	0.99	48.0
	Maanviljelijät	- 0.88 (0.37)	0.86 (0.08)	0.96	45.2
	Työntekijät	- 1.53 (0.33)	1.07 (0.07)	0.98	52.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.71 (0.35)	1.10 (0.07)	0.97	46.3
	1. menoluokka	- 2.08 (0.35)	1.21 (0.08)	0.99	..
	2. menoluokka	- 2.22 (1.07)	1.23 (0.22)	0.90	..
020	Kahvi ja tee	0.20 (0.21)	0.48 (0.05)	0.94	24.2
	Maanviljelijät	- 0.22 (0.37)	0.62 (0.08)	0.92	33.1
	Työntekijät	0.04 (0.18)	0.54 (0.04)	0.97	26.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.14 (0.25)	0.47 (0.05)	0.92	16.2
	1. menoluokka	- 0.18 (0.59)	0.57 (0.13)	0.84	..
	2. menoluokka	0.27 (0.62)	0.44 (0.13)	0.78	..
02 000	Kahvi	0.21 (0.21)	0.47 (0.05)	0.94	23.6
	Maanviljelijät	- 0.22 (0.37)	0.61 (0.08)	0.92	32.5
	Työntekijät	0.02 (0.18)	0.54 (0.04)	0.97	25.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.13 (0.26)	0.47 (0.06)	0.92	15.7
	1. menoluokka	- 0.19 (0.61)	0.57 (0.14)	0.83	..
	2. menoluokka	0.29 (0.64)	0.43 (0.13)	0.76	..
021	Muut alkoholittomat juomat	- 2.57 (0.26)	1.08 (0.06)	0.98	5.6
	Maanviljelijät	- 2.41 (0.58)	1.00 (0.13)	0.93	4.3
	Työntekijät	- 2.07 (0.46)	0.96 (0.10)	0.94	6.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.25 (0.55)	1.26 (0.12)	0.95	5.6
	1. menoluokka	- 5.25 (0.88)	1.85 (0.20)	0.96	..
	2. menoluokka	- 1.67 (0.62)	0.85 (0.13)	0.93	..
022	Alkoholijuomat	- 5.50 (0.62)	1.94 (0.14)	0.97	9.2
	Maanviljelijät	- 4.57 (0.94)	1.65 (0.21)	0.93	4.6
	Työntekijät	- 4.57 (0.88)	1.71 (0.19)	0.94	10.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 5.41 (1.13)	1.92 (0.24)	0.91	11.6
	1. menoluokka	- 9.17 (2.16)	3.03 (0.49)	0.92	..
	2. menoluokka	- 3.47 (1.06)	1.41 (0.22)	0.92	..

Taulukko 26 jatk.

	a	b	R	0/00	
1	<u>Tupakka</u>	- 0.08 (0.31)	0.55 (0.07)	0.91	22.1
	Maanviljelijät	- 0.70 (0.49)	0.70 (0.11)	0.89	21.1
	Työntekijät	- 0.30 (0.53)	0.65 (0.12)	0.86	30.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.25 (0.29)	0.45 (0.06)	0.89	15.6
	1. menoluokka	0.49 (0.76)	0.37 (0.17)	0.59	..
	2. menoluokka	- 0.27 (0.62)	0.58 (0.13)	0.86	..
2	<u>Vaatetus ja jalkineet</u>	- 1.64 (0.19)	1.17 (0.04)	0.99	97.8
	Maanviljelijät	- 1.09 (0.24)	1.01 (0.05)	0.99	90.8
	Työntekijät	- 1.49 (0.27)	1.13 (0.06)	0.99	99.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.65 (0.27)	1.18 (0.06)	0.98	102.1
	1. menoluokka	- 2.10 (0.69)	1.31 (0.15)	0.95	..
	2. menoluokka	- 1.57 (0.32)	1.15 (0.07)	0.99	..
20	<u>Vaatetus</u>	- 1.90 (0.22)	1.22 (0.05)	0.99	79.8
	Maanviljelijät	- 1.32 (0.21)	1.05 (0.05)	0.99	72.6
	Työntekijät	- 1.67 (0.30)	1.16 (0.07)	0.98	79.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.82 (0.31)	1.20 (0.07)	0.98	83.9
	1. menoluokka	- 2.16 (0.80)	1.30 (0.18)	0.94	..
	2. menoluokka	- 2.01 (0.37)	1.24 (0.08)	0.99	..
200	Miesten päällysvaatteet	- 2.19 (0.32)	1.14 (0.07)	0.97	20.0
	Maanviljelijät	- 1.78 (0.46)	1.03 (0.10)	0.95	21.5
	Työntekijät	- 2.50 (0.68)	1.22 (0.15)	0.93	20.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.10 (0.44)	1.38 (0.10)	0.97	20.5
	1. menoluokka	- 3.47 (1.14)	1.49 (0.26)	0.91	..
	2. menoluokka	- 3.38 (0.63)	1.45 (0.13)	0.97	..
201	Naisten päällysvaatteet	- 3.03 (0.45)	1.38 (0.10)	0.97	24.2
	Maanviljelijät	- 1.46 (0.71)	0.90 (0.16)	0.87	18.6
	Työntekijät	- 2.44 (0.53)	1.20 (0.12)	0.95	24.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.95 (0.67)	1.36 (0.14)	0.93	25.5
	1. menoluokka	- 3.95 (1.33)	1.65 (0.30)	0.90	..
	2. menoluokka	- 2.78 (1.43)	1.31 (0.29)	0.85	..
200- 201	Miesten ja naisten päällysvaatteet	- 2.27 (0.30)	1.25 (0.06)	0.98	44.2
	Maanviljelijät	- 1.62 (0.65)	1.05 (0.14)	0.92	40.1
	Työntekijät	- 2.14 (0.34)	1.22 (0.07)	0.98	44.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.70 (0.52)	1.36 (0.11)	0.96	46.0
	1. menoluokka	- 3.43 (1.20)	1.58 (0.27)	0.91	..
	2. menoluokka	- 2.67 (0.93)	1.35 (0.19)	0.94	..
203	Miesten alusvaatteet	- 2.06 (0.40)	0.98 (0.09)	0.95	7.5
	Maanviljelijät	- 2.64 (0.62)	1.17 (0.14)	0.94	8.2
	Työntekijät	- 3.11 (0.59)	1.27 (0.13)	0.95	7.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.09 (0.68)	0.98 (0.15)	0.88	7.8
	1. menoluokka	- 3.21 (0.60)	1.32 (0.14)	0.96	..
	2. menoluokka	- 2.71 (2.02)	1.14 (0.42)	0.69	..

Taulukko 26 jatk.

	a	b	R	0/00	
204	Naisten alusvaatteet	- 3.12 (0.64)	1.29 (0.14)	0.93	9.7
	Maanviljelijät	- 2.56 (1.01)	1.11 (0.23)	0.84	8.1
	Työntekijät	- 1.84 (0.52)	0.95 (0.11)	0.93	10.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.98 (0.45)	1.00 (0.10)	0.94	10.2
	1. menoluokka	- 2.03 (1.09)	1.01 (0.25)	0.83	..
	2. menoluokka	- 2.26 (0.88)	1.07 (0.18)	0.91	..
206	Muut asusteet	- 2.87 (0.48)	1.19 (0.10)	0.95	6.9
	Maanviljelijät	- 2.91 (0.34)	1.21 (0.08)	0.98	6.5
	Työntekijät	- 4.01 (0.56)	1.52 (0.12)	0.97	7.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.33 (0.79)	1.31 (0.17)	0.91	7.2
	1. menoluokka	- 5.80 (1.23)	2.03 (0.28)	0.94	..
	2. menoluokka	0.15 (1.19)	0.41 (0.24)	0.46	..
207	Kankaat ja langat	- 2.40 (0.65)	1.09 (0.14)	0.90	9.5
	Maanviljelijät	- 1.63 (1.73)	0.83 (0.39)	0.51	8.8
	Työntekijät	0.02 (1.05)	0.40 (0.23)	0.39	8.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.37 (0.87)	0.82 (0.19)	0.76	10.0
	1. menoluokka	- 0.27 (1.57)	0.49 (0.35)	0.34	..
	2. menoluokka	- 2.80 (2.61)	1.18 (0.54)	0.59	..
21	<u>Jalkineet</u>	- 0.67 (0.17)	0.97 (0.04)	0.99	17.6
	Maanviljelijät	- 1.12 (0.51)	0.80 (0.12)	0.91	18.1
	Työntekijät	1.79 (0.29)	1.02 (0.06)	0.98	18.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.17 (0.41)	1.11 (0.09)	0.96	17.7
	1. menoluokka	- 3.33 (0.50)	1.44 (0.11)	0.98	..
	2. menoluokka	- 0.56 (0.68)	0.69 (0.14)	0.88	..
3	<u>Asunto</u>	- 1.40 (0.17)	1.17 (0.04)	0.99	164.4
	Maanviljelijät	- 1.01 (0.10)	1.03 (0.02)	1.00	124.0
	Työntekijät	- 0.95 (0.45)	1.03 (0.10)	0.95	151.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.91 (0.20)	1.04 (0.04)	0.99	179.3
	1. menoluokka	- 1.51 (0.37)	1.22 (0.08)	0.98	..
	2. menoluokka	1.69 (0.41)	0.89 (0.08)	0.97	..
4	<u>Lämpö ja valo</u>	1.00 (0.21)	0.31 (0.05)	0.87	38.2
	Maanviljelijät	0.19 (0.24)	0.59 (0.05)	0.96	667.9
	Työntekijät	0.48 (0.26)	0.45 (0.06)	0.92	35.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	0.43 (0.34)	0.44 (0.07)	0.86	22.5
	1. menoluokka	0.38 (0.73)	0.45 (0.16)	0.69	..
	2. menoluokka	0.67 (0.71)	0.37 (0.15)	0.66	..
400	Kiinteät polttoaineet				
	Maanviljelijät	0.54 (0.41)	0.44 (0.09)	0.83	48.1
	Työntekijät	2.11 (0.37)	- 0.13 (0.08)	0.36	14.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	3.91 (1.19)	- 0.73 (0.26)	0.60	4.7
	1. menoluokka	2.27 (1.18)	- 0.26 (0.27)	-	..
	2. menoluokka	6.70 (3.43)	- 1.45 (0.71)	0.56	..

Taulukko 26 jatk.	a	b	R	0/00	
401	Nestemäiset polttoaineet				
	Maanviljelijät	- 1.76 (0.63)	0.86 (0.14)	0.88	5.3
	Työntekijät	- 1.92 (0.63)	0.90 (0.14)	0.89	5.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.67 (1.20)	1.06 (0.26)	0.74	4.5
	1. menoluokka	- 4.41 (2.57)	1.57 (0.58)	0.69	..
	2. menoluokka	- 0.73 (2.38)	0.56 (0.49)	0.20	..
402	Sähkö				
	Maanviljelijät	- 2.02 (0.36)	1.01 (0.08)	0.97	11.3
	Työntekijät	- 1.29 (0.63)	0.81 (0.14)	0.87	11.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.87 (0.18)	0.69 (0.04)	0.98	9.8
	1. menoluokka	- 1.09 (0.34)	0.76 (0.08)	0.97	..
	2. menoluokka	- 0.34 (0.37)	0.56 (0.08)	0.94	..
5	<u>Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja palvelukset</u>				
		- 2.22 (0.15)	1.27 (0.03)	1.00	59.1
	Maanviljelijät	- 2.04 (0.40)	1.21 (0.09)	0.97	46.2
	Työntekijät	- 1.25 (0.44)	0.99 (0.10)	0.95	54.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.63 (0.31)	1.13 (0.07)	0.98	70.9
	1. menoluokka	- 1.70 (0.78)	1.15 (0.18)	0.93	..
	2. menoluokka	- 1.80 (0.47)	1.17 (0.10)	0.98	..
500-501	Huonekalut ja matot				
		- 3.09 (0.35)	1.32 (0.08)	0.98	12.2
	Maanviljelijät	- 2.47 (0.93)	1.09 (0.21)	0.85	6.7
	Työntekijät	- 1.72 (1.03)	0.94 (0.23)	0.77	12.0
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.92 (0.65)	1.02 (0.14)	0.89	15.8
	1. menoluokka	- 2.64 (1.11)	1.23 (0.25)	0.88	..
	2. menoluokka	0.51 (1.77)	0.66 (0.36)	0.49	..
502	Kodin tekstiilit				
		- 3.31 (0.34)	1.30 (0.07)	0.98	6.2
	Maanviljelijät	- 4.22 (0.79)	1.58 (0.18)	0.94	6.9
	Työntekijät	- 3.64 (0.88)	1.37 (0.19)	0.91	5.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.61 (0.85)	0.82 (0.18)	0.77	6.2
	1. menoluokka	- 2.04 (1.58)	0.95 (0.36)	0.68	..
	2. menoluokka	- 0.22 (2.29)	0.47 (0.47)	-	..
505	Kotitalouskoneet ja -laitteet				
		- 1.37 (0.35)	0.80 (0.08)	0.94	9.0
	Maanviljelijät	- 2.84 (0.70)	1.23 (0.16)	0.93	10.1
	Työntekijät	- 0.21 (0.75)	0.48 (0.16)	0.64	9.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.59 (0.75)	0.60 (0.16)	0.70	8.3
	1. menoluokka	- 0.30 (1.60)	0.52 (0.36)	0.37	..
	2. menoluokka	- 2.14 (1.67)	1.00 (0.34)	0.72	..
506	Kotitalousvälineet				
		- 3.71 (0.42)	1.46 (0.09)	0.97	9.2
	Maanviljelijät	- 2.88 (0.42)	1.22 (0.09)	0.97	7.6
	Työntekijät	- 2.38 (0.79)	1.06 (0.17)	0.88	7.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.83 (0.58)	1.50 (0.12)	0.96	11.4
	1. menoluokka	- 4.28 (0.92)	1.63 (0.21)	0.95	..
	2. menoluokka	- 3.37 (1.68)	1.38 (0.35)	0.82	..

Taulukko 26 jatk.

	a	b	R	0/00	
508	Kotitalouden kerta- kulutustavarat	- 1.42 (0.18)	0.81 (0.04)	0.98	8.5
	Maanviljelijät	- 0.89 (0.19)	0.65 (0.04)	0.98	8.7
	Työntekijät	- 0.45 (0.37)	0.54 (0.08)	0.90	8.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.44 (0.29)	0.82 (0.06)	0.96	7.9
	1. menoluokka	- 1.64 (0.47)	0.88 (0.11)	0.95	..
	2. menoluokka	- 1.75 (0.87)	0.90 (0.18)	0.88	..
512	Kotitalouden aputyö- voima	- 7.24 (1.13)	2.37 (0.24)	0.93	7.2
	Maanviljelijät	- 7.97 (2.37)	2.52 (0.53)	0.83	2.6
	Työntekijät	- 4.91 (3.13)	1.63 (0.68)	0.55	4.5
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 5.69 (2.31)	1.98 (0.50)	0.73	12.6
	1. menoluokka	- 6.79 (6.37)	2.31 (1.43)	0.43	..
	2. menoluokka	- 6.41 (2.62)	2.16 (0.54)	0.82	..
6	<u>Henkilökohtainen puh- taus ja terveydenhoito</u>	- 1.77 (0.19)	1.10 (0.04)	0.99	41.4
	Maanviljelijät	- 1.14 (0.17)	0.92 (0.04)	0.99	39.1
	Työntekijät	- 1.31 (0.31)	0.97 (0.07)	0.97	39.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.66 (0.37)	1.08 (0.08)	0.97	42.5
	1. menoluokka	- 1.55 (0.72)	1.05 (0.16)	0.92	..
	2. menoluokka	- 2.48 (0.98)	1.29 (0.20)	0.92	..
60	<u>Henkilökohtainen puhtaus</u>	- 3.23 (0.26)	1.38 (0.06)	0.99	15.0
	Maanviljelijät	- 2.08 (0.32)	0.99 (0.07)	0.97	8.1
	Työntekijät	- 2.19 (0.63)	1.10 (0.14)	0.92	15.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.33 (0.24)	1.16 (0.05)	0.99	19.0
	1. menoluokka	- 2.87 (0.28)	1.32 (0.06)	0.99	..
	2. menoluokka	- 2.05 (0.66)	1.09 (0.14)	0.95	..
600	Kertakulutustoalletti- varusteet	- 2.75 (0.37)	1.17 (0.08)	0.97	7.6
	Maanviljelijät	- 2.18 (0.37)	0.94 (0.08)	0.96	4.5
	Työntekijät	- 1.79 (0.68)	0.90 (0.15)	0.88	8.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.68 (0.40)	0.90 (0.09)	0.95	9.3
	1. menoluokka	- 2.47 (0.60)	1.13 (0.13)	0.95	..
	2. menoluokka	- 0.62 (0.90)	0.63 (0.19)	0.77	..
602	Parturi, kampaamo yms.	- 4.37 (0.26)	1.59 (0.06)	0.99	6.3
	Maanviljelijät	- 2.71 (0.42)	1.03 (0.09)	0.96	2.6
	Työntekijät	- 3.22 (0.75)	1.27 (0.16)	0.92	6.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.57 (0.39)	1.40 (0.08)	0.98	8.4
	1. menoluokka	- 4.24 (0.68)	1.60 (0.15)	0.97	..
	2. menoluokka	- 3.56 (0.99)	1.39 (0.20)	0.93	..

Taulukko 26 jatk.

	a	b	R	0/00	
61	Terveyden- ja sairaan- hoito	- 1.49 (0.24)	0.97 (0.05)	0.98	26.5
	Maanviljelijät	- 1.16 (0.21)	0.89 (0.05)	0.99	31.0
	Työntekijät	- 1.30 (0.19)	0.91 (0.04)	0.99	24.4
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.70 (0.58)	1.02 (0.13)	0.91	23.5
	1. menoluokka	- 1.03 (1.21)	0.82 (0.27)	0.73	..
	2. menoluokka	- 3.53 (1.49)	1.49 (0.31)	0.87	..
610	Lääkkeet	- 1.27 (0.44)	0.81 (0.10)	0.91	11.9
	Maanviljelijät	- 1.14 (0.39)	0.78 (0.09)	0.94	14.8
	Työntekijät	- 1.42 (0.28)	0.84 (0.06)	0.97	10.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.29 (0.74)	0.80 (0.16)	0.81	9.2
	1. menoluokka	- 0.50 (1.25)	0.57 (0.28)	0.55	..
	2. menoluokka	- 2.97 (1.73)	1.21 (0.36)	0.84	..
7	<u>Liikenne</u>	- 3.41 (0.23)	1.71 (0.05)	0.99	153.2
	Maanviljelijät	- 4.48 (0.24)	2.06 (0.05)	1.00	143.6
	Työntekijät	- 3.82 (0.28)	1.83 (0.06)	0.99	142.0
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.31 (0.40)	1.68 (0.09)	0.98	187.1
	1. menoluokka	- 3.66 (0.85)	1.78 (0.19)	0.96	..
	2. menoluokka	- 2.23 (0.67)	1.40 (0.14)	0.97	..
70-71	<u>Kulkuvälineiden ostot, kul- jetuspalvelukset</u>	- 3.43 (0.23)	1.71 (0.05)	0.99	147.3
	Maanviljelijät	- 4.53 (0.23)	2.07 (0.05)	1.00	138.8
	Työntekijät	- 3.85 (0.30)	1.83 (0.06)	0.99	138.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.33 (0.41)	1.68 (0.09)	0.98	179.3
	1. menoluokka	- 3.57 (0.87)	1.75 (0.19)	0.96	..
	2. menoluokka	- 2.31 (0.71)	1.42 (0.15)	0.96	..
700	Autot	- 9.70 (1.34)	3.27 (0.29)	0.95	58.5
	Maanviljelijät	- 16.08 (2.35)	5.15 (0.53)	0.95	46.9
	Työntekijät	- 7.78 (0.46)	2.78 (0.10)	0.99	52.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 9.97 (2.50)	3.32 (0.54)	0.86	77.4
	1. menoluokka	- 15.63 (5.75)	4.98 (1.29)	0.82	..
	2. menoluokka	- 3.24 (1.42)	1.58 (0.29)	0.89	..
701	Muut ajoneuvot	0.08 (0.79)	0.31 (0.17)	0.37	4.8
	Maanviljelijät	- 1.01 (1.70)	0.63 (0.38)	0.38	7.8
	Työntekijät	3.83 (3.26)	- 0.82 (0.71)	0.17	4.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.14 (1.63)	0.38 (0.35)	0.12	5.0
	1. menoluokka	- 1.19 (3.09)	0.68 (0.70)	-	..
	2. menoluokka	4.45 (3.58)	- 0.79 (0.74)	0.14	..
702	Nestemäiset polttoaineet	- 3.98 (0.89)	1.62 (0.19)	0.91	23.1
	Maanviljelijät	- 8.58 (2.58)	2.96 (0.58)	0.85	23.6
	Työntekijät	- 3.59 (0.47)	1.54 (0.10)	0.98	23.0
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.84 (1.08)	1.32 (0.23)	0.84	26.1
	1. menoluokka	- 5.27 (2.41)	2.04 (0.54)	0.81	..
	2. menoluokka	- 0.27 (1.08)	0.65 (0.22)	0.72	..

Taulukko 26 jatk.		a	b	R	0/00
703	Auton huolto	- 5.92 (1.10)	1.92 (0.24)	0.90	3.4
	Maanviljelijät	- 8.48 (1.43)	2.69 (0.32)	0.94	3.0
	Työntekijät	- 6.42 (0.80)	2.07 (0.18)	0.96	2.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 4.31 (2.32)	1.52 (0.50)	0.62	5.0
	1. menoluokka	- 8.76 (5.79)	2.82 (1.30)	0.59	..
	2. menoluokka	- 0.87 (1.63)	0.61 (0.34)	0.50	..
704	Auton korjaus	- 7.66 (1.16)	2.55 (0.25)	0.94	13.2
	Maanviljelijät	- 9.49 (1.65)	3.10 (0.37)	0.94	8.5
	Työntekijät	- 6.83 (0.72)	2.37 (0.16)	0.98	14.0
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 7.65 (2.20)	2.55 (0.47)	0.83	18.0
	1. menoluokka	- 11.11 (5.57)	3.56 (1.25)	0.71	..
	2. menoluokka	- 5.13 (2.08)	1.88 (0.43)	0.85	..
705	Muiden ajoneuvojen korjaus	1.82 (2.08)	- 0.31 (0.45)	-	2.5
	Maanviljelijät	- 3.92 (3.06)	1.36 (0.68)	0.48	4.3
	Työntekijät	2.63 (1.37)	- 0.51 (0.30)	0.38	2.6
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.23 (3.54)	0.49 (0.76)	-	1.9
	1. menoluokka	- 8.25 (5.61)	2.58 (1.26)	0.56	..
	2. menoluokka	- 0.31 (9.21)	0.23 (1.90)	-	..
710	Kotimaan matkat	- 2.31 (0.34)	1.20 (0.07)	0.97	26.1
	Maanviljelijät	- 1.39 (0.50)	0.92 (0.11)	0.93	24.0
	Työntekijät	- 2.12 (0.72)	1.15 (0.16)	0.91	28.5
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.23 (0.39)	1.17 (0.08)	0.97	25.9
	1. menoluokka	- 2.32 (0.49)	1.20 (0.11)	0.97	..
	2. menoluokka	- 2.52 (1.22)	1.25 (0.25)	0.88	..
711	Ulkomaan matkat	- 7.81 (1.06)	2.42 (0.23)	0.94	3.0
	Maanviljelijät	- 3.52 (1.68)	1.14 (0.38)	0.67	0.9
	Työntekijät	- 7.59 (1.47)	2.24 (0.32)	0.90	0.9
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 10.49 (1.52)	3.15 (0.33)	0.94	5.8
	1. menoluokka	- 14.31 (2.76)	4.27 (0.62)	0.93	..
	2. menoluokka	- 5.86 (3.11)	1.96 (0.64)	0.74	..
72	Posti, puhelin, sähkeet	- 4.74 (0.54)	1.68 (0.12)	0.97	5.8
	Maanviljelijät	- 5.04 (1.25)	1.76 (0.28)	0.89	4.8
	Työntekijät	- 4.50 (0.69)	1.57 (0.15)	0.95	3.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 4.84 (0.78)	1.72 (0.17)	0.94	7.8
	1. menoluokka	- 7.58 (1.01)	2.52 (0.23)	0.97	..
	2. menoluokka	- 2.06 (1.06)	1.00 (0.22)	0.86	..
8	<u>Virkistys, huvittelu, koulutus</u>	- 1.41 (0.22)	1.06 (0.05)	0.99	67.4
	Maanviljelijät	- 1.52 (0.31)	1.07 (0.07)	0.98	55.2
	Työntekijät	- 1.60 (0.28)	1.12 (0.06)	0.98	66.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 0.96 (0.33)	0.96 (0.07)	0.97	79.6
	1. menoluokka	- 1.94 (0.53)	1.24 (0.12)	0.97	..
	2. menoluokka	0.27 (0.48)	0.64 (0.10)	0.92	..

Taulukko 26 jatk.

		a	b	R	0/00
800	Kirjat, lehdet, kirjoitus- tarvikkeet	- 2.01 (0.17)	1.06 (0.04)	0.99	16.0
	Maanviljelijät	- 1.59 (0.47)	0.93 (0.10)	0.94	15.3
	Työntekijät	- 1.11 (0.36)	0.78 (0.08)	0.92	13.7
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.68 (0.31)	0.99 (0.07)	0.97	18.7
	1. menoluokka	- 1.63 (0.67)	0.97 (0.15)	0.92	..
	2. menoluokka	- 0.93 (0.80)	0.79 (0.17)	0.87	..
8 000	Kirjallisuus	- 6.03 (1.13)	2.01 (0.24)	0.91	4.9
	Maanviljelijät	- 6.04 (2.10)	1.97 (0.47)	0.79	3.0
	Työntekijät	- 2.35 (1.13)	0.95 (0.25)	0.75	3.5
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 3.29 (0.71)	1.31 (0.15)	0.92	7.6
	1. menoluokka	- 2.55 (1.59)	1.08 (0.36)	0.73	..
	2. menoluokka	- 2.23 (1.63)	1.04 (0.34)	0.74	..
8 001	Sanomalehdet	- 0.41 (0.20)	0.74 (0.04)	0.98	4.7
	Maanviljelijät	- 1.41 (0.27)	0.75 (0.06)	0.97	6.2
	Työntekijät	- 1.29 (0.35)	0.69 (0.08)	0.94	4.3
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.59 (0.35)	0.78 (0.08)	0.94	3.8
	1. menoluokka	- 1.49 (0.51)	0.75 (0.12)	0.92	..
	2. menoluokka	- 1.90 (1.02)	0.86 (0.21)	0.83	..
8 002	Aikakauslehdet	- 2.09 (0.22)	0.92 (0.05)	0.98	4.3
	Maanviljelijät	- 1.69 (0.21)	0.79 (0.05)	0.98	3.9
	Työntekijät	- 1.67 (0.36)	0.80 (0.08)	0.95	4.2
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.39 (0.35)	0.74 (0.08)	0.94	4.5
	1. menoluokka	- 1.95 (0.44)	0.90 (0.10)	0.96	..
	2. menoluokka	- 0.79 (1.01)	0.58 (0.21)	0.70	..
801	Radiot, televisiot yms.	- 1.85 (0.45)	0.94 (0.10)	0.93	8.5
	Maanviljelijät	- 0.57 (1.99)	0.53 (0.44)	0.20	7.6
	Työntekijät	- 2.99 (0.75)	1.25 (0.16)	0.92	8.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.22 (2.50)	1.05 (0.54)	0.73	9.5
	1. menoluokka	- 4.41 (6.04)	1.69 (1.36)	0.69	..
	2. menoluokka	- 0.14 (1.62)	0.43 (0.33)	0.59	..
805	Muut harrastusvälineet	- 2.58 (0.37)	1.22 (0.08)	0.97	15.9
	Maanviljelijät	- 3.58 (0.99)	1.44 (0.22)	0.90	10.2
	Työntekijät	- 2.95 (0.53)	1.31 (0.12)	0.96	14.8
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 1.32 (0.35)	0.90 (0.07)	0.96	20.2
	1. menoluokka	- 1.75 (0.55)	1.02 (0.12)	0.95	..
	2. menoluokka	- 0.97 (0.93)	0.81 (0.19)	0.84	..
807	Taiteet, urheilu, hovit	- 2.82 (0.46)	1.14 (0.10)	0.95	5.5
	Maanviljelijät	- 3.27 (0.67)	1.30 (0.15)	0.94	6.3
	Työntekijät	- 3.73 (0.76)	1.41 (0.17)	0.93	6.1
	Johtajat ja toimihenkilöt	- 2.74 (0.70)	1.11 (0.15)	0.90	5.5
	1. menoluokka	- 3.95 (0.97)	1.47 (0.22)	0.93	..
	2. menoluokka	- 0.95 (1.79)	0.65 (0.37)	0.48	..

Taulukko 26 jatk.

	a	b	R	0/00
808	Lupa- ja jäsenmaksut - 2.35 (0.34)	1.11 (0.07)	0.97	11.9
	Maanviljelijät - 2.78 (0.66)	1.20 (0.15)	0.93	9.2
	Työntekijät - 2.48 (0.55)	1.17 (0.12)	0.95	13.4
	Johtajat ja toimihenkilöt - 1.26 (0.52)	0.82 (0.11)	0.90	12.8
	1. menoluokka - 1.76 (1.17)	0.97 (0.26)	0.80	..
	2. menoluokka - 0.88 (1.07)	0.72 (0.22)	0.76	..
9	Muut tavarat ja palvelukset - 2.93 (0.40)	1.31 (0.09)	0.97	15.1
	Maanviljelijät - 5.15 (1.22)	1.88 (0.27)	0.91	9.8
	Työntekijät - 2.70 (0.41)	1.25 (0.09)	0.97	15.6
	Johtajat ja toimihenkilöt - 2.87 (0.48)	1.30 (0.10)	0.96	18.5
	1. menoluokka - 2.74 (1.09)	1.26 (0.25)	0.88	..
	2. menoluokka - 2.53 (1.09)	1.21 (0.22)	0.89	..

7. TULOT JA KULUTUSMENOT RUOKAKUNTATYYPIN MUKAAN

Tämän luvun päätarkoituksena on kuvata ruokakunnan koon vaikutusta kulutusmenoihin. Aluksi tarkastellaan keskiarvojen perusteella erilaisten perheiden ja ruokakuntien tulojen ja kulutusmenojen rakenne-eroja. Sen jälkeen esitetään menojoustoperhetyypeittäin ja tarkastellaan lyhyesti lasten aiheuttamien kustannusten määräämiseen liittyviä ongelmia ja esitetään eräitä arviolaskelmia.

Aineisto jaettiin erilaisiin ruokakuntatyyppeihin seuraavasti: yksinäiset (miehet ja naiset erikseen), puoliset (lapsettomat, yksilapsiset, 2-3-lapsiset ja 4 - tai useampilapsiset), yksinäiset, joilla on huollettavanaan lapsia sekä muut ruokunnat. Ryhmä "Muut" muodostuu sekaruokakunnista, joissa esim. vanhempien ja lasten lisäksi on kotiapulainen, sukulainen tai joku muu henkilö. Tähän ryhmään, jossa keskimääräinen henkilöluku on verraten korkea (4.61) kuuluu lähes puolet kaikista ruokakunnista. Lapsina on ryhmittelyä laadittaessa pidetty ensinnäkin kaikkia vuonna 1951 ja sen jälkeen syntyneitä ja toiseksi ammatissa toimimattomia, vanhemmistaan taloudellisesti riippuvaisia ja heidän kanssaan yhdessä asuvia henkilöitä 25 vuoden ikään saakka.

Sekä tuotantotoiminnasta saadut että käytettävissä olevat tulot olivat ruokakuntaa kohden laskettuna pienimmät yksinäisillä henkilöillä ja suurimmat 2-3-lapsisilla perheillä (taulukko 27). Tulonsiirroilla näyttää myös ruokakuntatyypin mukaan tarkasteltuna olevan tasoittava vaikutus. Käytettävissä olevat tulot ovat tuotantotoiminnasta saatuja suuremmat yksinäisillä naisilla ja yksinäisillä huoltajilla. Viimeksi mainittujen kohdalla julkisen vallan avustusten lisäksi muodostivat muilta yhteisöiltä ja kotitalouksilta saadut tulonsiirrot merkittävän osan (n. 44 %) saaduista tulonsiirroista. Yksinäisillä naisilla taas sosiaalivakuutuksen osuus on korkea, mikä viittaa siihen, että tähän ryhmään kuuluu runsaasti kansaneläkettä saavia henkilöitä. Henkeä kohden laskettuja tuloja vertailtaessa eivät yksinäiset henkilöt enää ole yhtä heikossa asemassa kuin ruokakuntakohtaisessa tarkastelussa. Heidän käytettävissä olevat tulonsa ovat päinvastoin huomattavasti korkeammat kuin muissa ruokakuntatyypeissä. Tämä laskelma korostaa tosin ruokakunnan henkilöluvun merkitystä ja tuo siten selvästi ilmi laskentaperusteiden vaikutuksen tuloksiin.

Kulutusmenojen rakenne vaihtelee huomattavasti ruokakuntatyypin mukaan. Ravintomenojen osuus on pienin yksinäisillä naisilla (24.8 % kulutusmenoista) ja suurin neli- tai useampilapsisissa perheissä (34.2 %). Yksinäisten miesten kulusrakenteelle on ominaista juomien ja tupakan korkea osuus (14.0 %). Sen sijaan heidän menonsa esim. kotitalouskoneisiin ja kotitalouspalveluksiin ovat pienet. Yksinäisillä naisilla taas juomien ja tupakan osuus on pieni, vain 5.0 % kaikista menoista; asuntopien osuus sen sijaan huomattavan korkea (28.2 %). Myös hyödykkeiden menojoustopien mukainen kulusrakenne on yksinäisillä miehillä poikkeava. Heillä alijoustavan kulutuksen osuus on pienin ja ylijoustavan selvästi suurin. Sen sijaan yksinäisillä naisilla ylijoustavan kulutuksen osuus on oikeastaan yllättävän pieni, mutta syynä saattaa olla ryhmän korkea keski-ikä, mihin myös tulojen rakenne viittasi.

Ruokakunnan koon kasvaessa henkeä kohden lasketut kulutusmenot yleensä pienenevät - eri kulutusmenoryhmissä eri nopeudella. Tätä "economies of scale" - vaikutusta on pyritty kuvaamaan sivulla 99 olevassa asetelmassa. Vertailu rajoittuu myöhemmin esitettävissä menojoustopien laskelmissa käytettyihin neljään perheruokakuntatyypin (vrt. s. 110). Näissä joustopien laskelmissa saatujen yhtälöiden avulla on laskettu kulutusmenopääryhmittäin menot henkeä kohden maan kaikkien kotitalouksien keskimääräisellä kulutusmenotasolla (11 134 mk/ ruokakunta). Saadut per capita-luvut on muutettu indeksiluvuiksi antamalla ruokakuntatyypille "Puoliset" arvo 100.

Tarkasteltaessa kolmilapsisten perheiden indeksilukuja voidaan voimakkainta supistumista havaita liikennemenoissa. Perheen koon vaikutus näkyy etenkin kaksi- ja kolmilapsisten perheiden välisessä melko suuressa erossa, Keskimääräistä nopeammin pienenevät henkeä kohden laskien luonnollisesti myös tupakka- ja juomamenot, joista lasten osuus on vähäinen. Suurin ero havaitaan lapsettomien ja yksilapsisten perheiden välillä. Myös asuntopien osuus voidaan todeta keskimääräistä nopeampaa supistumista henkeä kohden laskettuna. Pienenemistä tapahtuu suhteellisen tasaisesti lapsiluvun kasvaessa.

Keskimääräistä hitaammin pienenevät ravinto- sekä valo- ja lämpömenot, joiden aikaisemmassa menojoustopien tarkastelussa todettiin olevan kokonaiskulutusmenojen muutoksille suhteellisen jäykkiä. Suunnilleen samalla tavoin kuin menot keskimäärin, pienenevät pääryhmät "Vaatus ja jalkineet" sekä "Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito", jotka ovat menojoustopien melko neutraaleja.

Menoerä	Ruokakuntatyyppi			
	Puolisot	Mies ja vaimo ja lapsia		
		1	2	3

Kulutusmenot henkeä kohden, mk¹⁾

1. Ravinto	1 464	1 086	888	799
2. Juomat	310	172	132	109
3. Tupakka	190	94	71	60
4. Vaatetus ja jalkineet	498	335	238	220
5. Asunto	1 047	580	432	320
6. Valo ja lämpö	173	108	95	86
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	319	196	166	129
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	240	139	112	92
9. Liikenne	687	476	299	175
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	320	282	194	133
11. Muut tavarat ja palvelukset.	64	55	38	30

Ruokakuntatyyppien välistä vaihtelua kuvaavia indeksilukuja (ruokakuntatyyppi "puolisot" = 100)

1. Ravinto	100	74	61	55
2. Juomat	100	55	43	35
3. Tupakka	100	49	37	32
4. Vaatetus ja jalkineet	100	67	48	44
5. Asunto	100	55	41	31
6. Valo ja lämpö	100	62	55	50
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	100	61	52	40
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	100	58	47	38
9. Liikenne	100	69	44	25
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	100	88	61	42
11. Muut tavarat ja palvelukset.	100	86	59	47
Kulutusmenot yhteensä (11 134 mk/ ruokakunta)	100	66	50	41

Perheruokakuntien tuloja ja niiden käyttöä tarkastellan taulukossa 28 yksityiskohtaisemmin siten, että ruokakuntatyyppin lisäksi on luokittelumuuttujaksi otettu käytettävissä olevat tulot. Kunkin ruokakuntatyyppin sisällä ruokakunnat on sijoitettu kolmeen tuloluokkaan. Kappaleessa 4.7 mainituista syistä käytettävissä olevien tulojen vastineena on tässä luokittelussa pidetty kulutusmenojen ja säästämisen summaa (C + S), mistä johtuu, että suurimpien ruokakuntien osalta käytettävissä olevien tulojen estimaatti nousee alimmassa tuloluokassa (alle 8 000 mk) luokkarajan yläpuolelle.

Tulojen osalta voidaan havaita tulonsiirtojen tasoittava vaikutus kaikkien perhetyyppien sisällä. Tämä näkyy seuraavasta tuotantotoiminnasta saatuja tuloja ja käytettävissä olevia tuloja koskevasta indeksilaskelmasta.

Ruokakuntatyyppi	Tuotantotoiminnasta saadut tulot (kaikki kunnat = 100)			Käytettävissä olevat tulot (kaikki ruokakunnat = 100)			
	I	II	III	I	II	III	
Puolisot (ei lapsia)	41	95	193	55	99	170	
Puolisot ja 1 lapsi	67	110	175	67	101	161	I = -7 999 mk
Puolisot ja 2-3 lasta	72	101	192	73	98	175	II = 8 000 - 13 999 mk
Puolisot ja 4- lasta	61	87	170	70	98	164	III = 14 000-mk

1) Laskelmissa käytetty kaksoislogaritminen funktio aiheuttaa sen, ettei kulutusmenojen yhteissummaksi saada lukua 11 134 jaettuna ruokakunnan henkilöluvulla.

Tuloerojen tasoittumiseen vaikuttaa eniten verotusjärjestelmä (mm. sosiaalisin perustein myönnettävät vähennykset ja valtionverotuksen progressiivisuus). Myös julkiselta vallalta saadut tulonsiirrot (tässä lapsilisät) tasoittavat eroja.

Perheruokakuntien kulutusrakenteissa kuvastuu selvänä erilaisen tulotason vaikutus. Välttämättömyysluonteisen kulutuksen, kuten esim. ravintomenojen osuus on sitä korkeampi, mitä suuremmasta ruokakunnasta ja alemmasta tuloryhmästä on kysymys. Kun korkeimman tuloryhmän lapsettomilla aviopareilla ravintomenojen osuus on vain noin viidennes kaikista menoista, kasvaa vastaava osuus alimman tuloryhmän neli- tai useampilapsisilla perheillä jo lähes puoleen (47.3 %). Vastakkaiset piirteet näkyvät selvimmin liikennemenojen pääryhmässä, jonka osuus on korkein (26.0 %) ylimmän tuloryhmän yksilapsisilla perheillä ja pienin (5.9 %) alimman tuloryhmän neli- tai useampilapsisilla perheillä.

Käytettävissä olevien tulojen ja perheen koon vaikutusta kulutuskäyttäytymiseen kuvastaa myös oheinen piirros, jossa kulutusmenojen ryhmittelyperusteena on käytetty hyödykeryhmän menojoustoja (piirros 9). Vasemmanpuoleisesta kuviostavoi- daan havaita, että eri tulotasoilla olevien samankokoisten ruokakuntien alijoustavassa kulutuksessa ei ole suuria eroja. Ruokakunnan koko on tärkeä tekijä, ja menot kasvavat suhteellisen tasaisesti henkilöluvun mukaan.

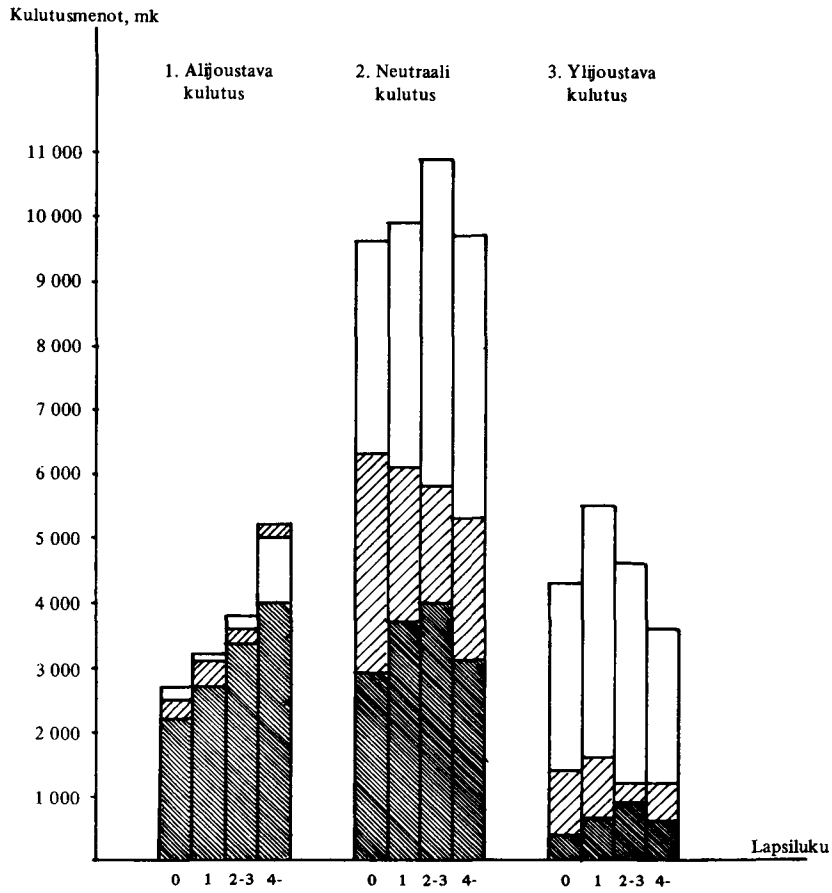
Eri tuloryhmien "puoliylellisyysluonteisten" hyödykkeiden kulutusta kuvaavat pylväät (keskimmäinen kuvio) eroavat jo selvästi toisistaan. Lisäksi voidaan havaita, että kaikissa tuloryhmissä tapahtuu kulutuksen absoluuttista supistumista, kun lapsiluku nousee neljään tai sitä suuremmaksi.

Korkeajoustoisten hyödykkeiden kulutus keskittyy ylimpään tuloryhmään. Alle 8 000 mk:n tulotasolla on näiden hyödykkeiden kulutus vähäistä perheen koosta riippumatta. Samansuuntaiseen tulokseen päädytään keskituloistenkin kohdalla, etenkin sen jälkeen kun perheen lapsiluku nousee 2-3:een. Sen sijaan yli 14 000 mk:n tulotasolla "ylellisyyskulutus" on jo yli nelinkertainen pieni- ja keskituloisten vastaaviin menoihin verrattuna. Kulutusmenojen huippu on ylimmässä tuloluokassa yksilapsisten perheiden kohdalla. Isommat perheet supistavat tässäkin tuloryhmässä korkeajoustoisten hyödykkeiden kulutusta.

Edellisessä tarkastelussa mukana oleviin perheruokakuntatyyppiin kuuluu kotitaloustiedustelun mukaan arvioiden n. 605 000 ruokakuntaa eli n. 44 % maan kaikista yksityisistä talouksista. Suurimmat osaryhmät ovat perhetyypissä "puolisot ja 2-3 lasta" tulotasoilla I (yli 14 000 mk) ja II (8 000-13 999 mk). Sen sijaan alimmalla tulotasolla olevien suuriperheister (neli- tai useampilapsiset), joilla välttämättömyyskulutuksen osuus oli kaikkein korkein, osuus on n. 2 %.

Ruokakuntatyyppi	Tuloluokka	Ruokakuntia perusjoukossa	
		abs.	%
Puolisot	I	81 000	13.4
	II	59 000	9.7
	III	33 000	5.5
Puolisot ja 1 lapsi	I	31 000	5.1
	II	46 000	7.6
	III	47 000	7.8
Puolisot ja 2-3 lasta	I	38 000	6.3
	II	93 000	15.4
	III	106 000	17.5
Puolisot ja 4 tai useampia lapsia	I	11 000	1.8
	II	32 000	5.3
	III	28 000	4.6
Yhteensä		605 000	100.0

Piirros 9. Kulutusmenot ruokakuntaa kohden käytettävissä olevien tulojen, perheen lapsiluvun ja hyödykkeen menojouston mukaan (ruokakuntatyypit mies + nainen + lapsia)

Käytettävissä olevat tulot ruokakuntaa kohden

 = - 7999 mk

 = 8000 - 13999 mk

 = 14000 - mk

Keskim. lapsiluku 2-3- lapsisissa perheissä 2.3
- " - " - 4- tai useampilapsisissa perheissä 4.8

Taulukko 27. Kotitalouksien tulot ja kulutusmenot ruokakuntaa kohden ruokakuntatyypin mukaan

Tulot Kulutusmenot	Yksinäiset				Puolisot		Mies ja vaimo ja lapsia			
	Miehet		Naiset				1		2-3	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
Tuotantotoiminnasta										
saadut tulot	6 547	108.2	5 186	92.1	10 736	102.1	15 032	113.7	16 626	113.1
Palkkatulot	5 802	95.9	4 203	74.7	7 455	70.9	12 828	97.0	13 339	90.7
Yrittäjätulot maa- ja met- sätaloudesta	332	5.5	80	1.4	666	6.3	941	7.1	1 153	7.8
Yrittäjätulot muusta yri- tystoiminnasta	53	0.9	259	4.6	1 628	15.5	656	5.0	1 332	9.1
Kotitalousrakennusten ra- kennustöissä tehdyn oman työn arvo	13	0.2	-	0.0	33	0.3	100	0.8	110	0.8
Omaisuuksien tulot	347	5.7	644	11.4	954	9.1	507	3.8	692	4.7
Saadut tulonsiirrot	907	15.0	1 495	26.6	2 021	19.2	958	7.3	1 049	7.1
Julkiselta vallalta	627	10.4	1 173	20.8	1 463	13.9	486	3.7	633	4.3
Sosiaalivakuutus	554	9.2	712	12.7	764	7.3	165	1.3	121	0.8
Sosiaaliavustus	30	0.5	69	1.2	106	1.0	186	1.4	490	3.3
Muut avustukset julkisel- ta vallalta	1	0.0	14	0.2	11	0.1	3	0.0	10	0.1
Virka- ja työsuhde-eläk- keet	42	0.7	378	6.7	582	5.5	132	1.0	12	0.1
Muilta yhteisöiltä ja toisil- ta kotitalouksilta	213	3.5	318	5.7	404	3.8	91	0.7	51	0.3
Käytettyjen kestokulutusta- varoiden myynnit	67	1.1	4	0.1	154	1.5	381	2.9	365	2.5
Välittömät verot ja muut annet- tut tulonsiirrot	-1 382	-22.9	-1 110	-19.7	-2 239	-21.3	-2 861	-21.7	-3 087	-21.0
Käytettävissä olevat tulot I ...	6 072	100.3	5 571	99.0	10 518	100.0	13 129	99.3	14 588	99.2
Pääomansiirrot, netto	-20	-0.3	58	1.0	-4	0.0	90	0.7	119	0.8
Käytettävissä olevat tulot II ...	6 052	100.0	5 629	100.0	10 514	100.0	13 219	100.0	14 707	100.0
Kulutusmenot										
1. Ravinto	1 521	25.9	1 319	24.8	2 539	27.5	3 352	26.2	4 043	28.8
2. Juomat	573	9.8	220	4.1	486	5.3	570	4.5	623	4.4
3. Tupakka	248	4.2	47	0.9	218	2.4	295	2.3	296	2.1
4. Vaatetus ja jalkineet	536	9.1	558	10.5	800	8.6	1 111	8.7	1 365	9.7
5. Asunto	1 111	18.9	1 501	28.2	1 893	20.5	2 041	16.0	2 257	16.1
6. Valo ja lämpö	183	3.1	174	3.3	372	4.0	378	2.9	449	3.2
7. Kotitalouskalusto, -tarvik- keet ja -palvelukset	216	3.7	330	6.2	572	6.2	794	6.2	918	6.6
8. Henkilökohtainen puhtaus terveydenhoito	188	3.2	274	5.2	490	5.3	501	3.9	551	3.9
9. Liikenne	935	15.9	466	8.8	1 248	13.5	2 506	19.6	2 259	16.1
10. Virkistys, huvittelu ja kou- lutus	302	5.1	336	6.3	503	5.4	994	7.8	1 051	7.5
11. Muut tavarat ja palveluk- set	67	1.1	91	1.7	121	1.3	244	1.9	224	1.6
Yhteensä	5 880	100.0	5 316	100.0	9 242	100.0	12 786	100.0	14 036	100.0

4-		Yhteensä		Mies ja nainen ja lapsia		Muut		Yhteensä	
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
14 052	102.0	15 745	111.5	6 434	84.9	14 156	104.1	12 115	105.5
10 572	76.8	12 738	90.2	5 436	71.7	9 180	67.5	8 960	78.1
1 988	14.4	1 229	8.7	559	7.4	3 302	24.3	1 543	13.4
949	6.9	1 074	7.6	-	0.0	951	7.0	906	7.9
86	0.6	103	0.7	4	0.1	63	0.5	57	0.5
457	3.3	601	4.3	435	5.7	660	4.8	649	5.6
<u>1 735</u>	<u>12.6</u>	<u>1 135</u>	<u>8.0</u>	<u>2 110</u>	<u>27.8</u>	<u>1 851</u>	<u>13.6</u>	<u>1 537</u>	<u>13.4</u>
<u>1 473</u>	<u>10.7</u>	<u>728</u>	<u>5.2</u>	<u>1 111</u>	<u>14.6</u>	<u>1 464</u>	<u>10.8</u>	<u>1 122</u>	<u>9.8</u>
153	1.1	139	1.0	412	5.4	877	6.5	572	5.0
1 283	9.3	533	3.8	486	6.4	341	2.5	312	2.7
14	0.1	8	0.1	30	0.4	17	0.1	12	0.1
23	0.2	48	0.3	183	2.4	229	1.7	226	2.0
<u>54</u>	<u>0.4</u>	<u>63</u>	<u>0.4</u>	<u>933</u>	<u>12.3</u>	<u>152</u>	<u>1.1</u>	<u>208</u>	<u>1.8</u>
<u>208</u>	<u>1.5</u>	<u>344</u>	<u>2.4</u>	<u>66</u>	<u>0.9</u>	<u>235</u>	<u>1.7</u>	<u>207</u>	<u>1.8</u>
-2 059	-14.9	-2 853	-20.2	-995	-13.1	-2 422	-17.8	-2 217	-19.3
<u>13 728</u>	<u>99.7</u>	<u>14 027</u>	<u>99.3</u>	<u>7 549</u>	<u>99.6</u>	<u>13 585</u>	<u>99.9</u>	<u>11 435</u>	<u>99.6</u>
46	0.3	99	0.7	34	0.4	11	0.1	42	0.4
<u>13 774</u>	<u>100.0</u>	<u>14 126</u>	<u>100.0</u>	<u>7 583</u>	<u>100.0</u>	<u>13 596</u>	<u>100.0</u>	<u>11 477</u>	<u>100.0</u>
4 669	34.2	3 945	29.0	2 572	31.6	4 207	30.8	3 245	29.1
568	4.2	599	4.4	310	3.8	655	4.8	534	4.8
333	2.4	301	2.2	83	1.0	320	2.3	248	2.2
1 388	10.2	1 296	9.5	720	8.9	1 374	10.1	1 079	9.7
1 923	14.1	2 140	15.7	1 617	19.9	1 856	13.6	1 837	16.5
565	4.1	447	3.3	346	4.3	600	4.4	422	3.8
813	5.9	865	6.3	433	5.3	772	5.6	662	6.0
389	2.8	511	3.7	391	4.8	591	4.3	472	4.2
1 966	14.4	2 283	16.8	839	10.3	2 212	16.2	1 717	15.4
850	6.2	1 003	7.4	735	9.0	879	6.4	745	6.7
200	1.5	226	1.7	92	1.1	210	1.5	173	1.6
13 664	100.0	13 616	100.0	8 138	100.0	13 676	100.0	11 134	100.0

4-		Yhteensä		Mies ja nainen ja lapsia		Muut		Yhteensä	
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
4 881	35.7	3 646	26.8	2 220	27.3	4 331	31.7	3 052	27.4
6 740	49.3	7 371	54.1	4 908	60.3	6 998	51.2	6 132	55.1
2 043	15.0	2 599	19.1	1 010	12.4	2 347	17.1	1 950	17.5
13 664	100.0	13 616	100.0	8 138	100.0	13 676	100.0	11 134	100.0
7 027	51.4	6 268	46.0	3 785	46.5	6 764	49.4	5 230	47.0
2 112	15.5	2 103	15.5	1 137	14.0	2 144	15.7	1 689	15.2
1 287	9.4	1 606	11.8	518	6.4	1 309	9.6	1 101	9.9
3 238	23.7	3 639	26.7	2 698	33.1	3 459	25.3	3 114	27.9
13 664	100.0	13 616	100.0	8 138	100.0	13 676	100.0	11 134	100.0
6.83		4.36		2.80		4.61		3.35	

Taulukko 28. Eräiden ruokakuntatyyppien tulot ja kulutusmenot ruokakuntaa kohden lapsiluvun ja käytettävissä olevien tulojen mukaan

Tulot Kulutusmenot	Puolisot						Mies ja vaimo ja lapsia				
	-7 999 mk		8 000 - 13 999 mk		14 000 mk -		-7 999 mk		8 000 - 13 999 mk		
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	
Tuotantotoiminnasta											
saadut tulot	4 982	79.4	11 557	102.0	23 430	120.3	8 129	106.4	13 378	115.7	
Palkkatulot	2 908	46.3	8 982	79.3	15 930	81.7	6 068	79.4	11 104	96.0	
Yrittäjätulot maa- ja metsä- sätaloudesta	908	14.5	652	5.7	92	0.5	1 506	19.7	951	8.2	
Yrittäjätulot muusta yritys- toiminnasta	650	10.4	721	6.4	5 647	29.0	253	3.3	844	7.3	
Kotitalousrakennusten raken- nustöissä tehdyn oman työn arvo	11	0.2	40	0.3	72	0.4	14	0.2	33	0.3	
Omaisuustulot	505	8.0	1 162	10.3	1 689	8.7	288	3.8	446	3.9	
Saadut tulonsiirrot	2 122	33.8	2 040	18.0	1 739	8.9	868	11.4	641	5.5	
Julkiselta vallalta	1 730	27.5	1 512	13.3	719	3.7	746	9.8	369	3.2	
Sosiaalivakuutus	1 198	19.1	421	3.7	308	1.6	297	3.9	140	1.2	
Sosiaaliavustus	76	1.2	196	1.7	23	0.1	197	2.6	210	1.8	
Muut avustukset julkiselta val- lalta	3	0.0	27	0.2	0	0.0	2	0.0	6	0.1	
Virka- ja työsuhde-eläkkeet .	453	7.2	868	7.7	388	2.0	250	3.3	13	0.1	
Muilta yhteisöiltä ja toisilta koti- talouksilta	374	6.0	475	4.2	350	1.8	98	1.3	114	1.0	
Käytettyjen kestokulutustavaroiden myynnit	18	0.3	53	0.5	670	3.4	24	0.3	158	1.3	
Välittömät verot ja muut annetut tulonsiirrot	-834	-13.3	-2 160	-19.1	-5 840	-30.0	-1 363	-17.9	-2 460	-21.3	
Käytettävissä olevat tulot I	6 270	99.9	11 437	100.9	19 329	99.2	7 634	99.9	11 559	99.9	
Pääomansiirrot, netto	5	0.1	-108	-0.9	159	0.8	8	0.1	9	0.1	
Käytettävissä olevat tulot II	6 275	100.0	11 329	100.0	19 488	100.0	7 642	100.0	11 568	100.0	
Kulutusmenot											
1. Ravinto	2 017	36.9	2 740	26.8	3 394	20.5	2 515	36.0	3 252	30.8	
2. Juomat	286	5.2	548	5.4	847	5.1	362	5.2	513	4.8	
3. Tupakka	164	3.0	259	2.5	266	1.6	263	3.8	302	2.9	
4. Vaatetus ja jalkineet	337	6.2	883	8.6	1 764	10.6	560	8.0	921	8.7	
5. Asunto	1 137	20.8	2 189	21.4	3 226	19.5	1 110	15.9	1 783	16.9	
6. Valo ja lämpö	364	6.7	413	4.1	328	2.0	371	5.3	343	3.2	
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	263	4.8	663	6.5	1 154	7.0	329	4.7	665	6.3	
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	296	5.4	626	6.1	677	4.1	252	3.6	420	4.0	
9. Liikenne	335	6.1	1 165	11.4	3 600	21.8	675	9.6	1 304	12.3	
10. Virkistys, huvittelu ja koulu- tus	243	4.4	580	5.7	989	6.0	476	6.8	883	8.4	
11. Muut tavarat ja palvelukset .	29	0.5	152	1.5	294	1.8	77	1.1	179	1.7	
Yhteensä	5 471	100.0	10 218	100.0	16 539	100.0	6 990	100.0	10 565	100.0	

14 000 mk -		2-3						4-					
		-7 999 mk		8 000 - 13 999 mk		14 000 mk -		-7 999 mk		8 000 mk 13 999 mk		14 000 mk -	
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
21 197	114.5	8 728	104.0	12 234	109.2	23 321	116.3	7 402	92.0	10 525	93.9	20 590	109.1
18 966	102.5	6 041	72.0	9 964	89.0	18 928	94.4	4 592	57.0	7 017	62.6	16 883	89.4
559	3.0	1 413	16.8	1 208	10.8	1 009	5.0	2 218	27.6	2 132	19.0	1 737	9.2
739	4.0	954	11.4	617	5.5	2 095	10.5	419	5.2	937	8.4	1 166	6.2
221	1.2	22	0.3	60	0.5	185	0.9	63	0.8	44	0.4	143	0.8
712	3.8	298	3.5	385	3.4	1 104	5.5	110	1.4	395	3.5	661	3.5
1 324	7.2	1 017	12.1	796	7.1	1 282	6.4	1 378	17.1	1 823	16.3	1 773	9.4
429	2.3	788	9.4	670	6.0	544	2.7	1 345	16.7	1 622	14.5	1 355	7.2
102	0.6	217	2.6	153	1.4	59	0.3	65	0.8	250	2.2	76	0.4
156	0.8	566	6.8	483	4.3	469	2.3	1 271	15.8	1 354	12.1	1 207	6.4
0	0.0	2	0.0	19	0.2	4	0.0	9	0.1	18	0.2	13	0.1
171	0.9	3	0.0	15	0.1	12	0.1	0	0.0	0	0.0	59	0.3
63	0.4	52	0.6	57	0.5	45	0.2	16	0.2	73	0.7	46	0.2
832	4.5	177	2.1	69	0.6	693	3.5	17	0.2	128	1.1	372	2.0
-4 239	-22.9	-1 363	-16.2	-1 866	-16.6	-4 779	-23.8	-749	-9.3	-1 211	-10.8	-3 520	-18.7
18 282	98.8	8 382	99.8	11 164	99.7	19 824	98.9	8 031	99.8	11 137	99.4	18 843	99.8
221	1.2	13	0.1	36	0.3	230	1.1	18	0.2	68	0.6	30	0.2
18 503	100.0	8 395	100.0	11 200	100.0	20 054	100.0	8 049	100.0	11 205	100.0	18 873	100.0
3 966	21.3	3 203	39.1	3 709	35.0	4 648	24.2	3 682	47.3	4 522	39.3	5 224	28.5
755	4.1	421	5.1	533	5.0	776	4.0	357	4.6	501	4.4	724	4.0
308	1.7	239	2.9	300	2.8	313	1.6	290	3.8	366	3.2	317	1.7
1 632	8.8	653	8.0	984	9.3	1 962	10.2	582	7.5	985	8.6	2 139	11.7
2 905	15.6	1 103	13.5	1 571	14.9	3 274	17.1	928	11.9	1 589	13.8	2 684	14.6
419	2.2	410	5.0	435	4.1	475	2.5	491	6.3	599	5.2	558	3.0
1 213	6.5	479	5.9	668	6.3	1 295	6.8	300	3.9	555	4.8	1 292	7.0
733	3.9	320	3.9	432	4.1	742	3.9	225	2.9	345	3.0	501	2.7
4 847	26.0	810	9.9	1 031	9.8	3 860	20.1	458	5.9	1 354	11.8	3 238	17.7
1 427	7.7	451	5.5	744	7.0	1 538	8.0	403	5.2	570	4.9	1 331	7.3
411	2.2	96	1.2	180	1.7	310	1.6	72	0.9	125	1.1	332	1.8
18 616	100.0	8 185	100.0	10 587	100.0	19 193	100.0	7 788	100.0	11 511	100.0	18 340	100.0

Taulukko 28 jatk.

Tulot Kulutusmenot	Puolisot						Mies ja vaimo ja lapsia			
							1			
	-7 999 mk		8 000 - 13 999 mk		14 000 mk		-7 999 mk		8 000 - 13 999 mk	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden menojoukon mukaan</u>										
1. Alijoustava kulutus										
(-0.69)	2 223	40.6	2 559	25.0	2 650	16.0	2 721	38.9	2 930	27.7
2. Neutraali kulutus										
(0.70-1.49)	2 955	54.0	6 280	61.5	9 646	58.3	3 630	51.9	6 106	57.8
3. Ylijoustava kulutus										
(1.50-)	293	5.4	1 379	13.5	4 243	25.7	639	9.2	1 529	14.5
Yhteensä,	5 471	100.0	10 218	100.0	16 539	100.0	6 990	100.0	10 565	100.0
<u>Kulutusmenot hyödykkeiden keston mukaan</u>										
1. Kertakulutustavarat	3 190	58.3	4 741	46.4	5 944	35.9	3 936	56.3	5 162	48.9
2. Puolikestävät tavarat	505	9.2	1 410	13.8	2 861	17.3	806	11.5	1 551	14.7
3. Kestokulutustavarat	192	3.5	732	7.2	2 710	16.4	386	5.5	859	8.1
4. Palvelukset	1 584	29.0	3 335	32.6	5 024	30.4	1 862	26.7	2 993	28.3
Yhteensä,	5 471	100.0	10 218	100.0	16 539	100.0	6 990	100.0	10 565	100.0
Ruokakunnan keskimääräinen henkilöluku	2.00		2.00		2.00		3.00		3.00	

2-3								4-					
14 000 mk-		-7 999 mk		8 000 - 13 999 mk		14 000 mk-		-7 999 mk		8 000 mk 13 999 mk		14 000 mk-	
mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
3 181	17.1	3 367	41.1	3 628	34.3	3 775	19.7	3 996	51.3	5 093	44.3	5 066	27.6
9 822	52.8	3 977	48.6	5 815	54.9	10 867	56.6	3 116	40.0	5 265	45.7	9 714	53.0
5 613	30.1	841	10.3	1 144	10.8	4 551	23.7	676	8.7	1 153	10.0	3 560	19.4
18 616	100.0	8 185	100.0	10 587	100.0	19 193	100.0	7 788	100.0	11 511	100.0	18 340	100.0
6 891	37.0	4 894	59.8	5 731	54.1	7 605	39.0	5 208	66.9	6 725	58.4	8 084	44.1
3 062	16.5	1 002	12.2	1 439	13.6	3 301	17.2	812	10.4	1 416	12.3	3 371	18.4
3 375	18.1	433	5.3	755	7.1	2 812	14.7	364	4.7	807	7.0	2 183	11.9
5 288	28.4	1 856	22.7	2 662	25.2	5 475	28.5	1 404	18.0	2 563	22.3	4 702	25.6
18 616	100.0	8 185	100.0	10 587	100.0	19 193	100.0	7 788	100.0	11 511	100.0	18 340	100.0
3.00		4.35		4.36		4.32		6.72		6.92		6.76	

Menojoustolaskelmia suoritettiin myös ruokakuntatyypin mukaan luokitellusta aineistosta. Koska ruokakunnan koon vaihtelu eliminoitiin jo aineiston luokituksella, ei mitään per capita-muunnosta tarvittu. Kuten aikaisemmissakin laskelmissa käytettiin nytkin kaksoislogaritmista funktiota.

Aikaisempi sosio-ekonomisen aseman mukaan suoritettu menojoustotarkastelu osoitti väestöryhmittäisiä eroja esiintyvän lähinnä maanviljelijöiden ja muiden väestöryhmien välillä. Tämän takia analyysi rajoitettiin aineiston homogenisoimiseksi palkansaajaväestöön. Mukana ovat vain seuraavat sosio-ekonomiset ryhmät: johtajat ja toimihenkilöt sekä työntekijät, lukuunottamatta maataloustyöntekijöitä. Aineiston vähyden vuoksi jouduttiin tarkastelu lisäksi rajoittamaan seuraavassa asetelmassa mainittuihin perheruokakuntatyyppeihin.

Ruokakuntatyyppi	Ruokakuntia mukana analyysissa	Kulutusmenoluokkia	Luokkakeskiarvojen vaihteluväli, mk	Menoluokkien painot- tamaton keskiarvo, mk
Puolisot	254	12	4 171-26 385	11 350
Puolisot + 1 lapsi	181	12	4 932-31 810	13 228
Puolisot + 2 lasta	242	12	5 278-27 765	12 874
Puolisot + 3 lasta	120	10	6 235-29 709	12 715

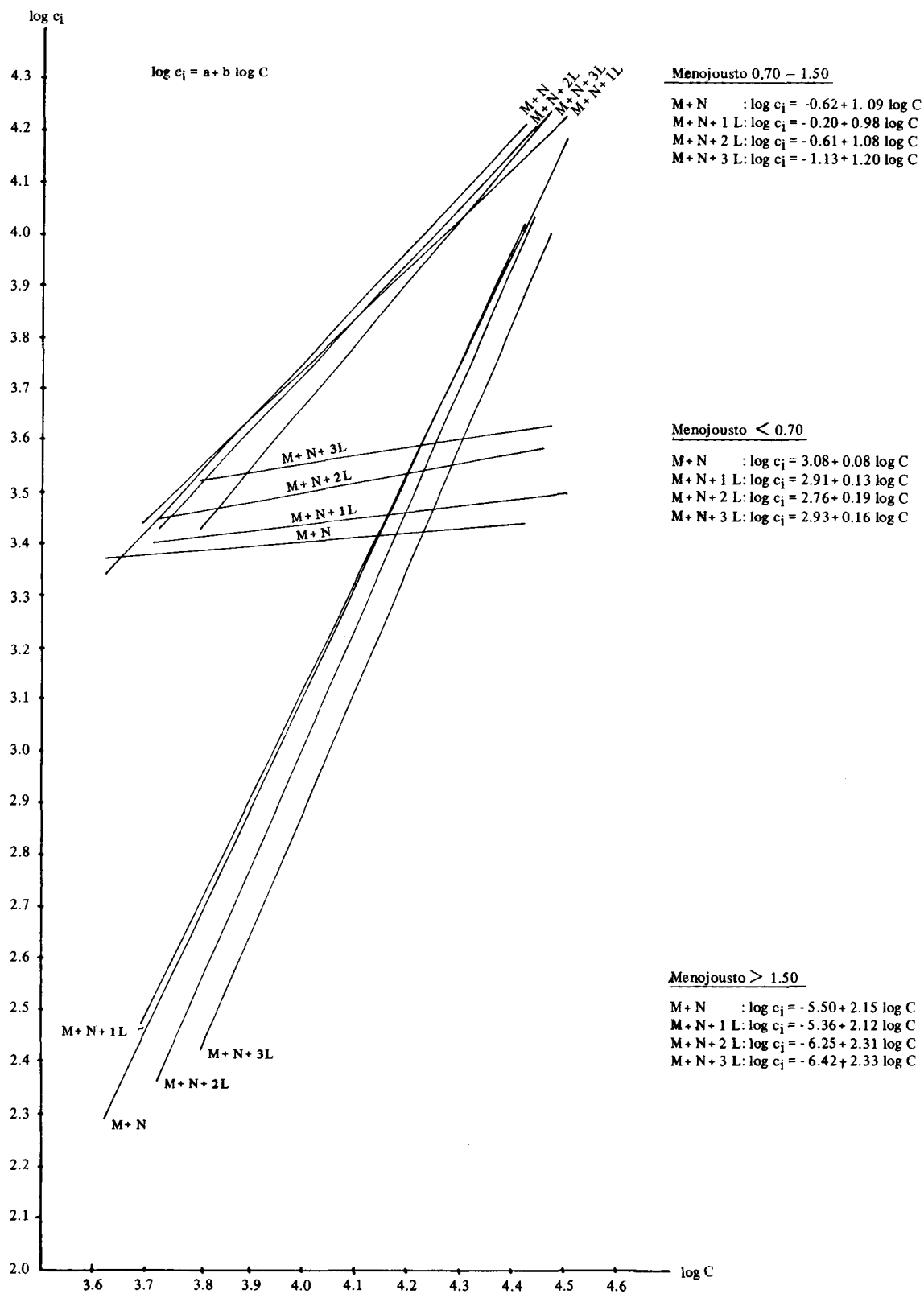
Asetelmasta havaitaan, että kahden hengen ruokakunnat, joihin kuuluu vain mies ja vaimo, poikkeavat kulutusmenotasolta muista ruokakuntatyypeistä. Lisäksi on muistettava, että tähän ryhmään kuuluu melko paljon vanhustalouksia, joten se on ikärakenteeltaankin melko heterogeeninen.

Aineiston pienuuden vuoksi supistettiin myös hyödykeryhmitystä rajoittamalla suurin piirtein pääryhmätason nimikkeisiin lukuunottamatta ravintomenoja, jotka on eritelty yksityiskohtaisemmin (analyysissa käytettiin kaikkiaan 41 nimikettä).

Yleisesti voidaan panna merkille, että vaikka kulusrakenteissa todettiinkin aikaisemmin melko selviä eroja erikokoisten ruokakuntien välillä, eivät ryhmien menojoustopoikkeat toisistaan kovinkaan selvästi ja johdonmukaisesti. Voitaisiin ehkä ajatella, että perheen lapsiluvun lisääntyessä yhä useammat hyödykkeet saisivat ylellisyshyödykkeen luonteen ja siten myös niiden menojousto olisi suuremmissa perheissä korkeampi. Joitakin viitteitä tästä voidaan havaita esim. pääryhmän "Virkistys, huvittelu, koulutus" kohdalla ja ravintoryhmän sisällä sellaisten suhteellisen korkeajoustoisten valmiiden tuotteiden kuin kahvileivän ja lihaainesvalmisteiden joustoissa (huom. myös negatiivisen menojoustopoikkeuksen vahvistuminen jauhojen ja ryynien ryhmässä). Toisaalta kuitenkin esim. korkeajoustoisimman pääryhmän "Liikennemenot" kohdalla ei sanottavia eroja voida havaita. Aivan mielivaltaisesti näyttävät menojoustopoikkeukset vaihtelevan ryhmässä "Huonekalut ja matot" sekä "Kotitalouskoneet ja -laitteet". Paitsi aineiston pienuudesta selittyyneen tulos ainakin osaksi siitä, että näiden kestokulutustavaroiden hankinnat keskittyvät perheen perustamisvaiheeseen ja avioliiton alkuvuosiin, ja tarkasteltavat ruokakuntatyypit poikkeavat elinvaiheen suhteen melko paljon toisistaan.

Menojoustojen suhteellisen vähäinen vaihtelu näkyy myös piirroksesta 10, jossa on esitetty menojoustopoikkeusten mukaisten kulutusmenoryhmien (sama luokitus kuin 6. luvussa) Engel-käyrät eri ruokakuntatyypeille. Käyrien kaltevuudessa ei ole ruokakuntatyypeittäin tarkasteltuna kovin suuria vaihteluja. Sen sijaan kulutustasossa on eroja sekä alijoustavien että ylijoustavien hyödykkeiden ryhmässä. "Ylellisyysluontoisten" menojoustopoikkeusten Engel-käyrien järjestys vain on päinvastainen kuin "välttämättömyyskulutusta" kuvaavien käyrien.

Piirros 10. Menojouston mukaisten kulutusmenoryhmien Engelin käyrät ruokakuntatyypeittäin

Taulukko 29. Eräiden hyödykeryhmien kulutusmenojoustop rookakuntatyyppin mukaan

$$\log c_i = a + b \log C$$

c_i = hyödykeryhmän i kulutusmenot ruokakuntaa kohden

C = kokonaiskulutusmenot ruokakuntaa kohden

Hyödykekoodi	Menoerä	Huokakuntatyyppi		a		b	R
0	<u>Ravinto,</u> <u>juomat</u>	1. M + N	1.53	(0.25)	0.50	(0.05)	0.95
		2. + 1 lapsi	1.62	(0.20)	0.48	(0.04)	0.97
		3. + 2 lasta	1.65	(0.24)	0.49	(0.05)	0.95
		4. + 3 lasta	1.39	(0.20)	0.56	(0.04)	0.98
00-01	<u>Ravinto</u>	1. M + N	1.82	(0.25)	0.41	(0.05)	0.93
		2. + 1 lapsi	1.73	(0.19)	0.44	(0.04)	0.96
		3. + 2 lasta	1.68	(0.23)	0.46	(0.05)	0.95
		4. + 3 lasta	1.53	(0.22)	0.51	(0.04)	0.97
000	<u>Leipä ja</u> <u>viljatuotteet</u>	1. M + N	1.90	(0.30)	0.19	(0.06)	0.67
		2. + 1 lapsi	1.67	(0.51)	0.26	(0.10)	0.58
		3. + 2 lasta	1.42	(0.33)	0.33	(0.07)	0.83
		4. + 3 lasta	1.79	(0.19)	0.25)	(0.04)	0.91
00 000-	Jauhot ja ryynit	1. M + N	2.78	(0.71)	-0.20	(0.14)	0.29
00 010		2. + 1 lapsi	2.25	(0.89)	-0.07	(0.18)	-
		3. + 2 lasta	3.63	(0.72)	-0.36	(0.14)	0.58
		4. + 3 lasta	4.33	(0.40)	-0.50	(0.08)	0.90
00 011 -	Ruokaleipä	1. M + N	1.84	(0.41)	0.08	(0.08)	-
00 014		2. + 1 lapsi	1.27	(0.92)	0.24	(0.18)	0.26
		3. + 2 lasta	0.65	(0.45)	0.40	(0.09)	0.79
		4. + 3 lasta	0.66	(0.37)	0.41	(0.07)	0.88
00 015-	Kahvileipä	1. M + N	0.41	(0.63)	0.47	(0.12)	0.74
00 021		2. + 1 lapsi	0.53	(0.62)	0.44	(0.12)	0.72
		3. + 2 lasta	0.44	(0.50)	0.68	(0.10)	0.87
		4. + 3 lasta	-0.95	(0.49)	0.79	(0.10)	0.94
001	<u>Liha</u>	1. M + N	0.63	(0.33)	0.54	(0.07)	0.93
		2. + 1 lapsi	1.36	(0.32)	0.37	(0.06)	0.87
		3. + 2 lasta	0.76	(0.38)	0.52	(0.08)	0.90
		4. + 3 lasta	0.73	(0.53)	0.40	(0.08)	0.91

Taulukko 29 jatk.

Hyödykekoodi	Menoerä	Ruokakuntatyyppi		a	b	R	
0 012	Tuore liha	1. M + N	-0.27	(0.39)	0.70	(0.08)	0.94
		2. + 1 lapsi	0.73	(0.32)	0.44	(0.06)	0.90
		3. + 2 lasta	0.19	(0.22)	0.58	(0.04)	0.97
		4. + 3 lasta	0.34	(0.48)	0.56	(0.09)	0.89
0 014	Leikkelelihat	1. M + N	0.46	(0.90)	0.32	(0.18)	0.40
		2. + 1 lapsi	-3.21	(1.49)	1.22	(0.29)	0.77
		3. + 2 lasta	-4.84	(2.01)	1.58	(0.40)	0.76
		4. + 3 lasta	-4.75	(2.20)	1.56	(0.43)	0.76
0 016	Makkarat	1. M + N	1.07	(0.45)	0.31	(0.09)	0.71
		2. + 1 lapsi	1.95	(0.49)	0.12	(0.10)	0.22
		3. + 2 lasta	1.09	(0.58)	0.33	(0.11)	0.64
		4. + 3 lasta	1.18	(0.47)	0.32	(0.09)	0.75
0 017	Lihaeinekset	1. M + N	-1.90	(1.31)	0.79	(0.26)	0.65
		2. + 1 lapsi	-2.14	(1.22)	0.83	(0.24)	0.70
		3. + 2 lasta	-3.25	(1.13)	1.09	(0.22)	0.82
		4. + 3 lasta	-3.52	(1.84)	1.16	(0.36)	0.71
002	Kala	1. M + N	0.68	(0.82)	0.31	(0.16)	0.44
		2. + 1 lapsi	-0.64	(0.47)	0.63	(0.09)	0.90
		3. + 2 lasta	0.03	(0.48)	0.47	(0.09)	0.83
		4. + 3 lasta	-0.03	(1.05)	0.49	(0.21)	0.59
003	Maito ja juusto	1. M + N	1.76	(0.43)	0.22	(0.09)	0.58
		2. + 1 lapsi	2.03	(0.33)	0.17	(0.07)	0.58
		3. + 2 lasta	1.92	(0.20)	0.22	(0.04)	0.85
		4. + 3 lasta	1.58	(0.24)	0.32	(0.05)	0.91
00 300	Maito	1. M + N	2.63	(0.58)	-0.05	(0.12)	-
		2. + 1 lapsi	2.74	(0.25)	-0.05	(0.05)	0.13
		3. + 2 lasta	2.60	(0.21)	0.02	(0.04)	-
		4. + 3 lasta	1.92	(0.26)	0.20	(0.05)	0.78
00 310-00 313	Juustot	1. M + N	-2.13	(0.56)	0.95	(0.11)	0.93
		2. + 1 lapsi	-1.86	(0.81)	0.89	(0.16)	0.86
		3. + 2 lasta	-1.58	(0.78)	0.84	(0.15)	0.85
		4. + 3 lasta	-1.60	(0.68)	0.84	(0.13)	0.90
004	Munat	1. M + N	0.84	(0.59)	0.27	(0.12)	0.52
		2. + 1 lapsi	0.95	(0.42)	0.25	(0.08)	0.64
		3. + 2 lasta	1.10	(0.31)	0.24	(0.06)	0.75
		4. + 3 lasta	0.45	(0.64)	0.40	(0.12)	0.71

Taulukko 29 jatk.

Hyödykekoodi	Menoerä	Ruokakuntatyyppi		a	b	R	
005	<u>Voi</u>	1. M + N	2.69	(0.38)	-0.07	(0.08)	-
		2. + 1 lapsi	-4.45	(0.47)	-0.01	(0.09)	-
		3. + 2 lasta	2.06	(0.39)	0.11	(0.08)	0.31
		4. + 3 lasta	1.90	(0.39)	0.17	(0.08)	0.55
006	<u>Rasvat ja öljyt</u>	1. M + N	2.00	(1.21)	-0.11	(0.24)	-
		2. + 1 lapsi	1.37	(1.25)	0.07	(0.25)	-
		3. + 2 lasta	2.39	(0.81)	-0.14	(0.16)	-
		4. + 3 lasta	1.46	(0.71)	0.11	(0.14)	-
007	<u>Hedelmät ja marjat</u>	1. M + N	0.10	(0.88)	0.54	(0.18)	0.66
		2. + 1 lapsi	-0.53	(0.97)	0.72	(0.19)	0.74
		3. + 2 lasta	-0.97	(0.65)	0.83	(0.13)	0.89
		4. + 3 lasta	-2.14	(1.08)	1.12	(0.21)	0.87
00 700 00 707	Hedelmät	1. M + N	-0.33	(0.88)	0.60	(0.17)	0.70
		2. + 1 lapsi	-1.16	(0.98)	0.83	(0.19)	0.79
		3. + 2 lasta	-0.94	(0.51)	0.80	(0.10)	0.92
		4. + 3 lasta	-2.04	(0.78)	1.05	(0.15)	0.92
008	<u>Perunat ja Perunatuotteet</u>	1. M + N	0.14	(1.12)	0.38	(0.22)	0.38
		2. + 1 lapsi	1.83	(0.41)	-0.02	(0.08)	-
		3. + 2 lasta	0.19	(0.92)	0.39	(0.18)	0.49
		4. + 3 lasta	1.48	(0.50)	0.09	(0.10)	-
009	<u>Juurikasvit ja vihannekset</u>	1. M + N	-1.06	(0.67)	0.78	(0.13)	0.87
		2. + 1 lapsi	-0.21	(0.76)	0.57	(0.15)	0.74
		3. + 2 lasta	-1.88	(0.66)	0.98	(0.13)	0.91
		4. + 3 lasta	-0.79	(1.04)	0.72	(0.20)	0.75
010	<u>Sokeri</u>	1. M + N	3.28	(0.91)	-0.34	(0.18)	0.43
		2. + 1 lapsi	3.48	(0.91)	-0.37	(0.18)	0.47
		3. + 2 lasta	1.93	(0.55)	0.04	(0.11)	-
		4. + 3 lasta	2.49	(0.89)	-0.07	(0.17)	-
01 103- 01 107	Makeiset	1. M + N	-2.70	(1.42)	1.10	(0.28)	0.75
		2. + 1 lapsi	-1.54	(0.93)	0.88	(0.18)	0.81
		3. + 2 lasta	-2.50	(0.76)	1.12	(0.15)	0.91
		4. + 3 lasta	-1.45	(0.84)	0.88	(0.17)	0.87
02 000	Kahvi	1. M + N	1.77	(0.44)	0.10	(0.09)	0.18
		2. + 1 lapsi	1.83	(0.74)	0.13	(0.15)	-
		3. + 2 lasta	1.73	(0.48)	0.17	(0.09)	0.41
		4. + 3 lasta	2.10	(0.58)	0.09	(0.11)	-

Taulukko 29 jatk.

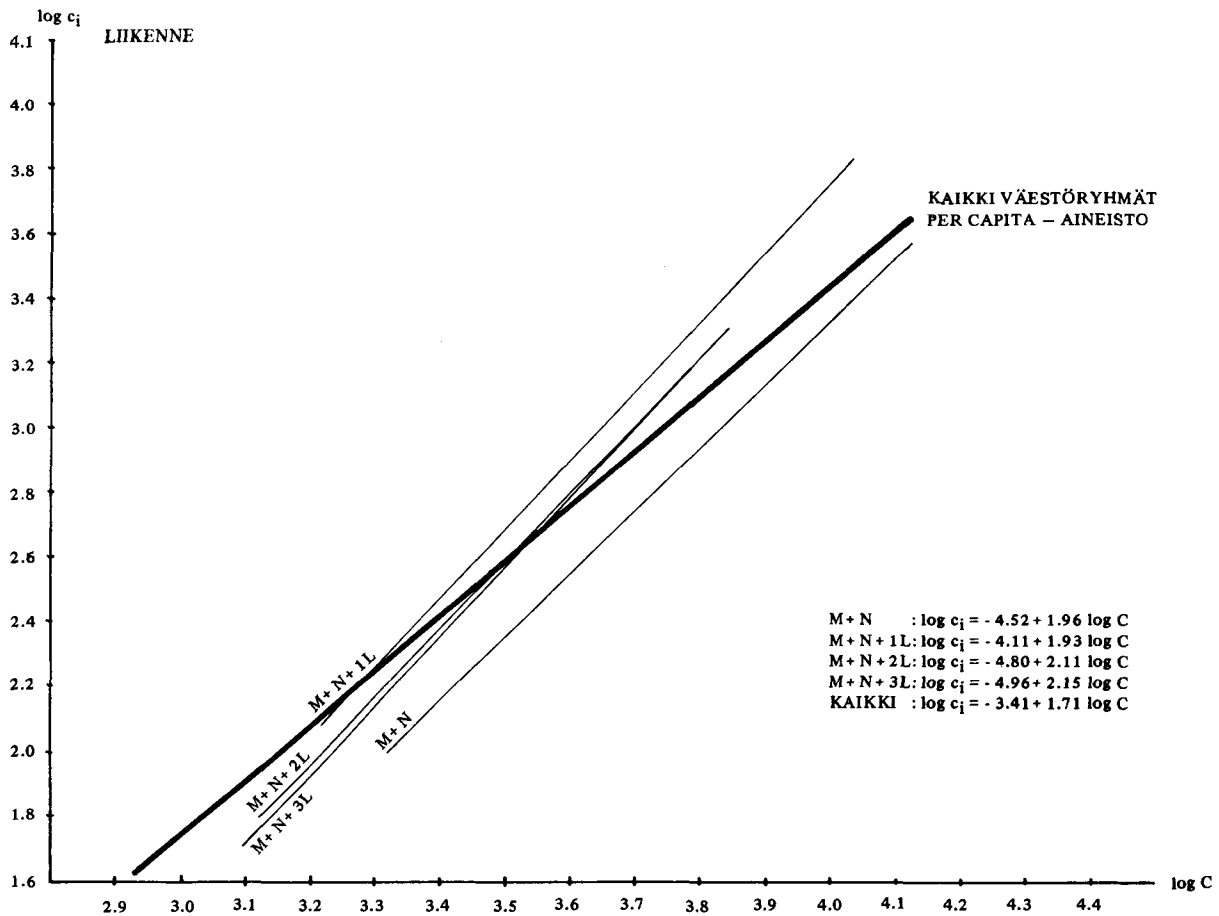
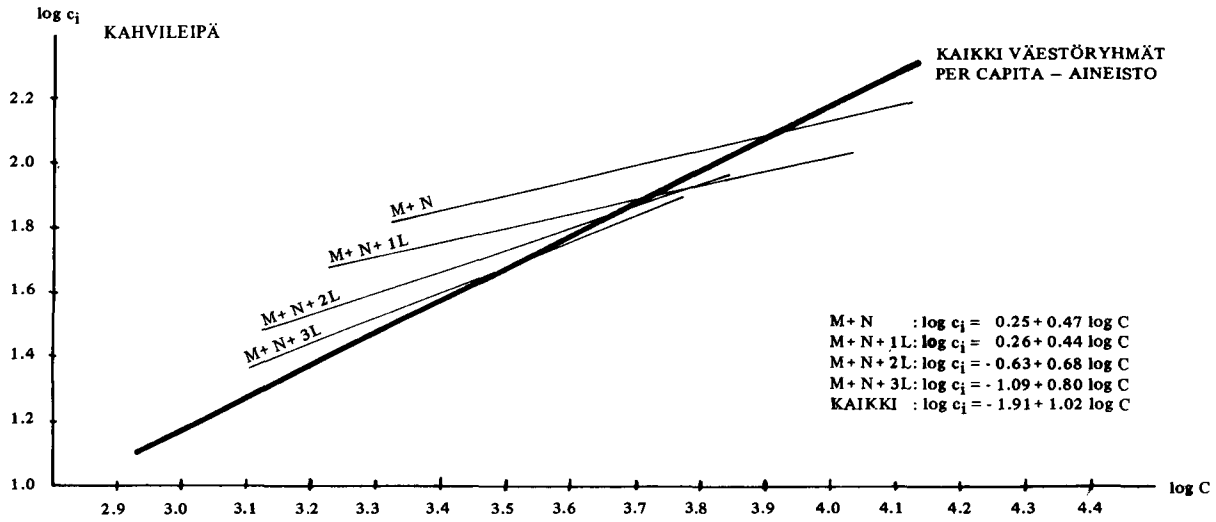
Hyödykekoodi	Menoerä	Ruokakuntatyyppi		a	b	R	
021	<u>Muut alkoholi-</u> <u>littomat jou-</u> <u>mat</u>	1. M + N	-1.22	(0.91)	0.76	(0.18)	0.77
		2. + 1 lapsi	-1.49	(0.86)	0.82	(0.17)	0.82
		3. + 2 lasta	-0.72	(0.23)	0.64	(0.05)	0.97
		4. + 3 lasta	-2.54	(1.42)	1.07	(0.28)	0.78
022	<u>Alkoholi-</u> <u>juomat</u>	1. M + N	-6.74	(1.55)	2.20	(0.31)	0.90
		2. + 1 lapsi	-10.70	(4.36)	3.08	(0.86)	0.72
		3. + 2 lasta	-7.72	(3.13)	2.36	(0.62)	0.74
		4. + 3 lasta	-4.92	(1.91)	1.70	(0.37)	0.83
1	<u>Tupakka</u>	1. M + N	0.99	(0.89)	0.36	(0.18)	0.47
		2. + 1 lapsi	1.48	(0.68)	0.24	(0.13)	0.41
		3. + 2 lasta	1.89	(0.76)	0.14	(0.15)	-
		4. + 3 lasta	2.27	(0.79)	0.05	(0.16)	-
2	<u>Vaatetus ja</u> <u>jalkineet</u>	1. M + N	-3.58	(0.69)	1.62	(0.14)	0.96
		2. + 1 lapsi	-0.75	(0.39)	0.93	(0.08)	0.96
		3. + 2 lasta	-1.80	(0.79)	1.18	(0.16)	0.91
		4. + 3 lasta	-1.99	(0.69)	1.24	(0.14)	0.95
3	<u>Asunto</u>	1. M + N	-0.29	(0.44)	0.89	(0.09)	0.95
		2. + 1 lapsi	-0.43	(0.63)	0.91	(0.12)	0.91
		3. + 2 lasta	-1.66	(0.62)	1.21	(0.12)	0.95
		4. + 3 lasta	-1.57	(0.47)	1.18	(0.09)	0.97
4	<u>Lämpö ja</u> <u>valo</u>	1. M + N	1.96	(0.89)	0.14	(0.18)	-
		2. + 1 lapsi	1.19	(0.44)	0.33	(0.09)	0.73
		3. + 2 lasta	1.57	(0.60)	0.25	(0.12)	0.48
		4. + 3 lasta	2.11	(0.48)	0.13	(0.09)	0.31
5	<u>Kotitalouska-</u> <u>lusto, -tarvik-</u> <u>keet ja -palve-</u> <u>lukset</u>	1. M + N	-2.43	(0.79)	1.29	(0.16)	0.93
		2. + 1 lapsi	-3.20	(0.97)	1.47	(0.19)	0.92
		3. + 2 lasta	-1.83	(0.52)	1.15	(0.10)	0.96
		4. + 3 lasta	-3.43	(0.59)	1.54	(0.12)	0.98
500-501	<u>Huonekalut ja</u> <u>matot</u>	1. M + N	-6.43	(1.87)	2.12	(0.37)	0.86
		2. + 1 lapsi	-4.37	(2.14)	1.58	(0.42)	0.74
		3. + 2 lasta	-6.61	(2.21)	2.14	(0.44)	0.82
		4. + 3 lasta	-4.27	(0.82)	1.60	(0.16)	0.96
505	<u>Kotitalousko-</u> <u>neet ja -lait-</u> <u>teet</u>	1. M + N	1.09	(1.77)	0.23	(0.35)	-
		2. + 1 lapsi	-2.76	(2.72)	1.16	(0.54)	0.50
		3. + 2 lasta	2.55	(2.51)	-0.14	(0.50)	-
		4. + 3 lasta	-0.28	(2.29)	0.58	(0.45)	0.26

Taulukko 29 jatk.

Hyödykekoodi	Menoerä	Ruokakuntatyyppi	a	b	R		
508	<u>Kotitalouden</u> <u>kertakulutus-</u> <u>tavarat</u>	1. M + N	0.23	(0.63)	0.42	(0.12)	0.69
		2. + 1 lapsi	-0.53	(0.43)	0.63	(0.09)	0.91
		3. + 2 lasta	0.09	(0.78)	0.48	(0.15)	0.67
		4. + 3 lasta	-1.46	(0.85)	0.87	(0.17)	0.86
6	<u>Henkilökohtai-</u> <u>nen puhtaus ja</u> <u>terveyden</u> <u>hoito</u>	1. M + N	-1.29	(0.74)	0.98	(0.15)	0.89
		2. + 1 lapsi	-1.51	(0.53)	1.02	(0.11)	0.95
		3. + 2 lasta	-1.45	(0.65)	1.01	(0.13)	0.92
		4. + 3 lasta	-0.29	(0.58)	0.73	(0.11)	0.91
7	<u>Liikenne</u>	1. M + N	-4.80	(0.92)	1.96	(0.18)	0.95
		2. + 1 lapsi	-5.25	(0.83)	2.08	(0.16)	0.97
		3. + 2 lasta	-5.47	(0.78)	2.11	(0.15)	0.97
		4. + 3 lasta	-5.74	(0.72)	2.15	(0.14)	0.98
8	<u>Virkistys,</u> <u>huvittelu,</u> <u>koulutus</u>	1. M + N	-2.62	(0.89)	1.34	(0.18)	0.91
		2. + 1 lapsi	-1.52	(0.69)	1.10	(0.14)	0.92
		3. + 2 lasta	-2.37	(0.64)	1.30	(0.13)	0.95
		4. + 3 lasta	-3.68	(0.86)	1.61	(0.17)	0.95
800	<u>Kirjat, lehdet,</u> <u>kirjoitustar-</u> <u>vikkeet</u>	1. M + N	-1.18	(0.40)	0.82	(0.08)	0.95
		2. + 1 lapsi	-2.41	(0.53)	1.14	(0.10)	0.96
		3. + 2 lasta	-3.14	(0.80)	1.33	(0.16)	0.93
		4. + 3 lasta	-3.34	(0.71)	1.38	(0.14)	0.96
805	<u>Muut harras-</u> <u>tusvälineet</u>	1. M + N	-6.37	(1.77)	2.10	(0.35)	0.87
		2. + 1 lapsi	-3.61	(0.77)	1.45	(0.15)	0.94
		3. + 2 lasta	-4.61	(0.91)	1.68	(0.18)	0.94
		4. + 3 lasta	-7.11	(2.24)	2.26	(0.44)	0.86
9	<u>Muut tavarat</u> <u>ja palveluk-</u> <u>set</u>	1. M + N	-7.01	(1.67)	2.25	(0.33)	0.90
		2. + 1 lapsi	-4.61	(1.00)	1.69	(0.20)	0.93
		3. + 2 lasta	-2.31	(1.18)	1.11	(0.23)	0.82
		4. + 3 lasta	-2.59	(0.82)	1.18	(0.16)	0.92

Verrattaessa saatuja joustoarvioita aikaisempiin per capita -muunnoksella laskettuihin menojuostoihin voidaan panna merkille, että useimpien matalajoustoisten hyödykeryhmien joustot jäävät selvästi per capita -aineistosta laskettuja joustoja pienemmiksi. "Ylellisyysluontoisten" hyödykkeiden kohdalla taas on havaittavissa päinvastainen piirre: ruokakuntatyypeittäin lasketut joustot ovat yleensä korkeampia. Erot johtuvat siitä, että per capita -muunnos siirtää suurempia ruokakuntia kokonaiskulutusasteikossa alemmaksi ja pienempiä vastaavasti ylemmäksi, jolloin ryhmien väliset kulutustason vaihtelut aiheuttavat eron. Seuraava piirros havainnollistaa asian (piirros 11). Kahvileipä on esimerkkinä hyödykeryhmästä, jonka per capita -joustot ovat ruokakuntakohtaisia korkeampia ja korkeajoustoiset liikennemenot ovat esimerkkinä päinvastaisesta tapuksesta.

Piirros 11. Ruokakuntatyypeittäin laskettujen ja per capita-muunnoksella saatuja yleisjousten vertailu

Seuraava yhteenvetotaulukko pyrkii helpottamaan tulosten vertailua. Ruokakuntatyypeittäin lasketut menojoustot on yhdistetty käyttäen painoina eri ruokakuntatyyppien kokonaiskulutusmenojen keskiarvosta laskettujen poikkeaminen neliösummia. ¹⁾ Vertailuaineistona käytetyt per capita-menojoustot ovat työntekijä- sekä johtaja - ja toimihenkilöryhmien joustojen vastaavalla tavalla painotettuja keskiarvoja.

Taulukko 30. Ruokakuntatyypeittäin laskettujen ja per capita-muunnoksella saatujen menojuustojen vertailua

Hyödykekoodi	Menoerä	Menojousto	
		Ruokakuntatyyppiaineisto	Per capita-aineisto (toimihenkilö ja työntekijät)
0	<u>Ravinto ja juomat</u>	0.50	0.66
01	Ravinto	0.45	0.58
000	<u>Leipä ja viljatuotteet</u>	0.26	0.41
00 000-00 009	Jauhot ja ryynit	-0.26	-0.29
00 011-00 014	Ruokaleipä	0.27	0.31
00 015-00 021	Kahvileipä	0.58	1.00
001	<u>Liha</u>	0.46	0.63
0 012	Tuore liha	0.57	0.63
0 014	Leikkelelihat	1.13	1.31
0 016	Makkarat	0.26	0.45
0 017	Lihaainesvalmisteet	0.95	1.18
002	<u>Kala</u>	0.48	0.64
003	<u>Maito ja juusto</u>	0.23	0.36
00 300	Maito	0.02	0.20
00 310-00 313	Juustot	0.88	0.69
004	<u>Munat</u>	0.28	0.37
005	<u>Voi</u>	0.04	0.16
006	<u>Rasvat ja öljyt</u>	-0.02	-0.12
007	<u>Hedelmät ja marjat</u>	0.78	0.81
00 700-00 707	Hedelmät	0.80	0.79
008	<u>Perunat ja perunatuotteet</u>	0.21	0.21
009	<u>Juurikasvit ja vihannekset</u>	0.76	0.74
010	<u>Sokeri</u>	-0.20	-0.08
01 103-01 107	Makeiset	1.00	0.76
02 000	Kahvi	0.12	0.50
021	<u>Muut alkoholittomat juomat</u>	0.81	1.14
022	<u>Alkoholi juomat</u>	2.39	1.84
1	<u>Tupakka</u>	0.21	0.53
2	<u>Vaatetus ja jalkineet</u>	1.24 [†]	1.16
3	<u>Asunto</u>	1.03	1.04
4	<u>Lämpö ja valo</u>	0.22	0.44
5	<u>Kotitalouskalusto, tarvikkeet ja palvelukset</u>	1.36	1.07
500-501	<u>Huonekalut ja matot</u>	1.87	0.99
505	<u>Kotitalouskoneet ja -laitteet</u>	0.47	0.55
508	<u>Kotitalouden kertakulutustavarat</u>	0.58	0.71
6	<u>Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito</u>	0.95	1.04
7	<u>Liikenne</u>	2.07	1.74
8	<u>Virkistys, huvittelu ja koulutus</u>	1.32	1.02
800	<u>Kirjat, lehdet, kirjoitustarvikkeet</u>	1.15	0.91
805	<u>Muut harrastusvälineet</u>	1.85	1.06
9	<u>Muut tavarat ja palvelukset</u>	1.60	1.28

¹⁾ Hald, A.: "Statistical Theory with Engineering Applications", Tokyo 1952, s. 579-580.

Edellä esitetyistä kulutusmenojen rakennetarkasteluista käy selvästi ilmi, että ruokakunnan koko on kulutustarpeiden kannalta tärkeä tekijä. On kuitenkin vaikeata täsmällisesti sanoa, miten kulutustarpeet muuttuvat esim. yhden lisähenkilön tullessa talouteen. Tämäntapainen ongelma esiintyy käytännössä melko usein jouduttaessa kotitaloustiedusteluaineistojen pohjalta arvioimaan eri-ikäisten lasten aiheuttamia kustannuksia. Perusvaikeutena on tällöin, että tarpeet joudutaan päättämään kulutusmenoista, jotka kotitalouksien on sopeutettava käytettävissä olevien tulojensa puitteisiin. Erikokoisten talouksien, esim. kaksi- ja kolmilapsisten perheiden kulutusmenojen suora vertaaminen, jolloin tulovaikutusta ei siis oteta huomioon voi antaa tyydyttäviä tuloksia vain sellaisten hyödykeryhmien kohdalla, joiden tulojousto ei olennaisesti poikkea nollasta.

Jo Engelin ajoista saakka on lasten aiheuttamia kustannuksia pyritty määrittämään ns. kulutusyksikköasteikkojen avulla. Näissä eri-ikäisten ja eri sukupuolta olevien henkilöiden kulutusosuudet ilmaistaan suhdelukuina esim. täysi-ikäisen miehen kulutuksesta. Useimmiten asteikot ovat perustuneet esim. kaloritarpeeseen, sosiaalipoliittisiin normeihin tai muuhun vastaavaan, varsinaisista kulutusmenotiedoista riippumattomaan ulkopuoliseen arvioon tai informaatioon. Kulutusyksikköskaalojen määrittämisestä hyödykeryhmittäin Engelin käyrien avulla ovat yrittäneet mm. Prais ja Houthakker.¹⁾ Skaalojen konstruointiin liittyy kuitenkin vaikeita periaatteellisia ja käytännöllisiä ongelmia.

Kuten esim. Forsyth on osittanut, skaaloja ei voida Engelin käyrien perusteella määrätä ilman eräitä rajoittavia oletuksia.²⁾ Lisäksi on huomattava, että jos skaaloista halutaan realistisia, niitä pitäisi konstruoida eri tulotasoille, eri ruokakuntatyypeille jne., mikä aiheuttaa käytännöllisiä vaikeuksia. Kulutusyksikköasteikkojen konstruoinnin vaatimiin erillistutkimuksiin ei tämän yleisraportin puitteissa ole ollut mahdollisuuksia.

Toinen tapa arvioida lasten aiheuttamia kustannuksia perustuu elintasoltaan samanlaisten, erikokoisten talouksien vertailuun. Menetelmää käytti ensimmäisenä Nicholson analysoidessaan Englannin, vuosien 1937-38 kulutustutkimuksen tuloksia.³⁾ Vaikeutena tässä menetelmässä, jota havainnollistaa piirros 12, on sopivien elintasomuuttujien löytäminen. Tästä syystä empiiriset tulokset ovatkin jääneet vähäisiksi ja epämääräisiksi. Esim. Nicholson pyrki käyttämään kriteerimuuttujina menoryhmiä, joissa ei lasten kulutusta ole mukana ja päättyi sellaisiin, varsin rajoitettuihin menoeriin kuin alkoholi- ja tupakkamenot ja aikuisten henkilöiden vaateostot.

Seuraavassa esimerkkiluonteisessa kokeilussa (piirros 12) on elintason osoittimena käytetty alijoustavan kulutuksen prosenttiosuutta ja määrätty 1-, 2- ja 3-lapsisille perheruokakunnille samaa "välttämättömyyskulutuksen" osuutta vastaavat kulutusmenot asot. Laskelmassa on käytetty lähtökohtana kaikkien kotitalouksien keskimääräistä alijoustavan kulutuksen osuutta, joka on 27.4 %. Ikärakenteeltaan poikkeava ryhmä "Puolisot" (ilman lapsia) on jätetty tarkastelun ulkopuolelle, joten laskelmat perusteella voidaan arvioida vain toisen ja kolmannen lapsen kustannukset.

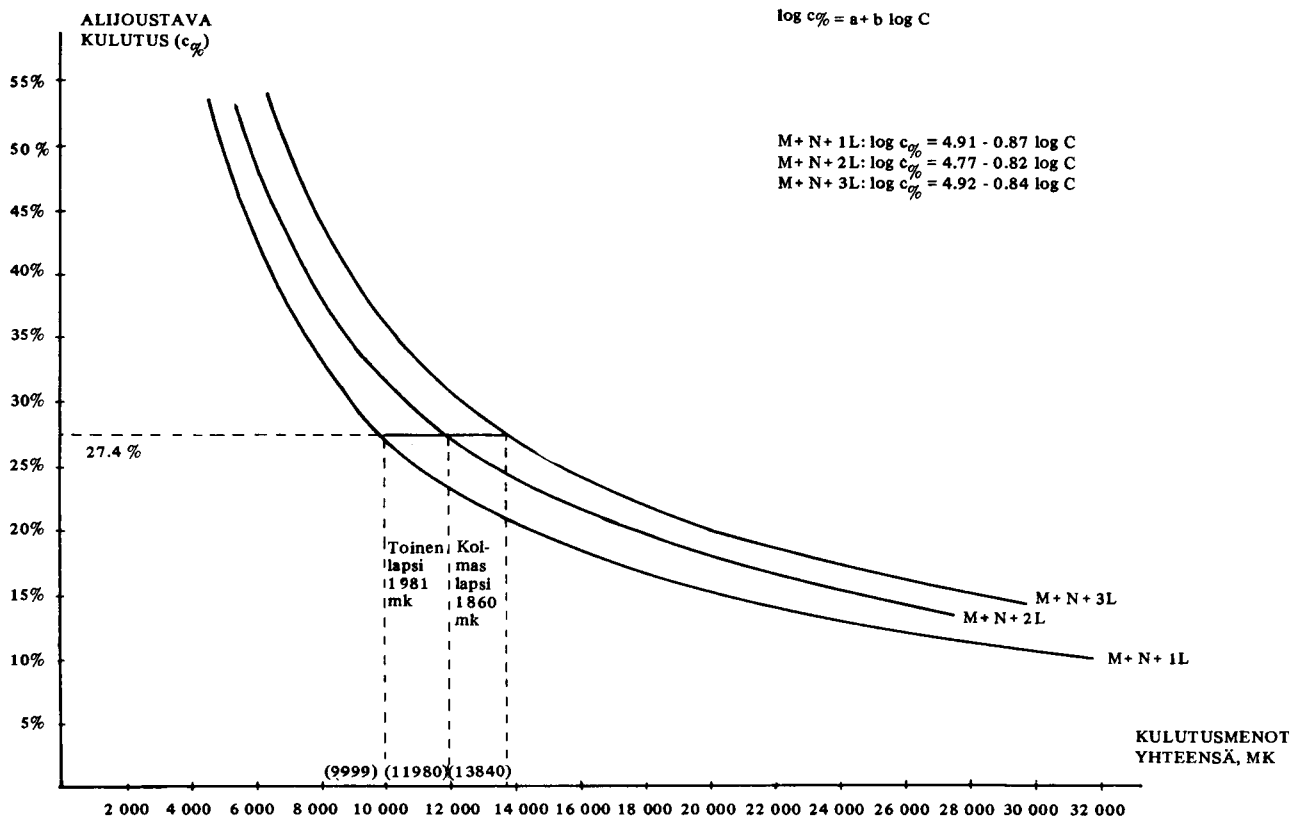
Saatujen yhtälöiden avulla voidaan laskea lapsen keskimääräiset kustannukset, jotka olivat n. 1920 mk vuodessa eli 160 mk kuukaudessa (toinen lapsi 1981 mk ja kolmas lapsi 1860 mk). Nämä luvut saadaan siis käyttämällä maan kaikkien ruokakuntien keskimääräistä alijoustavan kulutuksen osuutta (27.4 %). Itse laskelmien pohjana olevassa lapsiperheaineistossa - josta siis puuttuvat muut ruokakuntatyypit ja esim. koko maanviljelijäväestö - "välttämättömyyskulutuksen" osuus on vain 23.3 %. Tätä lähtöarvoa käyttäen saadaan lasten aiheuttamiksi kustannuksiksi: toinen lapsi 2 560 mk/v. ja kolmas lapsi 2 230 mk/v. Mainittakoon, että lasten keski-ikä on tarkastelun kohteina olevissa lapsiperheissä n. 8 vuotta.

1) Prais, S. J. and Houthakker, H. S. : "The Analysis of Family Budgets", Cambridge 1955.

2) Forsyth, F. G. : "The Relationship between Family Size and Family Expenditure", Journal of The Royal Statistical Society, Series A, Vol. 123, 1960, s. 367-397.

3) Nicholson, J. L. : "Variations in Working Class Family Expenditure", Journal of Royal Statistical Society, Series A, Vol. 62, 1949, s. 359-411.

Piirros 12. Toisen ja kolmannen lapsen aiheuttamat kustannukset alijoustavan kulutuksen prosentiosuuden avulla määrättyinä

Jos lasketaan kulutusmenopääryhmittäin kulutusbudjetit näille ruokakuntatyypille maan kaikkien kotitalouksien ali-
joustavan kulutuksen osuutta (27.4 %) vastaavilla kulutusmenotasoilla, saadaan eri menoryhmien erotuksista seuraava
lapsen keskimääräinen kulutusbudjetti ¹⁾.

Menoryhmä	mk vuodessa	%
1. Ravinto	624	32.5
2. Juomat	92	4.8
3. Tupakka	13	0.7
4. Vaatetus ja jalkineet	272	14.2
5. Asunto	232	12.1
6. Valo ja lämpö	66	3.4
7. Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	203	10.6
8. Henkilökohtainen puhtaus ja terveydenhoito	75	3.9
9. Liikenne	204	10.6
10. Virkistys, huvittelu ja koulutus	113	5.9
11. Muut tavarat ja palvelukset	26	1.3
Yhteensä	1920	100.0

Vaikka laskelma on hyvin kaavamainen ja siihen liittyy monia epävarmuustekijöitä, voidaan kuitenkin havaita, että lasten aiheuttamissa kustannuksissa pääryhmien "Ravinto", "Vaatetus ja jalkineet" sekä "Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset" suhteelliset osuudet nousevat korkeammiksi kuin koko väestön keskimääräisessä kulutusbudjetissa. Selvästi pienemmiksi jäävät seuraavien menoryhmien prosenttiosuudet: "Liikenne", "Asunto", "Virkistys, huvittelu ja koulutus" sekä luonnollisesti tupakkamenojen ryhmä, jossa lasten omaa kulutusta ei sanottavasti esiinny. Muiden pääryhmien suhteelliset osuudet vastaavat suunnilleen koko väestön keskimääräisiä kulutusbudjettiosuuksia.

¹⁾ Näissä laskelmissa on käytetty yksinkertaista lineaarista funktiota $c_i = a + b C$

8. RAVINTOAINEIDEN KULUTUSMÄÄRÄT

8.1. Mittaustapa ja yksikköhinnat

Edellisissä luvuissa on käsitelty kotitalouksien kulutusmenoja. Seuraavassa tarkastellaan paino- tai tilavuusmitoin mitattuja kulutusmääriä. Tarkastelu rajoittuu ravintoaineisiin, ja mukaan on otettu sekä ostetut että omasta tuotannosta kulutukseen otetut tuotteet. Määrätarkastelun etuna verrattuna arvotarkasteluun on se, että erilaiset arvostusperiaatteet eivät vaikuta lopputulokseen, kuten tapahtuu esim. arvostettaessa omat tuotteet tuottajahintaan ja ostetut tuotteet vähittäismyyntihintaan.¹⁾

Määrätietoja pyrittiin kokoamaan mahdollisimman monesta ravintoryhmään kuuluvasta hyödykkeestä. Tiedot kerättiin meuhujen, useimpien maitotuotteiden ja tuoreiden marjojen osalta litroina sekä muiden hyödykkeiden osalta yleensä kiloina. Tiedot perustuvat tilinpitäjien omiin merkintöihin, joissa esiintyi jonkin verran puutteellisuksia. Parhaat tiedot saatiin valmiissa standardipakkauksissa olevien hyödykkeiden (esim. palasokeri) ja kaupassapunnittujen hyödykkeiden osalta. Vaikeuksia esiintyi etenkin sellaisten hyödykkeiden kohdalla, joiden määrätieto jäi tilinpitäjän oman mittauksen tai arvioinnin varaan. Tämähän oli ainoa menetelmä omien tuotteiden kohdalla. Jonkin verran jouduttiin puuttuvia määrätietoja arvioimaan koodituksen yhteydessä. Arvioinnissa käytettiin apuna mm. hintatilastojen keskihintatietoja. On myös hyvä muistaa, että moneen kulutusnimeeseen tulee sekä laadullisesti että muutenkin varsin erilaista tavaraa.

Arvo- ja määrätietojen avulla laskettiin erälle ravintohyödykkeille yksikköhinnat. Seuraavassa asetelmassa on vertailtu muutamien tuotteiden kotitaloustiedustelun tuloksista laskettuja yksikköhintoja v. 1966 vähittäishintatilaston mukaisiin yksikköhintoihin.

	Kotitaloustiedustelu 1966 (ostetut tuotteet)	Vähittäishintatilasto 1966
Vehnäjauhot	1.25 mk/kg	1.30 mk/kg (puolikarkea)
Ranskanleipä	1.50 mk/kg	1.58 mk/kg
Tuore silakka	1.53 mk/kg	1.67 mk/kg
Maito	0.59 mk/l	..
Maito vakioitu, avoastiassa	..	0.58 mk/ 1
Maito vakioitu, tölissä	..	0.67 mk/ 1
Munat	3.44 mk/kg	3.56 mk/kg
Voi	6.05 mk/kg	6.17 mk/kg
Margariini	3.65 mk/kg	3.96 mk/kg (normaali laatu)
Appelsiinit	1.78 mk/kg	1.86 mk/kg
Sokeri	1.35 mk/kg	..
Sokeri kide, valkaistu, irtaimena	..	1.29 mk/kg
Sokeri pala, pakattu	..	1.49 mk/kg
Talouskalja	0.39 mk/l	0.37 mk/l

Asetelmassa mainittujen tuotteiden osalta yksikköhintaerot näyttävät pieniltä, mutta ovat jokseenkin odotetun suuntaisia. Kotitaloustiedustelun alemmat yksikköhinnat voivat johtua esim. alennuksista, heikkolaatuisen tavaran mukanaolosta ja siitä, että kaikki myyntipisteet (muutkin kuin myymälät) ovat mukana. Lisäksi mainittakoon, että mukana ovat myös suoraan tuottajilta ostetut hyödykkeet (esim. maito ja munat), jotka voidaan saada vähittäismyyntihintaa halvemmalla.

Seuraavissa kappaleissa esitetään eräiden tärkeimpien ravintoaineiden kulutusta koskevia määrätietoja väestöryhmittäin ja suuralueittain. Yksityiskohtaiset tiedot on esitetty liitetaulukoissa 15-19. Ruokakuntien keskiarvoissa olevien erojen eliminomiseksi on määrätiedot laskettu henkeä kohden. Tältä pohjalta laskettuja tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava mm. keskimääräisen lapsiluvun vaihtelut eri väestöryhmien välillä.

8.2. Ravintoaineiden kulutusmäärät ja yksikköhinnat väestöryhmittäin

Aikaisemmin on jo vertailtu väestöryhmittäin kulutusmenojen rakennetta. Jos eri väestöryhmien maksamat yksikköhinnat olisivat samansuuruisia ja omat tuotteet olisi lisäksi laskettu vähittäishintaan, ei määrätiedoin suoritettu vertailu luonnollisestikaan muuttaisi kulutusmenojen pohjalta saatua kuvaa. Koska - kuten jäljempänä ilmenee - erot ostettujen tuotteiden yksikköhinnoissa ovat suhteellisen vähäiset, määrä- ja kulutusmenovertailut antavatkin näiltä osin likipitään samanlaisen tuloksen.

1) Liitetaulukossa on omien tuotteiden arvo laskettu väestöryhmittäin sekä tuottaja- että kuluttajahintaan

Jo kulutusmenotarkastelun yhteydessä havaitut erot maanviljelijöiden ja muiden väestöryhmien välillä korostuvat määrävertailussa sen vuoksi, että omat tuotteet hinnoiteltiin tuottajainnoin. Erityisesti jauhojen ja maidon sekä perunan kulutus on maanviljelijöillä paljon runsaampaa kuin muilla väestöryhmillä. Mahdollisesti ainakin perunan osalta on saaduissa kulutusmäärissä mukana kuitenkin myös kotieläimille annettuja tuotteita, jotka ovat jääneet erottamatta kotitalouden kulutuksesta.

Johtajat ja toimihenkilöt kuluttavat muita väestöryhmiä enemmän esim. hedelmiä ja vihanneksia. Sama piirre näkyy myös sellaisten leipomotuotteiden kuin kakkujen ja keksien kohdalla. Toisaalta taas esim. toimihenkilöryhmän jauhojen ja sianlihan kulutus on muita väestöryhmiä vähäisempää.

Metsä- ja puutarhamarjojen kulutusta koskevien arvioiden keskiarvot ovat mittaustavan ¹⁾ vuoksi erityisen korkeita, joiden tuloksiin on näiltä osin suhtauduttava varovasti. Satunnaisvaihtelusta johtuvat heilahtelut ovat suurimmat ryhmässä "Muut yrittäjät", jossa näyteruokakuntia on vähiten (151 ruokakuntaa).

Taulukossa 32 esitetty eri väestöryhmien maksamien yksikköhintojen vertailu osoittaa, että niiden tuotteiden kohdalla, joissa laadun vaihtelu on vähäistä, ei myöskään eri väestöryhmien maksamissa yksikköhinnoissa esiinny mainittavaa vaihtelua (esim. jauhot, kananmunat, voi, sokeri, suola ja pilsneri). Jos taas tarjolla on erihintaisia saman hyödykeryhmän tuotteita, käyvät erot yleensä siihen suuntaa, että toimihenkilöryhmän maksamat yksikköhinnat ovat hieman keskimääräistä korkeampia (esim. kahvileipä, paistiliha ja kahvi). Voidaan ehkä olettaa, että suurituloisemmat ruokakunnat ostavat parempilaatuista tavaraa, jolla on keskimääräistä korkeampi yksikköhinta. Toisaalta he kyllä voivat myös paremmin ajoittaa hankintansa ja ostaa suurempia erii kerrallaan, jolloin yksikköhinnat saattavat jäädä keskitasoa pienemmiksi. Myös voidaan olettaa, että maaseudulla asuvilla ruokakunnilla on muita paremmat mahdollisuudet hankkia joitakin tuotteita suoraan tuottajilta ja siis vähittäishintaa halvemmalla.

Monien ravintoaineiden kulutuksessa on omilla tuotteilla huomattava osuus. Taulukosta 33 voidaan havaita, että niiden prosentuaalinen osuus perunan, juureksien, puutarhamarjojen, eräiden vähän käytettyjen jauholaatujen sekä metsämarjojen ja sienien kohdalla nousee jopa 60-90 %:iin kokonaiskulutuksesta.

Varsinaisten maanviljelijäruokakuntien omavaraisuus on luonnollisesti maataloustuotteiden osalta paljon suurempi kuin muiden. Melko korkeita omien tuotteiden osuuksia havaitaan myös maataloustyöntekijöillä, joihin on luettu mm. kaikki sellaiset viljelijät, joilla viljelmän peltoala on alle kaksi hehtaaria. Ruis- ja ohrajauhojen kohdalla omavaraisuusaste on silmiinpistävästi korkea myös muilla väestöryhmillä. Tämä selittyy toisaalta näiden ravintoaineiden vähäisestä kokonaiskulutuksesta ja toisaalta sosio-ekonomisen jaon suoritustavasta. Ruokakunnat on jaettu ryhmiin päämiehen pääammatin perusteella, jolloin sivutoimenaan maanviljelystä harjoittavat on luettu muihin väestöryhmiin. Vähäisintä omien tuotteiden käyttö on johtajien ja toimihenkilöiden keskuudessa, kun taas työntekijät muodostavat eräänlaisen väliryhmän.

8.3 Ravintoaineiden kulutusmäärät ja yksikköhinnat suuralueittain ja kuntatyypeittäin

Henkeä kohden laskettuja kulutusmääriä, yksikköhintoja ja omien tuotteiden prosentiosuuksia tarkastellaan taulukoissa 34-36 suuralueittain ja kuntatyypeittäin. Alueittaisista kulutusmäärien eroista voidaan todeta, että ne heijastelevat tulotason sekä elinkeino- ja väestörakenteen eroja. Etelä-Suomessa kulutetaan keskimääräistä enemmän mm. hedelmiä ja kananmunia. Toistensa substituutteina toimivista tavaroista voidaan havaita, että kun Keski- ja Pohjois-Suomessa esim. ruisjauhojen, sianlihan, margariinin ja maidon kulutus on suhteellisen runsasta, niin Etelä-Suomen kulutusluvut ovat vastaavasti korkeammat ruokaleivän, nautanlihan, voin ja virvoitusjuomien kohdalla.

Alueittaisissa yksikköhinnoissa (taulukko 35) havaitaan jonkin verran vaihtelua sellaistenkin tuotteiden kuin maidon, piimän, voin, munien ja perunoiden kohdalla, joiden yksikköhinnoissa ei väestöryhmittäisessä tarkastelussa voitu havaita sanottavia eroja. Mainittujen tuotteiden yksikköhinnat ovat kaupungeissa ja kauppaloissa ja erityisesti Helsingissä korkeampia kuin maalaiskunnissa. Nämä vaihtelut saattavat johtua esim. kuljetuskustannuksista tai siitä, millaisissa pakkauksissa ko. tuotteet hankitaan.

Omien tuotteiden osuuden alueittaisista vaihteluista (taulukko 36) voidaan yleisesti todeta, että omavaraisuusaste laskee pohjoiseen mentäessä esim. vehnäjauhojen, omenien ja puutarhamarjojen kohdalla, mikä on tietysti odotettavissakin ilmastollisista seikoista johtuen.

¹⁾ Myös säilötty marjat on mitattu tuoreina säilöntävaiheessa

Taulukko 31. Eräiden tärkeimpien ravintoaineiden kulutusmäärät henkeä kohden ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan

Hyödykeryhmä	Yksikkö	Maanvilje- lijät	Muut yrit- täjät	Johtajat ja toimi- henkilöt	Työntekijät		Ammatis- sa toimi- mattomat	Kaikki
					Kaikki	siitä maa- taloustyön- tekijät		
00 000-								
00 009 Jauhot ja ryynit	kg	113.3	43.6	28.1	39.6	75.4	39.8	56.4
00 011-								
00 015 Ruokaleipä	"	14.6	44.3	44.4	43.3	38.1	40.2	35.9
00 016-								
00 021 Kahvileipä	"	4.8	12.9	12.3	11.3	7.6	12.5	10.0
00 100-00 115								
00 130 Tuore liha	"	19.2	24.9	17.2	16.3	21.2	17.3	17.8
00 131-								
00 173 Lihajalosteet	"	9.6	19.3	17.2	17.4	15.8	12.9	14.9
00 200-								
00 206 Tuore kala	"	7.7	5.4	4.9	4.9	9.6	8.0	5.8
00 300 Maito	l	301.1	234.7	198.4	204.8	312.2	184.3	227.7
00 301 Kuorittu maito ja piimä	"	27.1	21.6	18.6	23.3	34.0	21.5	23.0
00 310-								
00 313 Juustot	kg	2.9	4.3	4.3	2.8	2.5	2.8	3.3
00 400 Munat	"	7.8	11.3	9.3	7.7	6.2	7.3	8.2
00 500 Voi	"	21.4	18.3	14.1	15.7	19.9	15.1	16.9
00 600 Margariini	"	1.8	3.6	3.4	3.2	3.3	2.3	2.8
00 700-								
00 707 Hedelmät	"	11.7	37.6	38.0	23.1	17.6	19.6	24.0
00 708-								
00 712 Puutarhamarjat	l	5.0	4.0	4.5	4.9	2.8	8.5	4.9
00 713-								
00 716 Metsämarjat	"	8.0	..	6.0	5.4	9.8	6.8	6.1
00 800 Perunat	kg	126.5	79.0	58.7	77.3	114.5	60.9	84.4
00 900-								
00 903 Muut juurikasvit	"	10.0	7.7	6.7	5.6	7.2	5.6	7.2
00 909-								
00 910 Tomaatit ja kurkut	"	2.7	3.9	5.9	4.4	0.9	3.9	4.2
01 000 Sokeri	"	34.8	30.1	23.7	28.7	41.5	28.4	29.2
02 000 Kahvi	"	7.1	8.8	6.9	7.5	8.4	7.2	7.3

Taulukko 32. Eräiden ravintoaineiden yksikköhinnat ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan (ostetut tuotteet)

Hyödykeryhmä	Yksikkö	Maanvilje- lijät	Muut yrit- täjät.	Johtajat ja toimihenkilöt	Työntekijät	Ammatis- sa toimi- mattomat	Kaikki
00 000 Vehnäjauhot	kg	1.22	1.25	1.28	1.25	1.28	1.25
00 002 Ohrajauhot	"	0.86	0.96	0.87	0.88	0.88	0.87
00 003 Ruisjauhot	"	0.77	0.80	0.76	0.77	0.81	0.77
00 011 Näkki- ja kova leipä	"	1.90	2.34	2.47	2.12	2.25	2.18
00 012 Pehmeä ruisleipä	"	1.09	1.10	1.12	1.09	1.11	1.10
00 013 Ranskanleipä	"	1.46	1.48	1.51	1.51	1.48	1.50
00 014-							
00 015 Muu pehmeä ruokaleipä	"	1.27	1.22	1.31	1.31	1.26	1.30
00 016 Kahvipitko	"	4.04	4.52	4.60	4.26	3.95	4.31
00 100-							
00 102 1. luokan naudanliha	"	7.22	7.97	8.03	7.57	7.99	7.76
00 103 2. luokan naudanliha	"	5.07	4.94	5.15	5.15	5.20	5.12
00 105 1. luokan sianliha	"	5.77	6.84	7.07	6.33	6.55	6.42
00 106 2. luokan sianliha	"	4.80	4.83	5.15	5.15	5.11	5.03
00 163 Nakit	"	6.06	6.18	6.19	6.27	6.28	6.21
00 164 Saunalenkki	"	4.94	4.96	5.01	4.97	4.92	4.97
00 200 Silakka	"	1.45	1.64	1.61	1.48	1.53	1.52
00 300 Maito	l	0.53	0.59	0.61	0.59	0.59	0.59
00 301 Piimä	"	0.14	0.35	0.36	0.35	0.37	0.30
00 303 Kerma	"	4.67	4.90	4.71	4.68	4.65	4.70
00 400 Munat	kg	3.27	3.37	3.50	3.46	3.41	3.44
00 500 Voi	"	5.92	6.05	6.13	6.11	6.12	6.05
00 600 Margariini	"	3.62	3.61	3.68	3.63	3.73	3.65
00 701 Ulkomaiset omenat	"	1.61	1.63	1.79	1.65	1.74	1.69
00 703 Appelsiinit	"	1.76	1.77	1.78	1.79	1.81	1.78
00 800 Perunat	"	0.30	0.32	0.34	0.34	0.40	0.34
00 909 Tomaatit	"	2.72	3.61	2.96	2.82	3.11	2.92
01 000 Sokeri	"	1.35	1.33	1.34	1.35	1.34	1.35
02 000 Kahvi	"	10.25	10.96	11.24	10.59	10.80	10.68
02 103 Virvoitusjuomat	pullo	0.39	0.34	0.38	0.38	0.36	0.37
02 104 Talouskalja	l	0.40	0.38	0.39	0.39	0.39	0.39
02 105 I-olut ja pilsneri	pullo	0.39	0.39	0.40	0.41	0.38	0.40

Taulukko 33. Omien tuotteiden prosentiosuudet eräiden tärkeimpien ravintoaineiden kokonaiskulutuksesta ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan.

Hyödykeryhmä	Yksikkö	Maanviljelijät peltopinta-ala, ha					Muut yrit- täjät	Johtajat ja toimihenkilöt	Työntekijät		Ammatissa toimimat- tomat	Kaikki	
		2.0-4.9	5.0-9.9	10.0-19.9	20.0-	Yhteensä			Kaikki	siitä maa- tal. työn- tekijät			
00000	Vehnäjauhot	kg	17.4	36.2	44.6	64.6	38.8	5.5	1.7	3.5	3.2	5.8	19.6
00002	Ohrajauhot	"	81.3	91.3	98.0	91.4	91.4	64.3	60.0	75.0	48.2	69.2	92.2
00003	Ruisjauhot	"	40.4	73.1	94.4	82.2	74.8	17.9	9.1	18.5	2.4	24.7	63.2
00100- 00104	Naudanliha	"	72.1	47.9	45.0	44.6	52.9	4.6		6.1	18.8	3.5	14.8
00105- 00108	Sianliha	"	52.0	59.4	51.6	49.2	54.0	9.6	4.0	12.1	33.8	10.3	28.8
00200- 00206	Tuore kala	"	67.0	51.8	50.0	46.0	54.5	25.9	24.5	24.5	37.5	16.3	37.9
00300	Maito	l	93.9	98.0	99.6	92.9	97.1	13.6	4.9	16.7	63.1	20.3	45.0
00400	Munat	kg	53.7	60.5	61.3	60.0	59.0	2.7	2.2	5.2	17.7	6.8	19.5
00500	Voi	"	10.6	4.6	2.0	1.8	4.7	-	-	1.9	14.6	4.6	3.0
00700- 00701	Omenat	"	14.5	22.6	19.7	23.1	20.9	5.1	16.2	15.0	36.4	17.2	16.8
00708- 00712	Puutarhamarjat	l	97.4	100.0	96.2	77.6	96.0	35.0	48.9	59.2	89.3	78.8	75.5
00713- 00716	Metsämarjat	"	83.5	97.8	80.3	83.9	96.3	..	63.3	83.3	100.0	61.8	88.5
00800	Perunat	kg	97.9	97.2	99.0	99.4	98.1	55.9	42.1	59.5	94.8	65.8	77.0
00900- 00903	Muut juurikasvit	"	95.1	97.8	78.7	95.8	98.0	20.8	34.3	53.6	95.8	44.6	68.1
00904- 00905	Kaali	"	46.7	66.7	66.7	66.7	62.5	17.9	3.3	12.5	25.0	11.1	20.8
00910	Kurkku	"	45.5	53.3	37.5	24.0	46.7	9.1	8.0	15.8	-	11.8	21.1
00919	Sienet	"	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	93.8	88.9	100.0	75.0	100.0

Taulukko 34. Eräiden tärkeimpien ravintoaineiden kulutusmäärät henkeä kohden vuodessa suuralueittain ja kuntatyypeittäin

Hyödykeryhmä	Yksikkö	Etelä-Suomi	Väli-Suomi	Pohjois-Suomi	Koko maa		
					K:git ja k:lat	Mlk:t	Yhteensä
00000-							
00009 Jauhot ja ryynit	kg	44.4	78.2	55.0	25.1	81.9	56.4
00011-							
00015 Ruokaleipä	"	42.2	25.4	34.3	46.6	27.3	35.9
00016-							
00021 Kahvileipä	"	11.8	8.5	6.7	13.7	7.4	10.0
00100-							
00115,00130 Tuore liha	"	20.2	17.5	17.4	17.6	17.9	17.8
00131-							
00173 Lihajalosteet	"	17.4	11.5	12.6	17.7	12.9	14.9
00200-							
00206 Tuore kala	"	5.0	6.7	7.8	4.7	6.8	5.8
00300 Maito	l	210.2	252.8	259.9	195.4	253.2	227.7
00301 Kuorittu maito ja piimä	"	23.2	27.6	9.2	20.2	25.4	23.0
00310-							
00313 Juustot	kg	3.7	2.7	2.6	3.7	2.7	3.3
00400 Munat	"	9.4	7.1	5.7	9.0	7.6	8.2
00500 Voi	"	16.0	18.9	15.6	14.4	18.9	16.9
00600 Margariini	"	2.9	2.4	3.6	3.0	2.6	2.8
00700-							
00707 Hedelmät	"	28.9	17.1	18.2	32.9	16.1	24.0
00708-							
00712 Puutarhamarjat	l	5.9	4.1	3.2	5.0	5.0	4.9
00713-							
00716 Metsämarjat	"	5.1	8.4	6.3	4.0	7.5	6.1
00800 Perunat	kg	76.2	98.3	85.8	56.9	106.9	84.4
00900-							
00903 Muut juurikasvit	"	8.4	6.4	10.1	5.6	8.5	7.2
00909-							
00910 Tomaatit ja kurkut	"	5.2	3.0	2.6	5.4	3.3	4.2
01000 Sokeri	"	28.2	31.0	30.0	24.0	33.5	29.2
02000 Kahvi	"	7.2	7.3	7.4	7.3	7.3	7.3

Taulukko 35. Eräiden ravintoaineiden yksikköhinnat suuralueittain ja kuntatyypeittäin (ostetut tuotteet)

Hyödykeryhmä	Yksikkö	Etelä-Suomi				Keski-Suomi			Pohjois-Suomi			Koko maa			
		H:ki	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.	
00000	Vehnäjauhot	kg	1.32	1.29	1.23	1.26	1.28	1.24	1.25	1.27	1.18	1.20	1.29	1.23	1.25
00002	Ohrajauhot	"	0.90	0.93	0.90	0.91	0.82	0.86	0.85	0.92	0.87	0.87	0.88	0.87	0.87
00003	Ruisjauhot	"	0.81	0.78	0.75	0.76	0.77	0.77	0.77	0.81	0.79	0.79	0.78	0.77	0.77
00011	Näkki- ja kova leipä	"	2.63	2.27	2.09	2.25	2.45	1.99	2.13	2.19	1.85	1.94	2.37	2.01	2.18
00012	Pehmeä ruisleipä	"	1.09	1.10	1.07	1.09	1.12	1.13	1.13	1.13	1.08	1.10	1.11	1.09	1.10
00013	Ranskanleipä	"	1.54	1.53	1.43	1.51	1.47	1.47	1.47	1.46	1.51	1.47	1.53	1.44	1.50
00014-															
00015	Muu pehmeä ruokaleipä	"	1.31	1.31	1.28	1.30	1.27	1.27	1.27	1.31	1.29	1.30	1.30	1.28	1.30
00016	Kahvipitko	"	4.73	4.30	4.24	4.40	4.28	3.91	4.07	4.28	4.17	4.23	4.41	4.11	4.31
00100-															
00102	1. luokan naudanliha	"	8.58	7.83	7.50	7.96	7.32	7.10	7.19	7.34	6.64	7.10	7.99	7.31	7.76
00103	2. luokan naudanliha	"	5.35	5.15	5.17	5.19	5.01	5.00	5.00	5.16	4.95	5.03	5.16	5.08	5.12
00105	1. luokan sianliha	"	7.16	6.66	6.26	6.60	6.72	5.64	5.95	6.69	6.53	6.58	6.78	6.04	6.42
00106	2. luokan sianliha	"	5.12	5.25	5.02	5.12	5.12	4.87	4.93	5.10	4.94	4.98	5.19	4.94	5.03
00163	Nakit	"	6.35	6.32	6.30	6.32	6.03	5.81	5.91	6.20	5.89	6.03	6.28	6.08	6.21
00164	Saunalenkki	"	5.16	4.99	4.90	5.00	4.94	4.87	4.89	4.99	4.98	4.99	5.04	4.90	4.97
00200	Silakka	"	1.50	1.63	1.43	1.52	1.56	1.46	1.49	1.72	1.41	1.52	1.59	1.44	1.52
00300	Maito	l	0.64	0.61	0.57	0.60	0.60	0.54	0.57	0.59	0.55	0.57	0.61	0.56	0.59
00301	Piimä	"	0.44	0.38	0.27	0.34	0.35	0.19	0.23	0.37	0.37	0.37	0.39	0.23	0.30
00303	Kerma	"	5.21	4.77	4.88	4.89	4.24	4.61	4.41	3.97	3.90	3.95	4.71	4.70	4.70
00400	Munat	kg	3.54	3.45	3.24	3.40	3.51	3.33	3.40	3.79	3.77	3.78	3.51	3.34	3.44
00500	Voi	"	6.17	6.15	6.04	6.10	6.09	5.97	6.00	6.08	5.89	5.94	6.14	5.99	6.05
00600	Margariini	"	3.71	3.71	3.68	3.70	3.67	3.67	3.67	3.59	3.25	3.38	3.69	3.61	3.65
00701	Ulkomaiset omenat	"	1.80	1.70	1.57	1.68	1.80	1.61	1.69	1.91	1.75	1.83	1.76	1.60	1.69
00703	Appelsiinit	"	1.81	1.78	1.78	1.79	1.76	1.79	1.77	1.75	1.79	1.77	1.78	1.79	1.78
00800	Perunat	"	0.46	0.36	0.27	0.37	0.34	0.19	0.27	0.33	0.29	0.30	0.38	0.25	0.34
00909	Tomaatit	"	3.06	2.90	2.90	2.94	2.80	2.86	2.83	2.83	2.97	2.90	2.93	2.89	2.92
01000	Sokeri	"	1.35	1.33	1.34	1.33	1.34	1.37	1.36	1.38	1.34	1.35	1.34	1.35	1.35
02000	Kahvi	"	11.73	11.03	10.53	10.95	10.48	10.30	10.35	10.75	10.12	10.32	11.07	10.37	10.68
02103	Virvoitusjuomat	pullo	0.35	0.36	0.36	0.36	0.42	0.41	0.41	0.41	0.39	0.40	0.37	0.38	0.37
02104	Talouskalja	l	0.39	0.38	0.39	0.39	0.40	0.44	0.42	0.41	0.39	0.40	0.39	0.40	0.39
02105	I-olut ja pilsneri	pullo	0.38	0.43	0.37	0.39	0.41	0.40	0.40	0.43	0.40	0.41	0.41	0.38	0.40

Taulukko 36. Omien tuotteiden prosenttiosuudet eräiden tärkeimpien ravintoaineiden kokonaiskulutuksesta suuralueittain ja kuntatyypeittäin

Hyödykeryhmä	Yksikkö	Etelä-Suomi		Väli-Suomi		Pohjois-Suomi		Koko maa			
		Maanvil-jelijät	Kaikki	Maanvil-jelijät	Kaikki	Maanvil-jelijät	Kaikki	Kaupun-git ja kauppalat	Maalais-kunnat	Kaikki	
00000	Vehnäjauhot	kg	59.8	24.0	30.0	15.2	2.8	1.6	1.8	24.8	19.6
00002	Ohrajauhot	"	97.6	88.9	95.8	92.3	63.6	58.6	50.0	88.8	92.2
00003	Ruisjauhot	"	88.4	72.7	77.5	63.3	12.2	12.3	18.8	62.1	63.2
00100-00104	Naudanliha	"	20.0	2.7	58.5	27.1	85.2	46.9	0.0	30.6	14.8
00105-00108	Sianliha	"	56.6	18.8	54.2	35.2	50.8	22.4	1.9	38.0	28.8
00200-00206	Tuore kala	"	50.8	24.0	61.8	47.8	49.2	39.5	13.8	48.1	37.9
00300	Maito	l	95.7	25.6	97.7	62.0	97.6	52.9	3.9	66.6	45.0
00400	Munat	kg	69.2	16.0	69.2	25.4	15.0	3.5	2.3	32.9	19.5
00500	Voi	"	4.4	1.3	5.3	4.8	3.7	3.2	0.0	4.2	3.0
00700-00701	Omenat	"	22.7	19.8	21.1	12.5	4.7	1.0	13.5	21.0	16.8
00708-00712	Puutarhamarjat	l	89.7	71.0	95.6	79.0	100.0	60.4	51.0	91.0	75.5
00713-00716	Metsämarjat	"	87.3	65.7	98.9	95.0	97.9	89.9	61.0	94.3	88.5
00800	Perunat	kg	99.3	61.2	98.3	87.1	92.9	74.0	34.4	88.7	77.0
00900-00903	Muut juurikasvit	"	99.5	60.5	97.0	80.7	50.0	46.9	22.4	88.1	68.1
00904-00905	Kaali	"	73.7	15.4	56.3	35.0	14.3	0.0	3.4	38.9	20.8
00910	Kurkut	"	50.0	16.7	41.7	28.6	30.8	-	4.3	29.4	21.1
00919	Sienet	"	100.0	87.5	100.0	100.0	100.0	100.0	87.5	100.0	100.0

9. ERÄIDEN KESTOKULUTUSTAVAROIDEN OMISTUS JA HANKINTATAPA

9.1. Kestokulutustavaroiden omistus

Kuukausitilinpitojen yhteydessä suoritetuissa alkuhaastatteluissa kerättiin tietoja myös tärkeimpien kotitalouskoneiden ja eräiden, lähinnä vapaa-ajan viettoon liittyvien kestokulutustavaroiden omistuksesta. Seuraavissa taulukoissa esitettävät omistustiheysluvut tarkoittavat niiden talouksien prosenttiosuuksia, jotka omistavat ainakin yhden kuhunkin ryhmään kuuluvan esineen. Jos ruokakunnalla on vain esineen käyttöoikeus, ei tätä ole katsottu omistukseksi. Jääkaapin osalta on kuitenkin omistusten lisäksi esitetty myös kaikkien niiden ruokakuntien prosenttiosuudet, joilla on jääkaappi käytettävissään. Puhelimen osalta taas ei omistuksia ole laskettu lainkaan, vaan luvut tarkoittavat niiden talouksien prosenttiosuuksia, joilla on puhelin asunnossaan ja käytettävissään.

Kappalemäärin mitatun kestokulutustavaroiden varannon suuruus vaihtelee ruokakunnan käytettävissä olevien tulojen mukaan. Taulukosta 37 havaitaan, että ylimpään tuloryhmään (yli 24000mk) kuuluvien talouksien varanto ruokakuntaa kohden on yli kolminkertainen alimman tuloryhmän (alle 6000 mk) vastaavaan arvoon verrattuna. Tuloriippuvuutta osoittaville omistuksen tulojoustoille saatiin poikkeuksetta positiivinen arvo. Lähellä nollaa ovat kuitenkin eräiden yleisimpien pienehköjen laitteiden, kuten radion ja sähkösilitysraudan sekä kiinteällä liedellä helposti korvattavan sähköpannun tulojoustot. Selvästi yli yhden nousevat toisaalta eräiden suhteellisen uusien kotitalouskoneiden ja vapaa-ajan käyttöön liittyvien laitteiden joustokertoimet. Tähän ryhmään kuuluvista kotitalouskoneista ja keittiövarusteista voidaan tyypillinä esimerkkeinä mainita grilli, pakastekaappi, lattiankiillottaja ja tuoremehupuristin, vapaa-ajan käyttöön liittyvistä välineistä taas magnetofoni ja levysoitin. Monet näistä uusista kestokulutustavaroista näyttävät selvästi yleistyvän vasta kahdessa ylimmässä tuloryhmässä. Muiden kuin edellä lueteltujen korkeajoustoisten tavaroiden omistustiheys näyttää taas kasvavan suhteellisen tasaisesti tulotason noustessa.

Taulukossa mainituista 24 esineestä oli sähkösilitysrauta yleisin. Sen omisti 80.9 % kotitalouksista. Yli puolet talouksista omisti myös radion (70.1 %), television (59.0 %) ja pesukoneen (53.0 %). Pölynimurin, jääkaapin ja matkaradion omistustiheys jäi sen sijaan jo niukasti alle 50 %:n.

Verrattaessa eri alueita, sosio-ekonomisia ryhmiä ja erikokoisia ruokakuntia voidaan kestokulutustavaroiden omistuksessa havaita melko suuria eroja (taulukot 38-41). Taulukosta 38 havaitaan, että kaupunkilaistalouksien keskimääräinen varanto on jonkin verran suurempi kuin maaseututalouksien. Samoin on Etelä-Suomessa koneita ja välineitä ruokakuntaa kohden hieman enemmän kuin maan muissa osissa. Yksittäisten tavaroiden omistustiheydet ovat myös lähes kauttaaltaan kaupungeissa ja kauppaloissa korkeampia kuin maalaiskunnissa. Vähän levinneistä uusista kestokulutustavaroista on poikkeuksena vain pakastekaappi. Jo yleisesti käytössä olevista koneista ja laitteista taas on tyypillinen poikkeus pesukone, jonka maaseututalouksia pienempään omistustiheyteen kaupunkilaistalouksilla vaikuttavat esim. kerrostalojen yhteiset pesutuvat ja pesuloiden tarjoamat palvelukset.

Sosio-ekonomisista ryhmistä voidaan taulukon 39 perusteella todeta, että kestokulutustavaroiden varanto on toimihenkilö- ja maatalouden ulkopuolella toimivilla yrittäjillä keskimäärin suurempi kuin työntekijätalouksilla ja näillä puolestaan suurempi kuin viljelijätalouksilla. Selvästi vähiten oli kestokulutustavaroita ruokakuntaa kohden ammatissa toimimattomien ryhmässä.

Taulukko 37. Kestokulutustavaroiden omistus käytettävissä olevien tulojen mukaan

Esinelaji	Käytettävissä olevat tulot, mk									Omistuk- sen tulo- jousto 1)
	1 -5999	2 6000- 7999	3 8000- 9999	4 10000- 11999	5 12000- 13999	6 14000- 17999	7 18000- 23999	8 24000-	Yht.	
Omistustiheydet - %										
1. Sähkökäyttöinen ompelukone	4.8	10.9	16.4	21.8	22.5	25.8	34.6	38.0	18.4	0.97
2. Pesukone	23.6	43.8	53.3	62.3	62.6	73.8	74.5	76.4	53.0	0.54
3. Pyykinkuivaaja (erill. linko)	2.4	5.2	8.8	11.6	12.4	14.4	16.3	19.2	9.5	0.98
4. Sähkömankeli	1.4	4.2	3.4	3.8	5.5	6.7	12.8	14.4	5.3	1.08
5. Sähkösilitysrauta	58.6	73.4	83.8	88.1	90.8	94.7	95.3	96.0	80.9	0.23
6. Pölynimuri	17.8	30.3	44.1	53.4	60.5	66.6	79.4	87.3	47.6	0.77
7. Lattiankiillottaja	0.3	0.3	0.7	2.0	1.6	1.4	4.2	7.5	1.7	1.63
8. Jääkaappi a. Omat	18.3	34.4	44.0	44.3	50.2	63.1	68.8	79.8	44.2	0.67
b. Kaikki hallin- nassa olevat	21.4	37.3	49.1	50.2	59.8	66.1	73.5	87.1	48.9	0.64
9. Pakastekaappi	0.1	0.1	1.0	0.8	0.2	1.4	2.8	4.3	1.0	1.87
10. Keittiön yleiskone	0.5	3.0	1.5	2.7	5.8	3.7	8.0	17.4	3.9	0.74
11. Sähkövatkain	3.6	10.5	14.6	15.6	24.9	30.8	40.0	44.9	19.0	1.20
12. Sähkövuoka	3.7	3.5	6.2	5.6	8.7	9.1	8.5	12.8	6.5	0.63
13. Sähköpannu	15.6	14.2	19.4	18.5	19.3	18.7	19.9	17.6	17.6	0.10
14. Leivänpaahdin	1.7	3.5	3.8	4.3	8.9	9.2	14.5	35.3	7.4	1.39
15. Tuoremehupuristin tai -linko	8.0	2.3	2.6	2.6	4.7	5.1	11.3	16.5	4.3	1.40
16. Irto- grilli	0.1	1.7	0.8	1.2	1.7	1.4	5.8	14.6	2.2	2.01
17. Radio (ei kannettava)	60.5	67.9	69.6	70.0	74.1	76.0	79.5	79.7	70.1	0.13
18. Matkaradio	30.6	32.3	38.7	44.5	47.8	51.1	62.2	65.6	42.9	0.40
19. Televisio	24.8	46.0	58.7	69.0	76.3	82.0	84.4	84.9	59.0	0.57
20. Levysoitin	3.6	10.5	12.6	15.1	21.7	21.3	32.4	46.3	16.4	1.15
21. Magnetofoni	1.2	3.4	4.9	4.3	4.9	11.0	15.4	24.8	6.7	1.39
22. Piano, flyygeli	0.4	2.4	1.5	2.4	4.6	5.3	11.6	21.4	4.4	1.79
23. Harmoni, urut	0.3	0.4	2.6	2.1	2.5	3.6	2.4	5.3	2.0	1.35
24. Puhelin (kaikki hallinnassa olevat)	15.8	28.5	31.2	38.3	46.7	49.4	67.0	86.6	38.6	0.79
Esinemäärä (omat, kpl)										
Kotitalouksien prosenttijakautumat										
0	5.5	2.4	0.8	0.2	-	-	0.3	0.7	1.8	
1	29.8	16.3	7.8	3.9	2.7	1.4	0.9	0.7	11.3	
2	18.9	10.0	5.9	7.7	2.6	2.8	0.6	0.9	8.2	
3	14.1	16.3	11.0	10.2	6.0	6.1	1.7	1.5	9.8	
4	12.4	12.3	19.4	15.8	12.5	6.5	6.5	4.8	11.9	
5	8.6	18.6	15.4	11.8	20.3	12.3	10.4	4.2	12.8	
6-7	8.3	15.0	27.9	30.3	32.0	32.5	27.2	15.9	22.0	
8-9	1.8	5.5	8.4	14.7	17.1	27.8	28.9	24.2	13.5	
10-14	0.6	3.6	3.4	5.4	5.6	9.5	20.7	44.0	8.0	
15-	-	-	-	-	1.2	1.1	2.8	3.1	0.7	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Keskimäärin ruokakuntaa kohden (kpl)	2.8	4.1	5.0	5.6	6.2	6.9	8.0	9.4	5.4	
Ruokakuntia perusjoukossa	331000	182000	179000	150000	147000	185000	131000	80000	1385000	

1) Laskelmissa käytetty kaksoislogaritmistä funktiota $\log f_{(\%)}$ = a + b log Y_d jossa $f_{(\%)}$ = omistustiheysprosentti
 Y_d = käytettävissä olevat tulot

Edellämainittuja alueittaisia ja väestöryhmittäisiä eroja voidaan vain osittain selittää tuloeroilla. Seuraavat tuloryhmittäin laaditut esimerkit, joissa keskimääräisen varannon lisäksi tarkastellaan kahta suhteellisen uutta tulojoustoltaan korkeaa hyödykettä (sähkövatkain ja levysoitin) ja toisaalta kahta melko yleistä hyödykettä (televisio ja pölynimuri) viittaavat käyttötuntemus- ja tottumustekijöiden ratkaisevaan osuuteen.

Kuntatyyppi		Sosio-ekonominen asema		
K:git ja k:lat	Mlk:t	Maanviljelijät	Johtajat ja toimihenkilöt	Työntekijät

Omistustiheydet - %

Sähkövatkain (omistuksen tulojousto 1.20)

1. tuloryhmä ¹⁾	5.6	6.4	7.6	14.4	4.1
2. tuloryhmä	19.8	16.2	13.1	18.1	16.7
3. tuloryhmä	39.6	31.4	26.0	43.1	30.0

Levysoitin (omistuksen tulojousto 1.15)

1. tuloryhmä	8.4	4.2	2.0	19.4	6.8
2. tuloryhmä	21.6	10.3	6.8	29.1	13.8
3. tuloryhmä	37.3	17.0	9.6	40.7	20.8

Pölynimuri (omistuksen tulojousto 0.77)

1. tuloryhmä	31.6	15.0	16.2	27.8	20.6
2. tuloryhmä	66.1	36.9	25.0	63.8	51.9
3. tuloryhmä	85.4	56.4	39.1	86.6	72.1

Televisio (omistuksen tulojousto 0.57)

1. tuloryhmä	34.7	30.5	37.3	45.9	31.5
2. tuloryhmä	70.4	64.1	55.7	68.8	73.5
3. tuloryhmä	87.0	76.8	64.8	86.0	86.5

Esineitä keskimäärin ruokakuntaa kohden (kpl)

1. tuloryhmä	3.4	3.1	3.5	4.2	3.1
2. tuloryhmä	5.9	5.2	4.6	4.5	5.4
3. tuloryhmä	8.4	6.8	5.6	8.7	7.0

Vaikka asutuskeskusten ja maaseudun sekä eri väestöryhmien erot tuloryhmittäin tarkasteltuna luonnollisesti tasoittuvatkin, säilyy ryhmien järjestys kuitenkin yleensä sellaisena kuin aikaisemmin on todettu. Poikkeuksena voidaan tosin mainita, että televisio on yli 8000 mk:n tulotasolla olevissa työntekijätalouksissa hieman yleisempi kuin vastaavissa toimihenkilöryhmissä.

Kestokulutustavaroiden omistus ruokakuntatyyppittäin on esitetty taulukossa 40. Yksinäisten henkilöiden varanto on tietenkin paljon pienempi kuin suurempien ruokakuntien. Eräät keittiövarusteet jopa puuttuvat kokonaan näytteeseen joutuneilta yksinäisiltä miehiltä. Lapsiluvun mukaan ryhmitellyissä perheruokakunnissa näyttää useimpien kestotavaroiden omistus saavuttavan jo yksilapsisissa perheissä näiden perheruokakuntien keskitason. Sen sijaan neli- ja useampilapsisissa perheissä omistustiheys jää useimmiten selvästi pienemmäksi kuin esim. kaksi- tai kolmilapsisissa perheissä, mikä selittyy ainakin osaksi siitä, että suuremmilla perheillä ei riitä samassa määrin varoja näiden suhteellisen kalliiden laitteiden hankintaan. On myös muistettava, että viljelijätalouksien osuus on neli- tai useampilapsisten perheiden ryhmässä huomattavasti suurempi kuin muissa perheruokakuntatyypeissä.

¹⁾ 1. tuloryhmä : Käytettävissä oleva tulo alle 8000 mk
2. tuloryhmä : Käytettävissä oleva tulo 8000 - 13999 mk
3. tuloryhmä : Käytettävissä oleva tulo yli 14000mk

Tarkasteltaessa lapsiperheitä ns. elinvaiheen ¹⁾ mukaan, jonka osoittimena tässä on käytetty vanhimman lapsen ikää (taulukko 41), havaitaan, että varannon suuruus ei paljon vaihtele. Yksittäisten esineiden omistustiheyksistä voidaan kuitenkin todeta, että sellaiset vapaa-ajanviettoon liittyvät välineet kuin levysoitin ja magnetofoni yleistyvät lasten iän kasvaessa. Myös piano ja harmoni yleistyvät, mutta omistustiheyden huippu saavutetaan ilmeisesti jo silloin, kun vanhin lapsi on 8-12-vuotias.

9.2. Kestokulutustavaroiden ikäjakautuma ja keskimääräinen käyttöikä

Kestokulutustavaroiden varannon ikäjakautuma selvitettiin tiedustelemalla esineiden hankintavuotta. Käyttöikä taas saatiin poistohavaintojen avulla (vrt. liite 5, alkuhaastattelulomake, kys. 36). Sekä varannon ikäjakautumaa että keskimääräistä käyttöikää laskettaessa otettiin huomioon vain uutena hankitut esineet. Muistamisvaikeuksien takia rajoitettiin lisäksi poistoja koskeva tiedustelu vain vuosina 1964-66 käytöstä poistettuihin esineisiin. Käyttöikä saatiin vähentämällä poistovuodesta hankintavuosi. Kotitalouskoneiden ja laitteiden lisäksi on taulukkoon 42 otettu mukaan joukko huonekaluja.

Kestokulutustavarat voidaan varannon keski-ikä perusteella jakaa kahteen ryhmään. Eräät hyödykkeet ovat jo olleet niin kauan käytössä, että uudet esineet hankitaan suurelta osin varannon uusimiseksi. Kotitalouskoneista voidaan esimerkkeinä mainita pesukone, sähkösilitysrauta, pölynimuri ja jääkaappi. Toisten kestokulutustavaroiden ikäjakautuman huippu taas on vast'ikään hankittujen esineiden kohdalla, ja hankinnat ovat pääasiassa uushankintoja. Tyypillisiä tähän ryhmään kuuluvia esineitä ovat mm. pakastekaappi, sähkövatkain, matkaradio ja ainakin osittain myös televisio.

Keskimääräistä käyttöikää koskevat arviot on esitetty vain sellaisista ryhmistä, joista on saatu vähintään 15 poistohavaintoa. Saatuihin keskiarvoihin on syytä suhtautua varovasti. Ensinnäkin on muistettava, ettei poisto aina ole seurausta esineen loppuunkulumisesta, vaan vanha esine on voitu myydä tai vaihtaa uuteen esim. mallin vanhenemisen takia. Mm. television ja jääkaapin käyttöikäarviot lienevät tästä syystä vain tutkimusvuoden olosuhteita kuvastavia. Televisiotahan ei useimmilla ole voinut ollakaan pitempää kuin viisi vuotta, joka on poistohavaintojen perusteella saatu keskimääräiseksi käyttöiäksi. Huonekalujen osalta on taas huomattava, että esinejoukko, josta keskiarvot on laskettu, on hyvin heterogeeninen. Antiikkihuonekalujen käyttöikä on tietenkin erilainen kuin tavallisten keittiökalusteiden.

9.3. Vuonna 1966 suoritettut hankinnat

Tutkimusvuoden aikana tehtyjä kestokulutustavaroiden hankintoja tiedusteltiin vuosihaastattelun yhteydessä. Hankintahinnan lisäksi kysyttiin ostettujen esineiden kappalemääriä, oliko esineet ostettu uusina vai käytettyinä, oliko kysymyksessä käteis- vai osamaksukauppa ja osamaksukauppojen käsirahan suuruus (vrt. liite 5, alkuhaastattelulomake, kys. 5-8). Taulukoissa 43 ja 44 esitetään eräitä yhdistelmiä näistä tiedoista.

Tutkimusaineiston perusteella arvioiden yksityiset kotitaloudet hankkivat vuoden 1966 aikana kaikkiaan yli 3.3 miljoonaa kestokulutustavaraa ja maksoivat niistä lähes 1500 miljoonaa markkaa. Suurin osa, n. 900 miljoonaa markkaa, oli autojen hankinnoista aiheutuvia menoja. Käytettyinä ostettiin kappalemäärillä mitaten noin 9 % kaikista tavaroista. Käytettyjen tavaroiden osuus oli suurin moottoripyörien kohdalla (62 %). Melko usein hankittiin käytettynä myös auto, mopedi, kirjoituskone ja piano sekä moottori- ja soutuvene. Sen sijaan huonekalujen ja kotitalouskoneiden hankinta käytettynä oli vähäisempää (käytettyjen esineiden osuus useimmiten alle 10 %).

Kestokulutustavaroiden ostoista oli käteiskauppoja 86 %. Tavallisimpia osamaksukaupan kohteita olivat pesu- ja ompelukoneet, autot, moottoripyörät, mopedit, levysoittimet, magnetofonit ja televisiot, joista noin 30-50 % hankittiin osamaksulla. Osamaksukauppojen osuus on taulukossa 43 esitetty myös tuloluokittain ja sosio-ekonomisen pääjaon (maanviljelijät/ muut) mukaan. Maanviljelijät näyttävät ostavan kestokulutustavaroita hieman harvemmin osamaksulla kuin muut väestöryhmät. Samoin on osamaksukaupan osuus ylemmissä tuloryhmissä pienempi kuin alemmissä.

1) Kotitaloustiedustelussa käytetty elinvaiheluokitus on seuraava:

1. Alle 45-vuotias yksinäinen henkilö
2. Vähintään kahden hengen lapseton ruokakunta, päämies alle 45 v.
3. Ruokakunta, jonka vanhin lapsi 0-7 v.
4. Ruokakunta, jonka vanhin lapsi 8-12 v.
5. Ruokakunta, jonka vanhin lapsi 13-20 v.
6. Vähintään kahden hengen lapseton ruokakunta, päämies yli 45 v.
7. Yli 45-vuotias yksinäinen henkilö

Taulukossa 41 esitetyt tiedot koskevat elinvaihetyyppejä 3-5. Ryhmitys vastaa suurin piirtein tanskalaisen Madsenin kehittämää luokitusta, joka on ollut käytössä tanskalaisessa Gallup Media Indexissä vuoden 1967 alusta lähtien.

Taulukko 38. Kestokulutustavaroiden omistus suuralueen ja kuntatyyppin mukaan

Esinelaji	Etelä-Suomi				Väli-Suomi			Pohjois-Suomi			Koko maa		
	Hel-sinki	Muut k:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.	K:git ja k:lat	Mlk:t	Yht.
Omistustiheydet - %													
1. Sähkök. ompelukone	28.3	21.3	15.5	20.8	18.9	11.7	14.0	19.4	11.7	14.8	22.7	13.5	18.4
2. Pesukone	40.7	48.5	64.4	52.5	50.0	54.7	53.2	50.1	59.8	55.9	46.6	60.0	53.0
3. Pyykinkuiv. (erill. linko)	4.5	10.2	10.4	8.9	10.5	10.5	10.5	8.0	12.9	10.9	8.5	10.7	9.5
4. Sähkömankeli	2.1	7.4	6.8	5.9	4.4	3.5	3.8	4.6	5.6	5.2	5.2	5.3	5.3
5. Sähkösilitysrauta	90.3	89.5	79.1	85.9	90.2	66.4	74.1	87.5	53.6	67.1	89.7	71.1	80.9
6. Pölynimuri	69.5	63.1	40.3	56.2	51.6	23.1	32.3	53.0	22.8	34.9	62.2	31.4	47.6
7. Lattiankiillottaja	4.2	2.1	0.7	2.1	1.8	0.6	1.0	-	1.0	0.6	2.5	0.7	1.7
8. Jääkaappi a. Omat b. kaikki hallinnassa olevat	56.8 69.2	57.3 64.2	43.7 44.9	52.2 64.2	46.3 54.3	21.0 21.4	29.1 32.0	56.9 58.7	21.0 21.3	35.4 36.2	55.3 63.5	32.1 32.8	44.2 49.0
9. Pakastekaappi	0.5	0.7	1.9	1.1	-	1.1	0.7	-	1.3	0.8	0.5	1.5	1.0
10. Astianpesukone	0.6	0.4	-	0.3	-	-	-	-	-	-	0.4	-	0.2
11. Keittiön yleiskone	6.2	6.2	1.9	4.6	5.2	1.7	2.9	2.1	1.6	1.8	5.7	1.8	3.9
12. Sähkövatkain	24.1	23.5	18.4	21.8	18.5	11.3	13.6	17.6	14.7	16.9	22.4	15.2	19.0
13. Sähkövuoka	6.9	10.3	3.9	7.1	6.9	5.1	5.7	4.6	3.8	4.1	8.3	4.4	6.5
14. Sähköpannu	9.1	18.6	22.3	17.7	15.4	23.0	20.6	11.3	5.4	7.8	14.8	20.6	17.6
15. Leivänpaahdin	19.5	11.1	2.4	9.9	5.0	2.1	3.0	5.6	1.8	3.2	12.1	2.2	7.4
16. Tuoremehupuristin tai -linko	6.3	6.8	3.8	5.6	4.0	0.9	1.9	3.1	2.9	3.0	5.9	2.5	4.3
17. Irtogrilli	4.5	4.3	1.2	3.2	1.7	0.4	0.8	-	-	-	3.6	0.7	2.2
18. Radio (ei kannettava)	65.4	68.0	77.9	71.1	70.9	67.5	68.6	74.0	64.5	68.3	68.2	72.2	70.1
19. Matkaradio	45.0	50.2	35.8	43.7	43.4	40.9	41.7	38.9	43.1	41.4	46.8	38.7	42.9
20. Televisio	62.1	67.0	59.0	62.9	66.6	48.3	54.2	63.1	36.0	46.9	65.2	52.1	59.0
21. Levysoitin	26.0	27.7	10.5	19.4	14.4	7.4	9.6	27.7	8.7	16.3	23.0	9.1	16.4
22. Magnetofoni	11.0	10.2	4.0	8.1	7.2	3.4	4.6	6.4	1.8	3.7	9.6	3.5	6.7
23. Piano, flyygeeli	7.5	6.0	2.2	5.0	4.0	2.7	3.1	6.6	3.0	4.4	6.1	2.5	4.4
24. Harmoni, urut	1.7	1.6	1.4	1.6	2.6	2.7	2.7	2.8	2.3	2.5	1.9	2.0	2.0
25. Puhelin (kaikki hallinnassa olevat)	68.1	38.4	37.7	38.4	35.3	26.4	29.3	22.8	20.6	21.5	45.3	31.2	38.6
Esinemäärä (omat, kpl)	Kotitalouksien prosenttijakautumat												
0	3.8	1.6	1.0	1.9	1.6	1.8	1.8	-	3.0	1.8	2.1	1.6	1.9
1	7.4	5.6	12.0	8.4	4.0	21.0	15.4	8.8	24.8	18.4	6.1	17.1	11.3
2	5.7	7.0	7.7	6.9	9.9	9.0	9.3	9.3	16.2	13.5	7.2	9.2	8.2
3	6.9	8.3	10.2	8.7	13.9	11.9	12.6	8.2	9.0	8.7	8.9	10.7	9.6
4	11.2	9.0	12.0	10.6	14.0	16.0	15.4	9.2	10.4	9.9	10.5	13.4	11.9
5	11.4	12.9	14.3	13.1	11.6	12.2	12.0	15.9	11.7	13.4	12.5	13.1	12.8
6-7	19.8	25.6	24.5	23.8	23.6	17.2	19.3	28.1	12.0	18.5	23.8	20.2	22.1
8-9	19.6	17.1	11.8	15.8	13.0	7.9	9.5	10.0	10.0	9.9	16.6	10.0	13.5
10-14	14.2	10.9	6.1	9.9	8.0	2.7	4.4	10.5	2.4	5.6	11.3	4.3	8.0
15-	-	2.0	0.4	0.9	0.4	0.3	0.3	-	0.5	0.3	1.0	0.4	0.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Keskimäärin ruokakuntaa kohden (kpl)	6.1	6.2	5.2	5.8	5.5	4.2	4.6	5.6	3.8	4.5	6.0	4.6	5.3
Ruokakuntia perusjoukossa	206000	345000	318000	869000	124000	262000	386000	53000	77000	130000	729000	656000	1385000

Taulukko 39. Kestokulutustavaroiden omistus sosio-ekonomisen aseman mukaan

Esinelaji	Maanviljelijät	Muut yrittäjät	Johtajat ja toimihenkilöt	Työntekijät	Ammatissa toimimattomat	Kaikki väestöryhmät
			Omistustiheydet - %			
1. Sähkökäytt. ompelukone	9.2	28.4	31.7	13.7	6.1	18.4
2. Pesukone	69.4	76.1	53.2	49.6	32.1	53.0
3. Pyykinhuuvaaja (erill. linko)	10.1	16.6	9.5	10.3	4.4	9.5
4. Sähkömankeli	4.1	10.4	6.9	5.2	2.2	5.3
5. Sähkösilitysrauta	69.1	91.9	95.4	81.4	67.5	80.9
6. Pölynimuri	24.1	73.9	70.2	45.2	36.9	47.6
7. Lattiankiillottaja	0.3	5.4	3.0	0.7	2.1	1.7
8. Jääkaappi a. Omat	24.7	65.9	62.0	43.5	34.1	44.2
b. Kaikki hallinnassa olevat	25.0	72.0	73.5	46.4	37.4	49.0
9. Pakastekaappi	1.5	1.6	2.0	0.4	-	1.0
10. Keittiön yleiskone	1.4	5.4	9.7	2.1	1.2	3.9
11. Sähkövatkain	13.3	40.1	30.6	15.3	8.5	19.0
12. Sähkövuoka	3.5	9.5	10.4	5.1	6.0	6.5
13. Sähköpannu	23.7	25.7	16.4	15.5	13.8	17.6
14. Leivänpaahdin	0.8	17.7	19.6	3.1	3.1	7.4
15. Tuoremehupuristin tai -linko	1.5	12.1	7.9	2.2	4.3	4.3
16. Irtogrilli	0.3	8.1	6.5	-	1.3	2.2
17. Radio (ei kannettava)	75.6	73.3	73.3	64.1	71.8	70.1
18. Matkaradio	36.2	57.2	54.9	42.1	29.2	42.9
19. Televisio	49.8	77.0	74.2	61.0	34.7	59.0
20. Levysoitin	5.3	29.9	33.7	12.9	6.3	16.4
21. Magnetofoni	2.0	16.0	13.3	5.0	2.9	6.7
22. Piano, flyygeli	1.5	11.7	11.9	0.8	2.3	4.4
23. Harmoni, urut	3.5	1.8	2.8	0.8	1.5	2.0
24. Puhelin (kaikki hallinnassa olevat)	35.6	76.8	63.6	22.6	27.9	38.6
Esinemäärä (omat, kpl)			Kotitalouksien prosenttijakautumat			
0	1.3	1.1	0.1	2.7	3.4	1.8
1	16.1	3.0	3.6	10.7	21.8	11.3
2	10.4	2.8	3.9	8.4	13.6	8.2
3	10.9	1.2	7.3	11.3	11.7	9.8
4	16.7	9.6	6.0	12.9	13.6	11.9
5	14.6	11.2	11.6	13.1	12.3	12.8
6-7	18.3	25.2	27.1	22.9	15.7	22.1
8-9	8.5	22.0	19.5	14.1	5.4	13.4
10-14	3.2	18.6	19.3	3.8	2.5	8.0
15-	-	5.3	1.6	0.1	-	0.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Keskimäärin ruokakuntaa kohden (kpl)	4.4	9.0	7.2	5.0	3.8	5.3
Ruokakuntia perusjoukossa	262000	69000	309000	505000	240000	1385000

Taulukko 40. Kestokulutustavaroiden omistus ruokakuntatyypin mukaan

Esinelaji	Yksinäiset		Puoliso	Puolisot ja lapsia					Mies tai nainen ja lapsia	Muut ruokakunnat	Yht.
	Miehet	Naiset		1	2	3	4-	Yht.			
	Omistustiheydet - %										
1. Sähkökäytt. ompelukone	-	6.7	15.5	23.7	35.4	23.1	26.1	28.3	28.2	18.1	18.4
2. Pesukone	12.5	15.1	49.0	55.8	70.3	70.7	76.9	67.3	38.9	68.5	53.0
3. Pyykinhuuvaaja (erill. linko)	1.1	0.8	6.0	12.3	13.8	12.3	12.7	12.9	8.0	13.7	9.5
4. Sähkömankeli	1.1	1.6	3.1	6.0	6.1	7.3	7.2	6.5	6.8	7.4	5.3
5. Sähkösilitysrauta	39.9	74.5	84.4	93.9	93.1	90.7	77.6	90.4	85.9	80.9	80.9
6. Pölynimuri	16.3	34.0	55.4	61.4	66.8	60.3	49.3	61.3	40.8	44.2	47.6
7. Lattiankiillottaja	1.5	1.3	1.8	1.9	1.2	2.6	2.9	1.9	1.9	1.5	1.7
8. Jääkaappi a. Omat b. Kaikki hallinnassa olevat	15.1	27.1	51.6	58.9	62.6	59.3	41.3	57.6	43.6	42.4	44.2
9. Pakastekaappi	-	-	0.7	1.2	1.5	1.9	0.9	1.4	2.0	1.3	1.0
10. Keittiön yleiskone	-	2.7	3.2	5.0	5.0	9.1	5.0	5.8	1.9	3.7	3.9
11. Sähkövatkain	-	5.0	22.1	30.6	27.1	29.0	15.4	26.6	14.8	21.1	19.0
12. Sähkövuoka	-	8.3	8.4	6.5	9.2	6.2	8.0	7.7	3.2	5.0	6.5
13. Sähköpannu	9.5	18.7	20.0	15.5	14.4	14.3	15.9	14.9	11.9	20.8	17.6
14. Leivänpaahdin	3.1	6.2	7.7	12.5	12.3	7.9	4.6	10.3	6.5	5.8	7.4
15. Tuoremehuristin tai -linko	-	3.1	5.0	6.1	6.0	6.3	5.8	6.1	5.6	3.6	4.3
16. Irtogrilli	3.3	0.4	2.1	3.3	3.2	4.0	0.9	3.0	3.8	2.1	2.2
17. Radio (ei kannettava)	50.7	65.4	74.7	66.6	70.3	68.9	71.4	69.2	69.2	75.7	70.1
18. Matkaradio	42.0	23.1	36.8	56.3	51.5	46.0	41.2	50.3	42.4	48.1	42.9
19. Televisio	24.4	28.1	58.7	73.8	82.1	80.1	63.0	76.3	63.7	63.7	59.0
20. Levysoitin	11.3	10.0	14.7	21.3	24.1	17.1	11.0	20.0	21.8	17.3	16.4
21. Magnetofoni	4.6	2.4	3.4	9.2	9.7	8.0	5.8	8.6	9.3	8.5	6.7
22. Piano, flyygeli	-	1.9	2.7	5.5	7.2	7.1	5.4	6.4	3.6	5.3	4.4
23. Harmoni, urut	-	0.7	0.9	1.7	1.3	2.6	6.0	2.4	1.1	3.0	2.0
24. Puhelin (kaikki hall. olevat)	14.9	32.5	43.6	44.1	49.2	44.0	34.5	44.5	30.5	39.3	38.6
Esinemäärä (omat, kpl)	Kotitalouksien prosenttijakautumat										
0	9.3	4.7	0.6	-	0.1	1.0	0.8	0.3	-	1.1	1.8
1	38.3	21.3	8.5	3.7	3.3	5.4	10.4	5.0	9.6	8.4	11.3
2	19.2	15.5	8.2	3.9	3.0	3.1	6.6	3.8	11.4	6.4	8.2
3	9.8	16.2	10.1	8.5	5.2	6.2	8.7	6.9	13.2	9.0	9.7
4	7.3	11.3	13.1	13.2	9.4	9.0	11.4	10.7	11.7	13.8	11.9
5	6.0	14.6	14.9	12.4	12.2	12.3	11.9	12.2	13.6	13.0	12.8
6-7	5.7	12.0	24.5	24.8	28.6	33.5	27.2	28.2	21.4	23.3	22.1
8-9	4.4	2.8	13.4	20.9	22.0	17.7	14.0	19.6	9.8	14.8	13.5
10-14	-	1.6	6.3	12.1	15.0	10.2	7.4	12.1	7.3	9.4	8.0
15-	-	-	0.4	0.5	1.2	1.6	1.6	1.2	2.0	0.8	0.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Keskimäärin ruokakuntaa kohden	2.4	3.4	5.4	6.4	7.0	6.5	5.7	6.5	5.3	5.7	5.4
Ruokakuntia perusjoukossa	93000	218000	173000	124000	157000	80000	71000	432000	39000	430000	1385000

Taulukko 41. Kestokulutustavaroiden omistus lapsiperheissä vanhimman lapsen iän mukaan

Esinelaji	Vanhimman lapsen ikä, vuosia		
	0 - 7	8 - 12	13 - 20
	Omistustiheydet - %		
1. Sähkökäyttöinen ompelukone	30.7	28.6	20.9
2. Pesukone	62.9	69.5	69.4
3. Pyykinkuivaaja (erillinen linko)	13.9	12.9	13.9
4. Sähkömankeli	5.7	6.9	6.8
5. Sähkösilitysrauta	93.3	90.9	83.1
6. Pölynimuri	51.8	66.0	50.4
7. Lattiankiillottaja	1.5	2.3	1.6
8. Jääkaappi a. Omat	56.6	59.4	45.3
b. Kaikki hallinnassa olevat	63.8	31.9	23.9
9. Pakastekaappi	2.4	0.6	1.4
10. Keittiön yleiskone	3.0	4.7	5.6
11. Sähkövatkain	24.5	31.0	21.1
12. Sähkövuoka	6.6	8.8	5.5
13. Sähköpannu	14.8	15.8	18.1
14. Leivänpaahdin	7.0	9.7	8.1
15. Tuoremehupuristin tai -linko	5.2	6.3	4.7
16. Irto grilli	3.7	2.6	2.3
17. Radio (ei kannettava)	59.6	71.8	76.1
18. Matkaradio	49.6	47.2	49.4
19. Televisio	70.3	78.2	70.3
20. Levysoitin	14.6	18.7	21.5
21. Magnetofoni	4.5	8.3	11.4
22. Piano, flyygeli	2.9	7.0	6.1
23. Harmoni, urut	1.4	2.6	3.0
24. Puhelin (kaikki hallinnassa olevat)	34.6	24.1	42.4
Esinemäärä (omat, kpl)	Kotitalouksien prosenttijakautumat		
0	0.3	0.3	0.7
1	3.7	4.6	8.4
2	4.6	3.3	6.1
3	9.7	6.0	8.1
4	13.6	10.9	11.4
5	15.2	11.6	12.7
6-7	27.1	29.6	24.0
8-9	17.0	19.2	16.8
10-14	8.4	13.7	10.4
15-	0.4	0.8	1.4
Yhteensä	100.0	100.0	100.0
Keskimäärin ruokakuntaa kohden	6.0	6.6	6.0
Ruokakuntia perusjoukossa	162000	207000	444000

Taulukko 42. Uutena hankittujen kestokulutustavaroiden ikäjakautuma (%), varannon keski-ikä (vuosia) ja poistohavaintojen perusteella laskettu keskimääräinen käyttöikä (vuosia)

Esinelaji	Ikä, vuotta										Varannon keski-ikä, vuotta	Keskim. käyttöikä, vuotta
	0-1	2-3	4-5	6-10	11-15	16-20	21-15	26-30	31-	Yht.		
1. Sähkökäytt. ompelukone	19.1	23.5	20.4	29.0	5.8	-	0.2	0.1	1.9	100.0	5.6	11.0
2. Pesukone	12.5	15.8	17.3	37.2	14.6	2.0	-	-	0.6	100.0	6.8	8.0
3. Pyykinhuuhtaja (erill. linko)	34.1	31.5	20.3	12.9	0.5	0.7	-	-	-	100.0	3.2	6.8
4. Sähkömankeli	31.7	40.1	10.8	15.7	1.7	-	-	-	-	100.0	3.2	..
5. Sähkösilysrauta	12.6	16.8	11.1	24.9	16.8	9.7	3.3	1.9	2.9	100.0	9.4	12.8
6. Pölynimuri	13.7	19.3	16.9	32.2	11.6	3.5	0.6	0.5	1.7	100.0	7.0	11.6
7. Lattiankiillottaja	14.2	5.7	21.7	30.0	16.4	-	-	3.1	8.9	100.0	10.2	..
8. Jääkaappi	25.0	28.1	18.7	21.1	4.7	0.9	0.1	0.1	1.3	100.0	4.8	7.5
9. Pakastekaappi	64.4	15.1	12.0	4.6	3.9	-	-	-	-	100.0	2.3	..
10. Keittiön yleiskone	24.6	26.4	22.6	17.9	5.8	2.7	-	-	-	100.0	4.5	..
11. Sähkövatkain	30.4	42.7	15.4	9.9	0.9	0.7	-	-	-	100.0	3.0	..
12. Sähkövuoka	5.3	9.5	7.4	34.4	26.6	12.2	0.8	-	3.8	100.0	10.7	7.9
13. Sähköpannu	6.2	11.8	9.5	35.9	19.2	10.6	1.7	2.2	2.9	100.0	10.2	9.3
14. Leivänpaahdin	26.3	32.0	14.7	19.4	4.5	2.1	-	-	1.0	100.0	4.6	16.4
15. Tuoremehupuristin tai -linko	23.5	36.9	18.6	17.7	2.4	0.9	-	-	-	100.0	3.8	..
16. Irtogrilli	17.5	23.1	30.6	24.3	4.5	-	-	-	-	100.0	4.6	..
17. Radio (ei kannettava)	5.0	9.3	9.5	33.3	22.6	10.9	3.7	2.7	3.0	100.0	11.1	13.5
18. Matkaradio	28.3	36.6	19.2	13.2	1.5	1.2	-	-	-	100.0	3.5	6.0
19. Televisio	21.7	36.5	28.6	12.8	0.4	0.0	-	-	-	100.0	3.4	4.8
20. Levysoitin	10.8	23.0	13.7	38.2	10.5	2.5	0.1	-	1.2	100.0	6.6	8.2
21. Magnetofoni	36.7	30.6	12.4	18.4	1.9	-	-	-	-	100.0	3.3	..
22. Piano, flyygeli	12.0	15.1	10.6	32.7	8.5	5.9	1.6	4.6	9.0	100.0	11.0	..
23. Harmoni, urut	12.5	11.0	11.7	13.8	11.8	1.0	2.5	3.4	32.3	100.0	13.0	..
24. Ruokailupöytä	6.2	8.5	7.2	19.9	15.4	15.9	6.3	5.9	14.7	100.0	16.0	17.6
25. Sohvapöytä	12.2	14.9	15.1	27.8	12.2	7.4	2.7	1.9	5.8	100.0	9.8	12.7
26. Kirjoituspöytä	13.1	12.6	9.0	21.9	12.8	10.3	4.2	4.0	12.1	100.0	13.0	17.6
27. Verhoiltu nojatuoli	11.5	13.5	10.2	27.4	16.1	9.6	3.4	2.8	5.5	100.0	10.7	12.5
28. Verhoiltu sohva	11.0	11.1	11.9	26.6	12.3	8.4	3.9	3.2	11.6	100.0	12.6	16.9
29. Vuodesohva	12.0	18.3	16.4	34.9	10.2	3.8	0.9	0.4	3.1	100.0	7.6	10.2
30. Kirjahylly	10.7	11.6	10.1	24.2	13.7	11.8	3.9	3.3	10.7	100.0	12.8	13.7
31. Lipasto (esim. astiat- tai soitinlipasto)	6.0	7.6	8.4	22.5	14.4	15.4	6.7	5.5	13.5	100.0	15.6	15.9
32. Metallivuoteet	1.4	2.7	3.7	22.8	22.8	19.3	7.9	7.9	11.5	100.0	17.1	15.7
33. Puurakenteiset vuoteet	13.4	16.6	14.1	23.0	10.2	7.0	2.3	2.8	10.6	100.0	11.1	20.0

Taulukko 43. Eräiden tärkeimpien vuonna 1966 hankittujen kestokulutustavaroiden määrä, ostojen maksutapa ja osamaksukauppojen keskimääräinen käsiraha

U = uutena hankitut

K = käytettynä hankitut

Tavararyhmä	Määrä		Osamaksukauppojen osuus kaikista kaupoista %						Yht.	Osa- maksu- kauppo- jen kes- kimää- räinen käsira- ha, mk
	1000 kpl	siitä käy- tettyjä %		Käytettävissä oleva tulo, mk			Väestöryhmä			
				-7999	3000-13999	14000-	Maanv.	Muut		
50000 Pöydät	201	7.0	U	24.6	13.5	8.7	11.0	13.3	13.0	45.3
			K	5.2	2.5	12.6	4.8	7.3	6.7	43.9
50001 Tuolit	486	9.9	U	21.4	21.8	13.4	10.8	19.1	18.0	88.6
			K	9.8	-	9.4	-	8.9	6.9	25.6
50002 Sohvat	110	10.3	U	38.0	25.9	18.0	20.5	25.4	24.7	57.1
			K	11.5	-	32.9	-	19.2	10.8	27.2
50003 Lipastot, kaapit, hyllyt	145	7.7	U	25.8	14.9	9.4	15.5	14.8	14.9	91.3
			K	-	22.8	19.3	-	21.8	17.6	105.9
50004 Sängyt	171	5.9	U	25.1	11.0	7.8	14.1	12.0	12.4	64.1
			K	-	5.6	-	-	2.6	1.9	20.0
50005 Muut huonekalut	75	6.1	U	17.5	8.0	5.6	7.9	8.9	8.8	89.2
			K	-	-	-	-	-	-	-
50006 Puutarhakalusteet	31	2.1	U	-	-	4.5	-	2.7	0.2	4.0
			K	100.0	-	-	-	100.0	73.2	26.0
50100 Matot	282	0.9	U	5.7	7.5	2.4	2.4	5.3	5.0	55.1
			K	-	-	-	-	-	-	-
50500 Ompelu- ja neulomakoneet	55	14.3	U	48.1	49.5	27.6	35.7	41.4	40.4	149.2
			K	17.9	4.0	-	13.5	6.1	8.3	70.8
50501 Jääkaapit, pakastekaapit	109	10.3	U	25.0	26.2	19.4	18.9	24.0	23.0	74.4
			K	-	5.9	-	-	3.5	3.0	50.0
50502 Pölynimurit, lattiankiillottajat	64	4.0	U	26.6	18.2	9.4	6.1	17.2	15.9	61.3
			K	-	-	-	-	-	-	-
50500 Pesukoneet, lingot	79	13.4	U	31.4	28.7	18.2	22.4	25.8	24.9	151.7
			K	11.5	-	5.9	28.1	1.7	5.6	57.0
50504 Mankelit, silityskoneet	19	6.7	U	11.6	17.6	3.7	10.0	7.3	7.8	56.9
			K	-	-	-	-	-	-	-
50505 Kotitalouden yleiskoneet	14	0.0	U	-	15.9	22.9	-	22.2	19.4	83.6
			K	-	-	-	-	-	-	-
50507 Pienet siirrettävät sähkö-, kaasu- ja öljylämmittimet	34	10.2	U	18.7	7.4	1.7	15.8	6.3	9.1	76.7
			K	19.4	30.9	-	-	16.2	13.9	27.9
50508 Muut kotitalouskoneet	58	1.5	U	12.5	3.3	1.2	5.4	3.5	3.9	44.5
			K	31.2	-	-	100.0	-	16.1	50.0
60101 Sähköparranajokoneet	54	4.7	U	-	-	1.3	-	0.8	0.7	41.0
			K	-	-	-	-	-	-	-
60103 Sähkötukankuivaajat	47	1.6	U	21.3	2.1	-	-	3.5	3.2	43.3
			K	-	-	-	-	-	-	-
60104 Henkilöva'at	43	0.0	U	-	-	-	-	-	-	-
			K	-	-	-	-	-	-	-
70000 Henkilö-, paketti- ja far- mariautot	156	46.8	U	51.4	42.3	30.9	28.5	36.0	34.9	4086.8
			K	36.4	44.5	41.1	31.4	43.6	41.8	1419.4
70101 Mopedit	51	27.0	U	43.1	47.7	38.7	43.4	43.8	43.6	252.2
			K	18.0	3.9	2.7	10.9	6.6	8.0	201.9
70102 Polkupyörät	109	10.2	U	18.9	11.6	7.7	5.6	12.5	11.1	59.7
			K	17.0	-	-	-	3.9	2.9	-
70103 Moottori- ja souvuneet	37	27.3	U	23.5	9.3	-	13.6	6.4	8.1	571.5
			K	-	-	3.9	8.2	-	1.5	-
80100 Radiot	86	8.6	U	20.2	22.8	16.7	21.9	19.4	19.7	90.9
			K	12.6	-	-	7.3	7.9	7.7	49.3
80101 Televisiot	100	9.0	U	43.8	35.3	38.1	28.0	40.9	38.6	264.6
			K	55.1	58.6	25.1	25.9	56.5	53.0	95.1
80102 Levysoitinmet, magnetofonit	35	9.6	U	80.1	18.7	14.5	8.9	23.0	22.0	118.4
			K	-	43.9	-	-	10.8	8.9	153.0
80301 Kamerat, filmikamerat ja muut valokuvauslaitteet	96	4.7	U	-	-	0.8	-	0.5	0.4	90.0
			K	-	-	-	-	-	-	-
80302 Optiset välineet	16	7.6	U	22.4	12.4	-	-	6.6	6.0	63.1
			K	-	-	-	-	-	-	-
80303 Kirjoituskoneet	28	21.1	U	26.7	17.4	8.7	6.5	16.7	15.7	36.9
			K	-	-	-	-	-	-	-
90002 Korut alle 30 mk	50	0.8	U	-	-	-	-	-	-	-
			K	-	-	-	-	-	-	-
90003 Korut yli 30 mk	153	2.6	U	2.2	-	-	-	0.4	0.3	50.0
			K	-	-	-	-	-	-	-
90004 Ranne- ja taskukellot	163	3.1	U	11.1	3.3	2.2	1.0	5.1	4.2	38.8
			K	-	-	-	-	-	-	-
90008 Seinä-, kaappi- ja herätyskellot	93	1.4	U	-	0.9	1.0	2.2	0.4	0.8	55.7
			K	-	-	-	-	-	-	-

Taulukko 44. Eräiden tärkeimpien kestopulutusvarojen yksikköhinnat v. 1966 tuloluokittain ja väestöryhmittäin

U = uutena hankitut
K = käytettynä hankitut

Tavararyhmä		Käytettävissä oleva tulo, mk			Väestöryhmä		Yhteensä
		-7999	8000-13999	14000-	Maanvilj.	Muut	
50000 Pöydät	U	88.6	105.1	121.8	98.8	112.9	111.3
	K	69.1	33.5	97.4	67.8	63.9	64.8
50001 Tuolit	U	62.8	71.4	94.7	51.8	85.3	80.9
	K	26.1	15.0	68.5	15.0	49.0	95.2
50002 Sohvat	U	287.1	261.0	409.9	230.1	350.0	332.7
	K	55.9	54.8	131.1	42.3	91.3	69.1
50003 Lipastot, kaapit, hyllyt	U	173.8	261.1	272.8	144.2	264.8	246.1
	K	78.7	166.5	216.6	109.9	173.8	161.7
50004 Sängyt	U	121.4	104.0	103.3	105.2	106.9	106.6
	K	22.9	25.3	31.4	28.8	26.5	27.1
50005 Muut huonekalut	U	100.3	91.1	126.9	103.5	112.8	112.3
	K	67.1	60.5	557.7	80.3	191.5	156.0
50006 Puutarhakalusteet	U	85.9	50.5	51.7	69.3	52.1	53.9
	K	13.0	-	2.5	2.5	130.0	76.1
50100 Matot	U	76.0	88.2	137.0	64.8	112.8	107.6
	K	100.0	43.6	38.1	36.5	46.6	43.6
50500 Ompelu- ja neulomakoneet	U	547.6	592.7	579.8	572.6	583.2	581.4
	K	128.2	99.1	235.1	174.6	108.5	126.9
50501 Jääkaapit, pakastekaapit	U	410.8	405.8	450.5	486.1	412.0	426.2
	K	146.3	151.1	253.4	388.2	125.7	162.8
50502 Pölynimurit, lattiankiillottaja	U	213.7	211.6	224.7	217.2	216.7	216.8
	K	110.6	76.1	65.0	260.0	78.8	88.9
50503 Pesukoneet, lingot	U	361.9	470.9	531.6	435.9	490.7	476.4
	K	103.7	146.3	175.4	132.7	138.1	137.3
50504 Mankelit, silityskoneet	U	233.2	257.0	352.1	319.4	312.1	313.0
	K	39.9	-	24.0	-	34.7	34.7
50505 Kotitalouden yleiskoneet	U	296.9	165.4	196.2	200.2	194.7	156.5
	K	-	-	-	-	-	-
50507 Pienet siirrettävät sähkö-, kaasu- ja öljylämmittimet	U	162.0	122.6	106.6	189.1	106.7	130.2
	K	204.7	76.8	91.0	101.4	112.8	111.2
50508 Muut kotitalouskoneet	U	138.6	127.6	153.0	126.6	144.0	142.4
	K	81.2	-	30.0	150.0	38.5	56.4
60101 Sähköparranajokoneet	U	59.5	57.2	59.2	58.6	58.5	58.5
	K	20.0	37.8	45.0	12.5	32.8	30.4
60103 Sähkötukankuivaajat	U	84.8	57.3	56.7	51.1	60.9	60.0
	K	70.0	60.0	40.0	-	54.4	54.4
60104 Henkilöva'at	U	28.6	22.2	24.5	29.3	23.3	24.2
	K	-	-	-	-	-	-
70000 Henkilö-, paketti- ja farmariautot	U	7378.1	7661.9	8246.0	7216.3	8219.0	8066.5
	K	2665.0	2817.2	3528.2	2964.5	3185.0	3152.1
70101 Mopedit	U	747.6	630.4	755.2	716.7	682.0	698.3
	K	250.7	274.6	194.3	253.2	225.5	234.7
70102 Polkupyörät	U	147.6	141.9	137.5	141.2	140.9	140.9
	K	47.4	57.9	63.0	56.2	57.3	57.0
70103 Moottori- ja soutuveneet	U	434.2	1095.9	815.1	463.8	913.3	804.9
	K	498.0	328.5	367.3	227.0	402.4	371.4
80100 Radiot	U	288.7	286.7	299.9	260.3	297.1	292.2
	K	158.4	105.9	75.1	139.6	129.4	131.7
80101 Televisiot	U	891.0	904.0	957.2	930.2	914.1	917.0
	K	363.3	461.4	374.4	446.7	406.8	411.4
80102 Levysoittimet, magnetofonit	U	336.1	327.8	272.5	262.3	291.2	289.3
	K	80.4	340.5	190.8	79.9	225.3	200.4
80301 Kamerat, filmikamerat ja muut valokuvauslaitteet	U	36.2	48.2	113.3	49.7	86.8	83.7
	K	20.0	39.5	82.9	33.5	49.2	47.5
80302 Optiset välineet	U	108.0	78.0	97.2	88.0	92.8	92.4
	K	-	50.0	100.0	-	25.8	25.8
80303 Kirjoituskoneet	U	160.8	266.1	261.2	238.4	242.4	242.0
	K	104.2	127.3	89.2	67.0	105.9	104.5
90002 Korut alle 30 mk	U	14.4	19.9	17.1	15.3	18.0	17.5
	K	29.0	20.0	-	-	22.7	22.7
90003 Korut yli 30 mk	U	62.0	86.8	80.0	70.7	79.8	79.2
	K	232.0	41.2	79.4	-	109.3	109.3
90004 Ranne- ja taskukellot	U	72.0	79.3	97.4	70.3	90.8	86.1
	K	37.0	47.8	61.3	61.2	47.2	52.5
90008 Seinä-, kaappi- ja herätyskellot	U	20.5	24.0	34.2	24.3	28.9	28.0
	K	50.0	16.7	2.0	11.8	13.5	13.2

Taulukossa 44 esitetyt keskimääräiset yksikköhinnat on saatu jakamalla kunkin esineryhmän hankintamenot esineiden määrällä. Väestöryhmien välillä havaitaan eroja varsinkin sellaisten tavaroiden kohdalla, joissa laatuvalikoima on laaja. Maanviljelijät ostavat esim. halvempia huonekaluja kuin muut väestöryhmät ja vastaavasti pienituloiset halvempia kuin suurituloiset.

9.4. Auton omistus, käyttö ja hankinnan rahoitus.

Yksityisajoon käytetyistä henkilö-, paketti- ja farmariautoista kerättiin alkuhaastattelujen ja tilinpitojen yhteydessä eräitä lisätietoja, jotka esitetään oheisissa taulukoissa (vrt. liite 5, alkuhaastattelulomake, kys. 22-34). Taulukossa 45 esitetään samantapaisia, omistustiheyttä kuvaavia prosenttilukuja kuin aikaisemmin muiden kestokulutustavaroiden osalta sekä lisäksi tietoja siitä, monesko auto ruokakunnalla jo on käytettävissään. Toisessa käytön rakennetta kuvaavassa taulukossa (46) tarkastellaan ajokilometriä jakautumista matkan tarkoituksen mukaan. Näihin tietoihin perustui yksityisten kulutusmenojen erottaminen osittain ammattimaiseen ajoon käytettyjen ajoneuvojen osalta. Kolmannessa taulukossa (47) tarkastellaan viimeksi hankitun auton hankinta- ja rahoitustapaa.

Kotitalouksien hallinnassa olevien henkilöautojen kokonaismääräksi saadaan otoksen perusteella arvioiden n. 403000 ja paketti- ja farmariautojen vastaavasti n. 41700. Henkilöautoista 1.5 % (n. 6100) ja paketti- ja farmariautoista 22.5 % (n. 9400) ilmoitettiin käytettävän vain ammattimaiseen ajoon. Lähes joka kolmas ruokakunta (30.9 %) omisti ainakin yhden henkilö-, paketti- tai farmariauton. Kaksi tai usempia autoja omistavia ruokakuntia oli vain n. 1 %. Auton omistustiheydet vaihtelevat tietenkin tuloryhmittäin. Mainittakoon, että omistuksen tulojoustoksi saadaan vastaavalla tavalla kuin kappaleessa 9.1 laskien 1.11. Eri väestöryhmistä on korkein omistus-tiheys maatalouden ulkopuolella toimivilla yrittäjillä (59.8 %). Johtajien ja toimihenkilöiden ryhmästä oli auto lähes joka toisella ruokakunnalla (47.4 %), työntekijöistä runsaalla neljänneksellä (27.2 %) ja ammatissa toimimattomista vain vajaalla 8 %:lla. Noin kahdella kolmanneksella auton omistavista kotitalouksista (66.2 %) oli jo ennen nykyistä autoa ollut auto. Ensimmäisen auton omistajia on eniten maanviljelijöiden ja alempien tuloryhmien keskuudessa (taulukko 45).

Autoa kohden kertyi ajokilometrejä vuodessa n. 13300 (taulukko 46). Korkein keskiarvo saatiin maatalouden ulkopuolella toimiville yrittäjille (17350 km). Tällä ryhmällä on myös käytön rakenne poikkeava. Kun muilla väestöryhmillä kertyi eniten loma-, virkistys-, huvittelu- ja harrastusmatkoiksi luokiteltuja matkoja, on kyseisellä yrittäjäryhmällä pääpaino selvästi työn vaatimien ammattiin liittyvien matkojen kohdalla. Lisäksi voidaan mainita, että maanviljelijöille kertyi selvästi muita enemmän ostos-, asioimis- ja kokousmatkoja.

Viimeksi hankituista autoista oli käytettynä hankittujen osuus n. 43 % (taulukko 47). Luku on hieman pienempi kuin aikaisemmin kappaleessa 9.3 saatu vuoden 1966 vastaava arvio (46.8 %). Käytettyjen autojen osuus on korkein työntekijöillä (57.3 %).

Autojen hankintahintajakautumat ja -keskiarvot on esitetty erikseen uutena ja käytettynä hankituista ajoneuvoista, mikä tasoittaa tulo- ja väestöryhmittäisiä vaihteluja. Uusien autojen keskimääräiseksi hankintahinnaksi saatiin n. 7800mk ja käytettyjen n. 3500 mk. Erityisesti tässä kohden on muistettava, että taulukossa 47 tarkastellaan viimeksi hankittuja autoja, joista vain osa on hankittu tutkimusvuoden aikana.

Hankintatapaa koskevassa ryhmittelyssä on erotettu vaihtokaupat ja toisaalta käteisellä tai velaksi tapahtuneet ostot. Vaihtokauppojen osuus on pienin alimpaan tuloryhmään kuuluvilla ja maanviljelijöillä, joiden joukossa edellä todettiin olevan eniten ensimmäisen auton omistajia.

Taulukon 47 viimeisessä asetelmassa tarkastellaan ostojen rahoitusta. Huomattava on, että haastattelu on tässä rajoitettu vain niihin tapauksiin, joissa auton hinta tai väliraha on maksettu kertamaksulla. Tällaisissa kaupoissa käytettiin omaa rahaa keskimäärin 86.6 % ja pankkilainaa 11.5 %.

Taulukko 45. Henkilö- paketti- ja farmariautojen omistus käytettävissä olevan tulon ja ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan. Prosenttijakautumia

		Käytettävissä oleva tulo, mk			Sosio-ekonominen asema					Kaikki
		-7999	8000-13999	14000-	Maanvilj.	Muut yrittäjät	Joht. ja toimihenkilöt	Työntek.	Amm. toimimatt.	
<u>Autojen lukumäärä</u>	0	89.7	68.8	42.4	72.4	40.2	52.6	72.8	92.2	69.1
	1	10.0	30.7	54.9	26.4	54.0	46.5	26.6	7.5	29.9
	2 -	0.3	0.5	2.7	1.2	5.8	0.9	0.6	0.3	1.0
Yhteensä		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
<u>Viimeksi hankitun auton järjestysnumero</u>										
	Ensimmäinen	41.6	36.8	30.1	44.6	21.2	31.9	34.4	37.4	33.8
	Toinen	23.1	28.0	29.8	26.1	17.5	29.3	32.3	25.9	28.4
	Omistanut jo useampia	35.3	35.2	40.1	29.3	61.3	38.8	33.3	36.7	37.8
Yhteensä		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
<u>Yhden tai useamman auton omistavia ruokakuntia perusjoukossa</u>										
		52390	147049	225961	69985	46200	154120	138080	17015	425400

Taulukko 46. Omien henkilö-, paketti- ja farmariautojen käytön rakenne käytettävissä olevan tulon ja ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan. Prosenttijakautumia

Matkan tarkoitus	Käytettävissä oleva tulo, mk			Sosio-ekonominen asema					Kaikki	
	-7999	8000-13999	14000-	Maanvilj.	Muut yritt.	Johtajat toimih.	Työntekijät	Amm. toimimatt.		
1. Työ- ja koulumatkat	14.3	17.5	18.9	16.3	15.8	15.1	24.6	15.0	18.0	
2. Työ- ja koulumatkat, joihin on liittynyt yksityisasioidella käynti	7.3	7.4	7.4	8.5	2.6	7.5	8.8	8.4	7.4	
3. Ostos-, asioimis- ja kokousmatkat	15.4	17.8	16.1	27.4	6.5	16.5	15.4	20.1	16.5	
4. Loma-, virkistys-, huvittelu- ja harrastusmatkat	42.5	33.7	37.6	36.5	21.4	36.4	44.2	49.0	36.9	
5. Matkat, joilla on toimitettu sekä ammattiin liittyviä että muita asioita	5.8	2.7	3.5	4.9	7.2	2.9	1.9	1.0	3.5	
6. Työn vaatimat ammattiin liittyvät matkat	14.7	20.9	16.5	6.4	46.5	21.6	5.1	6.5	17.7	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
<u>Ajokilometrejä käytössä ollutta ajoneuvoa kohden vuodessa</u>										
		11352	11928	14580	11796	17352	14388	11760	10932	13308

10. ERÄITÄ TULONJAKOA KOSKEVIA LISÄTARKASTELUJA

Viidennessä ja seitsemännessä luvussa tarkasteltiin jo tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen vaihteluita alueittain, väestöryhmittäin ja ruokakuntatyypeittäin. Kappaleessa 10.1 pyritään väestöryhmien välisistä eroista saatua kuvaa tarkentamaan suorittamalla vakiointeja aineiston koon sallimissa rajoissa ja ottamalla uutena muuttujana mukaan työssäkävien ruokakunnan jäsenten määrä.

Toisessa kappaleessa (10.2) selvitetään tuotantotoiminnasta saatujen tulojen, käytettävissä olevien tulojen ja kokonaiskulutusmenojen hajontaa. Kolmannessa kappaleessa (10.3) tarkastellaan erikseen palkkatuloja, niiden määrään vaikuttavia tekijöitä ja palkkatulojen hajontaa.

10.1. Väestöryhmien välisiin tuloeroihin vaikuttavista tekijöistä

Aikaisemmissa tulovertailuissa havaittiin eri väestöryhmien välillä melko suuria eroja. Niinpä korkeatuloisimman sosio-ekonomisen ryhmän (johtajat ja ylemmät toimihenkilöt) käytettävissä olevat tulot ruokakuntaa kohden olivat noin 3.5-kertaiset pienituloisimman ryhmän (ammattissa toimimattomat) keskituloon verrattuna (vrt. asetelma s.58). Kun vertailu suoritettiin per capita-pohjalla, päädyttiin vastaavasti noin 3.2-kertaiseen eroon ääriryhmien välillä (johtajat ja ylemmät toimihenkilöt ja toisaalta maataloustyöntekijät).

Taulukossa 48 on eri väestöryhmien tuotantotoiminnasta saatuja ja käytettävissä olevia tuloja verrattu toisaalta kaupungeissa ja kauppaloissa ja toisaalta maalaiskunnissa. Keskimääräisiä käytettävissä olevia tuloja osoittavat indeksit on laskettu vain sellaisille ryhmille, joissa aineiston määrä on vähintään 30 ruokakuntaa.

Sekä tuotantotoiminnasta saadut että käytettävissä olevat tulot ovat lähes poikkeuksetta kaupungeissa ja kauppaloissa korkeampia kuin maalaiskunnissa. Tästä on seurauksena mm. se, että maanviljelijöiden ja maataloustyöntekijöiden suhteellinen asema muihin väestöryhmiin verrattuna paranee, jos vertailuryhminä käytetään esim. koko maan työntekijöiden tai toimihenkilöiden sijasta maalaiskuntien vastaavia sosio-ekonomisia ryhmiä. Korkeimmat käytettävissä olevat tulot sekä ruokakuntaa että henkeä kohden laskien ovat kaupunkien ja kauppaloitten johtajilla ja ylemmillä toimihenkilöillä (21230 mk/ ruokakunta ja 6200 mk/henki) sekä pienimmät ruokakuntaa kohden laskien maalaiskuntien ammattissa toimimattomilla (5390 mk) ja henkeä kohden laskien maalaiskuntien maataloustyöntekijöillä (1620 mk).

Taulukossa 49 tarkastellaan ruokakunnan koon ja työssäkävien ruokakunnan jäsenten määrän vaikutusta eri väestöryhmien tuloihin. Tätä varten on aineistosta erotettu 2-4 ja viiden tai useamman hengen ruokakunnat omiksi ryhmikseen. Nämä ryhmät on edelleen jaettu kahtia sen mukaan, onko työssäkävijöiden määrä yksi vai kaksi tai useampia. Työssäkävijöihin on luettu ammattissa toimivat lukuunottamatta avustavia perheenjäseniä, osapäivätyössä tai tilapäistehtävissä toimivia ja kotiapulaisia.

Aikaisemmin todettu korrelaatio ruokakunnan koon ja käytettävissä olevien tulojen välillä säilyy yleensä - joskin aikaisempaa heikompana, vaikka työssäkävijöiden määrä otetaan lisämuuttujana huomioon. Vertailtaessa esim. erikokoisia yhden työssäkävijän talouksia voidaan kuitenkin havaita, että ryhmissä "Muut yrittäjät" ja "Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt" käytettävissä olevat tulot jäävät yleisännöstä poikkeavasti viiden tai useamman hengen talouksissa pienemmiksi kuin 2-4 hengen talouksissa.

Työssäkävijöiden määrän vaikutus tuotantotoiminnasta saatuihin ja käytettävissä oleviin tuloihin näkyy selvimmin ammattitaidottomien ja ammattitaitoisten työntekijöiden kohdalla ja heikommin muiden yrittäjien kohdalla.

Kaikkissa sosio-ekonomisissa ryhmissä ruokakuntaa kohden laskettuihin käytettävissä oleviin tuloihin näyttää työssäkävijöiden määrä vaikuttavan vähemmän kuin tuotantotoiminnasta saatuihin tuloihin. Tämä johtuu siitä, että ruokakunnat, joissa on vain yksi työssäkävijä, saavat enemmän nettotulonsiirtoja kuin ruokakunnat, joista käy työssä kaksi tai useampia ruokakunnan jäsenistä. Tähän suuntaan vaikuttaa esim. aviopuolisoiden yhteisverotus.

Jokseenkin kaikkien väestöryhmien - myös esim. ammattissa toimimattomien - keskimääräiset käytettävissä olevat tulot ruokakuntaa kohden nousevat kaikkien ruokakuntien keskiarvon yläpuolelle, jos kaksi tai useampia ruokakunnan jäsenistä käy työssä. Taulukossa 49 on esitetty myös työssäkävynnin yleisyyttä osoittavia lukuja väestöryhmittäin ja ruokakunnan koon mukaan. Näiden korottamattomien lukujen mukaan työssäkävijöiden osuus on suurin työntekijöiden ryhmässä, jossa sekä 2-4 hengen että 5- hengen talouksista on yli puolet sellaisia, joissa työssäkävijöitä on vähintään kaksi. Melkein samanlainen on tilanne johtajien ja toimihenkilöiden ryhmässä.

Pienin on työssäkävijöiden osuus maanviljelijöiden kohdalla. Kuten edellä mainittiin, ei avustavia perheenjäseniä luettu työssäkävijöiksi.

Taulukko 48. Eri sosio-ekonomisten ryhmien tuloja osoittavia indeksilukuja kaupungeissa ja kauppaloissa sekä maalaiskunnissa
Koko maa, kaikki ruokakunnat = 100

Sosio-ekonominen ryhmä	Tuot. toiminn. saadut tulot ruokakuntaa kohden		Käytettävissä olevat tulot				Ruokakuntia aineistossa	
	K:git ja k:lat	Mlk:t	Ruokakuntaa kohden		Henkeä kohden		K:git ja k:lat	Mlk:t
			K:git ja k:lat	Mlk:t	K:git ja k:lat	Mlk:t		
<u>Maanviljelijät</u>	<u>88</u>	<u>82</u>	<u>85</u>	<u>88</u>	<u>68</u>	<u>64</u>	<u>51</u>	<u>1695</u>
2 - 9.9 ha	..	65	..	75	..	59	20	966
10 - ha	100	111	98	112	68	73	31	729
<u>Muut yrittäjät</u>	<u>175</u>	<u>121</u>	<u>149</u>	<u>114</u>	<u>153</u>	<u>87</u>	<u>83</u>	<u>83</u>
<u>Johtajat ja toimihenkilöt</u>	<u>172</u>	<u>137</u>	<u>150</u>	<u>125</u>	<u>157</u>	<u>115</u>	<u>447</u>	<u>162</u>
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	221	170	185	147	181	126	202	53
Muut toimihenkilöt	131	122	120	114	134	110	245	109
<u>Työntekijät</u>	<u>107</u>	<u>87</u>	<u>100</u>	<u>86</u>	<u>112</u>	<u>73</u>	<u>814</u>	<u>634</u>
Maataloustyöntekijät	..	50	..	59	..	47	4	79
Ammattitaitoiset	119	98	111	96	114	78	589	344
Ammattitaidottomat	85	79	81	81	93	72	140	189
Henkilöll. palv. kunta	72	..	70	..	134	..	81	22
<u>Ammatissa toimimattomat</u>	<u>27</u>	<u>22</u>	<u>53</u>	<u>47</u>	<u>114</u>	<u>74</u>	<u>223</u>	<u>282</u>
Yhteensä	116	82	111	87	130	74	1618	2856
Kaikkien ruokakuntien keskiarvo (=100)		12115 mk	11477 mk	3426 mk				

Taulukko 49. Ruokakunnan koon ja työssäkäyvien jäsenten lukumäärän mukaan luokiteltujen ruokakuntien tuloindeksejä (kaikki ruokakunnat = 100)

Sosio-ekonominen ryhmä	Tuotantotoiminnasta saadut tulot ruokakuntaa kohden				Käytettävissä olevat tulot ruokakuntaa kohden				Ruokakuntia aineistossa			
	2-4 hengen ruokak.		5- hengen ruokak.		2-4 hengen ruokak.		5- hengen ruokak.		2-4 hengen ruokak.		5- hengen ruokak.	
	1 työssä kävijä	2- työssä kävijää	1 työssä kävijä	2- työssä kävijää	1 työssä kävijä	2- työssä kävijää	1 työssä kävijä	2- työssä kävijää	1 työssä kävijä	2- työssä kävijää	1 työssä kävijä	2- työssä kävijää
<u>Maanviljelijät</u>	<u>68</u>	<u>96</u>	<u>86</u>	<u>133</u>	<u>72</u>	<u>94</u>	<u>96</u>	<u>135</u>	<u>725</u>	<u>156</u>	<u>592</u>	<u>228</u>
2 - 9.9 ha	53	86	71	110	61	86	88	118	433	102	299	113
10 - ha	97	122	105	163	95	115	114	157	292	54	293	115
<u>Muut yrittäjät</u>	<u>187</u>	<u>176</u>	<u>140</u>	<u>..</u>	<u>164</u>	<u>162</u>	<u>139</u>	<u>..</u>	<u>65</u>	<u>35</u>	<u>38</u>	<u>20</u>
<u>Johtajat ja toimihenkilöt</u>	<u>151</u>	<u>199</u>	<u>167</u>	<u>233</u>	<u>136</u>	<u>175</u>	<u>156</u>	<u>212</u>	<u>190</u>	<u>182</u>	<u>81</u>	<u>84</u>
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	204	244	191	287	175	211	173	250	70	65	49	45
Muut toimihenkilöt	118	173	125	168	113	155	127	168	120	117	32	39
<u>Työntekijät</u>	<u>79</u>	<u>132</u>	<u>88</u>	<u>146</u>	<u>78</u>	<u>124</u>	<u>96</u>	<u>145</u>	<u>403</u>	<u>483</u>	<u>195</u>	<u>209</u>
siitä												
Ammattitaitoiset	88	139	99	155	85	129	105	152	262	342	126	140
Ammattitaidottomat	61	112	63	130	64	109	73	135	87	100	47	51
<u>Ammatissa toimimattomat</u>	<u>70</u>	<u>..</u>	<u>..</u>	<u>..</u>	<u>93</u>	<u>..</u>	<u>..</u>	<u>..</u>	<u>95</u>	<u>18</u>	<u>14</u>	<u>13</u>
Yhteensä	98	150	104	165	97	138	111	160	1478	874	920	554
Kaikkien ruokakuntien keskiarvo (= 100)		12115 mk	11477 mk									

10.2. Tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen hajonta väestöryhmittäin

Henkilöllistä tulonjakoa tutkittaessa on tapana erottaa vertikaalinen ja horisontaalinen tarkastelutapa. Vertikaalisesti tulonjaosta on kysymys silloin, kun tulojen jakautumista tarkastellaan tulon suuruuden mukaan luokitellussa aineistossa. Tyypillisiä horisontaalisia jakoperusteita taas ovat esim. sosio-ekonominen asema ja erilaiset aluejaot. Seuraavassa on horisontaalinen ja vertikaalinen näkökulma pyritty yhdistämään tarkastelemalla tulojen jakautumista niiden suuruuden mukaan eri sosio-ekonomisissa ryhmissä.

Vertikaaliselle tulonjakautumalle luonteenomainen melko suuri hajonta ja vinous näkyvät piirroksesta 13, jossa on esitetty tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen sekä kulutusmenojen jakautumat koko aineistosta. Kuviot on piirretty 1000 mk:n välein luokitellusta aineistosta graafista tasoitusta käyttäen.

Jakautumakuvioiden alkuperäinen muoto on piirrettäessä pyritty säilyttämään mahdollisimman tarkasti. Piirroksen yhteyteen on merkitty myös jakautumien keskiarvot ja mediaanit sekä hajontaluvuista keskihajonnat ja suhteellista hajontaa osoittavat variaatiokertoimet ¹⁾ sekä jakautumien vinoutta osoittavat Pearsonin vinousluvut ²⁾.

Suhteellista hajontaa osoittava variaatiokerroin on käytettävissä olevien tulojen vaiheessa pienempi kuin tuotantotoiminnasta saatujen tulojen vaiheessa, mikä viittaa tulonsiirtojen suhteellisia tuloeroja kaventavaan vaikutukseen. Tulonsiirtojen tuloeroja kaventava vaikutus käy ilmi myös piirroksen 14 Lorenzin käyrästä, joista voidaan lukea, montako prosenttia kaikista kotitalouksien tuotantotoiminnasta saamista tai käytettävissä olevista tuloista tuli esim. pienituloisimman viidenneksen osalle. Käyrien piirtämistä varten laskettiin, paljonko kaikista tuotantotoiminnasta saaduista tai vastaavasti käytettävissä olevista tuloista saa alin 10 %, alin 20 % jne. Mitä tasaisempi jakautuma on, sitä lähempänä kuvioon piirrettyä lävistäjää Lorenzin käyrä kulkee.

Ruokakuntaa kohden laskettujen käytettävissä olevien tulojen mediaaniksi saadaan koko aineistossa 9849 mk. Mediaanitulo, jonka alapuolelle siis puolet kotitalouksista jää, on noin 14 % pienempi kuin käytettävissä olevien tulojen keskiarvo, mikä kuvastaa jakautuman positiivista vinoutta. Jos jakautuma olisi symmetrinen, saisivat keskiarvo ja mediaani saman arvon. Verrattaessa tuotantotoiminnasta saatujen tulojen, käytettävissä olevien tulojen ja kulutusmenojen vinouslukuja havaitaan, etteivät ne paljontaan poikkea toisistaan.

Tarkasteltaessa tulojakautumien suhteellisia hajontoja väestöryhmittäin (taulukko 50) havaitaan myös ryhmien sisällä tulojen tasoittumista verrattaessa tilannetta ennen tulonsiirtoja ja niiden jälkeen. Ero tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen variaatiokertoimien välillä on tosin työntekijöillä vähäinen. Ammatissa toimimattomien ryhmässä saadaan poikkeuksellisen korkea variaatiokertoimen arvo tuotantotoiminnasta saatujen tulojen jakautumalle. Tämä johtuu siitä, että suurella osalla talouksia ei näitä tuloja ollut lainkaan. Ammatissa toimivista ryhmistä epäyhtenäisin on suhteellisella hajonnalla mitaten sekä tuotantotoiminnasta saatujen tulojen että käytettävissä olevien tulojen vaiheessa ryhmä "Muut yrittäjät".

Tulojakautumien vinous on suurin ammatissa toimimattomilla. Taulukossa 50 esitetyt vinousluvut näyttävät lisäksi viittaavan siihen, että nettotulonsiirrot saattavat jossain määrin vähentää tulojakautuman vinoutta ammatissa toimimattomilla ja mahdollisesti myös työntekijöillä, mutta muuten tulonsiirrot pyrkivät pikemminkin lisäämään ammatissa toimivien väestöryhmein tulojakautumien vinoutta.

Edellä esitetyt havainnot väestöryhmien sisäisestä hajonnasta käytettävissä olevien tulojen suhteen saavat vahvistusta myös taulukoissa 51 ja 52 esitetyistä laskelmista. Taulukossa 51 tarkastellaan ruokakuntaa kohden laskettujen käytettävissä olevien tulojen jakaantumista viidennekseen, taulukossa 52 taas ruokakunnan per capita-tulojen vastaava jakaantuminen. Viidennessajakautumien perusteella lasketut maksimitulontasausprosentit osoittavat sen tulon prosenttiosuutta kaikista tuloista, joka olisi siirrettävä suurituloisilta pienituloisille, jotta tulojakautuma olisi tasainen.

Viidennessarajojen määräämistä varten kotitaloudet järjestettiin käytettävissä olevien tulojen suuruuden mukaan viiteen yhtä suureen ryhmään, joista ensimmäisessä ovat pienituloisimmat ja viidennessä suurituloisimmat. Siten esim. viidennessaraja Q_1 viittaa siihen rajaan, jonka alapuolelle 20 % ryhmään kuuluvista talouksista jää.

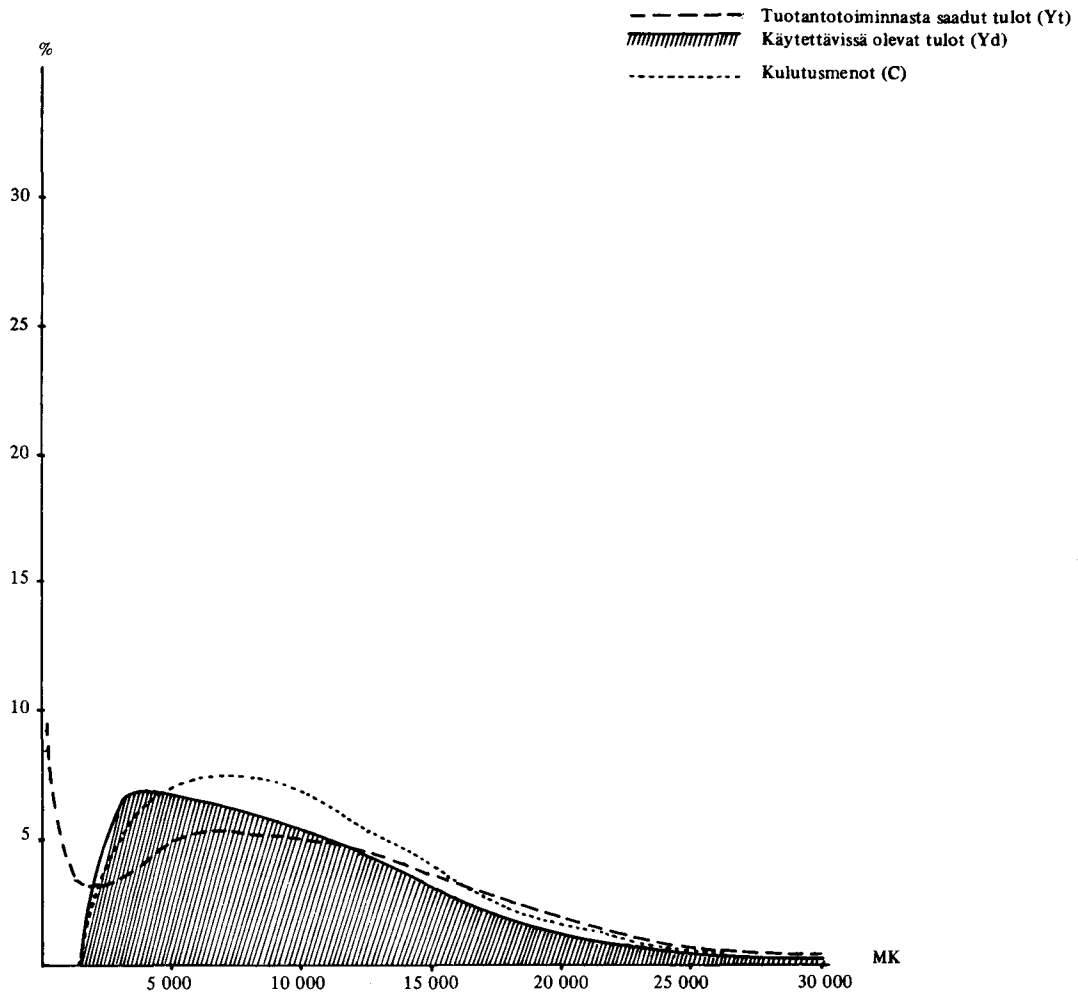
Koko aineistosta lasketuksi maksimitulontasausprosentiksi saadaan ruokakuntaakohtaisten käytettävissä olevien tulojen pohjalta 24.9 (taulukko 51) ja ruokakunnan per capita-tulojen pohjalta 26.5 (taulukko 52). Ryhmä "Muut yrittäjät" osoittautuu tässäkin tarkastelussa sisäiseltä tulojakautumaltaan epäyhtenäisimmäksi.

Verrattaessa maksimitulontasausprosentteja taulukoissa 51 ja 52 havaitaan, että suhteellisen pienituloiset ryhmät (esim. ammatissa toimimattomat, maataloustyöntekijät ja alle viiden pellohehtaarin viljelijät) muuttuvat sisäiseltä tulonjakautumaltaan homogeenisemmiksi, jos laskelmat suoritetaan per capita-tulojen mukaan. Suurituloisemmissa ryhmissä erojen suunta on päinvastainen.

1) Variaatiokerron $= \frac{100s}{\bar{Y}}$, jossa s = keskihajonta, \bar{Y} = keskiarvo

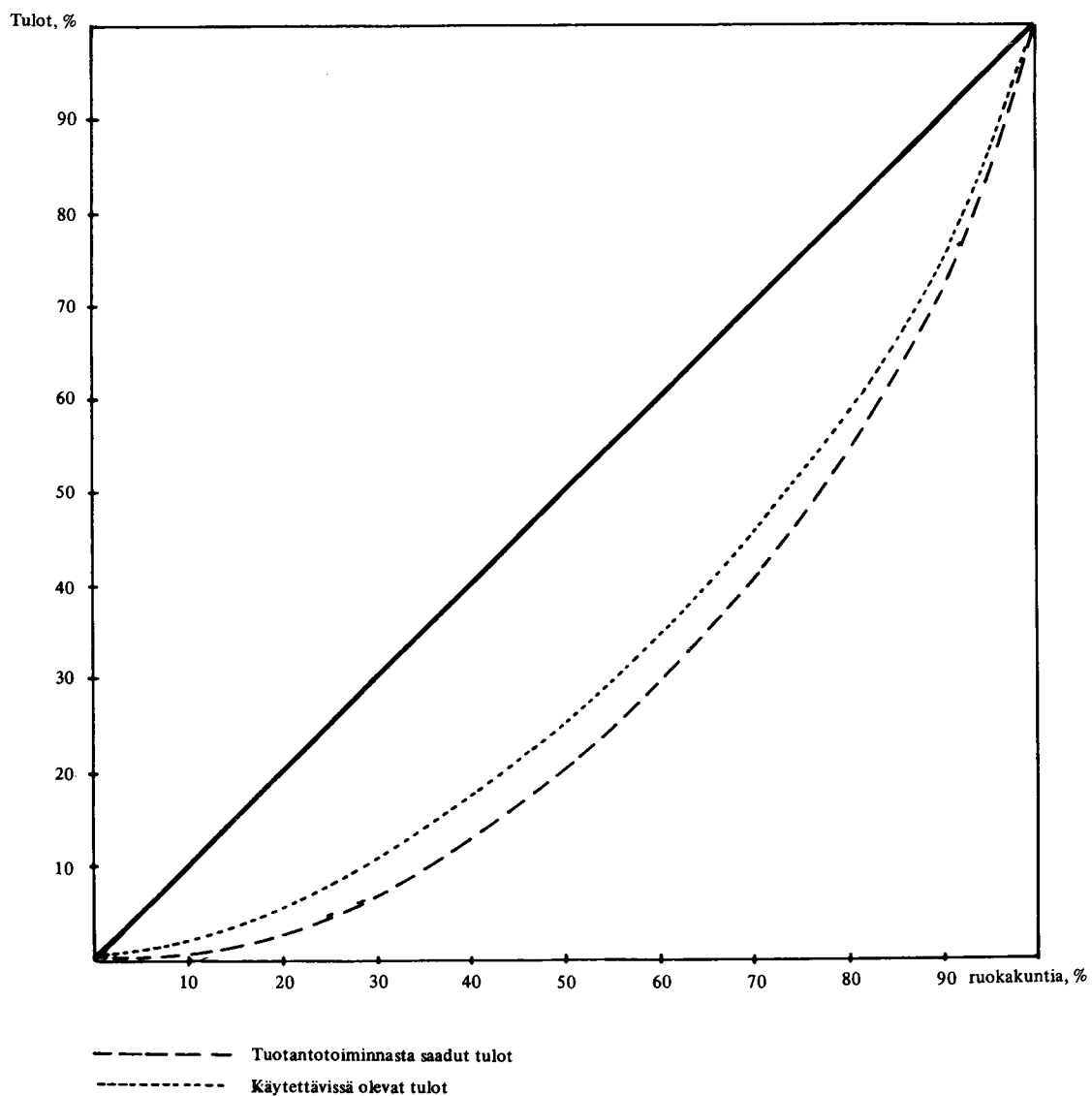
2) Pearsonin vinousluku $= \frac{3(\bar{Y} - \tilde{Y})}{s}$, jossa \tilde{Y} = mediaani

Piirros 13. Kotitalouksien jakautuminen tuotantotoiminnasta saatuja ja käytettävissä olevien tulojen mukaan

	Y _t	Y _d	C
Keskiarvo (mk)	12 115	11 435	11 134
Keskiahajonta (mk)	11 000	8 090	6 992
Variaatiokerroin	89	71	63
Mediaani (mk)	10 150	9 849	9 710
Vinousluku	0.61	0.58	0.61

Piirros 14. Tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen Lorenzin käyrät

Taulukko 50. Tuotantotoiminnasta saatujen tulojen ja käytettävissä olevien tulojen keskiarvot ja mediaanit sekä eräitä tulojakautumien hajontaa ja vinoutta osoittavia tunnuslukuja väestöryhmittäin

Sosio-ekonominen asema	Tuotantotoiminnasta saadut tulot					Käytettävissä olevat tulot (Y _I)				
	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Variaatiokerroin	Vinousluku	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Variaatiokerroin	Vinousluku
	mk	mk	mk			mk	mk	mk		
Maanviljelijät	9935	8465	7485	75	0.59	10058	8738	6364	63	0.63
Muut yrittäjät	18197	13610	18595	102	0.74	15430	11024	13928	90	0.97
Johtajat ja toimihenkilöt	19833	17609	12633	64	0.52	16732	14881	9358	56	0.56
Työntekijät	11943	10810	6465	54	0.51	10842	9922	5781	53	0.47
Ammatissa toimimattomat	3052	910	5525	181	1.16	6088	4433	4770	78	1.07
Kaikki väestöryhmät	12115	10150	11000	89	0.61	11435	9849	8090	71	0.58

Taulukko 51. Ruokakuntaa kohden laskettujen käytettävissä olevien tulojen viidennesrajat, tulojen jakautuminen viidennekseen ja maksimitulontasausprosentit ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan

Sosio-ekonominen asema	Käytettävissä olevien tulojen viidennesrajat, mk				Käytettävissä olevien tulojen jakautuminen viidennekseen, %						Maksimitulontasausprosentti
	Q ₁	Q ₂	Q ₃	Q ₄	1	2	3	4	5	yht.	
Maanviljelijät	5495	7605	10125	13685	7.8	12.9	17.4	22.4	39.5	100.0	21.9
2.00- 4.99 peltotehtaaria	4100	5570	7355	9640	8.2	10.5	17.4	23.5	40.4	100.0	23.9
5.00- 9.99 - " -	5540	7440	9720	12645	8.4	13.7	18.2	23.7	36.0	100.0	29.7
10.00-19.99 - " -	7020	9435	12275	16485	9.0	13.1	17.9	22.8	37.2	100.0	20.0
20.00- - " -	7655	11185	14005	19640	8.0	13.6	17.4	23.4	37.6	100.0	21.0
Muut yrittäjät	6950	9465	13330	22575	5.3	11.0	14.5	21.4	47.8	100.0	29.2
Johtajat ja toimihenkilöt	9685	13145	17090	22720	8.0	14.0	18.0	23.5	36.5	100.0	20.0
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	12965	16440	21065	27035	10.2	13.9	18.2	22.1	35.6	100.0	17.7
Muut toimihenkilöt	7450	11085	14410	18635	8.2	13.7	18.6	24.3	35.2	100.0	19.5
Työntekijät	5875	8630	11525	15195	7.7	13.5	18.4	24.6	35.8	100.0	20.4
Maataloustyöntekijät	3320	5035	7045	9505	6.9	12.5	17.5	22.8	40.3	100.0	23.1
Ammattitaitoiset työntek.	7515	10085	12930	16230	8.8	14.7	18.9	23.8	33.8	100.0	17.6
Ammattitaidottomat työnt.	5405	7335	8960	12630	8.7	14.1	17.8	23.5	35.9	100.0	19.4
Henkilöllinen palv. kunta	4015	5145	6815	13155	6.7	11.6	14.7	24.7	42.3	100.0	27.0
Ammatissa toimimattomat	2540	3775	5635	6390	6.8	10.4	14.8	23.5	44.5	100.0	28.0
Kaikki väestöryhmät	5075	8265	11690	16215	6.0	11.7	17.4	24.0	40.9	100.0	24.9

Taulukko 52. Henkeä kohden lasketujen käytettävissä olevien tulojen viidennessrajat, tulojen jakautuminen viidennekseen ja maksimitulontasausprosentit ruokakunnan päämiehen sosio-ekonomisen aseman mukaan

Sosio-ekonominen asema	Käytettävissä olevien tulojen viidennessrajat, mk				Käytettävissä olevien tulojen jakautuminen viidennekseen, %					Maksimitulontasausprosentti
	Q ₁	Q ₂	Q ₃	Q ₄	1	2	3	4	5	
<u>Maanviljelijät</u>	<u>1469</u>	<u>1989</u>	<u>2542</u>	<u>3437</u>	<u>7.9</u>	<u>13.4</u>	<u>17.6</u>	<u>22.9</u>	<u>38.2</u>	<u>21.1</u>
2.00- 4.99 pellohehtaaria	1279	1731	2208	2926	8.5	13.6	17.8	22.7	37.4	20.1
5.00- 9.99 - " -	1520	2027	2481	3244	8.8	14.4	18.3	22.9	35.6	18.5
10.00-19.99 - " -	1588	2128	2801	3746	7.9	13.0	17.9	23.3	37.9	21.2
20.00- - " -	1643	2646	3441	5041	4.8	12.0	16.7	23.2	43.3	26.5
<u>Muut yrittäjät</u>	<u>2007</u>	<u>3069</u>	<u>4195</u>	<u>6859</u>	<u>4.0</u>	<u>10.2</u>	<u>14.7</u>	<u>22.2</u>	<u>48.9</u>	<u>31.1</u>
<u>Johtajat ja toimihenkilöt</u>	<u>3192</u>	<u>4430</u>	<u>5772</u>	<u>8937</u>	<u>7.1</u>	<u>12.5</u>	<u>16.4</u>	<u>22.8</u>	<u>41.2</u>	<u>24.0</u>
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	3947	5132	7236	11126	7.0	11.9	15.7	23.8	41.6	25.4
Muut toimihenkilöt	2915	3973	5123	6967	7.8	13.6	17.8	23.7	37.1	20.8
<u>Työntekijät</u>	<u>2083</u>	<u>2572</u>	<u>3806</u>	<u>4778</u>	<u>8.0</u>	<u>13.2</u>	<u>17.6</u>	<u>23.6</u>	<u>37.6</u>	<u>21.2</u>
Maataloustyöntekijät	1504	1976	2529	3302	7.7	14.7	17.6	22.7	37.3	20.0
Ammattitaitoiset työntek.	2216	3057	3956	5394	8.0	13.4	17.8	23.5	37.3	20.8
Ammattitaidottomat työnt.	1850	2522	3431	4706	8.3	13.0	17.5	23.5	37.7	21.2
Henkilöllinen palv. kunta	2446	3362	4510	5559	9.1	13.4	17.8	23.0	36.7	19.7
<u>Ammatissa toimimattomat</u>	<u>2007</u>	<u>2902</u>	<u>3345</u>	<u>5219</u>	<u>8.1</u>	<u>13.1</u>	<u>17.0</u>	<u>22.9</u>	<u>38.9</u>	<u>21.8</u>
<u>Kaikki väestöryhmät</u>	<u>1992</u>	<u>2824</u>	<u>3797</u>	<u>5592</u>	<u>6.7</u>	<u>11.7</u>	<u>15.1</u>	<u>22.2</u>	<u>44.3</u>	<u>26.5</u>

10.3. Palkkatuloihin vaikuttavista tekijöistä

Vuosihaastatteluissa pyrittiin mahdollisimman monet tulolajit erittelemään yksilöittäin (vrt. liite 4, korttityyppi 37). Tällä tavoin selvitettiin myös palkkatulot, joista tuotantotoiminnasta saadut tulot pääosin muodostuvat.

Palkkatulojen tarkastelua varten muodostettiin tutkimusaineisto työssäoloaikaa koskevan tiedon perusteella. Kaikki palkansaajat, jotka olivat ansiotyössä vuoden 1966 aikana vähintään 330 vrk vuosilomat mukaanlukien, otettiin mukaan. Osapäivätyötä ei voitu erottaa muusta työpanoksesta. Vuosihaastattelunäytteeseen sisältyy noin 3000 tällaista palkansaaajaa, jotka edustavat yhteensä 1.100.000 palkansaaajaa perusjoukossa.

Tuloihin on laskettu kaikki palkkatulot. Tulokäsittteenä on siis eräänlainen vuosipalkka. Kuukausi-, päivä- tai tuntiansioiden laskemiseen ei kotitaloustiedustelun työssäoloaikaa koskeva tieto ole riittävän tarkka.

Palkkatuloja on tarkasteltu seuraavien muuttujien mukaan:

- sukupuoli
- ikä
- koulutus
- sosio-ekonominen asema (määritelty henkilökohtaisen ammatin perusteella)
- toimiala

Ryhmistä, joissa havaintoja on vähemmän kuin 20, ei tuloksia ole esitetty (merkitty taulukoihin kahdella pisteellä).

Naisten vuosipalkat ovat taulukon 53 mukaan keskimäärin 64 % miesten palkoista. Suhdeluku ei vaihtelee kovinkaan paljon eri ikäryhmissä tai esim. kansakoulun käyneillä ja toisaalta keskikoulun tai ylioppilastutkinnon suorittaneilla. Ainoa poikkeus on akateemisen loppututkinnon suorittaneiden ryhmä, jota ei ole voitu aineiston pienuuden takia (miehiä 50, naisia 22) taulukossa eritellä. Tässä ryhmässä naisten palkat (11215 mk) ovat vain 38 % miesten palkoista (29772 mk). Akateemisen loppututkinnon suorittaneiden miesten palkkakeskiarvoa nostavat pienessä aineistossa muutamat näytteeseen osuneet poikkeuksellisen korkeapalkkaiset henkilöt.

Viisivuotisikäryhmistä pienimmät palkat ovat kahdella nuorimmalla ikäryhmällä (alle 30-vuotiaat) ja vanhimmalla, yli 60-vuotiaiden ryhmällä. Ikävuosien 30-60 välillä ei selviä huippuja ole havaittavissa. Miesten keskiarvo on korkein 35-39-vuotiaiden ja naisten 55-59-vuotiaiden ryhmässä.

Koulutustason mukaiset vaihtelut ovat hyvin selviä. Miehillä keskikoulun käyneiden tai ylioppilastutkinnon suorittaneiden palkat ovat 65 % ja naisilla 76 % korkeammat kuin vain kansakoulun käyneiden palkat.

Palkkatasossa havaitaan eroja myös verrattaessa ammatti- tai muun erikoiskoulutuksen pituuden mukaan muodostettuja ryhmiä. Seuraava vertailu on aineiston pienuuden takia rajoitettu kansakoulun käyneisiin.

Taulukossa 55 on esitetty miesten ja naisten vuosipalkkojen vaihtelu eri sosio-ekonomisissa ryhmissä. Toisin kuin aikaisemmissa ruokakuntakohtaisissa tarkasteluissa, on sosio-ekonominen asema tässä määritelty palkansaaajan oman ammatin perusteella. Taulukkoon on lisäksi otettu mukaan toimialajako ja suoritettu laskelmat paitsi koko aineistosta myös vain kansakoulun käyneistä. Eräiden puuttuvien määrittelytietojen vuoksi aineisto ei ole täsmälleen sama kuin taulukossa 54. Tästä syystä myös miesten ja naisten palkkojen yleiskeskisarvot poikkeavat hieman taulukossa 54 esitetystä luvusta.

Ammattitaidottomat miestyöntekijät jäävät eniten miesten keskimääräisen palkkatason alapuolelle, pienipalkkaisen naisryhmä on "Henkilöllinen palveluskunta". Toimialoittaisista vaihteluista voidaan panna merkille kaupan palveluksessa olevien toimihenkilöiden (esim. myyjät) keskimääräistä pienemmät palkat sekä miehillä että naisilla ryhmässä "Muut toimihenkilöt".

Erillistarkastelu vain kansakoulun käyneistä aiheuttaa eroja yleisaineistoon verrattuna vain toimihenkilöryhmissä. Varsinkin johtajilla ja ylempillä toimihenkilöillä jää lyhyemmän peruskoulutuksen saaneiden keskimääräinen vuosipalkka (miehet 15170 mk) selvästi ryhmän keskitason (miehet 20202 mk) alapuolelle.

Taulukoissa 56 ja 57 on lopuksi esitetty vuosipalkkajakautumien hajontaa ja vinoutta koskevia laskelmia samaan tapaan kuin edellä tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen osalta. Variaatiokertoimista (taulukko 56) ja maksimitulontasausprosentista (taulukko 57) havaitaan, että vuosipalkkojen hajonta on pienempi kuin tuotantotoiminnasta saatujen ja käytettävissä olevien tulojen hajonnat, mihin vaikuttaa mm. se, että yrittäjät ja ammatissa toimimattomat henkilöt eivät ole mukana aineistossa. Sosio-ekonomisista ryhmistä on miestyöntekijöiden ryhmä muita homogeenisempi sekä suhteellisella hajonnalla että maksimitulontasausprosentilla mitattuna.

Taulukko 53. Miesten ja naisten keskimääräiset vuosipalkat (mk) koulunkäynnin ja iän mukaan. Aineiston määrä kussakin ryhmässä merkitty sulkeisiin

Ikä, vuosia	Miehet			Naiset		
	Yhteensä	siitä		Yhteensä	siitä	
		Vain kansak. käyneet	Keskik. tai yliopp. tut. suor. 1)		Vain kansak. käyneet	Keskik. tai yliopp. tut. suor. 1)
- 24	6409 (264)	6035 (238)	9353 (26)	4550 (248)	4281 (195)	5493 (53)
25 - 29	10224 (216)	9179 (181)	14041 (32)	6845 (122)	5860 (84)	8175 (35)
30 - 34	10991 (211)	9572 (175)	15297 (28)	7654 (151)	6394 (110)	10833 (38)
35 - 39	13810 (237)	10864 (202)	17662 (24)	8349 (147)	6517 (112)	10118 (29)
40 - 44	12306 (270)	10455 (233)	15930 (25)	7674 (162)	6338 (130)	11015 (28)
45 - 49	13116 (160)	10718 (129)	18166 (23)	7540 (123)	6140 (97)	10796 (25)
50 - 54	11431 (189)	10268 (170)	.. (14)	7770 (123)	6437 (103)	.. (19)
55 - 59	11667 (153)	10150 (139)	.. (12)	8816 (75)	6823 (61)	.. (11)
60 -	9807 (81)	8116 (72)	.. (8)	6835 (56)	5756 (48)	.. (7)
Yhteensä	11180 (1781)	9537 (1539)	15715 (192)	7184 (1207)	5961 (940)	10512 (245)
	Indeksiluvut Koko aineiston keskiarvo 9455 mk =100					
- 24	68	64	99	48	45	58
25 - 29	108	97	149	72	62	86
30 - 34	116	101	162	81	68	115
35 - 39	146	115	187	88	69	107
40 - 44	130	111	168	81	67	116
45 - 49	139	113	192	80	65	114
50 - 54	121	109	..	82	68	..
55 - 59	123	107	..	93	72	..
60 -	104	86	..	72	61	..
Yhteensä	118	101	166	76	63	111

1) Akateemisen loppututkinnon suorittaneet eivät ole mukana tässä ryhmässä

Taulukko 54. Vain kansakoulun käyneiden miesten ja naisten keskimääräiset vuosipalkat iän ja ammatti- tai muun erikoiskoulutuksen pituuden mukaan. Aineiston määrä kussakin ryhmässä merkitty sulkeisiin. Koko aineiston keskiarvo 9455 mk = 100

Sukupuoli Ikä	Alle vuoden pituinen erikoiskoulutus		Vähintään vuoden pituinen erikoiskoulutus			
	mk	ind.	mk	ind.		
Miehet	<u>8918</u>	(1193)	<u>94</u>	<u>11342</u>	(346)	<u>120</u>
Alle 40 v.	8452	(587)	89	9993	(209)	106
40 v. -	9341	(606)	99	13103	(137)	139
Naiset	<u>5340</u>	(743)	<u>56</u>	<u>7234</u>	(197)	<u>77</u>
Alle 40 v.	5337	(374)	56	6242	(127)	66
40 v. -	5342	(369)	56	8595	(70)	91

Taulukko 55. Miesten ja naisten keskimääräiset vuosipalkat (mk) eräillä toimialoilla palkansaajan oman ammatin perusteella määritellyn sosio-ekonomisen aseman mukaan koko aineistosta ja vain kansakoulun käyneistä. Aineiston määrä kussakin ryhmässä merkitty sulkeisiin.

Sosio-ekonominen asema	Koko aineisto									Vain kansakoulu						
	Miehet					Naiset				Miehet				Naiset		
	Yht.	siitä			Yht.	siitä			Yht.	siitä			Yht.	siitä		
		Teolli- suus	Kauppa	Liiken- ne ja palv.		Teolli- suus	Kauppa	Liiken- ne ja palv.		Teolli- suus	Kauppa	Liiken- ne ja palv.		Teolli- suus	Kauppa	Liiken- ne ja palv.
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	20202 (212)	20704 (61)	21088 (33)	19981 (113)	15218 (72)	.. (2)	.. (4)	15368 (66)	15170 (65)	16469 (24)	.. (10)	14253 (27)	.. (7)	- (-)	- (-)	.. (7)
Muut toimihenkilöt	11596 (291)	13757 (87)	8806 (90)	12193 (101)	7210 (488)	7641 (80)	5970 (218)	8342 (188)	10972 (237)	12899 (74)	8605 (76)	11439 (75)	6432 (309)	7411 (44)	5504 (170)	7489 (93)
Ammattitait. työntekijät	9365 (870)	9621 (584)	8995 (43)	9458 (188)	5624 (189)	5669 (135)	.. (13)	5216 (34)	9346 (849)	9622 (573)	8812 (41)	9421 (180)	5582 (186)	5641 (134)	.. (12)	5098 (33)
Ammattitaidott. työntekijät	7061 (283)	7150 (216)	.. (13)	7284 (48)	5244 (159)	5549 (111)	4254 (18)	4852 (29)	7011 (277)	7092 (212)	.. (12)	7311 (47)	5220 (154)	5518 (109)	4181 (17)	4804 (27)
Henkilöllinen palv. kunta	9118 (43)	.. (3)	.. (3)	9127 (37)	5049 (209)	4928 (29)	.. (14)	5067 (165)	9583 (40)	.. (3)	.. (3)	9676 (34)	4938 (203)	4928 (29)	.. (14)	4925 (159)
Yhteensä	11254 (1699)	10557 (951)	11234 (182)	12966 (487)	7085 (1117)	6077 (357)	6007 (267)	8330 (482)	9605 (1468)	9645 (886)	8957 (142)	10193 (363)	5783 (859)	5814 (316)	5417 (213)	5998 (319)
Indeksiluvut Koko aineiston keskiarvo 9455 mk = 100																
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	214	219	223	211	161	163	160	174	..	151	..	-	-	..
Muut toimihenkilöt	123	145	93	129	76	81	63	88	116	136	91	121	68	78	58	79
Ammattitait. työntekijät	99	102	95	100	59	60	..	55	99	102	93	100	59	60	..	54
Ammattitaidott. työntekijät	75	76	..	77	55	59	45	51	74	75	..	77	55	58	44	51
Henkilöllinen palv. kunta	96	97	53	52	..	54	101	102	52	52	..	52
Yhteensä	119	112	119	137	75	64	64	88	102	102	95	108	61	61	57	63

Taulukko 56. Vuosipalkkojen keskiarvot ja mediaanit sekä eräitä jakautumien hajontaa ja vinoutta osoittavia tunnuslukuja sukupuolen, iän ja palkansaajan oman ammatin perusteella määrätyn sosio-ekonomisen aseman mukaan

Ryhmä	Keskiarvo mk	Mediaani mk	Keskihajonta mk	Variaatiokerroin	Vinousluku
Miehet					
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	20202	17256	8739	43	1.01
Muut toimihenkilöt	11596	11012	5125	44	0.34
Työntekijät	8824	8499	3448	39	0.28
Yhteensä	11180	9755	6016	54	0.71
Alle 40 v.	10460	9266	5340	51	0.67
40 v. -	11905	10310	6528	55	0.73
Naiset					
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	15218	13875	6388	42	0.63
Muut toimihenkilöt	7210	6752	3403	47	0.40
Työntekijät	5300	5161	2317	44	0.18
Yhteensä	7184	5985	4419	62	0.81
Alle 40 v.	6660	5857	3798	57	0.63
40 v. -	7739	6208	4932	64	0.93
Miehet ja naiset yht.	9455	8347	5734	61	0.58

Taulukko 57. Vuosipalkkojen viidenneksirajat ja tulojen jakaantuminen viidennekseen sekä maksimitulontasausprosentit sukupuolen, iän ja palkansaajan oman ammatin perusteella määrätyn sosio-ekonomisen aseman mukaan

Ryhmä	Vuosipalkkojen viidenneksirajat, mk				Palkkatulojen jakautuminen viidennekseen, %						Maksimitulontasausprosentti
	Q ₁	Q ₂	Q ₃	Q ₄	1	2	3	4	5	Yht.	
Miehet											
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	13197	15714	19615	26050	9.9	15.6	18.9	23.9	31.7	100.0	15.6
Muut toimihenkilöt	8007	10064	12153	14843	9.0	15.6	19.1	23.1	33.2	100.0	16.3
Työntekijät	6229	7935	9328	11271	10.3	16.5	19.4	23.0	30.8	100.0	13.8
Yhteensä	6811	8770	10828	14299	8.5	14.0	17.4	21.7	38.4	100.0	20.1
Alle 40 v.	6490	8872	10167	13149	8.4	14.3	17.6	21.7	38.0	100.0	19.7
40 v. -	7171	9268	11562	15450	8.8	13.8	17.3	22.1	38.0	100.0	20.1
Naiset											
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt	11299	13204	15604	19530	9.7	16.1	18.5	22.7	33.0	100.0	15.7
Muut toimihenkilöt	4750	5944	7569	9269	9.1	14.2	19.4	23.1	34.2	100.0	17.3
Työntekijät	3636	4786	5598	6673	9.0	16.3	19.6	23.0	32.1	100.0	15.1
Yhteensä	4195	5464	6704	9166	8.0	13.8	17.0	21.9	39.3	100.0	21.2
Alle 40 v.	3931	5361	6446	8420	8.2	14.5	17.9	22.4	37.0	100.0	19.4
40 v. -	4514	5581	6975	9937	9.6	11.4	16.2	21.8	41.0	100.0	22.8
Miehet ja naiset yht.	5159	7076	9270	12495	7.6	12.7	17.2	22.6	39.9	100.0	22.5

SUMMARY

The report on 1966 household budget survey carried out by the Central Statistical Office appears in two different volumes. The present Volume I contains the text. Its contents and the consumption nomenclature are given also in English. Volume II contains the tables with an English list of them.

The 1966 household budget survey is the seventh official family budget inquiry in Finland if some small-scale surveys in the 1940's are disregarded. The first consumption expenditure study was performed in 1908-09.

Up to the present time a main purpose in planning household budget surveys has been the revision of the weights for the structure of the consumer price index. There is, however, an increasing demand for data as a basis of i. a. planning and political decisions. The growth of economic research in general has been another main reason for studying not only the main structure of consumption but also many special problems of consumption in the 1966 survey.

In the household survey income formation and the disposal of income have been calculated according to the equation:

$$Y + T_s - V - T_a = C + S, \text{ where}$$

Y = earned income

T_s = current transfers received

V = direct taxes paid

T_a = other current transfers paid

C = consumption expenditure

S = savings

In the household budget survey the income, consumption and saving items have been defined according to this definitional equation as far as possible. There are, however, some fairly insignificant exceptions in the case of income and savings of farmers. These data were considered too difficult to collect in the interviews. The most important income concept of the household budget survey is disposable income described by the left side of the equation. It should, however, be noticed that this income concept excludes items which theoretically should be taken into account, particularly services provided by the government free of charge (e. g. cultural, health and social services). Neither has attention been paid to the influence of difference in the price level on the purchasing power of the disposable income in different localities.

Consumption expenditure was recorded primarily according to acquisitions. Besides purchased commodities the following items were included in consumption expenditure

- goods, machine services etc. taken from own enterprise
- housing service from owner-occupied dwellings or summer residences
- gathered products (wood, berries, mushrooms etc.)
- income in kind provided by employers to their employees (e. g. lodging, free meals, products of agriculture, work clothing, right to use a car etc.)

Consumption of own produce was primarily valued at the producer price.

The classification of consumption on goods and services by purpose is based on the recommendations prepared by the Working Group on Statistics of Private Consumption Expenditure set up by the Conference of European Statisticians¹⁾ In a few details this classification differs from the classification used in the national accounts (SNA). Because of the different way of observation and method of measurement the national accounting concept of private consumption expenditure differs from the corresponding concept of the household survey in a few other respects, too.

The commodities have been classified by kind and also into four classes by durability. The latter classification is also based on the recommendations of the Working Group of the Conference of European Statisticians. Its classes are

1. Major durable goods
2. Semi-durable goods
3. Non-durable goods
4. Services

A further classification of consumption expenditure is based on the elasticity with respect of total expenditure.

1) Working Group on Statistics of Private Consumption Expenditure European Programme of Statistics of Consumer Expenditure Conf. Eur. Stats./WG 12/12.7 February 1962

The survey covered all private households in the country. Excluded were institutional and collective households (schools, hospitals, etc.). The general definition of a household was a group of individuals living together and sharing the principal meals. In studying incomes special attention was paid to the correct limiting of the household with respect to its source of income. The person responsible for the main part of the earnings was considered head of the household.

A two-stage stratified sample was used. The first-stage sample unit was the commune and the second-stage unit was the household. The sample consisted of 121 communes of which 40 were urban (the corresponding totals of the country were 546 communes of which 70 are urban).

The basic data of the survey were collected by a combined bookkeeping and interviewing method. By means of bookkeeping one tried to provide information on the acquisition of non-durable goods and services. The acquisition of durable goods which are purchased fairly seldom and of some semi-durable goods was found out in the quarterly and yearly interviews. The period of observation was three months in the former case and a full year in the latter. The table below describes the extent of the basic data.

	Households	Length of obs. period	Principal contents
Monthly bookkeeping	3 868	1 month	Acquisition of non-durable goods and services Preliminary interview: - composition of the household - housing conditions - way of acquisition of a car - ownership and discarding of certain durable consumer goods
Quarterly interview	3 868	3 months	Acquisition of outer garments and certain sanitary equipment
Yearly interview	4 805	12 months	Acquisition of durable goods, income, savings, composition of the household in the case of the supplementary sample of the yearly interview.

In the monthly bookkeeping the average rate of response for all population groups was 78.3%. The non-response group includes those responding households whose data were not accepted for different reasons. The rate of response varied somewhat by population groups. The main part of non-response was caused by reasons such as migration, being in hospital, illegible addresses, etc. Reluctant attitudes of those interviewed caused a non-response of 7.7 per cent.

The estimates of population values are of two main types: (1) total sums of consumption expenditure, income and savings of different population groups and (2) corresponding averages for households. The raising factors used in the estimates are inverse values of the sampling fractions, which are based on population ratios. In addition the raising factors were adjusted to correct an observed under-representation of one-person households in the sample.

According to the household survey the total consumption expenditure of households was 15 307 mill. Marks, of which the share of urban population is 8 850 mill. Marks or 58%. This estimate agrees fairly well with the total sum of private consumption expenditure in the national accounts if the difference in calculation principles are taken into account.

The relative standard error of total consumption expenditure was 1.7% in the whole country. Among the main groups of consumption expenditure the relative standard errors of expenditure on food, beverages and housing are smaller than the average error of all consumption expenditure. Exceptionally high values were recorded for expenditure on transport (4.9%) and on other goods and services (4.8%). The share of the latter group was only 1.6%. The average consumption expenditure per household amounted to 11 134 Marks, i. e. to 3 324 Marks per person.

The foregoing is a summary of the first four chapters of the report. The fifth chapter describes income and consumption comparisons by regions and population groups. The elasticity calculations made from the material are described in the following two chapters. The eighth chapter concerns amounts consumed. In connection with the survey information was also collected on the supply and acquisition of certain consumption goods. The results are reported in Chapter 9. The last chapter deals with factors which have an effect on the distribution and differences of income.

LIST OF ITEMS

00000	Wheat flour	0013	Frozen meat in all	00311	Edam cheese
00001	Graham flour	00140	Smoked pork	00312	Processed cheese
00002	Barley flour	00143	Other cured meat and provisions	00313	Other cheese
00003	Rye flour			003	Milk and cheese in all
00004	Other flour	00144	Soups in solid or powder form	00400	Eggs
00005	Oatgroats	0014	Cured meat and provisions in all	004	Eggs in all
00006	Semolina	00150	Canned meat	00500	Butter
00007	Rice	00151	Pea-soup	005	Butter in all
00008	Barley groats	0015	Canned meat in all	00600	Margarine
00009	Other groats	00160	1 st class cured sausage	00601	Lard and other animal fats
00010	Malt	00161	2 nd class cured sausage	00602	Coconut grease
00011	Crisp- and hard bread	00162	3 rd class cured sausage	00603	Vegetable oils
00012	Rye bread	00163	Frankfurter	00604	Bottled cream
00013	White wheat bread	00164	Sauna sausages	00605	Mayonnaise
00014	Other bread	00165	Other sausages	006	Fats and edible oils in all
00015	Pies	00166	Special sausage preparations	00700	Domestic apples
00016	Coffee bread (braids, buns etc.)	0016	Sausages in all	00701	Imported apples
00017	Rusks and coffee rings	00170	Meat in jelly	00702	Pears
00019	Biscuits, waffles	00171	Stuffed cabbage rolls	00703	Oranges and mandarines
00020	Cookies	00172	Liver and rice casserole	00704	Lemons and grape-fruits
00021	Fancy cakes, cakes	00173	Other prepared meat dishes	00705	Bananas
00022	Macaroni, spaghetti	0017	Prepared meals of meat in all	00706	Grapes
00023	Corn-flakes, rice-crisp etc.	001	Meat in all	00707	Other fruits
00024	Easter dish made of rye meal, malted and baked	00200	Baltic herring	00708	Black currants
000	Bread and cereals in all	00201	Small white-fish	00709	Red currants
00100	Beef (1 st class)	00202	Bream	00710	Gooseberries
00103	Beef (2 nd class)	00203	Pike	00711	Strawberries
00104	Meat cutlets and rolls	00204	Salmon	00712	Other garden berries
00105	Pork (1 st class)	00205	Other fresh fish	00713	Blueberries
00106	Pork (2 nd class)	00206	Crayfish	00714	Lingonberries and cranberries
00107	Pork cutlets	00207	Frozen fish	00715	Cloudbberries
00108	Fresh ham	00208	Salted herring	00716	Other wood berries
00109	Minced meat, steak	00209	Salted baltic herring	00717	Frozen berries and fruits
00110	Minced meat	00211	Other salted fish	00718	Dried berries and fruits
00111	Meat of poultry	00212	Herring and anchovy tins	00719	Canned fruits
00112	Meat of reindeer	00213	Sardines and other canned fish in oil	00720	Almonds and nuts
00113	Mutton	00214	Other canned fish	00721	Raisins and currants
00114	Other fresh meat	00215	Smoked fish	007	Fruits and berries in all
00115	Liver	00216	Dried codfish (lutfish)	00800	Potatoes
00116	Blood	00217	Prepared fish dishes	00801	Potato flour
00117	Blood dishes	002	Fish in all	00802	Other potatoeproducts
00118	Tongue	00300	Milk	008	Potatoes in all
00119	Head	00301	Skimmed milk, sour milk	00900	Carrots
00120	Bones, legs, feet	00302	Kephir, curdled milk etc.	00901	Beetroots
00121	Entrails	00303	Cream	00902	Swede turnips
0012	Fresh meat in all	00305	Conserved dairy products	00903	Other (roots) root-crops
00130	Meat of poultry, frozen	00309	Ice-cream, packages	00904	Cabbage
00131	Other frozen meat	00310	Emmenthal cheese	00905	Other cabbage
00132	Frozen meat dishes			00907	Onion

00908	Spinach, lettuce etc.	02100	Purchased juice	20111	House-coats and bath-robos
00909	Tomatoes	02103	Soft drinks, lemonade	20113	Overalls
00910	Cucumber	02104	Small beer	2011	Textile products and knitwear in all
00911	Rhubarb	02105	Beer 1 st class, lager beer	20120	Plastic outer garments
00912	Peas and beans	021	Non-alcoholic beverages	20122	Rubber garments
00913	Dried peas and beans	02200	Beer and strong beer	20123	Fur coats and other leather clothes
00914	Frozen vegetables	02201	Wines etc.	2012	Other outer garments in all
00915	Salted and other cucumbers	02202	Spirits	201	Women's outer garments in all
00917	Canned vegetables	022	Alcoholic beverages	20200	Babies' textile products
00918	Prepared food of root-crops and vegetables	02300	Coffee in restaurants	2020	Babies' textile products in all
00919	Mushrooms	02301	Tea in restaurants	20210	Plastic outer garments
009	Root-crops and vegetables in all	02302	Non-alcoholic beverages in restaurants	20212	Rubber garments
01000	Sugar	02303	Alcoholic beverages in restaurants	20213	Fur coats and leather clothes
010	Sugar in all	023	Beverages in restaurants in all	2021	Other outer garments in all
01100	Jam, marmalade	02	Beverages in all	202	Babies' outer garments in all
01101	Syrup	0	Food and beverages in all	20300	Men's shirts
01102	Honey	10000	Cigarettes	20301	Men's night-dresses
01103	Chocolate confectionery	10002	Cigarillos	20302	Other underwear
01104	Pastilles	10003	Other cigars	20303	Men's socks
01105	Chewing gum	10004	Pipe tobacco	203	Men's underwear in all
01106	Candy, sweetmeats	10005	Snuff, chewing tobacco	20400	Women's night-dresses
01107	Ice-cream sticks	1	Tobacco	20401	Women's underwear
011	Sugar preparations in all	20000	Men's overcoats	20402	Girdles
01200	Salt	20001	Leisure coats and blouses	20403	Stockings
01201	Spices	20002	Sweaters cardigans	204	Women's underwear in all
01202	Yeast	20003	Suits, tailor charges	20500	Babies' underwear
01203	Tomatoe- and other sauces	20005	Jackets and waist coats	205	Babies' underwear in all
01204	Vinegar	20006	Trousers	20600	Textile handkerchiefs
01205	Pudding powder etc.	20007	House-coats, bath-robos	20601	Shawls, scarfs etc.
01206	Baking powder	20008	Sports and beach costumes	20602	Ties, bow-ties
01207	Prepared babyfood	20011	Overalls	20603	Suspenders, belts
01208	Cocoa	2001	Textile products and knitwear in all	20604	Working gloves
01210	Other food	20020	Plastic outer garments	20605	Gloves, wollen gloves
012	Other food in all	20022	Rubber garments	20606	Headgears
01300	Meals in restaurants and cafés	20023	Fur coats and other leather clothes	20607	Other clothes and outfitting articles
01301	Coffee bread in restaurants	2002	Other outer garments in all	206	Other clothes and outfitting articles in all
013	Meals in restaurants and cafés in all	200	Men's outer garments in all	20700	Wollen cloth
01402	Other paid meals	20100	Women's overcoats	20701	Cotton cloth
014	Other paid meals in all	20101	Leisure coats and blouses	20702	Silk, velvet, linen
01500	Meals in the employer's household	20102	Tailor-made suits	20703	Nylon cloth
01501	Other meals obtained from the employer	20103	Ladies' dresses	20705	Wool yarn
01503	Other free meals	20104	Skirts	20707	Other yarn
015	Free meals in all	20105	Jumpers and cardigans	20708	Sewing materials
01	Food in all	20106	Blouses, cloth	207	Clothing materials in all
02000	Coffee	20107	Jackets and waist coats	20800	Hire of clothing
02001	Tea	20108	Trousers	208	Hire of clothing in all
020	Coffee and tea	20109	Made-to-measure suits	20900	Repairs to clothing
		20110	Sports and beach costumes	209	Repairs to clothing in all
				20	Clothing in all

21000	Men's leather boots	302	Summer house in all	50207	Other textiles for home furnishings
21001	Rubber and plastic boots	30300	Free lodging	502	Textiles for home furnishings in all
21002	Felt footwear	303	Free lodging in all	50300	Plastic etc. carpets and cloths
21004	Sports shoes	30400	Rent for the rented flat	50302	Mirrors and frames
21006	Walking and party shoes	30401	Rent for the summer cottage	50303	Other household equipment
21008	Slippers	30402	Rent for student's housing	5030	Other household equipment in all
21009	Children's shoes	30403	Rent for other housing	50310	Paintings and frames
21010	Other shoes	304	Rented flat in all	50313	Other ornamental articles
21011	Insoles, laces, heels	30500	Water rates	5031	Ornamental articles in all
210	Footwear in all	305	Water rates in all	503	Other equipment and ornaments in all
21100	Repairs to footwear	30600	Repairs to flat by the tenant	50400	Repairs to furniture etc.
211	Repairs to footwear in all	306	Repairs to flat by the tenant in all	504	Repairs to furniture etc. in all
21	Footwear and repair to them in all	3	Rent in all	50500	Sewing and knitting machines
22000	Men's free work clothing	40000	Firewood and waste wood	50501	Refrigerator, freeze box
22001	Women's free work clothing	40001	Coal, coke and anthracite	50502	Vacuum-cleaners
220	Free work clothing in all	400	Solid fuel in all	50503	Washing machine, spin drier
22	Clothes and footwear received as payment in kind	40100	Heating oil	50504	Mangle, ironing machine
2	Clothing and footwear	40101	Kerosene	50505	Mixing machine
30000	Rent for the tenant-owner's flat	401	Liquid fuels in all	50506	Loom
30001	Repair costs of the tenant-owner's flat	40200	Electricity	50507	Small electro-thermic apparatus etc.
30002	Interest on loan for buying a flat	402	Electricity in all	50508	Other household machines
30003	Other costs for the tenant-owner's flat	40300	Liquid gas	5050	Household machines in all
30004	Depreciation on the flat	40301	Town gas (disks etc.)	50510	Motor-driven garden implements
30005	Housing privilege of own flat	403	Gas in all	5051	Motor-driven garden implements in all
300	Own flat in all	40400	Separate hot water charge	505	Household machines and appliances in all
30100	Fire insurance of the real estate	40401	Other heating costs	50600	Light fittings
30101	Costs of repairs to own house	404	Other purchased heat in all	50601	Torches
30102	Interest on housing loan	40500	Firewood obtained as payment in kind	50602	Fuses
30103	Janitor's salary, sweeping a chimney	40501	Fuel and lighting obtained as payment in kind	50603	Batteries
30104	Ground-rent	405	Fuel and light as payment in kind in all	50604	Incandescent and fluorescent lamps
30105	Other costs for own house	4	Fuel and lighting in all	50605	Thermometers, barometers
30106	Depreciation on own house	50000	Tables	50606	Electric irons
30107	Housing privilege of own house	50001	Chairs	5060	Light fittings etc. in all
301	Own house in all	50002	Sofas	50610	China utility goods etc.
30200	Interest on loan for the summer house	50003	Bureaus, shelves	50613	Table cutlery
30201	Fire insurance for the summer house	50004	Beds	5061	Table china in all
30202	Costs of repairs to the summer house	50005	Other furniture	50620	Cooking and baking vessels
30203	Ground-rent for the summer house	50006	Garden furniture	50621	Kitchen ware
30204	Way rates	500	Furniture in all	50623	Whipper, juice squeezer
30205	Depreciation on the summer house	50100	Carpets	50624	Electric pots, hot plates etc.
30206	Housing privilege of own summer house	501	Carpets in all	5062	Vessels for preparation of food in all
		50200	Mattresses, pillows	50630	Food receptacle
		50201	Quilts, blankets	50631	Other means of preservation
		50202	Sheets, pillow cases		
		50203	Towels		
		50204	Table covers, napkins		
		50205	Curtains, materials for upholstery		

5063	Food receptacle and means of preserving	60000	Toilet soap, bath soap etc.	614	Hospital and medical fees in all
50640	Scissors, cork openers etc.	60001	Toothpaste, hair tonic etc.	61500	Repairs to sanitary articles
5064	Kitchen implements in all	60002	Cosmetics	615	Repairs to sanitary articles in all
50650	Buckets, washbowls	60003	Baby diapers	61	Health expences in all
50651	Cleaning equipment	60004	Paper handkerchiefs, toilet-paper	6	Personal care and health expenses
50652	Other utility goods	60005	Contraceptives	70000	New car
50653	Tools	60006	Other non-durable toilet requisite	70001	Second-hand car
5065	Other household utility goods in all	60007	Razor blades	700	Cars in all
50660	Garden tools	600	Toilet requisites, non-durable goods, in all	70100	Motor-cycle
5066	Garden tools in all	60100	Razor	70101	Moped
506	Household equipment in all light fittings, vessels etc.	60101	Electric shaver	70102	Bicycle
50700	Repairs to household machines and equipment	60102	Hair-cutting machine	70103	Motor-boat, rowing-boat
507	Repairs to household machines and equipment in all	60103	Electric hair dryer	70104	Invalid car
50800	Washing and dish washing detergents	60104	Scales	70105	Caravan
50801	Household soap	60105	Electric massage apparatus	701	Other vehicles in all
50802	Other cleansing and polishing agents	60106	Toothbrush, hairbrush, comb etc.	70200	Petrol
50803	Household paper, filters	60107	Other semidurable toilet requisite	70203	Other liquid fuels
50804	Candles	601	Toilet requisite, durable goods, in all	70204	Lubricants
50805	Matches	60200	Barber charges	702	Liquid fuels in all
50806	Flower humus, poisons etc.	60201	Beauty treatment, hairdressing	70300	Car service
50807	Other non-durable household goods	60202	Sauna and lavatory charges	703	Car service in all
508	Non-durable household goods in all	60203	Massage, electrotherapeutics	70400	Repairs to a car
50900	Washing and ironing	602	Barber, (ladies') hairdresser etc. in all	704	Repairs to a car in all
50901	Dry cleaning, dyeing, pressing	60300	Repairs to toilet requisite	70500	Repairs to other vehicles
509	Washing in all	603	Repairs to toilet requisite in all	705	Repairs to other vehicles in all
51000	Hire of furniture and household equipment	60	Personal care in all	70600	Compulsory traffic insurance
510	Hire of furniture and household equipment in all	61000	Drugs sold on prescription	70601	Other motor insurance
51100	Personal property insurance	61001	Drugs without doctor's prescription	706	Motor insurance in all
511	Personal property insurance in all	610	Drugs and pharmaceutical preparations in all	70701	Registration and examination
51200	Housemaid's money wages	61100	Cottonwool, bandage, plaster	70702	Payment for driving licence
51201	Value of housing privilege	611	Cottonwool, bandage, plaster in all	707	Inspection and registration in all
51202	Value of free meals	61200	Spectacles	70800	Driving school fees
5120	Housemaid in all	61201	Prostheses	70801	Garage rent
51210	Day assistant's money wages	61202	Dentures	70802	Parking charge etc.
51211	Value of free meals	61203	Other sanitary articles	708	Other vehicle expenses in all
5121	Day assistant in all	612	Therapeutical articles in all	70900	Removal transportation
51220	Cleaning woman	61300	Hospital and sanatorium fees	70901	Other transports
51221	Other household helpers	61400	Fees paid to physicians etc.	709	Transport of household equipment in all
5122	Other helpers in all	61401	X-ray photography, laboratory charges	71000	Short-distance trips by train, monthly season tickets
512	Household helpers in all	61402	Fees paid to dentists	71001	Short-distance trips by train, one-way ticket
5	Furniture, furnishings and household equipment and operation	61403	Nursing assistance at home	71002	Short-distance trips by bus and tram, serial ticket
				71003	Short-distance trips by bus and tram, one-way ticket
				71004	Long-distance journeys by train
				71005	Long-distance journeys by bus
				71006	Taxi charges
				71007	Ships, motor-boats

71008	Air trips within the country	80201	Repairs to piano, organ and grand piano	80805	Membership fees of clubs and associations
71009	Chartered tourism within the country	802	Repairs to radio, TV etc. in all	80806	Dog tax, veterinary
71010	Hire of transportation equipment	80300	Sailing-boats and other sports boats	80807	Lottery, betting
71011	Charges for luggage, tips etc.	80301	Photographic apparatus	80808	Dancing, sports and other courses
710	Trips within the country in all	80302	Optical instruments and apparatus	80809	Fees for sports grounds and halls
71100	Tickets for chartered and inclusive tourism	80303	Typewriters	80810	Hire of hobby articles
71101	Tickets for other travels	80304	Wood and metal tools	808	Licences, membership fees, course fees in all
71103	Charges for luggage, tips etc.	803	Other durable hobby articles in all	8	Education and recreation in all
71104	Passports and visas	80400	Repairs to durable hobby articles	90000	Umbrella, walking stick
711	Travels abroad in all	804	Repairs to durable hobby articles in all	90001	Bags, brief-cases, wallets
71200	Right to dispose of a car	80500	Other instruments	90002	Jewelry (under 30 marks)
71210	Household transports by own horse	80501	Sports articles, hunting and fishing equipments	90003	Jewelry (above 30 marks)
71211	Household transports by own tractor	80502	Hobbies, collecting etc.	90004	Wrist- and pocket watches
71221	Free transport to the working place	80503	Other durable hobby articles	90005	Lighters
712	Free transport and right to dispose of a car in all	80504	Records and recording tapes	90006	Pipes, pipe-cleaners etc.
70	Personal transport equipment and operation, travel in all	80505	Films and other photographic supplies	90007	Spectacles, pocketknives
72000	Postage	80506	Toys	90008	Wall and alarm clocks
72001	Telephone rental	80507	Playing-cards and games	90009	Baby carriage
72002	Telegrams	80508	Cut flowers, indoor plants	900	Purchase of other goods in all
72	Communication in all	80509	Horticultural plants and seeds	90100	Repairs to other goods
7	Transport and communication in all	80511	Pet animals	901	Repairs to other goods in all
80000	Schoolbooks	80512	Ornamental articles, streamers etc.	90	Other goods in all
80001	Non-fiction	80514	Repairs to hobby articles	91000	Hotel expenses
80002	Other books	805	Other hobby articles in all	91001	Use of camping areas
8000	Books in all	80600	Course fees for adults	91002	Halls booked for celebrations
80010	Newspapers, subscription	80601	Fees in communal and state schools	910	Hotel expenses in all
80011	Newspapers, single copies	80602	Course fees of private schools and courses	91100	Personal risk insurance premiums
8001	Newspapers in all	80603	Day nursery and nursery school fees	91101	Unemployment insurance
80020	Periodicals, subscription	806	Education in all	91103	Sick fund and other fees
80021	Periodicals, single copies	80700	Cinema	911	Insurance premiums in all
8002	Periodicals in all	80701	Theatre, concerts	91200	Interest on consumption loan
80030	Writing utensils	80702	Sports meetings	91202	Agent's and information fees
80031	Addresses, greeting cards	80703	Dancing, entertainment, tivoli, circus	912	Other money services in all
8003	Writing utensils etc. in all	80704	Museums	91300	Attorney's fees
800	Books, papers, writing utensils in all	807	Art, sports, entertainment in all	91301	Membership fees of trade organizations
80100	Wireless set	80800	Radio licence	91302	Advertising
80101	TV set	80801	TV licence	91303	Road tolls etc.
80102	Record player, tape recorder	80802	Hunting and fishing permit	91304	Copies
80103	Piano, organ, grand piano	80803	Alcohol monopoly purchasing permits	91305	Funeral expenses
801	Radio, TV, record player, piano in all	80804	Photographer, developing, reproduction	91306	Other commissions
80200	Repairs to radio, Tv etc.			913	Other services in all
				91	Other services in all
				9	Other goods and services in all
					TOTAL CONSUMPTION EXPENDITURE

LIITE 1.

Tulot ja säästäminen, laskentamenetelmä

LIITE 1

TULOT JA SÄÄSTÄMINEN, LASKENTAMENETELMÄ

00-10 TULOT

00 PALKKATULOT

BRUTTO

+ 0000 Rahapalkka päätoimesta

+ 000000 Rahapalkka päätoimesta (ikä-, kalliinpaikan-, syrjäseutu- jms. lisät, vuokrat rahat, joulurahat, lahjapalkkiot, rahana saadut virkapukuavustukset jms. mukaanluettuna myös sellaiset työnantajalta saadut sosiaaliedut kuin lomajan, vapaapäivien ja sairausajan palkat. Työnantajalta saatu eläke kts. 080240)

+ 0001 Sivutulot

+ 000100 Sivutulot (tilapäiset ansiot, provisiot ja myyntipalkkiot, virantoimituspalkkiot, koululaisten kesäansiot, yrittäjien palkkatulot jne.)

+ 0002 Luontoisedut; hinnoiteltuna niiden kustannusten mukaisesti, jotka niistä työnantajalle aiheutuvat (mikäli työntekijät maksaa osan luontoisedun arvosta, edun arvo määräytyy työnantajan kustannusten ja maksetun hinnan erotuksena).

+ 000200 Vapaat ateriat

+ 000210 Elintarvikkeet

+ 000220 Vapaa tai osittain vapaa asunto

+ 000230 Lämpö ja valo

+ 000240 Polttopuut ja muut lämmitykseen käytetyt polttoaineet

+ 000250 Ajoneuvon käyttöoikeus (myös kuljetus työpaikalle)

+ 000260 Muut luontoisedut

+ 000270 Virka- tai työpuku

+ 0003 Eri syistä suoritettavat palkanlisät

+ 000300 Päivärahat ja matkakorvaukset siltä osin kun niitä ei ole käytetty työstä tai tehtävästä aiheutuneiden erityisten kustannusten korvaamiseen (netto, siis se osa, joka ylittää todelliset matkakustannukset, hotellihuoneen vuokran ja muut matkasta välttämättä aiheutuneet erikoismenot)

+ 000310 Muut palkanlisät

TULON HANKKIMISESTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET

- 0004 Palkkakustannukset

- 000400 Apulaiselle tai viransijaiselle maksettu palkka

- 0005 Erikoisvarusteiden hankinta-, kunnossapito- ja käyttökustannukset

- 000500 Tulonsaajan itse hankkimien ja kunnossapitämien työkalujen tai ammatin vaatimien erikoisvarusteiden hankinta-, kunnossapito- ja käyttökustannukset

- 0006 Omaan yritystoimintaan kuulumattomien tulon hankkimisessa käytettyjen koneiden käyttökustannukset. (Koneet katsotaan sen sektorin tuotantovälineiksi, jossa niitä työpäivissä mitattuna eniten käytetään. Koneen käyttökustannukset kirjataan tämän pääsektorin kustannuksiksi siitä riippumatta, käytetäänkö konetta omassa vai vieraassa sektorissa, investoinneissa tai juoksevassa tuotannossa.)

- 000600 Moottorisahan käyttökustannukset ja poistot (vrt. 011221 ja 021300)

- 000610 Muiden koneiden käyttökustannukset ja poistot

- 0007 Työhuoneesta tai toimistosta aiheutuneet kustannukset

- 000700 Työhuoneen tai toimiston vuokra-, lämmitys-, valaistus-, siivous- yms. kustannukset (sikäli kuin on vartavasten tällainen huone)

- 0008 Toimistotarvikekustannukset

- 000800 Toimistotarvikekustannukset

- 0009 Matkakustannukset

- 000900 Matkatyöstä aiheutuneet matkakustannukset

- 0010 Muut kustannukset

- 001000 Muut palkkatulojen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset

BRUTTOTULOT - TULON HANKKIMISESTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET = PALKKATULOT (NETTO)

TULOT MAATALOUDESTA

TUOTOT

- + 0100 Rahatulot
- + 01000 Karjataloustuotteiden myynti
- + 010000 Maitotaloustuotteiden myynti kauppaaliikkeeseen
- + 010001 Maitotaloustuotteiden myynti meijeriin
- + 010002 Maitotaloustuotteiden myynti suoraan kulutukseen
- + 010003 Nautakarjan myynti
- + 010004 Sikojen myynti
- + 010005 Siipikarjan (myös munien) myynti
- + 010006 Muiden eläinten myynti
- + 01001 Kasvinviljelytuotteiden myynti
- + 010010 Ruis
- + 010011 Vehnä
- + 010012 Ohra
- + 010013 Kaura
- + 010014 Sokerijuurikas
- + 010015 Peruna
- + 010016 Heinä
- + 010017 Rypsi
- + 010018 Muut
- + 01002 Tulot ostettujen maataloustarvikkeiden ja kalustoesineiden myynnistä
- + 010020 Tulot ostettujen maataloustarvikkeiden sekä sellaisten koneiden ja kalustoesineiden myynnistä, joiden hankintahinta on vähennetty tuloista kokonaisuudessaan hankintavuonna.
- + 01003 Korvaukset tuotantovälineiden käytöstä toisen lukuun (vrt. kohta 0006)
- + 010030 Trakturityöpäivät
- + 010031 Hevostyöpäivät
- + 010032 Muut tuotantovälineet
- + 01004 Maatilatalouden sivutulot (voi esiintyä muillakin kuin varsinaisilla maanviljelijöillä)
- + 010040 Puutarhatuotteiden myynti
- + 010041 Myyntitulot turkistarhauksesta
- + 010042 Myyntitulot poronhoidosta
- + 010043 Myyntitulot mehiläistenhoidosta
- + 010044 Tulot saven, soran, mullan yms. myynnistä
- + 010045 Myyntitulot kalastuksesta ja metsästyksestä
- + 01005 Muut rahatulot
- + 010050 Muut rahatulot maataloudesta
- + 0101 Maatalouteen investoitu tuotanto
- + 010110 Karjan arvon nettomuutokset (Karja katsotaan varastoksi, sekä kasvatuksen että kaupan kautta tapahtuneet muutokset otetaan huomioon.)
- + 010111 Hevosten arvon nettomuutokset (kasvatustoiminnan tuloksena)
- + 010120 Maatalouden perusparannustöissä tehdyn oman työn arvo
- + 010130 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä tehdyn oman työn arvo
- + 010140 Maatalouden perusparannustöissä käytetyn vieraan palkatun työvoiman luontoisetuna saamat ateriat ja muut maataloustuotteet
- + 010150 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä käytetyn vieraan palkatun työvoiman luontoisetuna saamat ateriat ja muut maataloustuotteet
- + 01016 Maatalouden perusparannustöissä käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet (Tuotoksi kirjataan konepalvelusten arvo. Sen sijaan koneiden käyttökustannukset ja poistot kirjataan maatalouden kustannuksiksi myös ajalta, jona koneita on käytetty investoinneissa.)
- + 010160 Hevostyöpäivät
- + 010161 Trakturityöpäivät
- + 010162 Muiden koneiden ja tuotantovälineiden käyttö

- + 01017 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet
- + 010170 Hevostyöpäivät
- + 010171 Traktorityöpäivät
- + 010172 Muiden koneiden ja tuotantovälineiden käyttö
Juoksevassa maataloustuotannossa käytettyjen maatalouden omien tuotteiden (= maatalouden kustannuksia) osalta sovelletaan ns. hiljaista kuittausta (esim. työntekijäin ja entisten työntekijäin luotoisetuna saamien tuotteiden ja etuuksien arvo).
- + 0102 Omassa metsätaloudessa käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet
- + 010200 Omassa metsätaloudessa käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet (0210 ja 2102)
- + 0103 Reaaliomaisuussektorissa käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet
- + 010300 Viljelijäperheen omassa käytössä olevien asuin- ja muiden kotitalousrakennusten sekä vuokrattavien rakennusten uudisrakennus- ja korjaustöissä käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet (0604 ja 2202)
- + 0104 Muussa omassa tuotantotoiminnassa käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet
- + 010400 Muussa omassa tuotantotoiminnassa käytetyt maatalouden tuotantovälineet ja tuotteet (0402, 0504 ja 2303, 2403)
- + 0105 Kotitalouden kulutukseen otettujen maatalous- ja keräilytuotteiden arvo sekä tuotantovälineiden käyttö kotitalouden hyväksi
- + 010500 Kasvinviljely- ja karjataloustuotteet
- + 010501 Puutarhatuotteet
- + 010502 Turkistarhaustuotteet
- + 010503 Poronhoitotuotteet
- + 010504 Hunaja
- + 010505 Kalat ja metsänriista
- + 010506 Hevosen käyttö kotitalouden kuljetuksiin (polttopuut, muut tavarat, henkilöt)
- + 010507 Maataloustraktorin käyttö kotitalouden kuljetuksiin
- + 010508 Muiden tuotantovälineiden käyttö kotitalouden hyväksi
- + 0106 Valtion varoista saadut avustukset
- + 010600 Viljelijän suoraan valtion varoista juoksevaan tuotantotoimintaan saamat avustukset
KUSTANNUKSET (EI PERUSPARANNUSTÖISTÄ TAI MUISTA INVESTOINNEISTA AIHEUTUNEITA KUSTANNUKSIA)
- 0107-
0108 Rahamenot
- 010700 Maksetut palkat (sekä ruokakuntaan kuuluville että kuulumattomille työntekijöille) ja työntekijöistä suoritetut eläke-, sosiaaliturva- ja tapaturmavakuutusmaksut
- 010701 Työntekijöille annetut ateriat (ostettujen tuotteiden osalta)
- 010710 Eläkemenot työntekijöille ja heidän omaisilleen sekä muut sosiaalikulut
- 010720 Eläinten ostosta, lääkinnästä, astutuksesta jms. aiheutuneet menot
- 010730 Ostorehut
- 010740 Ostosiemenet, taimet, peittausaineet jms.
- 010750 Väkilainnoitteet ja kalkki
- 010760 Koneiden poltto- ja voiteluaineet sekä korjauskustannukset
- 010770 Ojien, aitojen, tilusteiden yms. kunnossapitoa varten ostetut tarvikkeet
- 010780 Maatalousrakennusten jouksevia korjaus- ja kunnossapitotöitä varten ostetut tarvikkeet
- 010790 Käsityökalujen ja kalustoesineiden ostot (huom. ei koneiden ostot)
- 010800 Maatalouden sähkömenot
- 010810 Vakuutusmaksut maatalousomaisuudesta
- 010820 Maasta, koneista ja muista tuotantovälineistä maksetut vuokrat
- 010830 Maataloutta varten otetuista veloista maksetut korot ja indeksikorotukset
- 010840 Muut juoksevan maataloustuotannon rahakustannukset
- 0109 Omasta metsästä saadun maataloudessa käytetyn puutavaran arvo (0202)
- 010900 Maatalousrakennusten ja laitteiden korjauksessa ja kunnossapidossa käytetyn ainespuun arvo
- 010910 Maatalousrakennuksissa käytetyn polttopuun arvo
- 010920 Maatalouden työntekijöille ja eläkeläisille luontoisetuna annetun aines- ja polttopuun arvo
- 0110 Muusta omasta tuotantotoiminnasta saatujen palvelusten ja tuotosten arvo (0402, 0502)

- 011000 Maataloudessa käytettyjen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
- 011010 Maataloustyöntekijöille luontoisetuna annettujen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
- 011020 Muusta tuotantotoiminnasta saatujen konepalvelusten arvo
- 0111 Työntekijöille luontoisetuna annettun asunnon laskennallinen vuokra
- 011100 Työntekijöille luontoisetuna annettun asunnon laskennallinen vuokra (0601)
- 0112 Poistot
- 011200 Rakennukset
- 011221 Koneet ja kalusto
- TUOTOT - KUSTANNUKSET = MAATALOUDEN NETTOTUOTTO
- 02 TULOT METSÄTALOUESTA
- Metsätaloustulon laskentatapa pohjautuu pääasiassa hakkuutuloon.
- TUOTOT
- + 0200 Rahatulot
- + 020000 Myyntitulot pystykaupoista
- + 020010 Myyntitulot hankintakaupoista
- + 020020 Myyntitulot muun puutavaran myynnistä
- + 020030 Tulot ostettujen metsätaloustarvikkeiden sekä sellaisten koneiden ja kalustoesineiden myynnistä, joiden hankintahinta on kokonaisuudessaan vähennetty tuloista hankintavuonna.
- + 02004 Tulot metsätalouden sivutuotteiden myynnistä (voi esiintyä muillakin kuin varsinaisilla maa- ja metsätalouden harjoittajilla)
- + 020040 Tulot metsämarjojen myynnistä
- + 020041 Tulot sienien myynnistä
- + 020042 Tulot jäkälän myynnistä
- + 020043 Tulot käpyjen myynnistä
- + 020050 Muut metsätalouden rahatulot
- + 0201 Metsätalouteen investoitu tuotanto
- + 020110 Metsätalouden perusparannustöissä tehdyn oman työn arvo
- Perusparannustöihin luetaan vajaatuottoisten maiden perusmetsitys, soiden ojitus ja pysyvien metsäteiden rakentaminen. Tulkintavaikeuksien vähentämiseksi luetaan vajaatuottoisiin metsämaihin vain selvästi vajaatuottoiset alueet, jolloin perusnäkökohtana voidaan pitää sitä, ettei uudistettavalta alueelta saatu hakkuutulo ainakaan sanottavasti ylitä uudistamiskustannusten määrää. Uudistamistoiminta runsaspuustoisilla alueilla katsotaan normaaliksi metsätaloustoiminnaksi.
- + 020120 Metsätalouden perusparannustöissä käytetyn palkatun työvoiman luontoisetuna saamat polttopuut ym. metsätaloustuotteet
- + 020130 Metsätalouden perusparannuksiin käytetyn puutavaran arvo
- + 0202 Omassa maataloudessa käytetyn puutavaran arvo
- + 020200 Omassa maataloudessa käytetyn puutavaran arvo (0109 ja 2003)
- + 0203 Reaaliomaisuussektorissa käytetyn puutavaran arvo
- + 020300 Viljelijän omassa käytössä olevien asuin- ja kotitalousrakennusten sekä vuokrattavien rakennusten uudisrakennus- ja korjaustöissä käytetyn puutavaran arvo (0605 ja 2203)
- + 0204 Muussa omassa tuotantotoiminnassa käytetyn puutavaran arvo
- + 020400 Muussa omassa tuotantotoiminnassa käytetyn puutavaran arvo (0402, 0504 ja 2303, 2403)
- + 0205 Kotitalouden kulutukseen otettujen metsätaloustuotteiden arvo
- + 020500 Polttopuu ja muu puutavara
- + 020510 Metsämarjat, jäkälä ym. keräilytuotteet
- + 0207 Valtion varoista saadut avustukset
- + 020700 Metsänomistajan suoraan valtion varoista metsätalouden juoksevaan tuotantotoimintaan saamat avustukset
- KUSTANNUKSET (EI PERUSPARANNUSTÖISTÄ TAI MUISTA INVESTOINNEISTA AIHEUTUNEITA KUSTANNUKSIA)
- 0208 Rahamenot
- 020800 Maksetut palkat (sekä ruokakuntaa kuuluville että kuulumattomille työntekijöille) ja työntekijöistä suoritetut eläke-, sosiaaliturva- ja tapaturmavakuutusmaksut
- 020810 Metsän myyntikustannukset (leimaus ym.)
- 020820 Koneiden poltto- ja voiteluaineet sekä korjauskustannukset

- 020830 Metsäojien, -siltojen ja -teiden korjausta ja kunnossapitoa varten ostetut tarvikkeet
 - 020840 Metsänhoitotöiden ostokustannukset: siemenet, taimet, lannoitteet ym.
 - 020850 Metsänhoitomaksut
 - 020860 Vakuutusmaksut metsätaloussomaisuudesta
 - 020870 Metsämaasta sekä koneista ja muista tuotantovälineistä maksetut vuokrat
 - 020880 Metsätalouselainojen korot ja indeksikorotukset
 - 020890 Muut juoksevan metsätaloustuotannon rahakustannukset
 - 0210 Omasta maataloudesta saatujen palvelusten ja tuotosten arvo (0102)
 - 02100 Metsätaloustyöntekijöille luontoisetuna annettujen maataloustuotteiden arvo
 - 021000 Ateriat (osaksi)
 - 021001 Muut tuotteet
 - 02101 Maataloudesta saatujen konepalvelusten arvo
 - 021010 Hevostyöpäivät
 - 021011 Traktorityöpäivät
 - 021012 Muiden konepalvelusten arvo
 - 0211 Muusta omasta tuotantotoiminnasta saatujen palvelusten ja tuotosten arvo (0402, 0502)
 - 021100 Metsän ja metsä rakenteiden ja -kaluston hoitoon käytettyjen tuotteiden arvo
 - 021110 Metsätyöntekijöille luontoisetuna annettujen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
 - 021120 Muusta tuotantotoiminnasta saatujen konepalvelusten arvo
 - 0212 Työntekijöille luontoisetuna annetun asunnon laskennallinen vuokra
 - 021200 Työntekijöille luontoisetuna annetun asunnon laskennallinen vuokra (0601)
 - 0213 Poistot
 - 021300 Metsätalouuskoneiden ja -kaluston arvovähennys
- TUOTOT - KUSTANNUKSET = METSÄTALOUDEN NETTOTUOTTO

03 TULOT RAKENNUSTOIMINNASTA

Kohta sisältää lähinnä vain omien kotitalousrakennusten sekä vuokraukseen käytettävien rakennusten rakentamisessa ja peruskorjauksissa tehdyn työn arvon. Sektorin rajoittamisesta johtuen jää omista koneista saatujen konepalvelusten merkitys vähäiseksi. Varsinaiset rakennusalan yrittäjien nettotulot selvitetään joko kohdassa 04 tai 05, jolloin heidän omistamansa koneet käsitellään muun yritystoiminnan sektorissa

TUOTOT

- + 0300 Kotitalousrakennusten sekä vuokraukseen käytettävien rakennusten ja asuntojen uudisrakennuksessa, laajentamisessa ja peruskorjauksessa tehdyn oman työn arvo
 - + 030000 Omaan käyttöön tarkoitettujen kotitalousrakennusten, asuntojen, huviloiden yms. rakennusten sekä vuokraukseen käytettävien rakennusten ja asuntojen uudisrakennuksessa, laajentamisessa ja peruskorjauksissa tehdyn oman työn arvo.
 - + 0301 Omista rakennuskoneista saatujen konepalvelusten arvo
 - + 030100 Omista rakennuskoneista saatujen konepalvelusten arvo (kaikki sektorit yhdistettynä, erän vähäisen käytännöllisen merkityksen vuoksi sitä ei laskentajärjestelmässä oteta huomioon täydellisenä)
 - + 0302 Rakennuskoneiden ja -laitteiden käyttö toisen lukuun (vrt. 01003)
 - + 030200 Tulot rakennuskoneiden ja -laitteiden käytöstä toisen lukuun
 - + 0303 Rakennustyövälineiden ja -koneiden myynti
 - + 030300 Tulot sellaisten rakennustyövälineiden ja -koneiden myynnistä, joiden hankintahinta on vähennetty kokonaisuudessaan tuloista hankintavuonna
- KUSTANNUKSET
- 0304 Omien rakennuskoneiden ja -laitteiden korjauskustannukset sekä poltto- ja voiteluainemenot
 - 030400 Omien rakennuskoneiden ja -laitteiden korjauskustannukset sekä poltto- ja voiteluainemenot
 - 0305 Poistot
 - 030500 Rakennuskoneiden ja -laitteiden arvovähennys
- TUOTOT - KUSTANNUKSET = NETTOTULOT RAKENNUSTOIMINNASTA

04 TULOT YRITYSTOIMINNASTA (NETTOPERIAATE)

- + 0400 Yrityksestä kotitalouden käyttöön otetut rahavarat

- + 040000 Yrityksestä kotitalouden käyttöön otetut rahavarat (nostot palkkana tai voittona miinus yritykseen takaisin koti-
taloudesta siirretyt varat)
- + 0401 Kotitalouden kulutukseen yrityksestä otettujen hyödykkeiden arvo
- + 040100 Ruokatavarat
- + 040110 Valmiit ateriat
- + 040120 Muut tavarat
- + 040130 Ajoneuvon käyttöoikeus
- + 040140 Muut konepalvelukset ja työ
- + 0402 Muille tuotantosektoreille annetut tavarat ja palvelukset (sekä juoksevaan tuotantoon (0110, 0211, 0606) että in-
vestointeihin (2004, 2103, 2204) miinus muilta sektoreilta juoksevaan tuotantoon (ei investointeihin) saadut tava-
rat ja palvelukset (0104, 0204, 0601)
- 040200 Tavarat
- + 040210 Konepalvelukset ja työ
- + 0403 Nettoinvestoinnit yrityksen reaaliomaisuuteen
- + 04030 Uudisrakennus- ja perusparannustoiminta
- + 040300 Investointien rahakustannukset
- + 040301 Investoinneissa käytettyjen omien hyödykkeiden arvo
- + 04031 Yrityksen vaihto-omaisuuden nettomuutos
- 040310 Raaka-aine-, polttoaine-, puolivalmiste- ja lopputuotevaraston nettomuutos (ainoastaan määrän muutoksesta johtu-
va varaston arvon kasvu otetaan huomioon)
- + 040311 Työkalujen, koneiden ja laitteiden sekä muun irtaimen omaisuuden nettomuutos
- + 040320 Rakennusten (maa-aloineen), huoneistojen ja maa-alueiden netto-ostot yritykseen
- 040330 Tapaturmaisesti tuhoutuneesta yrityksen reaaliomaisuudesta (kiinteä, irtain) saatu vakuutuskorvaus (negatiivinen
erä)
- 040340 Yrityksen reaaliomaisuuden arvovähennys (negatiivinen erä)
- + 0404 Yrityksen tilivelkojen ja -saatavien nettomuutos
- 040400 Yrityksen tilivelkojen ja -saatavien nettomuutos (muuta yrityksen finanssivaroja, kassavaroja, shekki- ja talletustilejä
yms. sekä velkoja ei tiedustella haastattelussa)
- + 0405 Yrityksestä omistetun osuuden arvon nettomuutos
- + 040500 Yrityksestä omistetun osuuden arvon nettomuutos

Tätä erää käytetään avoimien, kommandiitti- yms. yhtiöiden osakkaiden osalta nimikkeiden 0403 ja 0404 sijasta.
NETTOTULOT YRITYSTOIMINNASTA

05 TULOT YRITYSTOIMINNASTA (BRUTTOPERIAATE)

TUOTOT

- + 0500 Rahatulot
 - + 050000 Myydyistä tavaroista ja suoritetusta työstä saadut tulot
 - + 050010 Yritykseen kuuluvaa omaisuutta vuokraamalla saadut tulot
 - + 050020 Muut yritystoiminnasta saadut rahatulot
 - + 0501 Kotitalouden kulutukseen yrityksestä otettujen hyödykkeiden arvo
 - + 050100 Ruokatavarat
 - + 050110 Valmiit ateriat
 - + 050120 Muut tavarat
 - + 050130 Ajoneuvon käyttöoikeus
 - + 050140 Muut konepalvelukset ja työ
 - + 0502 Yritystoiminnan tuotteiden käyttö muussa tuotantotoiminnassa ja yritykseen investoitu tuotanto (0110, 0211, 0606
ja 2004, 2103, 2204, 2401)
 - + 050200 Muille sektoreille annetut tuotteet
 - + 050210 Muille sektoreille annetut konepalvelukset
 - + 050220 Yrityksen investoinneissa käytetyt tuotteet
- KUSTANNUKSET (EI PERUSRAPANNUSTÖISTÄ TAI MUISTA INVESTOINNEISTA AIHEUTUNEITA KUSTANNUK-
SIA)
- 0503 Rahamenot

- 050300 Työntekijöille (ruokakuntaan kuuluville ja kuulumattomille) maksetut palkat ja työntekijöistä suoritetut eläke-, sosiaaliturva- ja tapaturmavakuutusmaksut
 - 050310 Raaka-ainesten, puolivalmisteiden, lopputuotteiden ja käyttö- ja polttoaineiden ostosta aiheutuneet menot
 - 050320 Pienehköjen työ- ja kalustoesineiden ostosta aiheutuneet menot
 - 050330 Työhuoneen tai toimiston valaistus- ja lämmityskustannukset
 - 050340 Muut jouksevan tuotantotoiminnan rahakustannukset
 - 0504 Muusta omasta tuotantotoiminnasta juoksevaan tuotantoon saatujen palvelusten ja tuotosten arvo
 - 050400 Muilta sektoreilta saatujen tuotteiden ja konepalvelusten arvo (0104, 0204, 0601)
 - 0505 Poistot
 - 050500 Koneiden ja muun irtaimen kaluston arvovähennys
 - 050510 Rakennusten ja kiinteiden rakenteiden arvovähennys
- TUOTOT - KUSTANNUKSET = NETTOTULOT YRITYSTOIMINNASTA
- 06 TULOT REAALIOMAISUUDESTA
- TUOTOT
- + 0600 Rahatulot
 - + 060000 Vuokralle annetuista rakennuksista ja asunnoista saadut bruttovuokratulot
 - + 060010 Vuokralle annetuista maasta ja muusta omaisuudesta (ei kestokulutushyödykkeistä) saadut bruttovuokratulot
 - + 0601 Työntekijöiden käyttöön luontoisetuna annettujen asuntojen laskennallinen vuokra
 - + 060100 Työntekijöiden käyttöön luontoisetuna annettujen asuntojen laskennallinen vuokra (0111, 0601, 0402, 0504 ja 2005, 2104, 2303, 2403)
 - + 0602 Omien asuntojen ja muiden kotitalousrakennusten asuntoetu
 - + 060200 Oma osakehuoneisto, asuntoetu (= kulutus 30005)
 - + 060210 Oma talo ja muut omaan käyttöön tarkoitetut kotitalousrakennukset, asuntoetu (=kulutus 30107)
 - + 060220 Huvila, saunamökki jms. lähinnä kesäkäyttöön tarkoitetut rakennukset, asuntoetu (=kulutus 30206)
- KUSTANNUKSET (EI PERUSPARANNUSTOISTA TAI MUISTA INVESTOINNEISTA AIHEUTUNEITA KUSTANNUKSIA)
- 0603 Rahakustannukset
 - 060300 Vuokralle ja luontoisetuna annetuista rakennuksista sekä muusta vuokratusta omaisuudesta maksetut vakuutusmaksut
 - 060310 Ko. omaisuuden hankkimiseksi otettujen lainojen korot ja indeksikorotukset
 - 06032 Ko. omaisuudessa suoritettujen korjausten (ei peruskorjausten) rahakustannukset
 - 060320 Palkat, työntekijöille suoritetut eläke-, sosiaali- ja tapaturmavakuutusmaksut, ostetut korjaustarvikkeet ja muut korjaustoiminnan rahakustannukset
 - 06033 Juoksevat rahakustannukset vuokralle ja luontoisetuna annetuista rakennuksista, asunnoista ja muusta omaisuudesta
 - 060330 Talonmiehen ja siivoojan palkat
 - 060331 Ostettujen valaistus- ja lämmitysainesten arvo
 - 060332 Muut juoksevat rahakustannukset
 - 060333 Yhtiövastike
 - 0604 Omasta maataloudesta saatujen palvelusten ja tuotosten arvo (0103)
 - 06040 Työntekijöille luontoisetuna annettujen maataloustuotteiden arvo
 - 060400 Ateriat (osaksi)
 - 060401 Muut tuotteet
 - 06041 Maataloudesta saatujen palvelusten arvo
 - 060410 Hevostyöpäivät
 - 060411 Traktorityöpäivät
 - 060412 Muiden konepalvelusten arvo
 - 0605 Omasta metsätaloudesta saatujen palvelusten ja tuotosten arvo (0203)
 - 060500 Korjaustoimintaan käytetyn ainespuun arvo
 - 060510 Työntekijöille (jotka ovat ko. rakennuksia tai asuntoja olleet korjaamassa) luontoisetuna annetun aines- ja polttopuun arvo
 - 060520 Vuokralle ja luontoisetuna annetuissa rakennuksissa ja asunnoissa käytetyn polttopuun arvo

- 0606 Muusta omasta tuotantotoiminnasta saatujen palvelusten ja tuotosten arvo (0402, 0502)
- 060600 Korjaustoimintaan käytettyjen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
- 060610 Työntekijöille luontoisetuna annettujen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
- 060620 Muusta tuotantotoiminnasta saatujen konepalvelusten arvo
- 0607 Poistot
- 060700 Vuokralle ja luontoisetuna annettujen rakennusten ja asuntojen sekä muun omaisuuden arvovähennys
TUOTOT - KUSTANNUKSET = NETTOTULOT REAALIOMAISUUDESTA

- 07 TULOT FINANSSIPÄÄOMASTA (KOROT JA OSINGOT)
- + 0700 Tulot pankkitalletuksista
- + 070000 Korkotulot ja indeksihyvitykset pankkitalletuksista
- + 0701 Tulot muille annetuista lainoista
- + 070100 Korkotulot ja indeksihyvitykset muille annetuista lainoista
- + 0702 Tulot obligaatioista
- + 070200 Korkotulot, voitto-osuudet ja indeksihyvitykset obligaatioista
- + 0703 Tulot osakkeista
- + 070300 Korkotulot
- 070310 Osingoista suoritettu ennakon pidätys (negatiivinen erä)
- + 0704 Tulot muusta finanssiomaisuudesta
- + 070400 Tulot taloudellisissa yhdistyksissä ja osuuskunnissa omistetuista osuuksista
FINANSSIPÄÄOMAN NETTOTUOTTO
TULOT KOHDISTA 00-07 = TUOTANTOTOIMINNASTA SAADUT TULOT

- 08 TULONSIIRROT
SAA DUT TULONSIIRROT
- + 0800 Tulonsiirrot julkiselta vallalta (Julkiseen valtaan lasketaan vain valtio ja kunta. Seurakunta luetaan voittoa ta-
voittelemattomiin yhteisöihin.)
- + 08000 Sosiaalivakuutus
- + 080000 Vanhuuseläke
- + 080001 Vanhuudentuki
- + 080002 Työkyvyttömyyseläke
- + 080003 Hautausavustus
- + 080006 Sairausvakuutuslain perusteella julkiselta vallalta saadut raha-avustukset ja korvaukset
- + 080007 Muut sosiaalivakuutuksen (esim. tapaturmavakuutuslain) perusteella julkiselta vallalta saadut avustukset ja kor-
vaukset
- + 08001 Sosiaaliavustus
- + 080010 Huoltoapu (myös tavarana saatu)
- + 080011 Lapsilisät ja erityislapsilisät
- + 080012 Äitiysapu (myös tavarana saatu)
- + 080013 Perhelisä
- + 080014 Invalidiraha
- + 080015 Lapsiperheiden asumistuki
- + 080016 Vanhusten asumistuki
- + 080017 Työttömyyskorvaukset
- + 080018 Muut (elatusavun ennakko, perheavustus, sotilasavustus, sotilasvammalain mukainen korvaus, toipilasraha jne.)
- + 08002 Muut julkiselta vallalta saadut avustukset
- + 080020 Ammattiopintoavustukset
- + 080021 Muut opintoavustukset
- + 080022 Muut raha-avustukset
- + 08003 Julkiselta vallalta saadut virka- ja työsuhte-eläkkeet
- + 080030 TEL, LEL, MEL
- + 080031 Muut valtion ja kuntien eläkkeet (myös perhe-eläkkeet)
- + 08004 Tuotantotoimintaan saadut yleisen avustuksen luontoiset korvaukset
- + 080040 Julkiselta vallalta saadut yleisen avustuksen luontoiset korvaukset (esim. katokorvaus, juoksevan tuotantotoimin-
nan tukipalkkiot kohdissa: 010600 ja 020700 sekä investointeihin saadut palkkiot: 10003)

- + 0801 Tulonsiirrot voittoa tavoittelevilta yhteisöiltä
- + 080100 Henkilöriskivakuutuksen perusteella saadut avustukset ja korvaukset
- + 080110 Irtaimisto (kestokulutushyödyke) vakuutuksen perusteella saadut avustukset ja korvaukset
- + 080120 Muut tulonsiirrot (esim. apurahat ja hautausavustukset, ei arpajais- tai veikkausvoitot)
- + 0802 Tulonsiirrot voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä
- + 080200 Työttömyysavustus työttömyyskassalta
- + 080210 Lakkoavustus
- + 080220 Korvaus tai avustus sairaskassasta
- + 080230 Eläkesäätiöiltä tai -kassoilta eläkevakuutuksen tai jäsenyyden perusteella saadut avustukset ja korvaukset (ellei ko. henkilön vakuutusrahasto vähene ko. suoritusten johdosta)
- + 08024 Yksityisen työnantajan eläke
- + 080240 Rahana saatu
- + 080241 Vapaa asunto
- + 080242 Lämpö ja valo
- + 080243 Polttopuut ja muut lämmitykseen käytetyt polttoaineet
- + 080244 Ilmaiset tai alennettuun hintaan saadut ateriat
- + 080245 Elintarvikkeet
- + 080246 Ajoneuvon käyttöoikeus
- + 080247 Muut luontoisedut
- + 080250 Muut tulonsiirrot voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä (ei kulutustavaralahjat)
- + 08030 Toisilta kotitalouksilta (ei ulkomailta) saadut tulonsiirrot
- + 080300 Elatusapu
- + 080310 Vahingonkorvaukset
- + 08033 Syytinkiä ruokakuntaan kuulumattomalta henkilöltä
- + 080330 Rahana
- + 080331 Vapaa asunto
- + 080332 Lämpö ja valo
- + 080333 Polttopuut ja muut lämmitykseen käytetyt polttoaineet
- + 080334 Ilmaiset ja alennettuun hintaan saadut ateriat
- + 080335 Elintarvikkeet
- + 080336 Ajoneuvon käyttöoikeus
- + 080337 Muut luontoisedut
- + 08034 Muut avustukset (ei pääoman siirrot tai kulutushyödykelahjat)
- + 080340 Rahana
- + 080341 Vapaa asunto
- + 080342 Lämpö ja valo
- + 080343 Polttopuut ja muut lämmitykseen käytetyt polttoaineet
- + 080344 Ilmaiset ja alennettuun hintaan saadut ateriat
- + 080345 Elintarvikkeet
- + 080346 Ajoneuvon käyttöoikeus
- + 080347 Muut luontoisedut
- + 0804 Tulonsiirrot ulkomailta (Avustukset, joita ei katsota pääomansiirroiksi niiden jatkuvuuden ja vähäisen arvon vuoksi)
- + 080400 Jatkuvat raha-avustukset ulkomailta
- + 080410 Jatkuvat tavara-avustukset ulkomailta
- + 0805 Kestokulutushyödykkeiden myynnistä ja vuokrauksesta saadut tulot
- + 080500 Kestokulutushyödykkeiden myynnistä ja vuokrauksesta saadut tulot

ANNETUT TULONSHIRROT

- 0806 Kotimaahan annetut tulonsiirrot
- 080600 Elatusapu
- 080610 Vahingonkorvaukset

- 080630 Syytinki ruokakuntaan kuulumattomalle henkilölle
- 080640 Muut ruokakunnan ulkopuolelle annetut avustukset
- 080650 Sakot
- 0807 Ulkomaille annetut tulonsiirrot
- 080700 Jatkuvat raha-avustukset ulkomaille
- 080710 Jatkuvat tavara-avustukset ulkomaille

09 VÄLITTÖMÄT VEROT

Välittömiä veroja ei ole katsottu tulonhankkimiskustannuksiksi, vaan kunkin tulotilin loppusumma osoittaa kokonaistulot ennen verojen vähentämistä

- + 0900 Maksetut välittömät verot ja sosiaaliturvamaksut
- + 090000 Maksetut välittömät verot ja sosiaaliturvamaksut
- 0901 Saadut veronpalautukset
- 090100 Saadut veronpalautukset (negatiivinen erä)

VÄLITTÖMÄT VEROT

Käytettävissä olevan tulon laskemiseksi vähennetään kokonaistuloista annetut tulonsiirrot ja verot:

KOKONAISTULOT - ANNETUT TULONSIIRROT - VEROT = KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA TULO I

10 PÄÄOMANSIIRROT

- + 1000 Saadut pääomansiirrot
- + 100000 Kotimaasta saadut rahalahjat, perinnöt sekä muut lahjat kuin kestokulutushyödykelahjat
- + 100010 Ulkomailta saadut rahalahjat, perinnöt sekä muut lahjat kuin kestokulutushyödykelahjat
- + 100020 Arpajais- ja veikkausvoitot
- + 10003 Tuotantotoiminnan investointeihin valtion varoista saadut avustukset ja palkkiot
- + 100030 Maatalouden investointeihin saadut
- + 100031 Metsätalouden investointeihin saadut
- + 100032 Muun tuotantotoiminnan investointeihin saadut
- 1001 Annetut pääomansiirrot ja saaduista pääomansiirroista maksetut verot
- 100100 Kotimaahan annetut rahalahjat ja muut kuin kulutushyödykelahjat
- 100110 Ulkomaille annetut rahalahjat ja muut kuin kulutushyödykelahjat
- 100120 Saaduista lahjoista ja perinnoista (100000-100010) maksetut verot

NETTOPÄÄOMANSIIRROT

KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA TULO I + NETTOPÄÄOMANSIIRROT = KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA TULO II

Säästäminen on laskentajärjestelmässä esitetty käytettävissä olevan tulon käsitettä II vastaavassa muodossa. Vähentämällä näin lasketusta säästämisestä saatujen pääomansiirtojen arvo ja lisäämällä siihen annettujen pääomansiirtojen arvo ja saaduista pääomansiirroista maksetut verot, päädytään käytettävissä olevan tulon käsitettä I vastaavaan säästämiseen.

SÄÄSTÄMINEN

REAALISÄÄSTÄMINEN

20 NETTOINVESTOINNIT MAATALOUTEEN

- + 2000 Investointien rahakustannukset
- + 200000 Maatalouden perusparannustöiden rahakustannukset
- + 200010 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöiden rahakustannukset
- + 20002 Maatalousomaisuuden netto-ostot
- + 200020 Kiinteä maatalousomaisuus
- + 200021 Hevoset
- + 200022 Maatalouskoneet ja laitteet
- 2002 Investoitu maataloustuotanto (0101)
- + 200210 Karjan arvon nettomuutokset
- + 200211 Hevosten arvon nettomuutos (kasvatustoiminnan tuloksena)
- + 200220 Maatalouden perusparannustöissä tehdyn oman työn arvo
- + 200230 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä tehdyn oman työn arvo
- + 200240 Maatalouden perusparannustöissä käytetyn palkatun työvoiman luontoisetuna saamat maataloustuotteet

- + 200250 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä käytetyn palkatun työvoiman luontoisetuna saamat maataloustuotteet
- + 20026 Maatalouden perusparannustöissä käytetyt maatalouden tuotantovälineet
- + 200260 Hevostyöpäivät
- + 200261 TraktORITYÖPÄIVÄT
- + 200262 Muiden koneiden ja tuotantovälineiden käyttö
- + 20027 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä käytetyt maatalouden tuotantovälineet
- + 200270 Hevostyöpäivät
- + 200271 TraktORITYÖPÄIVÄT
- + 200272 Muiden koneiden ja tuotantovälineiden käyttö
- + 2003 Omasta metsätaloudesta saatu puutavara (0202)
- + 200300 Maatalouden perusparannustöissä ja maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä käytetyn ainespuun arvo
- + 200310 Työntekijöille luontoisetuna annettun aines- ja polttopuun arvo
- + 2004 Muusta omasta tuotantotoiminnasta saadut tarvikkeet ja palvelukset (0402, 0502)
- + 200400 Maatalouden perusparannustöissä käytettyjen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
- + 200410 Maatalousrakennusten uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä käytettyjen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
- + 200420 Muusta yritystoiminnasta saatujen konepalvelusten arvo
- + 200430 Työntekijöille luontoisetuna annettujen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
- + 2005 Työntekijöille luontoisetuna annettun asunnon laskennallinen vuokra
- + 200500 Työntekijöille luontoisetuna annettun asunnon laskennallinen vuokra (0601)
- + 2006 Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut maatalousomaisuuden nettomuutos
- + 200600 Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut kiinteän tai irtaimen maatalousomaisuuden nettomuutos (perintönä tai lahjana saatu omaisuus kirjataan veroa vähentämättä)
- 2007 Tapaturmaisesti tuhoutuneesta maatalousomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus
- 200700 Tapaturmaisesti tuhoutuneesta kiinteästä ja irtaimesta maatalousomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus (negatiivinen erä)
- 2008 Poistot
- 200800 Maatalousomaisuuden arvonvähennys (negatiivinen erä)
- 21 NETTOINVESTOINNIT METSÄTALOUTEEN
- + 2100 Investointien rahakustannukset
- + 210000 Metsätalouden perusparannustöiden rahakustannukset
- + 21001 Metsätalousomaisuuden netto-ostot
- + 210010 Kiinteän metsätalousomaisuuden netto-ostot
- + 210011 Irtaimen metsätalousomaisuuden netto-ostot (koneet ja laitteet)
- + 2101 Investoitu metsätaloustuotanto (0201)
- + 210110 Metsätalouden perusparannustöissä tehdyn oman työn arvo
- + 210120 Metsätalouden perusparannustöissä käytetyn palkatun työvoiman luontoisetuna saama polttopuu ja muut metsätaloustuotteet
- + 210130 Metsätalouden perusparannuksiin käytetyn puutavaran arvo
- + 2102 Omasta maataloudesta saadut tarvikkeet ja palvelukset (0102)
- + 21020 Työntekijöille perusparannustöissä luontoisetuna annettujen maataloustuotteiden arvo
- + 210200 Ateriat (osaksi)
- + 210201 Muut tuotteet
- + 21021 Maataloudesta saatujen palvelusten arvo perusparannustöihin
- + 210210 Hevostyöpäivät
- + 210211 TraktORITYÖPÄIVÄT
- + 210212 Muiden konepalvelusten arvo
- + 2103 Muusta omasta tuotantotoiminnasta saadut tarvikkeet ja palvelukset (0402, 0502)
- + 210300 Perusparannustöissä tarvikkeena käytettyjen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo

+ 210310	Työntekijöille luontoisetuna annettujen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
+ 210320	Muusta tuotantotoiminnasta saatujen konepalvelusten arvo
+ 2104	<u>Työntekijöille luontoisetuna annetun asunnon laskennallinen vuokra</u>
+ 210400	Työntekijöille luontoisetuna annetun asunnon laskennallinen vuokra (0601)
+ 2106	<u>Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut metsätalousomaisuuden nettomuutos</u>
+ 210600	Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut kiinteän tai irtaimen metsätalousomaisuuden nettomuutos (perintönä tai lahjana saatu omaisuus kirjataan veroa vähentämättä)
- 2107	<u>Tapaturmaisesti tuhoutuneesta metsätalousomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus</u>
- 210700	Tapaturmaisesti tuhoutuneesta metsätalousomaisuudesta (puusto, irtain omaisuus) saatu vakuutuskorvaus (negatiivinen erä)
- 2108	<u>Poistot</u>
- 210800	Metsätalousomaisuuden arvovähennys (negatiivinen erä)
	METSÄTALOUDEN REAALISÄÄSTÄMINEN (NETTO)
22	INVESTOINNIT RAKENNUSTOIMINTAAN
+ 2200	<u>Investointien rahakustannukset</u>
+ 22000	<u>Rakennustoiminnan rahakustannukset</u>
+ 220000	Rakennustoimintaan osallistuneille työntekijöille (ruokakuntaan kuuluville ja kuulumattomille) maksetut palkat ja työntekijöistä suoritettavat eläke-, sosiaaliturva- ja tapaturmavakuutusmaksut
+ 220001	Muut rakennustoiminnan rahakustannukset
+ 220010	Rakennuskoneiden ja -laitteiden netto-ostot
+ 2201	<u>Oman työn arvo rakennustoiminnassa</u>
+ 220100	Oman työn arvo rakennustoiminnassa (0300)
+ 2202	<u>Omasta maataloudesta saadut tarvikkeet ja palvelukset (0103)</u>
+ 22020	<u>Työntekijöille luontoisetuna annettujen maataloustuotteiden arvo</u>
+ 220200	Ateriat (osaksi)
+ 220201	Muut tuotteet
+ 22021	<u>Maataloudesta saatujen palvelusten arvo</u>
+ 220210	Hevostyöpäivät
+ 220211	Traktoripäivät
+ 220212	Muiden konepalvelusten arvo
+ 2203	<u>Omasta metsätaloudesta saatu puutavara</u>
+ 220300	Rakennuspuuna käytetyn puutavaran arvo (0203)
+ 2204	<u>Muusta omasta tuotantotoiminnasta saadut tarvikkeet ja palvelukset (0402, 0502)</u>
+ 220400	Rakennustoiminnassa käytettyjen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
+ 220410	Työntekijöille luontoisetuna annettujen muun tuotantotoiminnan tuotteiden arvo
+ 220420	Muusta tuotantotoiminnasta saatujen konepalvelusten arvo
+ 2205	<u>Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut rakennuskoneiden ja -laitteiden arvon nettomuutos</u>
+ 220500	Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut rakennuskoneiden ja -laitteiden arvon nettomuutos (perintönä tai lahjana saatu omaisuus kirjataan veroa vähentämättä)
- 2206	<u>Tapaturmaisesti tuhoutuneista rakennuskoneista saatu vakuutuskorvaus</u>
- 220600	Tapaturmaisesti tuhoutuneista rakennuskoneista saatu vakuutuskorvaus (negatiivinen erä)
- 2207	<u>Poistot</u>
- 220700	Rakennuskoneiden ja -kaluston arvovähennys
	RAKENNUSTOIMINNAN REAALISÄÄSTÄMINEN (NETTO)
23	NETTOINVESTOINNIT MUUHUN YRITYSTOIMINTAAN (TULOPUOLELLA NETTOPERIAATE)
+ 2300	<u>Koko yrityksen ostot ja myynnit</u>
+ 230000	Koko yrityksen ostot ja myynnit (netto)
+ 2301	<u>Nettoinvestoinnit yrityksen reaaliomaisuuteen</u>
+ 230100	Investointien rahakustannukset ja niissä käytettyjen omien tuotteiden arvo
+ 2302	<u>Yrityksen tilivelkojen ja -saatavien nettomuutos</u>
+ 230200	Yrityksen tilivelkojen ja -saatavien nettomuutos
+ 2303	<u>Yrityksessä omistetun osuuden arvon nettomuutos</u>

+ 230300	Yrityksestä omistetun osuuden arvon nettomuutos
	Tätä erää käytetään avoimien, kommandiitti- ym. yhtiöiden osakkaiden osalta nimikkeiden 2301 ja 2302 sijasta.
+ 2304	<u>Muista sektoreista yrityksen investointeihin saadut tavarat ja konepalvelukset (0104, 0204, 0601)</u>
+ 230400	Tavarat
+ 230410	Konepalvelukset
- 2305	<u>Poistot</u>
- 230500	Yrityksen reaaliomaisuuden arvovähennys
+ 2306	<u>Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut yrityksen reaaliomaisuuden nettomuutos</u>
+ 230600	Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut yrityksen reaaliomaisuuden nettomuutos (perintönä tai lahjana saatu omaisuus kirjataan veroa vähentämättä)
- 2307	<u>Tapaturmaisesti tuhoutuneesta yrityksen reaaliomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus</u>
- 230700	Tapaturmaisesti tuhoutuneesta yrityksen reaaliomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus YRITYSTOIMINNAN REAALISÄÄSTÄMINEN (NETTO)
24	NETTOINVESTOINNIT MUUHUN YRITYSTOIMINTAAN (TULOPUOLELLA BRUTTOPERIAATE)
+ 2400	<u>Koko yrityksen ostot ja myynnit</u>
+ 240000	Koko yrityksen ostot ja myynnit (netto)
+ 2401	<u>Nettoinvestoinnit yrityksen reaaliomaisuuteen</u>
+ 240100	Investointien rahakustannukset ja niissä käytettyjen omien tuotteiden arvo
+ 2402	<u>Yrityksen tilivelkojen ja -saatavien nettomuutos</u>
+ 240200	Yrityksen tilivelkojen ja -saatavien nettomuutos
+ 2403	<u>Muista sektoreista yrityksen investointeihin saadut tarvikkeet ja konepalvelukset (0104, 0204, 0601)</u>
+ 240300	Tavarat
+ 240310	Konepalvelukset
+ 2404	<u>Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut yrityksen reaaliomaisuuden nettomuutos</u>
+ 240400	Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut yrityksen reaaliomaisuuden nettomuutos (perintönä tai lahjana saatu omaisuus kirjataan veroa vähentämättä)
- 2405	<u>Poistot</u>
- 240500	Yrityksen reaaliomaisuuden arvovähennys
- 2406	<u>Tapaturmaisesti tuhoutuneesta yrityksen reaaliomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus</u>
- 240600	Tapaturmaisesti tuhoutuneesta yrityksen reaaliomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus YRITYSTOIMINNAN REAALISÄÄSTÄMINEN (NETTO)
25	NETTOINVESTOINNIT REAALIOMAISUUTEEN
+ 2500	<u>Omien asuntojen ja kotitalousrakennusten sekä tonttien netto-ostot</u>
+ 250000	Omaan käyttöön tarkoitettujen asuntojen, asuinrakennusten ja kotitalousrakennusten sekä tonttien netto-ostot
+ 2501	<u>Muiden rakennusten ja asuntojen netto-ostot</u>
+ 250100	Muiden rakennusten ja asuntojen (muiden kuin omassa yritystoiminnassa käytettävien) netto-ostot
+ 2502	<u>Muun reaaliomaisuuden netto-ostot</u>
+ 250200	Muun reaaliomaisuuden (muun kuin omassa yritystoiminnassa käytettävän) netto-ostot
+ 2503	<u>Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut reaaliomaisuuden nettomuutos</u>
+ 250300	Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut reaaliomaisuuden nettomuutos (perintönä tai lahjana saatu omaisuus kirjataan veroa vähentämättä)
- 2504	<u>Tapaturmaisesti tuhoutuneesta reaaliomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus</u>
- 250400	Tapaturmaisesti tuhoutuneesta reaaliomaisuudesta saatu vakuutuskorvaus (negatiivinen erä)
- 2505	<u>Poistot</u>
- 250500	Reaaliomaisuuden arvovähennys (negatiivinen erä) REAALIOMAISUUSSÄÄSTÄMINEN (NETTO)
26	FINANSSISÄÄSTÄMINEN
+ 2600	<u>Sijoitusten nettomuutos</u>
+ 260010	Eri rahalaitoksissa olevien talletusten nettomuutos. Selvitetään taselaskentamenetelmällä kunkin tilin tilikauden alun ja lopun erotuksena.
+ 260020	Obligaatioiden netto-ostot

+	260030	Osakkeiden netto-ostot
+	260040	Erilaiden osuuksien (taloudellisissa yhdistyksissä ja osuuskunnissa) netto-ostot
+	260050	Vakuutussäästämisen nettomuutos. Ainoastaan henkivakuutuksista sekä eläkekassoihin ja eläkesäätiöihin eläke- vakuutuksesta suoritettut maksut ja toisaalta langennut henkivakuutus otetaan huomioon.
+	260060	Perinnön tai lahjoituksen kautta tapahtunut finanssiomaisuuden nettomuutos (obligatiot, osakkeet ja erilaiset osuudet)
+	260070	Annettujen lainojen nettomuutos
+	2601	<u>Velkojen nettomuutos</u>
+	260100	Yksityisten velkojen nettomuutos
+	260110	Verovelkojen nettomuutos
+	260120	Rahalaitoslainojen nettomuutos. Ainoastaan tilikautena käytetty osa otetaan velkatasetta laskettaessa huomioon.
+	260130	Tili- ja osamaksuvelkojen nettomuutos
		FINANSSISÄÄSTÄMINEN (NETTO)
		REAALISÄÄSTÄMINEN (20-25) + FINANSSISÄÄSTÄMINEN (26) = KOKONAISÄÄSTÄMINEN
	30	PÄÄOMAVOITOT JA -TAPPIOT (REALISOIDUT)
		PÄÄOMAVOITOT
+	3000	<u>Omaisuuksien arvostuksen muutoksesta johtuva realisoitu arvon nousu</u>
+	300000	Reaali- ja finanssiomaisuuden realisoitu arvon nousu
+	3001	<u>Saadut vakuutuskorvaukset</u>
+	300100	Reaali- ja finanssiomaisuuden tuhoutumisesta saadut vakuutuskorvaukset
		PÄÄOMATAPPIOT
-	3002	<u>Omaisuuksien arvostuksen muutoksesta johtuva realisoitu arvon lasku</u>
-	300200	Reaali- ja finanssiomaisuuden realisoitu arvon lasku
-	3003	<u>Tapaturmaisesti tuhoutuneen omaisuuden arvo</u>
-	300300	Tapaturmaisesti tuhoutuneen reaali- ja finanssiomaisuuden arvo

LIITE 2.

Kulutusmenot, laskentamenetelmä

LIITE 2

KULUTUSNIMIKKEISTÖ

A. KULUTUSMENOT

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus 1)	KK NV V 2)	Määrä- ja yksi- lötiedot 3)	Huomautuksia
0	<u>RAVINTO JA JUOMAT</u>					
00-01	<u>RAVINTO</u>					
000	<u>Leipä- ja viljatuotteet</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
00000	Vehnäjauhot (lestyt)	VEHNÄ				
00001	Grahamjauhot (lesemättömät)	GRAHA				
00002	Ohrajauhot	OHRAJ				
00003	Ruisjauhot	RUISJ				
00004	Muut jauhot	JAUHO				
00005	Kaurasuurimot t. -hiutaleet	KAURA				
00006	Mannasuurimot	MANNA				
00007	Riisisuurimot	RIISI				(RIISI) Höyrytetty riisi
00008	Ohrasuurimot	OHRAS				
00009	Muut suurimot	SUURI				(SUURI) Myös talkkunat
00010	Maltaat	MALTA				
00011	Näkkileipä, kova leipä	NÄKKI				(NÄKKI) Hapankorput
00012	Pehmeä ruisleipä	RUISL				
00013	Ranskanleipä, polakka, patonkisämpylät	RANSK				
00014	Muu pehmeä ruokaleipä	LEIPÄ				
00015	Piirakat	PIIRA				
00016	Kahvipitko ym. kahvileipä, wienerleivät	PITKO				
00017	Korput	KORPP				
00018	Rinkelit	RINKE				
00019	Keksit, vohvelit	KEKSI				
00020	Pikkuleivät	PIKKU				
00021	Leivokset, tortut, kakut	KAKKU				
00022	Makaronit	MAKAR				
00023	Maissihiutaleet, riisimurot, pop corn	MAISS				(MAISS) Paisuttamalla tai paah- duttamalla valmistetut viljatuot- teet
00024	Mämmi	MÄMMI				
001	<u>Liha</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
0010-						
0012	<u>Tuore</u>					
00100	Juottovasikka	VASIK				
00101	Muu naudanliha (I laatuluokka)	NFILE				(NFILE) Tarkan laatumerkinnän puuttuessa suoritetaan luokitus määrä- ja hintatiedon avulla.
00102	Muu naudanliha (II laatuluokka)	NPAIS				I laatuluokkaan kuuluvat fileet.
00103	Muu naudanliha (III laatuluokka)	NSOPP				(NPAIS) II laatuluokkaan kuu- luvat härän, mullin, vasikan, lehmän jne. paistit. (NSOPP) III laatuluokkaan kuu- luvat edellämainittujen eläinten muut ruhonosat esim. rinta, la- pa, etuselkä, fileselkä, kylki ja muut varsinkin luulliset osat.
00104	Jauhelihakyljykset, lihakäryleet, wien- ninleikkeet ja muut valmiiksi maustetut kypsentämättömät lihatuotteet	NKYLJ				
00105	Sianliha (I laatuluokka)	SPAIS				(SPAIS) I laatuluokkaan kuuluvat sian paisti ja fileet (ilman luuta).

1) Kestävyyssluokitus:
1 = Kertakulutustavarat
2 = Puolikestävät tavarat
3 = Kestokulutustavarat
0 = Palvelukset

2) KK = Kuukausitilinpito
NV = Neljännesvuosi-
haastattelu
V = Vuosihaastattelu

3) M = Määrätiedot
Y = Henkilökohtaiset menoerät, joista tiedot
kerätään yksilöittäin
Ym = Maksajan mukaan selvitettävät menoerät

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
00106	Sianliha (II laatuluokka)	SSOPP				(SSOPP) II laatuluokkaan kuuluvat muut sian osat (eivät kuitenkaan kyljykset eikä kinkku).
00107	Kyljykset	KYLJY				
00108	Raaka kinkku	KINKK				
00109	Paistista jauhettu jauheliha	PJAUH				
00110	Tavallinen jauheliha	TJAUH				
00111	Siipikarjan liha	KANAA				
00112	Poronliha	PORO				
00113	Lampaanliha	LAMMA				
00114	Muu tuore liha	LIHAA				
00115	Maksa	MAKSA				
00116	Veri	VERET				
00117	Veriruoat	VERIR				
00118	Kieli	KIELI				
00119	Pää	PÄÄTÄ				
00120	Luut, potkat, sorkat	POTKA				
00121	Sisälmykset	SISÄL				(SISÄL) Sydän, munuaiset, keuhkot, mahalaukku
0013	<u>Jäädyltetty (pakasteet)</u>					
00130	Siipikarjan liha	JKANA				
00131	Muu jäädyltetty liha	JLIHA				
00132	Pakastetut liharuoat	JLIRU				
0014	<u>Leikkelelihat</u>					
00140	Savustettu sianliha	SSIAN				
00141	Poronliha	LPORO				
00142	Hevosenliha	LHEPO				
00143	Muut leikkelelihat	LLIHA				
00144	Kuivatut ja tiivistetyt liemet ja keitot	KEITT				(KEITT) Tiivistettyjä keittoja ovat mm. kuutioina ja pusseissa olevat kuivatut keitot.
0015	<u>Lihäsäilykkeet</u>					(LIHAS) Lihäsäilykkeillä tarkoitetaan ilmatilviisiin astioihin, kuten purkkeihin ja rasioihin suljettuja linatuotteita.
00150	Lihäsäilykkeet	LIHAS				(HERNK) Sekä purkissa oleva että makkaran muotoon pakattu hernekeitto
00151	Hernekeitto	HERNK				
0016	<u>Makkarat</u>					
00160	Leikkelemakkarat, I laatuluokka (meetvursti, olut- ja balkaninmakkara eli juhlapekoni)	MEETV				<u>Leikkelemakkaroihin</u> luetaan kes- tomakkarat (esim. meetvursti) sekä keittämällä kypsennetyt, en- sisijaisesti leikkeleinä käytettä- viksi tarkoitetut makkarat (tee-, berliini-, lauantai- jne.).
00161	Leikkelemakkarat, II laatuluokka (tavallinen pekoni-, jahti- ja diplomaatti- eli keilimakkara)	DIPLO				
00162	Leikkelemakkarat, III laatuluokka (lauantai-, berliini- ja teemakkara)	LAUAN				
00163	Nakit	NAKIT				(MRUMA) Ruokamakkarat ovat jo- ko keittämällä kypsennettyä tai raa- kaa, hienonnettua lihaa sisältäviä, ruoaksi valmistettaviksi tarkoitettu- ja makkaroita (esim. lenkki- ja hal- pamakkara sekä siskon- ja rynnimak- kara).
00164	Saunalenkki	SAULE				(ERMAK) Makkaraerikoisvalmistei- siin luetaan kaikki suoleen tai muu- hun vastaavaan päällykseen valmis- tetun täyslihatuotteet, maksa- ja ve- ripasteijat jne.
00165	Muut ruokamakkarat	MRUMA				
00166	Makkaraerikoisvalmisteet	ERMAK				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä- ja yksilö- tiedot	Huomautuksia
0017	<u>Lihaeinekset</u>					
00170	Hyytelösyylty	HYYTE				(LEINE) Lihainesvalmisteet o- vat keittiötuotteita, jotka ovat tarkoitettuja käytettäväksi joko sellaisenaan tai lämmitettynä ja jotka eivät kestä pitkäaikaista säi- lytystä.
00171	Kaalikääryleet	KAALE				
00172	Maksalaatikko	MAKSE				
00173	Muut lihaeinekset	LEINE				
002	<u>Kala</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
00200	Silakka	TSILA				
00201	Muikku	MUIKK				
00202	Lahna	LAHNA				
00203	Hauki	HAUKI				
00204	Lohi	LOHET				
00205	Muu tuore kala	KALAT				
00206	Ravut	RAVUT				
00207	Pakastettu kala	PKALA				
00208	Suolattu silli	SILLI				
00209	Suolattu silakka	SSILA				
00210	Suolattu muikku	SMUIK				
00211	Muu suolakala	SKALA				
00212	Silli- ja anjovispurkit	PURSI				
00213	Sardiinit ja muut öljysäilykkeet	SARDI				
00214	Muut kalasäilykkeet	KSÄIL				(KSÄIL) Muihin kalasäilykkeisiin luetaan mm. tölkitetty kalakeitto, äyriäiset ja nilviäiset.
00215	Savustettu kala	SAVKA				
00216	Lipeäkala	LIPEÄ				
00217	Kalakukko	KUKKO				
00218	Einekset	KEINE				(KEINE) Kalaeineksiin kuuluvat mm. kalapasteijat, kalapullat ja valmiit kalafileet.
003	<u>Maito ja juusto</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
00300	Maito	MAITO				
00301	Kuorittu maito, talouspiimä ja kirnupiimä	PIIMÄ				
00302	Kokomaidosta valmistetut hapanmaito- tuotteet	KEFIR				(KEFIR) Jogurtti, viili, kefiiri, maito- rahka
00303	Kahvikerma (rasvapit. enint. 30 %)	KKERM				
00304	Erikoiskerma (rasvapit. vähint. 35 %)	EKERM				
00305	Säilötyt tiivistämättömät maitotuotteet	MILKA				(MILKA) Milka; kaakaomilka kohtaan 01209
00306	Babyenerga	BABYE				
00307	Muut kokomaidosta valmistetut maito- jauheet	ENERG				(ENERG) Energa
00308	Muut kuoritusta maidosta valmistetut maitojauheet	TALEN				(TALEN) Talouenerga
00309	Jäätelöpakkaukset	JÄÄTP				(JÄÄTP) Jäätelötötteröt, -puikot ja pir- telöt viedään kohtaan 01107
00310	Emmental-juusto	EMMEN				
00311	Edam-juusto	EDAMJ				
00312	Sulatejuustot	SULAJ				
00313	Muut juustot	MUUTJ				
004	<u>Munat</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
00400	Munat	MUNAT				
005	<u>Voi</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
00500	Voi	VOITA				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä- ja yksilö- tiedot	Huomautuksia
006	<u>Muut rasvat ja öljyt</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
00600	Margariini	MARGA				
00601	Laardi ja muut eläinrasvat	LÄARD				
00602	Kookosrasva	KOOKO				
00603	Ruokaöljy	RÖLJY				(RÖLJY) Kasvisöljyt esim. olii- vi- ja soijaöljy
00604	Pullokerma (<u>rasvasekoite</u>)	PKERM				(PKERM) Atlanta
00605	Majoneesi	MAJON				
007	<u>Hedelmät ja marjat (lukuunottamatta hilloja ja hedelmä- ja marjamehuja)</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	Hillot viedään kohtaan 01100 ja hedelmämehut kohtaan 02101 ja marjamehut kohtaan 02100.
00700	Kotimaiset omenat	KOMEN				
00701	Ulkomaiset omenat	UOMEN				
00702	Päärynät	PÄÄRY				
00703	Appelsiinit ja mandariinit	APPEL				
00704	Sitruunat, grape-hedelmät ja muut sit- rushedelmät	GRAPE				
00705	Banaanit	NAANI				
00706	Viinirypäleet (tuoreet)	RYPÄL				
00707	Muut hedelmät	HEDEL				
00708	Mustat viinimarjat	HERUK				
00709	Punaiset ja valkoiset viinimarjat	PUNAI				
00710	Karviaismarjat	KARVI				
00711	Mansikat	MANSI				
00712	Muut puutarhamarjat	TARHA				
00713	Mustikat	MUSTI				
00714	Puolukat ja karpalot	PUOLU				
00715	Lakat	LAKAT				
00716	Muut metsämarjat	MARJA				
00717	Pakastetut marjat ja hedelmät	PMARJ				
00718	Kuivatut marjat ja hedelmät ja kuivatut marjakeitot	KMARJ				
00719	Hedelmäsäilykkeet	HEDSÄ				
00720	Mantelit, pähkinät ja kookoshiutaleet	MANTE				
00721	Rusinat ja korintit	RUSIN				
008	<u>Perunat ja perunatuotteet</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
00800	Perunat	PERUN				
00801	Perunajauhot	PERJA				
00802	Muut perunatuotteet	MPERU				(MPERU) <u>Muihin perunatuotteisiin</u> kuuluvat mm. perunasosehiutaleet, perunaryynit.
009	<u>Juurikasvit ja vihannekset (lukuunottamat- ta vihannesmehuja)</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	Vihannesmehut viedään kohtaan 02102.
00900	Porkkanat	PORKK				
00901	Punajuuret	PUNAJ				
00902	Lantut	LANTT				
00903	Muut juurikasvit	JUURI				
00904	Keräkaali	KAALI				
00905	Kukkakaali	KKAAL				
00906	Muut kaalit	KYSSÄ				(KYSSÄ) Esim. parsa-, lehti-, ruu- su- ja kyssäkaali
00907	Sipuli	SIPUL				(SIPUL) Myös purjosipuli
00908	Pinaatti, salaatti, tilli, persilja, ruo- hosipuli yms.	VIHAN				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
00909	Tomaatti	TOMAA				
00910	Kurkut	KURKK				
00911	Raparperi	RAPAR				
00912	Herneet, pavut (tuoreet)	HERNE				
00913	Kuivatut herneet ja pavut	KHERN				
00914	Pakastetut vihannekset	PAKVI				
00915	Suola- yms. kurkut	SKURK				(SKURK) Kaikki suolakurkut pak- kauksesta riippumatta
00916	Muut etikassa jms. säilötyt kasvikset (pakkauksesta riippumatta)	SKASV				
00917	Kasvissäilykkeet	KASSÄ				(KASSÄ) <u>Kasvissäilykkeisiin</u> kuu- luvut valmiissa kuluttajapakkaus- sissa myytävät tuotteet
00918	Kasvis- ja vihanneseinekset	VEINE				(VEINE) Vihanneseineisiin kuulu- vat mm. sillisalaatti, italiansa- laatti ja erilaiset laatikot, hapan- kaali ja puolukka puuro.
00919	Sienet	SIENI				
010	<u>Sokeri</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
01000	Sokeri	SOKER				
011	<u>Sokerivalmisteet ja makeiset</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
01100	Hillot, soseet ja marmelaadit	HILLO				(HILLO) Myös makeisten tapaan käy- tetyt marmelaadit
01101	Siirappi	SIIRA				
01102	Hunaja	HUNAJ				
01103	Suklaamakeiset	SUKLA				
01104	Pastillit	PASTI				
01105	Purukumi	PURUK				
01106	Karamellit ja muut makeiset	KARAM				
01107	Jäätelöpuikot	JÄÄTE				
012	<u>Muut ruoka-aineet ja mausteet</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
01200	Suola	SUOLA				
01201	Mausteet	MAUST				
01202	Hiiva	HIIVA				
01203	Tomaatti- yms. kastikkeet	KASTI				
01204	Etikka	ETIKK				
01205	Vanukasjauheet ja kakkuseokset	JAUHE				
01206	Leivinjauheet	LEIVI				
01207	Valmiit vauvanruoat (ei babyenerga)	VVARU				
01208	Kaakao	KAAKA				
01209	Kaakaomilka	KAAKM				
01210	Muut ruoka-aineet	SIIRT				(SIIRT) Muut makeuttamisaineet kuin sokeri ja terveysjuomat, myös säilöntäaineet, kahvinselvike, juus- tonjuoksutin, korppujauhot yms.
013	<u>Ravintola- ja kahvilaruoat</u>		<u>0,1</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	<u>Ravintolassa ja kahvilassa käynneistä</u> erotetaan palvelusrahat ja tarjoilu- palkkiot kohtaan 91000. Ruoan ja juominen hintoihin sisältyviä palve- luksia ei voida erottaa. (RARUO) Myös maksullinen koulu- ruokailu, maksetut työpaikalta saa- dut ateriat jne.
01300	Ravintola- ja kahvilaruoka	RARUO				
01301	Ravintola- kahvileipä	RALEI				
014	<u>Muut maksetut ateriat</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
01400	Ruoan ja juoman osuus toisella paikka- kunnalla asuvan koululaisen tai opiske- lijän täysihoidomaksusta	KOURU				
01401	Ruoan ja juoman osuus muusta täysihoi- tomaksusta	TÄYRU				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiiedot	Huomautuksia
01402	Muut kotitalouksilta saadut maksetut ateriat (ei täysihoito)	MUATE				
015	<u>Vapaat ateriat</u> (kts. osa B, Luontoiskulutus)					
02	<u>JUOMAT</u>					
020	<u>Kahvi ja tee</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
02000	Kahvi	KAHVI				
02001	Tee	TEETÄ				
021	<u>Alkoholittomat juomat</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
02100	Ostetut marjamehut	MMEHU				
02101	Hedelmämehut	HMEHU				
02102	Tomaatti- ja vihannesmehut	VMEHU				
02103	Virvoitusjuomat	JUOMA				
02104	Talouskalja	KALJA				
02105	Olut (I) ja pilsneri	PILSN				
022	<u>Alkoholiuomat</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>M</u>	
02200	Olut III lk, ja A-olut	AOLUT				
02201	Miedot alkoholiuomat	MALKO				
02202	Väkevät alkoholiuomat	ALKOH				
023	<u>Ravintolajuomat</u>		<u>0,1</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	Vrt. kohta 013.
02300	Kahvi	RAKAH				
02301	Tee	RATEE				
02302	Alkoholittomat ravintolajuomat	RAJUO				
02303	Ravintola-alkoholi	RAALK				
1	<u>TUPAKKA</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	
10000	Pillitupakka	PILLI				
10001	Pöllitupakka	PÖLLI				
10002	Pikkusikarit	PIKSI				
10003	Muut sikarit	SIKAR				
10004	Piipputupakka	PTUPA				
10005	Nuuska ja purutupakka	NUUSK				
2	<u>VAATETUS JA JALKINEET</u>					
20	<u>VAATETUS</u>					
200	<u>Miesten ja poikien päällysvaatteet</u>		<u>2</u>	<u>NV, KK</u>	<u>Y</u>	Huom. Koska tiedot kerätään yksilöittäin, saadaan asusteen laadusta lisäselvitystä ko. henkilön sukupuoli- ja ikätiedon perusteella. KK-tiedoilla pyritään lähinnä NV-haastattelun kontrolliin ja metodiseen vertailuun.
2000-						
2001	<u>Tekstiili- ja neuleasut</u>					
20000	Päällystakit, myös valeturkit	MPÄÄL				
20001	Ulkoilutakit ja -puserot	MULKO				(MULKO) Myös työpuserot, tikkitaikit, anorakit
20002	Neulepuserot ja villa takit	MNEUL				
20003	Valmiit puvut	MPUKU				
20004	Tilauspuvut, räätälinpalkka	MTILA				
20005	Irtotakit, irtoliivit	MTAKK				
20006	Irtohousut	MHOUS				(MHOUS) Myös farmarit, hiihto- ja työhousut
20007	Kotitakit, aamutakit	MAAMU				
20008	Shortsit, verryttely-, voimistelu-, ranta- ja leikkipuvut	MSHOR				
20009	Kylpytakit	KYLPY				
20010	Uimahousut	MUIMA				
20011	Suojapuvut	MSUOJ				(MSUOJ) Suojapukuihin haalarit, työ- ja siivoustakit jms.

Numero	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä ja yksilö- tiedot	Huomautuksia
2002	<u>Muista raaka-aineista valmistetut päällysvaatteet</u>					
20020	Muoviset sadetakit	MMUOV				
20021	Muut muoviset päällysvaatteet	MMMUIO				
20022	Kumivaatteet	MKUMI				
20023	Turkit	MTURK				
20024	Nahkavaatteet	MNAHK				
201	<u>Naisten ja tyttöjen päällysvaatteet</u>		<u>2</u>	<u>NV, KK</u>	<u>Y</u>	
2010-						
2011	<u>Tekstiili- ja neuleasut</u>					
20100	Päällystakit, myös valeturkit	NPÄÄL				
20101	Ulkoilutakit ja -puserot	NULKO				(NULKO) Myös työpuserot
20102	Kävely- ja jakkupuvut	NPUKU				
20103	Leningit	NLENI				
20104	Hameet	NHAME				
20105	Neulepuserot ja villatakit	NNEUL				
20106	Kangaspuserot (ei ulkoilu)	NPUSE				(NPUSE) Myös froteepuserot
20107	Irtotakit, irtoliivit	NTAKK				
20108	Pitkät housut	NHOUS				(NHOUS) Myös farmarit, hiihto- ja työhousut
20109	Tilauspuvut ja ompelupalkka	NTILA				
20110	Shortsit, verryttely-, voimistelu-, ranta- ja leikkipuvut	NSHOR				
20111	Aamu- ja kylpytakit	NAAMU				
20112	Uimapuvut	NUIMA				
20113	Suojapuvut	NSUOJ				(NSUOJ) <u>Suojapukuihin</u> haalarit, työ- ja siivoustakit, esiliinat, oppilaspuvut jms.
2012	<u>Muista raaka-aineista valmistetut päällysvaatteet</u>					
20120	Muoviset sadetakit	NMUOV				
20121	Muut muoviset päällysvaatteet	NMMUIO				
20122	Kumivaatteet	NKUMI				
20123	Turkit	NTURK				
20124	Nahkavaatteet	NNAHK				
202	<u>Pikkulasten puvut</u>		<u>2</u>	<u>NV, KK</u>	<u>Y</u>	
2020	<u>Tekstiili- ja neuleasut</u>					
20200	Tekstiili- ja neulepuvut	LPUKU				(LPUKU) Pikkulasten pukuihin kuuluvat konttauspuvut, potkukousut ym. tytöille ja pojille yhteiset pikkulasten päällysvaatteet (ei yli 2-vuotiaille), myös makuupussit.
2021	<u>Muista raaka-aineista valmistetut päällysvaatteet</u>					
20210	Muoviset sadetakit	LMUOV				
20211	Muut muoviset päällysvaatteet	LMMUIO				
20212	Kumivaatteet	LKUMI				
20213	Turkit	LTURK				
20214	Nahkavaatteet	LNAHK				
203	<u>Miesten ja poikien alusvaatteet</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
20300	Paidat, ei aluspaidat	MPAIT				
20301	Yöpukimet	MPYJA				
20302	Muut alusvaatteet	MALUS				
20303	Sukat	MSUKA				(MSUKA) Myös syylingit
204	<u>Naisten ja tyttöjen alusvaatteet</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
20400	Yöpukimet	NPYJA				
20401	Kerrastot	NALUS				(NALUS) Myös alushameet, -puserot

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä- ja yksilö- tiedot	Huomautuksia
20402	Liivit	NLIIV				
20403	Sukat	NSUKA				(NSUKA) Myös syylingit
205	<u>Pikkulasten alusvaatteet</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
20500	Yöpukimet	LPYJA				
20501	Muut alusvaatteet	LALUS				(LALUS) Myös babypaidat, muovi- housut jms. alle 2-vuotiaitten val- misteet
20502	Sukat	LSUKA				(LSUKA) Myös syylingit ja vauvan töppöset
206	<u>Muut asusteet</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
20600	Kangasnenäliinat	KNENÄ				
20601	Saalit, kaulaliinat, huivit, hunnut jms.	HUIVI				
20602	Solmiot, solmukkeet	SOLMI				
20603	Olkaimet, vyöt	OLKAI				(OLKAI) Myös sukanpitimet, sukka- nauhat jms.
20604	Rukkaset ja työkäsineet	RUKKA				
20605	Käsineet ja kintaat	KÄSIN				
20606	Päähineet	PÄÄHI				
20607	Muut sekalaiset asusteet	SEKAA				(SEKAA) Muihin sekalaisiin asuste- isiin kuuluvat kaulukset, rintamuk- set, røyhelöt, kalvosimet jms. nais- ten ja tyttöjen vaatteita varten, hiki- laput, käsipuuhkat, hihansuojukset, taskut, nilkkaimet, säärystimet, kor- valaput, kaulurit ja turkiskaulukset. Useammasta raaka-aineesta valmis- tetut pääasiallisen materiaalin mu- kaan.
207	<u>Kankaat ja langat (vaatetustarkoituk- siin hankitut</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
20700	Villakankaat	VILLA				
20701	Puuvillakankaat	PUUVI				
20702	Silkki-, sametti-, pellavakankaat	SAMET				
20703	Nailon-, perlonkankaat	PERLO				
20704	Muovi- ja kernikankaat	MUOVI				(MUOVI) Vaatetustarkoitukseen, muu- ten kohtaan 503
20705	Villalangat	VLANK				
20706	Puuvillalangat	PLANK				
20707	Muut langat	LANKA				(LANKA) Ei ompelulanka
20708	Ompelutarvikkeet (kaavat, hakaset, napit, vetoketjut ym.)	OTARV				(OTARV) Ompelulanka, kanttinauha, kuminauha, vyönauha, pitsi yms.ei sil- mä- tai nuppi-neulat, jotka tulevat koh- taan 508.
208	<u>Vaatteiden vuokraus</u>		<u>0</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
20800	Vaatteiden vuokraus	VAVUO				(VAVUO) Myös vaatteiden (talvi-kesä) säilytys
209	<u>Vaatteiden korjaus</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
20900	Vaatteiden korjaus	SILMU				(SILMU) Asusteiden korjaustarvikkeil- la (napit, langat, kankaat, neulat) on o- mat nimikkeensä, joten tähän nimik- keeseen kuuluvat ainoastaan korjaus- palvelukset, joissa ei erotella työn ja tarvikkeiden osuutta.
21	<u>JALKINEET</u>					
210	<u>Jalkineet</u>		<u>2</u>	<u>NV, KK</u>	<u>Y</u>	
21000	Miesten nahkasaappaat	NAHSA				
21001	Kumi- ja muovisaappaat	KUMIS				(KUMIS) Myös kumiteräsaappaat
21002	Huopajalkineet	HJALK				
21003	Päällyskengät ja kalossit	KALOS				
21004	Urheilukengät	URHKE				(URHKE) Urheilukenkiin kuuluvat hiih- tokengät, kumitossut.

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyysluo- kitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
21005	Erikoisurheilukengät	ERIKE				(ERIKE) Slalommonot, piikkarit, jalkapallokengät, voimistelutus- sut, mutta ei luistimia, jotka vie- dään kohtaa 80501.
21006	Kävelykengät, juhlakengät jms.	KENKÄ				
21007	Naisten ja lasten nahkasaappaat sekä muut puolivarralliset talvikengät (myös miesten)	TALKE				
21008	Tohvelit	TOHVE				
21009	Lasten kengät	LAKÄT				(LAKÄT) Alle 2-vuotiaiden jalki- neet
21010	Muut jalkineet	MUUKE				(MUUKE) Työkengät, terveysken- gät yms.
21011	Kenkien pohjalliset, nauhat, korot jms.	NAUHA		(vain KK)		
21012	Jalkineiden vuokraus	JJAAK	<u>0</u>	"		(JJAAK) Myös jalkineiden säilytys
211	Jalkineiden korjaus		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
21100	Jalkineiden korjaus	KENKO				(KENKO) Tähän sisätyvät sekä o- mat korjaustarvikeostot että kor- jauspalvelukset, joissa ei erote- ta työn ja korjaustarvikkeiden o- suutta toisistaan. Korjauksessa tehdyn oman työn arvoa ei lueta tu- loksi eikä kulutukseksi. Edellä oleva koskee kaikkea korjaustoi- mintaa ellei ko. kohdassa ole toi- sin sanottu.
<u>LUONTOISETUNA SAADUT TYÖVAAT-</u>						
22	<u>TEET JA JALKINEET</u>					
	(kts. osa B, Luontoiskulutus)					
3	ASUNTO					
300	<u>Oma osakehuoneisto</u>		<u>0</u>	<u>V</u>	-	Omasta asunnosta saaduksi asun- topalvelukseksi katsotaan aina asun- non vuokra-arvo. Vuokra-arvoa määrättäessä ei veden ja lämmön osuutta oteta huomioon. Tulopuo- lella omasta asunnosta saatu nettotu- lo = asuntoetu = vuokra-arvo miinus korjaus- ym. kustannukset lukuun- ottamatta korjauksissa tehdyn oman työn arvoa.
30000	Yhtiövastike	OSVUO				(OSVUO) Veden ja lämmön osuus ero- tetaan skemaattisesti kohtiin 305 ja 404.
30001	Korjauskustannukset	OSKOR				(OSKOR) Ei peruskorjauksia
30002	Osakkeen ostoon otetun lainan korko, indeksikorotukset, leimaverot jms.	OSLAI				
30003	Muut kustannukset	OSKUS				
30004	Arvonvähennykset	OSPOI				
30005	Vuokra-arvo miinus edellämaitut erät (kts. osa B, Luontoiskulutus)	OSASE				
301	<u>Oma talo</u>		<u>0</u>	<u>V</u>	-	<u>Oma talo:</u> Omassa monen perheen ta- lossa otetaan huomioon vain oma asun- to. Yhteiset korjaus- ym. kustannuk- ukset, vesimaksut jms. jaetaan pin- ta-alojen suhteessa.
30100	Kiinteistön palovakuutusmaksu	KPALO				(REMON) Ei peruskorjauksia
30101	Korjauskustannukset	REMON				
30102	Asuntolainan korko ja indeksikorotukset	ALKOR				
30103	Talonmiehen palkka, nuohous	NUOHO				(NUOHO) Tilapäisen aputyövoiman käyt- tö kohtaan 512
30104	Tontin vuokra	TVUOK				
30105	Muut kustannukset	OMKUS				(OMKUS) Ei puutarhakustannuksia
30106	Arvonvähennykset	OMPOI				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
30107	Vuokra-arvo miinus edellämainitut erät (kts. osa B, Luontoiskulut)	OMASE				
302	<u>Kesämökki</u>		0	V	-	
30200	Lainan korko	KEMKO				
30201	Palovakuutukset	KEVAK				(KEVAK) Murtovakuutus luetaan irtaimistovakuutuksiin.
30202	Korjauskustannukset	KEKUS				(KEKUS) Ei peruskorjauksia eikä puutarhakustannuksia
30203	Tontin vuokra	KETOV				
30204	Tiemaksut ja muut kustannukset	KETIM				
30205	Arvonvähennykset	KEPOI				
30206	Vuokra-arvo miinus edellämainitut erät (kts. osa B, Luontoiskulut)	KEASE				
303	<u>Luontoisetuna saadun asunnon vuokra-arvo miinus korjaus ym. kustannukset</u> (kts. osa B, Luontoiskulut)					
304	<u>Vuokra-asunto</u>		0	V	-	
30400	Vuokrahuoneiston vuokra	VVUOK				(VVUOK) Vesi- ja lämmitysmaksut erotetaan.
30401	Kesäasunnon vuokra	VKAVU				
30402	Opiskelija- ja koululaisasunnon vuokra	VOPIS				
30403	Muiden ruokakunnan yksityisten jäsenten hallussa olleiden asuntojen (myös täysihoitolahtuoneen) vuokra	VTÄYS				(VTÄYS) Hotellihuoneet kohdassa 91000
305	<u>Vesimaksut</u>		1	V, KK	Ym	
30500	Vesimaksut	VESIM				
306	<u>Vuokralaisen suorittamat vuokra-asunnon korjaukset</u>		2	V	-	
30600	Vuokralaisen suorittamat vuokra-asunnon korjaukset	VKORJ				(VKORJ) Vuokralaisen oman työn arvoa ei lueta tuloksi eikä menoksi. VALO JA LÄMPÖ: Omassa monen perheen talossa otetaan huomioon vain oma asunto (pinta-alojen suhteessa).
4	<u>VALO JA LÄMPÖ</u>					
400	<u>Kiinteät polttoaineet</u>		1	V, KK	Ym	
40000	Halot ja jätepuu	KOIVU				
40001	Hiili, koksi, antrasiitti	KOKSI				
401	<u>Nestemäiset polttoaineet</u>		1	V, KK	Ym	
40100	Lämmitysöljy	LÖLJY				
40101	Paloöljy	PÖLJY				
402	<u>Sähkö</u>		1	KK	Ym	
40200	Sähkö	SÄHKÖ				
403	<u>Kaasu</u>		1	KK	Ym	
40300	Nestekaasu	NKAAS				
40301	Kaupunkikaasu	KAASU				(KAASU) Poletit
404	<u>Muu ostettu lämpö</u>		1	KK	Ym	
40400	Erillinen lämminvesimaksu	LÄMVE				
40401	Muut lämmitysmenot	PAINE				
405	<u>Luontoisetuna saatu lämpö ja valo</u> (kts. osa B, Luontoiskulut)					
5	<u>KOTITALOUSKALUSTO-, TARVIKKEET JA PALVELUKSET</u>					
500	<u>Huonekalut</u>		3	V, KK	Ym	KK-tiedoilla pyritään tilinpidon ja vuosihaastattelun metodiseen vertailuun.
50000	Pöydät	MEPÖY				
50001	Tuolit	METUO				
50002	Sohvat	MESOH				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lö tiedot	Huomautuksia
50003	Lipastot, kaapit, hyllyt	MELIP				
50004	Sängyt	MESÄN				
50005	Muut huonekalut	MEMUU				(MEMUU) Myös sälekaihtimet lasten leikkikehät, kehdot ja omelutuolit
50006	Puutarhakalusteet	PUTKA				(PUTKA) Puutarhatsuolit, -pöydät ja -keinut
501	<u>Matot</u>		<u>3</u>	<u>V, KK</u>	<u>Ym</u>	
50100	Matot	MATTO				(MATTO) Mattoihin kuuluvat myös lattialla ja seinillä pidettävät nahat.
502	<u>Kodin tekstiilit (ei lattialla pidettävät)</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	(502) Tähän ryhmään eivät kuulu muista kuin tekstiiliaineista valmistetut sisustustarvikkeet.
50200	Patjat, tyynyt ja niiden täytteet, patjakangas	PATJA				(PATJA) Myös jalkatyynyt, täytteenä käytetyt esim. superlonlevyt tai rouhe
50201	Peitteet, huovat ja peitekankaat	PEITE				(PEITE) Myös matkahuovat
50202	Lakanat, tyynyliinat, lakana- ja tyynyliinakangas	LAKAN				
50203	Pyyhkeet ja pyyheliinakangas	PYYHE				
50204	Pöytä- ja lautas- ym. liinat sekä kangas em. liinoihin	LIINA				
50205	Verhot, verho- ja huonekalukankaat	VERHO				(VERHO) Ikkuna-, ovi- ja seinäverhot
50206	Raanut, tākänät ja ryijyt	RAANU				
50207	Muut	MUTEK				(MUTEK) Esim. liput, aurinkokatokset ja aurinkovarjot, erilaiset kangaspussit (esim. pyykkipussit) ja suojakankaat, nojatuolimatot ja loimet ja kuteet
503	<u>Muut varusteet ja koriste-esineet</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	
50300	<u>Muut varusteet</u>					
50300	Kumi-, kaisla-, muovi- ym. materiaalia olevat matot ja seinävaatteet	ETEKS				(ETEKS) Ei tekstiiliaineesta valmistetut, jotka viedään ryhmiin 501 ja 502.
50301	Vahakankaat, muovi- ja kerniliinat, muovi-verhot	KERNI				(KERNI) Kaikki muusta kuin tekstiiliaineesta valmistetut sisustuskaat, liinat, verhot, suojapeitteet, päälliset yms.
50302	Peilit ja niiden kehykset	PEILI				
50303	Muut varusteet	MUVAR				(MUVAR) Kukkaruukut, paperikorit, pyykkikorit, verhojen kiinnitystarpeet, seinäpäivurit, haihdutusastiat (huom. sähkökäyttöiset ilmankostuttajat kohtaan 50508) yms.
5031	<u>Koriste-esineet</u>					
50310	Taulut ja niiden kehykset	TAULU				
50311	Lasista ja posliinista valmistetut koriste-esineet	KOLAS				
50312	Hopeiset ja uushopeiset koriste-esineet	KOHOP				
50313	Muuta materiaalia olevat koriste-esineet	KOESI				
504	<u>Huonekalujen, kodin tekstiilien sekä muiden varusteiden ja koriste-esineiden korjaus</u>		<u>2, 3</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	(504) Oman työn arvoa ei lueta tuloksi eikä kulutukseksi.
50400	Huonekalujen ja mattojen (ryhmät 500-501) korjaus	VERNI	3			(VERNI) Maalit, lakat, vernissat yms korjausaineet ja korjaustarvikkeet
50401	Kodin tekstiilien (ryhmä 502) korjaus	KOTKO	2			(KOTKO) Esim. merkkaukslangat
50402	Kotitalouden muiden varusteiden ja koriste-esineiden (ryhmä 503) korjaus ja varaosat	MVAKO	2			

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys luokitus	KK NV V	Määrä ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
505	<u>Kotitalouskoneet ja -laitteet</u>		<u>3</u>	<u>V, KK</u>	<u>Ym</u>	
50500	Ompelu- ja neulomakoneet	OKONE				
50501	Jääkaapit, pakastekaapit	JÄÄKA				
50502	Pölynimurit, lattianvahaajat	PÖLYN				
50503	Pesukoneet, lingot	PESUK				
50504	Mankelit, silityskoneet	MANKE				
50505	Kotitalouden yleiskoneet	YLEIS				
50506	Kangaspuut	KPUUT				
50507	Pienet siirrettävät sähkö-, kaasu- ja öljylämmittimet	SÄHLÄ				(SÄHLÄ) Vain irtaimistoon kuuluvat
50508	Muut kotitalouskoneet	KOTIT				(KOTIT) Tiskauskoneet, vuokralaisen ostamat boilerit ja sähkökäyttöiset ilmastostuttajat. Pienemmät sähkökäyttöiset ja mekaaniset koneet ja laitteet viedään kohtaan 506.
5051	<u>Moottorikäyttöiset puutarhatyökalut</u>					
50510	Moottorikäyttöiset puutarhatyövälineet (Omakotitalon tms. puutarhaa varten)	SPTYÖ				(SPTYÖ, SPLTY) Muut kuin moottorikäyttöiset ryhmään 506
50511	Moottorikäyttöiset puutarhatyövälineet (Kesämökille hankitut)	SPLTY				
506	<u>Valaisimet, astiat ja muut kotitalouden käyttöesineet</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	
5060	<u>Valaisimet ym.</u>					
50600	Valaisimet	VALAI				
50601	Taskulamput (ei sähkölamput)	HEHKU				
50602	Sulakkeet	SULAK				
50603	Paristot	PARIS				
50604	Hehku- ja loistelamput sekä polttimot	SÄHLA				
50605	Lämpömittarit ja ilmapuntarit	BAROM				
50606	Sähköraudat	RAUTA				
5061	<u>Ruokailu- ja ruoantarjoiluastiat ja -välineet</u>					
50610	Posliiniset käyttöesineet (lähinnä astiat)	KÄPOS				
50611	Lasiset käyttöesineet (lähinnä astiat)	KÄLAS				
50612	Muoviset, peltiset ym. materiaalia olevat astiat	MUVES				
50613	Veitset, haarukat ja lusikat (hopeaa tai uushopeaa)	HVEIT				
50614	Veitset, haarukat ja lusikat (muuta materiaalia)	VEITS				(VEITS) Ei taskuveitset tai puukot
5062	<u>Ruoanvalmistusastiat ja -välineet (ei retkeilytarkoitukseen, jotka viedään ryhmään 80501)</u>					
50620	Keitto- ja paistoastiat	ASTIA				(ASTIA) Myös suodatinsuppilot (Ei sähköpannut yms. sähkökäyttöiset laitteet)
50621	Yksinkertaiset työvälineet	KEIVÄ				(KEIVÄ) Kauhat, lastat, sudit, vispilät, kaulimet, pikkuleipämuotit, omenaveitset, perunankuorimaveitset yms.
50622	Mekaaniset laitteet	KEIME				(KEIME) Liha- ja mantelimityllyt, pursottimet, piparkakkukoneet (muut kuin sähkökäyttöiset)
50623	Vatkaimet, mehulingot, tehosekoittimet	VATKA				(VATKA) Vain sähkökäyttöiset välineet
50624	Leivänpaahittimet, sähköpannut, -vuokat, sähkölevyt, kaasukeittimet, priimukset, grillit	SLEVY				(SLEVY) Muut kuin edellä luetellut sähkökäyttöiset ruoanvalmistusvälineet

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
5063	<u>Ruoansäilytysastiat ja -välineet</u>					
50630	Ruoansäilytysastiat	MUAST				(MUAST) Esim. muoviset ja metalliset maitokannut ja kulhot, tyhjät maito-, limonadi- ja kaljapullot. Tähän ryhmään kuuluvia astioita voidaan käyttää myös ruoan valmistukseen ja tarjoiluun.
50631	Muut säilytysvälineet	MUSÄL				(MUSÄL) Termospullot yms., esim. säilöntävälineet
5064	<u>Keittiötyökalut</u>					
50640	Säksät, korkinavaajat, korkkiruuvit, kannenavaajat, pähkinäsäksät, munanleikkurit, sokerisäksät yms.	TYÖKA				
5065	<u>Muut kotitalouden käyttöesineet ja työkalut</u>					
50650	Ämpärit ja pesuvadit	ÄMPÄR				
50651	Harjat ja rikkalapiot, piiskurit, ikkunapesimet jms. siivousvälineet	HARJA				(HARJA) Talous- ja tiskausharjat (ei pesusienet, jotka viedään ryhmään 508 tai vaate- ja kynsiharjat, jotka viedään ryhmään 601).
50652	Muut käyttöesineet	MUKÄT				(MUKÄT) Esim. keittiötikkaat, kenkätelineet, erilaiset laatikot ja rasiat kotitaloustavaroita varten ja silityslaudat
50653	Työkalut	YÖKAL				(YÖKAL) Pihdit, puukot, sahat, lumikolat yms., eivät kuitenkaan puutarhatyökalut, ajoneuvojen korjauksessa käytettävät työkalut tai ammatin harjoittamisessa käytettävät työvälineet
5066	<u>Puutarhatyökalut</u>					
50660	Omakotitalon tms. puutarhaa varten hankitut	PTYÖK				
50661	Kesämökille hankitut	LTYÖK				
507	<u>Kotitalouden koneiden ja laitteiden sekä valaisimien, astioiden ja muiden käyttöesineiden korjaus</u>		2, 3	KK	Ym	
50700	Kotitalouden koneiden ja laitteiden (ryhmä 505) korjaus ja varaosat	KKORJ	3			(KKORJ) Myös pirta
50701	Valaisimien, astioiden ja muiden käyttöesineiden (ryhmä 506) korjaus ja varaosat	MKORJ	2			
508	<u>Kotitalouden kertakulutustavarat</u>		1	KK	Ym	
50800	Pesujauheet ja -liuokset	PESUJ				
50801	Taloussaippua	SAIPP				
50802	Muut puhdistus- ja kiilloitusaineet	PUHDI				(PUHDI) Myös kengänkiilloke
50803	Talousspaperit, pussit ja suodattimet	PAPER				(PAPER) Myös muovipussit
50804	Kynttilät	KYNTT				
50805	Tulitikut	TIKKU				
50806	Kärpästen ja hyönteisten hävittämiseen tarkoitettut hyönteismyrkyt, huonekasvien lannoitteet, kukkamulta, rotanmyrkky	KÄRPÄ				(KÄRPÄ) Lannoitteet ja hyönteismyrkyt liittyvät yleensä tuotantoon.
50807	Muut kertakulutushyödykkeet	KERTA				(KERTA) Muihin kertakulutushyödykkeisiin luetaan mm. värit, vaateripustimet, narut, lukot, avaimet, naulat, nastat, liimat, pyykkipojat, pesusienet, talousteräsvilla, visella yms.
509	<u>Pesu</u>		0	KK	Ym	
50900	Pesutuvan ja mankelin vuokra, pesu ja silitys	PESUM				
50901	Kemiallinen pesu, värjäys, prässäys	VÄRJÄ				
510	<u>Huonekalujen ja taloustavaroiden vuokraus</u>		0	KK	Ym	

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomatutuksia
51000	Huonekalujen ja taloustavaroiden vuokraus	KALVU				
511	<u>Irtaimiston palo-, murto- yms. vakuutukset</u>		0	V, KK	Ym	(KALVU) Esim. vuokralaisen maksamat korvaukset huonekalujen käytöstä
51100	Irtaimiston palo-, murto- yms. vakuutukset	IRVAK				
512	<u>Kotitalouden aputyövoima</u>		0	KK		
5120	<u>Kotiapulainen</u>					
51200	Rahapalkka	KOTRA			Ym	
51201	Asuntoedun raha-arvo	KOTAS			-	(KOTAS, KOTAT) Kts. osa B, Luontoiskulutus.
51202	Vapaiden aterioiden raha-arvo	KOTAT			-	
5121	<u>Päiväapulainen</u>					
51210	Rahapalkka	PAPRA			Ym	
51211	Vapaiden aterioiden arvo	PAPAT			-	
5122	<u>Muu aputyövoima</u>					
51220	Siivooja	SIIVO			Ym	
51221	Muu kodissa käytetty aputyövoima	MUAPU			"	(MUAPU) Korvaukset lapsenvahdille, lumenluojalle, puutarhapulaiselle, puiden pilkkojalle yms., ei kuitenkaan sairaanhoitoavusta maksetut korvaukset, jotka viedään ryhmään 614.
	<u>HENKILÖKOHTAINEN PUHTAUS JA</u>					
6	<u>TERVEYDENHOITO</u>					
60	<u>HENKILÖKOHTAINEN PUHTAUS</u>					
600	<u>Kertakulutustoalettivarusteet</u>		1	KK	Ym	Ryhmässä 6 tulevat korjaustarvikkeet ao. tavaran nimikkeeseen.
60000	Kasvosaiippua, hiustenpesuaine, partavaahdote, kylpysuola, kotipermanenttiaineet	KASVO				
60001	Hammastahna, suuvesi, hiusvesi, partavesi	TAHNA				
60002	Kauneudenhoitoaineet	KAINE				
60003	Babyvaipat	BVAIP				
60004	Paperinenäliinat, toalettipaperi	TPAPE				
60005	Ehkäisyvälineet	PREVE				
60006	Muut kertakäyttöiset toalettitavarusteet	TOALE				(TOALE) Terveysseiteet
60007	Partakoneen terät	GILET				
601	<u>Kestokulutustoalettivarusteet</u>		2		Y	
60100	Partaveitset	PARTA		KK		
60101	Sähköparranajokoneet	PKONE		V, KK		
60102	Tukanleikkurit	TLEIK		KK		
60103	Sähkötukankuivaajat	SKUIV		V, KK		
60104	Henkilövaat	VAACA		"		
60105	Sähköhieromakoneet	HIEKO		"		
60106	Hiusharjat, kammat, hammasharjat, papiljotit	KAMPA		KK		
60107	Muut puolikestävät toalettitavarusteet	KYNSI		"		
602	<u>Parturi, kampaamo, saunamaksut yms.</u>		0	KK	Y	
60200	Parturi	PARTU				
60201	Kampaamo, kauneudenhoito, jalkahoito	KAUNE				
60202	Sauna- ja WC-maksut	SAUNA				
60203	Hieronta, sähköhoito	HIERO				
603	<u>Ryhmään 60 kuuluvien puolikestävien tavaroiden (601) korjaus ja varaosat</u>	TKORJ	2	KK	Y	
61	<u>SAIRAUDEN- JA TERVEYDENHOITO</u>					
610	<u>Lääkkeet ja vitamiinivalmisteet</u>		1	KK	Y	

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
61000	Reseptillä saadut lääkkeet	RLÄÄK				
61001	Ilman reseptiä saadut lääkkeet	LÄÄKE				(LÄÄKE) Kalanmaksaöljy
611	<u>Vanu, haavasiteet ja laastari</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
61100	Vanu, haavasiteet ja laastari	VANUA				
612	<u>Terapeuttiset välineet</u>		<u>2</u>	<u>NV, KK</u>	<u>Y</u>	
61200	Silmälasit	SILMÄ				
61201	Proteesit	PROTE				
61202	Hammasproteesit (erikseen maksetut)	HPROT				
61203	Muut sairaudenhoitovaru- steet ja -väli- neet	HOITO				(HOITO) Pyörätuoli, kuulolaite, kuumemittari, tukiliivit, kvart- silamput, lämpötyyny
613	<u>Sairaala- ja parantolamaksut</u>		<u>0</u>	<u>NV, KK</u>	<u>Y</u>	
61300	Sairaala- ja parantolamaksut	PARAN				
614	<u>Sairaala- ja lääkärimaksut</u>		<u>0</u>	<u>NV, KK</u>	<u>Y</u>	
61400	Lääkärin palkkiot, poliklinikkamaksut	LÄÄKÄ				
61401	Röntgenkuvaus, laboratoriomaksut	RÖNTG				(RÖNTG) Hoitovälineiden vuokra
61402	Hammaslääkärin palkkiot	HAMMA				
61403	Sairaanhoitoapu kotona	KIPSI				
615	<u>Ryhmään 61 kuuluvien puolikestävien tavaroiden (612) korjaus ja varaosat</u>	SKORJ	<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
7	<u>LIIKENNE</u>					
70-71	<u>KULKUVÄLINEIDEN OSTOT, KULJE- TUSPALVELUKSET</u>					
700	<u>Auton osto</u>		<u>3</u>	<u>V, KK</u>	<u>Y</u>	
70000	Uusi auto	UAUTO				
70001	Käytetty auto	VAUTO				
701	<u>Muiden ajoneuvojen osto</u>		<u>3</u>	<u>V, KK</u>	<u>Y</u>	
70100	Moottoripyörä	MOOTP				
70101	Mopedi	MOPED				
70102	Polkupyörä	POLKU				
70103	Moottori- ja soutuveneet	VENEE				(VENEE) Myös pelkkä moottori. Purjeveneet, kanootit jms. kohdas- sa 803 (poikettu eurooppalaisesta suosituksesta)
70104	Invalidivaunut	INVAV				
70105	Asuntovaunut	ASVAU				
702	<u>Nestemäiset polttoaineet</u>		<u>1</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	Ryhmiiin 702-705 sisältyvät ajoneuvo- jen (myös virka-auto) yksityiskäytös- tä koituvat menoerät. Traktorin ja kuorma-auton käyttökustannuksia ei merkitä tähän, vaan kotitalouden ku- lutukseksi katsotaan näiden kuljetus- välineiden kotitaloudelle antamien palvelusten laskennallinen arvo.
70200	Bensiini	BENSI				
70201	Kaasuöljy (Diesel)	DIESE				
70202	Petroli	PETRO				
70203	Muut nestemäiset polttoaineet	POLTA				
70204	Voiteluaineet	VOITE				
703	<u>Auton huolto</u>		<u>0</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	
70300	Määräaikaishuolto	MÄÄRH				
70301	Öljynvaihdot ja lisäykset	ÖLJYH				
70302	Muut huoltokustannukset	MUUTH				(MUUTH) Jäänpoistoaine, pakkasnes- te
704	<u>Auton korjaukset</u>		<u>2</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	
7040	<u>Moottoriin liittyvät</u>					
70400	Varaosat	MOOTV				
70401	Työ	MOOTT				
7041	<u>Vaihteistoon ja voimansiirtolaitteisiin liittyvät</u>					
70410	Varaosat	VAIHV				
70411	Työ	VAIHT				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
7042	<u>Sähkölaitteisiin liittyvät</u>					
70410	Varaosat	SÄHKV				
70411	Työ	SÄHKT				
7043	<u>Jousitukseen liittyvät</u>					
70430	Varaosat	JOUSV				
70431	Työ	JOUST				
7044	<u>Maalaukseen liittyvät</u>					
70440	Tarvikkeet	MAALV				
70441	Työ	MAALT				
7045	<u>Peltivaurioihin liittyvät</u>					
70450	Varaosat	PELTV				
70451	Työ	PELTT				
7046	<u>Renkaisiin liittyvät</u>					
70460	Varaosat	RENV				
70461	Työ	RENKT				
7047	<u>Muut korjaukset</u>					
70470	Varaosat	MUUKV				
70471	Työ	MUUKT				
70480	Auton korjaustyövälineet	MAUKO				(MAUKO) Työkalut, puhdistusvä- lineet ym. käyttöesineet
70490	Auton lisätarvikkeet	AULIS				
705	<u>Muiden ajoneuvojen korjaus ja varaosat</u>		2	KK	Ym	
70500	Muiden ajoneuvojen korjaus ja varaosat	POLKO				(POLKO) Myös työkalut
706	<u>Ajoneuvojen vakuutukset</u>		0	V, KK	Ym	
70600	Pakollinen liikennevakuutus	PAKVA				
70601	Muu moottoriajoneuvovakuutus	MUUVA				
707	<u>Katsastus, rekisteröinti</u>		0	V, KK	Ym	
70700	Vero	AVERO				
70701	Rekisteröinti ja katsastus	REKIS				
70702	Ajokortin lunastus	AJOKO				
708	<u>Muut ajoneuvomenot</u>		0		Ym	
70800	Autokoulumaksu	AUTOK		V, KK		
70801	Tallinvuokra	TALLI		"		
70802	Pysäköintimenot ja muut mainitsemat- tomat ajoneuvokustannukset	MUAJM		KK		(MUAJM) Telakointimaksut ja ajo- neuvon kuljetuksesta junissa, lai- voissa jne. koituvat kustannukset. Myös lämmityssähkö ja hinausapu
709	<u>Kotitalouskaluston kuljetus ja varastointi</u>		0	KK	Ym	
70900	Muuttokuljetukset	MUUTT				
70901	Muut kuljetukset (ei omalla ajoneuvolla)	KULJE				
70902	Varastointi	VARAS				
710	<u>Kotimaan matkat</u>		0	KK	Ym	(710) Seuramatkoja lukuunottamat- ta ei ruoka- eikä hotellimaksuja
71000	Lyhyet junamatkat, kuukausiliput	KUUJU				
71001	Lyhyet junamatkat, kertaliput (alle 50 km yhteen suuntaan)	KERJU				
71002	Lyhyet linja-auto- ja raitiovaunumat- kat, sarjaliput	SARLI				
71003	Lyhyet linja-auto- ja raitiovaunumat- kat, kertaliput (alle 50 km yhteen suun- taan)	KERLI				
71004	Pitkät junamatkat (kertalippu, yli 50 km yhteen suuntaan)	PITJU				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
71005	Pitkät linja-automatkat (kertalippu, yli 50 km yhteen suuntaan)	PITLI				
71006	Vuokra-auto	TAKSI				
71007	Laiva, moottorivene	LAIVA				
71008	Lentomatkat kotimaassa	LENTO				
71009	Seuramatkat kotimaassa	SEURA				(SEURA) Koko matkan hinta siihen sisältyvine hotelli-, ruoka-ym. maksuineen
71010	Kulkuneuvojen vuokra	KUVUO				(KUVUO) Myös maksut työnantajan auton käytöstä
71011	Matkatavaramaksut, juomar rahat kantajalle, tavarasäilömaksut jms.	MATTA				
711	<u>Ulkomaan matkat</u>		0	KK	Ym	Ryhmään kuuluvat kotimaassa suoritettavat ulkomaanmatkoista johtuvat menoerät. Tilinpito suoritetaan myös ulkomaanmatkojen aikana. Menot ulkomailla eritellään samalla tarkkuudella kuin menot kotimaassa ja ne erotetaan kirjainkoodilla (5-kirjaimisen koodin eteen merkitään U-kirjain).
71100	Seura- ja valmismatkojen matkaliput	SULKO				(SULKO) Koko matkan hinta siihen sisältyvine hotelli-, ruoka-ym. maksuineen
71101	Muiden matkojen matkaliput	ULKOM				
71102	Kulkuneuvojen vuokra	VULKO				
71103	Matkatavaramaksut, juomar rahat kantajalle jms.	TULKO				
71104	Passit ja viisumit	PASSI				
712	<u>Luontoisetuna saatu ajoneuvon käyttö-oikeus ja omat ja luontoisetuna saadut kuljetuspalvelukset (kts. osa B, Luontoiskulutus)</u>					
72	<u>TIETOLIIKENNE</u>		0	KK	Ym	
72000	Postimaksut	POSTI				
72001	Puhelinmaksut	PUHEL				
72002	Sähkeet	SÄHKE				
8	<u>VIRKISTYS, HUVITTELU, KOULUTUS</u>					
800	<u>Kirjat, lehdet ja kirjoitustarvikkeet</u>		1,2		Ym	(KIRJA) Myös almanakka, puhelintuettelo, miinuskirja yms.
8000	<u>Kirjat</u>					
80000	Koulukirjat	KOULK	2	KK		
80001	Ammattikirjallisuus	AMMAK	"	"		
80002	Muut kirjat	KIRJA	"	"		
8001	<u>Sanomalehdet</u>					
80010	Sanomalehdet, tilausmaksut	SANTI	1	V, KK		
80011	Sanomalehdet, irtonumerot	SANIR	"	KK		
8002	<u>Viikkolehdet</u>					
80020	Viikko- ja aikakauslehdet, tilausmaksut	VTILA	"	V, KK		
80021	Viikko- ja aikakauslehdet, irtonumerot	VIRTO	"	KK		
8002	<u>Kirjoitustarvikkeet</u>					
80030	Kirjoitustarvikkeet	KIRJO	"	"		(KIRJO) Myös konttoritarvikkeet, kuten kirjoitus koneen nauhat, sinetit, leimasimet
80031	Suruadressit, onnittelukortit	ADRES				
801	<u>Radiot, TV:t, levysoittimet, pianot</u>		3	V, KK	Ym	
80100	Radiot	RADIO				(RADIO) Myös autoradiot
80101	TV:t	TELEV				
80102	Levysoittimet, magnetofonit	LEVYS				
80103	Pianot, harmonit, flyygelit	PIANO				
802	<u>Radion, TV:n jne. korjaus ja varaosat</u>		3	KK	Ym	
80200	Radion, TV:n, levysoittimen ja magnetofonin korjaus ja varaosat	RJATK				
80201	Pianon, harmonin ja flyygelin korjaus ja varaosat	PJAFK				

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä- ja yksilö- tiedot	Huomautuksia
803	<u>Muut kestävät harrastusvälineet</u>		<u>3</u>	<u>V, KK</u>	<u>Y</u>	
80300	Purje- ym. urheiluveeneet	PURJE				(PURJE) <u>Muihin urheiluvälineisiin</u> kuuluvat esim. kanootti ja kokoonlaitettavat soutuveeneet.
80301	Kamerat, filmikamerat ja muut valokuvauslaitteet	KAMER				
80302	Optiset välineet	OPTIS				
80303	Kirjoituskoneet	KIRJK				
80304	Puu- ja metallityövälineet	PUMEK				
804	<u>Kestävien harrastusvälineiden (ryhmään 803 kuuluvien) korjaus ja varaosat</u>		<u>3</u>	<u>KK</u>	<u>Ym</u>	
80400	Kestävien harrastusvälineiden korjaus ja varaosat	KORJD				
805	<u>Muut harrastusvälineet</u>			<u>KK</u>		
80500	Muut kuin ryhmään 801 kuuluvat soittovälineet	SOITT	2		Y	(SOITT) Nuottitelineet ja nuotit
80501	Urheiluvälineet, metsästys- ja kalastusvälineet	URHVÄ	"		"	(URHVÄ) Leirintävälineet, myös retkeilytarkoitukseen hankitut ruoanvalmistusvälineet
80502	Harrasteet: postimerkkien, rahojen, hyönteisten ym. keräily	MIELI	"		"	(MIELI) Posliininmaalaus
80503	Muut kestävät harrastusvälineet	UIMAA	"		"	(UIMAA) Myös sukkapuikot, virkkuukoukut ja ompelukehät
80504	Äänilevyt ja -nauhat	ÄÄNIL	"		Ym	
80505	Filmit ja muut valokuvaustarvikkeet	FILMI	"		"	
80506	Leikkikalut	LEIKK	"		"	
80507	Pelikortit ja seurapelit	PELIK	"		"	
80508	Leikkokukat, huonekasvit ja näiden sipulit	KUKAT	1		"	
80509	Puutarhakasvit ja siemenet kotipuutarhaan	PKASV	"		"	
80510	Puutarhakasvit ja siemenet kesämökille	LKASV	"		"	
80511	Koira, kissa, muut lemmikkieläimet, akvaario	KOIRA	2		"	
80512	Joulu- ja pääsiäiskoristeet, vappuviuhkat, pilailuesineet, naamiaistarvikkeet, ilmapallot, serpentiinit, hihamerkit jms.	KORIS	1		"	
80513	Lemmikkieläinten ruoka, vaipat ja lelut	KKEKS	"		"	(KKEKS) Lemmikkieläimiä varten tehdyt erikoisvalmisteet
80514	Harrastusvälineiden korjaus ja varaosat	SOIKO	2		"	(SOIKO) Myös suksiterva ja -voiteet
806	<u>Opiskelu</u>		<u>0</u>	<u>V, KK</u>	<u>Y</u>	
80600	Aikuisten kurssimaksut	KURSS				(KURSS) Tähän ryhmään eivät kuulu kohtaan 80808 vietävät tanssi-, urheilu- ja seurapelikurssimaksut.
80601	Kunnalliset ja valtion koulu- ja kurssimaksut	KUNNA		"		
80602	Yksityiset koulu-, kurssi- ja yksityistuntimaksut	YKSIT				
80603	Päiväkoti- ja lastentarhamaksut	LTARH		KK		
807	<u>Taiteet, urheilu ja hovit</u>		<u>0</u>	<u>KK</u>	<u>Y</u>	
80700	Elokuvat	ELOKU				
80701	Teatterit ja konsertit	TEATT				(TEATT) Myös ohjelmalehtiset
80702	Urheilukilpailut	URHEI				
80703	Tanssit, iltamat, tivoli, sirkus	TANSS				(TANSS) Maksut ohjelmansuorittajille yksityisissä tilaisuuksissa
80704	Museo	MUSEO				(MUSEO) Myös taidenäyttelyt, sight seeingkierrokset, kirjastomaksut, messut, maatalousnäyttelyt yms.
808	<u>Radio-, TV-, metsästys-, ja kalastuslupa, valokuvaamo ym. palveluksiin kuuluvat menot</u>		<u>0</u>			

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
80800	Radiolupa	RLUPA		V, KK	Ym	
80801	TV-lupa	TLUPA		"	"	
80802	Metsästys-, kalastuskortti, -lupa	MLUPA		"	Y	
80803	Alkon myymälätodistukset	AMTOD		KK	"	
80804	Valokuvaaja, kehitys, kopiointi	KOVIO		"	Ym	
80805	Seurojen ja yhdistysten jäsenmaksut	YHDIS		V, KK	Y	(YHDIS) Ammattiyhdistykset ja muut etujärjestöt kohtaan 91301
80806	Koiraveron, lemmikkieläinten eläinlääkäri	ELÄIN		KK	Ym	
80807	Arvat, veikkaus	ARVAT		"	"	
80808	Maksut tanssi-, urheilu- ja seurapeli-kursseista	KMAKS		"	Y	(KMAKS) Myös maksut soitotunneista
80809	Maksut oppilaille, kenttä- ja hallimaksut	OHMAK		"	Ym	(OHMAK) Myös hiihtohissimaksut
80810	Harrastusvälineiden (ryhmiin 801, 803 ja 805 kuuluvien) vuokraus	HARVU		"	"	
9	<u>MUUT TAVARAT JA PALVELUKSET</u>					
90	<u>MUUT TAVARAT</u>					
900	<u>Muiden tavaroiden osto</u>					
90000	Sateenvarjot, kävelykepit	KEPPI	2	KK	Y	
90001	Laukut, salkut, lompakot	LAUKU	"	"	"	
90002	Korut, alle 30 mk	KORUH	3	V, KK	"	
90003	Korut, yli 30 mk	KORUK	"	"	"	
90004	Ranne- ja taskukellot	RANNE	"	"	"	
90005	Tupakansytyttäjät	SINKO	2	KK	"	
90006	Piiput, piipunpuhdistimet yms.	PIIPP	"	"	"	(PIIPP) Imuke, tupakkapussi, suodattimet, puhdistusvälineet ja savukepaperi
90007	Kynänterotuskoneet, taskuveitset, aurinkolasit, heijastinnauhat yms.	TEROT	"	"	"	
90008	Seinä-, kaappi- ja herätyskellot	KELLO	3	V, KK	Ym	
90009	Lastenvaunut	LVAUN	"	KK	"	
901	<u>Muiden tavaroiden korjaus ja varaosat</u>	*	2, 3	KK	Ym	
90100	Muiden tavaroiden korjaus ja varaosat	KELKO				(KELKO) Myös kellojen rannekeet ja vitjat
91	<u>MUUT PALVELUKSET</u>					
910	<u>Hotellimaksut</u>		0	KK	Ym	Ryhmään ei saa kuulua ruoan, juomien ja tupakan hintaa. (Ruo- ka kohtaan 013 ja juomat kohtaan 023 ja tupakka kohtaan 1.) (HOTEL) Myös hotelli-, ravinto- la- ja kahvilakäyntien tarjoilupalk- kiot, vaateraha yms.
91000	Hotellimaksut (ei virkamatkot)	HOTEL				
91001	Campingalueiden käyttö yms.	CAMPI				
91002	Juhlia varten varatut huoneistot	JUHVU				
911	<u>Vakuutusmaksut (muut kuin ryhmiin 511 ja 706 kuuluvat)</u>		0			
91100	Henkilöriskivakuutusmaksut (sairaus-, hautaus-, tapaturma- ja matkavakuutusmaksut)	RIVAK		V, KK	Y	
91101	Työttömyysvakuutusmaksut	TYÖVA		"	"	
91102	Matkatavaravakuutusmaksut	MATVA		KK	Ym	
91103	Sairaskassa- ja muut vastaavat apukas- samaksut	SAIKA		V	Y	
912	<u>Muut rahapalvelukset</u>		0		Ym	
91200	Kulutslainojen korot ja indeksikorotukset	KUKOR		V, KK		(KUKOR) Osamaksukorko luetaan osamaksukaupalla hankitun hyö- dykkeen hintaan niissä tapauksis- sa, joissa se on mahdollista. (PAPOS) Pankin tallelokeron vuok- ra
91201	Pankki- ja postisiirtomaksut	PAPOS		KK		
91202	Välitys- ja neuvontamaksut	VÄTYS		"		
913	<u>Muut palvelukset</u>		0	KK	Ym	

Nume- ro koo- di	Ryhmitys	Kirjain- koodi	Kestä- vyys- luokitus	KK NV V	Määrä- ja yksi- lötiedot	Huomautuksia
91300	Asianajopalkkiot		ASIAN			
91301	Etujärjestöjen jäsenmaksut		ETUJÄ			
91302	Ilmoitukset		ILMOI			
91303	Tie- yms. maksut		RASIT			
91304	Jäljennökset		NOTAA			
91305	Hautausmenot ja haudanhoitopalkkiot		HAUTA			(HAUTA) Ainoastaan erikois- menot, kuten arkut, haudan- kaivuu jms. Kukat, ruoka ja juoma yms. asianomaisiin ni- mikkeisiin
91306	Muut toimituspalkkiot		TOIMI			(TOIMI) Esim. lääkkeiden tuon- tipalkkiot, kotitarvejauhojen jauhatus, maksut testeistä yms.

B. LUONTOISKULUTUS

Nume- ro koo- di	Ryhmittys a. OMAT JA LUONTOISETUNA SAADUT MAATALOUS- JA KERÄILYTUOTTEET	Kirjainkoodi Omat tuotteet	Luontoisetuna saadut tuotteet	KK NV V	Huomautuksia
0	<u>RAVINTO JA JUOMAT</u>				
00-01	RAVINTO				
000	<u>Viljatuotteet</u>			<u>V, KK</u>	<u>Omat ja luontoisetuna saadut maa- taloustuotteet: Määrätieto kerätään kaikista nimikkeistä. Numerokoo- di on sama kuin vastaavilla erillä osassa A.</u>
00000	Vehnäjauhot	OVEHNÄ	LVEHNÄ		
00001	Grahamjauhot	OGRAHA	LGRAHA		
00002	Ohrajauhot	OOHRAJ	LOHRAJ		
00003	Ruisjauhot	ORUISJ	LRUISJ		
00004	Muut jauhot	OJAUHO	LJAUHO		
00005	Kaurasuurimot	OKAURA	LKAURA		
00008	Ohrasuurimot	OOHRAS	LOHRAS		
00009	Muut suurimot	OSUURI	LSUURI		
001	<u>Liha</u>			<u>V, KK</u>	
00100	Juottovasikka	OVASIK	LVASIK		
00101	Muu naudanliha (I laatuluokka)	ONFILE	LNFILE		
00102	Muu naudanliha (II laatuluokka)	ONPAIS	LNPAIS		
00103	Muu naudanliha (III laatuluokka)	ONSOPP	LNSOPP		
00105	Sianliha (I laatuluokka)	OSPAIS	LSPAIS		
00106	Sianliha (II laatuluokka)	OSSOPP	LSSOPP		
00108	Kinkku	OKINKK	LKINKK		
00111	Siipikarjanliha	OKANAA	LKANAA		
00112	Poronliha	OPORO	LPORO		
00113	Lampaanliha	OLAMMA	LLAMMA		
00114	Muu tuore liha	OLIHAA	LLIHAA		
00115	Maksa	OMAKSA	LMAKSA		
00116	Veri	OVERET	LVERET		
00118	Kieli	OKIELI	LKIELI		
00119	Pää	OPÄÄTÄ	LPÄÄTÄ		
00120	Luut, potkat, sorkat	OPOTKA	LPOTKA		
00121	Sisälmykset	OSISÄL	LSISÄL		
002	<u>Kala</u>			<u>V, KK</u>	
00200	Silakka	OTSILA	LTSILA		
00201	Muikku	OMUIKK	LMUIKK		
00202	Lahna	OLAHNA	LLAHNA		
00203	Hauki	OHAUKI	LHAUKI		
00204	Lohi	OLOHET	LLOHET		
00205	Muu tuore kala	OKALAT	LKALAT		
00206	Ravut	ORAVUT	LRAVUT		
003	<u>Maito ja juusto</u>			<u>V, KK</u>	
00300	Maito	OMAITO	LMAITO		(OMAITO) Ei voin tai juuston val- mistukseen käytettyä maitoa
00301	Kuorittu maito, talouspiimä, kirnu- piimä	OPIIMÄ	LPIIMÄ		
00303	Kerma	OKKERM	LKKERM		
00313	Juusto	OMUUTJ	LMUUTJ		
004	<u>Munat</u>				
00400	Munat	OMUNAT	LMUNAT	<u>V, KK</u>	
005	<u>Voi</u>			<u>V, KK</u>	
00500	Voi	OVOITA	LVOITA		
007	<u>Hedelmät ja marjat</u>			<u>V, KK</u>	

Nume- ro koo- di	Ryhmyitys	Kirjainkoodi Omat tuotteet	Luontoisetuna saadut tuotteet	KK NV V	Huomautuksia
00700	Omenat	OKOMEN	LKOMEN		
00707	Muut hedelmät	OHEDEL	LHEDEL		
00708	Mustat viinimarjat	OHERUK	LHERUK		
00709	Punaiset ja valkoiset viinimarjat	OPUNAI	LPUNAI		
00710	Karviaismarjat	OKARVI	LKARVI		
00711	Mansikat	OMANSI	LMANSI		
00712	Muut puutarhamarjat	OTARHA	LTARHA		
00713	Mustikat	OMUSTI	LMUSTI		
00714	Puolukat ja karpalot	OPUOLU	LPUOLU		
00715	Lakat	OLAKAT	LLAKAT		
00716	Muut metsämarjat	OMARJA	LMARJA		
008	<u>Perunat</u>			<u>V, KK</u>	
00800	Perunat	OPERUN	LPERUN		
009	<u>Juurikasvit ja vihannekset</u>			<u>V, KK</u>	
00900	Porkkanat	OPORKK	LPORKK		
00901	Punajuuret	OPUNAJ	LPUNAJ		
00902	Lantut	OLANTT	LLANTT		
00903	Muut juurikasvit	OJUURI	LJUURI		
00904	Keräkaali	OKAALI	LKAALI		
00905	Kukkakaali	OKKAAL	LKKAAL		
00906	Muut kaalit	OKYSSÄ	LKYSSÄ		
00907	Sipuli	OSIPUL	LSIPUL		
00908	Pinaatti, salaatti, tilli, persilja, ruo- hosipuli yms.	OVIHAN	LVIHAN		
00909	Tomaatit	OTOMAA	LTOMAA		
00910	Kurkut	OKURKK	LKURKK		
00911	Raparperi	ORAPAR	LRAPAR		
00912	Herneet, pavut (tuoreet)	OHERNE	LHERNE		
00913	Kuivatut herneet ja pavut	OKHERN	LKHERN		
00919	Sienet	OSIENI	LSIENI		
011	<u>Sokerivalmisteet</u>			<u>V, KK</u>	
01102	Hunaja	OHUNAJ	LHUNAJ		
	b. VAPAAAT ATERIAT JA LUONTOIS- ETUNA SAADUT MUUT ELINTARVIK- KEET				
015	<u>Vapaat ateriat</u>			<u>V, KK</u>	<u>Vapaat ateriat</u> : Mikäli edun saa- ja maksaa osan aterioiden arvosta, luontoistulon ja vastaavan luontois- kulutuksen arvoksi katsotaan maksetun hinnan ja aterioiden käyvän arvon välinen erotus. Tätä sääntöä noudatetaan kuitenkin vain aivan selvissä tapauksissa, esim. maksulliset kouluateriat ja ateriat työmaaruokaloissa viedään osaan A siitä huolimatta, että ne yleensä saadaan normaalihintaa halvemmalla.
01500	Työnantajan kotitaloudessa saatujen vapaiden aterioiden raha-arvo	-	LTYÖNK		
01501	Muiden työnantajalta saatujen vapaiden aterioiden raha-arvo	-	LTYÖNA		
01502	Vapaiden kouluaterioiden raha-arvo	-	LKOUAT		
01503	Muiden vapaiden aterioiden raha-arvo	-	LMUVAA		
	c. LUONTOISETUNA SAADUT TYÖ- VAATTEET JA -JALKINEET				
220	<u>Vapaat työvaatteet ja jalkineet</u>			<u>V</u>	<u>Vapaat työvaatteet ja jalkineet</u> Ainoastaan sellaiset työnantajalta saadut kokonaan ilmaiset työ- ja virkapuvut yms. varusteet, joita voidaan käyttää myös työmatkoilla.
22000	Miesten vapaat työvaatteet ja jalkineet	-	-		
22001	Naisten vapaat työvaatteet ja jalkineet	-	-		

Numero koodi	Ryhmitys	Kirjainkoodi	Luontoisetuna saadut tuotteet	KK NV V	Huomautuksia
d. ASUNTOETU JA MUU ASUMISEEN LIITTYVÄ LUONTOISKULUTUS					
300-302	Asuntoetu omasta asunnosta			V	
30005	Asuntoetu omasta osakehuoneistosta	OSASE	-		Asuntoetu omasta asunnosta: (OSASE) Asuntoedun arvo: Vuokra-arvo miinus kustannukset (=yhtiövastike + korjauskustannukset + oston otetun lainan korko + muut kustannukset + arvonvähennykset) (OMASE) Asuntoedun arvo: Vuokra-arvo miinus kustannukset (=vakuutusmaksut + korjauskustannukset + lainan korko + talonmiehen palkka + tontin vuokra + muut kustannukset + arvonvähennykset) (KEASE) Asuntoedun arvo : kts. ed. OMASE
30107	Asuntoetu omasta talosta	OMASE	-		
30206	Asuntoetu omasta kesähuvilasta	KEASE	-		
303	Asuntoetu luontoisetuna saadusta asunnosta			V	
30300	Kokonaan tai osittain ilmaisesta luontoisetuna saadusta asunnosta saatu asuntoetu		-	-	
	Luontoisetuna saatu lämpö ja valo			V, KK	
40000	Omat ja luontoisetuna saadut polttopuut	OKOIVU	LKOIVU		Asuntoetu luontoisetuna saadusta asunnosta: Asuntoedun arvoksi katsotaan vuokra-arvo tai vuokraarvon ja maksetun vuokran yms. kustannusten erotus, milloin asunto on vain osaksi vapaa.
40500	Luontoisetuna saatu lämpö ja/tai valo (esim. sähkö)			V	
e. LUONTOISETUNA SAATU AJONEUVON KÄYTTÖOIKEUS JA OMAT JA LUONTOISETUNA SAADUT KULJETUSPALVELUKSET					
71200	Luontoisetuna saatu ajoneuvon käyttöoikeus			V	
71210	Omalla hevosella suoritettujen kotitalouden kuljetukset				
71211	Omalla traktorilla suoritettujen kotitalouden kuljetukset				
71220	Luontoisetuna saatu kuljetus työpaikalle				
f. MUUT LUONTOISETUNA SAADUT TAVARAT JA PALVELUKSET					
g. KAUPPIAAN YMS. YRITTÄJÄN LIIKKEESTÄÄN KOTITALOUDEN KULUTUKSEEN OTTAMAT TAVARAT JA PALVELUKSET					
	Ruokatavarat			V, KK	Kts. tulonimikkeistö, kohdat: 04 ja 05.
	Valmiit ateriat				
	Muut tuotteet				
	Ajoneuvon käyttöoikeus				
	Muut konepalvelukset ja työ				
h. KOTIAPULAISEN SAAMA LUONTOISETU					
51201	Kotiapulaisen saaman asutoedun raha-arvo	-	LKOTAS		Kts. Osa A 512. Ruokakunnan kokonaiskulutukseen sisältyvät siis kotiapulaiselle maksettu rahapalkka ja hänen saamiensa luontoisetujen raha-arvo sekä kotiapulaisen henkilökohtainen kulutus.
51202	Kotiapulaisen saamien vapaiden aterioiden raha-arvo	-	LKOTAT		

LIITE 3.

**Omien ja luontoisetuna saatujen tuotteiden
ja etuuksien sekä eräiden muiden laskennallisten
erien arviointi rahassa.**

LIITE 3

OMIEN JA LUONTOISETUNA SAATUJEN TUOTTEIDEN JA ETUUKSIEN SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN LASKENNALLISTEN ERIEN ARVIOINTI RAHASSA

A. OMAT JA LUONTOISETUNA SAADUT TUOTTEET JA ETUUDET

Omien ja luontoisetuna saatujen tuotteiden hinnoittelu on suoritettu seuraavien pääperiaatteiden mukaan.

- a. Itse tuotetut ja joko omassa kotitaloudessa käytetyt tai luontoisetuna annetut tuotteet on hinnoiteltu siihen hintaan, minkä tuottaja normaalisti saa myydessään tuotteensa, tai ellei hän itse myy, siihen hintaa, minkä muut saman paikkakunnan vastaavat tuottajat saavat.
- b. Jos omassa kotitaloudessa käytetyt tai luontoisetuna annetut tuotteet eivät ole itse tuotettuja, on käytetty sitä hintaa, minkä yrittäjä on joutunut tuotteista maksamaan.

Tuottajahinnan (a) tai omakustannushinnan (b) lisäksi on seuraavat erät laskettu myös kuluttajahintaan: (1) maanviljelijöiden kotitaloutensa käyttöön ottamat omat tuotteet, (2) muiden yrittäjien omasta liikkeestään kotitaloutensa käyttöön ottamat tuotteet ja (3) luontoisetuna saadut maataloustuotteet.

Seuraavassa on kunkin luontoiserän kohdalla selvitetty yksityiskohtaisemmin käytettäviä arvointiperusteita.

1. Kuukausitilinpäädöstä selvittävät erät

1.1. Vapaat kouluateriat

Kooditusvaiheessa on merkitty vain aterioiden luku ravinnon määrää, kaloriapitoisuutta yms. koskevia laskelmia varten. Koska kouluaterioita ei YK:n suositusten mukaan lueta kulutusmenoihin, on kotitaloustiedustelussakin seurattu samaa käytäntöä. Hinnoittelua ei näin ollen ole suoritettu.

1.2. Työnantajan kotitaloudessa saadut vapaat ateriat

Edun antaja kuuluu useimmissa tapauksissa maatalousyrittäjiin ja edun saaja maataloustyöntekijöihin. Annettua ja saatua luontoisetua hinnoiteltaessa on pidetty ohjeena työnantajan kustannuksia. Maatalouden tulo-osuudeksi on luettu luontoisetuna annetusta aterialta yhtä suuri osa kuin viljelijäväestön elintarvikkeiden kulutuksesta tyydytetään omilla tuotteilla.

Hinnoittelu (mk)

	<u>Paikkakunnan kalleusryhmä</u>		
	I - II (halvin)	III	IV (kallein)
<u>Miehet</u>			
Ravinto päivässä	2:40	2:60	2:80
Ateria	1:20	1:30	1:40
<u>Naiset</u>			
Ravinto päivässä	2:00	2:20	2:40
Ateria	1:00	1:10	1:20

Hinnoittelu perustuu lähinnä Sosiaaliministeriön päätökseen niistä yksikköhinnoista, joiden mukaan luontoisetujen raha-arvo on laskettava tapaturmavakuutuslaissa säädettyjä vuosityöansioita laskettaessa.

Päätöksen mukaista paikkakuntaluokkien välistä eroa on kuitenkin korjattu vuoden 1963 kalleusluokituskomitean suorittaman tutkimuksen perusteella. Lisäksi tarkistettiin, että hinnoittelu mahdollisimman tarkasti vastasi Maaseudun Työnantajaliiton jäsenilleen vuodeksi 1966 suosittelemia yksikkötaksoja, joita käytetään myös maatalouden palkkatilastoissa.

1.3. Muut työnantajalta saadut vapaat ateriat

Tämä luontoisetutyyppe koskee lähinnä asutuskeskusten palkansaajia. Hinnoitteluperusteena olisi tässäkin pidettävä työnantajan kustannuksia. Tutkimuksiin perustuvia tietoja aterian yksikkökustannuksista ei kuitenkaan ole ollut saatavissa. Seuraavassa esitetyt ohjearvot perustuvat kohdassa 1.2. mainittuun Sosiaaliministeriön päätökseen, jonka paikkakuntaluokkaporrastusta on korjattu vuoden 1963 kalleusluokituskomitean mietinnön perusteella.

Hinnoittelu (mk)

	<u>Paikkakunnan kalleusryhmä</u>		
	I - II (halvin)	III	IV (kallein)
<u>Miehet</u>			
Ravinto päivässä	3:00	3:20	3:40
Ateria	1:50	1:60	1:70
<u>Naiset</u>			
Ravinto päivässä	2:40	2:60	2:80
Ateria	1:20	1:30	1:40

1. 4. Muut vapaat ateriat

Nimike sisältää pääasiassa muilta kotitalouksilta jatkuvana avustuksena saatuja aterioita. Hinnoitteluperusteena on käytetty kohdassa 1. 2. mainittuja aterioiden yksikköarvoja.

1. 5. Omat ja luontoisetuna saadut maataloustuotteet sekä keräilytuotteet

Nämä tuotteet on hinnoiteltu sekä tuottaja- että kuluttajahintaan. Tärkeimpien tuotteiden tuottajahinnat on esitetty seuraavassa luettelossa.

<u>Jauhot ja ryynit</u>	P/kg tai p/l	<u>Hedelmät ja marjat</u>	P/kg
Vehnäjauhot	76. 95	Omenat	65. 00
Grahamjauhot	70. 25	Mustat viinimarjat	118. 00
Ohrajauhot	51. 88	Punaiset viinimarjat	99. 00
Ruisjauhot	66. 90	Karviaismarjat	70. 00
Kauraryynit	64. 60	Mansikat	166. 00
Ohraryynit	53. 45	Mustikat	165. 00
Mannaryynit	72. 03	Puolukat	122. 00
<u>Liha</u>		Karpalot	151. 00
Juottovasikka	252. 06	Lakat	331. 00
Naudanliha	352. 19	<u>Perunat ja juurikasvit</u>	
Sianliha	334. 59	Peruna	14. 53
Siipikarjanliha	204. 40	Porkkana	38. 39
Poronliha	275. 00	Punajuuri	26. 99
Lampaanliha	391. 18	Lanttu	18. 48
Teurasjätteet	140. 50	Keräkaali	33. 17
<u>Kala</u>		Kukkakaali	148. 00
Silakka	65. 12	Sipuli	96. 34
Muikku	220. 58	Salaatti	156. 00
Hauki	274. 11	Pinaatti	168. 00
Lahna	205. 38	Tomaatti	154. 37
Ahven ym.	146. 99	Kurkku	94. 15
<u>Maito, kananmunat</u>		Raparperi	30. 00
Maito (p/l)	45. 23	Herne	80. 60
Kuorittu maito (p/l)	5. 36	Sienet	91. 00
Kirnupiimä (p/l)	9. 28	<u>Hunaja</u>	540. 00
Kerma (p/l)	80. 96		mk/m ³
Kotijuusto	460. 22	<u>Halot</u>	1329. 00
Munat	277. 68		
Kotivoi	493. 00		

Laskuperusteet

Jauhot ja ryynit. Lähtökohtana on ollut kansantulotilastosta saatu viljan hinta, johon sisältyvät kuljetuskustannukset kauppaliiikkeeseen. Jauhojen hinta = viljan hinta - kuljetuskustannukset kauppaliiikkeeseen + kuljetuskustannukset myllyyn + jauhatuspalkkiot. Kuljetuskustannusten kauppaliiikkeeseen ja myllyyn on katsottu vastaavan toisiaan, joten saadaan: jauhojen hinta = viljan hinta + jauhatuspalkkio. Lisäksi laskelmissa on otettu huomioon jauhosaaლისprosentti. Jauhatuspalkkiot on saatu Myllyliitosta. Vuosikeskiarvot on laskettu kuukausihinnoista ilman painotusta.

Liha. Kansantulotilastosta saaduista lihan hinnoista on vähennetty vuoden ja teurasjätteiden osuus.

Kala. Keskihinnat on laskettu käyttäen lähtökohtana vähittäishintoja.

Maito, kananmunat. Kansantulotilastosta saatuja hintoja. Kanamunien hinnasta on vähennetty kuljetuskustannuksia 0. 7 p/kg.

Hedelmät ja marjat. Tiedot on kerätty seuraavista lähteistä:

Kansantulotilasto: Omenat.

Kansan Markkinatutkimuslaitos: Punaiset viinimarjat, mustikat ja puolukat.

Kauppapuutarhaliitto: Mansikat. Suurtukkuhinnasta vähennetty 12 % (H:gin Puutarhantuottajat Oy:stä saatu arvio).

Chy mos Oy ja Jalostaja Oy: Mustat viinimarjat, karviaismarjat, karpalot ja lakat.

Keräilyliikkeille maksetuista hinnoista vähennetty 25 % (%-osuus on määrätty Tilastokeskuksessa eri lähteistä saatuja hintoja vertailemalla).

Kaikkista hedelmien ja marjojen hinnoista on vähennetty kuljetuskustannuksina 0.7 p/kg.

Peruna ja juurikasvit. Lähteet:

Kansantulotilasto: Porkkana, punajuuri, lanttu, keräkaali, sipuli, tomaatti, kurkku ja herne.

Kansan Markkinatutkimuslaitos: Kukkakaali.

Puutarhantuottajat Oy: Salaatti, pinaatti, raparperi.

SOK: Sienet.

Kuljetuskustannusten osuudeksi on katsottu tässäkin 0.7 p/kg, joka on vähennetty em. hinnoista.

Hunaja. Hunajaosuuskunta ja Hunajatuottajat.

Halot. Kansantulotilasto.

1.6. Omasta yrityksestä (kauppaliikkeestä yms.) kotitalouden kulutukseen otetut tuotteet

Omasta yrityksestä kotitalouden kulutukseen otetut tuotteet on hinnoiteltu tilinpitäjien ilmoituksen perusteella sekä omakustannushintaan että vähittäismyyntihintaan.

2. Vuosihaastattelusta selvitettyt erät

2.1. Omien ja luontoisetuna saatuun asuntojen vuokra-arvo

Omasta asunnosta saadun asuntopalveluksen arvoksi on katsottu asunnon vuokra-arvo. Tulopuolella omasta asunnosta saatu nettotulo eli asuntoetu = vuokra-arvo miinus korjaus- ym. kustannukset (lukuunottamatta oman pääoman korkoja ja korjauksissa tehdyn oman työn arvoa). Asumiskustannuksissa on otettu vain ruokakunnan oma osuus huomioon tapauksissa, joissa ruokakunnalla on vuokralaisia tai asuinrakennuksessa harjoitetaan myös yritystoimintaa. Kustannusten jako omaa asunnonosaa koskeviin ja vuokralaisten tai yritystoiminnan kustannuksiin on suoritettu osaksi pinta-alaperustein, osaksi tutkimusruokakunnan arvion perusteella.

Vuokra-arvoa määrättäessä on käytetty haastateltavan ilmoitusta käyvästä vuokrasta. Jos tieto puuttui tai oli ilmeisen virheellinen, suoritettiin täydennys tai oikaisu seuraavien keskiarvolukujen avulla, jotka on saatu yhdistelemällä Tilastollisen päätoimiston tekemästä vuoden 1966 vuokratiedustelusta ja kotitaloustiedustelun aineistosta saatuja tietoja.

Keskimääräiset neliömetrivuokrat uuni- ja keskuslämmitystaloiissa paikkakuntaryhmän, talon rakennusvuoden ja huoneluvin mukaan (mk/kk)

Paikkakunta-ryhmä	Huonelu-ku	Uuni lämmitystalot				Keskuslämmitystalot			
		-1919	1920-39	1940-59	1960-66	-1919	1920-39	1940-59	1960-66
I	1	2.80	3.15	3.50	4.55	6.54	6.91	7.27	8.00
	2	2.27	2.56	2.84	3.69	5.23	5.52	5.81	6.39
	3	2.10	2.37	2.63	3.42	4.64	4.89	5.15	5.67
	4-	1.98	2.23	2.48	3.22	4.47	4.72	4.97	5.47
II	1	2.03	2.29	2.54	3.30	5.01	5.29	5.57	6.13
	2	1.78	2.01	2.23	2.90	3.97	4.19	4.41	4.85
	3	1.67	1.88	2.09	2.72	3.96	4.18	4.40	4.84
	4-	1.56	1.76	1.95	2.54	3.74	3.94	4.15	4.57
III	1	1.80	2.03	2.25	2.93	3.79	4.00	4.21	4.63
	2	1.47	1.66	1.84	2.39	3.38	3.57	3.76	4.13
	3	1.30	1.47	1.63	2.12	3.38	3.57	3.76	4.13
	4-	1.20	1.35	1.50	1.95	3.29	3.48	3.66	4.03
IV	1	1.45	1.63	1.81	2.35	3.31	3.50	3.68	4.05
	2	1.26	1.42	1.58	2.05	2.97	3.13	3.30	3.63
	3	1.16	1.30	1.45	1.89	2.85	3.01	3.17	3.49
	4-	1.02	1.15	1.28	1.66	2.70	2.85	3.00	3.30
V	1	1.20	1.35	1.50	1.95	2.88	3.04	3.20	3.52
	2	1.04	1.15	1.30	1.69	2.52	2.66	2.80	3.08
	3	0.92	1.04	1.15	1.50	2.34	2.47	2.60	2.86
	4-	0.80	0.90	1.00	1.30	2.20	2.33	2.45	2.70

Uunilämmitystalot

<u>Ryhmä I</u>	<u>Ryhmä II</u>	
Helsinki	Hamina	Pieksämäki
Espoo	Hämeenlinna	Raahe
Kemijärvi	Ikaalinen	Savonlinna
Kuopio	Joensuu	Seinäjoki
Lahti	Jyväskylä	Tampere
Lappeenranta	Järvenpää	Turku
Lieksa	Kajaani	<u>Ryhmä III</u>
Rovaniemi	Kemi	Muut kaupungit ja
	Kotka	kauppalat
	Lauritsala	<u>Ryhmä IV</u>
	Nurmes	Maaseutu-
	Oulu	taajamat
		<u>Ryhmä V</u>
		Maaseudun
		haja-asutus-
		alueet

Keskuslämmitystalot

<u>Ryhmä I</u>	
Helsinki	Tampere
Espoo	Turku
<u>Ryhmä II</u>	<u>Ryhmä III</u>
Hamina	Muut kaupungit
Joensuu	ja kauppalat
Jyväskylä	<u>Ryhmä IV</u>
Järvenpää	Maaseutu-
Kajaani	taajamat
Kemijärvi	<u>Ryhmä V</u>
Kuopio	Maaseudun
Lahti	haja-asutus-
Lappeenranta	alueet
Naantali	
Oulu	
Rovaniemi	

2.2. Luontoisetuna saatu valo ja lämpö

Edun antajan kustannukset määräytyvät useimmissa tapauksissa kuluttajahintojen mukaan. Hinnoittelussa on siksi nojaututtu haastateltavan ilmoittamiin määrä- ja laatutietoihin ja seuraaviin yksikkötaksoihin (saatu Suomen Sähkölaitosyhdistyksen).

Kotitalouksien keskimääräinen sähkönkulutus (mk/v)

	1	2	Huoneluku 3	4	5
<u>H:ki, Tampere, Turku</u>					
A. Peruskulutus (valo, radio, TV, pölynimuri, pieni pesukone)	39.24	49.08	58.92	68.76	78.72
B. Jääkaappi	22.80	22.80	22.80	22.80	22.80
C. Sähköliesi	41.76	47.16	52.44	57.72	63.12
Yhteensä	103.80	119.04	134.16	149.28	164.64
<u>Muut kaupungit ja kauppalat</u>					
A. Peruskulutus (valo, radio, TV, pölynimuri, pieni pesukone)	30.72	48.60	66.60	84.48	102.36
B. Jääkaappi	24.96	24.96	24.96	24.96	24.96
C. Sähköliesi	45.60	51.48	57.24	63.12	68.88
Yhteensä	101.28	125.04	148.80	172.56	196.20
<u>Maalaiskunnat (Etelä-Suomi)</u>					
A. Peruskulutus (valo, radio, TV, pölynimuri, pieni pesukone)	38.28	60.48	82.68	104.88	133.44
B. Jääkaappi	30.36	30.36	30.36	30.36	30.36
C. Sähköliesi	55.56	62.64	69.72	76.80	83.88
Yhteensä	124.20	153.48	182.76	212.04	247.68
<u>Maalaiskunnat (Oulun ja Lapin läänit)</u>					
A. Peruskulutus (valo, radio, TV, pölynimuri, pieni pesukone)	42.96	67.68	92.16	116.76	141.24
B. Jääkaappi	30.60	30.60	30.60	30.60	30.60
C. Sähköliesi	56.16	63.24	70.44	77.52	84.72
Yhteensä	129.72	161.52	193.20	224.88	256.56

Kustannusten jako omaa asunnonosaa koskeviin ja vuokralaisten yritystoiminnan kustannuksiin on suoritettu haastateltavan arvion perusteella.

Polttopuut
 Koivuhalat 24 mk/m³
 Havuhalat 22 mk/m³

2.3. Luontoisetuna saadut ateriat ja elintarvikkeet

Määrät perustuvat vastaajan ilmoitukseen.

Hinnoittelu

Elintarvikkeet kuten kohdassa 1.5.

Työnantajan kotitaloudessa saadut ateriat kuten kohdassa 1.2.

Muut työnantajalta saadut ateriat kuten kohdassa 1.3.

2.4. Vapaat työvaatteet, jalkineet yms. varusteet

Hinnoittelu on suoritettu edun antajan omakustannushintaan.

Seuraavat yksikköhinnat perustuvat teollisuustilastoon (1965).

Nimike

Hinta, mk

Miehet

Päälystakit, villaa	100.00
Päälystakit, muut	80.00
Virkapuvun puserot	35.00
Virkapuvut	100.00
Irtotakit, villaa	46.00
Irtotakit, muut	40.00
Irtohousut	25.00
Suojapuvut, villaa	20.00
Suojapuvut, puuvillaa	14.00
Suojapuvut, muut	20.00

Naiset

Päälystakit, villaa	120.00
Kävely- ja jakkupuvut	60.00
Suojapuvut, villaa	15.00
Suojapuvut, puuvillaa	12.00
Suojapuvut, muut	17.00
Hameet	25.00

2.6. Ajoneuvon käyttöoikeus

Jos ajokilometrimäärä on merkitty lomakkeelle riittävän tarkasti, on luontoisetu arvioitu seuraavasti:

<u>Henkilöauto</u>	Vapaa autoetu	Käyttöetu (60 %)
5000 ensimmäiseltä kilometriltä	25 p/km	15 p/km
10.000 seuraavalta kilometriltä	21 p/km	13 p/km
seuraavilta kilometreiltä	19 p/km	11 p/km

Vapaa autoetu on kysymyksessä silloin, kun työnantaja suorittaa autosta johtuvat kustannukset ja käyttöetu silloin, kun edun saaja suorittaa ainakin poltto- ja voiteluainekulut. Käyttöetu on arvioitu noin 60 %:ksi vapaasta autoedusta (vrt. Sosiaaliministeriön päätökset luontoisetujen raha-arvoista - tapaturmavakuutuslain mukaisia vuosiansioita laskettaessa - 30.12.64 ja 30.12.66). Vapaan autoedun kilometrihinnat on otettu valtion matkustussäännöstä (asetus 351/1966).

2.7. Kuljetus työpaikalle

Luontoisedun arvoksi on katsottu vastaavalla maksullisella kulkuneuvolla kuljetun vastaavanpituisen matkan hinta. Tätä on kysytty haastattelussa.

B. ERÄIDEN MUIDEN LASKENNALLISTEN ERIEN ARVIOINTI

3.1. Oman työn arvo maa- ja metsätalouden perusparannustöissä ja uudisrakennustoiminnassa

Maa- ja metsätalouden perusparannustöissä on pyritty ruokakunnan jäsenten työpanos hinnoittelemaan samalla tavalla kuin vastaavalle palkatulle työvoimalle olisi ko. paikkakunnalla ollut samasta työstä maksettava.

Maataloustyöntekijöiden keskituntiansiot v. 1966 olivat miehillä 2:35 mk ja naisilla 1:77 mk.

Uudisrakennustöissä tehdyn oman työn arvo on hinnoiteltu paikkakuntaluokittain seuraavien tuntiansioiden mukaan, jotka on saatu ottamalla 75 % rakennustyöntekijäin keskituntiansioista aikatyössä.

Paikkakuntaluokka	Keskituntiansio, mk
I	2.92
II	2.63
III	2.52
IV	2.40

3.2. Konepalvelusten arvo

Konepalvelusten arvo on jouduttu laskemaan eri tuotantosektoreiden välisten siirtojen selvittämiseksi ja yrittäjä- ja palkkatulon erottamiseksi toisistaan tapauksissa, joissa konetta on käytetty toisen lukuun (lom. 1, kys. 24) sekä luontoistulon määrittämiseksi tapauksissa, joissa konetta on käytetty kotitalouden lukuun (lom. 2 ja 2a).

Traktorin osuudeksi traktorin ja miehen yhteisestä ansiosta on laskettu 55 %. Lukuun on päädytty vertaamalla maatalouden kannattavuustutkimuksesta saatuja traktorin käyttökustannuksia ja maatalouden palkkatilastosta saatua traktorimiehen keskituntiansioita (v. 1965).

	mk/t	%
Traktorin käyttökustannukset ja poistot käyttö-		
tuntia kohti (ilman työkonekorvausta)	2.88	55
Traktorimiehen keskituntiansio	2.38	45
yht.	5.26	100

Traktorin käyttökustannusten on oletettu muuttuneen vuodesta 1965 vuoteen 1966 samassa suhteessa kuin traktorimiehen keskituntiansio. Traktorin konepalveluksen arvoksi 8-tuntisena työpäivänä on tällöin saatu v. 1966 26:70 mk (3:34 mk/t).

Hevosien osuudeksi on erotettu hevosen ja miehen yhteisestä ansiosta 50 %. Ottamalla lähtökohdaksi maatyömiehen keskituntiansio ja olettamalla työpäivän pituudeksi 8 t, saatiin hevostyöpäivän arvoksi v. 1966 16:08 mk (2:01 mk /t).

Muita koneita käytettäessä on laskettu koneen osuus erottamalla kokonaisansiosta ensin miehen osuus, joka saatiin hinnoitteleamalla työpanos maataloustyöntekijän keskituntiansion mukaan jäännöksen muodostaessa koneen osuuden.

3.3. Kotieläinten arvot

Kotieläinten määrät on selvitetty tutkimusvuoden aikana tapahtuneen kotieläinkannan arvon muutoksen määrittämiseksi eläinlajeittain ja ikäluokittain. Hinnoittelu tapahtui seuraavasti:

<u>Hevoset</u>	mk/kpl
yli 4 v.	600
1 - 3 v.	600
varsat alle 1 v.	400
<u>Nautaeläimet</u>	
sonnit yli 2 v.	550
lehmät	640
hiehot yli 1 v.	400
nuoret sonnit 1-2 v.	300
vasikat alle 1 v.	100
<u>Lampaat ja vuohet</u>	40
<u>Siat</u>	
Karjut yli 9 kk	300
emakot	300
lihotussiat yli 4 kk	200
nuoret siat 2 - 4 kk	120
porsaasat alle 2 kk	50

Siipikarja

kanat ja kukot yli 6 kk	4
kananpoikaset alle 6 kk	1
muu siipikarja	12

Porot

90

Luettelossa mainitut arvot vastaavat melko tarkasti maatalouden kannattavuustutkimuksessa käytettyjä. Jossain määrin on lisäksi nojaututtu Valtionvarainministeriön verolautakunnille antamiin ohjeisiin.

3.4. Poistot

Rakennukset

Vuosihaastattelussa on selvitetty rakennuskannan arvo (1. 1. 1966), josta suoritettiin rakennuslajeittain seuraavan asetelman mukaiset jäännösarvopoistot. Poistoprosentteja määrättäessä on lähtökohdaksi pyritty ottamaan rakennusten todellinen kestoikä, jota koskevia arvioita on saatu mm. kansantulotilastosta, Tilastollisen päätoimiston taloustilasto-osatolla tehdyistä erikoisselvityksistä ja maatalouden kannattavuustutkimuksesta. Poistoprosentit on laskettu seuraavasta yhtälöstä:

$$\frac{(b \cdot a + \frac{a}{t})p}{100} = \frac{a}{t}, \text{ josta } p = \frac{100}{bt + 1}$$

a = uusarvo

t = kestoaika

p = poistoprosentti

b = $\frac{\text{jäännösarvo}}{\text{uusarvo}}$

Rakennuslaji

	Puurakennukset			Kivirakennukset		
	Kesto-aika t	Jäännösarvopois- to %		Kesto-aika t	Jäännösarvopois- to %	
Asunnot	50	2.80		67	2.10	
Maatalousrakennukset						
Eläinsuojat	30	6.25		50	3.85	
Muut maatalousrakennukset	40	4.75		50	3.85	
Muut rakennukset						
(mm. teollisuus- ja liikerakennukset	30	6.25		50	3.85	
<u>Koneet ja laitteet.</u> Toisin kuin rakennusten kohdalla on koneista ja laitteista suoritettu tasapoisto (hankinta-arvo kysytty).						
		Käyttöikä v.			%	
Moottorisaha	3			33.3		
Muut koneet ja laitteet	8			12.5		

Maatalouden perusparannusten inventointia ei kotitaloustiedustelussa katsottu mahdolliseksi, joten poistojakaan ei ole voinut laskea.

LIITE 4.

Korttityypit.

LIITE 4

Korttityypit

Kuukausitilinpito

KORTTITYYPPI 01. RUOKAKUNNAN RAKENNE, ASUNTO-OLOT JA MOOTTORIAJONEUVOJEN OMISTUS.

SARAKE ASIA JA KOODI

- 1- 6 Ruokakunnan numero (sar. 1-3 = kunta, sar. 4-6 = ruokakunta)
- 1- 2 Suuralue ja kuntaosite
01-14 = suuralue I, kuntaositteet 1-4
21-34 = " II, "
41-54 = " III, "
61-74 = " IV, "
- 3 Kunnan juokseva numero suuralueen ja kuntaositteen sisällä
- 4 Tilinpitokuukausi
1 = Tammikuu
2 = Helmikuu
3 = Maaliskuu
4 = Huhtikuu
5 = Toukokuu
6 = Kesäkuu
7 = Heinäkuu
8 = Elokuu
9 = Syyskuu
0 = Lokakuu
X = Marraskuu
Y = Joulukuu
- 5- 6 Ammattiryhmäosite ja ruokakunnan juokseva numero
00-09 = Maanviljelijät
10-19 = Maanviljelijät, täydennysnäyte
20-59 = Työntekijät
60-89 = Muut
90-99 = Vanhustaloudet, täydennysnäyte
- 7-10 Korotustekijä (= 365/ tilinpitokauden päivien määrä; kahden desimaalin tarkkuudella)
- 11-12 Kys. 1. Haastattelukäyntien määrä
- 13-15 Kys. 1. Keskustelu-aika yhteensä (minuuttia)
- 16-18 Kys. 1. Matka-aika yhteensä (minuuttia)
- 19-20 Kys. 2. Ruokakunnan jäsenluku
- 21-22 Kys. 2. v. 1951 ja sen jälkeen syntyneiden lasten luku
- 23-24 Kys. 2. Lasten luku (sar. 21-22 mainittujen lisäksi myös muut ammatissa toimimattomat, vanhemmistaan taloudellisesti riippuvat ja heidän kanssaan yhdessä asuvat naimattomat lapset)
- 25-26 Kys. 2. Ruokakuntatyyppi
Yksinäiset
11 = Mies, ammatissa toimiva
12 = " ei ammatissa toimiva
13 = Nainen, ammatissa toimiva
14 = " ei ammatissa toimiva

SARAKE ASIA JA KOODI

Puolisot

21 = Ei kumpikaan ammatissa toimiva

22 = Vain mies " "

23 = Vain vaimo " "

24 = Molemmat ammatissa toimivia

Mies ja vaimo ja naimattomia lapsia (sarakeissa 23-24 tarkoitettuja lapsia)

31-38 = Lapsiluvun mukaan (1-8)

39 = Lapsia 9 tai enemmän

Mies ja lapsia

41-48 = Lapsiluvun mukaan

49 = Lapsia 9 tai enemmän

Nainen ja lapsia

51-58 = Lapsiluvun mukaan

59 = Lapsia 9 tai enemmän

Muut ruokakunnat

61 = Useampia henkilöitä, ei perheruokakunta

62 = Perhe + sukulaisia ja/tai muita henkilöitä

63 = Useampia perheitä

HUOM. Perheen muodostavat (1) vanhemmat, joko molemmat tai jompikumpi, ja heidän (hänen) naimattomat lapsensa, sekä (2) lapsettomat aviopuolisot.

27 Kys. 2. Ruokakunnan päämiehen ikä

0 = -19 v -47

1 = 20-24 " 1946-42

2 = 25-29 " 1941-37

3 = 30-39 " 1936-27

4 = 40-44 " 1926-22

5 = 45-49 " 1921-17

6 = 50-59 " 1916-07

7 = 60-64 " 1906-02

8 = 65-69 " 1901-97

9 = 70-79 " 1896-87

X = 80- " 1886-

28 Kys. 2. Ruokakuntaan kuuluvien eläkeikäisten henkilöiden lukumäärä (1901 tai aikaisemmin syntyneet)

0 = Ei eläkeikäisiä

1-8 = Lukumäärä (mutta ruokakuntaan kuuluu myös nuorempia jäseniä)

9 = Eläkeläistalous, kaikki ruokakunnan jäsenet syntyneet v. 1901 tai aikaisemmin

29 Kys. 2. Ruokakunnan päämiehen vaimon työssäkäynti

0 = Ei käy työssä

1 = Vain osapäivätyössä tai tilapäistehtävissä

2 = Yrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja

3 = Säännöllisesti työssä käyvä, vieraan työnantajan palveluksessa

4 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee palkattuna toimihenkilönä tai työntekijänä jonkun ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä

5 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee avustavana perheenjäsenenä ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä

6 = (ei koodata)

7 = Päiväapulaisena tms. ulkopuolisen ruokakunnan kotitaloudessa

8 = Ruokakunnassa ei ole päämiehen vaimoa

SARAKE ASIA JA KOODI

30-31 Kys. 2. Ruokakunnan päämiehen elinkeino (ks. väestölaskennan 1960 ohjeita)

Maatalous sivuelinkeinoineen (0)

01 = Maatilatalous

02 = Maataloutta palveleva toiminta

03 = Puutarhaviljelys

04 = Turkistarhaus, poronhoito ja muu tähän ryhmään kuuluva toiminta

05 = Metsätalous (viljelmästä erillisenä; metsänhoito ja hakkuu, metsäajot), uitto ja lauttaus

06 = Kalastus ja metsästys

30-31 Kaivannaisteollisuus (1)

11 = Malmikaivokset

12 = Kivilouhokset, hiekan ja soran lajittelu

13 = Kalkkikivilouhokset

14 = Muu kaivannaisteollisuus

Tehdasteollisuus ja käsityö (2-3)

20 = Elintarviketeollisuus

21 = Juomia valmistava teollisuus

22 = Tupakkateollisuus

23 = Tekstiiliteollisuus

24 = Kenkä-, vaatetus- ja ompeluteollisuus

25 = Puuteollisuus

26 = Huonekalu- ja rakennuspusepänteollisuus

27 = Puuvanuke- ja paperiteollisuus

28 = Graafinen teollisuus

29 = Nahka- ja nahkateosteollisuus

30 = Kumiteollisuus

31 = Kemian teollisuus

32 = Kiviöljy- ja asfalttiteollisuus

33 = Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuus

34 = Metallin perusteollisuus

35 = Metallituoteteollisuus

36 = Koneteollisuus

37 = Sähköteknillinen teollisuus

38 = Kulkuneuvoteollisuus

39 = Muu määrittelemätön teollisuus

Rakennustoiminta (4)

41 = Talonrakennus

42 = Talonrakennustoiminnan alaurakointi (maalaamot, rakennuspeltisepänilikkeet, putkijohtojen asennus, sähköjohtojen asennus jms.)

43 = Maa- ja vesirakennustoiminta

Sähkö-, kaasu-, vesijohto- ja viemärlaitokset (5)

51 = Sähkö- ja kaasulaitokset

52 = Vesijohto-, viemäri- ja puhtaanapitolaitokset

Kauppa (6)

61 = Tukkukauppa

62 = Vähittäiskauppa

63 = Pankit ja muut rahalaitokset

64 = Vakuutuslaitokset

65 = Kiinteistöjen välitys, omistus, vuokraus

SARAKE ASIA JA KOODI

Liikenne (7)

- 71 = Rautatieliikenne
- 72 = Tieliikenne
- 73 = Vesiliikenne
- 74 = Ilmaliikenne
- 75 = Liikennettä palveleva toiminta (matkatoimistot, huolinta ja laivaus jms.)
- 76 = Varastot ja makasiinit
- 77 = Tietoliikenne (posti, lennätin ja puhelin)

Palvelukset (8)

- 81 = Puolustuslaitos
- 82 = Hallinto- ja järjestyspalvelukset
- 83 = Opetustoiminta
- 84 = Uskonnolliset yhdyskunnat
- 85 = Terveydelliset ja sosiaaliset palvelukset
- 86 = Muut palvelukset yhteiskunnalle ja liike-elämälle
- 87 = Taide- ja virkistyspalvelukset
- 88 = Kodissa suoritettavat henkilölliset palvelukset
- 89 = Muut henkilölliset palvelukset

90 = Ammatissa toimimattomat (9)

32 Kys. 2 . Ruokakunnan päämiehen sosioekonominen asema

Yrittäjät

- 1 = Maanviljelijä tai muu maatalouden yrittäjä
- 2 = Muu työnantaja
- 3 = Muu yksinäisyrittäjä

Johtajat ja toimihenkilöt

- 4 = Yrityksen johtaja
- 5 = Ylempi toimihenkilö
- 6 = Muu toimihenkilö

Työntekijät

- 7 = Maataloustyöntekijä
- 8 = Muu ammattitaitoinen tai erikoistunut työntekijä
- 9 = Ammattitaidoton tai erikoistumaton työntekijä
- 0 = Henkilöllinen palveluskunta

Muut

- y = Muut ammatissa toimimattomat (opiskelijat, entiset ammatinharjoittajat yms.)

33 Kys. 2. Ruokakunnan päämiehen sosiaaliryhmä (Huom. Myös entiset ammatinharjoittajat)

- 1-9 Rauhalan luokitus

34 Kys. 2. Ruokakunnan päämiehen koulunkäynti

- 0 = Vähemmän kuin kansakoulu
- 1 = Kansakoulu tai kansalaiskoulu
- 2 = Keskikoulu
- 3 = Ylioppilas
- 4 = Akateeminen loppututkinto

35 Kys. 2. Ruokakunnan päämiehen suorittamien erikoiskurssien ja ammattiopintojen yhteinen kesto-aika (ei koske sarakkeessa 36 mainittuja). Harrastuskursseja ja aivan lyhyitä, alle kaksi viikkoa kestäneitä opinto- tai ammattikursseja ei oteta huomioon.

- 0 = Ei mitään
- 1 = Noin kuukausi
- 2 = Kaksi- kolme kuukautta
- 3 = Noin puoli vuotta

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
35	4 = Noin vuosi 5 = 1.5-2.5 vuotta 6 = Kolme vuotta tai enemmän
36	<u>Kys. 3. Tilan kokonaispinta-ala</u> 0 = Ruokakunta ei omista maata 1 = 0.00- 1.99 ha. 2 = 2.00- 4.99 " 3 = 5.00- 9.99 " 4 = 10.00-19.99 " 5 = 20.00-29.99 " 6 = 30.00-49.99 " 7 = 50.00-74.99 " 8 = 75.00-99.99 " 9 = 100.00- "
37	<u>Kys. 3. Viljelmän peltopinta-ala</u> 0 = Ruokakunta ei omista peltoa 1 = 0.00- 1.99 ha 2 = 2.00- 4.99 " 3 = 5.00- 9.99 " 4 = 10.00-19.99 " 5 = 20.00-29.99 " 6 = 30.00-49.99 " 7 = 50.00-74.99 " 8 = 75.00-99.99 " 9 = 100.00- "
38	<u>Kys. 4. Palkatun työvoiman määrä (ei maanviljelijät)</u> 0 = Yksinäisyrittäjä, ei palkattua työvoimaa 1 = 1 työntekijä 2 = 2-4 " 3 = 5-9 " 4 = 10-19 " 5 = 20- " 9 = Maanviljelijät ja muut kuin yrittäjät
39	<u>Kys. 7. Talon rakennusvuosi</u> 9 = -1899 0 = 1900-09 1 = 1910-19 2 = 1920-29 3 = 1930-39 4 = 1940-49 5 = 1950-59 6 = 1960-64 7 = 1965-66
40	<u>Kys. 8. Talon rakennusaine</u> 1 = Kiveä 2 = Puuta

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
41	<u>Kys. 9. Talotyyppi</u> 1 = Omakotitalo 2 = Rivitalo 3 = Kerrostalo 4 = Koulu 5 = Sairaala 6 = Virastotalo 7 = Teollisuus- tai liikerakennus 8 = Tilapäinen rakennus 9 = Muu rakennus
42	<u>Kys. 10. Ruokakunnan käytössä olevien asuinhuoneiden luku</u> 0-8 9 = Huoneita yhdeksän tai enemmän
43	<u>Kys. 10. Keittomahdollisuudet</u> 0 = Ei erityistä keittotilaa 1 = Keittiö 2 = Tupakeittiö 3 = Keittokomero 4 = Keittokaappi
44	<u>Kys. 11. Ruokakunnan käytössä oleva asuntopinta-ala</u> 1 = -19.9 m ² 2 = 20.0-29.9 '' 3 = 30.0-39.9 '' 4 = 40.0-49.9 '' 5 = 50.0-59.9 '' 6 = 60.0-69.9 '' 7 = 70.0-79.9 '' 8 = 80.0-89.9 '' 9 = 90.0-99.9 '' 0 = 100.0- ''
45	<u>Kys. 12. Vesijohto, viemäri ja WC</u> 0 = Ei mitään 1 = Vesijohto + viemäri 2 = Pelkkä viemäri tai vesijohto 3 = Vesijohto + viemäri + WC
46	<u>Kys. 12. Keskuslämmitys</u> 0 = Ei 1 = On
47	<u>Kys. 12. Lämmin vesi. Monenako päivänä viikossa</u> 0 = Ei lämmintä vettä 1-7 = Lämminvesipäivien lukumäärä viikossa
48	<u>Kys. 12. Kylpyhuone tai suihkuhuone</u> 0 = Ei 1 = On
49	<u>Kys. 12. Sähkö</u> 0 = Ei 1 = On

SARAKE ASIA JA KOODI

- 50 Kys. 12. Kaasu
0 = Ei
8 = Kaupunkikaasu
9 = Nestekaasu
- 51 Kys. 13 Pesumahdollisuudet
0 = Ei mitään
1 = Sauna
2 = Pyykkitupa
3 = Pyykinpesukone
4 = Sauna + pyykkitupa
5 = Sauna + pyykinpesukone
6 = Pyykkitupa + pyykinpesukone
7 = Sauna + pyykkitupa + pyykinpesukone
- 52 Kys. 14. Asunnon omistaja
1 = Oma talo
2 = Oma osakehuoneisto
3 = Ruokakuntaan kuulumaton omainen
4 = Nykyinen tai entinen työnantaja
5 = Valtio, kunta tai seurakunta
6 = Asunto-osakeyhtiö tai muu yhtiö
7 = Asunto-osuuskunta
8 = Yksityishenkilö
9 = Muu omistaja
- 53 Kys. 15. Asunnon hallintasuhde
0 = Oma asunto
1 = Päävuokralainen
2 = Alivuokralainen
3 = Asukki
4 = Luontoisedun perusteella
9 = Muulla tavoin
- 54 Kys. 16 ja 18. Kuukausivuokra/yhtiövastike/vuokra-arvo
Vuokra-asunto, kys. 16 (erilliset lämmitys- ja vesimaksut mukaanluettuna)
Oma osakehuoneisto, kys. 16 - " -
Oma talo, kys. 18
0 = Ei mitään
1 = 1- 25 mk
2 = 26- 75 "
3 = 76-124 "
4 = 125-174 "
5 = 175-224 "
6 = 225-324 "
7 = 325-374 "
8 = 375-424 "
9 = 425-499 "
y = 500- "
- 55 Kys. 17. Omakotitalon tontti
0 = Ei omakotitalo
1 = Omalla tontilla
2 = Vuokratontilla

SARAKE ASIA JA KOODI

- 56 Kys. 19. Alivuokralaiset
1 = On
2 = Ei
- 57 Kys. 20. Jääkaappi ja puhelin
0 = Ei kumpaakaan
1 = Jääkaappi
2 = Puhelin
3 = Sekä jääkaappi että puhelin
- 58 Kys. 21. Keittomahdollisuudet
0 = Ei mitään
1 = Puuhella
2 = Sähköhella
3 = Nestekaasuhella
4 = Kaasuhella (kaupunki)
5 = Puuhella + sähköhella
6 = " + kaasu-/nestekaasuhella
7 = Sähköhella + kaasu-/nestekaasuhella
8 = Puuhella + sähkö + kaasu-/nestekaasuhella
9 = Sähkö- tai kaasulevy
- Kys. 22. Ruokakunnan jäsenten omistamat ja heidän hallinnassaan olevat moottoriajoneuvot (lukumäärä 0-9)
- 59 Omat henkilöautot
- 60 Työnantajan omistamat henkilöautot (28/21)
- 61 Muiden ulkopuolisten omistamat henkilöautot (28/22)
- 62 Omat paketti- ja farmariautot
- 63 Hallinnassa olevat paketti- ja farmariautot
- 64 Omat ja hallinnassa olevat kuorma-autot
- 65 Omat ja hallinnassa olevat moottoripyörät
- 66 Omat ja hallinnassa olevat mopedit tai moottorikelkat
- 67 Omat ja hallinnassa olevat traktorit
- 68-69 Kys. 35. Kestokulutushyödykkeiden varanto
Ilmoitettujen esinelajien määrä
- 70-71 Kys. 36. Kestokulutushyödykkeiden poistot
Poistohavaintojen määrä
- 72 Kuukausitietojen hankintatapa
1 = Tilinpidot
2 = Osa ruokakunnasta haastateltu (lom. n:o 3)
3 = Koko ruokakunta haastateltu (lom n:o 3)
- 73 Kontrolli -x
(Sarakkeet 74-78 jäävät tyhjiksi)
- 79-80 01 = Korttityyppi
- Huom. Ylälävistys x erikoismerkityksessä sarakkeissa 4 ja 76, muuten = tuntematon

KORTTITYYPPI 02. YKSILÖTIEDOT

SARAKE ASIA JA KOODI

- 1- 6 Ruokakunnan numero
- 7- 8 Yksilön numero
- 9-12 Korotustekijä
- 13-16 Kulutussyksikköluku
- 17 Kys. 2. Asema ruokakunnassa
1 = Päämies
2 = Päämiehen puoliso
3 = Päämiehen ja/tai hänen puolisonsa lapsi, lapsenlapsi, kasvatti tai ottolapsi
4 = Päämiehen isä, äiti, appi tai anoppi
5 = Muu sukulainen
6 = Kotiapulainen
7 = Muu palkattu henkilö
8 = Muu henkilö
- 18 Kys. 2. Sukupuoli ja siviilisääty
1 = Yksinäinen mies (naimaton, leski, eronnut) 3 = Yksinäinen nainen (naimaton, leski, eronnut)
2 = Naimisissa oleva mies 4 = Naimisissa oleva nainen
- 19-20 Kys. 2. Syntymävuosi
(Syntymävuoden kaksi viimeistä numeroa)
- 21 Kys. 2. Pääkieli
1 = Suomi
2 = Ruotsi
3 = Muu
- 22 Kys. 2. Työssäkäynti
0 = Ei työssä käyvä
1 = Vain osapäivätyössä tai tilapäistehtävissä
2 = Yrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja
3 = Säännöllisesti työssä käyvä, vieraan työnantajan palveluksessa
4 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee palkattuna toimihenkilönä tai työntekijänä jonkin ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä
5 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee avustavana perheenjäsenenä ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä
6 = Kotiapulainen, oman ruokakunnan päämiehen kotitaloudessa
7 = Päiväapulainen tms. ulkopuolisen ruokakunnan kotitaloudessa
- 23-24 Kys. 2. Elinkeino (oman ammatin perusteella)
Ryhmitys sama kuin KT C1, sar. 30-31
90 = Ammatissa toimimattomat (22/0)
- 25 Kys. 2. Sosioekonominen asema (oman ammatin perusteella)
Yrittäjät
1 = Maanviljelijä tai muu maatalouden yrittäjä
2 = Muu työnantaja
3 = Muu yksinäisyrittäjä
Johtajat ja toimihenkilöt
4 = Yrityksen johtaja
5 = Ylempi toimihenkilö
6 = Muu toimihenkilö

SARAKE ASIA JA KOODI

- 25 Työntekijät
7 = Maataloustyöntekijä
8 = Muu ammattitaitoinen tai erikoistunut työntekijä
9 = Ammattitaidoton tai erikoistumaton työntekijä
0 = Henkilöllinen palveluskunta
Muut
X = Alle 16-vuotias ammatissa toimimaton
Y = Muut ammatissa toimimattomat
- 26 Kys. 2. Sosiaaliryhmä (Oman ammatin perusteella; myös entiset ammatinharjoittajat)
1-9 Rauhalan ryhmitys
- 27 Kys. 2. Koulunkäynti
0 = Vähemmän kuin kansakoulu
1 = Kansakoulu tai kansalaiskoulu
2 = Keskikoulu
3 = Ylioppilas
4 = Akateeminen loppututkinto
- 28 Kys. 2. Erikoiskurssien ja ammattiopintojen yhteinen kesto aika (ei koske sarakkeessa 27 mainittuja). Har-
rastuskursseja ja aivan lyhyitä, alle kaksi viikkoa kestäneitä opinto- ja ammattikursseja ei oteta huomioon.
0 = Ei mitään
1 = Noin kuukausi
2 = Kaksi- kolme kuukautta
3 = Noin puoli vuotta
4 = Noin vuosi
5 = 1.5-2.5 vuotta
6 = Kolme vuotta tai enemmän
- 29 Kys. 5. Vanhuuseläke
0 = Ei
1 = Saa
- 30 Kys. 5. Työkyvyttömyyseläke
0 = Ei
1 = Saa
- 31 Kys. 5. Vanhuudentuki
0 = Ei
1 = Saa
- 32 Kys. 5. Tukiosa
0 = Ei tuki- eikä perusosaa
1 = Täysi tukiosa
2 = Vähennetty tukiosa
3 = Pelkkä perusosa
- 33 Kys. 5. Apu- tai hoitolisä
0 = Ei
1 = Saa
- 34 Kys. 5. Tukilisä
0 = Ei
1 = Saa
- 35 Kys. 28. Henkilöauton omistus
0 = Ei
1 = On

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
36	<u>Kys. 28. Paketti- tai farmariauton omistus</u> 0 = Ei 1 = On
37	<u>Kys. 28. Moottoripyörän omistus</u> 0 = Ei 1 = On
38	<u>Kys. 28. Mopedin omistus</u> 0 = Ei 1 = On <u>Täsmäys (mk:n tarkkuudella)</u> TULOT
39-42	<u>Alkukassa</u>
43-46	<u>Tulot (sar. 3)</u> MENOT
47-50	<u>Yksityiset rahamenot (sar. 5)</u>
51-54	<u>Ei-yksityiset rahamenot (sar. 7)</u>
55-58	<u>Tilinpitäjän suorittamat moottoriajoneuvomenot, joita ei ole merkitty kassakirjaan</u>
59-62	<u>Loppukassa</u>
63-66	<u>Tiliostot</u>
67	<u>Kassaerotuksen etumerkki</u> 0 = + 1 = + 2 = -
68-71	<u>Kassaerotus, mk</u>
72-74	<u>Kassaerotus prosenttia tuloista (kokonaiset prosenttiyksiköt)</u>
75	<u>Kulutustietojen selvitystapa</u> 0 = Ei henkilökohtaista varojenkäyttöä 1 = Tilinpito 2 = Haastattelu 3 = Rahamenot merkitty jonkin toisen ruokakunnan jäsenen pitämään kirjaan
76	Kontrolli -x (Sarakkeet 77-78 jäävät tyhjiksi)
79-80	02 = Korttityyppi

Huom. Ylälävistys x erikoismerkityksessä sarakkeissa 4, 25 ja 76, muuten = tuntematon

KORTTITYYPPI 03. KULUTUSYKSIKÖT

SAREKE ASIA JA KOODI

1- 6	<u>Ruokakunnan numero</u> <u>Kulutusyksiköt</u>
7-10	Ruokakunnan jäsenet yhteensä
11-14	Kotitalouden työvoima (päiväapulaiset jms. , ei kotiapulaiset)
15-18	Yritystoiminnan työvoima
19-22	Vieraat
23-26	Kulutusyksiköt yhteensä
27	Kontroll -x (Sarakkeet 28-78 jäävät tyhjiksi)
79-80	03 = Korttityyppi

KORTTITYYPPI 04. MOOTTORIAJONEUVOA KOSKEVAT PERUSTIEDOT JA AJOKILOMETRIT.

(Täytetään kaikista alkuhaastattelulomakkeella ilmoitetuista moottoriajoneuvoista)

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
1- 6	<u>Ruokakunnan numero</u>
7- 8	<u>Ajoneuvon numero</u> 11-19 = Henkilöauto 21-29 = Paketti- tai farmariauto 31-39 = Kuorma-auto 41-49 = Moottoripyörä tai skootteri 51-59 = Mopedi 61-69 = Moottorivene
9-11	<u>Kys. 23. Ajoneuvon merkki (erillinen luettelo)</u>
12-13	<u>Kys. 24. Ajoneuvon valmistusvuosi</u> Valmistusvuoden kaksi viimeistä numeroa
14-15	<u>Kys. 25. Ajoneuvon hankintavuosi</u> Hankintavuoden kaksi viimeistä numeroa
16	<u>Kys. 26. Kunto hankittaessa</u> 1 = Uusi 2 = Käytetty
17	<u>Kys. 27. Käyttötarkoitus</u> 1 = Yksityisajoon 2 = Ammattimaiseen ajoon 3 = Osaksi kumpaankin
18-19	<u>Kys. 28. Ajoneuvon haltija</u> Sen ruokakunnan jäsenen numero, jonka hallinnassa ajoneuvo on
20	<u>Kys. 28. Omistaja</u> 1 = Joku ruokakunnan jäsenistä 2 = Työnantaja 3 = Muu ulkopuolinen
21-25	<u>Kys. 29. Ajoneuvon hankintahinta (10 mk:n tarkkuus)</u>
26	<u>Kys. 34. Auton säilytys</u> 1 = Oma talli, jossa lämmityslaitteet 2 = Oma talli, jossa ei lämmityslaitteita 3 = Vuokrattu talli, jossa lämmityslaitteet 4 = Vuokrattu talli, jossa ei lämmityslaitteita 5 = Säilyttää muulla tavoin y = Muu ajoneuvo
27-29	<u>Kys. 34. Tallin vuokra/Arvioitu vuokra-arvo (mk)</u> yyy = Muu ajoneuvo 000 = Säilyttää muulla tavoin xxx = Tuntematon
30-33	<u>Työ- ja koulumatkat (M)</u> Ajokilometrit (10 km:n tarkkuudella)
34-37	<u>Työ- ja koulumatkat, joihin liittyy yksityisasioiden käynti (MA)</u> Ajokilometrit (10 km:n tarkkuudella)
38-41	<u>Ostos-, asioimis- ja kokousmatkat (A)</u> Ajokilometrit (10 km:n tarkkuudella)

SARAKE ASIA JA KOODI

- 42-45 Loma-, virkistys-, huvittelu- ja harrastusmatkat (V)
Ajokilometrit (10 km:n tarkkuudella)
- 46-49 Matkat, joilla on toimitettu sekä ammattiin liittyviä että muita asioita (TA)
Ajokilometrit (10 km:n tarkkuudella)
- 50-53 Työn vaatimat ammattiin liittyvät matkat
Ajokilometrit (10 km:n tarkkuudella)
- 54-57 Ajokilometrejä yhteensä (10 km:n tarkkuudella)
- 58 Kontrolli -x (sarakeet 59-77 jäävät tyhjiksi)
- 79-80 04 = Korttityyppi
- Huom. sar. 30. Ajoneuvoa ei ole käytetty = x
Ajopäiväkirjanpito laiminlyöty = y
Jos 30/x tai 30/y, kontrolli -x sarakkeessa 31 (sarakeet 32-78 tyhjiä)

KORTTITYYPPI 05. AUTON HANKINTA

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
1- 6	<u>Ruokakunnan numero</u>
7- 8	<u>Auton numero</u> (Kts. KT 04 sar. 7-8)
9	<u>Kys. 30. Kuinka mones auto</u> 1 = Ensimmäinen auto 2 = Toinen auto 3 = Omistanut jo useampia
10-12	<u>Kys. 30. Edellisen auton merkki</u>
13-14	<u>Kys. 30. Edellisen auton vuosimalli</u> Valmistusvuoden kaksi viimeistä numeroa
15-16	<u>Kys. 30. Edellisen auton myyntivuosi</u>
17-20	<u>Kys. 30. Edellisen auton myyntihinta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
21	<u>Kys. 31. Nykyisen auton hankintatapa</u> Vaihtamalla henkilö-, paketti- tai farmariautoon 1 = Ilman välirahaa 2 = Antamalla välirahaa 3 = Saaden itse välirahaa Vaihtamalla muuhun ajoneuvoon 4 = Ilman välirahaa 5 = Antamalla välirahaa 6 = Saaden itse välirahaa Muulla tavoin 7 = Käteisellä tai velaksi 8 = Saatu kokonaan lahjaksi 9 = Muulla tavoin
22-25	<u>Kys. 31. Välirahan määrä</u> (10 mk:n tarkkuudella)
26	<u>Kys. 32. Maksutapa</u> 1 = Hinta kertamaksulla 2 = Hinta osamaksulla 3 = Väliraha kertamaksulla 4 = Väliraha osamaksulla
27-30	<u>Kys. 32. Maksettu tähän mennessä</u> (Käteis- ja osamaksukaupat) (10 mk:n tarkkuudella)
31-34	<u>Kys. 32. Rahoitustapa</u> Omaa rahaa (10 mk:n tarkkuudella)
35-38	<u>Velkaa pankista tai muusta rahalaitoksesta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
39-42	<u>Velkaa työnantajalta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
43-46	<u>Velkaa sukulaisilta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
47-50	<u>Velkaa muilta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
51-54	<u>Lahjana sukulaisilta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
55-58	<u>Lahjana työnantajalta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
59-62	<u>Lahjana muilta</u> (10 mk:n tarkkuudella)
63-66	<u>Yhteensä</u> (10 mk:n tarkkuudella)

SARAKE ASIA JA KOODI

67 Kontrolli -x

(Sarakeet 68-78 jäävät tyhjiksi)

79-80 05 = Korttityyppi

Huom. Tyhjät paikat täytetään nolilla

KORTTITYYPPI 06. MOOTTORIAJONEUVON KOKONAISKUSTANNUKSET I.

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
1- 6	<u>Ruokakunnan numero</u>
7- 8	<u>Moottoriajoneuvon järjestysnumero</u>
	<u>Kustannukset</u>
9-13	Bensiini
14-18	Kaasuöljy
19-23	Petroli
24-28	Muut nestemäiset polttoaineet
29-33	Voiteluaineet
34-38	Määräaikaishuolto
39-43	Öljynvaihdot ja -lisäykset
44-48	Muut huoltokustannukset
49-53	Moottorin varaosat
54-58	Moottorin korjaustyö
59-63	Vaihteiston varaosat
64-68	Vaihteiston korjaustyöt
69-73	Sänkölaitteiden varaosat
74 74	Kontrolli -x
	(Sarakkeet 75-78 jäävät tyhjiksi)
79-80	06 = Korttityyppi

KORTTITYYPPI 07. MOOTTORIAJONEUVON KOKONAISKUSTANNUKSET II

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
1- 6	<u>Ruokakunnan numero</u>
7- 8	<u>Moottoriajoneuvon numero</u>
	<u>Kustannukset, mk</u>
9-13	Sähkölaitteiden korjaustyö
14-18	Jousitus, varaosat
19-23	" , korjaustyö
24-28	Maalaustarvikkeet
29-33	Maalaustyö
34-38	Peltivauriot, varaosat
39-43	" , työ
44-48	Renkaat, varaosat
49-53	" , työ
54-58	Muut varaosat
59-63	Muu korjaustyö
64-68	Korjausvälineet
69-73	Lisätarvikkeet
74 74	Kontrolli -x (Sarakkeet 75-78 jäävät tyhjiksi)
79-80	07 = Korttityyppi

KORTTITYYPPI 08. MOOTTORIAJONEUVON KORJAUKSESSA TEHTY OMA TYÖ

SARAKE ASIA JA KOODI

1- 6	<u>Ruokakunnan numero</u>
7- 8	<u>Moottoriajoneuvon numero</u>
	<u>Oma työ (tuntia ja minuuttia)</u>
9-12	Huolto
9-10	tuntia
11-12	minuuttia
13-16	Moottori
17-20	Vaihteisto
21-24	Sähkölaitteet
25-28	Jousitus
29-32	Peltivauriot
33-36	Renkaat
37-40	Muu työ
41-44	Summa
45	Kontrolli -x (Sarakkeet 46-78 jäävät tyhjiksi)
79-80	08 = Korttityyppi

KORTTITYYPPI 09. KESTOKULUTUSHYÖDYKKEIDEN VARANTO

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
1- 6	<u>Ruokakunnan numero</u>
7-12	<u>I-esinelaji</u>
7- 8	Esinelajin numero
9	Uutena hankittuja kpl
10	Käytettynä hankittuja
11-12	Hankintavuosi (2 viimeistä numeroa)
13-18	<u>II esinelaji, kuten edellä</u>
19-24	III " "
25-30	IV " "
31-36	V " "
37-42	VI " "
43-48	VII " "
49-54	VIII " "
55-60	IX " "
61-66	X " "
67-72	XI " "
73-78	XII " "
79-80	09 = korttityyppi

Huom. Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen esinelajin perään.

Tyhjät paikat tietojaksojen sisällä täytetään nolilla.

Huom. Koodi 800000 = Haastattelu laiminlyöty kotitalouskoneiden osalta

Koodi 900000 = Haastattelu laiminlyöty huonekalujen osalta

KORTTITYYPPI 10. KESTOKULUTUSHYÖDYKKEIDEN POISTOT

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
1- 5	<u>Ruokakunnan numero</u>
7-14	<u>I Poistohavainto</u>
7- 8	Esinelajin numero
9	Poistettu kpl
10-11	Poistovuosi (kaksi viimeistä numeroa)
12-13	Hankintavuosi (- " -)
14	Poistotapa
	0 = Uuden osamaksuna
	1 = Muulla tavoin
15-22	<u>II poistohavainto, kuten edellä</u>
23-30	III - " - - " -
31-38	IV - " - - " -
39-46	V - " - - " -
47-54	VI - " - - " -
55-62	VII - " - - " -
63-70	VIII - " - - " -
71-78	IX - " - - " -
79-80	10 = Korttityyppi

Huom. Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen esinelajin perään.

B. OMAT JA LUONTOISETUNA SAADUT MAATALOUSTUOTTEET, TILIKIRJA I. OSA C.

a. Viljatuotteet

Vehnäjauhot
Grahamjauhot
Ohrajauhot
Ruisjauhot
Muut jauhot
Kurasuurimot
Ohrasuurimot
Muut suurimot

b. Liha

Juottovasikka
Muu naudanliha
 I laatuluokka
 II "
 III "
Sianliha
 I laatuluokka
 II "
Kinkku
Siipikarjanliha
Poronliha
Lampaanliha
Muu tuore liha
Maksa
Veri
Kieli
Pää
Luu, potkat, sorkat
Sisälmykset

c. Kala

Silakka
Muikku
Lahna
Hauki
Lohi
Muu tuore kala
Ravut

d. Maito, juusto ja munat

Maito
Kuorittu maito, talouspiimä, kurnupiimä
Kerma
Juusto
Munat
Voi

Omat maatalous- tuotteet		Luontoisetuna saadut maa- taloustuotteet	
Kirjainkoodi	Määrä (0000)	Kirjainkoodi	Määrä (0000)
OVEHNÄ		LVEHNÄ	
OGRAHA		LGRAHA	
OOHRAJ		LOHRAJ	
ORUISJ		LRUISJ	
OJAUHO		LJAUHO	
OKAURA		LKAURA	
OOHRAS		LOHRAS	
OSUURI		LSUURI	
OVASIK		LVASIK	
ONFILE		LNFILE	
ONPAIS		LNPAIS	
ONSOPP		LNSOPP	
OSPAIS		LSPAIS	
OSSOPP		LSSOPP	
OKINKK		LKINKK	
OKANAA		LKANAA	
OPOROA		LPOROA	
OLAMMA		LLAMMA	
OLIHAA		LLIHAA	
OMAKSA		LMAKSA	
OVERET		LVERET	
OKIELI		LKIELI	
OPÄÄTÄ		LPÄÄTÄ	
OPOTKA		LPOTKA	
OSISÄL		LSISÄL	
OTSILA		LTSILA	
OMUIKK		LMUIKK	
OLAHNA		LLAHNA	
OHAUKI		LHAUKI	
OLOHET		LLOHET	
OKALAT		LKALAT	
ORAVUT		LRAVUT	
OMAITO		LMAITO	
OPIIMÄ		LPIIMÄ	
OKKERM		LKKERM	
OMUUTJ		LMUUTJ	
OMUNAT		LMUNAT	
OVOITA		LVOITA	

f. Hedelmät, marjat, perunat, juurikasvit

Omenat
 Muut hedelmät
 Mustat viinimarjat
 Punaiset ja valkoiset viinimarjat
 Karviaismarjat
 Mansikat
 Muut puutarhamarjat
 Mustikat
 Puolukat ja karpalot
 Lakat
 Muut metsämarjat
 Perunat
 Porkkanat
 Punajuuret
 Lantut
 Muut juurikasvit
 Keräkaali
 Kukkakaali
 Sipuli
 Pinaatti, salaatti, tilli, persilja
 Tomaatit
 Kurkut
 Raparperi
 Herneet, pavut (tuoreet)
 Kuivatut herneet ja pavut
 Sienet

g. Sokeri, sokerivalmisteet ja makeiset

Hunaja

h. Polttopuu

Koivuhalat
 Havuhalat
 Sekahalot
 Jätepuu

Omat maataloustuotteet		Luontoisena saadut tuotteet	
Kirjainkoodi	Määrä (0000)	Kirjainkoodi	Määrä (0000)
OKOMEN		LKOMEN	
OHEDEL		LHEDEL	
OHERUK		LHERUK	
OPUNAI		LPUNAI	
OKARVI		LKARVI	
OMANSI		LMANSI	
OTARHA		LTARHA	
OMUSTI		LMUSTI	
OPUOLU		LPUOLU	
OLAKAT		LLAKAT	
OMARJA		LMARJA	
OPERUN		LPERUN	
OPORKK		LPORKK	
OPUNAJ		LPUNAJ	
OLANTT		LLANTT	
OJUURI		LJUURI	
OKAALI		LKAALI	
OKKAAL		LKKAAL	
OSIPUL		LSIPUL	
OVIHAN		LVIHAN	
OTOMAA		LTOMAA	
OKURKK		LKURKK	
ORAPAR		LRAPAR	
OHERNE		LHERNE	
OKHERN		LKHERN	
OSIENI		LSIENI	
OHUNAJ		LHUNAJ	
OKOIVU		LKOIVU	
OHAVUH		LHAVUH	
OHALOT		LHALOT	
OJÄTEP		LJÄTEP	

C. KOTIAPULAISEN LUONTOISKULUTUS

Tilikirja I. Taulu A.

Ravintoetu

Kotiapulaisen ruokakunnassa oleskelemien päivien luku: _____(A)

2.40 x _____(A) = _____ (kymmenen pennin tarkkuus)

Asuntoetu

Kotiapulaisen ruokakunnassa oleskelemien päivien luku/ tilinpitopäivien luku: _____(B)

Murtoluku (B) kerrotaan vuokratasotiedolla (C):

	Unilämmitystalo	Keskuslämmitystalo
Helsinki	58	92
Muut kaupungit kauppalat	43	68
Maalaiskunnat	19	30

_____ (B)^x _____ (C) = _____ (kymmenen pennin tarkkuus)

Kirjain- koodi	Arvo (0000)
LKOTAT	
LKOTAS	

KORTTITYYPPI 31. RUOKAKUNNAN RAKENNE

SARAKE ASIA JA KOODI

- 1- 7 Ruokakunnan numero
- 1- 2 Suuralue ja kuntaosite
01-14 = suuralue I, kuntaositteet 1-4 (maalaiskunnat tulotason mukaan)
21-34 = " II, "
41-54 = " III, "
61-74 = " IV, "
- 3 Kunnan juokseva numero suuralueen ja kuntaositteen sisällä
- 4 Tilinpitokuukausi
Tyhjä = VH-lisänäytteeseen kuuluva ruokakunta
- 5- 7 Ammattiryhmäosite ja ruokakunnan juokseva numero
000-099 = Maanviljelijät
100-199 = Maanviljelijät, täydennysnäyte
200-599 = Työntekijät
600-899 = Muut
900-999 = Vanhustaloudet, täydennysnäyte
- 8-10 Päämiehen ammatti
(Väestölaskenta 1960, ammattihakemisto)
- 11 Päämiehen siviilisääty
1 = Naimisissa
2 = Naimaton
3 = Leski
4 = Eronnut
- 12-13 Päämiehen avioliiton solmimisvuosi (kaksi viimeistä numeroa)
70 = Ei ole ollut naimisissa
- 14 Lomake 1, kysymys 3. Asuinpaikan sijainti
1 = Helsinki
2 = Muu kaupunki tai kaupala
3 = Kirkonkylä tai muu taajama
4 = Haja-asutusalue
- 15 Lom. 1, kys. 2H. Kesämökki tai huvila
0 = Ei kesäasuntoa
1 = Oma kesämökki tai huvila
2 = Useampia kesäasuntoja
3 = Vuokrattu kesäasunto
4 = Sekä oma että vuokrattu kesäasunto
- 16 Lom. 1, kys. 8. Auton hallinta
0 = Ei
1 = Kyllä
- 17-25 Lom. 1, kys. 29. Päämiehen kansaneläke: eläkelaji ja eläkkeen osat
- 17 Vanhuuseläke
0 = Ei saa
1 = Saa
- 18 Vanhuudentuki
0 = Ei saa
1 = Saa

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
19	<u>Työkyvyttömyyseläke</u> 0 = Ei saa 1 = Saa
20	<u>Hautausavustus</u> 0 = Ei saanut 1 = Sai
21	<u>Perusosa</u> 0 = Ei saa 1 = Saa
22	<u>Apu- tai hoitolisä</u> 0 = Ei saa 1 = Saa
23	<u>Vähennetty tukiosa</u> 0 = Ei saa 1 = Saa
24	<u>Täysi tukiosa</u> 0 = Ei saa 1 = saa
25	<u>Tukilisä</u> 0 = Ei saa 1 = Saa
26-36	<u>Lom. 2, kys. 1. Perustiedot maatalouskiinteistöstä</u>
26	<u>Tilan omistussuhde</u> 0 = Ei omista maatilaa 1 = Oma 2 = Kokonaan vuokrattu 3 = Perikunnan omistama
27-31	<u>Tilan kokonaispinta-ala (000,00 ha)</u>
32-36	<u>Peltopinta-ala (000,00 ha)</u>
37	<u>Lom. 3. Haastattelijan arvio haastattelun luotettavuudesta</u> 1 = Luotettava 2 = Joitakin epätarkkuuksia 3 = Melko runsaasti epätarkkuuksia
38	<u>Lom. 3. Epätarkkuuksien pääsyyt</u> 0 = Ei epätarkkuuksia 1 = Muistamisvaikeudet 2 = Haluttomuus antaa tietoja 3 = Molemmat edellä mainitut syyt 4 = Muut syyt
39-41	<u>Haastattelu-aika (minuutteja)</u>
42-65	<u>VH- lisänäytteeseen kuuluvien ruokakuntien rakennetiedot</u>
42-43	<u>Kys. 1. Ruokakunnan jäsenluku</u>
44-45	<u>Kys. 1. V. 1951 ja sen jälkeen syntyneiden lasten luku</u>
46-47	<u>Kys. 1. Lasten luku (sar. 44-45 mainittujen lisäksi myös muut ammatissa toimimattomat, vanhemmistaan taloudellisesti riippuvat ja heidän kanssaan yhdessä asuvat naimattomat lapset)</u>

SARAKE ASIA JA KOODI

48-49 Kys. 1. Ruokakuntatyyppi

Yksinäiset

- 11 = Mies, ammatissa toimiva
12 = " ei ammatissa toimiva
13 = Nainen, ammatissa toimiva
14 = " ei ammatissa toimiva

Puolisot

- 21 = Ei kumpikaan ammatissa toimiva
22 = Vain mies "
23 = Vain vaimo "
24 = Molemmat ammatissa toimivia

Mies ja vaimo ja naimattomia lapsia (sarakkeissa 46-47 tarkoitettuja lapsia)

- 31-38 = Lapsiluvun mukaan (1-8)
39 = Lapsia 9 tai enemmän

Mies ja lapsia

- 41-48 = Lapsiluvun mukaan
49 = Lapsia 9 tai enemmän

Nainen ja lapsia

- 51-58 = Lapsiluvun mukaan
59 = Lapsia 9 tai enemmän

Muut ruokakunnat

- 61 = Useampia henkilöitä
62 = Perhe + sukulaisia ja/tai muita henkilöitä
63 = Useampia perheitä

HUOM. Perheen muodostavat (1) vanhemmat, joko molemmat tai jompikumpi, ja heidän (hänen) lapsensa, sekä (2) lapsettomat aviopuolisot.

50 Kys. 1. Ruokakunnan päämiehen ikä

0 =	-19 v	-47
1 =	20-24 "	1946-42
2 =	25-29 "	1941-37
3 =	30-39 "	1936-27
4 =	40-44 "	1926-22
5 =	45-49 "	1921-17
6 =	50-59 "	1916-07
7 =	60-64 "	1906-02
8 =	65-69 "	1901-97
9 =	70-79 "	1896-87
x =	80- "	1886-

51 Kys. 1. Ruokakuntaan kuuluvien eläkeikäisten henkilöiden lukumäärä (1901 tai aikaisemmin syntyneet)

- 0 = Ei eläkeikäisiä
1-8 = Lukumäärä (mutta ruokakuntaan kuuluu myös nuorempia jäseniä)
9 = Eläkeläistalous, kaikki ruokakunnan jäsenet syntyneet v. 1901 tai aikaisemmin

52 Kys. 1. Ruokakunnan päämiehen vaimon työssäkäynti

- 0 = Ei käy työssä
1 = Vain osapäivätyössä tai tilapäistehtävissä
2 = Yrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja
3 = Säännöllisesti työssä käyvä, vieraan työnantajan palveluksessa
4 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee palkattuna toimihenkilönä tai työntekijänä jonkun ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä

SARAKE ASIA JA KOODI

- 52 5 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee avustavana perheenjäsenenä ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä
6 = (ei koodata)
7 = Päiväapulainen tms. ulkopuolisen ruokakunnan kotitaloudessa
8 = Ruokakunnassa ei ole päämiehen vaimoa
- 53-54 Kys. 1. Ruokakunnan päämiehen elinkeino (ks. väestölaskennan 1960 ohjeita)
- Maatalous sivuelinkeinoineen (0)
01 = Maatilatalous
02 = Maataloutta palveleva toiminta
03 = Puutarhaviljelys
04 = Turkistarhaus, poronhoito ja muu tähän ryhmään kuuluva toiminta
05 = Metsätalous (metsänhoito ja hakkuu, metsäajot), uitto ja lauttaus
06 = Kalastus ja metsästys
- Kaivannaisteollisuus (1)
11 = Malmikaivokset
12 = Kivilouhokset, hiekan ja soran lajittelu
13 = Kalkkivilouhokset
14 = Muu kaivannaisteollisuus
- Tehdasteollisuus ja käsityö (2-3)
20 = Elintarviketeollisuus
21 = Juomia valmistava teollisuus
22 = Tupakkateollisuus
23 = Tekstiiliteollisuus
24 = Kenkä-, vaatetus- ja ompeluteollisuus
25 = Puuteollisuus
26 = Rakennuspuusepänteollisuus
27 = Puuvanuke- ja paperiteollisuus
28 = Graafinen teollisuus
29 = Nahka- ja nahkateosteollisuus
30 = Kumiteollisuus
31 = Kemian teollisuus
32 = Kiviöljy- ja asfalttiteollisuus
33 = Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuus
34 = Metallin perusteollisuus
35 = Metallituoteteollisuus
36 = Koneteollisuus
37 = Sähköteknillinen teollisuus
38 = Kulkuneuvoteollisuus
39 = Muu määrittelemätön teollisuus
- Rakennustoiminta (4)
41 = Talonrakennus
42 = Talonrakennustoiminnan alaurakointi (maalaamot, rakennuspeltisepänilikkeet, putkijohtojen asennus, sähköjohtojen asennus jms.)
43 = Maa- ja vesirakennustoiminta
- Sähkö-, kaasu-, vesijohto- ja viemärlaitokset (5)
51 = Sähkö- ja kaasulaitokset
52 = Vesijohto-, viemäri- ja puhtaanapitolaitokset

SARAKE ASIA JA KOODI

Kauppa (6)

- 61 = Tukkukauppa
- 62 = Vähittäiskauppa
- 63 = Pankit ja muut rahalaitokset
- 64 = Vakuutuslaitokset
- 65 = Kiinteistöjen välitys, omistus, vuokraus

Liikenne (7)

- 71 = Rautatieliikenne
- 72 = Tieliikenne
- 73 = Vesiliikenne
- 74 = Ilmaliikenne
- 75 = Liikennettä palveleva toiminta (matkatoimistot, huolinta ja laivaus jms.)
- 76 = Varastot ja makasiinit
- 77 = Tietoliikenne (posti, lennätin ja puhelin)

Palvelukset (8)

- 81 = Puolustuslaitos
- 82 = Hallinto- ja järjestyspalvelukset
- 83 = Opetustoiminta
- 84 = Uskonnolliset yhdyskunnat
- 85 = Terveydelliset palvelukset
- 86 = Muut palvelukset yhteiskunnalle ja liike-elämälle
- 87 = Taide- ja virkistyspalvelukset
- 88 = Kodissa suoritettavat henkilölliset palvelukset
- 89 = Muut henkilölliset palvelukset
- 90 = Ammatissa toimimattomat (9)

55 Kys. 1. Ruokakunnan päämiehen sosioekonominen asema

Yrittäjät

- 1 = Maanviljelijä tai muu maatalouden yrittäjä
- 2 = Muu työnantaja
- 3 = Muu yksinäisyrittäjä

Johtajat ja toimihenkilöt

- 4 = Yrityksen johtaja
- 5 = Ylempi toimihenkilö
- 6 = Muu toimihenkilö

Työntekijät

- 7 = Maataloustyöntekijä
- 8 = Muu ammattitaitoinen tai erikoistunut työntekijä
- 9 = Ammattitaidoton tai erikoistumaton työntekijä
- 0 = Henkilöllinen palveluskunta

Muut

- y = Muut ammatissa toimimattomat (opiskelijat, entiset ammatinharjoittajat jms.)

56 Kys. 1. Ruokakunnan päämiehen sosiaaliryhmä (Huom. myös entiset ammatinharjoittajat)

- 1-9 Rauhalan luokitus

57 Kys. 1. Ruokakunnan päämiehen koulunkäynti

- 0 = Vähemmän kuin kansakoulu
- 1 = Kansakoulu tai kansalaiskoulu
- 2 = Keskikoulu

SARAKE ASIA JA KOODI

57 3 = Ylioppilas
 4 = Akateeminen loppututkinto

58 Kys. 1. Ruokakunnan päämiehen suorittamien erikoiskurssien ja ammattiopintojen yhteinen kestoai-
sar. 57 mainittuja). Harrastuskursseja ja aivan lyhyitä, alle kaksi viikkoa kestäneitä opinto- tai ammattikursse-
ja ei oteta huomioon.

0 = Ei mitään
1 = Noin kuukausi
2 = Kaksi- kolme kuukautta
3 = Noin puoli vuotta
4 = Noin vuosi
5 = 1.5-2.5 vuotta
6 = Kolme vuotta tai enemmän

59-62 Kulutussyksiköt, ruokakunnan jäsenet yhteensä

63 Kontrolli -x

(Sarakkeet 64-78 jäävät tyhjiksi)

79-80 31 = Korttityyppi

Huom. Jos ruokakunta on ollut mukana vain kuukausikirjanpidossa, kontrolli -x tulee sarakkeeseen 15. Jos ruokakunta on mukana sekä kuukausikirjanpidossa että vuosihaastattelussa, kontrolli -x tulee sarakkeeseen 42.

KORTTITYYPPI 32. YKSILÖTIEDOTSARAKE ASIA JA KOODI

- 1- 7 Ruokakunnan numero
- 8- 9 Ruokakunnan jäsenen numero
- 10 Sukupuoli
1 = Mies
2 = Nainen
- 11-12 Syntymävuosi (kaksi viimeistä numeroa)
- 13-15 Oma ammatti
999 = Ammatti tuntematon
yyy = Ei ammatissa toimiva
- 16 Siviilisääty
1 = Naimisissa
2 = Naimaton
3 = Leski
4 = Eronnut
- 17-18 Avioliiton solmimisvuosi (kaksi viimeistä numeroa)
70 = Ei ole ollut naimisissa
- 19 Lom. 1, kys. 16. Työkyky (15-64-vuotiaat)
0 = Täysin työkyvytön
1 = Osittain työkykyinen, haitta-aste 100 %
2 = " " 80-99 "
3 = " " 60-79 "
4 = " " 40-59 "
5 = " " 20-39 "
6 = " " 1-19 "
7 = Täysin työkykyinen
y = V. 1951 tai sen jälkeen, ja 1901 tai sitä ennen syntyneet
- 20 Lom. 1, kys. 17. Onko sotainvalidi
0 = Ei
1 = On
- 21 Lom. 1, kys. 18. Osallistuminen sotaan
0 = Ei osallistunut
1 = Osallistui
- 22-42 Lom. 1, kys. 19-20. Poissaolot ammatista. Vain ammatissa vuoden 1966 aikana toimineet, myös avustavat perheenjäsenet (Merkitään päivinä)
- 22-24 a. Koulussa tai opiskelemassa
- 25-27 b. Sotaväessä
- 28-30 c. Sairauden vuoksi työkyvyttömänä
- 31-33 d. Muusta syystä nauttinut virkavapautta
- 34-36 e. Vuosilomalla
- 37-39 f. Pelkästään kotitaloustyötä omassa kotitaloudessa
- 40-42 g. Muusta syystä ei työssä
yyy = Ei ammatissa toimiva

SARAKE ASIA JA KOODI

- 43-44 Lom. 1, kys. 22. Päätoiminen (kys.21) osapäivätyö. Keskimääräinen työpäivän pituus tunteina yhden desimaalin tarkkuudella (0,0)
00 = Ei osapäivätyössä
- 45 Lom. 1, kys. 23. Ylityötunnit
0 = Ei ylityötunteja
1 = a. Alle 50 tuntia
2 = b. 51- 100 "
3 = c. 101- 200 "
4 = d. 201- 300 "
5 = e. 301- 500 "
6 = f. 501-1000 "
7 = g. yli 1000 "
- 46-54 Lom. 1, kys. 29. Kansaneläke: eläkelaji ja eläkkeen osat
- 46 Vanhuuseläke
0 = Ei saa
1 = Saa
- 47 Vanhuudentuki
0 = Ei saa
1 = Saa
- 48 Työkyvyttömyyseläke
0 = Ei saa
1 = Saa
- 49 Hautausavustus
0 = Ei saanut
1 = Sai
- 50 Perusosa
0 = Ei saa
1 = Saa
- 51 Apu- tai hoitolisä
0 = Ei saa
1 = Saa
- 52 Vähennetty tukiosa
0 = Ei saa
1 = Saa
- 53 Täysi tukiosa
0 = Ei saa
1 = Saa
- 54 Tukilisä
0 = Ei saa
1 = Saa
- 55-64 Lom. 2, kys. 18. Työpäivän keskimääräinen pituus maataloudessa (ja muussa siihen liittyvässä yritystoiminnassa)
- 55-57 Talvi, kaikki työt (00.0 t)
- 58-59 " siitä kotitaloustyö (0.0 t)
- 60-62 Kesä, kaikki työt (00.0 t)
- 63-64 " siitä kotitaloustyö (0.0 t)

SARAKE ASIA JA KOODI

65-68 Lom. 3, kys. 14. Säästämistavoitteet

65-66 Tavoite n:o 1

- 01 = Henkilöauton hankinta
- 02 = Muiden kestokulutushyödykkeiden hankinta
- 03 = Huvilan osto tai rakennuttaminen
- 04 = Lomamatkat
- 05 = Omakotitalon osto tai rakennuttaminen
- 06 = Tuotantovälineiden osto tai perusparannukset
- 07 = Arvopaperi- ym. sijoitukset
- 08 = Velkojen lyhentäminen ja koron maksu
- 09 = Opiskelu
- 10 = Sairauden, työkyvyttömyyden tai työttömyyden varalle
- 11 = Vanhuuden varalle
- 12 = Muu tavoite
- 13 = Ei ole kiinnostunut säästämisestä
- 14 = Ei ole mahdollisuuksia säästää
- yy = Kysymystä ei esitetty (alle 15-vuotiaat)

67-68 Tavoite n:o 2. (Kuten edellä)

69-77 Vuosihaastatteluruokakuntia koskevat tiedot

69 Kys. 1. Asema ruokakunnassa

- 1 = Päämies
- 2 = Päämiehen puoliso
- 3 = Päämiehen ja/tai hänen puolisonsa lapsi, lapsenlapsi, kasvatti tai ottolapsi
- 4 = Päämiehen isä, äiti, appi tai anoppi
- 5 = Muu sukulainen
- 6 = Kotiapulainen
- 7 = Muu palkattu henkilö
- 8 = Muu henkilö

70 Kys. 1. Pääkieli

- 1 = Suomi
- 2 = Ruotsi
- 3 = Muu

71 Kys. 1. Työssäkäynti

- 0 = Ei työssä käyvä
- 1 = Vain osapäivätyössä tai tilapäistehtävissä
- 2 = Yrittäjä tai vapaan ammatin harjoittaja
- 3 = Säännöllisesti työssä käyvä, vieraan työnantajan palveluksessa
- 4 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee palkattuna toimihenkilönä tai työntekijänä jonkun ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä
- 5 = Säännöllisesti työssä käyvä, työskentelee avustavana perheenjäsenenä ruokakunnan jäsenen omistamassa yrityksessä
- 6 = Kotiapulainen, oman ruokakunnan päämiehen kotitaloudessa
- 7 = Päiväapulainen tms. ulkopuolisen ruokakunnan taloudessa

72-73 Kys. 1. Elinkeino (oman ammatin perusteella)

- Ryhmitys sama kuin KT 01, sar. 30-31
- 90 = Ammatissa toimimattomat (22/0)

74 Kys. 1. Sosioekonominen asema (oman ammatin perusteella)

Yrittäjät

SARAKE ASIA JA KOODI

- 74 1 = Maanviljelijä tai muu maatalouden yrittäjä
 2 = Muu työnantaja
 3 = Muu yksinäisyrittäjä

Johtajat ja toimihenkilöt

- 4 = Yrityksen johtaja
5 = Ylempi toimihenkilö
6 = Muu toimihenkilö

Työntekijät

- 7 = Maataloustyöntekijä
8 = Muu ammattitaitoinen tai erikoistunut työntekijä
9 = Ammattitaidoton tai erikoistumaton työntekijä
0 = Henkilöllinen palveluskunta

Muut

- X = Alle 16-vuotias ammatissa toimimaton
Y = Muut ammatissa toimimattomat

- 75 Kys. 1. Sosiaaliryhmä (Oman ammatin perusteella; myös entiset ammatinharjoittajat)
 1-9 Rauhalan ryhmitys

- 76 Kys. 1. Koulunkäynti
 0 = Vähemmän kuin kansakoulu
 1 = Kansakoulu tai kansalaiskoulu
 2 = Keskikoulu
 3 = Ylioppilas
 4 = Akateeminen loppututkinto

- 77 Kys. 1. Erikoiskurssien ja ammattiopintojen yhteinen kesto-aika (Ei koske sarakkeessa 76 mainittuja).
 Harrastuskursseja ja aivan lyhyitä, alle kaksi viikkoa kestäneitä opinto- ja ammattikursseja ei oteta huomioon.
 0 = Ei mitään
 1 = Noin kuukausi
 2 = Kaksi- kolme kuukautta
 3 = Noin puoli vuotta
 4 = Noin vuosi
 5 = 1.5-2.5 vuotta
 6 = Kolme vuotta tai enemmän

- 78 Kontrolli -x

- 79-80 32 = Korttityyppi

Huom. Jos ruokakunta on mukana kuukausitilinpidoissa, kontrolli -x tulee sarakkeeseen 19.
Jos ruokakunta on mukana sekä kuukausitilinpidoissa että vuosihaastattelussa, kontrolli -x tulee sarakkeeseen 69.

Ylälävistys x erikoismerkityksessä sarakkeissa 4, 19, 69, 74 ja 78, muuten = tuntematon.

KORTTITYYPPI 33. KULUTUSMENOT

SARAKE ASIA JA KOODI

1- 7	<u>Ruokakunnan numero</u>
8-18	<u>I menoerä</u>
8-12	<u>Menoryhmäkoodi</u>
13	Ruokakunnan jäsenen numero 0 = Hyödyke, jota ei eritellä yksiköittäin
14-18	Menoerä markkoina
19-29	<u>II menoerä, kuten edellä</u>
30-40	III " "
41-51	IV " "
52-62	V " "
63-73	VI " "
74.	Kontrolli -x

Sarakkeet 75-78 jäävät tyhjiksi

79-80 33 = Korttityyppi

Huom. Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen kustannuserän perään.

Kaksoislävistyks

1) x-lävistys menoryhmäkoodin ensimmäisessä sarakkeessa = negatiivinen erä (esiintyy vain asuntoedussa)

2) Ruokakunnan jäsenen numero

1-9 = 1-9

0-9 ja x- lävistys = 10-19

0-9 ja y- lävistys = 20-29

KORTTITYYPPI 34. KESTOKULUTUSTAVAROIDEN HANKINTA

SARAKE ASIA JA KOODI

1- 7	<u>Ruokakunnan numero</u>
8-33	<u>I esinelaji</u>
9-12	Esinelajikoodi
13-14	Ruokakunnan jäsenen numero 00 = Hyödyke, jota ei eritellä yksilöittäin
15	Uutena vai vanhana 1 = Uusi 2 = Käytetty
16	Kappalemäärä
17-21	Hankintahinta
22	Maksutapa 1 = Käteisellä 2 = Osamaksulla
23-27	Käsiraha
28-32	Maksamatta 31. 12. 1966
33	Keneltä käytetyt 1 = Yksityiseltä 2 = Muualta
34-59	<u>II esinelaji, kuten edellä</u>
60	Kontrolli -x Sarakkeet 61-78 jäävät tyhjiksi
79-80	34 = Korttityyppi Huom. Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen esinelajin perään. Tyhjät paikat täytetään nolilla

KORTTITYYPPI 35. KESTOKULUTUSTAVAROIDEN MYYNNIT

SARAKE ASIA JA KOODI

1- 7 Ruokakunnan numero

8-20 I esinelaji

8-12 Esinelajikoodi

13-14 Kappalemäärä

15-19 Luovutushinta

20 Kenelle myyty
1 = Yksityiselle
2 = Muualle

21-33 II esinelaji, kuten edellä

34-46 III " "

47-59 IV " "

60-72 V " "

73 Kontrolli -x

Sarakkeet 74-78 jäävät tyhjiksi

79-80 35 = Korttityyppi

Huom. Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen kustannuserän perään.

KORTTITYYPPI 36. ULKOMAANMATKAT

SARAKE ASIA JA KOODI

1- 7	Ruokakunnan numero
8	Osallistujien lukumäärä
9-12	Matkan kokonaiskustannukset
13-16	Seura- ja valmismatkojen matkaliput
17-20	Muiden ulkomaanmatkojen matkaliput
21-24	Auton käyttö- ja korjauskustannukset
25-28	Matkatavaramaksut ja -vakuutukset jms.
29-32	Passit ja viisumit
33-36	Ravinto, juomat, tupakka
37-40	Jalkineiden ja asusteiden ostot
41-44	Hotelli- ja campingmaksut jms.
45-48	Kestokulutustavaroiden ostot
49-52	Muut tuliaisostokset
53-56	Muut menot
57	Kontrolli -x
	Sarakkeet 58-78 jäävät tyhjiksi
79-80	36 = Korttityyppi

KORTTITYYPPI 37. TULOT JA SÄÄSTÄMINEN

SARAKE ASIA JA KOODI

1- 7	<u>Ruokakunnan numero</u>
8-23	<u>I tulo-, kustannus- tai säästämiserä</u>
8	Etumerkki 1 = + 2 = -
9-14	Tulolajikoodi
15-16	Ruokakunnan jäsenen numero (Koodia 00 ei käytetä)
17-18	Elinkeinosektori (Sama ryhmitys kuin KT 01:ssä) 00 = Tulot reaali- ja finanssiomaisuudesta, tulosiirrot, verot, pääomansiirrot, reaali- ja finanssiomaisuus- sektoreissa (25 ja 26) tapahtuva säästäminen, pääomavoitot ja -tappiot
19-23	Markkamäärä
24-39	<u>II tulo-, kustannus- ja säästämiserä, kuten edellä</u>
40-55	<u>III tulo-, kustannus- ja säästämiserä,</u> "
56-71	<u>IV tulo-, kustannus- ja säästämiserä,</u> "
72	Kontrolli -x Sarakkeet 73-78 jäävät tyhjiksi
79-80	37 = Korttityyppi Huom. Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen kustannuserän perään.

KORTTITYYPPI 38. TYÖPANOS

<u>SARAKE</u>	<u>ASIA JA KOODI</u>
1- 7	<u>Ruokakunnan numero</u>
8-20	<u>I työpanostieto</u>
8-13	Työpanoskoodi (vastaa tulolajikoodia)
14-15	Ruokakunnan jäsenen numero
16-17	Elinkeinosektori (sama kuin KT 37:ssä)
18-20	Työssääoloaika (päivinä)
21-33	<u>II työpanostieto</u>
34-46	III "
47-59	IV "
60-72	V "
73	Kontrolli -x
	Sarakkeet 74-78 jäävät tyhjiksi
79-80	38 = Korttityyppi

Huom. Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen työpanostiedon perään.

KORTTITYYPPI 90. KULUTUSMENOT

SARAKE ASIA JA KOODI

- 1 - 6 Ruokakunnan numero
- 7-20 I menoerä
- 7 Hankintatapa
K = Omasta kauppaliikkeestä saadut tuotteet (omakustannushinta)
V = Omasta kauppaliikkeestä saadut tuotteet (vähittäismyyntihinta)
M = Meijeristä tai teurastamosta alennettuun hintaan saatu tuote
U = Ulkomailta ostettu hyödyke
I = Muut ostot
- 8-12 Kulutusnimikkeistön mukainen kirjainkoodi
- 13-15 Määrätieto kulutusnimikkeistön osoittamista tavaroista/ruokakunnan jäsenen numero yksilöittäin eriteltävistä tavaroista
- 16-20 Hintatieto (penniä)
- 21-34 II menoerä, kuten edellä
- 35-48 III menoerä, kuten edellä
- 49-62 IV menoerä, kuten edellä
- 63-76 V menoerä, kuten edellä
- 77 Kontrolli -x
- Sarake 78 jää tyhjäksi
- 79-80 90 = Korttityyppi
- Vajaaksi jääviin kortteihin kontrolli -x viimeisen menoerän perään

LIITE 5.

Tutkimuksessa käytettyjä lomakkeita

- Alkuhaastattelulomake**
- Vuosihaastattelu, yleislomake**
- Vuosihaastattelu, tulot maa- ja metsätaloudesta**
- Vuosihaastattelu, tulot yritystoiminnasta**
- Vuosihaastattelu, tulot omaisuudesta**
- Kuukausitilinpidossa käytetyn kassakirjan sivu**

SOSIAALIMINISTERIÖ
SOSIAALINEN TUTKIMUSTOIMISTO

Kunta:
Ruokakunta n:o
Asiamies:

KOTITALOUSTIEDUSTELU 1966

Lomake n:o 2 Alkuhaastattelu

1. Kirjanpitoon liittyvien käyntien ja haastattelujen määrä ja kesto-aika

Käynti- kerta	Päivä- määrä	Turha käyn- ti, h:vaa ei tavattu (rasti)	Keskustelu		Matka-aika		Huomautuksia
			alkoi klo	päättyi klo	tuntia	min.	
1. käynti							
2. "							
3. "							
4. "							
5. "							
6. "							
7. "							
8. "							
9. "							
10. "							

Huomautuksia: _____

2. Ruokakunnan jäsenet

Asema ruokakunnassa (mies, vaimo, tytär, anoppi, kotiapulainen jne)	Sukupuoli M=mies N=nainen	Synt. vuosi	Pääkieli S=suomi R=ruotsi M=muu	Käykö säänn. työssä ¹⁾ kyllä/ ei	Ammatti ²⁾	Koulunkäynti, suoritettut kurssit ja tutkinnot	Elinkeino (työnantaja, työpaikan laatu)
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

1) Työksi luetaan myös avustavana perheenjäsenenä (palkatta) tehty työ, ei kuitenkaan omaa kotitaloustyötä.

2) Jos ammatteja on useampia, on ensiksi mainittava se, johon asianomainen käyttää pääosan vuoden työajasta.

Huomautuksia: _____

3. (Vain maanviljelijäruokakunnille)

Tilan koko pinta-ala	_____	ha
siitämpeltoa	_____	"
metsää	_____	"
luonnonniittyä ja luonnonlaidunta	_____	"
tietä, joutomaata ym.	_____	"

4. (Vain yrittäjäruokakunnille, ei maanviljelijöille)

Työskenteleekö yrityksessä palkattua työvoimaa?

1 kyllä Montako henkilöä? _____

2 ei

5. Kuuluuko ruokakuntaanne henkilöitä, jotka saavat kansaneläkkeenä

Rk:n jäsenen n:o

vanhuuseläkettä	_____
työkyvyttömyyseläkettä	_____
vanhuudentukea	_____

(Jos ruokakunnassa on yksi tai useampia kansaneläkkeensaajia)

Kuuluuko heidän eläkkeeseensä

Rk:n jäsenen n:o

täysi tukiosa	_____
vähennetty tukiosa	_____
pelkkä perusosa	_____
apu- tai hoitolisä	_____
tukilisiä	_____

LUONTOISEDUT

6. Onko ruokakunnalla tai joillakin sen jäsenillä seuraavia luontoisetuja?

Luontoisedun laatu	Rk:n jäsenten n:ot	Millä perusteella luontoisetu on saatu ¹⁾
1 ☐ osaksi ilmainen asunto		_____
2 ☐ täysin ilmainen asunto		_____
3 ☐ lämpö		_____
4 ☐ valo		_____
5 ☐ polttopuut tai muut lämmitykseen käytetyt polttoaineet		_____
6 ☐ osaksi ilmaiset ateriat	_____	_____
7 ☐ kokonaan ilmaiset ateriat	_____	_____
8 ☐ elintarvikkeet		
Mitä elintarvikkeita?		_____

9 ☐ ajoneuvojen käyttöoikeus (myös kuljetus työpaikalle)	_____	_____
10 ☐ virka- tai työpuku	_____	_____
11 ☐ muut luontoisedut		
	_____	_____
	_____	_____

Lisäselvityksiä: _____

¹⁾ Luontoisetujen saamisperusteet ryhmitellään ja merkitään seuraavasti (vaihtoehdot luetellaan haastateltavalle):

- Palkka (merkitään - P)
- Syytinki (= S). Syytingillä tarkoitetaan kiinteistön kaupassa tai muussa luovutuksessa omistajan joko itselleen tai muille pidättämää oikeutta johonkin määrätuloon tai etuun, esim. elinkautiseen eläkkeeseen ja hoitoon tai huoneiden ja tilusten käyttöön.
- Muu eläke (= E)
- Avustus (= A)
- Muulla perusteella saatu luontoisetu (= M)

ASUNTO-OLOT

7. Talon rakennusvuosi: _____

8. Rakennusaine (kantavien seinärakennelmien pääasiallinen rakennusaine):

- 1 kiveä
2 puuta

9. Onko talo, jossa ruokakunta asuu

1 ☐ omakotitalo (myös maalais-
talo)	6 ☐ virastotalo
2 ☐ rivitalo, atriumtalo	7 ☐ teollisuus- tai liikeraken-
nus
3 ☐ kerrostalo	8 ☐ tilapäinen rakennus (parakki
tms.)
4 ☐ koulu	9 ☐ muu (esim. saunarak., kesä-
mökki)
5 ☐ sairaala	

Mikä? _____

10. Montako asuinhuonetta on ruokakuntanne käytössä? (yksinomaan vastaanottohuo-
neena tai toimistohuoneena käytettyä huonetta ei lueta asuinhuoneeksi)

_____ huonetta ja keittiö tupakeittiö keittokomero
 keittokaappi ei erityistä keittotilaa

11. Asunnon pinta-ala (ruokakunnan käytössä oleva ala): _____ m²

12. Onko asunnossa käytettävissänne

1 ☐ vesijohto	6 ☐ kylpyhuone tai suihkuhuone
2 ☐ viemäri	7 ☐ sähkövalo
3 ☐ WC	8 ☐ kaupunkikaasu
4 ☐ keskuslämmitys	9 ☐ nestekaasu
5 ☐ lämmin vesi (_____ päivänä viikossa)	

13. Onke talossa käytettävissänne

- 1 sauna
2 pyykkitupa
3 pyykinpesukone

14. Asuttako

- 1 omistamassanne tai jonkun ruokakuntanne jäsenen omistamassa talossa
2 omistamassanne tai jonkun ruokakuntanne jäsenen omistamassa osake-
huoneistossa
3 ruokakuntaanne kuulumattoman omaisen omistamassa asunnossa
4 nykyisen tai entisen työnantajanne (muiden kuin kohdassa 5 mainittujen)
omistamassa asunnossa

- 5 valtion, kunnan tai seurakunnan omistamassa asunnossa
- 6 asunto-osakeyhtiön tai muun yhtiön omistamassa asunnossa
- 7 asunto-osuuskunnan omistamassa asunnossa
- 8 yksityishenkilön omistamassa asunnossa
- 9 muulla tavoin: _____

15. (Vain vuokrahuoneistot) Asutteko

- 1 päävuokralaisena
- 2 alivuokralaisena
- 3 asukkina

16. (Vain vuokrahuoneistot ja omat osakehuoneistot) Paljonko maksatte vuokraa tai vastiketta asunnostanne?

_____ mk/kk tai _____ mk/vuodessa

Sisältyykö vuokraan/vastikkeeseen

- 1 lämmitys tai polttopuut
- 2 sähkö
- 3 lämmin vesi
- 4 kaasu
- 5 siivous
- 6 täysihoito
- 7 huonekalut
- 8 muuta, mitä?

(Elleivät lämmitys ja lämmin vesi sisälly) Paljonko maksatte

lämmityksestä _____ mk/kk

lämpimästä vedestä _____ mk/kk

17. (Vain omat omakotitalot) Onko talonne

- 1 omalla tontilla
- 2 vuokratontilla. Paljonko maksatte tontinvuokraa _____ mk/kk tai _____ mk/vuodessa

18. (Omat asunnot ja normaalia hintaa halvemmalla saadut vuokra-asunnot) Kuinka suureksi arvioitte asuntonne vuokra-arvon vapaille markkinoilla (huomioottaen myös asunnon sijainnin)? _____ mk/kk

Haastattelijan arvio käyvästä vuokrasta ja arvostelu asunnon kunnosta ja tasta: _____

19. (Ei alivuokralaisille) Onko Teillä huoneistossanne alivuokralaisia?

1 ei

2 on (jos "on") Kuinka monta henkilöä? _____

Kuinka suuri on alivuokralaisten käytössä olevien huoneiden yhteenlaskettu pinta-ala? _____ m²

Paljonko saatte heiltä vuokratuloja keskimäärin kuukaudessa? _____ mk

Sisältyykö alivuokralaisten maksamaan vuokraan

1 lämmitys tai polttopuut

5 siivous

2 sähkö

6 täysihoito

3 lämmin vesi

7 huonekalujen käyttöoikeus

4 kaasu

8 muuta, mitä? _____

(Elleivät lämmitys ja lämmin vesi sisälly alivuokralaisten maksamaan vuokraan)

Paljonko he maksavat

lämmityksestä _____ mk/kk

lämpimästä vedestä _____ mk/kk

19.a. (Omassa omakoti- tai maalaistalossa asuville)

Onko Teillä talossanne päävuokralaisia?

1 ei

2 on (Jos "on") Kuinka suuri on päävuokralaisten käytössä olevien asuinhuoneiden yhteenlaskettu pinta-ala? _____ m²

Sisältyykö näiltä saamaanne vuokraan

1 lämmitys tai polttopuut

4 kaasu

2 sähkö

5 muuta, mitä? _____

3 lämmin vesi

20. Onko asunnossanne ja käytettävissänne

1 jääkaappi

2 puhelin (Jos puhelin) Käytetäänkö puhelinta yritystoimintaan tai ammatin harjoittamiseen?

1 ei

2 käytetään. Kuinka suuri osa puhelinmaksuista liittyy yritystoimintaan tai ammatin harjoittamiseen (arvio)? _____

21. Mikä keittomahdollisuus Teillä on?

1 puuhella

4 (kaupunki) kaasuhalla

2 sähköhella

5 muu. Mikä? _____

3 nestekaasuhella

6 ei mitään keittomahdollisuutta

22 - 34 RUOKAKUNNAN JÄSENTEN OMISTAMAT JA HEIDÄN HALLINNASSAAN OLEVAT MOOTTORIAJONEUVOT

Kysymys	Henkilö- auto	Paketti- tai far- mariauto	Kuorma- auto	Mootto- ripyörä	Mopedi	Traktori
22. Ajoneuvon rekisterinumero (mopedista vak. n:o)						
23. Merkki						
24. Valmistusvuosi						
25. Hankintavuosi						
26. Hankittiinko ajoneuvo 1. uutena (rasti) 2. käytettynä						
27. Käytetähänkö ajoneuvoa 1. vain yksityisajoon (rasti) 2. vain ammattimaiseen ajoon 3. osaksi kumpaankin						
28. Hallintasuhde 1. Omat ajoneuvot (sen rk:n jäsenen n:o, jonka omistuksessa) 2. Hallinnassa; omistaja: 21. työnantaja (rasti) 22. muu ulkopuolinen						
29. Ajoneuvon hankintahinta						

(KYSYMYKSET 30 - 33 VAIN RUOKAKUNNAN JÄSENTEN VIIME KSI HANKKIMASTA HENKILÖ-,
PAKETTI- TAI FARMARIAUTOSTA)

30. Kuinka mones omistamistanne autoista nykyinen autonne on?

- 1 ensimmäinen
2 toinen
3 rk on omistanut jo useampia

(Jos 2 tai 3) Edellisen auton merkki: _____

vuosimalli: _____

myyntiaika: _____

myyntihinta: _____

31. Millä tavoin hankitte nykyisen autonne?

Vaihtamalla entiseen henkilö-, paketti- tai farmariautoon:

- 1 ilman välirahaa (siirry kysymykseen 33)
2 antamalla välirahaa _____ mk
3 saaden itse välirahaa _____ mk (siirry kysymykseen 33)

Vaihtamalla muuhun ajoneuvoon:

- 4 ilman välirahaa (siirry kysymykseen 33)
5 antamalla välirahaa _____ mk
6 saaden itse välirahaa _____ mk (siirry kysymykseen 33)

Muulla tavoin:

- 7 käteisellä tai velaksi
8 saatu kokonaan lahjana (siirry kysymykseen 33)
9 muulla tavoin. Miten? _____

32. Maksoittako auton hinnan/välirahan kertamaksulla vaiko osamaksulla?

- 1 kertamaksulla
2 osamaksulla. Paljonko tähän mennessä on maksettu? _____

(siirry kysymykseen 33)

(Jos "kertamaksulla") Kuinka rahoititte autonne oston?

Rahoitustapa	Auton hinta/Väliraha mk
Omaa rahaa	_____
Velkaa	
pankista tai muusta rahalaitoksesta	_____
työnantajalta	_____
sukulaisilta	_____
muilta	_____
Lahjana	
sukulaisilta	_____
työnantajalta	_____
muilta	_____
	Yhteensä -----

33. Hankittiinko auto lähinnä

- 1 työmatkoja varten
- 2 asioimismatkoja varten
- 3 virkistys- ja huvimatkoja varten

34. (SEKÄ OMAT ETTÄ HALLINNASSA OLEVAT HENKILÖ-, PAKETTI- JA FARMARIAUTOT)

Säilytättekö autoa omassa tai vuokratuissa tallissa?

- 1 oma talli. Oman tallin arvioitu vuokra-arvo _____ mk/kk
- 2 vuokrattu talli. Paljonko maksatte vuokraa kuukaudessa? _____ mk/kk
- 3 säilyttää muulla tavoin

(Jos säilyttää tallissa) Onko talli lämmityslaittein varustettu?

- 1 on
- 2 ei

KOTITALOUKSIEN OMISTAMAT KESTOKULUTUSTAVARAT JA NIIDEN KÄYTTÖIKÄ

35. Mitä seuraavista esineistä on kotitaloutenne käytössä ja omistuksessa				36. Milloin viimeksi poistitte näitä esineitä käytöstä (vain 1950- ja 1960-luvuilla poistetut merkitään)			
Esine	On			kpl	Poistevuosi	Poistetun esineen hankintavuosi	Annettinko se uuden osamaksuna? ²⁾
	Uutena hankittuja kpl	Käytettynä hankittuja kpl	Hankintavuosi ¹⁾ (vain uutena hankitut)				
KOTITALOUSKONEET							
1. Sähkökäyttöinen ompelukone							
2. Kutomakone							
3. Pesukone							
4. Pyykinkuivaaja (erill. linko)							
5. Sähkömankeli							
6. Sähkösilitysarauta							
7. Pölynimuri							
8. Lattiankiillottaja							
9. Jääkaappi							
10. Pakastelaatikko							
11. Astianpesukone							
12. Keittiön yleiskone							
13. Sähkövatkain							
14. Sähkövuoka							
15. Sähköpannu							
16. Leivänpäähdin							
17. Tuoremehupuristin tai -linko							
18. Grilli (ei kiinteä sähkölieden osa)							
19. Radio (ei kannettava)							

1) Jos samoja nimikkeitä on useita, merkitään tähän kunkin hankintavuosi

2) Jos annettiin osamaksuna, merkitään kyseiseen kohtaan 0-kirjain

35. Mitä seuraavista esineistä on kotitaloudenno käytössä ja omistuksessa				36. Milloin viimeksi poistitte näitä esineitä käytöstä (vain 1950- ja 1960-luvulla poistetut merkitään).			
Esine	On			kpl	Poistovuosi	Poistetun esineen hankintavuosi	Annettiinko uuden 2) osamaksuna?
	Uutena hankittuja	Käytettynä hankittuja	Hankintavuosi 1) (vain uutena hankitut)				
20. Matkaradio tai muu pieni vastaanotin							
21. Televisio							
22. Äänilevysoitin							
23. Nauhuri(magnetofoni)							
24. Piano, flyygeli							
25. Harmoni, urut							
HUONEKALUT							
26. Ruokailupöytä							
27. Sohvapöytä							
28. Kirjoituspöytä							
29. Varhoiltu nojatuoli							
30. Varhoiltu sohva							
31. Vuodesohva							
32. Kirjahylly							
33. Lipasto (esim. astia- ja soitinlipasto)							
34. Metalliväteet							
35. Puurakenteiset vuotat							

1) Jos sanoja nimikkeitä on useita, merkitään tähän kunkin hankintavuosi

2) Jos annettiin osamaksuna, merkitään kyseiseen kohtaan 0-kirjain

SOSIAALIMIMISTERIÖ
Sosiaalinen tutkimustoimisto

Kunta _____
Ruokakunta n:o _____
Asiamies _____

Lomake 1. KOTITALOUSTIEDUSTELU 1966
VUOSIHAASTATTELU, YLEISLOMAKE
Kaikki ruokakunnat

Kaikki kotitaloustiedustelun yhteydessä annetut tiedot ovat luottamuksellisia. Yksityisiä ruokakuntia koskevia tietoja ei anneta ulkopuolisten käyttöön. Tulokset julkaistaan vain yhdistettyinä tilastoina, joissa ei mainita tutkimukseen osallistuneiden nimiä.

1. Ruokakunnan jäsenet vuoden 1966 lopussa. Huom. Täytetään vain niistä ruokakunnista, jotka eivät ole osallistuneet kuukausitilinpitoon.

Asema ruokakunnassa (mies, vaimo, tytär, anoppi, kotiapulainen jne.)	Sukupuoli ja siv. 1) säätty	Synt. vuosi	Pääkieli S=suomi R=ruotsi M=muu	Käykö säänn. 2) työssä kyllä/ei	Ammatti	Koulunkäynti, suoritetut kurs- sit ja tutkinnot	Stt
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

1) Käyttäkää seuraavia lyhennyksiä

m = naimaton mies

nm = naimisissa oleva mies

lm = leskimies

em = eronnut tai asumuserossa oleva mies

n = naimaton nainen

nn = naimisissa oleva nainen

ln = leskinnainen

en = eronnut tai asumuserossa oleva nainen

2) Työksi luetaan myös avustavana perheenjäsenenä (palkatta) tehty työ, ei kuitenkaan omaa kotitaloustyötä

2. Mainitkaa kaikki asunnot, myös kesäasunnot, jotka olivat ruokakunnan tai sen yksityisten jäsenten hallussa vuoden 1966 aikana (ei koske hotellihuoneita tms. tilapäisasuntoja).

RUOKAKUNNAN VARSINAISET ASUNNOT	Ajanjakso, jona asunut	
	Asunto n:o 1	Asunto n:o 2
A. Oma talo (ss. 3, 4)	/ - /	/ - /
B. Oma osakehuoneisto (ss. 3, 5)	/ - /	/ - /
C. Päävuokralaisasunto (s. 5)	/ - /	/ - /
D. Alivuokralaisasunto (s. 6)	/ - /	/ - /
E. Luontoisetuna saatu asunto (kokonaan ilmainen (ss. 3, 6)) Saantiperuste ¹⁾ _____	/ - /	/ - /
RUOKAKUNNAN YKSITYISTEN JÄSENTEN VUOKRA-ASUNNOT		
F. Vuokrattu opiskelija-asunto ²⁾ Jäsenten n:ot _____ (s. 7)	/ - /	/ - /
G. Muu erillinen vuokra-asunto (esim. toisella paikkakunnalla olevan työpaikan vuoksi) Jäsenten n:ot _____ (s. 7)	/ - /	/ - /
KESÄASUNNOT (Oikea vaihtoehto rengastetaan)		
H. Oma kesämökki tai huvila (s. 7)	Ei 0 On 1 _____ kpl	
I. Vuokrattu kesäasunto (s. 8)	Ei 0 On 1	

1) Saantiperuste: Palkka, syytinki, muu eläke, avustus jne.

2) Omat opiskelija- ym. asunnot merkitään A- tai B- kohtaan

3. Asunnon laatu (huom. vain asuntotyypit A, B ja E)

A. OMAT TALOT

B. OMAT OSAKEHUONEISTOT

E. LUONTOISETUNA SAADUT ASUNNOT

	A		B		E			A		B		E	
	1	2	1	2	1	2		1	2	1	2	1	2
<u>Rakennusvuosi (tai peruskorjausvuosi)</u>							<u>Oman asunnon vuokra-arvo (mk/kk)</u>						
-1899	9	9	9	9	9	9	Ei mitään	0	0	0	0	0	0
1900-09	0	0	0	0	0	0	1- 24 mk	1	1	1	1	1	1
1910-19	1	1	1	1	1	1	25- 74 "	2	2	2	2	2	2
1920-29	2	2	2	2	2	2	75-124 "	3	3	3	3	3	3
1930-39	3	3	3	3	3	3	125-174 "	4	4	4	4	4	4
1940-49	4	4	4	4	4	4	175-224 "	5	5	5	5	5	5
1950-59	5	5	5	5	5	5	225-274 "	6	6	6	6	6	6
1960-64	6	6	6	6	6	6	275-324 "	7	7	7	7	7	7
1965-66	7	7	7	7	7	7	325-374 "	8	8	8	8	8	8
							375-474 "	9	9	9	9	9	9
							475- "	y	y	y	y	y	y
<u>Pääasiallinen rakennusaine</u>							<u>Oman asunnon pinta-ala (vain ruokakunnan käytössä olevat huoneet)</u>						
Kiveä	1	1	1	1	1	1	As. 1	___ m ²	___ m ²	___ m ²			
Puuta	2	2	2	2	2	2	As. 2	___ "	___ "	___ "			
<u>Huoneluku (keittiö mukaanluettuna; vain ruokakunnan käytössä olevat huoneet)</u>	1	1	1	1	1	1	<u>Omat talot</u>	A1	A2				
	2	2	2	2	2	2	Vuokralaisten käytössä olevia asuintai liikehuoneistoja	___ kpl	___ kpl				
	3	3	3	3	3	3	Näiden huoneistojen yhteispinta-ala	___ m ²	___ m ²				
	4	4	4	4	4	4	Talon arvo	___ mk	___ mk				
	5	5	5	5	5	5	<u>Oman osakehuoneiston arvo</u>	B1	B2				
	6	6	6	6	6	6		___ mk	___ mk				
	7	7	7	7	7	7	<u>Stt</u>						
(huoneita 9 tai enemmän)	9	9	9	9	9	9	A: 30106 _____						
<u>Lämmitys</u>							30107 _____						
Uunilämmitys	0	0	0	0	0	0	B: 30004 _____						
Keskuslämmitys	1	1	1	1	1	1	30005 _____						
<u>Sähkö</u>							E: 30300 _____						
Ei	0	0	0	0	0	0							
On	1	1	1	1	1	1							
<u>Vesijohto, viemäri, WC</u>													
Ei mitään	0	0	0	0	0	0							
Vesijohto + viemäri	1	1	1	1	1	1							
Pelkkä viemäri	2	2	2	2	2	2							
Vesijohto+viemäri+WC	3	3	3	3	3	3							
	4	4	4	4	4	4							
<u>Kylpyhuone tai suihkuhuone</u>													
Ei	0	0	0	0	0	0							
On	1	1	1	1	1	1							
<u>Sijainti</u>													
Helsinki	1	1	1	1	1	1							
Muu kaupunki tai k:la	2	2	2	2	2	2							
Kirkonkylä tai muu taajama	3	3	3	3	3	3							
Haja-asutusalue	4	4	4	4	4	4							

4 A. OMAT TALOT. Asumismenot v. 1966

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt							
a. Palovakuutusmaksut			30100							
b. Talon rakentamiseen tai ostoon otetun lainan korko ja indeksikorotukset			30102							
c. Tontin vuokra			30104							
d. Paljonko jouduitte maksamaan										
- sähköstä			40200							
- nestekaasusta			40300							
- vesimaksuja			30500							
- lämmitysmaksuja			40401							
- polttoaineista (ostetut). Polttopuut _____ m ³			40000							
Muut polttoaineet (myös valaistukseen käytetyt).			40001							
Erittely: _____			40100							
			40101							
e. Talonmiehen palkka, nuohous jms.			30103							
f. Oliko Teillä vuoden 1966 aikana alivuokralaisia? Ei	0	0								
Oli koko vuoden	1	1								
Oli osan vuotta (1. / - /)	2	2								
(2. / - /)										
(Jos oli alivuokralaisia) Montako huonetta oli heidän hallussaan? _____										
Pinta-ala _____ m ²										
Entä oliko päävuokralaisia?										
Ei	0	0								
Kyllä	1	1								
(Jos ali- tai päävuokralaisia) Sisältyikö äsken mainittuihin sähkö-, vesi- ym. maksuihin vuokralaisten kulutusta?										
(Jos sisältyi) Kuinka suureksi arvioitte vuokralaisten osuuden? _____										
Osuus	Vuokralaiset					Yritystoiminta				
	Sähkö	Kaasu	Vesi	Lämmitys	Poltto- aineet	Sähkö	Kaasu	Vesi	Lämmitys	Poltto- aineet
0 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
n. 10 "	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
" 20 "	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
" 30 "	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
" 40 "	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
" 50 "	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
" 60 "	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
" 70 "	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
" 80 "	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
" 90 "	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
" 100 "	y	y	y	y	y	y	y	y	y	y
g. Sisältyikö sähkö-, vesi- ym. maksuihin yritystoiminnan (esim. maatalouden) kulutusta?										
(Jos sisältyi) Kuinka suureksi arvioitte yritystoiminnan osuuden?										
(rengastus edellä olevaan taulukkoon)										

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
h. Saitteko näitä eriä luontoisetuna (sähkö, kaasu, vesi, lämmitys, polttoaineet)? Erittely (myös saantiperuste mainittava): _____			
i. Korjauskustannukset			
Peruskorjaukset: _____ Työpalkat			
_____ Ostetut tarvikkeet			
Vuosikorjaukset: _____ Työpalkat			30101
_____ Ostetut tarvikkeet			
Pienemmät korjaukset: _____ Työpalkat			
_____ Ostetut tarvikkeet (arvio)			
j. Mitä muita asumiskustannuksia Teillä oli näistä asunnoista? Erittely: _____			

4 B - 4 C. OMAT OSAKEHUONEISTOT JA PÄÄVUOKRALAISASUNNOT, Asumismenot v. 1966

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
a. (Omat osakkeet) Yhtiövastike			30000
b. (Vuokra-asunnot) Maksettu vuokra			30400
c. Paljonko jouduitte erikseen - siis vastikkeen tai vuokran lisäksi - maksamaan			40200
- sähköstä			
- nestekaasusta			40300
- kaupunkikaasusta			40301
- lämpimästä vedestä			40400
- muita vesimaksuja			30500
- lämmityksestä			40401
- polttoaineista (ostetut). Polttopuut _____ m ³			40000
Muut polttoaineet (myös valaistukseen käytetyt). Erittely: _____			40001
			40100
			40101
d. Oliko Teillä vuoden 1966 aikana alivuokralaisia? Ei	0	0	
Oli koko vuoden	1	1	
Oli osan vuotta (1. / - /)	2	2	
(2. / - /)			
(Jos oli alivuokralaisia) Kuinka suuri osa asunnon pinta-alasta oli alivuokralaisten hallussa?			
Alivuokralaisten hallussa	_____ m ²	_____ m ²	
Huoneiston koko pinta-ala	_____ m ²	_____ m ²	
(Jos oli alivuokralaisia) Sisältyikö äsken mainittuihin sähkö- ym. maksuihin (c-kohta) alivuokralaisten kulutus?			
Asunnon n:o			Sähkö Kaasu Vesi Lämmitys Polttoaineet
Asunto n:o 1	Ei		0 0 0 0 0
	Kyllä		1 1 1 1 1
Asunto n:o 2	Ei		0 0 0 0 0
	Kyllä		1 1 1 1 1

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
e. Saitteko näitä eriä luontoisetuna (sähkö, kaasu, vesi, lämmitys, polttoaineet)? Erittely (myös saantiperuste mainittava): _____			
f. Korjauskustannukset Peruskorjaukset: _____ Työpalkat _____ Ostetut tarvikkeet			
Vuosikorjaukset: _____ Työpalkat _____ Ostetut tarvikkeet			30001
Pienemmät korjaukset: Työpalkat _____ Ostetut tarvikkeet (arvio)			30600
g. (Omat osakkeet) Osakkeen ostoon otetun lainan korko			30002
h. Mitä muita asumiskustannuksia Teillä oli näistä asunnoista? Erittely: _____			

4 D. ALIVUOKRALAISASUNNOT. Asumismenot v. 1966

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
a. Maksettu vuokra			30400
b. Paljonko jouduitte erikseen - siis vuokran lisäksi - maksamaan			40200
- sähköstä			
- nestekaasusta			40300
- kaupunkikaasusta			40301
- lämpimästä vedestä			40400
- lämmityksestä			40401
- ostopolttoaineista Polttopuut _____ m ³			40000
Muut polttoaineet (myös valaistukseen käytetyt). Erittely: _____			40001
			40100
			40101
c. Saitteko edellä mainittuja eriä luontoisetuna? Erittely (myös saantiperuste mainittava): _____			

4 E. LUONTOISETUNA SAADUT ASUNNOT. Asumismenot v. 1966

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
a. Jouduitteko erikseen maksamaan			40200
- sähköstä (jos joutui) Paljonko?			
- nestekaasusta " " "			40300
- kaupunkikaasusta " " "			40301
- lämpimästä vedestä " " "			40400
- muita vesimaksuja " " "			30500
- lämmityksestä " " "			40401
- polttoaineista " " "			40000
Polttopuut _____ m ³			
Muut polttoaineet (myös valaistukseen käytetyt) Erittely: _____			40001
			40100
			40101

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
b. Muut itse suoritetut kustannukset (esim. korjaukset ym.) Erittely: _____			

4 F - 4 G. VUOKRATUT OPISKELIJA-ASUNNOT JA MUUT VUOKRATUT RUOKAKUNNAN YKSITYISTEN JÄSENTEN ASUNNOT. (Omat opiskelija- ym.asunnot haastatellaan A- tai B-kohdan mukaan). Asumismenot v. 1966

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
a. Maksettu vuokra			30402
			30403
b. Paljonko jouduitte erikseen - siis vuokran lisäksi - maksamaan			
- sähköstä			40200
- nestekaasusta			40300
- kaupunkikaasusta			40301
- lämpimästä vedestä			40400
- lämmityksestä			40401
- polttoaineista (ostetut) Polttopuut _____ m ³			40000
Muut polttoaineet (myös valaistukseen käytetyt) Erittely: _____			40001
			40100
			40101
c. Saitteko näitä eriä luontoisena? Erittely (myös saantiperuste mainittava): _____			

4 H. OMAT KESÄMÖKIT JA HUUILAT. Asumismenot v. 1966

Rakennusvuosi	As.1	As.2	Sähkö	As.1	As.2
-1929	2	2	Ei	0	0
1930-39	3	3	On	1	1
1940-49	4	4	<u>Vesijohto, viemäri, WC</u>		
1950-59	5	5	Ei mitään	0	0
1960-64	6	6	Vesijohto + viemäri	1	1
1965-66	7	7	Pelkkä viemäri	2	2
			Vesijohto + viemäri + WC	3	3
				4	4
<u>Rakennuksen laatu</u>			<u>Vuokra-arvo (mk/kk)</u>	<u>Kesällä</u>	
Talviasuttava	1	1		As.1	As.2
Kesäasuttava	2	2		<u>Talvella</u>	
				As.1	As.2
<u>Huoneluku (keittiö mukaanluettuna)</u>					
	1	1	Ei mitään	0	0
	2	2	1- 25 mk	1	1
	3	3	26- 50 "	2	2
	4	4	51-100 "	3	3
	5-	5-	101-200 "	4	4
			201-300 "	5	5
			301- "	6	6
<u>Asunnon pinta-ala</u>	m ²	m ²	Stt	30205 _____	
	—	—		30206 _____	

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
a. Palovakuutusmaksut			30201
b. Kesämökin rakentamiseen tai ostoon otetun lainan korko			30200
c. Tontin vuokra			30203
d. Tiemaksut			30204
e. Paljonko jouduitte maksamaan			
- sähköstä			40200
- nestekaasusta			40300
- vesimaksuja			30500
- polttoaineista (ostetut) Polttopuut _____ m ³			40000
Muut polttoaineet (myös valaistukseen käytetyt) Erittely: _____			40001
			40100
			40101
f. Korjauskustannukset			
Peruskorjaukset: _____ Työpalkat			
_____ Ostetut tarvikkeet			
Vuosikorjaukset: _____ Työpalkat			30202
_____ Ostetut tarvikkeet			
Pienemmät korjaukset: _____ Työpalkat			
_____ Ostetut tarvikkeet (arvio)			
g. Mitä muita kustannuksia Teillä oli kesämökistä? Erittely: _____			

4 I. VUOKRATUT KESÄASUNNOT. Asumismenot v. 1966

Menoerä	As. 1	As. 2	Stt
a. Maksettu vuokra			30401
b. Jouduitteko erikseen - siis vuokran lisäksi - maksamaan			
- sähköstä (jos joutui) Paljonko?			40200
- nestekaasusta " " "			40300
- lämpimästä vedestä " " "			40400
- muita vesimaksuja " " "			30500
- polttoaineista " " "			40000
Polttopuut _____ m ³			
Muut polttoaineet (myös valaistukseen käytetyt) Erittely: _____			40001
			40100
			40101
c. Mitä muita kustannuksia Teillä oli kesäasunnostanne? Erittely: _____			

5. Oletteko hankkinut vuoden 1966 aikana seuraavia huonekaluja tai mattoja? Mainitkaa samalla, oletteko vuoden aikana myynyt tai luovuttanut uuden osamaksuna näitä esineitä (Esinelajit luetellaan haastateltaville).

APUKYSYMYKSET (Jos hankintoja):

- Uutena vai käytettynä?
- Hankintahinta?
- Ostitteko käteisellä vai osamaksulla?
- (Jos osamaksulla) Paljonko maksoitte käsirahaa?
- (Jos osamaksulla) Paljonko Teille jäi maksamatta vuoden 1966 lopussa?
- (Käytetyt) Ostitteko yksityiseltä kotitaloudelta vai jostakin muualta, esim. liikkeestä?

Esinelaji	Kpl	Hankintahinta	Hankitut						Luovutetut	
			Maksutapa		Jos osamaksulla:		Keneltä käytetyt?			
			Kät.	Osam.	Käsiraha	Maksamatta 31.12.1966	Yksityisiltä	Muulta		
	mk	(x)	(x)	mk	mk	(x)	(x)	(x)		
50000 Pöydät	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									
50001 Tuolit	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									
50002 Sohvat	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									
50003 Lipsett, kaspit, kirjahyllyt	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									
50004 Sängyt	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									
50005 Muut huonekalut ¹⁾	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									
50006 Puutarhakalusteet	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									
50100 Matot ²⁾	Uudet							-	-	-
	Käytetyt									

(Jos käytettyjen myyntejä)

- Paljonko saitte siitä/niistä myydessänne?
- Myittekö yksityiselle kotitaloudelle vai jonnekin muualle, esim. liikkeeseen?

Esinelaji	Kpl	Luovutushinta mk	Yksityiselle (x)	Muualle (x)

1)(50005) Myös sälekaihtimet, lasten leikkikehät ja kehdot, vastenaulakot ja kattokruunut.

2)(50100) Myös lattialla ja seinillä pidettävät nahat.

6. Oletteko hankkinut vuoden 1966 aikana seuraavia kotitalouden koneita tai laitteita? Mainitkaa jälleen, jos olette vuoden aikana myynyt tai luovuttanut uuden osamaksuna näitä esineitä (Esinelajit luetellaan haasteteltaville).

Apukysymykset samat kuin kohdassa 5.

Esinelaji	Hankitut								Luovutetut (x)	
	Kpl	Hankintahinta mk	Maksutapa		Jos osamaksulla:		Keneltä käytetyt?			
			Kät. (x)	Osam. (x)	Käsi- raha mk	Maksamatta 31.12. 1966 mk	Yksityisiltä (x)	Muilta (x)		
50500 Ompelu- ja neulomakone	U V							-	-	-
50501 Jääkaappi, pakastelaatikko	U V							-	-	-
50502 Pölynimuri, lattianvahaaja	U V							-	-	-
50503 Pesukone, linko	U V							-	-	-
50504 Mankeli, silityskone	U V							-	-	-
50505 Kotitalouden yleiskone	U V							-	-	-
50506 Kangaspuut	U V							-	-	-
50507 Pienet sähkö-, kaasu- ja öljylämmittimet	U V							-	-	-
50508 Muut kotitalouskoneet ²⁾	U V							-	-	-
80100 Radio	U V							-	-	-
80101 Televisio	U V							-	-	-
80102 Levysoitin, magnetofoni	U V							-	-	-
80103 Piano, harmoni, flyygeli	U V							-	-	-

1)(50507) Vain irtaimistoon kuuluvat liikuteltavat lämmittimet

2)(50508) Esim. tiskauskoneet ja vuokralaisen ostamat boilerit

6. (jatkoa)

Esinelaji	Kpl	Hankinta-hinta mk	Maksutapa		Jos osamaksulla:		Keneltä käytetyt?		Luovutetut (x)
			Kät. (x)	Osam. (x)	Käsiraaha mk	Maksamatta 31.12.1966 mk	Yksityisiltä (x)	Muilta (x)	
80303 Kirjoitus-kone	U V							- -	- -
60104 Henkilö-vaaka	U V							- -	- -
60105 Hieromakone	U V							- -	- -
90008 Seinä-,kaappi- ja herätyskelot	U V							- -	- -
80304 Puu- ja metallityökoneet	U V							- -	- -
Moottorikäyttöiset puutarhatyövälineet									
50510 Omakotitaloa varten hankitut	U V							- -	- -
50511 Kesämökille hankitut	U V							- -	- -
70103 Moottori- ja soutuveneet ¹⁾	U V							- -	- -
80300 Purjeveneet, kanootit, kokoon-taitettavat veneet	U V							- -	- -
↓ (Jos käytettyjen myyntejä) - Paljonko saitte siitä/niistä myydessänne? - Myittekö yksityiselle kotitaloudelle vai jonnekin muualle, esim. liikkeeseen?									
Esinelaji	Kpl	Luovutushinta mk	Yksityiselle (x)		Muualle (x)				

1) (70103) Myös pelkkä moottori

7. Ovatko ruokakuntanne jäsenet ostaneet vuoden 1966 aikana seuraavia harrastusvälineitä tai henkilökohtaisia tavaroita? Mainitkaa samalla, kenelle ruokakunnan jäsenistä ostos on tehty sekä oletteko vuoden aikana myynyt tai luovuttanut uuden osamaksuna näitä esineitä (Esinelajit luetellaan haastateltaville).

Apukysymykset samat kuin kohdassa 5.

Esinelaji	Rk jäs. n:o	Hankitut								Luovutetut (x)	
		Kpl	Han- kinta- hintaa mk	Maksutapa		Jos osamak- sulla:		Keneltä käytetyt?			
				Kät. (x)	Osam. (x)	Käsi- raha mk	Maksa- matta 31.12. 1966 mk	Yksi- tyi- siltä (x)	Muilta (x)		
60101 Sähkö- parranajokone	U V								-	-	-
60103 Sähkötu- kankuivaaja	U V								-	-	-
80301 Kamera, filmikamera ja muut valoku- vauslaitteet ¹⁾	U V								-	-	-
80302 Optiset välineet ²⁾	U V								-	-	-
90002 Korut, alle 30 mk	U V								-	-	-
90003 Korut, yli 30 mk	U V								-	-	-
90004 Ranne- ja taskukellot	U V								-	-	-

(Jos käytettyjen myyntejä)

- Paljonko saitte siitä/niistä myydessänne?
- Myittekö yksityiselle kotitaloudelle vai jonnekin muualle, esim. liikkeeseen?

Esinelaji	Kpl	Luovutushinta mk	Yksityiselle (x)	Muualle (x)

- 1) (80301) Ei filmit eikä muut kertakäyttöiset valokuvaustarvikkeet
 2) (80302) Esim. kiikarit, kaukoputket ja mikroskoopit, mutta ei silmälasit

8. Onko ruokakunnan jäsenten hallinnassa ollut vuoden 1966 aikana seuraavia ajoneuvoja:

1 ☐ Henkilö-, paketti- tai
farmariauto	4 ☐ Polkupyörä
2 ☐ Moottoripyörä	5 ☐ Invalidivaunut
3 ☐ Mopedi	6 ☐ Asuntovaunu

(Jos on ollut ajoneuvoja) Oletteko ostanut näitä ajoneuvoja vuoden 1966 aikana? Mainitkaa samalla, kenen hallinnassa ajoneuvo on sekä oletteko vuoden aikana myynyt tai luovuttanut uuden osamaksuna kyseisiä ajoneuvoja.

Apukysymykset samat kuin kohdassa 5.

Ajoneuvolaji	Rk:n jäsen:o	Hankitut								Luovutetut (x)		
		Kpl	Hankintahinta mk	Maksutapa		Jos osamaksulla:		Keneltä käytetyt?				
				Kät. (x)	Osam. (x)	Käsiraha mk	Maksamatta 31.12.1966 mk	Yksityisiltä (x)	Muilta (x)			
70000 Henkilö-, paketti- tai farmariauto 70001	U V									- -	- -	- -
70100 Moottoripyörä	U V									- -	- -	- -
70101 Mopedi	U V									- -	- -	- -
70102 Polkupyörä (myös lasten)	U V									- -	- -	- -
70104 Invalidivaunut	U V									- -	- -	- -
70105 Asuntovaunu	U V									- -	- -	- -

(Jos käytettyjen myyntejä)

- Paljonko saitte siitä/niistä myydessänne?
- Myittekö yksityiselle kotitaloudelle vai jonnekin muualle, esim. liikkeeseen?

Ajoneuvolaji	Kpl	Luovutushinta mk	Yksityiselle (x)	Muusalle (x)

9. Miten suuret olivat seuraavat kustannuserät vuoden 1966 aikana yksityisajoon käyttämistänne moottoriajoneuvoista?

Kustannuserä	Rk:n jäsen:o	Henkilö-, paketti- tai farmariauto mk	Moottoripyörä mk	Mopedi mk	Muu ajoneuvo Mikä? mk
70600 Pakollinen liikennevakuutus					
70601 Muu moottoriajoneuvovakuutus					
70701 Rekisteröinti ja katsastus					

10. Teittekö ulkomaanmatkoja vuoden 1966 aikana? (Lyhyitä ostos- jms. tarkoituksessa tehtyjä rajanylitysmatkoja ei lueta mukaan)

Ei Kyllä

(Jos "kyllä") Montako matkaa? _____

Keitä ruokakunnan jäseniä oli mukana näillä matkoilla:

Rk:n jäsenten numerot

Matka n:o 1 _____

" " 2 _____

" " 3 _____

Kuinka suuret kokonsiskustannukset Teille aiheutuivat näistä matkoista?

Kokonsiskustannukset: Matka n:o 1 _____ mk

" " 2 _____ mk

" " 3 _____ mk

Miten arvioitte tämän/näiden summien jakaantuvan seuraavien kustannuserien osalle (luettelo käydään läpi haastateltavien kanssa)

Kustannuserä	Matka n:o 1 mk	Matka n:o 2 mk	Matka n:o 3 mk	Yhteensä
71100 Seura- ja valmismatkojen matkaliput				
71101 Muiden ulkomaanmatkojen matkaliput				
Oman tai vuokratun auton käyttö- ja korjauskustannukset ulkomailla				
71103 Matkatavaramaksut ja -vakuutukset, juomar rahat kantajille jms.				
71104 Passit ja viisumit				
<u>Muut menot ulkomailla</u>				
Ravinto, juomat, tupakka				
Jalkineiden ja asusteiden ostot				
Hotelli- ja campingmaksut, pääsymaksut, sightseeingkierrokset jms.				
Koriste- ja muistoesineet, erilaiset tuiiaisostokset, kestokulutustavaroiden hankinnat. Erittely kestokulutustavaroista: _____				

Muut menot				

HUOM. JOS TARKKOJA MARKKAMÄÄRIÄ EI MUISTETA, ON PYRITTÄVÄ SAAMAAN AINAKIN ARVIO ERI KUSTANNUSERIEN SUURUUDESTA ILMOITETUN KOKONAISSUMMAN PUITTEISSA.

11. Miten suuret olivat seuraavat ruokakuntanne jäsenten menot vuoden 1966 aikana?

Menoerä	Ruokakunnan jäsenen numero							
	1	2	3	4	5	6	—	—
	mk	mk	mk	mk	mk	mk	mk	mk
70800 Autokoulumaksu								
70702 Ajokortin lunastus								
Järjestöjen jäsenmaksut								
91301 Ammatilliset ja muut etujärjestöt								
80805 Muut seurat ja yhdistykset								
Koulu- ja kurssimaksut								
80602 Yksityiset koulut, yksityistunnit								
80601 Valtion koulut, kunnalliset koulut, yliopistot yms.								
80600 Maksut muista kursseista								
80601 Erittely: _____								
80602 _____								

12. Miten suuret olivat ruokakuntanne jäsenten vakuutusmaksumenot vuonna 1966?
(Ei työnantajan tms. suorittamia maksuja)

Vakuutuslaji	Ruokakunnan jäsenen numero								Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	—	—	
	mk								
Henkivakuutukset ¹⁾ - Henkilökohtaiset - Ryhmävakuutukset	-	-	-	-	-	-	-	-	
91100 Henkilöriskivakuutukset (esim. sairaus-, hautaus- ja tapaturmavak.)									
91103 Sairaskassa- ja muut vastaavat apukassamaksut									
51100 Irtaimistovakuutus ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	
Muut vakuutukset (ei kiinteistön palo- ym. vakuutus) Mikä? _____									

1) Myös yhdistetyt henki- ja henkilöriskivakuutukset

2) Tässä yhteydessä ei ilmoiteta vakuutusmaksuja ajoneuvoista. Mikäli kysymyksessä on yhdistetty kiinteistö- ja irtaimistovakuutus, jaetaan vakuutusmaksu vakuutussummien suhteessa.

13. Miten suuret olivat ruokakuntanne suorittamat lehtien tilausmaksut ja radio- ja TV-lupamaksut v. 1966?

Menoerä	mk
80010 Sanomalehtien tilausmaksut	
80020 Viikko- ja aikakauslehtien tilausmaksut	
80800 Radiolupa	
80801 TV-lupa	

LUONTOISKULUTUS

14. Omat maatalous- ja puutarhatuotteet (Kysytään kaikilta ruokakunnilta)

Käyttikö vuoden 1966 aikana taloudessanne seuraavia itse tuottamianne maatalous- ja puutarhatuotteita? (Tuotteet ja vastausvaihtoehdot luetaan haastateltaville)

Tuote	Pääasiassa omia tuotteita	Osaksi omia, osaksi ostettuja	Ei lainkaan omia tuotteita
a. Perunat	1	2	3
b. Muut juurikasvit	1	2	3
c. Maito	1	2	3
d. Kananmunat	1	2	3
e. Sianliha	1	2	3
f. Naudanliha	1	2	3
g. Muu liha	1	2	3
h. Vehnäjauhot	1	2	3
i. Ruisjauhot	1	2	3
j. Muut jauhot	1	2	3
k. Puutarhamarjat	1	2	3
l. Omenat	1	2	3

15. Ovatko ruokakuntanne jäsenet saaneet palkkana, syytinkinä, muuna eläkkeenä tai jatkuvana avustuksena seuraavia luontoisetuja:

- 1 Ilmaiset ja alennettuun hintaan saadut ateriat
- 2 Elintarvikkeet
- 3 Virka- tai työpuku (vain sellaiset puvut, joita voi käyttää myös työmatkoilla)
- 4 Ajoneuvon käyttöoikeus (yksityisajoon)
- 5 Kuljetus työpaikalle
- 6 Muut luontoisedut (lukuunottamatta asuntoa, valoa ja lämpöä, jotka on kysytty kohdassa 4) _____

(Jos on saatu joitakin edellämainittuja luontoisetuja)

1. Ilmaiset ja alennettuun hintaan saadut ateriat						
Rk:n jäsen n:o	Monenko kk:n (vk/pv) aikana?	Saantiperuste ¹⁾				Edun arvo (esim. mk/kk)
		P	S	E	A	
		1	2	3	4	
		1	2	3	4	
		1	2	3	4	
1) P = palkka, S = syytinki, E = muu eläke, A = jatkuva avustus						
2. Elintarvikkeet						
Mitä elintarvikkeita?		Saantiperuste				Määrä (esim. keskim. päivässä)
		P	S	E	A	
		1	2	3	4	
		1	2	3	4	
		1	2	3	4	
3. Virka- ja työpuvut						
Rk:n jäsen n:o	Montako pukua v:n 1966 aikana?		Miten suureksi arvioitte niiden arvon?			
4. Ajoneuvon käyttöoikeus						
Saantiperuste		Rk:n jäsen n:o	Rk:n jäsen n:o	Rk:n jäsen n:o		
		_____	_____	_____		
		Ajoneuvo:	Ajoneuvo:	Ajoneuvo:		
		_____	_____	_____		
a. Palkka (työnantajalta)		1	1	1		
b. Syytinki		2	2	2		
c. Muu eläke		3	3	3		
d. Muulla tavoin						
- sukulaisilta		4	4	4		
- muilta		5	5	5		
Paljonko ajoitte yksityisajoa (arvio)		_____ km	_____ km	_____ km		
Jouduitteko itse maksamaan yksityisajosta aiheutuneita kustannuksia? Paljonko? (arvio)		_____ mk	_____ mk	_____ mk		
5. Kuljetus työpaikalle						
Rk:n jäsenen n:o	Monenko kk:n aikana?	Työmatkan pituus km	Paljonko olisitte joutunut kuukaudessa maksamaan, jos olisitte käyttänyt työmatkoilla yleisiä maksullisia kulkuvälineitä? mk/kk			

(Voidaan lukea haastateltaville)

Seuraavat kysymykset koskevat ruokakunnan jäsenten työssäkäyntiä ja palkka- ym. tuloja v. 1966. Tuloja koskevat tiedot ovat kotitaloustiedustelussa välttämättömiä jo sen vuoksi, että kulutusmenoja voitaisiin tarkastella suhteessa tuloihin. Yksityisiä ruokakuntia koskevia tietoja ei anneta enempää yksityisten kuin muiden valtion viranomaistenkaan käyttöön. Kaikkia tutkimustietoja käsitteleviä henkilöitä sitoo vaitiolovelvollisuus. Tulokset julkaistaan vain yhdistettyinä tilastoina, joissa ei mainita tutkimukseen osallistuneiden nimiä.

16. Onko kukaan ruokakunnan 15 - 64-vuotiaista jäsenistä ollut vuoden 1966 aikana sairauden tai invaliditeetin vuoksi:

a. Täysin työkyvytön

b. Osittain työkyvytön

(Jos osittain työkyvyttömiä invalideja)

Haitta-aste (%): Jäs. n:o _____ %

" " _____ "

17. Onko kukaan ruokakuntanne jäsenistä sotainvalidi?

18. Ketkä ruokakuntanne jäsenistä olivat asepalveluksessa viime sotien aikana? (vv. 1939-45)

19. Ketkä ruokakuntanne jäsenistä tekivät vuoden 1966 aikana vain kotitaloustyötä omassa kotitaloudessa?

20. Ammatissa toimineita (avustavat perheenjäsenet mukaanluettuna) olivat ruokakunnan jäsenet _____ Oliko kukaan mainituista ruokakunnan jäsenistä vuoden 1966 aikana seuraavissa tehtävissä: (vaihtoehdot luetaan haastateltaville)

Rk:n jäsenten numerot

Tehtävän laatu	Kuinka kauan? (kk/vk/pv)					
	Ruokakunnan jäsenen numero					
	1	2	3	_____	_____	_____
a. Koulussa tai opiskelemassa						
b. Sotaväessä						
c. Sairauden vuoksi työkyvyttömänä (tai äitiyslomalla)						
d. Muusta syystä nauttinut virkavapautta ¹⁾						
e. Vuosilomalla ¹⁾						
f. Muusta syystä ei työssä (esim. työttömänä, pelkästään omassa kotitaloudessa tms.)						

1) Ainoastaan sellaiset virkavapaudet ja vuosilomat merkitään, joiden aikana ei ole oltu työssä vieraan palveluksessa.

21-24. PALKKATULOT

21. Luetelkaa ne työnantajat (nimi ja työpaikan laatu), joiden palveluksessa olette ollut päätoimisena v:n 1966 aikana ja ilmoittakaa työssääoloaika, saatu kokonaisrahopalkka ja siitä suoritettu veroennakon pidätys¹⁾. (Tässä yhteydessä ei ilmoiteta maatalouden ym. yritystoiminnan tuloja)

Rk:n jäs. n:o	Elinkeino (Työnantaja, työpaikan laatu)	Työssääoloaika	Rahapalkka mk	Veroennak- ko mk	Stt +00 00 00	
1	1.	/ - /				
	2.	/ - /				
	3.	/ - /				
	4.	/ - /				
2	1.	/ - /				
	2.	/ - /				
	3.	/ - /				
	4.	/ - /				
3	1.	/ - /				
	2.	/ - /				
	3.	/ - /				
	4.	/ - /				
—	1.	/ - /				+09 00 00
	2.	/ - /				
	3.	/ - /				
	4.	/ - /				
—	1.	/ - /				
	2.	/ - /				
	3.	/ - /				
	4.	/ - /				
—	1.	/ - /				
	2.	/ - /				
	3.	/ - /				
	4.	/ - /				

1) Ikä-, kalliinpaikan- ja syrjäseutulisät, loma-, sairausajan ja vapaapäivien palkat sekä rahana saadut pukuavustukset, joulu-, vuokra- ja lahjarahat luettaen mukaan rahapalkkaan, samoin päätoimesta saadut provisiot, tantieemit ja myyntipalkkiot.

22. Oliko joku ruokakuntanne jäsenistä jossakin työpaikassaan vain osapäivätyössä?
(Jos "kyllä") Ilmoittakaa työpaikka ja työpäivän keskimääräinen pituus työtunteina talvella ja kesällä.

Jäsen n:o	Työpaikka n:o	Työpäivän keskimääräinen pituus	
		talvella	kesällä
_____	_____	_____ t	_____ t
_____	_____	_____ t	_____ t
_____	_____	_____ t	_____ t
_____	_____	_____ t	_____ t

23. Tekikö joku ruokakuntanne jäsen päätoimessaan ylityöksi katsottavaa työtä?
(Jos "kyllä") Kuinka paljon arvioitte ylityötunteja yhteensä kertyneen v:n 1966 aikana? (vaihtoehdot esitetään haastateltaville)

Ylityötunteja vuodessa	Ruokakunnan jäsenen numero					
	1	2	3	_____	_____	_____
a. Alle 50 tuntia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. 51 - 100 "	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c. 101 - 200 "	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d. 201 - 300 "	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e. 301 - 500 "	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f. 501 - 1000 "	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g. yli 1000 "	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24. Kuinka suuret olivat ruokakuntanne jäsenten rahapalkat ja palkkiot tilapäis-
tehtävistä ja sivutoimista ja paljonko niistä pidätettiin veroennakkoa?

Sivuansioihin luetaan tässä (sivuilla 21 ja 22):

- (24 A) - Tulot, jotka maanviljelijä tai muu yrittäjä on saanut käyttäessään tuotantovälineitä toisen lukuun
- (24 B) - Maanviljelijöiden ja muiden yrittäjien muut palkkatulot
- Palkkatulot muusta kuin päätoimesta
 - Koululaisten kesäansiot
 - Provisiot, tantieemit, myynti-, asiamies- ja kirjoituspalkkiot, virantoimitus- ja kokouspalkkiot yms, mikäli näitä ei ole saatu päätoimesta.

24 A. (Vain maanviljelijät ja muut yrittäjät) Kuinka paljon teitte vuoden 1966 aikana vieraan palveluksessa:

Työn laatu ja toimiala	Rk:n jäsenen numero						Stt
	n:o _____		n:o _____		n:o _____		
	Työ- pv	Palkka ¹⁾ mk	Työ- pv	Palkka ¹⁾ mk	Työ- pv	Palkka ¹⁾ mk	
a. Traktorityöpäiviä							+000100
-maataloudessa							
-metsätöissä							
-rakennustöissä							
-kotitaloudessa							
-muissa elinkeinoissa							
b. Hevostyöpäiviä							
-maataloudessa							
-metsätöissä							
-rakennustöissä							
-kotitaloudessa							
-muissa elinkeinoissa							
c. Käyttite leikkuupuimuria toisen lukuun							a. +010030
d. Käyttite muita tuotantovälineitä toisen lukuun (työn laatu)							b. +010031
							c. +010032
Edellä mainituista tuloista (kohdat a-d) suoritettujen veroennakon pidätykset yhteensä							+090000
		_____ mk		_____ mk		_____ mk	

1) Koneen tai hevosen osuutta ei vähennetä

24 B. Tulot muista sivutoimista ja tilapäistehtävistä (esimerkkiluettelo (s.20)
toistetaan tarvittaessa)

Rk:n jäs. n:o	Elinkeino	Kokopäivätyö		Osapäivätyö ja tilapäisansiot		Veroennakko mk	Stt +000100
		Työ- päi- vät	Raha- palkka mk	Työ- tun- nit	Raha- palkka mk		
	Maataloudessa (työnantajaa ei tarvitse mainita)						
	Metsätöissä (työnantajaa ei tarvitse mainita)						
	Muuta elinkeinoa harjoitta- vien työnantajien palveluk- sessa. (Kokopäivätyön osal- ta merkitään työnantaja ja työpaikan laatu ja osapäivä- työn osalta tehtävän laatu)						
1.							
2.							+090000
3.							

25. Oliko ruokakuntanne jäsenillä muita aikaisemmin (kohdissa 21 ja 24) mainitse-
mattomia palkanlisäisiä ammatistaan, esim.:

Tulolaji	Ruokakunnan jäsenen numero				Stt
	1	2	3	_____	
	mk				
a. Päivärahat ja matkakorvaukset siltä osin kuin ne eivät ole kuluneet työs- tä aiheutuneiden kustannusten korvaa- miseen (siis se osa, joka ylittää to- delliset matkakustannukset, hotelli- huoneen vuokran ja muut matkasta vält- tämättä aiheutuneet menot)					a. +000300
b. Muut palkanlisät (muut kuin kohdissa 21 ja 24 mainitut, erittely tehtävän laadun mukaan)					b. +000310 +090000
Edellä mainituista tuloista (kohdat a-b) suoritetut veroennakon pidätykset yh- teensä					

26 - 28. PALKKATULOJEN HANKKIMISESTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET (Kysymyksiä 26-28 ei esitetä, jos ruokakunnan jäsenillä ei ole ollut palkkatuloja)

26. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä käyttänyt edellä mainittujen palkkatulojen hankkimisessa moottorisaha tai muita koneita? (HUOM. Kohdassa 24 A mainittuja traktoreita, leikkuupuimureita jms. ei oteta tässä kohdassa mukaan)

(Jos "kyllä") Ruokakunnan jäsenet n:ot: _____

Käytettiinkö konetta myös omassa yritystoiminnassa?

Kone	Myös omassa yrityksessä (x)	Hankintavuosi	Hankintahinta mk	Käyttö- ja kunnossapitokustannukset (vieraan palveluksessa tehty työ) mk	Stt
					a. -000600
a. Moottorisaha					
b. Muut koneet (Erittely)					b. -000610

27. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä joutunut hankkimaan ja pitämään kunnossa ammattinsa vaatimia työkaluja tai erikoisvarusteita?

Rk:n jäsen:o	Mitä työkaluja	Hankintakustannukset mk	Käyttö- ja kunnossapitokustannukset mk	Stt
				-000500

28. Onko Teillä ollut vuoden 1966 aikana seuraavia tulonhankkimiskustannuksia:

Kustannuserä	Rk:n jäsenen numero			Stt
	_____	_____	_____	
	mk			
a. Työhuoneen vuokra, lämmitys-, siivous- yms. kustannukset				a. -000700
b. Toimistotarvikkeet				b. -000800
c. Sijaisen palkka				c. -000400
d. Matkatyöstä aiheutuneet kustannukset ¹⁾				d. -000900
e. Muut tulonhankkimiskustannukset				e. -001000

1) Mikäli henkilö on käyttänyt autoaan normaaleihin työmatkoihin, ei ajoneuvokustannuksia ilmoiteta. Sensijaan, jos henkilö on kys. 24 tarkoitetussa matkatyössä ja on suorittanut matkat omalla ajoneuvollaan saamatta niistä korvausta, merkitään ajoneuvokustannukset ko. matkojen osalta tähän kohtaan.

29-35 SAADUT TULONSIIRROT

29. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä saanut vuoden 1966 aikana kansaneläkkeenä:
 (Vaihtoehdot I-IV luetaan)
 (Jos I-III) Kuinka suuri oli eläkkeen määrä viime joulukuussa?
 (Jos IV) Paljonko saitte hautausavustusta?

Eläkelaji	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o _____	n:o _____	n:o _____	
I. Vanhuuseläkettä (65 v-)	mk/kk	mk/kk	mk/kk	I <u>+080000</u>
II. Vanhuudentukea (60-64-vuotiaita naisia)	"	"	"	II <u>+080001</u>
III. Työkyvyttömyyseläkettä (16-64 v)	"	"	"	III <u>+080002</u>
IV. Hautausavustusta	mk/v	mk/v	mk/v	IV <u>+080003</u>

Eläkkeiden rakenne (Täytetään tarvittaessa eläkekirjan avulla)

Eläkkeen osat	Ruokakunnan jäsen						Stt
	n:o _____		n:o _____		n:o _____		
	Koko vuoden	Osan vuotta	Koko vuoden	Osan vuotta	Koko vuoden	Osan vuotta	
a. Perusosa (I,III) ¹⁾	0	1	0	1	0	1	
b. Apu- tai hoitolisä(I,III)	2	3	2	3	2	3	
c. Vähennetty tukiosa (I, II, III)	4	5	4	5	4	5	
d. Täysi tukiosa (I,II,III)	6	7	6	7	6	7	
e. Tukilisiä (I,II,III)	8	9	8	9	8	9	

(Jos osan vuotta) Mistä ajankohdasta lähtien?

30. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä saanut korvausta tai avustusta sairausvakuutus- tai tapaturmavakuutuslain perusteella?

Korvaus tai avustus	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o	n:o	n:o	
	mk			
a. Sairausrvakuutuslain perusteella saadut lääke- ym. korvaukset				a. <u>+080006</u>
b. Tapaturmavakuutuslain perusteella saadut korvaukset				b. <u>+080007</u>

1) Sulkeissa olevat numerot viittaavat eläkelajiin. Vain näissä eläkelajeissa voi esiintyä ko. eläkkeen osa.

31. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä saanut valtiolta tai kunnalta seuraavia avustuksia, korvauksia tai eläkkeitä (tavaran saadut avustukset rahaksi arvioituna):

Avustus tai korvaus	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o _____	n:o _____	n:o _____	
	mk			
a. Huoltoapua				a. +080010
b. Lapsilisää _____ lapsesta (myös erityislapsilisät)				b. +080011
c. Äitiysapua				c. +080012
d. Perhelisää				d. +080013
e. Invalidirahaa				e. +080014
f. Lapsiperheen asumistukea				f. +080015
g. Vanhusten asumistukea				g. +080016
h. Työttömyyskorvausta				h. +080017
i. Ammattiopintoavustusta				i. +080020
j. Muuta opintoavustusta				j. +080021
k. Muita avustuksia tai korvauksia (elatusavun ennakkoa, perheavustusta, sotilasavustusta, sotilasvammalain mukaista korvausta, toipilarahaa yms. <u>ei</u> eläkkeet). Mitä? _____				k. +080018
				k. +080022
l. TEL-, LEL- tai MEL-lakien mukaista eläkettä				l. +080030
m. Jotakin muuta valtion tai kunnan eläkettä (myös perhe-eläkettä) Mitä? _____ _____				m. +080031

32. (YKSITYISILTÄ VAKUUTUSLAITOKSILTA TAI LIIKELAITOKSILTA, ESIM. TYÖNANTAJALTA SAADUT TULONSIIRROT)

Ovatko ruokakuntanne jäsenet saaneet korvauksia, avustuksia tai eläkkeitä yksityisiltä vakuutus- tai liikelaitoksilta?

Korvauslaji	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o _____	n:o _____	n:o _____	
	mk			
a. Korvausta yksityisen sairaus-, tapaturma- tai matkavakuutuksen perusteella				a. +080100
b. Korvausta irtaimistovakuutuksen perusteella tuhoutuneesta kotitalousirtaimistosta				b. +080110
c. Eläkettä yksityiseltä työnantajalta				c. +080240
d. Muita korvauksia tai avustuksia (apurahoja, hautausavustusta yms.) Mitä? _____ _____				d. +080120

33. (VOITTOA TAVOITTELEMATTOMILTA YHTEISÖILTÄ SAADUT TULONSIIRROT)

Onko joku ruokakuntanne jäsenistä saanut korvausta tai avustusta työttömyys-, sairaus- ja eläkekassoilta tai eläke- ym. säätiöiltä?

Korvaus tai avustus	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o ____	n:o ____	n:o ____	
	mk			
a. Työttömyysavustusta				a. +080200
b. Korvausta tai avustusta sairauskassasta				b. +080220
c. Korvausta tai avustusta eläkesäätiöltä tai -kassalta eläkevakuutuksen tai jäsenyyden perusteella				c. +080230
d. Muita avustuksia tai korvauksia (esim. lakkoavustusta, avustuksia seurakunnalta yms.) Mitä? _____				d. +080250
_____				d. +080210

34. (TOISILTA KOTITALOUKSILTA SAADUT TULONSIIRROT)

Onko joku ruokakuntanne jäsenistä saanut tulonsiirtona toisilta kotitalouksilta seuraavia eriä:

Saadut tulonsiirrot	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o ____	n:o ____	n:o ____	
	mk			
a. Elatuspua				a. +080300
b. Vahingonkorvauksia				b. +080310
c. Syytinkiä ruokakuntaan kuulumattomalta henkilöltä (rahaa)				c. +080330
d. Muita avustuksia (jatkuvia, toistuvaissuontoisia joko rahana tai tavarana saatuja avustuksia, tavara-avustukset rahaksi arvioituna) Mitä? _____				d. +080340
_____				d. +080400
_____				d. +080410

35. Oletteko vuokrannut omistamianne kestokulutustavaroita, kuten mankelia, pesukonetta, autoa tms.?

(Jos "on") Paljonko Teille kertyi vuokratuloja vuoden 1966 aikana?

Vuokratut esinelajit	mk	Stt
		+080500

36-37 ANNETUT TULONSIIRROT

36. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä maksanut vuoden 1966 aikana syytinkiä?

Ei

Kyllä, maksaja: jäsen n:o _____

(Jos "kyllä") Maksettiinko syytinkiä

Samaan ruokakuntaan kuuluville henkilöille, jäsenille n:o _____

Ruokakuntaan kuulumattomille henkilöille

Syytinkinä annettu raha, tuotteet ja edut		Stt
a. Rahaa: _____ mk	e. Asunto	-080620
b. Aterioita: _____ kpl	omassa asuinrakennuksessa, _____ huonetta	
c. Elintarvikkeita (laatu ja määrä) _____ _____	muussa omistamassanne asuinrakennuksessa, _____ huonetta	-080630
d. Polttopuita: _____ m ³	f. Muuta (mitä?) _____	

37. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä maksanut vuoden 1966 aikana seuraavia avustuksia ruokakunnan ulkopuolelle tai ruokarahaa ym. täysihoitomaksua saman ruokakunnan eri tuloyksikköön kuuluville jäsenille?

Annetut tulonsiirrot	Maksaja Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o	n:o	n:o	
a. Elatusapua				a. -080600
b. Sakkoja				b. -080650
c. Vahingonkorvausta				c. -080610
d. Muita avustuksia (jatkuvat, toistuvaisluontoiset avustukset joko rahana tai tavarana, tavara-avustukset rahaksi arvioituna) _____				d. -080640
				d. -080700
				d. -080710
e. Kotiin eri tuloyksikköön kuuluville henkilöille maksettu ruokarahaa ym. täysihoitomaksu. (Ilmoittakaa summa esim. keskim. kk:ssa ja miten monen kk:n ajan ko. maksua v. 1966 on maksettu)	Maksaja n:o	Saaja n:o _____ mk	Monenko kk:n tai vk:n ajan	e. _____

38-40 SAADUT JA ANNETUT PÄÄOMANSIIRROT

38. Ovatko ruokakuntanne jäsenet saaneet lahjana tai perintönä ruokakunnan ulkopuolelta kotimaasta tai ulkomailta rahaa, kiinteää omaisuutta, tuotantovälineitä tai kestokulutushyödykkeitä vuoden 1966 aikana? (rahaksi arvioituna)

Lahjat ja perinnöt	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o ____	n:o ____	n:o ____	
	mk			
a. Saadut lahjat ja perinnöt				a. +100000
- Rahaa				
- Maatalouskiinteistö (peltoa: _____ ha metsää: _____ ha) (myös irtain maa- ja metsätalousomaisuus)				
- Muu yritys tai tuotantolaitos (myös irtain välineistö)				a. +100010
- Osakehuoneisto tai muu kiinteistö				
- Arvopapereita				
- Muuta (esim. kestokulutushyödykkeitä tai rakennustyöko-neita) Mitä _____				
b. Edellä mainituista lahjoista ja perinnöistä maksettu vero				b. -100120

39. Ovatko ruokakuntanne jäsenet saaneet arpajais- tai veikkausvoittoja vuoden 1966 aikana? Ilmoittakaa saatu summa vero vähennettynä.

Saadut arpajais- tai veikkausvoitot	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o ____	n:o ____	n:o ____	
	mk			
				+100020

40. Ovatko ruokakuntanne jäsenet antaneet lahjana ruokakunnan ulkopuolelle tai ruokakunnan toisiin tuloyksikköihin kuuluville jäsenille rahaa, kiinteää omaisuutta, tuotantovälineitä tai kestokulutushyödykkeitä vuoden 1966 aikana? (rahaksi arvioituna)

Annetut lahjat (vähempiarvoisia, alle 100 mk:n lahjoja ei oteta huomioon)	Antaja Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o ____	n:o ____	n:o ____	
	mk			
				a. -100100
a. Ruokakunnan ulkopuolelle annetut Erittely: _____				a. -100110
b. Oman ruokakunnan toisiin tuloyksikköihin kuuluville jäsenille annetut Erittely: _____	Ruokakunnan jäsen			b. _____
	Antaja n:o	Saaja n:o	n:o	b. _____
		mk		
c. Saajan maksama lahjavero (kohdassa b mainitut lahjat)				c. -100120

41. VERONPALAUTUKSET JA LISÄVEROT

41.a. Saivatko ruokakuntanne jäsenet vuoden 1966 aikana veronpalautuksia?

b. Joutuivatko ruokakuntanne jäsenet maksamaan vuoden 1966 aikana lisäveroa veronpidätyksen lisäksi?

Veronpalautukset Lisäverot	Ruokakunnan jäsen			Stt
	n:o ____	n:o ____	n:o ____	
	mk			
a. Veronpalautukset				a. -090100
b. Lisäverot				b. +090000

42-43 SEKALAISET SIVUTULOT

42. Puutarha-, turkistarhaus- ja mehiläishoitotuotteista saadut myyntitulot, ko. sivuansioiden hankkimisesta aiheutuneet kustannukset ja näissä kohteissa tehtyjen työpäivien lukumäärä (normaalipituisiksi työpäiviksi muunnettuna) vuonna 1966¹⁾. (Huom. Mainittuja tietoja ei ilmoiteta tässä yhteydessä päätoimisena harjoitetun puutarhaviljelyn (kauppapuutarhan), turkistarhauksen tai mehiläishoidon osalta.)

Tulohankkimismuoto	Myyntitulot		Kustannukset		Työpäivien lukumäärä		Stt
	Ruokakunnan jäsenen numero						
a. Puutarhatuotteet (kukat, marjat, taimet, hedelmät, juurikasvit jms.)							a. +010040
b. Turkistarhaus							b. +010041
c. Mehiläishoito (hunaja, vaha ym.)							c. +010043

43. Tulot keräilytuotteiden myynnistä ja muut sekalaiset tulot sekä näissä kohteissa tehtyjen työpäivien lukumäärä (normaalipituisiksi työpäiviksi muunnettuna) vuonna 1966¹⁾.

Tulolaji	Tulot, mk				Työpäivien lukumäärä		Stt
	Ruokakunnan jäsenen numero						
a. Metsämarjat							a. +020040
b. Sienet							b. +020041
c. Jäkälä							
d. Käpyjen keruu							
e. Kalastus (ei päätoiminen)							c. +020042
f. Metsästys (myös tapporahat)							d. +020043
g. Muut sekalaiset tulot ²⁾ (esim. rahapalkinnot näyttelyistä ja kilpailuista)							
							e-f. +010045
							g. +

1) Työpäiviä ei tarvitse ilmoittaa, ellei vuonna 1966 ole ollut ko. tuloja

2) Työpäiviä ei tarvitse ilmoittaa

44. Harjoittiko joku ruokakuntanne jäsenistä maa- ja metsätaloutta tai poronhoitoa vuoden 1966 aikana?

Ei

Kyllä

(Jos "kyllä") Ruokakunnan jäsenet n:o _____ (Näitä henkilöitä haastatellaan lomakkeella n:o 2.)

Harjoittiko joku ruokakuntanne jäsenistä jotakin muuta yritystoimintaa (itsestä ammattis) vuoden 1966 aikana?

Ei

Kyllä

(Jos "kyllä") Ruokakunnan jäsenet n:o _____ (Näitä henkilöitä haastatellaan lomakkeella n:o 2a.)

Tuleeko ko. yrittäjien (itsenäisen ammatin harjoittajien) kirjanpitolain mukaan pitää kahdenkertaista kirjanpitoa yritystoiminnastaan (ammattistaan)?

Ei , Ruokakunnan jäsenet n:o _____ (Nämä henkilöt vastaavat lomakkeen n:o 2a AB:llä ja A:lla merkittyihin kysymyksiin)

Kyllä, Ruokakunnan jäsenet n:o _____ (Nämä henkilöt vastaavat lomakkeen n:o 2a AB:llä ja B:llä merkittyihin kysymyksiin)

SOSIAALIMINISTERIÖ
Sosiaalinen tutkimustoimisto

Kunta _____
Ruokakunta n:o _____
Asiamies _____

Lomake 2. KOTITALOUSTIEDUSTELU 1966
VUOSIHAASTATTELU. TULOT MAA- JA METSÄTALOUESTA
Maa- ja metsätalouden harjoittajat

Kaikki kotitaloustiedustelun yhteydessä annetut tiedot ovat luottamuksellisia. Yksityisiä ruokakuntia koskevia tietoja ei anneta ulkopuolisten käyttöön. Tulokset julkaistaan vain yhdistettyinä tilastoina, joissa ei mainita tutkimukseen osallistuneiden nimiä.

1-2. PERUSTIETOJA

1. Perustiedot maatalouskiinteistöstä

a. Onko tila	1	☐	Oma. Omistaja rk:n jäsen n:o _____
	2	☐	Kokonaan vuokrattu
	3	☐	Perikunnan omistama. Ruokakuntaan kuuluvien perikunnan jäsenten n:ot: _____
b. Maatalouskiinteistön pinta-ala. (Jos useampia tiloja, ilmoitetaan yhteismäärät)			
		Omat tilat (myös perikunnan omistamat) ha	Vuokralle otettu liisämaa ja vuokratilat ha
		Rk:n omistamasta maasta annettu vuokralle ha	
Kokonaispinta-ala siitä peltoa ja viljelyslaidunta			
- luonnoniittyä ja laidunta			
- metsää			
- puutarhas			
- tonttimaata			
- tie- ja joutomaata			

2. Kotieläinten määrä vuoden 1966 alussa ja lopussa

Eläinlaji	Lukumäärä 1.1.1966 kpl	Lukumäärä 31.12.1966 kpl	Stt
a. <u>Hevoset</u>			a.
- Hevosia yli 4 v.			
- Nuoria hevosia 1-3 v.			
- Varsoja alle 1 v.			
b. <u>Nautaeläimet</u>			
- Sonneja yli 2 v.			
- Lehmiä			
- Hiehoja yli 1 v.			
- Nuoria sonneja 1-2 v.			
- Vasikoita alle 1 v.			
c. <u>Lampaita ja vuohia</u>			
d. <u>Siat</u>			
- Karjuja			
- Emakoita			
- Lihotussikoja yli 4 kk			
- Nuoria sikoja 2-4 kk			
- Porsaita alle 2 kk			

2 (jatkoa) Kotieläinten lukumäärä vuoden 1966 alussa ja lopussa

Eläinlaji	Lukumäärä 1.1.1966 kpl	Lukumäärä 31.12.1966 kpl	Stt
e. <u>Siipikarja</u> - Kanoja ja kukkoja yli 6 kk - Kananpoikasia alle 6 kk - Muuta siipikarjaa			
f. <u>Poroja</u>			010110
g. <u>Muita eläimiä. Mitä?</u>			

Hevosten ostot ja myynnit vuonna 1966

Hevoslaji	Ostohinta mk	Myyntihinta mk	Stt
a. Hevoset yli 4 v.			200021
b. Nuoret hevoset 1-3 v.			
c. Varsat alle 1 v.			

3-5. MAA- JA METSÄTALouden PERUSPARANNUSTYÖT

3. Oletteko suorittanut maataloudessanne vuoden 1966 aikana seuraavia perusparannustöitä:

- 1 Salaojitusta tai aikaisempien salaojitusten peruskorjausta
- 2 Muuta uudisojitusta
- 3 Kivenraivausta, kannonraivausta yms. pellonperkausta
- 4 Maatalousteiden ja -siltojen uudisrakennusta tai peruskorjausta
- 5 Patoamista
- 6 Saven, turpeen tai suomudan kuljetusta pelloille
- 7 Maatalousrakennusten uudisrakennusta tai peruskorjausta
- 8 Muita perusparannuksia. Mitä? _____

(Jos suoritettu perusparannustöitä) Perusparannustöiden rahakustannukset (esim. maksetut palkat, työntekijöistä suoritettut sosiaaliturva- ym. maksut ja ostetut tarvikkeet)

Työn laatu. Erittely:	Kustannukset mk	Stt
		+200000 Perusp.
		+200010 Uudisrak.

4. Oletteko suorittanut metsätaloudessanne vuoden 1966 aikana seuraavia perusparannustöitä:

- 1 Vajaatuottoisten maiden perusmetsitystä
 2 Soiden ojitusta
 3 Uusien metsäteiden rakennusta

(Jos suoritettu perusparannustöitä) Perusparannustöiden rahakustannukset (esim. maksetut palkat, työntekijöistä maksetut sosiaaliturva- ym. maksut ja ostetut tarvikkeet)

Työn laatu. Erittely:	Kustannukset mk	Stt
		+210000

5. Annoitteko maa- tai metsätalousteiden perusparannustöihin osallistuneille palkatuille työntekijöille rahapalkan lisäksi joitakin luontoisetuja?

- Ei Kyllä. Mitä etuja?

Annetut luontoisedut	Stt
A. Maatalouden perusparannustöihin osallistuneille annetut	a. +010140 +200240 Perusp.
a. Ateriat: _____ kpl	a. +010150 +200250 Uudisrak.
b. Asuntoetu: _____	
c. Muut luontoisedut. Laatu ja määrä: _____	b-c. + +
B. Metsätalouden perusparannustöihin osallistuneille annetut	a. +010200 +210200
a. Ateriat: _____ kpl	b-c. + +
b. Asuntoetu: _____	
c. Muut luontoisedut. Laatu ja määrä: _____	

6-9. RAHATULOT MAA- JA METSÄTALOUESTA

6. Myyntitulot maito- ym. karjataloustuotteista

Tuote	Tulot, mk	Stt
Maitotaloustuotteet		a. +010000
a. Kauppaliikkeeseen		b. +010001
b. Meijeriin		c. +010002
c. Suoraan kulutukseen		
Muut karjataloustuotteet		d. +010003
d. Nautakarjan myynti		e. +010004
e. Sikojen myynti		
f. Munat		
g. Muut siipikarjatuotteet		f-g. +010005
h. Poronliha ja muut poronhoitotuotteet		h. +010042
i. Muut eläimet		i. +010006

7. Myyntitulot peltoviljelytuotteista

Tuote	Tulot, mk	Stt
a. Ruis		a. +010010
b. Vehnä		b. +010011
c. Ohra		c. +010012
d. Kaura		d. +010013
e. Sokerijuuri		e. +010014
f. Peruna		f. +010015
g. Heinä		g. +010016
h. Rypsi		h. +010017
i. Muut peltotuotteet. Mitkä?		i. +010018

8. Tulot puutavaran myynnistä. Vuoden 1966 aikana saadut maksusuoritukset

Tulolaji	Tulot, mk	Stt
a. Pystykaupat		a. +020000
b. Henkintakaupat		b. +020010
c. Muut puutavaran myynnit		c. +020020

9. Muut maa- tai metsätalouden myyntitulot vuonna 1966

Tulolaji	Tulot, mk	Stt
a. Tulot saven, soran, mullan yms. myynnistä		a. +010044
b. Tulot maa- ja metsätalouden kalusto- esineiden (ei koneiden) myynnistä		b. +010020 Maatalous
		b. +020030 Metsätalous
c. Muut maa- tai metsätalouden myynti- tulot. Mitkä?		c. +010050 Maatalous
		c. +020050 Metsätalous

10-11. MUUT TUOTOT

10. (Vain maanviljelijöille, jotka vuonna 1966 ovat harjoittaneet myös muuta yritystoimintaa.) Omien maataloustuotteiden käyttö (esim. kauppatavarana) muussa omassa yritystoiminnassa

Tuote ja käyttötarkoitus	Määrä	Arvo, mk	Stt
			+010400
			-

11. Omasta metsästä saadun puutavaran käyttö

Käyttötarkoitus ja puutavaralaji	Määrä	Arvo, mk	Stt
Omat kotitalousrakennukset ja huvilat			
a. Kotitalousrakennuksissa ja huviloissa käytetty rakennuspuu			a. +020300 -060500 Korjaus
			a. +020300 +223000 Uudisrak.
b. Em. rakennuksissa käytetty polttopuu			b. +020500
Maatalous			
c. Maatalousrakennuksissa ja rakenteissa käytetty rakennuspuu			c. +020200 -010900 Korjaus
			c. +020200 +200300 Uudisrak.
d. Maatalousrakennuksissa käytetty polttopuu			d. +020200 -010910
Muu käyttö (muu kuin syytinkinä tai luontoisetuna annettu, esim. muussa omassa yritystoiminnassa kuin maatai metsätaloudessa käytetty puutavara) Erittely:			+ + + +

12-15. MAA- JA METSÄTALOUDEN KUSTANNUKSET

HUOM. JUOKSEVAN TUOTANNON KUSTANNUKSIKSI EI SAA MERKITÄ KOHDISSA 3 TAI 4 ILMOITETTUIJEN PERUSPARANNUSTÖIDEN RAHAKUSTANNUKSIA TAI NÄISSÄ TÖISSÄ (KOHTA 5) ANNETTUJA LUONTOISETUJA.

12. Maataloustyöntekijöille maksetut palkat

Kustannuserä	Kustannukset mk	Stt
A. Maataloustyöntekijöille maksetut rahapalkat ja ko. työntekijöistä työnantajana suoritettavat sosiaaliturvamaksut		A. -010700
B. Saivatko ko. työntekijät rahapalkan lisäksi joitakin luontoisetuja? ☐ Ei ☐ Kyllä. Mitä etuja?		a. -011100 +060100
Annetut luontoisedut (muut kuin maataloustuotteet)		b. -010920 +020200
a. Asuntoetu: _____		c. - +
b. Polttopuu: _____ m ³		
c. Muut luontoisedut. Laatu ja määrä: _____		

13. Muut maatalouden rahakustannukset

Kustannuserä	Kustannukset mk	Stt
a. Ostorehut		a. -010730
b. Ostosiemenet, taimet, peittäus- aineet ja kasvinsuojeluaaineet		b. -010740
c. Väkilannoitteet ja kalkki		c. -010750
d. Koneiden poltto- ja voiteluaineet sekä korjauskustannukset		d. -010760
e. Eläinten ostosta, lääkinnästä, as- tuksesta jms. aiheutuneet menot		e. -010720
f. Maatalouden sähkömenot		f. -010800
g. Maatalousrakennusten juoksevia kor- jaus- ja kunnossapitotöitä (huom. ei uudisrakennus- tai peruskorjaus- töitä)varten ostetut tarvikkeet		g. -010780
h. Käsityökalujen ja kalustoesineiden (huom. ei koneiden tai suurempien laitteiden) ostot		h. -010790
i. Vakuutusmaksut maatalousomaisuudes- ta (myös eläimistä)		i. -010810
j. Maasta, koneista ja muista tuotan- tovälineistä maksetut vuokrat		j. -010820
k. Maataloutta varten otetuista lai- noista maksetut korot ja indeksi- korotukset		k. -010830
l. Muut juoksevan maataloustuotannon rahakustannukset. Mikä? _____		l. -010770 Teiden, ai- tojen kun- nossapito
_____		l. -010710 Eläkkeet
_____		l. -010840 Muut

14. Metsätalouetyöntekijöille maksetut palkat

Kustannuserä	Kustannukset mk	Stt
A. Hakkuumiehille ja muille työnteki- jöille maksetut rahapalkat ja ko. työntekijöistä työnantajana suori- tetut sosiaaliturva- ym. maksut		A. -020800
B. Saivatko ko. työntekijät rahapalkan lisäksi joitakin luontoisetuja? ☐ Ei ☐ Kyllä. Mitä etuja?		a. -021000 +010200
<u>Annetut luontoisedut (muut kuin metsätaloustuotteet)</u>		b. -021200 +060100
a. Ateriat: _____ kpl		c. -021001 +010200
b. Asuntoetu: _____		Maataloust.
c. Muut luontoisedut. Laatu ja määrä _____		c. -021110 + Muu yrityst.

15. Muut metsätalouden rahakustannukset

Kustannuserä	Kustannukset mk	Stt
a. Moottorisahojen käyttö- ja kunnossapitokustannukset		a. -020820
b. Metsän myyntikustannukset (leimaus ym.)		b. -020810
c. Metsänhoitomaksu		c. -020850
d. Vakuutusmaksut metsätalousomaisuu- desta		d. -020860
e. Metsämaasta ja metsätalouskoneista ja muista tuotantovälineistä mak- setut vuokrat		e. -020870
f. Metsätalouselainojen korot ja indek- sikorotukset		f. -020880
g. Muut juoksevan metsätaloustuotannon kustannukset. Mikä? _____		g. -020830 g. -020840 g. -020890

16-17. OMIEN MAATALOUSKONEIDEN KÄYTTÖ JA VILJELIJÄPERHEEN JÄSENTEN TYÖPANOS

16. Omiin maatalouskoneiden käyttö omalla tilalla, kotitalouden kuljetuksissa ja muussa omassa yritystoiminnassa

Työlaji	Hevostyö- päiviä	Traktori- työpäiviä	Stt
a. Maatalouden perusparannus- työt			<u>Hevonen</u>
b. Metsätalouden perusparan- nustyöt			a. +010160 +200260
c. Hankintahakkuut, kotitarve- hakkuut, metsänuudistustyöt			<u>Perusp.</u> a. +010170 +200270
d. Kotitalouden kuljetukset			<u>Uudisrak.</u> b. +010200 +210210
e. Omakotirakennustoiminta (uudisrakennus- ja peruskor- jaustyöt)			c. +010200 -021010
f. Muu oma yritystoiminta Työn laatu: _____			d. +010506
			e. +010300 +222010
			f. +010400 +220310
Stt			<u>Invest.</u> f. +010400
<u>Traktori</u>			<u>Juoks. tuot.</u>
a. +010161 +200261 <u>Perusp.</u>	b. +010200 +210211	e. +010300 +222011	
a. +010171 +200271 <u>Uudisrak.</u>	c. +010200 -021011	f. +010400 +220310 <u>Invest.</u>	
	d. +010507	f. +010400	
		<u>Juoks. tuot.</u>	

17. Yrittäkää arvioida miten monta työpäivää kukin perheenne jäsenistä teki vuonna 1966 seuraavissa työkohteissa.
(Jos haastateltavan työpäivä normaalisti jakaantuu eri työkohteiden kesken, muunnetaan kukin osatehtävä haastateltavan normaalipituisiksi työpäiviksi.)

A. <u>OMA MAA- JA METSÄTALOUS</u>	Ruokakunnan jäsenen numero					
	1	2	3	—	—	—
	Työpäivien lukumäärä					
a. Maatalouden perusparannustyöt ^{x)}						
b. Metsätalouden perusparannustyöt						
c. Metsän hakkuu-, ajo- ja hoitotyöt omassa metsätaloudessa						
B: <u>MUU OMA YRITYSTOIMINTA</u> (Yrityksen laatu: _____)						
a. Juokseva tuotantotoiminta						
b. Uudisrakennus- ja perusparannustyöt						
^{x)} HUOM. TÄSSÄ YHTEYDESSÄ EI SAA ILMOITTA A NIITÄ PELTOVILJELY- JA KARJATALOUSTOISSA TEHTYJÄ TYÖPÄIVIÄ, JOTKA LIITTYVÄT NORMAALIIN JUOKSEVAAN TUOTANTOON, EIKÄ MYÖSKÄÄN OMAKOTIRAKENNUSTOIMINNASSA VUONNA 1966 TEHTYJÄ TYÖPÄIVIÄ.						

18. Miten pitkäksi arvioitte arkityöpäivänne keskimääräisen pituuden kaikissa omalla tilalla ja omassa yritystoiminnassa tehdyissä töissä?

Vuodenaika ja työlaaji	Ruokakunnan jäsenen numero					
	1	2	3	—	—	—
	Työpäivän pituus tunneissa ja minuuteissa					
Talvella (kaikki työt) siitä kotitaloustyötä keskim. päivässä						
Kesällä (kaikki työt) siitä kotitaloustyötä keskim. päivässä						

19-20. PERUSPARANNUS- JA TUKIPALKKIOT SEKÄ MAKSETUT VEROT

19. Valtion varoista vuonna 1966 saadut tukipalkkiot ja avustukset perusparannuksiin ja maa- ja metsätalouden juoksevaan tuotantoon sekä katokorvaukset

Palkkio, korvaus tai avustus	Määrä, mk	Stt
a. Palkkiot ja avustukset perusparannus- ja uudisrakennustöihin		a. +100030
b. Pinta-alalisät ym. juoksevan tuotannon tukemiseksi maksetut palkkiot		b. +010600
c. Katokorvaukset		c. +800040
d. Metsän uudistukseen ym. metsätalouden töihin saadut avustukset ja korvaukset (erittely työn laadusta)		d. +100031 Perusp.
		d. +020700 Juoks. tuot.

20. Paljonko olette joutunut maksamaan vuonna 1966 ennakkoveroja maa- ja metsätalouden harjoittamisesta?

Verot: _____ mk

Stt
+090000

SOSIAALIMINISTERIÖ
Sosiaalinen tutkimustoimisto

Kunta _____

Ruokakunta n:o _____

Asiamies n:o _____

Lomake 2 a. KOTITALOUSTIEDUSTELU 1966
VUOSIHAASTATELU, TULOT YRITYSTOIMINNASTA
Yrittäjät ja vapaan ammatin harjoittajat
(muut kuin maanviljelijät)

Kaikki kotitaloustiedustelun yhteydessä annetut tiedot ovat luottamuksellisia. Yksityisiä ruokakuntia koskevia tietoja ei anneta ulkopuolisten käyttöön. Tulokset julkaistaan vain yhdistettyinä tilastoina, joissa ei mainita tutkimukseen osallistuneiden nimiä.

Huom. AB:llä merkittyihin kysymyksiin vastaavat kaikki yrittäjät ja vapaan ammatin harjoittajat.

A:lla merkittyihin kysymyksiin vastaavat AB:llä merkittyjen lisäksi liikkeen tai ammatin harjoittajat, joiden ei tarvitse pitää kahdenkertaista kirjanpitoa, esim. tori- ja hallikauppiat, kauppaputarhurit, matkustajakodin pitäjät, kuljetusliikkeen harjoittajat, yms. yrittäjät sekä puusepät, maalarit sekä muut käsiteollisuuden harjoittajat, parturit, kampeajat, lääkärit, itsenäisesti toimivat insinöörit ja arkkitehdit sekä muut vapaiden ammattien harjoittajat.

B:llä merkittyihin kysymyksiin vastaavat AB:llä merkittyjen lisäksi ne yrittäjät, joiden kirjanpitolain mukaan tulee pitää kahdenkertaista kirjanpitoa (huom. kysymys 5) sekä kaikki ne yrittäjät, jotka ovat osakkaana liikeyrityksessä, johon kuuluu myös ruokakunnan ulkopuolisia henkilöitä.

1-4. PERUSTIEDOT YRITYKSESTÄ TAI AMMATISTA

AB 1. Yritystoimintaa tai itsenäistä ammattia harjoittaneen ruokakunnan jäsenen numero: _____

Oletteko:

- a. Vapaan ammatin harjoittaja
- b. Yksityinen elinkeinonharjoittaja
- c. Osakkaana avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä tai muussa yhtymässä (muussa kuin osakeyhtiössä)

AB 2. Yrityksen tai ammatin laatu: _____

AB 3. Montako palkattua työntekijää oli liikkeessänne/yrityksessänne keskimäärin vuoden 1966 aikana? _____

AB 4. Harjoititteko yritystoimintaanne/ammattianne koko vuoden 1966 vai vain osan vuotta?

- a. Koko vuoden
- b. Osan vuotta, ajanjakso: ____ / ____ - ____ / ____

5-9. RAHATULOT JA RAHAKUSTANNUKSET

B5. (Vain yksityisille elinkeinonharjoittajille, joilla on kahdenkertainen kirjanpito) Miten paljon rahavaroja otitte yrityksestänne oman kotitaloutenne käyttöön vuonna 1966? Ilmoittakaa nettosumma, siis nostot yrityksestä miinus kotitaloudesta takaisin yritykseen siirretyt varat: _____ mk

Stt
+040000

ELLEI HAASTATELTAVA PYSTY ILMOITTAMAAN TÄTÄ, JATKETAAN HAASTATELUA VAIHTOEHDON A MUKAAN.

B6. (Vain avoimien, kommandiitti- ym. yhtiöiden osakkaille) Miten paljon saitte yritystoiminnastanne rahatuloja (palkkaa tai voittoa, joka otettiin omaan ts. oman kotitalouden käyttöön) ja miten paljon maksoitte siitä veroennakkoa vuonna 1966?

Tulot: _____ mk

Veroennakko: _____ mk

Stt
+040000
-090000

A 7. Rahatulot yritystoiminnasta tai ammatista

Tuloerä	mk	Stt
a. Tulot myydyistä tavaroista ja suoritettuista töistä vuonna 1966		a.+050000
b. Yritykseen kuuluvaa omaisuutta vuokraamalla vuonna 1966 saadut tulot		b.+050010
c. Muut yrityksestä saadut rahatulot Erittely: _____		c.+050020

A 8. Yritystoiminnan tai ammatinharjoittamisen rahakustannukset (Huom. Tässä yhteydessä ei ilmoiteta perusparannustöiden eikä muiden investointien rahakustannuksia.)

Kustannuserä	mk	Stt
a. Työntekijöille maksetut rahapalkat ja työnantajana työntekijöistä suoritettavat sosiaaliturva- ym. maksut, entisille työntekijöille ja näiden perheille maksetut eläkkeet		a.-050300
b. Tarvikkeiden, kuten raaka-aineiden ja puolivalmisteiden (myös valmiiden kauppatavaroiden) sekä käyttö- ja polttoaineiden osto		b.-050310
c. Pienempien työvälineiden ja kalustoesineiden osto sekä yritykseen kuuluvien koneiden ja laitteiden sekä rakennusten kunnossapito ja korjaustarvikkeiden osto		c.-050320
d. Yrityksen tai työhuoneen valaistus- ja lämmityskustannukset		d.-050330
e. Muut rahakustannukset (tuotantovälineistä maksetut vuokrat, maksut yhdistyksille, joihin kuuluminen on yritystoiminnan edellytyksenä, vakuutusmaksut yritystoimintaan käytetystä omaisuudesta, yritystoimintaa varten otetuista lainoista maksetut korot ja indeksikorotukset yms.)		e.-050340

A 9. Yritystoiminnasta tai ammatista vuonna 1966 maksetut ennakkoverot

Verolaji	mk	Stt
a. Liikevaihtovero		-090000
b. Tulo- ja omaisuusvero		
c. Muut verot (esim. yritykseen kuuluvista ajoneuvoista maksetut)		

10-11. MUUT TUOTOT

AB 10. Oletteko vuoden 1966 aikana:

- a. Ottanut vastikkeetta liikkeestänne/yrityksestänne tavaroita (tai palveluksia) kotitaloutenne käyttöön
- b. Käyttänyt yritystoimintanne koneita tai laitteita kotitaloutenne hyväksi tai teettänyt kotitalouden töitä yrityksenne/liikkeenne palkatuilla työntekijöillä
- c. Ei kumpaakaan edellämainituista

(Jos a) Mitä tavaroita (tai palveluksia) saitte yrityksestänne ja paljonko arvioitte niiden vähittäismyyntiarvoksi?				
Tavarat ja palvelukset Erittely:	Vähittäismyyntiarvo mk	Stt		
		A	B	
		+050100	+040100	
		+050110	+040110	
		+050120	+040120	
(Jos b) Mihin töihin yritystoiminnan koneita tai työvoimaa käytettiin?				
<u>Konetyö</u> Konenimike ja työlaji	Konepäivien määrä	Konepalvelusten arvo mk	Stt	
			A	B
			+050140	+040140
<u>Ihmistyö</u> , työlaji	Työpäivien määrä	Työntekijän palkkakustannukset mk		

AB 11. Oletteko käyttänyt yrityksestä saatuja tuotteita harjoittamassanne muussa kuin tällä lomakkeella tiedustellussa yritystoiminnassa (meataloudessa tai muussa yritystoiminnassa) (myös muiden sektoreiden työntekijöille annetut luontoisedut)?

Käyttötarkoitus Huom. Erittelyssä on käytävä ilmi tuotantosektori ja käytettiinkö investointiin vai juoksevaan tuotantoon.	Vähittäismyyntiarvo mk	Stt	
		A	B
		+050200	+040200
		-	-
		+	+

AB 12. Käyttikö yritystoimintanne koneita tai ajoneuvoja jossakin muussa harjoittamassanne yritystoiminnassa?

Työkohde Erittely:	Työpäivien määrä	Konepalve- lusten arvo mk	Stt	
			A	B
			+050210	+040210
			-	-
			+	+

13. TYÖNTEKIJÖILLE ANNETUT LUONTOISEDUT

AB 13. Annoitteko ko. yrityksenne palveluksessa olleille työntekijöille rahapalkan lisäksi joitakin luontoisetuja (asunnot, ateriat yms.)?

Luontoisedut Erittely:	Määrä	Stt	
		A	B
		-050400	-040200
		+	+
		+230100	+230100

14-19. INVESTOINNIT YRITYSTOIMINTAAN TAI AMMATINHARJOITAMISEEN

AB 14. Ostitteko tai myittekö vuonna 1966 yritystoimintaan käytettyä maata, rakennuksia tai huoneistoja tai mahdollisesti koko yrityksenne tai osuutenne siihen?

Omaisuuslaji	Ostohinta mk	Myyntihinta mk	Stt	
			A	B
a. Yritystoimintaan käytetty maa ja rakennukset			a+b 230100	a+b 040320
b. Huoneistot				
c. Koko yritys tai osuus siihen			c. 230000	c. 230000

AB 15. (Ei koske yhtiöissä osakkaana olevia) Rakensitteko vuonna 1966 yritystoiminnassa käytettäviä rakennuksia tai suorittitteko näissä peruskorjauksia tai teittekö joitakin muita kiinteitä investointeja yritystoimintaanne?

(Jos "kyllä") Miten suuret olivat ko. töistä aiheutuneet rahakustannukset?

Kustannuserä	mk	Stt	
		A	B
a. Työntekijöille maksetut rahapalkat ja työnantajana työntekijöistä maksetut sosiaaliturvaym. maksut		+230100	+230100
b. Muut rahakustannukset (ostetut tarvikkeet yms.)			

AB 16. (Ei koske yhtiöissä osakkaana olevia) Yritystoiminnan tai ammatin harjoittamiseksi käytetyt omat koneet, laitteet ja ajoneuvot.

Koneet ja laitteet	mk	Stt	
		A	B
Arvo 1.1.1966		230100	040011
Ostettu v. 1966			
Myyty v. 1966			230100
<u>Ajoneuvot</u>			
Luettelo yrityksen ajoneuvoista:			
		-050500	-040340
Yhteisarvo 1.1.1966		-230500	
Ostettu v. 1966			
Myyty v. 1966			

AB 17. (Ei koske yhtiöissä osakkaana olevia) Miten suuri oli yritystoimintaan tai ammattiin käytettyjen rakennusten ja kiinteiden rakenteiden yhteisarvo 1.1.1966 ?

mk	Stt	
	A	B
	-050510	-040340
	-230500	

AB 18. (Ei koske yhtiöissä osakkaana olevia) Yrityksen tavaravaraston arvo (kauppatavarat, lopputuotteet, puolivalmisteet, reaka-aineet ja käyttö- ja polttoaineet).

Ajankohta	mk	Stt	
		A	B
a. Tavaravaraston arvo vuoden 1966 alussa			040310
b. Tavaravaraston arvo vuoden 1966 lopussa		230100	230100

B 19. (Vain yhtiöissä osakkaana oleville) Miten suuri oli osuutenne yhtiöstä markkamääräisesti 1.1.1966 ja 31.12.1966? Viimemainitussa on otettava huomioon yhtiön vuoden aikana tehdyt nettosijoitukset.

Arvo 1.1.: _____ mk

Arvo 31.12.: _____ mk

Stt	
A	B
	230000

20. YRITYKSEEN (AMMATIN HARJOITTAMISEEN LIITTYVÄT) TILIVELAT JA TILISAATAVAT

AB 20. (Ei koske yhtiöissä osakkaana olevia) Yrityksen tilivelat ja tilisaatavat.

Tilivelat ja -saatavat	mk	Stt	
		A	B
<u>A. Tilivelat</u>			040400
a. Tilivelkojen määrä vuoden 1966 alussa			
b. Tilivelkojen määrä vuoden 1966 lopussa			
<u>B. Tilisaatavat</u>		230200	230200
a. Tilisaatavien määrä vuoden 1966 alussa			
b. Tilisaatavien määrä vuoden 1966 lopussa			

SOSIAALIMINISTERIÖ
Sosiaalinen tutkimustoimisto

Kunta _____
Ruokakunta n:o _____
Asiamies _____

Lomake 3. KOTITALOUSTIEDUSTELU 1966

VUOSIHAASTATTELU, TULOT OMAISUUDESTA

Kaikki ruokakunnat

Kaikki kotitaloustiedustelun yhteydessä annetut tiedot ovat luottamuksellisia. Yksityisiä ruokakuntia koskevia tietoja ei anneta ulkopuolisten käyttöön. Tulokset julkaistaan vain yhdistettyinä tilastoina, joissa ei mainita tutkimukseen osallistuneiden nimiä.

1-8. RAKENNUSTOIMINTA JA TULOT REAALIOMAISUUDESTA

1. Omistiko joku ruokakunnan jäsenistä muuta kuin aikaisemmin oman asunnon yhteydessä (lomake 1, s. 3) mainittuja asuinrakennuksia, liike- tai osakehuoneistoja tai kesähuviloita, joita on käytetty yksinomaan vuokraustarkoituksiin (tai luovutettu luontoisetuna ruokakunnan ulkopuolisille)?

Ei (Jos haastateltavat eivät omista myöskään omassa käytössä olevia asuntoja, siirrytään kysymykseen 6)

Kyllä, asuinrakennuksia _____ kpl, osakehuoneistoja _____ kpl, huviloita _____ kpl

(Jos "kyllä") Luettelo vuokralle annetuista ja luontoisetuna luovutetuista rakennuksista ja osakehuoneistoista:

Rakennus tai huoneisto	Rak. vuosi	Pinta-ala m ²	Rakennusaine ¹⁾		Rakennuskustannukset ²⁾ mk	Arvo mk	Huomautuksia
			Kiveä (x)	Puuta (x)			
<u>Asuinrakennukset</u>							
1							
2							
3							
<u>Osakehuoneistot</u>							
1							
2							
3							
4							
5							
<u>Huvilat</u>							
1							
2							
3							
1) Kantavien rakennelmien pääasiallinen rakennusaine							Stt
2) Vuosina 1950-66 rakennetut							-060700
Miten suuret olivat seuraavat rahakustannukset äsken mainituista vuokralle (tai luontoisetuna ruokakunnan ulkopuolisille) annetuista rakennuksista ja huoneistoista?							
Kustannuserä					Kustannukset mk	Stt	
a. Palovakuutusmaksut						a.	-060300
b. Ko. rakennusten ja huoneistojen hankkimiseksi otettujen lainojen korot ja indeksikorotukset						b.	-060310
c. Nuohous, siivous, lämpö, valaistus, talonmiehen palkka, osakehuoneistojen yhtiövastike jms.						c.	-060330

2. Seuraavat kysymykset (2-5) koskevat kaikkea vuoden 1966 aikana suorittamaanne asuinrakennustoimintaa (sekä vuokratut että omassa käytössä olevat rakennukset, myös keskeneräiset). Miten suuret olivat seuraavat rahakustannukset?

Kustannuserä	Kustannukset		Stt
	A.Uudisrakennus- ja peruskorjaustoiminta mk	B.Muut korjaukset ja hoitotyöt mk	
a. Työntekijöille maksetut raho-palkat, työnantajana suoritettut sosiaaliturva- ym. maksut			Aa. +220000 Ba. -060320
b. Muut rahakustannukset (Ostetut tarvikkeet, piirustukset, rakennusluvut yms.)			Ab. +220001 Bb. -060320

Kuka ruokakunnan jäsenistä suoritti kustannukset?

Jäsen n:o _____ %

Jäsen n:o _____ %

3. Annoitteko palveluksessanne olleille rakennusmiehille rahapalkan lisäksi joitakin luontoisetuja?

Erittely luontoiseduista:

Laatu	Määrä	Stt

4. Osallistuivatko ruokakuntanne jäsenet rakennustyöhön?

Ei Kyllä

Työpanos	Ruokakunnan jäsenen numero					
	1	2	3	_____	_____	_____
Ketkä ruokakunnan jäsenistä tekivät rakennustyötä kokopäivätyönä? Miten monta työpäivää?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
a. Uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä	___ pv	___ pv	___ pv	___ pv	___ pv	___ pv
b. Korjaus- ja hoitotöissä	___ "	___ "	___ "	___ "	___ "	___ "
Ketkä ruokakunnan jäsenet osallistuivat ko. töihin pääasiassa vain työssäkäynnin ohella vapaa-aikanaan? (Työssäkäynnin ohella osallistuneet) Yrittäkää arvioida miten monta työtuntia teitte vuonna 1966 yhteensä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
a. Uudisrakennus- ja peruskorjaustöissä	___ t	___ t	___ t	___ t	___ t	___ t
b. Korjaus- ja hoitotöissä	___ t	___ t	___ t	___ t	___ t	___ t

5. Miten suuret olivat vuokratulonne asuin- ja liikehuoneistoista ja rakennuksista vuonna 1966?

_____ mk

Stt +060000

6. Saivatko ruokakuntanne jäsenet vuokratuloja muusta omaisuudestaan kuin rakennuksista, asunnoista tai kestokulutushyödykkeistä (esim. maasta) vuonna 1966?

Rk:n jäs. n:o	Vuokratut omaisuuslajit	Tulot, mk	Stt
			+060010

7. Onko joku ruokakuntanne jäsenistä ostanut tai myynyt vuoden 1966 aikana seuraavaa omaisuutta?

Ostetut tai mydyt omaisuuslajit	Ostanut, mk		Myynyt, mk		Stt
	Ruokakunnan jäsenen numero				
a. Maatalouskiinteistöt (peltoa: _____ ha metsää: _____ ha)					a. 200020 a. 210010
b. Muut maa-alueet ja tontit					b. 250000
c. Osakehuoneistot					c+d. 250000
d. Rakennukset					
e. Muuta reaaliomaisuutta (ei kestokulutushyödykkeitä) Mitä? _____					e. 250200

8. Onko omistamaanne maa- tai metsätalousomaisuutta tai muita omistamianne rakennuksia tai asuntoja tuhoutunut tapaturmaisesti vuoden 1966 aikana?

Ei Kyllä

Tuhoutunut omaisuuslaji	Omistaja Rk:n jäs. n:o	Mk	Stt
A. <u>Maatalousomaisuus</u> a. Tuhoutuneen omaisuuden todellinen arvo b. Saatuu vakuutuskorvaus			Aa. -300300 Ab. -200700
B. <u>Metsätalousomaisuus</u> a. Tuhoutuneen omaisuuden todellinen arvo b. Saatuu vakuutuskorvaus			Ba. -303000 Bb. -210700
C. <u>Omat asuin- ja kotitalousrakennukset, kesähuvila tai ruokakunnan ulkopuolisille vuokralle tai luontoisetuna annetut rakennukset tai asunnot</u> a. Tuhoutuneen omaisuuden todellinen arvo b. Saatuu vakuutuskorvaus			Ca. -303000 Cb. -250400
D. <u>Muu omaisuus</u> (ei kotitalousirtaimisto) Mikä? _____ a. Tuhoutuneen omaisuuden todellinen arvo b. Saatuu vakuutuskorvaus			Da. -303000 Db. -

9-10. FINANSSIOMAISUUS

9. Talletukset ja arvopaperit

Omaisuuslaji	Ruokakunnan jäsenen numero				Stt
	1	2			
	mk				
A. Pankkitalletukset					
a. Korkotulot ja indeksihyvitykset					Aa. +070000
b. Talletusten määrä vuoden 1966 alussa					Ac-b) 260010
c. Talletusten määrä vuoden 1966 lopussa					
B. Muille annetut lainat					
a. Korkotulot ja indeksihyvitykset					Ba. +070100
b. Ko. lainojen määrä vuoden 1966 alussa					Bc-b) 260070
c. Ko. lainojen määrä vuoden 1966 lopussa					
C. Arvopaperit					
<u>Osakkeet:</u>					Ca. +070300
a. Saadut osingot					
b. Näistä maksettu ennakkopidätys					Cb. -070310
c. Osakkeiden yhteisarvo vuoden 1966 alussa ¹⁾					Cd-c) 260030
d. Osakkeiden yhteisarvo vuoden 1966 lopussa					
<u>Obligaatiot:</u>					
e. Korkotulot, indeksihyvitykset ja voitto-osuudet					Ce. +070200
f. Obligaatioiden yhteisarvo vuoden 1966 alussa ²⁾					Cg-f) 260020
g. Obligaatioiden yhteisarvo vuoden 1966 lopussa					

1) Osakkeiden yhteisarvo lasketaan vuoden alun kurssin tai ostokurssin (mikäli hankittu vuoden 1966 aikana) mukaan

2) Obligaatioiden yhteisarvo lasketaan nimellisarvojen mukaan

10. Muu finanssiomaisuus

Omaisuuslaji	Ruokakunnan jäsenen numero				Stt
	1	2	_____	_____	
mk					
A. <u>Osuudet taloudellisissa yhdistyksissä ja osuuskunnissa</u>					Aa. +070400
a. Yhdistyksistä ja osuuskunnista vuonna 1966 saadut tulot (ostokuittipalautukset yms.)					
b. Jäsen- ja liittymismaksut yhdistyksille ja osuuskunnille, joista em. tulot on saatu Mille yhdistykselle tai osuuskunnalle? _____					Ab. +260040
B. <u>Henkivakuutukset</u>					Ba. +100000
a. Henkivakuutuksista kuolemantapausten yhteydessä saadut vakuutussummat					
b. Henkivakuutuksista vakuutusajan vuonna 1966 päätyttyä saadut vakuutussummat					Bb. -260050
C. <u>Eläkekassoilta vuonna 1966 suoritetut maksut</u>					C. +260050

11-13. OMAISUUSVEROT JA VELAT

11. Miten suuret olivat rakennuksista, huoneistoista ja arvopapereista vuonna 1966 maksamanne ennakkoverot? (Mikäli nämä on merkitty lomakkeille 2 tai 2a, ei niitä ilmoiteta tässä uudelleen)

_____ mk

Stt
+090000

12. Tili- ja osamaksuvelat

Tili- ja osamaksuvelat	Ruokakunnan jäsenen numero				Stt
	1	2	_____	_____	
mk					
a. Tili- ja osamaksuvelkojen määrä vuoden 1966 alussa					b-a. 260130
b. Tili- ja osamaksuvelkojen määrä vuoden 1966 lopussa					

13. Ruokakunnan jäsenten lainat eri rahalaitoksilta ja yksityisiltä¹⁾. (Lainoista ilmoitetaan sarakepähän merkityt tiedot)

Lainan ottaja Rk:n jäs. n:o	Lainan antaja ²⁾	Lainan käyttötarkoitus	Lainan määrä 1.1.		Nostettu v. 1966	Lyhen- netty v.1966	Korko- pro- sentti %	V.1966 mak- setut korot ja indeksi- korotukset mk	Stt
			Nostettu mk	Nostamatta mk					
									260100
									260120

1) Tässä yhteydessä ilmoitetaan kaikki lainat (siis myös ruokakunnan jäsenten toisiltaan saamat).

2) Tässä ilmoitetaan lainan antaneen rahalaitoksen nimi. Jos laina on saatu yksityishenkilöltä, merkitään "yksityinen", tai jos lainan antaja on joku muu ruokakunnan jäsen, ko. jäsenen numero.

14. SÄÄSTÄMISTAVOITTEET

14. (Kysymys koskee ainoastaan yli 15-vuotiaita ruokakunnan jäseniä)
Luettelen Teille joukon säästämistavoitteita (luettelo annetaan haastateltaville). Valitkaa niistä kaksi, joita omassa säästämisessänne pidätte tärkeimpinä.

Säästämistavoite	Ruokakunnan jäsenen numero					
	1	2	3	_____	_____	_____
Henkilöauton hankinta						
Muiden kestokulutushyödykkeiden hankinta						
Huvilan osto tai rakennuttaminen						
Lomamatkat						
Omakotitalon osto tai rakennuttaminen						
Tuotantovälineiden (esim. maataloutta tai muuta yritystoimintaa varten) osto tai perusparannukset						
Arvopaperi- ym. sijoitukset						
Velkojen lyhentäminen ja koron maksu						
Opiskelu						
Sairauden, työkyvyttömyyden tai työttömyyden varalle						
Vanhuden varalle						
Muu tavoite. Mikä?						
Ei ole kiinnostunut säästämisestä						
Ei ole mahdollisuuksia säästämiseen						

Tärkeimmän säästämistavoitteen kohdalle merkitään n:o 1 ja seuraavaksi tärkeimmän kohdalle n:o 2 kunkin yli 15-vuotiaan ruokakunnan jäsenen sarakkeeseen. Tapaukset "Ei ole kiinnostunut säästämisestä" tai "Ei ole mahdollisuuksia säästämiseen" merkitään rastilla (x).

Haastattelijan merkintöjä ja huomautuksia

Haastattelussa läsnä olleet ruokakunnan jäsenet:

N:o	Läsnä	Poissa	(Jos poissa) Kuka vastasi poissaolleen puolesta?
1	☐	☐	_____
2	☐	☐	_____
3	☐	☐	_____
4	☐	☐	_____
5	☐	☐	_____
6	☐	☐	_____
7	☐	☐	_____
8	☐	☐	_____
9	☐	☐	_____
10	☐	☐	_____

Haastattelijan arvio haastattelun luotettavuudesta:

- Ruokakunnan tulot ja niiden käyttö tulivat tarkasti ja luotettavasti selvitetyiksi
- Joissakin yksityiskohdissa voi esiintyä epätarkkuuksia
- Melko runsaasti epätarkkuuksia

(Jos 2 tai 3) Epävarmat kohdat: _____

(Jos 2 tai 3) Epätarkkuuksien pääsyyt

- Muistamisvaikeudet
- Haluttomuus antaa tietoja
- Molemmat edellä mainitut syyt
- Muut syyt: _____

Päiväys _____/_____ 1967

Haastattelu alkoi klo: _____

Haastattelu päättyi klo: _____

Matka-aika: _____ t _____ min

Kuukausitilinpidoissa käytetyn kassakirjan sivu
B. KASSAKIRJA, TULOT JA MENOT

1	2	3		4				5		6		7		8		9		10
		Raha- tulot	mk	p	Yksityiset menot (muut kuin maatalouden ym. yritystoiminnan)				Määrä (mit- ta, paino tai kpl)	Raha- menot	Tilille ostot (ruoka- aineet ja muut hankin- nat, joi- ta ei mak- settu kä- teisellä)	Kenelle hankin- nat on suori- tettu (vaat- teet ym. henkilö- kohtai- set) ¹⁾	Huomau- tuksia V=vähit- täismäk- sulla M=meije- ristä U=ulko- mailla suoritet- tu menoerä	Rahamenot maatalou- teen, liikkee- seen tai ammatin harjoit- tamiseen	mk	p		
					mk	p	mk	p									mk	
1/3	Käteistä rahaa ed. kk:lta	60	-															
1	Saatu talousraha n:o 1 lltä	150	-															
1	Palkka (verija vähentämättä)	303	-															
1	Veronpidätys							51	20									
1	Maitoa			3	l					1	80							
2/3	Sähkölasku helmikuulta							28	-									
1	Paarissa kalvi							-	50									
1	" leivos							-	62									
1	Mopedi (keske hankintakinta)									900	-	3		✓				
1	Känsraha mopedista							100	-					✓				
	Yhteensä	513	-					180	32	901	80							

1) Ruokakunnan ulkopuolisen henkilön ollessa kysymyksessä merkitään sarakkeeseen L-kirjain